

มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม
ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือ
ไต่สวนของเจ้าพนักงาน

โดย

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช
รักษาราชการแทนคณบดีคณะนิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 61
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2561-2562

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน” ลักษณะวิชาการเมือง ของ ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 61 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2561-2562

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอน)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

- เรื่อง**   มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน
- ลักษณะวิชา**   การเมือง
- ผู้วิจัย**   ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร. จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 61

การวิจัยเรื่อง มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา สาเหตุ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง แสวงหา มาตรการแนวทาง เพื่อสรุปและประมวลข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีขอบเขตการวิจัยโดยศึกษา ปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไข นำมาวิเคราะห์เพื่อค้นหามาตรการแนวทาง ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เหมาะสมในประเทศไทย โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่รู้จักจริงในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีการนำเสนอประเด็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) ผลการวิจัยค้นพบว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานยังไม่มีมาตรการหรือแนวทางที่ชัดเจน ทั้งนี้หากกระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพ ขาดมาตรการที่จะอำนวยความสะดวก ย่อมจะไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และสร้างความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง ปัญหา สาเหตุเงื่อนไขสำคัญคือ รัฐจะต้องมีมาตรการแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใดๆ ...”

ซึ่งการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงานเป็นกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญมาก ดังนั้นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจึงเป็นภารกิจและเป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และหากการสอบสวนหรือไต่สวนกระทำโดยมีมาตรการที่ชัดเจน ก็จะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

ดังนั้น การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ นำหลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) และหลักเหตุผล (Principle of Rationality) มาใช้เป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเป็นมาตรการใหม่ที่จะทำให้การสอบสวนรวบรวมพยาน หลักฐานบรรลุเป้าหมายของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนสอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างแท้จริง ความเหลื่อมล้ำในสังคมย่อมไม่เกิดขึ้น เป็นการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน มุ่งก่อให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม ทำให้การบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวกยุติธรรมเกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวกทั่วถึง รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ตลอดจนทำให้เกิดมาตรการใหม่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการความร่วมมือที่ดี เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนหรือไต่สวน และเกิดความสงบเรียบร้อย ความสงบสุขในสังคมประเทศชาติต่อไป ทั้งนี้ควรจัดทำเป็นคู่มือในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติหน้าที่ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้ความเสมอภาคและเป็นธรรมต่อคู่กรณีเป็นอย่างดีที่สุด

Abstract

Title Measures to Investigation and Gathering Evidence in Criminal Justice with Ensure Fairness: Case Study of Inquiry of the Officials

Field Politics

Name Prof.Pol.Maj.Gen. Chakrapong Vivatvanit Ph.D. Professor of Law

Course NDC **Class** 61

Research of Measures to Investigation and Gathering Evidence in Criminal Justice with Ensure Fairness: Case Study of Inquiry of the Officials. The objectives of this research were to study the problems of investigations and gathering evidence in criminal justice that is currently in existence. Problem analysis, cause and related conditions, search for measures to summarize and process suggestions for solving problems. Scope of research by studying problems, causes and conditions. used to analyze to find guidelines as well as appropriate suggestions in Thailand. Methodological research is qualitative research with in-depth interviews with real experts in the criminal justice system, there are issues and guidelines for solving problems. And documentary research studies that a data analysis using context analysis. The research found that investigations and gathering evidence there are no obvious measures or guidelines. If the judicial process is not effective, Devoid of measures to provide justice would not be able to protect the rights and freedoms of individuals and truly create fairness. The important problem, cause or condition is that the state must have measures to guide the evidence collection in accordance with The Constitution of The Kingdom of Thailand (B.E. 2560 (2017)) was prescribed in Section 68. "The State should organise a management system of the justice process in every aspect to ensure efficiency, fairness and non-discrimination and shall ensure that the people have access to the justice process in a convenient and swift manner without delay and do not have to bear excessive expenses.

The State should provide protective measures for State officials in the justice process to enable them to strictly perform duties without any interference or manipulation. ...”

That the investigation or inquiry of the official is a very important judicial process. Therefore, the provision of justice is the mission and important goal of the criminal justice. And if the investigation or inquiry is made with clear measures will in accordance with The Constitution of The Kingdom of Thailand (B.E. 2560 (2017)) was prescribed in Section 27, Paragraph One. “All persons are equal before the law, and shall have rights and liberties and be protected equally under the law. ...”

So therefore, there must be materialistic measures of investigation gathering evidence for use as a principle in the operations. That is to use Principle of Truth Finding and Principle of Rationality as measures to investigate gathering evidence in the criminal justice. As a new measure to make the investigate gather evidence to achieve the goal of providing justice for the people collection in accordance with truly the Constitution of The Kingdom of Thailand. Not inequality in society, to create fairness in accessing the justice system thoroughly, providing effective justice and make equal access to ensure fairness. Focus on standards and increasing efficiency in the justice system according to the rule of law. Makes law enforcement and justice be fair and equitable. In accordance with the National Strategy (2018-2037), the strategy for social cohesion and just society, Mitigating inequality and creating multidimensional justice. And the strategy for public sector rebalancing and development, in the case of using the law as a tool to support the development of the public administration system, will solve problems and obstacles, allowing people to easily access the justice system thoroughly. Including the use of research results to be used or applied in order to benefit the investigation gathering evidence. As well as creating new measures in the investigation gathering evidence in the criminal justice, causing the judicial authorities to have good cooperation measures. In order to be the same guidelines for conducting investigations, and continue peace in the nation society. This should be made work manual for the investigation gathering evidence in the criminal justice to use as the same standard, in performing duties, which will result in efficiency and effectiveness in giving equality and fairness to the parties as well.

คำนำ

การจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 61 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2561-2562 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาอยู่ และได้เลือกทำเอกสารวิจัยเรื่อง “มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน” โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนมีการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค ทั้งนี้การมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นมาตรฐานที่เป็นรูปธรรมต่อการปฏิบัติงาน ก็จะมีผลสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ตลอดจนทำให้เกิดมาตรการใหม่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการความร่วมมือที่ดี เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนหรือไต่สวนต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมถึงให้คำเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนผู้วิจัยสามารถดำเนินการจัดทำเอกสารวิจัยจนสำเร็จได้สมเจตนารมณ์ ดังนี้ 1) ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ, อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, อดีตเลขาธิการประธานศาลฎีกา 2) ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฌ นคร อดีตอัยการสูงสุด, อดีตประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 3) ดร.ทวี ประจวบลาภ ประธานแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจในศาลฎีกา, อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา, อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา 4) พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต อดีตคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, อดีตที่ปรึกษาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ด้านกฎหมายและสอบสวน) 5) พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ, อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ฉ

(ด้านกฎหมายและสอบสวน) และ 6) ดร.จุฬชฎางค์ สวัสดิยากร วิวัฒน์วานิช ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาล
อุทธรณ์, อดีตผู้พิพากษาศาลอาญา

โดยคุณค่าและประโยชน์ของเอกสารวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับคุณพ่อ คุณแม่ และ
ครูอาจารย์ทุกท่าน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กล่าวนาม อันมีพระคุณต่อผู้วิจัยอย่างสูงสุด

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.

(จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 61

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยเล่มนี้ เป็นงานวิจัยที่ข้าพเจ้าตั้งใจทำขึ้นเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 61 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2561-2562 ของข้าพเจ้า

สืบเนื่องมาจากที่ข้าพเจ้าได้มีหน้าที่ในฐานะการเป็น “อาจารย์” คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ข้าพเจ้าจึงหวังที่จะเห็นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอาชีพบังคับใช้กฎหมายได้มีมาตรการการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม รวมถึงมีคุณธรรมและจรรยาบรรณเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่อันจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่ประชาชน สามารถสร้างความอบอุ่นใจ และอำนวยความสะดวกได้อย่างแท้จริง ซึ่งนั่นเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าคาดหวังจากเอกสารวิจัยชิ้นนี้ว่าจะสามารถช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมได้ต่อไป

ข้าพเจ้าขอขอบคุณวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่ได้ให้โอกาสข้าพเจ้าได้เข้าไปศึกษาอบรม และได้รับความรู้ ความเข้าใจ ที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งต่อการนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไป ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณ พลโท ขจรฤทธิ์ นิลกำแหง ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, พลโท ณรงค์ฤทธิ์ หอมอ่อน ที่ปรึกษาหลัก, พลตรี ชำนาญ ช่างสาด ผู้อำนวยการสำนักวิทยากรความมั่นคง, พันเอก โสภณ ศิริงาม รองผู้อำนวยการสำนักวิทยากรความมั่นคง, พันเอกหญิง รัชเกล้า กองแก้ว ผู้อำนวยการกองเอกสารวิจัยและห้องสมุด, พันเอก เรืองศักดิ์ สุขสมคุณ ผู้อำนวยการกองการเมืองและการทหาร, พันเอก ถนายน ขำวิเศษ, พันเอกหญิง จิราพร ชั้นประดับ ข้าราชการเจ้าหน้าที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่ได้มีความเมตตาและเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางแก่ข้าพเจ้า จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีที่สุด

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.

(จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 61

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	๗
คำอธิบายคำย่อ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
วิธีดำเนินการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	8
คำจำกัดความ	8
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิดในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
กล่าววนำ	9
ทฤษฎีการสอบสวน	10
มาตรฐานสากลการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	61
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	70
สิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	78
สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานในชั้น สอบสวน	84
สถานะของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนกับการให้ความ คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	85
โครงสร้างการดำเนินคดีอาญาและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาชั้นสอบสวนของประเทศไทย	92
การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาชั้นสอบสวนของประเทศไทย	96
การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาชั้นสอบสวนของประเทศไทย	100
การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาชั้นสอบสวนของประเทศไทย	112
การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาเปรียบเทียบ	119
ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ที่เกี่ยวข้อง	123
หลักนิติธรรมกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	129
คุณธรรมและจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	132
กรอบแนวคิดของการวิจัย	135
สรุป	139
บทที่ 3 หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา	140
หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา	146
หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคลในคดีอาญา	149
หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานเอกสารในคดีอาญา	155
หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานวัตถุในคดีอาญา	158
หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา	159
การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือ ความบริสุทธิ์	169
การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการใช้ถ้อยคำ หรือกระทำโดย มิชอบประการอื่นเพื่อจูงใจบุคคลใดในเรื่องที่ต้องการ	174

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบ ของเจ้าพนักงาน	182
การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อซื้อในการกระทำ ความผิด	187
การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ของผู้ถูกจับที่ได้มาจากการไม่แจ้ง สิทธิหรือไม่จัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้แก่ผู้ถูกจับ	192
การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหาที่ได้มา จากการไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนเริ่มถามคำให้การหรือจากการ สอบสวน จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้	199
การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นถ้อยคำใด ๆ หรือบันทึกที่เกี่ยวกับ การสอบสวนของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กที่ได้มาจากการสอบสวน โดยไม่ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง	209
สรุป	215
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	222
ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	222
ผลการวิเคราะห์การแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา	224
ผลการวิเคราะห์การแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	242
สรุป	252
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	259
บทสรุป	259
ข้อเสนอแนะ	269
บรรณานุกรม	271

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	277
ผนวก ก	278
แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการศึกษาเรื่องมาตรการการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการ สร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวน หรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน	
ผนวก ข	283
ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา	
ประวัติย่อผู้วิจัย	318

คำอธิบายคำย่อ

ภาษาไทย

ป.วิ.พ. ย่อมาจาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ป.วิ.อ. ย่อมาจาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กฎหมายจึงได้บัญญัติกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมควรที่จะเข้าใจบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างถ่องแท้ว่า กฎหมายได้บัญญัติวางกรอบแนวการปฏิบัติไว้เช่นใด เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้บังคับกฎหมาย (Law Enforcement) ต้องกระทำหรือปฏิบัติให้อยู่ภายในกรอบของกฎหมายที่พึงให้กระทำได้อย่างเคร่งครัด โดยกล่าวว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับ คุมขัง ตรวจสอบตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เจ้าหน้าที่หรือผู้ใช้กฎหมายทุกฝ่ายควรที่จะยึดหลักแห่งการอำนวยความยุติธรรมเป็นสำคัญในการปฏิบัติด้วย จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ที่จะทำให้สังคมมีความสุขเรียบร้อยอย่างแท้จริง ในขณะที่ระบบการสอบสวนคดีอาญาจะต้องเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เป็นระบบสองช่องทาง โดยเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น การดำเนินคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมาย สามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ

1. ประชาชนสามารถฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเองโดยตรง ช่องทางนี้ผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเองได้ ซึ่งศาลจะประทับรับฟ้องต่อเมื่อคดีมีมูล โดยต้องมีกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับผู้ถูกฟ้องว่าเขาจะไม่ถูกกล่าวหาโดยไม่มีมูล เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเองนั้น ไม่ได้ผ่านกระบวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาก่อน เมื่อศาลฟังว่าคดีมีมูล ศาลจึงจะประทับฟ้องเข้าสู่การพิจารณาคดีต่อไป ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีเดียวกันนั้น หากว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์อีกทางหนึ่งต่อพนักงานสอบสวนด้วย

2. ประชาชนร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้มีการสอบสวน ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนจะเป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรม ในการที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเท่าที่สามารถกระทำได้ ทั้งของฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหา เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานจนเสร็จสิ้นแล้ว

จึงมีความเห็นในทางคดีส่งให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป พนักงานอัยการจะทำการฟ้องคดีได้ต่อเมื่อคดีมีมูล โดยห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลโดยไม่ผ่านการสอบสวนมาก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับคู่กรณีว่า คดีที่จะนำขึ้นสู่ศาลต้องเป็นคดีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด¹

ซึ่งแท้จริงแล้วระบบการสอบสวนคดีอาญาของเรานั้น เป็นระบบไต่สวนที่เจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริง เพื่อให้ได้พยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ทั้งนี้อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาเป็นการใช้อำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้ประเทศชาติและสังคมดำรงอยู่ด้วยความผาสุก ปลอดภัย และประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐด้วยความชอบธรรม ทั้งนี้ข้อสำคัญรัฐจะต้องดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวมด้วย เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” อย่างไรก็ตามในขณะเดียวกันรัฐก็ต้องสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงานมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตั้งแต่เริ่มต้น ก่อนที่จะฟ้องลงโทษกับเขาต่อไป ซึ่งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รัฐจะต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ ...”

การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เปรียบเสมือนเป็นการป้องกันปราบปรามทางสังคมที่จะช่วยทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดไม่กล้าที่จะกระทำความผิด จึงมีความจำเป็นและความสำคัญที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายให้ได้ หากผู้นั้น

---

¹ พฤกษา เครือแสง และ รัชดาพร หวลอารมณ์. “การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย”, วารสารการบริหารท้องถิ่น. 9 (1), มกราคม-มีนาคม 2559. หน้า 137.

เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ซึ่งการใช้อำนาจเจ้าพนักงานสามารถกระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ต้องกระทำเท่าที่มีความจำเป็น หากเจ้าพนักงานใช้อำนาจใดนอกเหนือจากความจำเป็นที่ต้องกระทำนั้น เจ้าพนักงานก็อาจมีความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายได้ ซึ่งจะได้เป็นหลักประกันต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ และเพื่อที่จะให้รับความเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม (The Rule of Law) เกิดขึ้นเป็นจริงอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการยุติธรรมของเรามีประสิทธิภาพ และจะเป็นการเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความเข้มแข็งและก่อให้เกิดกฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และได้รับการยอมรับจากประชาชน

ทั้งนี้ การใช้มาตรการในการสอบสวนหรือไต่สวน ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เป็น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ บุคคลเป็นสำคัญ โดยการใช้มาตรการการสอบสวนหรือไต่สวนซึ่งตามที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย ได้บัญญัติไว้ว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำ พิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความ ผิดมิได้” ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ เจ้าพนักงานจึงจะต้องกระทำการอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งก็จะ เป็นหลักประกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีได้เป็นอย่างดี ประการหนึ่ง ทั้งนี้การสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา บทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้า พนักงานในการสอบสวนหรือไต่สวน โดยได้กำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะรู้ตัว ผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายได้ให้ อำนาจเจ้าพนักงานทำการสอบสวนหรือไต่สวน รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด แต่แท้จริงแล้ว เจ้า พนักงานที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้นั้น ไม่มี มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้อย่างเป็นทางการ เพียงแต่ทราบว่า จะเริ่ม ดำเนินการสอบสวนได้เมื่อมีคำร้องทุกข์กล่าวโทษ โดยเฉพาะความผิดต่อส่วนตัวจะทำการสอบสวนได้ ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน และการสอบสวนจะต้องกระทำโดยมิชักช้า จะทำการ สอบสวนที่ใด เวลาใดก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย พนักงานสอบสวน สามารถรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและ พฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และรู้ว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ทำการค้น ออกหมายเรียกบุคคลหรือสิ่งของมาเป็นพยาน และยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน อีกทั้งการถามปากคำ

ผู้เสียหาย พยาน จะต้องไม่มีการตกเตือน พุดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ หรือการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องมีการแจ้งให้ทราบถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ผู้ต้องหา มี สิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ในการถามปากคำผู้ต้องหา ห้ามมิให้ พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมานใช้ กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไร ๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น และในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กจะต้องจัดหาทนายความให้ หรือในคดี อื่น ๆ ที่ผู้ต้องหาร้องขอ ก็จะต้องจัดหาทนายความให้ การสอบสวนเด็กจะต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมทำ การสอบสวน และหลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยาน ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น กล่าวคือ เป็นการรู้หลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก ทั่ว ๆ ไป และหลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เท่านั้น แต่เจ้าพนักงานผู้กระทำการ กลับไม่มีแนวทางมาตรการในการปฏิบัติที่ชัดเจนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเป็นการปฏิบัติตาม ความรู้และทักษะของแต่ละคนที่มีอยู่ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อการปฏิบัติหน้าที่ ยังผลให้เกิดความ ไม่เสมอภาคและเป็นธรรมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยอาจเป็นเหตุให้ เกิดเสียความเป็นธรรมได้

จากแนวคิดดังกล่าว การสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา จึงเป็นกลไกหนึ่งในกระบวนการ ยุติธรรมที่รัฐออกแบบขึ้นเพื่อใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและความสงบสุขของ สังคม ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ ของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้น สอบสวน ในการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และให้ความเป็นธรรมแก่บุคคล ซึ่งการสอบสวนหรือไต่ สวนของเจ้าพนักงานเป็นกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญมาก และอาจสร้างความไม่เป็นธรรม ให้กับสังคมได้ หากกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวขาดประสิทธิภาพ ขาดมาตรการที่จะให้ความ ยุติธรรมที่ชัดเจน ย่อมจะไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการอำนวยความสะดวก ธุรกรรมอันเป็นภารกิจและเป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหากการสอบสวน หรือไต่สวนกระทำโดยมีมาตรการที่ชัดเจน ก็จะสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิ และเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” แล้วนั้น จะทำให้เจ้าพนักงานมี แนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร เพื่อให้การสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานนั้นมีประสิทธิภาพ และเป็นการให้ความเป็นธรรมต่อคู่กรณีได้เป็นอย่างดีที่สุด โดยเฉพาะการมีคู่มือการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้พนักงานสอบสวนได้ใช้เป็นหลักใน การปฏิบัติงานสอบสวน ทั้งนี้จะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเดียวกัน ทั้งนี้การมีมาตรการการ สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นมาตรฐานที่เป็นรูปธรรมต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นการแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม เป็นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึง ตลอดจนทำให้เกิดมาตรการใหม่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีแนวทางเดียวกันต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้จึงมีแนวคิดในการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา สาเหตุและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการนำทฤษฎีการสอบสวนมาวิเคราะห์ว่าจะใช้เป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้หรือไม่ เพียงใด เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติเดียวกัน ทั้งนี้หากกระบวนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีมาตรการที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเป้าหมายที่รัฐจะต้องมีการจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างแท้จริงแล้ว ความเหลื่อมล้ำในสังคมย่อมไม่เกิดขึ้น มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเกิดความสงบเรียบร้อยความสงบสุขในสังคมประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าพนักงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
3. เพื่อแสวงหามาตรการแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
4. เพื่อสรุปและประมวลข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุและเงื่อนไข และแสวงหามาตรการ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนข้อเสนอแนะและ แนวทางต่าง ๆ ที่เหมาะสมของประเทศไทย

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาที่รู้จักจริงในเรื่องการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) และ การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักในการทำการศึกษาค้าง

1. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาจากกรณีศึกษา (Case Study) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม (Interviewing) ผู้ทรงคุณวุฒิใน กระบวนการยุติธรรมที่รู้จักจริงในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบถึงสภาพปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไข ของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการ แสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เหมาะสม กับประเทศไทย

ผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 6 ท่าน ได้แก่ 1) ศาสตราจารย์ พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ, อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตผู้พิพากษาศาล อุทธรณ์, อดีตเลขาธิการประธานศาลฎีกา 2) ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อดีตอัยการสูงสุด, อดีตประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 3) ดร.ทวี ประจวบลาภ ประธานแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจในศาลฎีกา, อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา, อดีตผู้พิพากษา หัวหน้าคณะในศาลฎีกา 4) พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัตต์ อดีตคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ, อดีตที่ปรึกษาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ด้านกฎหมายและสอบสวน) 5) พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์ อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ, อดีตรองผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ (ด้านกฎหมายและสอบสวน) และ 6) ดร.จุฬชฎางค์ สวัสดิยากร วิวัฒน์วานิช ผู้ช่วย ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, อดีตผู้พิพากษาศาลอาญา

1.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเองโดยกำหนดตัวผู้ตอบเป็นการเฉพาะเจาะจงเฉพาะผู้ตอบที่มีข้อมูลที่ลึกซึ้ง ซึ่งใช้แนวคำถามเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดกว้างสำหรับประเด็นที่อาจจะเกิดขึ้นจากการสนทนาทุกรูปแบบ ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกนั้น ผู้วิจัยจะเลือกสัมภาษณ์เอาแต่ประเด็นที่ต้องการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดของประเด็นสำคัญของปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยการกำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยรายละเอียด เป็นการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยเป็นการตีความ สร้างข้อสรุปจากอุปสรรคหรือข้อมูลที่ได้จากการมองเห็นจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

2. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ต่าง ๆ

2.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร

การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่ทำการศึกษาและวิจัย ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ คำสั่ง สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าตำรา รายงานการวิจัย บทความ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง คำสั่ง คำพิพากษาของศาล กรณีศึกษา (Case Study) สื่อสิ่งพิมพ์ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางและหลักการ โดยได้ตรวจสอบข้อมูลและผลการศึกษา เพื่อเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลให้มีความครอบคลุมในทุกประเด็นของการศึกษา และใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลทั้งในรูปของเอกสาร

หรือข้อเขียนต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจะแสดงให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเหล่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพปัญหาการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
2. ได้ทราบถึงการวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ เงื่อนไข และแก้ไขปัญหาคุอุปสรรคในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
3. ได้ทราบถึงมาตรการในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และสามารถนำมาปรับใช้ให้เป็นไปในทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักนิติธรรม (The Rule of Law) อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
4. ได้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อประชาชนในกระบวนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพิ่มมากขึ้น และเกิดความเชื่อถือนานาอารยประเทศ อันจะทำให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคงมีเสถียรภาพ เป็นที่ยอมรับ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

คำจำกัดความ

มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

หมายถึง วิธีการที่ได้กำหนดขึ้นมาอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะทำให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างแท้จริง

การสอบสวนหรือการไต่สวนของเจ้าพนักงาน

หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและการรวบรวมพยานหลักฐาน รวมถึงการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และบทบัญญัติกฎหมายอื่น ซึ่งเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการสอบสวนและไต่สวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวคิดในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในการแสวงหามาตรการ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงานนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ความหมาย ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงแนวคิดและทฤษฎีการสอบสวน ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โครงสร้างการดำเนินคดีอาญา ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ หลักนิติธรรมกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คุณธรรมและจรรยาบรรณพนักงานสอบสวน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดของการวิจัย

กล่าวนำ

การสอบสวนในคดีอาญามีความมุ่งหมายเพื่อการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐที่ต้องปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน กระบวนการที่สำคัญในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการแสวงหาพยานหลักฐาน และการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แม้ในการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานจะเป็นไปเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่การใช้มาตรการก็ยังคงคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนด้วย

ในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายไทย องค์กรที่มีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ซึ่งก็คือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ และพนักงานสอบสวน และอาจเรียกรวม ๆ ได้ว่า “เจ้าพนักงาน” ถือเป็นองค์กรเบื้องต้นของรัฐที่มีบทบาทสำคัญและมีอำนาจอย่างกว้างขวาง อำนาจของเจ้าพนักงานในการแสวงหาข้อเท็จจริงที่สำคัญ ในกรณีที่มีการกระทำความผิด

อาญาเกิดขึ้น กฎหมายกำหนดให้ “พนักงานสอบสวน” เป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) นอกจากนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการสอบสวนมีอำนาจในการจับ ค้น คุมขัง หรือใช้มาตรการบังคับต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดนั้น จึงต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ยึดมั่นในหลักคุณธรรม บังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง ชอบธรรม และถูกต้อง และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ในขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างรอบคอบ เพื่อค้นหาความจริงที่ถูกต้อง อันจะทำให้เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริงอย่างแน่แท้

ทฤษฎีการสอบสวน¹

ทฤษฎีการสอบสวน หมายถึง การนำหลักค้นหาความจริงและนำเหตุผลมาใช้เป็นมาตรการในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่เป็นความจริงและถูกต้อง อันจะทำให้เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริงได้อย่างแน่แท้

การนำทฤษฎีการสอบสวนมาใช้เป็นมาตรการในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่เป็นความจริงและถูกต้อง จึงมีความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ อันจะทำให้เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริงได้อย่างแน่แท้ โดยองค์ประกอบสำคัญคือ หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) และหลักเหตุผล (Principle of Rationality) นั้น ก็จะต้องนำมาพิจารณาประกอบกันในมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน โดยหลักค้นหาความจริง นั้นเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงหรือหลักฐานของคดี เพื่อให้ได้ข้อยุติตามความเป็นจริง ซึ่งไม่ว่าข้อเท็จจริงหรือหลักฐานนั้นจะเป็นผลดีหรือผลร้ายของผู้ถูกกล่าวหาก็ตาม เจ้าพนักงานนั้นก็ต้องค้นหา นำเข้ามาในคดีซึ่งการพิสูจน์ความจริงนั้นให้ได้

1. หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding)

การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อระบบการดำเนินการกระบวนยุติธรรมทางอาญา เพราะถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ ดังนั้น ทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในชั้นนี้คือ พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ จะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงหรือกลั่นกรองมูลคดีเบื้องต้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

---

¹ ศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. หลักและทฤษฎีการสอบสวน. พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2556). หน้า 175-303.

โดยจะต้องไม่มุ่งหวังที่จะไปค้นหาความจริงแต่เพียงในชั้นพิจารณาของศาลเท่านั้น เพราะถ้าในชั้นก่อนการพิจารณาของศาลนี้มีการดำเนินการมาอย่างบกพร่องแล้ว ในชั้นพิจารณาของศาลก็อาจแก้ไขอะไรไม่ได้มากนัก ผลที่ติดตามมาก็คือความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมอาจไม่เกิดขึ้น เพราะเหตุว่าแม้ศาลเองเมื่อทำการพิจารณาพิพากษาคดีก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ได้มาจากกระบวนการในชั้นสอบสวนเป็นข้อพิจารณาประกอบด้วยเสมอ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากระบวนการในชั้นสอบสวนซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการขั้นต้นในระบบการดำเนินคดีอาญาก็ตาม แต่ก็ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากที่สุดในอันที่จะรักษาความบริสุทธิ์ยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้เองการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนหรือในชั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาล จึงจะต้องทำการค้นหาความจริงของคดีให้มีความถูกต้องและชอบธรรมเป็นอย่างดีที่สุด เพราะหากว่าการดำเนินกระบวนการของเจ้าพนักงานได้กระทำโดยมิได้ปฏิบัติหรือละเลยต่อหลักค้นหาความจริงเสียแล้ว สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาอาจถูกระทบกระเทือนมาก และผู้กระทำความผิดที่แท้จริงอาจหลุดรอดจากการถูกลงโทษตามกฎหมาย และผลสุดท้ายที่จะตามมาก็คือความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมได้แต่อย่างใด

ทั้งนี้หลักค้นหาความจริง สามารถแบ่งออกได้หลายกรณี ดังต่อไปนี้

1.1 การฟังความทุกฝ่าย

การฟังความทุกฝ่ายนั้นถือว่าเป็นขั้นตอนอันสำคัญประการแรกที่จะทำการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด ซึ่งการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีระบบขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาอยู่ 2 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ 1) ขั้นตอนการสอบสวน หรือในชั้นตอนชั้นก่อนฟ้องคดีต่อศาล และ 2) ขั้นตอนชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งขั้นตอนการสอบสวนเป็นขั้นตอนของการแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น โดยกฎหมายก็ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต่างก็มีหน้าที่ในการร่วมกันค้นหาความจริงเสียแต่เริ่มต้น แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนนั้น การสอบสวนมักจะเน้นหนักไปทางค้นหาความผิดมากกว่าเพื่อค้นหาความจริงของคดี ดังนั้นจึงต้องแก้ไขโดยใช้วิธีการสอบสวนที่จะเป็นการค้นหาความจริงเสนอให้ศาลเป็นผู้พิจารณาทั้งหมด โดยจะเสนอข้อเท็จจริงทั้งในทางที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ต้องหาต่อศาล ซึ่งเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process of Law) และทำโดยชอบด้วยกระบวนการ² ไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้นเพื่อพิสูจน์ รวมทั้งการค้นหายานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ ซึ่งเท่ากับเป็น

---

² คณิต ฌ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2538). หน้า 3.

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ของทุกฝ่ายก่อนเข้าสู่กระบวนการสุดท้าย คือการพิเคราะห์พยานหลักฐานว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด เพื่อให้ได้ความจริงเป็นอันยุติก่อนที่จะนำไปปรับกับบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมาย โดยความจริงที่ได้มานั้นเป็นหลักฐานที่จะนำมาวินิจฉัยความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้ต่อไป การค้นหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในทางอาญาจึงเป็นการค้นหาความจริงทางคดีของเจ้าพนักงานของรัฐที่จะดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้เพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้อง ชอบธรรม และมีมูลความจริงของคดี ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการสอบสวนดำเนินคดีอาญา

สำหรับประเทศไทยนั้นการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนได้กำหนดองค์กรและกำหนดความรับผิดชอบในการสอบสวนเป็นของพนักงานสอบสวน ถ้าพนักงานสอบสวนไม่ทำการค้นหาความจริงในการสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการก็จะมีความเห็นหรือสั่งคดีที่ไม่ได้มาจากความเป็นจริง เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาอาจไม่ได้รับความเป็นธรรม แต่ในทางกลับกัน หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและค้นหาความจริง เมื่อได้ความจริงของคดีเป็นอันยุติแล้ว พนักงานสอบสวนก็จะมีความเห็นทางคดีสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา และเช่นเดียวกับพนักงานอัยการเมื่อการสอบสวนแต่แรกมีการสอบสวนค้นหาความจริงอาจสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเช่นเดียวกัน ทำให้คดียุติไม่ต้องเสียเวลาในการพิจารณาคดีในชั้นศาล และไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อระบบในกระบวนการยุติธรรมได้ ซึ่งหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญานั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมของทุกฝ่ายได้ โดยเฉพาะถ้าพนักงานสอบสวนได้ทำการค้นหาความจริงเสียแต่เริ่มต้นในชั้นสอบสวน ซึ่งถือว่าเป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรมด้วยแล้ว ก็จะทำให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้รับการคุ้มครองจากรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็จะเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินคดีอาญาตามระบบในกระบวนการยุติธรรมต่อไปด้วย

โดยแท้จริงแล้ว พนักงานสอบสวนนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญารวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขั้นพื้นฐานตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เป็นอย่างดี โดยถ้าหากพนักงานสอบสวนพึงระลึกเสมอว่าจะต้องทำการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตลอด ทั้งก่อนที่บุคคลนั้นจะตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งเมื่อมีผู้มาร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหา ก็มีใ้เชื่อว่ามุ่งหาพยานหลักฐานเพื่อฟ้องผู้ถูกกล่าวหาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาถึงหลักฐานต่าง ๆ ว่ามีความน่าเชื่อถือได้เพียงใดด้วย เพราะบางครั้งอาจเป็นเรื่องแก่งกล่าวหากัน เพราะฉะนั้นพนักงานสอบสวนที่ดีจะต้องพยายามสืบหาหลักฐานต่าง ๆ มาพิสูจน์ความผิด รวมทั้งความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาด้วย ซึ่งถ้ามีผู้มากล่าวหาบุคคลใดว่าเป็นผู้กระทำความผิด และยังไม่มีหลักฐานตามสมควรน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดเสียก่อนแล้ว แต่เจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวนก็ได้กระทำการสอบสวนบุคคลผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ต้องหาในทันที โดยไม่ได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขั้นพื้นฐาน

ก็จะถือได้ว่ารัฐนั้นมิได้จัดให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามที่กล่าวไว้แล้วแต่อย่างใด

ซึ่งแท้จริงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ได้มีบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 125 บัญญัติรองรับไว้ว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ได้กระทำการสืบสวนหรือสอบสวนไปทั้งหมด หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือ ให้ตกเป็นหน้าที่ของพนักงานนั้นจัดการให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 123 และ 124” จึงเห็นได้ว่า เมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เมื่อได้รับคำขอร้องให้ช่วยเหลือแล้ว ถ้าปรากฏว่ายังไม่มีหลักฐานตามสมควรน่าเชื่อว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ก็จะต้องกระทำการสืบสวนหรือสอบสวน แสวงหาข้อเท็จจริงหรือหลักฐานตามที่เขาร้องขอให้ช่วยเหลือว่ามีมูลความผิดทางอาญาเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และบุคคลที่ถูกกล่าวหาน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดตามที่เขากล่าวหาจริงหรือไม่ด้วยเสียก่อน ถ้าหากเป็นกรณีความผิดต่อส่วนตัว เจ้าพนักงานก็อาจทำการสืบสวนได้แต่อย่างเดียว เพราะเหตุว่าในกรณีความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 121 วรรคสอง เสียก่อน แต่ถ้าเป็นกรณีความผิดต่อแผ่นดิน เจ้าพนักงานสามารถกระทำการสืบสวนหรือสอบสวนก็ได้ และหากปรากฏว่ามีหลักฐานตามสมควรน่าเชื่อว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว ซึ่งถ้ากรณีเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจก็จะต้องมีหน้าที่จัดการให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 123 และ มาตรา 124 ต่อไป แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อแผ่นดิน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ก็มีหน้าที่จะต้องจัดการให้มีคำกล่าวโทษตามระเบียบก็ได้ (โดยคำกล่าวโทษนั้นอาจกระทำโดยบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย หรืออาจเป็นเจ้าพนักงานเป็นผู้กล่าวโทษเสียเองก็ได้)

ซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา 127 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 123 ถึง 126 มาบังคับโดยอนุโลมเรื่องคำกล่าวโทษด้วย เพราะฉะนั้นในกรณี ป.วิ.อ. มาตรา 125 จึงสามารถนำมาใช้บังคับในเรื่องจัดทำคำกล่าวโทษด้วย โดยมีใช่เป็นกรณีการจัดทำคำร้องทุกข์เพียงแต่อย่างเดียวเท่านั้น

ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า เมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ได้รับแจ้งความ เจ้าพนักงานนั้นมีอำนาจใช้ดุลพินิจด้วยความชอบธรรมว่าผู้ที่มาแจ้งความนั้นเป็นผู้เสียหายที่จะทำคำร้องทุกข์ได้แล้วหรือไม่ หรือเป็นผู้กล่าวโทษที่จะทำคำกล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาในฐานะผู้ต้องหาได้ทันทีต่อไปหรือไม่ อย่างไรก็ดี แต่ถ้าเมื่อเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งความได้ใช้ดุลพินิจด้วยความชอบธรรมแล้วในเบื้องต้นยังไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ถูกกล่าวหาน่าจะได้กระทำความผิดนั้น ผู้ที่มาแจ้งความก็จะมีฐานะเป็นเพียงผู้ขอร้องให้ช่วยเหลือเท่านั้น ซึ่งในเบื้องต้นเจ้าพนักงานนั้นเองก็สามารถที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อดำเนินการค้นหาความ

จริง ให้มีหลักฐานตามสมควรน่าเชื่อว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหานั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดด้วย เจ้าพนักงานจึงจะสามารถดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลนั้นในฐานะผู้ต้องหาได้ต่อไป แต่ถ้าจากการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานแล้วปรากฏว่าไม่มีหลักฐานตามสมควรเพียงพอว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหานั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดเสียแล้ว เจ้าพนักงานนั้นก็ไม้อาจที่จะดำเนินคดีกับบุคคลที่ถูกกล่าวหานั้นได้อีกต่อไป เพื่อจะเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเสียแต่เริ่มต้น ให้สมกับคำกล่าวที่ว่า “พนักงานสอบสวนเป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรม” และประการสำคัญอีกประการก็คือ เจ้าพนักงานซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้กระทำแทนรัฐในการที่จะจัดให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ได้จัดให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รวมทั้งกระทำการจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เป็นอย่างดีที่สุดประการหนึ่ง

และเห็นได้ว่าในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานมักพบเห็นอยู่เนือง ๆ ว่าเจ้าพนักงานมิได้ปฏิบัติตามกฎหมายให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และอาจจะถือได้ว่าการที่เจ้าพนักงานมิได้กระทำการค้นหาความจริงของคดีเสียก่อน ถ้าหากเป็นกรณีที่ปรากฏว่าหลักฐานยังมีไม่เพียงพอตามสมควรแล้ว และเจ้าพนักงานนั้นได้จัดให้มีคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามระเบียบเพื่อดำเนินการสอบสวนกับบุคคลผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ต้องหาเสียแล้วนั้น โดยยังไม่ได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะให้มีหลักฐานตามสมควรเสียก่อนว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหานั้นน่าเชื่อว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด และเจ้าพนักงานนั้นก็มิได้ดำเนินการตามที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ผลที่ตามมาคือผู้ที่ถูกกล่าวหาและตกเป็นผู้ต้องหาโดยทันที ก็อาจถูกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยการมีสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจึงเป็นหลักการ และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นข้อยกเว้น ซึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ดังนี้ หากเจ้าพนักงานผู้ใดมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแล้วนั้น ก็อาจมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา 157 ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดได้เช่นกัน

ซึ่งหากได้มองถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ป.วิ.อ. มาตรา 125 มีเจตนารมณ์คล้ายคลึงกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ป.วิ.อ. มาตรา 162 เพียงแต่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ป.วิ.อ. มาตรา 125 นั้นใช้บังคับในชั้นเจ้าพนักงาน แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ป.วิ.อ. มาตรา 162 นั้นใช้บังคับในชั้นศาล โดยเทียบได้กับกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเองนั้น ศาลก็ต้องสั่งให้ทำการไต่สวนมูลฟ้องคดีเสียก่อนเสมอ (ป.วิ.อ. มาตรา 162 (1)) เพื่อทำการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขั้นต้นเสียก่อน ว่าคดีมีหลักฐานตามสมควรอันควรเชื่อว่าบุคคลที่ถูกฟ้องนั้นน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ และในระหว่างนั้นเอง

บุคคลที่ถูกฟ้องก็ยังมีได้ตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาแต่อย่างใดทั้งสิ้น (ป.วิ.อ. มาตรา 165) จนกว่าศาลจะมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับฟ้องไว้เพื่อดำเนินการพิจารณาคดีกับจำเลยต่อไป บุคคลผู้ถูกฟ้องถึงจะตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลย ซึ่งกระบวนการวิธีการดำเนินในชั้นเจ้าพนักงานก็จะต้องมีการดำเนินงานในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นแนวทางเดียวกันกับกระบวนการในชั้นศาล ซึ่งจะได้มีการจัดให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลได้อย่างแท้จริงต่อไป

และหากเมื่อมีการดำเนินการรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษแล้ว และบุคคลที่ถูกกล่าวหาในชั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสาม) โดยทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดเพื่อให้ได้ความจริงต่อกระบวนการชั้นพิจารณาของศาลให้มากที่สุด ซึ่งพนักงานสอบสวนจะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อไขยันผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย รวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษของผู้ต้องหา เนื่องจากผลวินิจฉัยว่าสิ่งใดจริงหรือไม่ ต้องพิจารณาโดยฟังความทุกฝ่าย แต่ในทางปฏิบัติก็มีอยู่เนื่อง ๆ ที่พนักงานสอบสวนมักจะกระทำตัวเป็นคู่ความกับผู้ต้องหาเสียเอง โดยมุ่งจะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ให้เห็นเพียงว่าผู้ต้องหาคือผู้กระทำความผิด สืบสำนึกในบทบาทของตนที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดทั้งที่เป็นผลดีและผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วย เพื่อที่จะให้พนักงานอัยการได้นำข้อเท็จจริงต่าง ๆ เหล่านี้แถลงต่อศาล และศาลจะใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อลงโทษจำเลยให้เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ หรือเพื่อจะให้ศาลพิพากษาได้ถูกต้อง เป็นไปตามหลักค้นหาความจริงของคดี ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดีที่สุด

เพราะฉะนั้น การค้นหาความจริงของคดีโดยการฟังความทุกฝ่ายเสียก่อน จึงมีความจำเป็นที่จะนำมาเป็นข้อพิจารณาเบื้องต้นที่พนักงานสอบสวนจะต้องนำมาเป็นหลักแนวคิดในการปฏิบัติงานที่สำคัญ ซึ่งจะขาดไปเสียมิได้แต่อย่างใด เพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมขั้นสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดีที่สุด

1.2 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดเป็นการค้นหาความจริงที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อหาร่องรอยและพยานหลักฐานทางคดี โดยอาจได้วัตถุพยานที่สามารถใช้สำหรับพิสูจน์ข้อเท็จจริงในทางคดีได้ จึงจำเป็นต้องทำบันทึกไว้โดยละเอียดและครบถ้วน ได้แก่ รอยลายพิมพ์นิ้วมือ รอยเท้า หรือรอยรองเท้า รอยงัด เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิด สิ่งของแปลกปลอมที่คนร้ายทำตกไว้

ในที่ที่เกิดเหตุ หรือบริเวณใกล้เคียง เช่น หยอดเลือด เส้นผม เส้นขน รอยกระสุนปืน ปลอกกระสุนปืน ร่องรอยและสิ่งของต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นักพนักงานสอบสวนต้องตรวจหาและเก็บยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน และสิ่งของบางอย่างอาจจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตามกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาความจริงของคดีได้ ซึ่งบรรดาร่องรอยและพยานหลักฐานเหล่านี้ นักพนักงานสอบสวนอาจนำไปใช้ยืนยันเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ตัวผู้กระทำผิดได้

และจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดซึ่งได้พบร่องรอยพยานหลักฐานต่าง ๆ ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดี เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลในการช่วยค้นหาความจริงของคดี โดยสามารถนำมาพิจารณาประกอบหรือเปรียบเทียบกับถ้อยคำของพยานบุคคล ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้กล่าวหา พยาน หรือผู้ต้องหาก็ตาม ว่ามีความสอดคล้องถูกต้องตรงกันหรือมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใดหรือไม่ ซึ่งในบางครั้งอาจเกิดจากความสับสนของผู้ให้ถ้อยคำ หรือเป็นการพยายามปกปิดความจริงของตนที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด หรือเป็นการปรักปรำบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้ต้องรับโทษก็เป็นได้

เพราะฉะนั้นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวน นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการค้นหาความจริงของพยานหลักฐานในคดี เพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องรีบไปยังสถานที่เกิดเหตุ โดยเร็วเมื่อมีคดีเกิดขึ้น แล้วทำการวาดภาพหรือถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐาน และจะมีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการพิจารณาคดีของศาลเมื่อจำเลยให้การปฏิเสธต่อสู้คดี ซึ่งร่องรอยและพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ โดยพนักงานสอบสวนได้ทำแผนที่เกิดเหตุ วาดภาพ หรือถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ และให้คู่ความหรือพยานรับรองความถูกต้องไว้ ก็จะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถยืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เป็นอย่างดี เมื่อมีการต่อสู้คดีถึงความถูกต้องแท้จริงถึงที่มาของพยานนั้น ๆ ว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาตามลักษณะและสภาพของพยานโดยไม่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง และประการสำคัญก็จะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงตามคำให้การของพยานบุคคลได้เป็นอย่างดีเช่นกันว่ามีความถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพของพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ อีกประการหนึ่งเมื่อเนิ่นนานไปสภาพของสถานที่เกิดเหตุย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้ และเมื่อถึงขั้นการพิจารณาคดีของศาล คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลไปเดินเผชิญสืบยังสถานที่เกิดเหตุเพื่อต่อสู้คดี ก็อาจทำให้ไม่สามารถค้นหาความจริงของคดีได้เพราะสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว โดยอาจเป็นการจงใจสร้างหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่เกิดเหตุขึ้นมาใหม่ และอาจจะเป็นที่เสียหายต่อคดีได้ ดังนั้นพนักงานสอบสวนที่มีความรอบคอบ จึงต้องดำเนินการให้มีพยานรับรองการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุนั้น และหากมีการตรวจยึดสิ่งของต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุเพื่อไว้เป็นพยานหลักฐานก็ควรต้องทำบันทึกไว้ โดยอาจให้คู่ความหรือพยานรับรองก็ได้ ซึ่งก็จะเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นอย่างมากด้วย เพราะจะทำให้พยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักรับฟังได้อย่างมั่นคง

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดนั้น นอกจากการตรวจบริเวณสถานที่เกิดเหตุให้ครอบคลุมพื้นที่สถานที่เกิดเหตุทั้งหมดแล้ว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตรวจบริเวณโดยรอบ ๆ และข้างเคียงบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วย เพราะอาจจะพบร่องรอยหรือพยานหลักฐานที่คนร้ายทำตกไว้ หรืออาจพบร่องรอยมือ รอยเท้า หรือรอยรองเท้า ซึ่งคนร้ายใช้เป็นช่องทางเข้าและหลบหนีออกไป และข้อสำคัญอีกประการก็คือการป้องกันสถานที่เกิดเหตุไว้โดยไม่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ จนกว่าการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะเสร็จสิ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ร่องรอยพยานหลักฐานถูกทำลายหรือสูญหายไป

และการตรวจและจัดเก็บพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ควรจัดเก็บรักษาให้ถูกวิธีเพื่อป้องกันการเสียหายของพยานหลักฐานนั้น และข้อสำคัญในบันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุและแผนที่เกิดเหตุจะต้องให้มีคู่ความหรือพยานลงชื่อรับรองยืนยันความถูกต้องไว้ด้วยว่าได้ทำการจัดเก็บพยานหลักฐานนั้น ๆ ได้จากสถานที่เกิดเหตุจริง ซึ่งจะทำให้มีน้ำหนักของการรับฟังในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น และอาจจะเป็นการป้องกันการโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้นภายหลังในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ อย่างเช่นมีคดีเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นซึ่งคนร้ายได้ฆ่าผู้อื่นตายมาก่อนแล้ว และได้นำศพใส่ในรถยนต์ของผู้ตาย และนำรถยนต์นั้นทิ้งตกอยู่ในป่าข้างทางโดยจุดไฟไหม้รถยนต์นั้น ซึ่งจะเป็นการอำพรางว่าผู้ตายนั้นเกิดอุบัติเหตุ และถูกไฟคลอกตาย แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ไปตรวจดูสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียด ได้พบเห็นบริเวณรอบ ๆ ที่รถเกิดอุบัติเหตุ นั้นมีร่องรอยเท้าอยู่จำนวนมาก จึงไม่น่าเชื่อว่าจะเกิดอุบัติเหตุจนไฟลุกไหม้รถคลอกผู้ตายถึงแก่ความตาย แต่น่าเชื่อว่าเกิดจากผู้ตายถูกฆ่าตายมาก่อนแล้ว และมีการอำพรางคดีเกิดขึ้น เพราะจะเห็นได้ว่าถ้าหากผู้ตายขับรถมาเกิดอุบัติเหตุจริง บริเวณสถานที่เกิดเหตุและใกล้เคียงก็ย่อมจะมีร่องรอยของการเกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้นอยู่ และก็ไม่น่าจะมีร่องรอยรองเท้าซึ่งอยู่ใกล้รถที่เกิดเหตุ นั้นจำนวนมากอย่างนั้น แสดงว่าต้องมีบุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรตายมากกว่าที่จะเกิดอุบัติเหตุตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้น

หรือคดีฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา ซึ่งจำเลยให้การว่าเป็นผู้ลงมือฆ่าผู้ตายเพียงคนเดียว โดยจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายในขณะที่ยืนโอบกอดจำเลยอยู่ หลังจากนั้นเมื่อจำเลยเห็นว่าผู้ตายยังไม่ตาย จึงใช้มีดแทงที่บริเวณลำคอของผู้ตายและกระชากอย่างแรงหลายครั้ง แต่ผู้ตายใช้มือปิดป้องทำให้เกิดบาดแผลจากอาวุธมีด ส่วนสภาพของสถานที่เกิดเหตุ พบศพผู้ตายในห้องพักที่เกิดเหตุนอนคว่ำหน้าตะแคงซ้ายอยู่บนพื้นพรมใกล้ประตูห้องด้านใน มีโลหิตกองใหญ่อยู่ที่พื้นพรมบริเวณใต้ลำคอและศีรษะของผู้ตาย เนื้อศีรษะผู้ตายมีรอยโลหิตกระเซ็นเป็นคราบแห้งปริมาณไม่มากอยู่ที่ประตูตู้เสื้อผ้า สูงจากพื้นประมาณ 50 เซนติเมตร ศพผู้ตายมีบาดแผลถูกยิงด้วยอาวุธปืนในระยะประชิดที่ศีรษะด้านหลังข้างซ้ายใกล้หูซ้ายของผู้ตาย จำนวน 1 แผล มีรอยคราบเขม่าดินปืนอยู่โดยรอบบาดแผล บริเวณลำคอด้านหน้าถูกของมีคมเขียด ปาด และแทงเป็นแผลฉกรรจ์จำนวนนับสิบแผล และยังมีบาดแผลถูกของมีคมบาดบริเวณนิ้วมือและฝ่ามือขวา ซึ่งจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดย

ละเอียดแล้ว ทำให้เป็นที่สงสัยได้ว่า หากผู้ตายถูกระงับในขณะยืน จะต้องมีโลหิตจากบาดแผลไหลเปราะเปื้อนกางเกงหรือส่วนล่างของร่างกาย และจะมีโลหิตกระจายเป็นวงกว้างในระดับใกล้เคียงกับบาดแผลขณะยืน ทั้งโลหิตที่ไหลออกจากบาดแผลบริเวณลำคอมีปริมาณมาก แต่ภายในห้องพักที่เกิดเหตุมีเพียงกองโลหิตกองใหญ่อยู่ที่พื้นพรมบริเวณใต้ศีรษะและลำคอที่ผู้ตายนอนคว่ำทับอยู่ และมีรอยคราบโลหิตกระเซ็นติดอยู่เบื้องต่ำที่ประตูเสื้อผ้าเหนือศีรษะผู้ตายเท่านั้น ไม่ปรากฏรอยคราบโลหิตในบริเวณอื่น นอกจากนี้หากจำเลยเป็นผู้ลงมือใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายดังที่รับสารภาพ จะต้องมีคราบโลหิตเปราะเปื้อนที่มือและเสื้อผ้าจำนวนมาก เนื่องจากบาดแผลบริเวณลำคอของผู้ตายเป็นบาดแผลฉกรรจ์ มีโลหิตออกจากบาดแผลเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยชำระล้างคราบโลหิตหรือเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วออกไปจากโรงแรมที่เกิดเหตุแต่อย่างใด และจากการตรวจสอบสภาพห้องน้ำภายในห้องพักที่เกิดเหตุในวันแรกที่พบศพผู้ตาย ไม่มีร่องรอยการชำระล้างคราบโลหิตในห้องน้ำ หลังจากนั้นเมื่อมีการตรวจหาคราบโลหิตภายในห้องพักที่เกิดเหตุโดยวิธีการใช้น้ำยาเคมี ก็ไม่พบคราบโลหิตในห้องน้ำหรือบริเวณอื่นภายในห้องพักที่เกิดเหตุเช่นกัน³ ดังนี้ จะเห็นได้ว่า คำรับสารภาพของจำเลยเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในการลงมือฆ่าผู้ตาย ขัดแย้งกับสภาพของสถานที่เกิดเหตุ สภาพศพ และสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จึงไม่น่าเชื่อว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่ได้ให้การรับสารภาพนั้น และน่าจะเชื่อว่ามีผู้อื่นเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีนี้

1.3 การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์

การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการค้นหาความจริงของคดีเช่นเดียวกัน พนักงานสอบสวนจึงต้องให้ความสำคัญกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้มาก หากสิ่งของใด ๆ ที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นสามารถส่งไปทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่จะช่วยให้ช่วยค้นหาความจริงของคดีได้ โดยอาจถือได้ว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นได้เข้ามาทำหน้าที่ชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติได้มากขึ้น เพราะเหตุว่าหลักทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถตรวจพิสูจน์ยืนยันได้อย่างแน่นอน และจากผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นจะเห็นได้ว่าหากผลการตรวจพิสูจน์ของกลางยืนยันอย่างไรแล้ว ก็ยากที่ฝ่ายใดจะหักล้างได้โดยง่าย เพราะเป็นพยานที่ไม่อาจจะมากลับคำได้เหมือนอย่างพยานบุคคล โดยบางครั้งพยานวัตถุของกลางที่พนักงานสอบสวนตรวจยึดได้จากที่เกิดเหตุหรือจากตัวผู้ต้องหา และนำไปตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อยืนยันความผิดของผู้ต้องหานั้น อาจมีความเชื่อถือได้มากกว่าพยานบุคคลซึ่งเป็นประจักษ์พยานเสียอีก เพราะประจักษ์พยานซึ่งเป็นพยานบุคคลอาจมี

³ อ้างถึง คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขแดงที่ 7917-8/2545

การพุดเท็จหรือกลับคำในชั้นศาลได้ทุกเมื่อ ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อคดีได้มาก และพยานวัตถุหรือพยานเอกสารของกลางดังกล่าวนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) ในคดีได้ เพราะฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงควรคำนึงถึงหลักการค้นหาความจริงจากการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีให้มากที่สุด ถึงแม้ในคดีจะมีประจักษ์พยานก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ต้องส่งของกลางไปทำการตรวจพิสูจน์ เช่น นำปิ่นของกลางที่ตรวจยึดได้จากที่เกิดเหตุหรือจากตัวผู้ต้องหาไปตรวจลายมือที่ปิ่นของกลาง หรือตรวจเปรียบเทียบกับลูกกระสุนปืนที่ตรวจยึดได้จากที่เกิดเหตุจากร่างกายของผู้ตาย ผู้บาดเจ็บ ว่าเป็นกระสุนปืนที่ยิงมาจากปืนกระบอกของกลางหรือไม่ หรือการตรวจพิสูจน์ร่องรอยลายมือ ลายเท้า ในที่เกิดเหตุยืนยันว่าเป็นของผู้ต้องหาหรือไม่ หรือการตรวจพิสูจน์หยดเลือด เส้นผม เส้นขน น้ำลาย ที่เก็บได้จากในที่เกิดเหตุ เป็นต้น โดยคิดเสมอว่าประจักษ์พยานนั้นอาจให้การบิดเบือนข้อเท็จจริงบางอย่าง หรือกลับคำให้การก็จะมีผลกระทบต่อคดีได้โดยตรง

และผลการตรวจชันสูตรพลิกศพของแพทย์ทางนิติเวช ความเห็นของแพทย์เกี่ยวกับสาเหตุของการตาย หรือเกี่ยวกับบาดแผล ซึ่งก็เป็นการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานที่สืบได้จากศพหรือจากร่างกายของมนุษย์ (Body Evidence) ก็นับว่ามีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน เพราะหากความเห็นของแพทย์ดังกล่าวไม่ตรงกับประจักษ์พยาน หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ ก็อาจทำให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนมีข้อพิรุณได้ เช่น พยานให้การว่าเห็นจำเลยใช้มีดพร้าฟันผู้ตาย แต่ตามรายงานการชันสูตรพลิกศพกลับบอกว่าผู้ตายถูกของแข็งตีที่ศีรษะ ซึ่งข้อพิรุณดังกล่าวนั้นศาลอาจนำมาวินิจฉัยเป็นเหตุให้ยกฟ้องจำเลยได้ เพราะพยานหลักฐานต่าง ๆ มีความเคลือบแคลงกันอยู่ เป็นต้น

การใช้การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ช่วยในการสอบสวน เพื่อช่วยให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัดกุม และมีความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นพนักงานสอบสวนควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของงานการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นงานเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐาน หรืองานทางด้านนิติเวช ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้มานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) เพราะสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานที่ค้นหาได้จากการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้มาก เพื่อที่จะนำมาค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด

เช่น ผู้ตายถูกข่มขืนกระทำชำเรา พบเส้นผมประมาณ 20-30 เส้น กับขนที่อวัยวะเพศ 1 เส้น ตกอยู่ที่กองเลือดในที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนได้นำตัวอย่างเส้นผมและขนจากอวัยวะเพศของจำเลยไปตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบกับเส้นผมและขนจากอวัยวะเพศของกลาง ผลการ

ตรวจลักษณะภายนอกและการตรวจน้ำเหลืองทางวิทยาศาสตร์ เชื่อว่าเส้นผมบางเส้นและขนจากอวัยวะเพศของกลางเป็นของจำเลย โดยแพทย์ผู้ตรวจพิสูจน์ยืนยันว่าวิธีการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวสามารถยืนยันได้เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ และยังพบร่องรอยบาดแผลขีดข่วนที่ร่างกายของจำเลยอีกหลายแห่งอันเกิดจากการดิ้นรนต่อสู้ของผู้ตาย ดังนั้นพยานหลักฐานจึงฟังลงโทษจำเลยได้⁴

โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานเห็นตอนที่รถจักรยานยนต์ของผู้ตายถูกชนก็ตาม แต่จากการตรวจพิสูจน์ของผู้เชี่ยวชาญตามหลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ พบว่าเศษสีฟ้าที่ปลายคันเบรกรถจักรยานยนต์ และที่คอปกเสื้อที่หน้าอกของผู้ตายมีลักษณะและคุณสมบัติน่าเชื่อว่าเป็นสีฟ้าชนิดเดียวกับสีฟ้าของรถจำเลย ประกอบกับเมื่อนำรถจักรยานยนต์ของผู้ตายและรถยนต์กระบะของจำเลยมาเปรียบเทียบร่องรอยที่เกิดขึ้นแล้วสามารถเข้ากันได้ จึงมีน้ำหนักรับฟังได้มั่นคงว่าจำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย⁵

โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานเห็นจำเลยขับรถยนต์ชนผู้ตาย มีผู้เห็นเหตุการณ์หลังจากรถยนต์ชนผู้ตายแล้ว จำได้เพียงว่ารถยนต์นั่งสีเทาบรอนซ์ หมายเลขทะเบียนเท่าไร จังหวัดใด ยี่ห้อใดไม่มีใครรู้เห็น แม้จะปรากฏรอยฉีกขาดที่ยางกันชนด้านหน้าขวาของรถจำเลยเป็นรอยเกิดขึ้นใหม่ ๆ และมีรอยโลหิตเป็นจุดอยู่ใกล้กับดวงไฟรถด้านขวาก็ตาม แต่ผู้ชำนาญการพิเศษได้ตรวจพิสูจน์แล้ว ปรากฏว่าคราบโลหิตดังกล่าวเป็นโลหิตคนละหมู่กับโลหิตของผู้ตาย ดังนี้ พยานโจทก์ไม่พอฟังว่ารถยนต์ของจำเลยชนผู้ตาย⁶

ผู้เสียหายเป็นประจักษ์พยานปากเดียวอ้างว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรารวมถึงประมาณ 19 ครั้ง ผู้เสียหายรู้สึกเจ็บปวดอวัยวะเพศมาก มีเลือดไหลออกจากอวัยวะเพศ และขณะถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้เสียหายถึงกับสลบไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ได้รับความจากแพทย์ผู้ตรวจร่างกายของผู้เสียหายหลังเกิดเหตุแล้วเพียงวันเดียว ปรากฏว่าไม่พบรอยฟกช้ำ รอยช้ำบวม หรือรอยฉีกขาดที่อวัยวะเพศของผู้เสียหาย ทั้งไม่พบเชื้ออสุจิภายในอวัยวะเพศของผู้เสียหาย จึงมีความสงสัย เพราะถ้าเป็นจริงดังข้อเท็จจริงดังกล่าวก็น่าจะยอมเชื่อได้ว่าอวัยวะเพศของผู้เสียหายนั้นจะต้องมีรอยฟกช้ำ รอยช้ำบวม หรือมีบาดแผลฉีกขาดปรากฏให้แพทย์ตรวจพบได้ภายหลังเป็นเวลาหลายวัน จึงไม่น่าเชื่อตามที่ผู้เสียหายได้กล่าวอ้าง ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย⁷

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 4437/2531

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 209/2545

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 1919/2533

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 3087/2535

ผู้เสียหายแจ้งว่าอุบัติเหตุทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บถึงขนาดทำให้กระดูกสันหลังหัก แต่จากการตรวจพิสูจน์ของแพทย์ผู้ตรวจบาดแผลผู้เสียหายยืนยันว่า บริเวณที่กระดูกสันหลังผู้เสียหายหักไม่ใช่เกิดจากการถูกตี เข้าใจว่าเกิดจากการล้มกระแทกพื้น ทำให้ข้อต่อกระดูกสันหลังได้รับการกระแทก ในวันเกิดเหตุได้ตรวจศีรษะผู้เสียหายซึ่งผู้เสียหายบอกว่าถูกตี ก็ไม่ปรากฏร่องรอยการถูกตีอย่างชัดเจน และไม่ปรากฏรอยฟกช้ำแต่อย่างใด ซึ่งถ้าหากผู้เสียหายถูกตีถึงขนาดทำให้กระดูกสันหลังหักก็จะต้องมีรอยฟกช้ำเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อไม่ปรากฏรอยดังกล่าวจึงฟังไม่ได้ว่าผู้เสียหายถูกตีจนได้รับบาดเจ็บ⁸

หรือคดีฆ่าผู้อื่นตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน แต่มีการอำพรางว่าเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งจากการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ถึงร่องรอยการชนและสภาพของรถ และร่องรอยบาดแผลที่เกิดขึ้นในตัวผู้ตาย ไม่สอดคล้องกับการกระแทกกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในรถ จึงมีลักษณะเป็นการขัดแย้งกับการเกิดอุบัติเหตุ โดยตามวันเวลาเกิดเหตุ เจ้าพนักงานตำรวจได้รับแจ้งว่ามีอุบัติเหตุรถชนกันเกิดขึ้น และมีผู้ถึงแก่ความตาย หลังจากนั้นจึงได้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ จากการตรวจสอบสภาพรถของผู้ตาย มีรอยถูกชนเฉพาะบริเวณมุมด้านหน้าข้างขวาเสียหายไม่มาก ห้องโดยสารยังอยู่ในสภาพปกติ และจากการตรวจสอบสภาพศพ นาง ด. พบมีบาดแผลเป็นรูบริเวณใต้ก้นขวาเลือดไหลออกมาก ส่วนศพ เด็กชาย ส. มีบาดแผลฉีกขาดที่แขนซ้ายจนแขนหักกับมีรอยช้ำเป็นแนวยาวคล้ายอุบัติเหตุที่บริเวณคอและหลัง และจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของเจ้าพนักงานตำรวจกองพิสูจน์หลักฐาน ปรากฏว่ารถของผู้ตายจอดอยู่ห่างจากจุดชนเพียงประมาณ 5 เมตร เท่านั้น แสดงว่าถูกชนไม่แรงมาก และเป็นการขัดแย้งกับลักษณะเบียดชนโดนรถยนต์ที่แล่นมาทางเดียวกันมิใช่แล่นสวนกัน อีกทั้งจากการตรวจพิสูจน์ศพของแพทย์ปรากฏว่าบาดแผลของผู้ตายทั้งสองโดนของแข็งไม่มีคมกระแทก โดยเฉพาะบริเวณด้านหลังส่วนบนของ เด็กชาย ส. ที่มีรอยช้ำเป็นแนวยาว เชื่อว่าโดนของแข็งไม่มีคมลักษณะยาวกระแทกอย่างแรง และสาเหตุที่ผู้ตายทั้งสองถึงแก่ความตายเกิดจากสมองบวมเฉียบพลัน เพราะโดนของแข็งไม่มีคมกระแทกอย่างแรง และไม่น่าจะเกิดจากการกระแทกกับอุปกรณ์ส่วนใดภายในรถยนต์ได้ เพราะเหตุว่าบริเวณอกและท้องไม่พบบาดแผล ซึ่งหากเป็นอุบัติเหตุรถเฉี่ยวชนกันจะต้องเกิดบาดแผลบริเวณดังกล่าว เพราะจะกระแทกกับพวงมาลัยหรือหน้ารถ ดังนั้น สภาพและตำแหน่งบาดแผลของผู้ตายทั้งสองไม่สอดคล้องกับการกระแทกกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในรถ จึงมีลักษณะเป็นการขัดแย้งกับการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบกับขณะที่มีพยานพบเห็นอุบัติเหตุ ปรากฏว่าประจวบเหมาะไม่ได้ลือเกียวยังอยู่ในตำแหน่งว่าง เป็นการผิดปกติอย่างยิ่ง เมื่อประมวลพยานหลักฐานและ

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1148/2534

พฤติกรรมแห่งคดีเข้าด้วยกันแล้ว มีเหตุผลเชื่อได้ว่าผู้ตายทั้งสองถึงแก่ความตายเพราะถูกฆาตกรรม แล้วคนร้ายนำศพมาใส่ไว้ในรถยนต์เก๋งของผู้ตาย ให้รถยนต์อื่นแล่นเข้าเฉี่ยวชนเพื่ออำพรางสาเหตุแห่งการตาย มิใช่เป็นการตายเพราะประสบอุบัติเหตุ⁹ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ จะเป็นการช่วยค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุดอีกเช่นกัน

1.4 การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ก็นับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการช่วยค้นหาความจริงได้เช่นเดียวกัน เพราะทำให้พนักงานสอบสวนเองและศาลสามารถพิจารณาถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีความเป็นจริงของคดีสอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่น ๆ หรือไม่ เพียงใด หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและสมัครใจพาเจ้าพนักงานไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งถ้าหากเป็นความจริงตามที่เขาให้การรับสารภาพก็就会有ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานอื่นด้วย แต่ถ้าการนำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของเขาไม่สามารถแสดงลักษณะท่าทางในการกระทำที่สอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้ แสดงว่าเขาไม่ได้ให้การรับสารภาพจากความจริง ซึ่งเจ้าพนักงานเองก็ควรที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อให้ได้ความจริงของคดีให้ได้ ข้อเท็จจริงและหลักฐานอันเป็นที่ยุติต่อไป

ซึ่งการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เป็นการบรรยายถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดของผู้ต้องหาตามขั้นตอนที่เกิดขึ้นจริง ตั้งแต่เริ่มกระทำความผิด โดยการเริ่มวางแผน จัดเตรียมอาวุธ เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใด อย่างไร เป็นต้น และขณะกระทำความผิดได้กระทำอย่างไร ที่ใด และภายหลังกระทำความผิดได้นำเครื่องมืออาวุธไปทิ้งหรือซุกซ่อนไว้ที่ใด หรือนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปจำหน่ายหรือซุกซ่อนไว้ที่ใด เป็นต้น

และถ้าหากการทำแผนนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา สอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วยแล้ว เชื่อว่าผู้ต้องหากระทำด้วยความสมัครใจ เพราะถ้าหากกระทำโดยไม่สมัครใจแล้ว ก็เป็นการยากที่ผู้ใดจะรู้ถึงขั้นตอนการกระทำความผิดต่าง ๆ นั้น สอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ได้ทั้งหมด

และหากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหานั้น เมื่อผู้ต้องหาได้นำชี้หรือแสดงท่าทางในการกระทำความผิดไม่สอดคล้องกับสถานที่เกิดเหตุ หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วยแล้ว ก็อาจไม่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะรับสารภาพด้วยความเป็นจริง ซึ่งอาจเป็นกรณีที่ผู้ต้องหานั้นรับสมอ้างว่าเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง โดยกระทำการช่วยเหลือผู้กระทำ

⁹อ้างถึง คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขแดงที่ 4686/2545

ความผิดที่แท้จริง หรืออาจจะถูกอิทธิพลข่มขู่จากผู้กระทำความผิดให้รับว่าเป็นผู้กระทำความผิดแทน ก็อาจเป็นได้

หรือหากเป็นกรณีที่ต้องหาข้อรับสารภาพทั้งในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน และ นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไว้ด้วย เชื่อว่าผู้ต้องหาทำให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ เพราะเหตุว่าหากผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดจริงแล้วผู้ต้องหาที่ย่อมปฏิเสธได้ เนื่องจากว่าเป็นเจ้าพนักงานต่างคนกันและจัดบันทึกในเวลาต่างกัน

ดังนั้น การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จึงมีความสำคัญต่อการ ค้นหาความจริงในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดีที่สุดอีกประการหนึ่ง ซึ่งหากการ นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพได้กระทำต่อหน้าสื่อมวลชนและชาวบ้านจำนวนมาก และมีการ ถ่ายภาพหรือวิดีโอประกอบคดีไว้ด้วย ทั้งนี้ซึ่งถ้าไม่เป็นความจริงผู้ต้องหา ก็คงจะไม่ยอมกระทำเช่นนั้น เพราะจะไม่มีใครสามารถบังคับให้ผู้ต้องหาดำเนินการนำชี้ตามแผนการในการกระทำความผิด ประกอบคำรับสารภาพได้ทั้งหมด ถ้าหากผู้ต้องหาไม่ได้กระทำด้วยความสมัครใจเสียเอง จึงเป็น เหตุผลแสดงว่าผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ และมีน้ำหนักในการรับฟังได้ว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง โดยเฉพาะการถ่ายภาพประกอบคำรับสารภาพช่วยในการวินิจฉัย คดีของศาลได้มาก ศาลเคยวินิจฉัยในคดีที่จำเลยกลับคำให้การชั้นสอบสวนเป็นให้การปฏิเสธในชั้น พิเคราะห์ โดยอ้างว่าที่ให้การรับสารภาพเพราะถูกตำรวจข่ม ส่วนภาพถ่ายแสดงการนำชี้ที่เกิดเหตุ เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้บังคับขู่เข็ญให้แสดงท่าทาง ซึ่งตามภาพถ่ายที่จำเลยนำชี้สถานที่เกิดเหตุ นั้น ไม่ปรากฏว่าจำเลยแสดงความวิตกกังวลหรือมีสีหน้าแห่งความเกรงกลัวแต่อย่างใด ตรงกันข้ามไม่น่า เชื่อว่าเจ้าพนักงานตำรวจจะกล้าใช้กำลังบังคับหรือข่มขืนใจให้จำเลยแสดงท่าทางต่าง ๆ จึงฟังได้ว่า จำเลยให้การรับสารภาพและนำชี้สถานที่เกิดเหตุโดยสมัครใจ¹⁰

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหานั้น ควรมีการ บันทึกภาพไว้ ซึ่งถ้าหากเป็นคดีสำคัญก็ควรที่จะมีการบันทึกไว้ทั้งภาพและเสียงก็จะเป็นผลดียิ่งขึ้น และข้อพึงระวังในการปฏิบัติขณะการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น จะต้องไม่ปรากฏ พฤติการณ์ในลักษณะชี้ให้ผู้ต้องหา เช่น มีการถูกหรือตะตองตัวผู้ต้องหาในขณะที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งอาจจะทำให้ศาลเห็นเป็นได้ว่าผู้ต้องหาไม่ได้กระทำด้วยความสมัครใจ ทำให้พยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาอาจเสียไปในชั้นพิเคราะห์คดีของศาลได้ และ ประการสำคัญควรให้มีพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือบุคคลผู้เป็นพยานในขณะที่การนำชี้ที่เกิดเหตุ

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 4550/2528

ประกอบคำรับสารภาพ ลงชื่อรับรองไว้ในบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไว้ด้วยว่า ผู้ต้องหาได้นำชี้ฯ ด้วยความสมัครใจ ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มิได้มีการบังคับขู่เข็ญ ให้สัญญาหรือ โดยมีขอบประการใด ๆ ก็จะทำให้มีน้ำหนักในการรับฟังในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้มาก และ พนักงานสอบสวนควรแจ้งเตือนผู้ต้องหาให้ทราบด้วยว่า การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหานั้น สามารถใช้ยืนยันในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ ก็จะทำให้พยานหลักฐานนั้นไม่มีข้อระวางสงสัยที่ศาลจะรับฟังลงโทษจำเลยได้ เช่น พยานโจทก์มีเพียงเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุม และพนักงานสอบสวนเบิกความประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเท่านั้น ซึ่งจำเลยได้นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตรงกับร่องรอยของคนร้ายในที่เกิดเหตุ ดังนี้ เชื่อได้ว่าจำเลยรับสารภาพในชั้นจับกุมและสอบสวนตามความสัตย์จริง รับฟังลงโทษจำเลยได้¹¹

โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน มีเพียงพยานพดิดเหตุแวดล้อมกรณีซึ่งเห็นตรงกับข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพของจำเลย และการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของจำเลยได้ ความว่า เจ้าพนักงานตำรวจต้องคอยถามทุกขั้นตอน และบางครั้งเมื่อผู้แสดงแทนผู้ตายทำไม่ถูก จำเลยก็บอกให้ทำใหม่ให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นเหตุผลแสดงว่าจำเลยได้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ ดังนี้ ฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด¹² แม้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน แต่การที่จำเลยรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนทั้งนำชี้ที่เกิดเหตุโดยสมัครใจ เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานตำรวจติดตามรถยนต์ของกลางได้ตามที่ทราบจากจำเลย จึงรับฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง¹³ แม้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน แต่ในชั้นสอบสวนจำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพและนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยสมัครใจ โดยมีรายละเอียดสอดคล้องกับคำรับสารภาพของจำเลยที่ 1 พยานโจทก์มีน้ำหนักรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิดจริง¹⁴

เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมจำเลย ได้บันทึกคำรับสารภาพไปตามความประสงค์ของจำเลย และเมื่อพนักงานสอบสวนพาจำเลยไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานต่างคนกัน แต่จำเลยก็คั่งนำชี้ตามคำรับสารภาพ ซึ่งหากจำเลยไม่ได้กระทำความผิดแล้ว จำเลยก็ย่อมจะปฏิเสธได้เพราะเป็นเจ้าพนักงานต่างคนกัน และจดบันทึกในเวลาต่างกัน

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1200/2530

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 1346/2530

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 4930/2538

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 186/2543

ดังนั้น รับฟังได้ว่าจำเลยรับสารภาพด้วยความสมัครใจ¹⁵ ชั้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพและนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ โดยกระทำต่อหน้าสื่อมวลชนและชาวบ้านจำนวนมาก ยากต่อการที่เจ้าพนักงานตำรวจจะข่มขู่หรือหลอกลวงได้ เชื่อได้ว่าการรับสารภาพด้วยความสมัครใจ¹⁶ ประจักษ์พยานเบิกความกลับคำในชั้นพิจารณาของศาล แต่คำให้การชั้นสอบสวนของประจักษ์พยานที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นศาล ทั้งจำเลยให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนในคืนเกิดเหตุ นำชี้ที่เกิดเหตุและแสดงทำให้ตำรวจถ่ายภาพไว้ ดังนี้ ฟังลงโทษจำเลยได้¹⁷ กรณีโจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน แต่ชั้นจับกุมจำเลยรับสารภาพว่าซื้อเฮโรอีนมาแบ่งบรรจุในหลอดกาแฟและแสดงท่าทางบรรจุเฮโรอีนในหลอดกาแฟเปล่าให้เจ้าพนักงานตำรวจจับคู่ด้วย ทั้งในชั้นสอบสวนจำเลยก็รับว่า หลอดกาแฟเปล่าเตรียมไว้เพื่อบรรจุเฮโรอีน เห็นได้ว่าจำเลยกระทำเพื่อความสะดวกในการจัดจำหน่าย จึงฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิด¹⁸

1.5 การจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที

การจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที เป็นการค้นหาความจริงอย่างหนึ่ง ซึ่งในกรณีที่พยานหรือผู้เสียหายได้ให้การยืนยันในชั้นสอบสวนและระบุข้อเท็จจริงว่าพยานเห็นผู้ต้องหา ก่อน ขณะหรือหลังจากการกระทำความผิดก็ตาม และเป็นกรณีที่พยานหรือผู้เสียหายให้การว่ารู้จักผู้ต้องหาแต่ไม่ได้คุ้นเคยด้วย หรือไม่รู้จักมาก่อน แต่เห็นหน้าอีกสามารถจำได้ตามที่ได้ให้การไว้กับพนักงานสอบสวนโดยละเอียดแล้ว เมื่อมีการจับตัวผู้ต้องหามาได้แล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาโดยเร็วในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้ ทั้งนี้เพื่อทำการพิสูจน์ยืนยันว่าพยานหรือผู้เสียหายนั้นสามารถจำผู้ต้องหาได้อย่างแน่นอนตามที่ได้ให้การกับพนักงานสอบสวนไว้ และในข้อสำคัญอีกประการที่จะต้องจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาไว้ในทันทีก็เนื่องมาจากว่าหากภายหลังพยานหรือผู้เสียหายเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาลแล้วกลับคำจากคำให้การยืนยันในชั้นสอบสวน เมื่อพิจารณาประกอบคำเบิกความของพยานปากอื่นแล้วมีเหตุผลให้เชื่อว่าประจักษ์พยานดังกล่าวเห็นเหตุการณ์ดังที่ให้การไว้จริง การที่ประจักษ์พยานมาเบิกความในชั้นศาลและไม่ยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้ายจึงเป็นการบายเบี่ยงทำนองช่วยเหลือจำเลยให้พ้นผิด ศาลก็จะเชื่อคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาล¹⁹

¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1436/2542

¹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 9/2545

¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 992/2527

¹⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 4183/2540

¹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3607/2538

หรือกรณีในชั้นสอบสวนพยานได้ยืนยันว่าเห็นจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ต่อมาพยานได้เบิกความกลับคำในชั้นศาล โดยอ้างว่าคำให้การในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนเขียนขึ้นเอง แล้วพยานลงชื่อโดยไม่ได้อ่านข้อความก่อนนั้น แต่ปรากฏว่านอกจากพยานจะลงชื่อไว้ในคำให้การแล้ว พยานยังได้ลงชื่อในบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา ยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตายด้วย ศาลเชื่อว่าพยานได้เห็นจำเลยยิงผู้ตายดังที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวน เป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นศาล²⁰ และก็จะเป็นการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน โดยอย่าหวังแต่เพียงว่าจะให้ศาลเป็นผู้ค้นหาความจริงในชั้นพิจารณาคดีแต่เพียงอย่างเดียว และกรณีก็อาจจะเป็นการไม่ให้ความเป็นธรรมกับบุคคลที่ต้องตกเป็นผู้ต้องหาซึ่งได้ถูกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะถ้าหากพยานหรือผู้เสียหายที่ได้ให้การยืนยันว่าบุคคลใดเป็นผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด และเมื่อได้ตัวผู้ต้องหา มา พนักงานสอบสวนต้องจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที แต่ถ้าพยานหรือผู้เสียหายไม่ยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นคนร้าย ก็จะได้มีความเห็นทางคดีสั่งไม่ฟ้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไปในทันที ซึ่งก็จะเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเสียแต่เริ่มต้น

และประการสำคัญ การค้นหาความจริงโดยการให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันทีว่าเป็นบุคคลผู้กระทำความผิดในคดีนี้จริงหรือไม่ ก็จะทำให้ช่วยขจัดอุปสรรคปัญหาของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ว่า “จับแพะมาดำเนินคดี” ได้เป็นอย่างดีที่สุด และก็จะเป็นการที่รัฐได้จัดให้ทำการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเสียแต่เริ่มต้น สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหากเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวคนร้ายแต่อย่างใด หรือการใช้วิธีให้พยานหรือผู้เสียหายชี้ภาพถ่ายคนร้าย ซึ่งแทนที่จะใช้วิธีการชี้ตัวซึ่งสามารถดำเนินการได้ในกรณีที่ได้ตัวคนร้ายมาแล้ว แต่พนักงานสอบสวนกลับไม่ได้ดำเนินการไว้ จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนนั้นไม่ได้กระทำการค้นหาความจริงของคดีตั้งแต่เริ่มต้น ก็อาจจะทำให้เสียหายต่อคดีได้ เพราะเหตุว่าเมื่อถึงชั้นพิจารณาคดีของศาลแล้ว ศาลอาจมีความสงสัยตามสมควรยกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไปได้ เนื่องจากว่าการที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายชี้ตัวคนร้ายไว้ในชั้นสอบสวนทั้งที่สามารถดำเนินการได้ และถึงแม้ต่อมาพยานหรือผู้เสียหายได้ทำการชี้ตัวจำเลยว่าเป็นคนร้ายในชั้นพิจารณาคดีของศาลก็ตาม ก็ไม่อาจใช้พิสูจน์ยืนยันได้ว่าพยานหรือผู้เสียหายจำคนร้ายได้ว่าเป็นจำเลย เพราะการชี้ตัวในชั้นพิจารณาของศาล พยานหรือผู้เสียหายได้เห็นภาพถ่ายของจำเลยมาก่อนแล้ว และสภาพของจำเลยที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีมีความแตกต่างจากผู้อื่น สามารถรู้ว่าบุคคลใดเป็นจำเลยได้ไม่ยาก

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3607/2538

เพราะฉะนั้นการซื้อตัวจำเลยไว้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน จึงมีความสำคัญมากต่อการค้นหาความจริงของคดี โดยจะเป็นการสอบสวนเพื่อตรวจสอบยืนยันตามคำให้การของพยานหรือผู้เสียหายว่าได้เห็น และยืนยันว่าสามารถจำคนร้ายว่าเป็นจำเลยได้อย่างแท้จริงหรือไม่ แต่ถ้าหากพยานหรือผู้เสียหายเป็นผู้รู้จักหรือคุ้นเคยกับผู้ต้องหาเป็นอย่างดีแล้ว พนักงานสอบสวนนั้นอาจไม่ต้องจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการซื้อตัวผู้ต้องหาก็ได้ เพราะการจัดให้มีการซื้อตัวผู้ต้องหาไม่ได้ทำให้พยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักดีขึ้นแต่อย่างใด เพราะเหตุว่าพยานหรือผู้เสียหายได้ทำการยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลใด หรือชื่อใด อย่างชัดเจนอยู่แล้ว²¹

เช่น ประจักษ์พยานซื้อตัวยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้ายในชั้นสอบสวน ต่อมาเบิกความในชั้นศาลไม่ยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้าย ดังนี้ คำเบิกความของประจักษ์พยานในชั้นศาลที่ไม่ยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้าย จึงเป็นทำนองช่วยเหลือจำเลย ศาลรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนของพยานที่ได้ซื้อตัวยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้ายในชั้นสอบสวนว่าเป็นความจริงมากกว่าคำเบิกความในชั้นศาล²² ชั้นสอบสวนพยานยืนยันว่าเห็นจำเลยเป็นผู้ใช้อาวุธปืนยิงใส่กลุ่มผู้ตายซึ่งให้การไว้อย่างมีเหตุผล ต่อมาในชั้นศาลพยานไม่ยอมมาเป็นพยานโจทก์โดยไม่ปรากฏเหตุผล แต่กลับมาเป็นพยานจำเลยโดยเบิกความกลับคำให้การชั้นสอบสวน และอ้างว่าคำให้การในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนเขียนขึ้นเอง แล้วพยานลงชื่อโดยไม่ได้อ่านก่อนนั้น แต่ปรากฏว่านอกจากพยานจะลงชื่อไว้ในคำให้การชั้นสอบสวนแล้วพยานยังได้ลงชื่อในบันทึกการซื้อตัวผู้ต้องหายืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตาย กรณีจึงน่าเชื่อว่าพยานได้เห็นจำเลยยิงผู้ตายดังที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวนจริง²³ ผู้เสียหายเห็นจำเลยจ้องปืนมาทางผู้เสียหายผู้เสียหายไปแจ้งความและร้องทุกข์ว่าจำคนร้ายได้ ต่อมาผู้เสียหายซื้อตัวจำเลยว่าเป็นคนร้ายพยานหลักฐานโจทก์จึงฟังได้โดยปราศจากสงสัยว่าผู้เสียหายจำจำเลยได้²⁴ หากกรณีที่พยานไม่ได้ยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้าย ขณะที่เจ้าพนักงานจัดให้พยานทำการซื้อตัวคนร้าย ดังนี้ พยานหลักฐานโจทก์จึงมีความสงสัยตามสมควรต้องยกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป เช่น โจทก์มีประจักษ์พยานเป็นเด็กอายุ 7 ปี มีโอกาสถูกเสี้ยมสอนให้บิดเบือนข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น แม้จะให้การในชั้นสอบสวนเห็นจำเลยใช้มีดพร้าฟันผู้ตายถึงแก่ความตาย แต่ได้ความจากพนักงานสอบสวนว่าพยานไม่ได้ยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้าย ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจจัดให้พยานทำการซื้อตัวคนร้าย พยานหลักฐานโจทก์จึงมีความสงสัยรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง²⁵

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 485/2542

²² คำพิพากษาฎีกาที่ 501/2538

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 633/2531

²⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 2436/2534

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 440/2539

แต่ถ้าเป็นกรณีที่อยู่ในชั้นสอบสวน เจ้าพนักงานอาจทำการจัดให้พยานทำการชี้ตัวผู้ต้องหาได้ แต่ไม่ได้ดำเนินการเพียงแต่จัดให้พยานทำการชี้ภาพผู้ต้องหาเท่านั้น ดังนี้ พยานหลักฐานอาจมีข้อสงสัยที่จะรับฟังว่าจำเลยเป็นคนร้ายจริง แม้ผู้เสียหายจะชี้ตัวจำเลยในชั้นศาลก็ตาม ก็ไม่อาจใช้พิสูจน์ว่าผู้เสียหายจำได้ว่าจำเลยคือคนร้าย เพราะสภาพของจำเลยที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีมีความแตกต่างจากผู้อื่น สามารถรู้ได้ว่าบุคคลใดเป็นจำเลยได้ไม่ยาก เช่น การที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ตัวจำเลยมาดำเนินคดี ไม่ได้เกิดจากคำให้การของผู้เสียหาย แต่เป็นผลมาจากเจ้าพนักงานตำรวจที่อื่นจับจำเลยได้ในข้อหาปล้นทรัพย์ที่ป้ายรถยนต์โดยสารประจำทาง และจำเลยรับว่าได้ปล้นทรัพย์ในห้องที่ภาษีเจริญด้วย จึงมีการแจ้งมาที่สถานีตำรวจนครบาลภาษีเจริญ พนักงานสอบสวนจึงไปถ่ายรูปจำเลยแล้วให้ผู้เสียหายดูภาพดังกล่าว แทนที่จะใช้วิธีการชี้ตัวเพื่อพิสูจน์ว่าผู้เสียหายจำจำเลยได้หรือไม่ การใช้วิธีให้ผู้เสียหายชี้ภาพถ่ายสมควรกระทำในกรณีที่ไม่อาจใช้วิธีการชี้ตัวบุคคลได้ เนื่องด้วยเหตุผลพิเศษบางประการ เช่น ยังจับตัวคนร้ายไม่ได้ เป็นต้น แต่ในกรณีปกติถ้าสามารถจัดให้พยานหรือผู้เสียหายชี้ตัวได้ก็ไม่ควรใช้วิธีชี้ภาพถ่ายแทน เพราะไม่มีผลน่าเชื่อถือเท่ากับวิธีการให้ชี้ตัว เนื่องจากการชี้ตัวได้เห็นตัวบุคคลจริงย่อมมีความแน่นอนกว่า ทั้งต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยและพยานอื่นอีกหลายคน ดังนั้นแม้ผู้เสียหายดูภาพถ่ายแล้วระบุว่าจำเลยคือคนร้ายที่ใช้มีดคัทเตอร์จี้และชกหน้าผู้เสียหาย ก็ยังยากที่จะรับฟังว่าจำเลยเป็นคนร้ายจริง และการที่ผู้เสียหายชี้จำเลยในศาลนั้น ผู้เสียหายเห็นภาพถ่ายจำเลยมาแล้ว และสภาพของจำเลยที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีมีความแตกต่างจากผู้อื่น สามารถรู้ได้ว่าบุคคลใดเป็นจำเลยได้ไม่ยาก จึงไม่อาจใช้พิสูจน์ว่าผู้เสียหายจำได้ว่าจำเลยคือคนร้าย พยานหลักฐานโจทก์จึงมีข้อพิรุธน่าสงสัยว่าจำเลยอาจจะไม่ใช่คนร้ายที่ปล้นทรัพย์ผู้เสียหายก็ได้ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย²⁶ แต่ถ้าการที่พยานเห็นภาพจำเลยมาก่อนและได้ทำการชี้ตัวจำเลยว่าเป็นคนร้าย ก็ไม่อาจรับฟังสนับสนุนค่าเบิกความหรือคำให้การของพยานได้²⁷

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน จัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอมและให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้ (ป.วิ.อ. มาตรา 133 วรรคท้าย)

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 5316/2540

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 6320/2540

1.5.1 การจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา

ให้กระทำแต่เฉพาะวิธีชี้ตัวผู้ต้องหาโดยมิให้ผู้ต้องหาเห็นผู้ชี้ตัวเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายและพยานผู้ทำการชี้ตัวผู้ต้องหา โดยมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1.5.1.1 กรณีผู้กล่าวหาและพยานให้การว่ารู้จักผู้ต้องหาแต่ไม่คุ้นเคยหรือไม่รู้จักแต่เห็นหน้าอีกจำได้ตามที่ให้การถึงตำหนิรูปพรรณไว้โดยละเอียดในคำให้การ ต้องจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาโดยเร็ว และในโอกาสแรกที่สามารถจัดทำได้ และก่อนที่ภาพของผู้ต้องหาจะปรากฏต่อสื่อมวลชน เมื่อจัดให้ผู้กล่าวหาหรือพยานชี้ตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้สอบสวนปากคำยืนยันตามที่ให้การไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อพิสูจน์ว่าผู้กล่าวหาหรือพยานจำผู้ต้องหาได้แน่นอนตามที่ได้ให้การไว้

การจัดให้ชี้ตัวผู้ต้องหาอาจกระทำได้ในสถานีตำรวจหรือสถานที่อื่น สำหรับผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกชี้ตัว ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีหรือผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการ

สถานที่ที่จะทำการชี้ตัวผู้ต้องหา ต้องเป็นห้องที่มีที่กำบังพอที่จะป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกมองเห็นบุคคลที่อยู่ภายในห้องได้จากทางอื่น นอกจากช่องกระจก (มีขนาดพอสมควรที่จะมองเข้าไปภายในห้องได้โดยสะดวก) กระจกที่ใช้เป็นกระจกมองทางเดียว (One-Way Mirror) โดยติดตั้งให้ผู้ชี้ตัวผู้ต้องหา มองผ่านเข้าไปในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาได้ และภายในห้องชี้ตัวผู้ต้องหาต้องมีแสงสว่างเพียงพอที่จะเห็นบุคคลภายในห้องได้อย่างชัดเจน

1.5.1.2 เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่กรณี ห้ามจัดให้ผู้ที่จะทำการชี้ตัวผู้ต้องหา มีโอกาสเห็นตัว ภาพถ่าย หรือตำหนิรูปพรรณผู้ต้องหา ก่อนทำการชี้ตัว

1.5.1.3 พยายามจัดให้ผู้ต้องหาแต่งกายลักษณะคล้ายคลึงกับเวลาที่เกิดเหตุขึ้นปะปนกับบุคคลอื่นเพศเดียวกัน ซึ่งมีรูปร่าง ขนาด อายุ และแต่งกายคล้ายคลึงกับผู้ต้องหา จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน และอยู่ร่วมกับผู้ต้องหาในที่เดียวกัน

1.5.1.4 ให้ผู้ต้องหาและบุคคลที่จัดไว้ยืนเข้าแถวอยู่ร่วมกัน หรือเดินผ่านผู้ชี้ตัวทีละคน และให้ผู้ต้องหาเลือกที่ยืนหรือลำดับที่เดินผ่านผู้ชี้ตัวแล้วแต่กรณี ตามความประสงค์ของผู้ต้องหาทุกครั้ง และเมื่อผู้ต้องหาพอใจอย่างไรแล้ว ให้บันทึกรับทราบการชี้ตัวของผู้ต้องหาไว้ด้วย

1.5.1.5 ในการชี้ตัวผู้ต้องหา ให้ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการชี้ตัวผู้ต้องหา จัดให้มีบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่ตำรวจและเป็นบุคคลที่เชื่อถือของบุคคลโดยทั่วไป เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สื่อมวลชน หรือบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลในพื้นที่ที่มีการชี้ตัว อย่างน้อย 2 คน เป็นพยานในการชี้ตัวผู้ต้องหา

1.5.1.6 ห้ามผู้ใดกระทำการอันเป็นเชิงแนะนำให้ผู้ชี้ตัวผู้ต้องหาคนใด

1.5.1.7 เมื่อผู้ซื้อต้องหาแล้วให้บันทึกผลการซื้อตัวไว้เป็นหลักฐาน โดยแยกทำบันทึกเป็นรายบุคคลของผู้เข้าซื้อตัว แล้วให้ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกซื้อตัว ผู้ซื้อตัว และพยานในการซื้อตัว ลงลายมือชื่อรับรองการซื้อตัวไว้ด้วย เมื่อผู้ซื้อตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้ลงบันทึกรายงานประจำวันเป็นหลักฐานและให้สอบปากคำผู้ซื้อตัวไว้ด้วย

1.5.1.8 ในการซื้อตัวผู้ต้องหา จะจัดให้มีการบันทึกภาพไว้ด้วยก็ได้²⁸

1.6 การใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น

การใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น ก็จะเป็นการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีอีกวิธีการหนึ่ง โดยเสมือนกับเป็นการเตรียมการหาพยานหลักฐานไว้ก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น เพราะเหตุว่าการกระทำความผิดบางประเภท ผู้กระทำความผิดอาจได้ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่ วิธีการอันเป็นพิเศษลับซับซ้อน มีเครือข่ายและความเชื่อมโยงอย่างเป็นกระบวนการ และกระทำในรูปแบบองค์กรอาชญากรรม เช่น ขบวนการค้ายาเสพติด การค้าหญิงและเด็ก การค้าอาวุธสงคราม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และขบวนการก่อการร้ายข้ามชาติ เป็นต้น ซึ่งอาชญากรรมดังกล่าวเหล่านี้ อาจเป็นการยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเมื่อความผิดเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นการใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น จึงมีความจำเป็นต่อการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อนำมายืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้ ทั้งนี้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ผู้กระทำความผิดมักจะหาวิธีการหลบเลี่ยงร่องรอยการกระทำความผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างแยบยล โดยพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดเหล่านี้ มักมีการขยายเครือข่ายเชื่อมโยงและดำเนินการประกอบอาชญากรรมทั้งในประเทศและนอกประเทศ โดยมีเครือข่ายเป็นองค์กรอาชญากรรม ยากต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อจะนำมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ก่อให้เกิดปัญหาในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว อีกทั้งอาจจะเป็นการป้องกันการกระทำความผิดหรือเป็นการเผื่อระวังมิให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นได้ หรืออาจทำได้ยากขึ้น ดังนั้นการเฝ้าติดตามสืบสวนการกระทำของคนร้ายก่อนความผิดเกิดขึ้นนี้ ซึ่งเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานได้ทำการสืบสวน การเฝ้าสังเกตการณ์ หรือการสะกดรอยติดตามแผนการของคนร้ายก่อนเกิดเหตุ หรืออาจจะเป็นการปลอมตัวเข้าไปอยู่ร่วมกันในเหตุการณ์การกระทำผิดด้วยกันกับคนร้าย โดยเป็นการเข้าสะกดรอยติดตามแผนการการกระทำผิดของคนร้ายนั้นโดยตลอด หรือการใช้วิธีการสืบสวนโดยใช้สายลับเข้าไปปะปน

²⁸ หนังสือกรมตำรวจ (ปัจจุบันเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ที่ 0606.6/2527 ลงวันที่ 16 มกราคม 2541 เรื่อง การปฏิบัติในการซื้อตัวผู้ต้องหา

ร่วมกระทำความผิดกับคนร้าย และคอยให้ข่าวการเคลื่อนไหวของคนร้ายโดยตลอดเช่นกัน ซึ่งจะทำให้เห็นพฤติการณ์ของการกระทำความผิดของคนร้ายได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้นจนมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ถึงเทคนิควิธีการในการกระทำความผิดของคนร้ายได้อย่างชัดเจน และอาจทำให้รู้ถึงเจตนาาร่วมกันกระทำความผิดของจำเลยทั้งหมดได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดี โดยเจ้าพนักงานย่อมสามารถทำบันทึกและนำพยานหลักฐานเหล่านั้นมาประกอบคดี ซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานที่ดีและมีน้ำหนักรับฟังได้มั่นคงมาก

เช่น แม้จำเลยจะมีใช้คนหาเสพติดมาจำหน่าย หรือเป็นผู้มีอำนาจตกลงจำหน่ายยาเสพติด หรือเป็นคนรับเงินที่มาล่อซื้อก็ตาม แต่การที่จำเลยติดต่อจำหน่ายยาเสพติดให้เจ้าพนักงานตำรวจตรวจดูเงินที่ใช้ล่อซื้อ โดยนัดวันเวลาและสถานที่ส่งมอบกัญชา และเป็นคนแนะนำให้เจ้าพนักงานตำรวจรู้จักกับจำเลยที่ 2 และที่ 3 และเป็นคนพาไปเอากัญชา กับช่วยขนกัญชานำมาส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรออยู่ที่จุดนัดส่งมอบ แสดงว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ดำเนินการจำหน่ายยาเสพติดร่วมกับจำเลยที่ 2 และที่ 3 มาตั้งแต่ต้นจนมีการส่งมอบ ดังนี้ จำเลยที่ 1 มีเจตนาาร่วมในการจำหน่ายยาเสพติดโดยเป็นการแบ่งหน้าที่กันทำ ถือได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นตัวการร่วมกระทำความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดแล้ว หากใช้เป็นผู้สนับสนุนไม่²⁹ และถ้าหากเจ้าพนักงานได้กระทำโดยใช้เทคนิควิธีการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วยแล้ว ก็จะทำให้ศาลรับฟังได้อย่างปราศจากข้อสงสัย เช่น การแอบถ่ายภาพไว้หรือบันทึกภาพวิดีโอหรือบันทึกเสียงไว้ เป็นต้น เช่น โจทก์มีพยานเบิกความสนับสนุนว่าได้ปลอมเป็นพ่อค้าติดต่อซื้อเฮโรอีนกับจำเลยและพวก และเป็นผู้เข้าไปร่วมในเหตุการณ์ สามารถรู้เห็นการกระทำของจำเลยทั้งหมดได้อย่างใกล้ชิด แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุกขั้นตอน จากการวางแผนดังกล่าวทำให้จับกุมจำเลยได้ทั้งหมด คำพยานโจทก์เชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นจนจบ จึงมีน้ำหนักควรแก่การรับฟัง³⁰ เจ้าพนักงานตำรวจได้รับข้อมูลจากสายลับ จึงได้ทำการจับกุมจำเลยได้พร้อมเฮโรอีนของกลาง บรรจุในกระเป๋าสีดำซึ่งจำเลยเป็นผู้หิ้ว และหลังจากทำบันทึกการจับกุมแล้วได้มีการถ่ายรูปจำเลยพร้อมของกลางไว้เป็นหลักฐาน จึงน่าเชื่อว่าจำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมด้วยความสมัครใจ หากเจ้าพนักงานตำรวจบังคับให้ลงชื่อในบันทึกจับกุมโดยยังไม่ได้กรอกข้อความไม่³¹ โจทก์มีพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีซึ่งได้ติดตามเฝ้าดูพฤติการณ์การเจรจาซื้อขายเฮโรอีนระหว่างจำเลยทั้งสองกับพวกและสายลับ จนมีการตกลงในเงื่อนไขต่าง ๆ สำเร็จ โดยพยานได้บันทึกภาพและเสียงขณะมีการเจรจาไว้ด้วย

²⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 8061/2544

³⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 52/2536

³¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 623/2540

ดังนั้น คำเบิกความของพยานที่ระบุพฤติการณ์ของจำเลยทั้งสองที่จะมีการซื้อขายเฮโรอีนกับสายลับจริง และนัดให้มีการส่งมอบเฮโรอีน 6 ห่อ ที่ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย จึงรับฟังได้³²

แต่ถ้าการที่เจ้าพนักงานตำรวจมิได้มีการดำเนินการสืบสวนให้ทราบถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดของคนร้ายอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง เพื่อจะเป็นการยืนยันให้มั่นคงถึงพฤติการณ์การกระทำของคนร้ายทั้งหมดเสียก่อนแล้ว ก็อาจทำให้ไม่สามารถค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด เช่น เจ้าพนักงานตำรวจสืบทราบจากสายลับว่า จำเลยที่ 1 ลักลอบจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน จึงรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ แล้วขอหมายค้นจากศาลชั้นต้นเข้าตรวจค้นทันที โดยมีได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่พึงพอ โดยวิธีการล่อซื้อเพื่อเป็นการยืนยันให้มั่นคงถึงพฤติการณ์การกระทำของจำเลยที่ 1 ว่าร่วมกับจำเลยที่ 2 ลักลอบจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจริง ซึ่งโจทก์มีภาระการพิสูจน์ถึงพฤติการณ์ทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำความผิดร่วมกับจำเลยที่ 2 ตามที่โจทก์อ้างจนปราศจากสงสัย มิใช่อาศัยคำรับในชั้นจับกุมและคำเบิกความของจำเลยที่ 1 ที่ว่า เมื่อซื้อเมทแอมเฟตามีนมาแล้วจะให้จำเลยที่ 2 เป็นผู้เก็บ และจำเลยที่ 1 เคยนำเมทแอมเฟตามีนจำหน่ายให้บุคคลอื่น ดังนั้น คำเบิกความของจำเลยที่ 1 ก็เป็นเพียงคำเบิกความลอย ๆ เท่านั้น แม้จะเป็นผลร้ายแก่ตนเองก็ยังไม่พอฟังลงโทษจำเลยที่ 1 ฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย³³

2. หลักเหตุผล (Principle of Rationality)

การนำหลักเหตุผลมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่ขอบด้วยกฎหมายและเป็นประโยชน์ต่อคดี โดยสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นพยานหลักฐานที่ผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหากล่าวอ้างเข้ามาในคดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานสืบค้นเข้ามาในคดีหรือเป็นพยานหลักฐานที่บุคคลภายนอกส่งเข้ามาในคดีก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ต้องคำนึงถึงความเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานที่ได้มาดังกล่าวนั้นด้วยว่าจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีมูลความจริงหรือสามารถค้นหาความจริงของคดีได้ด้วย โดยต้องนำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาพิเคราะห์ถึงผลแห่งรูปคดีว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยขอบด้วยกฎหมายแล้วนั้น มีความสอดคล้องเชื่อมโยงและสมเหตุและผลต่อกันมากน้อยเพียงใด โดยถึงแม้พยานทุกปากจะให้การสอดคล้องกันก็จริง ก็จะต้องพิจารณาว่าสอดคล้องกับเหตุและผลในพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วยหรือไม่ โดยจะต้องทำการไต่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบทุกแง่มุมของการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ซึ่งต้องพิจารณาความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น โดยต้องพิเคราะห์ถึงเหตุผลประกอบด้วยเสมอ

³² คำพิพากษาฎีกาที่ 2564/2543

³³ คำพิพากษาฎีกาที่ 644/2545

ดังนั้น ความเป็นเหตุและผลของกันต่อการได้พยานหลักฐานต่าง ๆ มา จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของคดี เพราะถ้าหากพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้นไม่มีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันแล้ว ก็อาจแสดงได้ว่าพยานหลักฐานที่ได้ทำการสอบสวนรวบรวมมานั้น อาจเป็นพยานหลักฐานที่ไม่เป็นประโยชน์อย่างใดต่อคดีเลย และจะเป็นที่เสียหายต่อคดีได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นพยานหลักฐานที่ไม่อาจรับฟังได้ เพราะฉะนั้นหลักสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาชั่งน้ำหนัก หรือพิเคราะห์พยานหลักฐานในคดีที่ได้มานั้น จึงต้องนำหลักเหตุผล (Principle of Rationality) มาเป็นหลักความคิดและแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งหลักเหตุผล หมายความว่า ความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยยึดถึงเหตุผลและความเชื่อมโยงสอดคล้องต้องกันของพยานนั้น ๆ ด้วยว่า จะเป็นพยานหลักฐานที่มีมูลความจริง และสามารถรับฟังได้อย่างแน่นอน และหลักเหตุผลนั้นต้องนำมาเป็นหลักในการพิเคราะห์ถึงความเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาว่าสามารถค้นหาความจริงได้ โดยแม้พยานทุกปากจะยืนยันสอดคล้องต้องกันก็ตาม แต่ถ้าเป็นการขัดกันต่อเหตุผลอยู่ในตัว กรณีเช่นนี้ก็ย่อมไม่อาจรับฟังได้

เช่น พยานให้การว่าเห็นคนร้ายใช้ปืนยิงออกมาเมื่อผู้เสียหายเข้าไป แต่ปรากฏว่าผู้เสียหายมีบาดแผลที่ข้างหลังแห่งเดียว หรือพยานให้การว่าเห็นจำเลยนั่งอยู่ที่พื้นยิงผู้ตายซึ่งยืนอยู่ วิธีกระสุนต้องแล่นจากต่ำไปหาสูง ถ้าบาดแผลของผู้ตายอยู่ในระดับแนวตรงเช่นนี้ย่อมขัดต่อหลักเหตุผล

ในการที่พยานหลายคนเห็นเหตุการณ์ในขณะเดียวกัน พยานคนหนึ่งให้การอย่างหนึ่ง อีกคนหนึ่งให้การอีกอย่างหนึ่งไม่เหมือนกัน จึงเรียกว่าเหตุผลขัดกันอยู่ในตัว ถ้าจะเชื่อคำให้การของพยานคนใดคนหนึ่ง คำพยานอีกคนหนึ่งก็เป็นเท็จ ดังนั้นในทางคดีจึงไม่ควรเชื่อคำพยานทั้งสองนั้น นอกจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะมีพยานหลักฐานอื่นใดมาประกอบให้สอดคล้องต้องกันให้มีความเป็นเหตุเป็นผล ก็อาจทราบได้ว่าควรรับฟังพยานปากใดมากกว่ากัน และพยานปากไหนเป็นความเท็จ เพราะไม่สอดคล้องกับเหตุและผลอื่นของพยานนั้น ซึ่งในการวินิจฉัยคดีของศาลเองก็ตาม ศาลย่อมพิเคราะห์พยานหลักฐานไปตามหลักกฎหมายและหลักความเป็นไปตามธรรมชาติของพยานหลักฐานว่าสอดคล้องกับเหตุผลหรือไม่ ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ มีเหตุสงสัยตามสมควรหรือไม่ เมื่อพยานหลักฐานแวดล้อมสอดคล้องกับหลักเหตุผลตามธรรมชาติแล้ว เชื่อว่าจำเลยกระทำผิดโดยปราศจากเหตุสงสัยใด ๆ ก็ย่อมจะลงโทษจำเลยได้ แม้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นก็ตาม³⁴

เช่น คดีหมวยโซ่ นักข่าวสาวชาวฮ่องกง ที่อ้างว่าถูกแก๊งสามล้อรุมข่มขืน พฤติการณ์ของคดี กล่าวคือ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2546 เวลา 22.00 เศษ นางสาวโซ่ฯ นักข่าวอิสระชาวฮ่องกง

³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1398/2541

สัญญาอังกฤษ ผู้เสียหายได้ว่าจ้างรถสามล้อเครื่องจากบริเวณหน้าห้างนารายณ์ภักดิ์ ถนนราชดำริ ไปส่งย่านสุขุมวิท ซอย 12 และผลรถกลับไป มารู้สึกตัวอีกครั้งมีชาย 3 คนนั่งเบียดอยู่ ขณะอยู่ที่ บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า จึงขอลงจากรถ แต่ถูกชายที่นั่งด้านหลังใช้มีดปลายแหลมจี้ที่เอว ชายที่นั่งด้านขวาใช้มีดจี้ที่คอ และชายที่นั่งขวาสุดใช้มีดทุบที่ต้นคอ จากนั้นก็มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่อยู่บริเวณทางเข้าสวนอัมพรเดินเข้ามาสอบถาม แต่คนขับรถได้อาเงินจากผู้เสียหาย 500 บาท ส่งให้แก่เจ้าหน้าที่คนดังกล่าว แล้วขับรถออกไป จนรถมาถึงบริเวณกำแพงสวนสัตว์ดุสิตตรงข้าม รัฐสภา ก็ขับขึ้นไปจอดบนทางเท้าแล้วร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายจนสำเร็จความใคร่ทุกคน นอกจากนี้ยังนำทรัพย์สินเป็นเงินสด 4,000 บาท และโทรศัพท์มือถือยี่ห้อโนเกียรุ่น 8310 ราคา 10,000 บาท ไป แล้วพาผู้เสียหายไปส่งที่ห้างบิ๊กซี ถนนราชดำริ

จากการสืบสวนสอบสวนพยานแวดล้อมกรณี โดยเฉพาะที่โรงแรมอโนมา ถนนราชดำริ ที่พักของนักข่าวสาวชาวฮ่องกง ได้ภาพโทรทัศน์วงจรปิดของโรงแรมที่บันทึกเหตุการณ์ในคืนวันเกิดเหตุ คือในช่วงเวลา 01.12 น. ของวันที่ 3 มิถุนายน 2546 ปรากฏว่านางสาวโซฯ นั่งรถสามล้อเครื่องมาลำพังคนเดียว ไม่มีลักษณะของการข่มขู่หรือบังคับโดยนางสาวโซฯ ก้าวลงจากรถพร้อมกับจ่ายค่าโดยสาร บริเวณหน้าล็อบบี้โรงแรมเหมือนปกติธรรมดา ไม่มีอาการของคนเพิ่งถูกรุมโทรมตามที่ทำให้การไว้ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 8 มิถุนายน 2546, หน้า 1)

จึงเห็นได้ว่าถ้าหากนางสาวโซฯ นั้นได้ถูกรุมข่มขืนมาจริงตามที่ตนเองกล่าวอ้างแล้ว นางสาวโซฯ จะต้องมีสภาพเสมือนคนที่ถูกทำร้ายมาอย่างบอบช้ำ แต่ภาพที่ปรากฏจากวิดีโอวงจรปิดของโรงแรมนั้น ปรากฏว่านางสาวโซฯ นั่งรถสามล้อเครื่องมาลำพังคนเดียว ไม่มีลักษณะของการข่มขู่หรือบังคับแต่อย่างใด และก้าวลงจากรถพร้อมกับจ่ายค่าโดยสารบริเวณหน้าล็อบบี้ของโรงแรมเหมือนคนปกติธรรมดา ไม่มีอาการของคนเพิ่งถูกรุมโทรมตามที่ทำให้การไว้ จึงเห็นได้ว่าข้อต่อหลักเหตุผลและไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด

เพราะฉะนั้น ในการวินิจฉัยคดีหรือการพิเคราะห์พยานหลักฐานในคดีของพนักงานสอบสวน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิเคราะห์พยานหลักฐานไปตามหลักความเป็นไปตามธรรมชาติของพยานหลักฐานว่ามีความสอดคล้อง เป็นเหตุเป็นผล ทั้งในเหตุผลตามธรรมชาติและในเหตุผลตามหลักวิชาการหรือไม่อย่างใดด้วย จึงจะนำมาพิเคราะห์ได้ว่า จะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด

เช่น คนร้ายเข้ามาทางด้านหลังของผู้เสียหาย และเมื่อถอดสร้อยคอทองคำแล้วก็หันหลังวิ่งหนีไป ผู้เสียหายจึงไม่มีโอกาสที่จะเห็นหน้าคนร้ายได้ เพราะฉะนั้นการที่ผู้เสียหายเบิกความว่าเห็นหน้าคนร้ายจึงไม่เชื่อว่าจะเป็นความจริงได้ เพราะข้อต่อหลักเหตุผล รับฟังไม่ได้³⁵ ขณะคนร้ายออกจาก

³⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 384/2538

ประตูบ้าน คนร้ายหันหลังให้ผู้เสียหาย การที่ผู้เสียหายเบิกความว่าเห็นคนร้าย จำได้ว่าเป็นจำเลยขณะที่ยังจำเลยกำลังออกประตูนั้นไม่น่าเชื่อ เพราะผู้เสียหายไม่ได้เห็นหน้าจำเลยเห็นแต่เพียงด้านหลัง และขณะเกิดเหตุเป็นเวลากลางคืน บ้านเกิดเหตุมีฝ้าที่บสูงเกือบถึงฝ้าเพดาน ไม่น่าเชื่อว่าแสงจันทร์จะส่องเข้าไปถึงได้ จึงขัดต่อหลักเหตุผลและรับฟังไม่ได้³⁶ จำเลยรับสารภาพและแสดงทำนองผู้ตาย ขณะที่ยังผู้ตายนั่งยอง ๆ อยู่บนชานบ้านและหันหลังให้จำเลย โดยเอียงข้างขวาให้จำเลยเล็กน้อย แต่ผู้ตายถูกกระสุนปืนบริเวณศีรษะและชายโครงด้านซ้าย ซึ่งไม่สอดคล้องกันและทำให้คำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง เพราะขัดกับหลักเหตุผล จึงรับฟังไม่ได้³⁷ พยานนั่งไปในกระบะท้ายรถยนต์ขนาดหกล้อซึ่งแล่นไปตามถนนลูกรังด้วยความเร็วเกือบ 100 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีฝุ่นฟุ้งกระจายเต็มท้ายรถที่แล่นไป คนร้ายขับรถจักรยานยนต์ตามหลังรถที่พยานนั่ง ดังนี้ โอกาสที่พยานจะมองฝ่าละอองฝุ่นที่ฟุ้งกระจายเต็มท้ายรถที่ตนนั่งไปถึงขนาดเห็นหน้าคนร้ายชัดเจนนั้นย่อมไม่มีทางเป็นไปได้ ยิ่งเป็นคนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ประกอบกับมีช่วงเวลาเพียง 5 นาที ความเป็นไปไม่ได้ก็ยิ่งมีมากขึ้นไปอีก จึงไม่น่าเชื่อว่าพยานจะจำคนร้ายได้³⁸ ขณะเกิดเหตุเป็นเวลากลางคืน บ้านที่เกิดเหตุไม่ได้เปิดไฟฟ้าไว้ ต้องอาศัยแสงสว่างของไฟฟ้าจากบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ไม่น่าจะมีความสว่างพอให้มองเห็นคนร้ายได้ชัด และเมื่อคนร้ายใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายแล้วได้รับวิงหลบหนีไปในทันที ผู้เสียหายซึ่งเป็นคนพิการ ขาลีบเวลาเดินต้องใช้ไม้ค้ำยัน เมื่อได้ยินเสียงปืนดังไม่น่าจะลุกได้ทันท่วงที และเดินไปหน้าต่างได้ทันและมองเห็นจำเลยในขณะที่วิงหลบหนี หลังเกิดเหตุผู้เสียหายไม่ได้ระบุตัวคนร้ายในทันทีทันใด ดังนี้ จึงขัดต่อหลักเหตุผล ไม่น่าเชื่อว่าจะเห็นจริง³⁹ ขณะเกิดเหตุผู้เสียหายกำลังขับรถด้วยความเร็วสูงประมาณ 80-90 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ผู้เสียหายจึงต้องเพ่งมองไปข้างหน้าตลอดเวลา โอกาสจะสังเกตจดจำคนร้ายที่ยืนถืออาวุธปืนอยู่ข้างทางจึงมีเพียงน้อยนิด เมื่อคนร้ายยิงมาที่รถบรรทุกน้ำมันที่ผู้เสียหายขับ ผู้เสียหายก็น่าจะตกใจกลัวต้องเร่งความเร็วสูงขึ้นอีกเพื่อหลบหนีให้พ้น โอกาสที่จะสังเกตจดจำใบหน้าคนร้ายแทบไม่มีเลย ผู้เสียหายไม่น่าจะจำคนร้ายที่ยิงคือจำเลยที่ 2 ได้ พยานโจทก์นอกจากนี้ยังมีแต่คำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นสอบสวน และภาพถ่ายการนำซีดีที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในสำนวนอีกคดีหนึ่ง ซึ่งจำเลยที่ 2 โต้แย้งว่าไม่ได้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ จึงไม่อาจรับฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 เป็นคนร้าย⁴⁰

³⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 5428/2540

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 220/2543

³⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 297/2533

³⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 162/2540

⁴⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 185/2535

ความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยยึดถือเหตุผลและความเชื่อมโยงสอดคล้องต้องกันของพยานต่าง ๆ ว่าจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีมูลความจริง และสามารถรับฟังได้อย่างแน่นอน ซึ่งหลักเหตุผลนั้นต้องนำมาเป็นหลักในการพิเคราะห์ถึงความเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาว่าสามารถค้นหาความจริงได้ โดยแม้พยานทุกปากจะยืนยันสอดคล้องต้องกันก็ตาม แต่ถ้าเป็นการขัดกันต่อเหตุผลอยู่ในตัวกรณีเช่นนี้ก็ย่อมไม่อาจรับฟังได้ หลักเหตุผลนั้นแบ่งออกได้ 3 กรณีดังต่อไปนี้

2.1 เหตุผลธรรมดา⁴¹ (Normal Rationality)

เหตุผลธรรมดา หมายความว่า เหตุผลธรรมดาทั่ว ๆ ไป ซึ่งวิญญูชนหรือบุคคลทั่วไปย่อมรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นหรือเหตุผลนั้น ๆ ได้ โดยไม่ต้องมีความรู้หรือความชำนาญเป็นพิเศษอย่างใดก็รู้หรือเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ได้ เหตุผลธรรมดานี้ สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

2.1.1 ที่มาของสิ่งที่อ้างถึง

ได้แก่ ที่มาหรือความเป็นมาของการได้พยานหลักฐานต่าง ๆ มานั้น จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย รวมทั้งมูลที่ก่อให้เกิดที่มาของสิ่งที่อ้างถึง และเหตุผลนั้นสามารถสอดคล้องเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้

เพราะฉะนั้น การกล่าวอ้างถึงสิ่งใด ๆ ของพยานบุคคลจะต้องเป็นสิ่ง ที่ตนนั้นเป็นผู้เห็นหรือได้ยินมาด้วยตนเอง จึงจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ถ้าพยานรู้เห็นมาจริงแล้ว จะต้องแสดงเหตุผลได้อย่างถูกต้อง ถึงจะถูกซักถามกลับไปกลับมาอย่างไรก็ตาม ก็ต้องตอบได้โดยถูกต้อง จะผิดไปบ้างก็เพียงเล็กน้อย ความคลาดเคลื่อนในเหตุผลความนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมดา ที่จะต้องมีการคลาดเคลื่อนไปบ้าง แต่ถ้าหากบุคคลจะจำได้โดยละเอียดตลอดจนพลความทุกอย่างก็จำได้ทั้งหมดไม่มีอะไรเหลืออยู่เลย กลับจะต้องเรียกว่าขัดกับหลักเหตุผลธรรมดา

เช่น ตามบันทึกการจับกุมระบุว่า เมทแอมเฟตามีนของกลางทั้งหมด ด้านหนึ่งของเมทแอมเฟตามีนมีตัวอักษรภาษาอังกฤษ “WY” โดยมีนายดาบตำรวจ ว. ผู้จับกุมเบิกความสนับสนุนว่าเมทแอมเฟตามีนแต่ละเม็ดมีอักษร “WY” และตามคำให้การชั้นสอบสวนจึงได้มีข้อความเกี่ยวกับเมทแอมเฟตามีนของกลางมีตัวอักษร “WY” ทั้งไม่ปรากฏเหตุผลว่าเหตุใดบัญชีของกลางซึ่งทำขึ้นโดยพนักงานสอบสวนจึงได้มีข้อความเกี่ยวกับเมทแอมเฟตามีนของกลางคดีอาญาว่าเป็นยาเสพติดให้โทษสีม่วง มีอักษรภาษาอังกฤษ “MY” ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจากอักษร “WY” เป็น

⁴¹ หลวงสถิตย์ธ ขำนาญ (เปลี่ยนสีละคร). หนังสือวิชาข้อเท็จจริง. พิมพ์ครั้งที่ 5.

อย่างมาก และข้อเท็จจริงที่ได้จากคำเบิกความของ ล. พยานโจทก์ซึ่งเบิกความประกอบรายงานผลการตรวจวิเคราะห์ว่า ของกลางที่ได้รับมาตรวจพิสูจน์นั้นด้านหนึ่งของเมทแอมเฟตามีนมีตัวอักษรคล้ายตัวอักษร “M” อีกด้านหนึ่งมีตัวเลข 99 และ ล. ยังตอบคำถามตั้งของผู้แทนโจทก์อีกว่า อักษร “M” บนยาเม็ดของกลางมีขนาดเกือบเต็มเม็ด ดังนี้ เกี่ยวกับตัวอักษรและตัวเลขที่ปรากฏบนเมทแอมเฟตามีนแต่ละเม็ดเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้จัดทำทำขึ้นเพื่อใช้เป็นที่สังเกต อันเป็นลักษณะเฉพาะของเมทแอมเฟตามีนแต่ละชนิด จึงถือว่าเป็นสาระสำคัญหาใช่เป็นเพียงรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่ เมื่อสิ่งของดังกล่าวที่พนักงานสอบสวนส่งไปเพื่อตรวจพิสูจน์ให้ทราบว่าเป็นเมทแอมเฟตามีนหรือไม่นั้น ไม่ใช่เป็นจำนวนเดียวกันกับวัตถุของกลางที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมยึดมาได้จากจำเลยแล้ว จึงไม่อาจนำผลการตรวจพิสูจน์มาใช้ยืนยันจำเลยได้ว่าวัตถุที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมยึดมาได้จากจำเลยเป็นเมทแอมเฟตามีนอันเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามกฎหมาย ฉะนั้นเมื่อจำเลยให้การปฏิเสธ และนำสืบว่าเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้ค้นพบเมทแอมเฟตามีนที่ตัวจำเลยและภายในบ้านจำเลย และโจทก์ไม่สามารถนำสืบให้ฟังได้ว่าวัตถุของกลางที่ยึดได้จากจำเลยเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 แล้ว พยานหลักฐานของโจทก์เท่าที่นำสืบมาจึงรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้ คดีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยพยานหลักฐานของจำเลย⁴²

ที่มาของสิ่งที่ยังถึงกรณีพยานบุคคลจึงมีอยู่ได้ 2 ประการ คือ

2.1.1.1 การอ้างเห็นเหตุการณ์

ประสาทตาจึงมีความสำคัญต่อการมองเห็นตามข้ออ้าง เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการตรวจสอบประสาทตาว่าบุคคลนั้นสามารถมองเห็นได้จริงตามที่กล่าวอ้างมาหรือไม่ และประสาทตาของบุคคลนั้นยังใช้การได้อยู่จริงหรือไม่อย่างไร ในขณะนั้นประสาทตาพิการหรือมองเห็นได้เพียงใด เช่น คนตาบอดสี คือ คนที่ตาบอดมองอะไรไม่ใคร่เห็น แต่สภาพของตาค่อยคนตาดี ถ้าไม่ใช้ความสังเกตให้ดีก็ไม่รู้ว่าตามองอะไรไม่เห็น คนสายตาสั้น คือ คนที่มีสายตามองเห็นไม่ชัดในระยะไกล หรือคนที่มีความพิการทางด้านประสาทตาในกรณีอื่น ๆ ซึ่งอาจมองเห็นไม่ชัดเท่าที่ควร เช่น ดวงตาที่เป็นต้อ ดวงตาน้ำข้าว เป็นต้น

แสงสว่างในที่เกิดเหตุ มีความสำคัญอย่างมากเช่นกันต่อการมองเห็นตามข้ออ้างของบุคคล ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบว่าการมองเห็นในขณะนั้นสามารถมองเห็นได้จากแสงสว่างใดในบริเวณที่เกิดเหตุ และมีแสงสว่างมากพอต่อการมองเห็นได้จริงหรือไม่อย่างไร และอาจมีเหตุอื่นประกอบให้เชื่อว่าพยานจำคนร้ายได้จริง ก็ยังมีความมั่นคงมากขึ้นว่าเห็น

⁴² คำพิพากษาฎีกาที่ 7585/2544

และจำได้จริง อาทิ พยานรู้จักจำเลยมาก่อนหรือไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกัน หรือร่างกายมีตำหนิ
รูปพรรณเป็นพิเศษ สังเกตได้ง่ายหรือไม่ และมีระยะเวลาในการมองเห็นได้เพียงใดลักษณะสถานที่เกิด
เหตุ เป็นที่โล่งแจ้งหรือรกทึบและมีสิ่งกีดกั้นหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งหากมีการอ้างว่าสามารถมองเห็นด้วย
แสงจันทร์ในเวลากลางคืน พนักงานสอบสวนจะต้องทำการตรวจสอบปฏิทินเสียก่อนว่าวันเวลาเกิด
เหตุที่อ้างว่าเห็นนั้นเป็นวันข้างขึ้นหรือไม่ด้วย เพราะหากเป็นวันข้างแรมแสงสว่างของพระจันทร์จะไม่
สว่าง จึงไม่น่าเชื่อว่าจะมองเห็นได้จริง เช่น สถานที่เกิดเหตุเป็นที่โล่งและคืนเกิดเหตุเป็นเวลาข้างขึ้น
แสงจันทร์ย่อมส่องสว่าง ทั้งยังมีแสงไฟฉายจากกระบอกไฟฉายที่คนร้ายส่องขณะเลี้ยวตัดงาข้าง
พยานชุ่มดูประมาณ 45 นาที นานพอจะเห็นจำเลยที่ 1 ได้ถนัด แม้จะเห็นด้านข้าง และพยานเคยรู้จัก
จำเลยที่ 1 มาก่อน ทั้งไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยที่ 1 หลังเกิดเหตุแล้ววันรุ่งขึ้นตอนเช้าพยาน
ก็รีบไปแจ้งให้มารดาผู้เสียหายและตำรวจทราบ ว่า จำเลยที่ 1 ร่วมเป็นคนร้ายที่ตัดงาข้างของ
ผู้เสียหายด้วย ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 กระทำผิด⁴³ แม้ขณะเกิดเหตุจะเป็นคืนข้างแรมเดือน
มืดก็ตาม และจำเลยอยู่ห่างจากโจทก์เพียง 8 เมตร แต่โจทก์ก็สามารถมองเห็นจำเลยได้จากไฟฉายที่
ส่องไปยังจำเลยได้อย่างชัดเจน เป็นไฟฉายขนาดถ่านไฟฉาย 3 ก้อน ซึ่งถ่านที่ใช้ยังใหม่ ประกอบกับ
จำเลยมีลักษณะพิเศษ คือศีรษะจะมีผมขาวและรูปร่างล่ำไม่สูง จึงรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นคนร้าย⁴⁴ ขณะ
เกิดเหตุเป็นเวลากลางคืน บริเวณที่เกิดเหตุมีเพียงหลอดไฟฟ้าขนาดเล็กเพียง 20 วัตต์ จำนวน 2
หลอด ที่หน้าบ้านผู้เสียหายและบ้านข้างเคียงไม่น่าจะสว่างเพียงพอให้เห็นได้ชัดเจน ประกอบกับ
ผู้เสียหายถูกชกต่อๆ ทุทุบ ทุกกระต๊อบที่บริเวณใบหน้าอย่างรุนแรง ได้รับอันตรายสาหัส จึงไม่น่าจะมี
โอกาสเห็นและจำหน้าคนร้ายได้ อีกทั้งสอบปากคำในครั้งแรกผู้เสียหายบอกว่าจำคนร้ายไม่ได้⁴⁵
ผู้เสียหายเห็นคนร้ายโดยอาศัยแสงเทียนเล่มเล็ก ๆ เล่มเดียว ซึ่งไม่น่าจะมีแสงสว่างเพียงพอในที่เกิด
เหตุ ผู้เสียหายไม่เคยเห็นหน้าและไม่รู้จักจำเลยมาก่อน ไม่น่าเชื่อว่าผู้เสียหายจะจำจำเลยได้ว่าเป็น
คนร้าย ดังนั้น การเห็นภาพถ่ายจำเลยและชี้ตัวจำเลยว่าเป็นคนร้าย จึงไม่อาจรับฟังสนับสนุนคำเบิก
ความของผู้เสียหายได้ กรณีมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่ง
ความสงสัยนั้นให้จำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 227 วรรคสอง⁴⁶

⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 116/2534

⁴⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 3227/2543

⁴⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 20/2542

⁴⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 632/2540

2.1.1.2 การอ้างได้ยินเหตุการณ์

ประสาทหูจึงมีความสำคัญต่อการได้ยินเหตุการณ์ตามข้ออ้าง เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการตรวจสอบประสาทหูว่าบุคคลนั้นสามารถได้ยินได้จริงตามที่กล่าวอ้างมาหรือไม่ และประสาทหูของบุคคลนั้นยังใช้การได้อยู่หรือไม่อย่างไรในขณะนั้น มีความพิการทางประสาทหูหรือไม่อย่างไร เช่น คนหูตึง คือ คนที่มีความพิการทางประสาทหูบางส่วนโดยฟังเสียงตามปกติได้ยินไม่ค่อยชัด คนที่เป็นใบ้ คือ คนที่มีความพิการทางประสาทหู ซึ่งไม่สามารถได้ยินเสียงตามปกติได้แต่อย่างไร

แต่อย่างไรก็ตาม การได้ยินเสียงโดยไม่เห็นหน้าผู้พูด หากไม่ถึงกับคุ้นเคยจนจำเสียงกันได้อย่างแม่นยำแล้ว โอกาสที่จะจำผิดพลาดก็อาจเป็นไปได้มากเช่นกัน แต่ถ้าหากเป็นคนที่รู้จักหรือคุ้นเคยกันมาก่อนแล้ว การได้ยินเสียงแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่เห็นหน้าผู้พูดก็ตาม และเป็นผู้ไม่เคยมีสาเหตุโรคเคืองกันมาก่อนด้วยนั้น ดังนี้ น่าเชื่อได้ว่าจำเสียงกันได้โดยไม่ผิดพลาด และถ้ายิ่งว่าบุคคลนั้นเป็นคนที่มีลักษณะพิเศษผิดแผกแตกต่างไปจากบุคคลอื่น อันจะเป็นจุดเด่นเฉพาะตัวด้วยแล้ว แม้จะได้ยินเสียงในระยะเวลายันสั้นและไม่เห็นใบหน้า แต่เมื่อเห็นกิริยาท่าทางประกอบด้วยแล้ว ดังนี้ รับฟังได้อย่างมั่นคงว่าจำกันได้โดยไม่ผิดพลาด แม้จะไม่เห็นใบหน้าก็ตาม เช่น สถานที่เกิดเหตุมีด แม้ผู้เสียหายไม่เห็นหน้าคนร้ายแต่จำเสียงได้ว่าเป็นเสียงของจำเลย ผู้เสียหายและจำเลยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกัน และไม่เคยมีสาเหตุโรคเคืองกันมาก่อน จึงไม่มีข้อระวางสงสัยว่าจะแก้งกล่าวหา จึงน่าเชื่อว่าผู้เสียหายจำคนร้ายได้อย่างไม่ผิดพลาด⁴⁷

แม้ผู้เสียหายเป็นคนสายตาสั้นต้องสวมแว่นตา แต่ประกอบขณะเกิดเหตุ จำเลยได้พูดขู่มิให้ผู้เสียหายส่งเสียงดัง มิฉะนั้นจะแทง ย่อมทำให้ผู้เสียหายจำเสียงพูดของจำเลยได้ และผู้เสียหายเคยรู้จักจำเลยมาก่อน จึงเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง⁴⁸ ในคดีปล้นทรัพย์ การที่จำเลยไปมาหาสู่ที่บ้านผู้เสียหายเป็นประจำ และผู้เสียหายกับพยานต่างเบิกความยืนยันว่าจำเสียงจำเลยได้ การพูดคุยกันอยู่เสมอเป็นเหตุให้น่าเชื่อว่าจำเสียงกันได้จริง ผู้เสียหายไปแจ้งความระบุชื่อจำเลยในเวลาหลังจากเกิดเหตุเพียงเล็กน้อย ย่อมทำให้ข้ออ้างของผู้เสียหายมีน้ำหนักขึ้นจับกุมและชั้นสอบสวนก็รับสารภาพ พยานโจทก์มีน้ำหนักเชื่อได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงลงโทษได้⁴⁹ ในระหว่างที่จำเลยกับพวกร่วมมือกันปล้นทรัพย์นั้น มีเสียงตะโกนจากคนร้ายอีกคนหนึ่ง

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 4536/2530

⁴⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 5302/2540

⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 475/2526

ว่าเสร็จหรือยัง พยานได้ยินเสียงจำได้ว่าเป็นจำเลยซึ่งเป็นคนหมู่บ้านเดียวกัน ประกอบกับจำเลยให้การรับสารภาพมาโดยตลอด จึงเชื่อได้ว่าจำเลยร่วมเป็นคนร้ายปล้นทรัพย์⁵⁰ แม้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคนร้ายจะสวมหมวกซึ่งคลุมใบหน้าไว้ก็ตาม แต่ พ. พยานโจทก์กับจำเลยที่ 1 มีความคุ้นเคยกัน ฉันทญาติ จึงมีเหตุผลอยู่ที่ พ. จะจำจำเลยที่ 1 ได้จากเสียงและรูปร่างลักษณะ การที่ระบุตัวจำเลยที่ 1 ต่อเจ้าพนักงานตำรวจล่าเข้าไปข้างก็เป็นเรื่องธรรมดาที่ในตอนแรก พ. อาจคิดช่วยเหลือจำเลยที่ 1 รวมทั้งกลัวภัยที่จะเกิดแก่ตน จึงไม่ทำให้น้ำหนักคำ พ. เป็นพยานถึงกับรับฟังไม่ได้ เมื่อพิจารณาประกอบผลการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือของจำเลยที่ 1 กับลายนิ้วมือแฝงของคนร้ายที่ขูดสุราของกลาง ปรากฏว่าเป็นลายนิ้วมือของบุคคลคนเดียวกัน ทำให้พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักมั่นคง รับฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นคนร้ายร่วมกับพวกปล้นทรัพย์⁵¹ แต่ถ้าเป็นบุคคลที่ไม่เคยรู้จักหรือคุ้นเคยกันมาก่อนและเพียงได้ยินเสียงคนร้ายเท่านั้น จึงไม่อาจยืนยันได้ เช่น คนร้ายสามคนสวมหมวกไหมพรมแบบอ้ายโหม่งเห็นเฉพาะใบหน้าบางส่วน คนร้ายใช้อาวุธปืนจี้บังคับให้ผู้เสียหายคุกเข่าก้มหน้าหมอบลงพื้น โดยผู้เสียหายได้ยินเสียงคนร้ายเท่านั้น จึงมีน้ำหนักน้อยเพราะเสียงพูดของบุคคลแต่ละคนอาจเหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้หรืออาจเลียนแบบให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้ นอกจากนี้พยานโจทก์ก็ได้ระบุชื่อคนร้ายในขณะที่พบร้อยตำรวจโท จ. ในโอกาสแรก แต่เพิ่งระบุชื่อหลังจากร้อยตำรวจโท จ. กลับจากคูที่เกิดเหตุแล้ว พยานโจทก์ไม่พอฟังลงโทษจำเลยในคดีปล้นทรัพย์⁵²

2.1.2 เพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น

ได้แก่ มูลเหตุที่บุคคลจะมารู้มาเห็นได้นั้นจะต้องมีเหตุผลของการมารู้เห็นนั้นด้วยว่ามารู้เห็นได้เพราะอะไร เพราะตามธรรมดาบุคคลที่จะมารู้เห็นจะต้องมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดจึงจะไปเห็นและรู้เหตุการณ์นั้นได้ ซึ่งถ้าไม่สามารถแสดงเหตุผลนั้นได้ หรือแสดงเหตุผลแล้วไม่มีเหตุผลเพียงพอของการที่จะไปรู้เห็นมาได้ ก็อาจจะถือได้ว่าไม่ได้ไปรู้เห็นมาจริง แต่เป็นการสร้างหรือแต่งเติมข้อเท็จจริงขึ้นมาปรักปรำเขา

เช่น ไปดูอย่างใดอย่างหนึ่งมาจึงได้ไปพบเหตุการณ์นั้น หรือบ้านอยู่แถวนั้น และขณะเห็นเหตุการณ์กำลังทำอะไรอยู่ เช่น กำลังเดินอยู่หรือกำลังรับประทานอาหารอยู่ที่ใด เป็นต้น แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่บุคคลที่มารู้เห็นเหตุการณ์นั้นอ้างว่าได้มาพบเห็นโดยบังเอิญ ซึ่งไม่ได้มีกิจธุระแต่อย่างใด หรือไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะต้องมาบริเวณนั้นทั้งสิ้นจึงได้มารู้เห็น ดังนี้ อาจถือ

⁵⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 5043/2532

⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 436/2535

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 4505/2531

ได้ว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอของการที่จะได้มารู้เห็น จึงเห็นได้ว่าบุคคลนั้นอาจไม่ได้ไปรู้เห็นมาจริง แต่เป็นการแต่งเติมข้อเท็จจริงขึ้นมาก็เป็นได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนก็อาจจะต้องรับฟังถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวนี้ด้วยความระมัดระวัง และทำการพิเคราะห์ว่าคำพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใดด้วย

ข้อสังเกต เจ้าพนักงานก็ต้องไปทำการตรวจสอบตามที่เขากล่าวอ้างด้วยว่าได้มาบริเวณนั้น ๆ จริงหรือไม่ โดยอาจไปสอบถามบุคคลอื่นที่พยานได้อ้างถึงด้วย เพื่อจะยืนยันด้วยว่าพยานนั้นมาที่เกิดเหตุหรือสถานที่ที่อ้างถึงจริงหรือไม่ เพราะเหตุถ้าหากพยานไม่ได้มารู้เห็นจริง ๆ แต่ไปชักซ้อมกันมา ซึ่งตอนกรณีทำไมจึงมารู้เห็นอาจไม่ได้ชักซ้อมกันมาก็ตอบไม่ได้ว่าเพราะเหตุใดจึงได้มารู้เห็น เพราะฉะนั้นเพราะเหตุใดจึงได้มารู้เห็นของพยานนี้ จึงต้องคำนึงถึงเสมอในการพิจารณาถึงหลักเหตุผล

และประการสำคัญ บุคคลที่ไม่ได้มารู้เห็นจริง แต่ได้อ้างว่ารู้เห็นซึ่งเป็นความเท็จนั้น ถ้าถูกถามถึงเพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น บุคคลนั้นอาจจะตอบเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงมารู้เห็นให้สมข้ออ้างนั้นไม่ได้ หรือบางทีจะมีการประหม่าตอบตะกุกตะกัก เกิดการอึดอัดในใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำตอบนั้นไม่ได้เกิดจากความจริง และจะต้องเป็นเหตุเป็นผลที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงอื่นด้วย ถ้าหากไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงอื่น ๆ ก็อาจทำให้ไม่อาจรับฟังคำพยานนั้น ๆ ได้ เพราะไม่สมเหตุผล ซึ่งจะต้องถือว่าพยานมิได้ไปรู้เห็นมาจริง ๆ

เช่น มีคดีเรื่องหนึ่งเกิดขึ้น พยานให้การว่าเห็นเหตุการณ์ขณะที่คนร้ายกำลังลงมือใช้ปืนยิงผู้ตาย เมื่อถามถึงเหตุใดจึงมารู้เห็น ซึ่งพยานให้การว่าในขณะที่กำลังสระผมอยู่ในห้องน้ำ ซึ่งมองเห็นเหตุการณ์ได้จากช่องลมภายในห้องน้ำซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ แต่ในทางนำสืบปรากฏว่าขณะที่พยานอ้างว่าเห็นเหตุการณ์นั้น พยานนั้นเพิ่งไปทำการตัดผมมาและก็จะไม่ทำการสระผมหลังจากทำการตัดผมมาใหม่ ๆ ก็ทำให้พยานปากนั้นยอมรับความจริงว่าตนนั้นไม่ได้มารู้เห็นจริงแต่เป็นการชักซ้อมมาเพื่อให้การปรักปรำจำเลย เป็นต้น หรือ พยานให้การว่าเห็น นาย ก. ทำร้าย นาย ข. ครั้นถูกถามถึงเครื่องแต่งกาย พยานไม่สามารถตอบได้ และใช้อะไรทำร้ายก็ไม่สามารถตอบได้ จึงเชื่อว่าพยานไม่ได้มารู้เห็นจริง จึงไม่สามารถตอบได้ เป็นต้น

2.1.3 สิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียง

ได้แก่ สิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ใกล้ชิด หรือใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่อ้างถึง มีหลักอยู่ว่า เมื่อเห็นเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นแล้ว บริเวณใกล้เคียงจะต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่งอยู่ด้วยเสมอไปในบริเวณนั้น ๆ

ข้อพิจารณาอีกอย่างหนึ่งก็คือ บุคคลที่เห็นเหตุการณ์นั้นย่อมจะต้องเห็นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงอื่น ๆ ด้วยไม่มากนักน้อย สุดแต่ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ แต่ถ้าบุคคลใดเห็นเหตุการณ์อย่างใดแล้วแต่ไม่เห็นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงอย่างใดเลย หรือตอบถึงสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงได้ไม่ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ดังนี้ ย่อมถือว่าขัดต่อหลักเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ

เช่น พยานบางคนให้การไปตามคำสอนของบุคคลอื่น โดยพยานมิได้รู้เห็นเองจริง ๆ เมื่อถูกถามถึงสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงโดยละเอียดมักจะตอบให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงไม่ได้ ซึ่งเหตุผลนั้นก็แสดงได้ว่าพยานมิได้เห็นเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง หรือแสดงว่าพยานนั้นไม่เคยไปยังสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่อ้างถึงนั้นเลย และการแสดงถึงสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงของพยานนั้นจำต้องใช้ความระมัดระวังในการวินิจฉัยคำพยานให้มาก

เช่น ในคดีฆ่าผู้อื่น ซึ่งเจ้าพนักงานได้ไปทำการตรวจค้นบ้านจำเลย และพบแผนผังห้องพักที่เกิดเหตุ ถูกพบขยำทิ้งอยู่ในถังขยะในห้องทำงานของจำเลย และเจ้าพนักงานได้ยึดไว้เป็นของกลางในคดี แต่จำเลยนำสืบต่อสู้อ้างว่า การเขียนแผนผังห้องพักในโรงแรมที่เกิดเหตุได้ทำขึ้นประกอบการพูดคุยชี้แจงให้พยานที่จำเลยอ้างทราบภายหลังจากเกิดเหตุแล้ว และมีข่าวทางสื่อมวลชนว่าจำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ซึ่งพยานที่จำเลยอ้างได้เบิกความว่าจำเลยได้ใช้ปากกาลูกกลิ้งสีน้ำเงินเขียนแผนผัง โดยแตกต่างจากที่ปรากฏในพยานเอกสารของกลาง ซึ่งเป็นการเขียนแผนผังและข้อความด้วยดินสอ จึงไม่น่าเชื่อตามที่จำเลยอ้าง และเป็นข้อพิรุธให้ระวางสงสัยถึงมูลเหตุ⁵³ ดังนี้ จะเห็นได้ว่ากรณีที่จำเลยกล่าวอ้างพยานเข้ามาในคดีเพื่อยืนยันพินิจความบริสุทธิ์ตามข้ออ้างของตนนั้น โดยยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ทำแผนผังห้องพักในโรงแรมที่เกิดเหตุ ประกอบการพูดคุยชี้แจงให้พยานทราบภายหลังจากเกิดเหตุแล้วสอดคล้องกับพยานที่จำเลยอ้างมาก็ตาม แต่กรณีสิ่งแวดล้อมของพยานเอกสารนั้น พยานไม่สามารถตอบให้ตรงความเป็นจริงได้ จึงเป็นข้อพิรุธในการต่อสู้คดีของจำเลย ศาลจึงไม่เชื่อว่าพยานนั้นได้รู้เห็นมาจริงตามที่เบิกความไว้แต่อย่างใด

คดีของนางสาวโซฯ นักข่าวสาวชาวฮ่องกง ที่กล่าวหาว่า นายทองใบ อัมมะเทียะ คนขับรถสามล้อร่วมกันข่มขืนกระทำชำเรา ตามวันเวลาเกิดเหตุ ขณะที่นั่งรถอยู่เปลอหลับไป มารู้สึกตัวอีกครั้งมีชาย 3 คน นั่งเปียตอยู่ ขณะอยู่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้าจึงขอลงจากรถ แต่ถูกชายที่นั่งด้านหลังใช้มีดปลายแหลมจี้ที่เอว ชายที่นั่งขวาใช้มีดจี้ที่คอ และชายที่นั่งขวาสุดใช้มีดทุบที่ต้นคอ จากนั้นก็มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสวนสัตว์ดุสิตที่อยู่บริเวณทางเข้าสวนอัมพร เดินเข้ามาสอบถาม แต่คนขับรถได้เอาเงินจากผู้เสียหาย 500 บาท ส่งให้แก่เจ้าหน้าที่คนดังกล่าว แต่จากคำให้การเกี่ยวกับสีเสื้อของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (ยามรักษาการณ์) ของสวนสัตว์ดุสิตว่าเป็นสีน้ำเงิน ขณะที่ความจริงเป็นสีน้ำตาล ย่อมขัดต่อความเป็นจริง โดยไม่สามารถตอบถึงสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงได้จึงไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นความจริงตามที่ให้การ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันอังคารที่ 10 มิถุนายน 2546, หน้า 1)

⁵³ อ้างถึง คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขแดงที่ 2917-8/2545

ข้อสังเกต ซึ่งการที่บุคคลที่มาให้การนั้นอาจจะได้รับการเยี่ยมชมมา
 อย่างไม่ดีหรือปรักปรำกลั่นแกล้งเขาก็ตาม แต่ถ้าบุคคลที่มาให้การโดยไม่ได้รู้เห็นมาจริงอาจตอบในเรื่อง
 อื่น ๆ ให้ถูกต้องได้ แต่ถ้าถามถึงสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงก็จะตอบให้ถูกต้องไม่ได้
 ทั้งหมด เพราะฉะนั้นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงจึงมีความสำคัญมากต่อการมารู้เห็นของ
 พยาน ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องสอบถามให้กระจ่างด้วย เช่น พยานโจทก์ 2 ปาก ซึ่งเป็นผู้ตรวจค้น
 และจับกุมจำเลยร่วมกัน แต่เบิกความถึงการสืบสวนเบื้องต้น การตรวจค้นจับกุม ลักษณะของยาเม็ด
 ของกลาง ตลอดจนลักษณะสำคัญของบ้านจำเลยแตกต่างกันทุกขั้นตอนโดยตลอดเป็นพิรุณ ถือว่า
 พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความ
 สงสัยให้จำเลย⁵⁴

2.2 เหตุผลทางวิทยาการ (Scientific Rationality)

เหตุผลทางวิทยาการ หมายความว่า เหตุผลในหลักวิทยาการหรือ
 วิทยาศาสตร์ ซึ่งบุคคลธรรมดาไม่สามารถให้ความเห็นได้ จะให้เหตุผลหรือความเห็นได้ก็เฉพาะผู้มี
 ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความเห็นเท่านั้น

เหตุผลทางวิทยาการนี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการวินิจฉัยคดี
 เพราะเป็นการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าสามารถให้ความจริงได้อย่างแน่นอน จึงเห็นได้ว่า
 ปัจจุบันการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาทำหน้าที่ตุลาการชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติได้มากยิ่งขึ้น

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในเหตุผลทางวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์นี้ มีสิ่งที่จะต้อง
 พิสูจน์อยู่มากมายในหลายกรณีด้วยกัน จนอาจกล่าวได้ว่าบรรดาคดีอาญาแทบทุกเรื่องย่อมจะมีสิ่ง
 สามารถทำการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ เพราะโดยปกติในการกระทำผิดนั้น ผู้กระทำผิดนั้นย่อมทั้ง
 ร่องรอยไว้อยู่เสมอ ร่องรอยนั้นจะเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการพิสูจน์ได้โดยตรงว่าใครเป็นคนร้าย
 และอาจเป็นช่องทางช่วยในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดต่อมาด้วย และถึงแม้ว่าคดีจะไม่มีประจักษ์
 พยานก็ตามโดยอาจมีเพียงพยานเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ศาลก็รับฟังลงโทษจำเลยได้

การนำหลักวิทยาการมาช่วยในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น การ
 ตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์บาดแผลหรือศพทางนิติเวช และสามารถนำมา
 เป็นพยานหลักฐานยืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้เป็นอย่างดี โดยสามารถให้
 ข้อเท็จจริงและเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดได้ (Best Evidence) เพราะการพิสูจน์ทางวิทยาการนั้น
 สามารถให้ความเชื่อถือได้อย่างแน่นอน ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าบางครั้งประจักษ์พยานเองก็ไม่อาจเชื่อถือได้

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 173/2536

แน่นอนนัก เพราะอาจเป็นการให้การเพื่อช่วยเหลือหรือปกป้องผู้ถูกกล่าวหาได้ เพราะฉะนั้นเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนจึงจำเป็นต้องนำเอาหลักเหตุผลทางวิทยาการมาช่วยในการกลั่นกรองมูลคดี อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของคดีได้มากที่สุด เช่น เครื่องตรวจพิสูจน์เอกสาร (Docucenter) เกี่ยวกับการปลอมแปลงเอกสารต่าง ๆ เครื่องตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์สารพันธุกรรม (DNA) ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ DNA ของเลือด น้ำลาย ปัสสาวะ น้ำอสุจิ รากผม หรือเนื้อเยื่อของบุคคล ซึ่งก็สามารถยืนยันตัวบุคคลได้อย่างแน่นอน หรือเครื่องตรวจเปรียบเทียบลูกและปลอกกระสุนปืน (IBIS) ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ลูกกระสุนปืนที่เก็บได้จากผู้ตายกับอาวุธปืนของกลางว่าเป็นลูกกระสุนปืนที่ยิงมาจากอาวุธปืนกระบอกเดียวกันหรือไม่

ตัวอย่างเช่น มีคดีฆ่าคนตายซึ่งแม้คดีนั้นมีประจักษ์พยานผู้เห็นเหตุการณ์ก็ตาม และผู้ตายถูกฆ่าตายด้วยอาวุธปืน มีบาดแผลเป็นรอยกระสุนที่ร่างกายของผู้ตาย และมีพยานพดพิเหตุแวดล้อมกรณี และชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การรับสารภาพด้วย ครั้นถึงชั้นพิจารณาของศาลให้การปฏิเสธ และประจักษ์พยานเองก็ให้การกลับคำในชั้นศาล ดังนี้ จะเห็นได้ว่าประจักษ์พยานซึ่งปกติแล้วน่าจะเป็นพยานที่ดีที่สุดในคดีนี้แต่กลับไม่เป็นดังนั้น ซึ่งแท้จริงแล้วพยานวัตถุคืออาวุธปืนที่ตรวจยึดได้จากผู้ตายนั้นเป็นพยานที่มีความสำคัญที่จะสามารถตรวจพิสูจน์โดยใช้หลักทางวิทยาการ (พิสูจน์หลักฐาน) นำมาเป็นพยานหลักฐานยืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นพยานที่ดีที่สุดในคดีนี้ เช่น แม้โจทก์จะมีผู้เสียหายเพียงปากเดียวเบิกความยืนยันว่าจำเลยที่ 1 เป็นคนร้าย แต่ในชั้นจับกุมและสอบสวน จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพว่าได้ร่วมกระทำความผิดด้วย ทั้งได้นำชี้เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไว้ถึงสองครั้ง ก็ยังปรากฏด้วยว่าหลังจากเกิดเหตุแล้ว จำเลยที่ 1 ได้นำอาวุธปืนลูกซองสั้นไปฝากบุคคลอื่นไว้ อาวุธปืนกระบอกนี้เมื่อนำมาพิสูจน์เปรียบเทียบกับปลอกกระสุนปืนลูกซองที่พบในที่เกิดเหตุ ปรากฏว่าเป็นปลอกกระสุนปืนลูกซองที่ยิงมาจากอาวุธปืนกระบอกดังกล่าว พยานหลักฐานโจทก์จึงประกอบกันมั่นคงฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้ร่วมกระทำความผิดดังโจทก์ฟ้อง⁵⁵

ข้อสังเกต คำพิพากษานี้จะเห็นได้ว่าอาวุธปืนนั้นเป็นพยานที่ดีที่สุด (Best Evidence) ที่สามารถจะพิสูจน์ได้อย่างแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีนี้จริง เพราะอาวุธปืนที่ยึดได้เป็นของกลางซึ่งเป็นของจำเลยนั้น เมื่อนำมาพิสูจน์เปรียบเทียบกับปลอกกระสุนปืนลูกซองที่พบในที่เกิดเหตุ ปรากฏว่าเป็นปลอกกระสุนปืนลูกซองที่ยิงมาจากอาวุธปืนกระบอกดังกล่าวจริง เมื่อมีพยานหลักฐานอื่นประกอบจึงเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงอย่างปราศจากข้อสงสัย

⁵⁵ คำพิพากษานี้ที่ 231/2530

เช่น ลูกกระสุนปืนที่ยึดได้จากที่เกิดเหตุและที่ฝังอยู่ในร่างกายของผู้ตาย และอาวุธปืนและกระสุนปืนของกลางที่ยึดได้จากจำเลย ปรากฏว่ามีตำหนิรอยลายเส้นที่ร่องเกลียวและสันเกลียวตรงกันและเข้ารอยกันได้ จึงรับฟังประกอบคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน ลงโทษจำเลยได้⁵⁶ พบชนในที่ลับของผู้ตายที่ปากช่องคลอด ส่งพิสูจน์พร้อมชนในที่ลับของจำเลย ผลพิสูจน์น่าเชื่อว่าเป็นของคนเดียวกัน ดังนี้ฟังลงโทษจำเลยได้⁵⁷ ผู้เสียหายคลอดทารกมีเลือดกลุ่มเอ แต่จำเลยกับผู้เสียหายมีเลือดกลุ่มบี ทารกจึงไม่ได้เกิดจากจำเลยกับผู้เสียหาย จึงไม่น่าเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้ข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย เพราะขัดต่อหลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์⁵⁸ ผลการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือของจำเลยกับลายนิ้วมือแฝงของคนร้ายที่ขวดสุราของกลาง ปรากฏว่าเป็นลายนิ้วมือของบุคคลคนเดียวกัน ทำให้พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักมั่นคงรับฟังลงโทษจำเลยได้⁵⁹ ขณะที่ผู้ตายขับรถเลี้ยวซ้ายเข้าถนนพระราม 4 จำเลยได้ยิงปืน 1 นัด โจทก์มี แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ เบิกความถึงผลการตรวจพิสูจน์ศพแล้ว กระสุนทะลุผ่านซี่โครงขวาทะลุปอด ส่วนผลการตรวจร่องรอยวิถีกระสุน รายงานว่าพบรอยกระสุนปืนที่ประตูด้านคนขับ แสดงว่าเมื่อผู้ตายถูกยิงรถยังแล่นไปตามแนวถนนได้อีก โดยหันข้างรถด้านขวาไปทางจำเลย ขณะที่จำเลยอ้างว่าอยู่ด้านหน้ารถและปืนลั่น หากกระสุนปืนจำเลยลั่นจริงจะต้องลั่นถูกด้านหน้ารถในระดับที่ต่ำกว่าที่นั่งคนขับ ข้อต่อสู้ของจำเลยขัดกับวิถีกระสุนในรายงานการตรวจชันสูตร คำให้การของจำเลยรับฟังไม่ได้ พยานโจทก์รับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยรับฟังลงโทษจำเลยได้

โจทก์ฟ้องว่าเมื่อวันที่ 23 ส.ค. 36 เวลาประมาณ 12.00 น. จำเลยเป็นตำรวจจราจร สน.คลองตัน ได้ใช้อาวุธปืนลูกม่ .357 ยิง นายสุรสิทธิ์ สิงห์เจริญ อายุ 20 ปี โขเฟอ์ขับรถบรรทุก 6 ล้อ ขนหมูส่งโรงฆ่าสัตว์ ทะเบียน 87-7985 กรุงเทพมหานคร ลูกชายโจทก์เสียชีวิต ขณะขับรถบรรทุกหมูมุ่งหน้าแยกพระราม 4 ตัดสุขุมวิท จำเลยนำสืบต่อผู้คดีว่า ขณะปฏิบัติหน้าที่ได้รับแจ้งจาก สน.พระโขนง ว่าคนขับรถบรรทุกหมูไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร ขับรถหวาดเสียวจึงเข้าสกัดจับและเรียกขอดูใบขับขี่ แต่คนขับกลับขับรถหนี จึงขี้จักรยานยนต์ติดตามไปถึงแยกพระราม 4 ตัดสุขุมวิท ผู้ตายขับรถจะพุ่งชน จำเลยกระโดดหลบขึ้นเกาะกลางถนนแล้วล้มเสียหลักปืนลั่น

⁵⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 109/2534

⁵⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 3472/2526

⁵⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 3396/2528

⁵⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 436/2535

ทางพิจารณา ได้ความว่าผู้ตายขับรถบรรทุกหุ้มมาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำไปส่งโรงหมักกล้วยน้ำไท จำเลยเห็นจึงได้ชี้รถจักรยานยนต์ไปดักสกัดจับโดยยืนที่เกาะกลางถนน ถือปืนอยู่ในมือแล้วสั่งให้ผู้ตายจอดรถ ขณะที่ผู้ตายขับรถเลี้ยวซ้ายเข้าถนนพระราม 4 จำเลยได้ยิงปืน 1 นัด โจรทงมี แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ และแพทย์จากสถาบันนิติเวชฯ เบิกความถึงผลการผ่าพิสูจน์ว่าตรวจศพแล้ว กระสุนทะลุผ่านซี่โครงขวาทะลุปอด ส่วนผลการตรวจร่องรอยวิถีกระสุน รายงานว่าพบรอยกระสุนปืนที่ประตูด้านคนขับ แสดงว่าเมื่อผู้ตายถูกยิงรถยนต์แล่นไปตามแนวถนนได้อีก ก่อนขับรถเลี้ยวซ้ายไปจนกระทั่งรถเกือบขนานกับแนวถนน โดยหันข้างรถด้านขวาไปทางจำเลย ขณะที่จำเลยอ้างว่าอยู่ด้านหน้ารถและปืนลั่น หากกระสุนปืนจำเลยลั่นจริง จะต้องลั่นถูกด้านหน้ารถในระดับต่ำกว่าที่นั่งคนขับ ข้อต่อสู้ของจำเลยขัดกับวิถีกระสุนในรายงานการตรวจชันสูตร ทำให้การของจำเลยรับฟังไม่ได้ ส่วนคำเบิกความของพยานโจทก์รับฟังโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นเจ้าของงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายจริง พิพากษาลงโทษตาม ป.อาญา มาตรา 157, 228 ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันพุธที่ 9 กรกฎาคม 2546, หน้า 19)

2.3 เหตุผลทางจิตวิทยา (Psychological Rationality)

เหตุผลทางจิตวิทยา หมายความว่าถึง เหตุผลที่อาศัยความพินิจพิเคราะห์ทางจิตวิทยา ซึ่งต้องมองถึงภาวะแห่งจิตใจของบุคคลเข้ามาช่วยในการกลั่นกรองมูลคดีและชี้แจงน้ำหนักคำพยาน

การพิเคราะห์คำพยานเพื่อค้นหาความจริงของมูลคดีให้เป็นที่ยุติ และสามารถที่จะให้ความเชื่อถือได้อย่างแน่นอนแล้ว นอกจากพนักงานสอบสวนจะอาศัยการพินิจพิเคราะห์ด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการแล้ว เพื่อให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกิดประสิทธิภาพเป็นอย่างดีที่สุด พนักงานสอบสวนยังจะต้องอาศัยเหตุผลอีกอย่างหนึ่งเป็นหลักในการฟังข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติ คือเหตุผลทางจิตวิทยาด้วย เพราะเหตุว่าไม่ว่าจะเป็นการพิเคราะห์พยานด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการว่ามีความสอดคล้องต้องกันแล้วก็ตาม แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจทำการตกแต่งข้อเท็จจริงขึ้นมา เพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตนปรักปรำฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะฉะนั้นเหตุผลทางจิตวิทยาจึงมีความสำคัญที่จะต้องนำมาพิเคราะห์ประกอบในการรับฟังพยานหลักฐานในข้อเท็จจริงนั้น ๆ ประกอบด้วยเสมอ เพื่อจะทำให้การรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนมีความละเอียดรอบคอบ และให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี และประการสำคัญจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ต่อไป

ซึ่งเหตุผลทางจิตวิทยาก็คือหลักในการค้นหาความจริงในทางภาวะจิตใจของพยาน หรือความน่าจะเป็นของภาวะจิตใจในบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี อันเป็นความนึกคิดในจิตใจและแสดงออกมาเป็นผลของการกระทำตามความประสงค์ภายใต้แห่งภาวะของจิตในขณะนั้น ซึ่งจะทำให้

เกิดผลของการกระทำและการแสดงออกที่มั่นคงต่อความเป็นจริง หรือเกิดอากัปภิกขัยของการกระทำที่เป็นพิรุณ ถ้าหากว่าให้การหรือเบิกความไม่ตรงต่อความเป็นจริงหรือไม่สอดคล้องกับหลักความน่าจะเป็นไปตามธรรมชาติของบุคคลนั้น ซึ่งในหลักทางจิตวิทยานั้นเป็นการแสดงออกมาภายใต้เหตุผลแห่งภาวะจิตใจของบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักเหตุผลทางจิตวิทยานั้นสามารถนำมาถ่วงถ่วงมุลคดีและชี้แจงน้ำหนักคำพยานได้อย่างมั่นคง ดังนั้นแม้คำพยานนั้นจะสอดคล้องในเหตุผลธรรมดา และไม่ขัดกับเหตุผลทางวิชาการแล้วก็ตาม แต่สุดท้ายแล้วความมั่นคงของคดีจะทำได้โดยปราศจากข้อสงสัยอย่างแท้จริงนั้น คำพยานควรจะถูกถ่วงถ่วงหลาย ๆ ชั้น และทุกทางที่สามารถจะทำได้ ฉะนั้น เหตุผลทางจิตวิทยาจึงเป็นทางหนึ่งซึ่งจะทำการถ่วงถ่วงมุลคดีได้เป็นอย่างดี จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนจะต้องพิจารณาพิเคราะห์คำพยานโดยอาศัยเหตุผลทางจิตวิทยาด้วย

เหตุผลทางจิตวิทยา อาจแบ่งออกได้หลายกรณี การนำเหตุผลทางจิตวิทยามาใช้เป็นประโยชน์ต่อการชี้แจงน้ำหนักคำพยาน ซึ่งจะทำให้การพินิจพิเคราะห์คำพยานเพื่อถ่วงถ่วงมุลคดีด้วยความรอบคอบมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการค้นหาข้อความจริงของมุลคดีได้อย่างแท้จริง ซึ่งสิ่งสำคัญที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนพึงต้องใช้ความพินิจพิเคราะห์พยานโดยนำเหตุผลทางจิตวิทยามาช่วยในการสอบสวนถ่วงถ่วงคดีอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของมุลคดีเป็นยุติมีความเชื่อถือได้อย่างแน่นอน ในกรณีดังต่อไปนี้

2.3.1 ต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน

การที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน ก็เพื่อประโยชน์ในการพิเคราะห์คำพยานว่ามีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องชัดเจนของคำพยานนั้น ๆ เพียงใด เพราะเหตุว่าคำพยานนั้นถ้าเคยรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กันไม่ว่าในทางใด ๆ หรือมีความเกี่ยวข้องกันกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน หรือมีมูลเหตุจูงใจที่จะได้รับผลตอบแทนอย่างใดจากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม คำพยานนั้นอาจถูกชักจูง จูงใจ เสี้ยมสอน หรือตอบแทนผลซึ่งเป็นบุญคุณ ซึ่งต้องตอบแทนต่อกันได้ แต่หากว่าบุคคลที่มาให้การเป็นพยานมีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และได้มาให้การเป็นพยานให้กับคู่กรณีฝ่ายที่ตนมีความเกี่ยวข้อง โดยได้ให้การปรักปรำกับฝ่ายที่อ้างตนมาเป็นพยานนั้นเสียหาย ดังนั้นจะมีน้ำหนักรับฟังได้มาก และขณะเดียวกัน แต่ถ้าคำพยานนั้นเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อนก็ตาม คำพยานนั้นอาจมีความเชื่อถือได้น้อยลงเช่นกัน เพราะคำพยานนั้นอาจจะทำการปรักปรำผู้ที่ตนเคยมีสาเหตุโกรธเคืองมาก่อนก็ได้ จึงอาจถือได้ว่าคำพยานที่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองมาก่อนนั้นจึงไม่อาจรับฟังเชื่อถือได้มั่นคง แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าเป็นคำพยานซึ่งไม่เคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน หรือไม่มีความเกี่ยวข้องในทางคดีแต่อย่างหนึ่งอย่างใด (พยานคนกลาง) ก็จะรับฟังเชื่อถือได้อย่างมั่นคงเช่นกัน และ

ถึงแม้ว่าพยานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นประจักษ์พยานจะเบิกความแตกต่างจากคำพยานคนกลาง ศาล เชื่อคำเบิกความของพยานคนกลางมีน้ำหนักมากกว่า และหากปรากฏข้อเท็จจริงหลักฐานของคดีว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้ทำการสอบสวนพยานคนกลางไว้ทั้งที่สามารถดำเนินการได้แล้ว ถึงแม้คดีจะมี ประจักษ์พยานก็ตามแต่ก็เป็นฝ่ายของผู้เสียหาย ซึ่งแม้จะไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยมาก่อนก็ตาม ดังนี้ พยานโจทก์อาจมีน้ำหนักน้อย และมีความสงสัยตามสมควรรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้⁶⁰ แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคำพยานนั้นจะมีความสัมพันธ์หรือมีความเกี่ยวข้องกันกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม ก็มีไว้ว่าคำพยานนั้นจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟังเสมอไป ซึ่งแท้จริงแล้วก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลในคำพยานนั้นว่าจะมีเหตุผลให้รับฟังได้หรือไม่เพียงใดด้วย

ข้อสังเกต พนักงานสอบสวนจึงมีความจำเป็นต้องกระทำการแสวงหา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลซึ่งมาเป็นพยานในคดีให้ได้ความชัดเจนเสียก่อนว่า เขามีความเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือไม่ อย่างไร ให้ถ่องแท้และมีความชัดเจนเสียก่อน อันจะเป็นประโยชน์ในการพิเคราะห์ถ้อยคำพยานนั้น ๆ ว่าจะมีความน่าเชื่อถือและจะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด เช่น เหตุที่เข้าจับกุมจำเลยก็สืบเนื่องจากเหตุวิวาทส่วนตัวระหว่างจำเลยกับผู้จับกุมถึงขั้นลงมือทำร้ายกัน ก่อนที่พยานโจทก์อ้างว่าได้แสดงตัวเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจ จึงเห็นได้ชัดว่าลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของพยานผู้จับกุมเป็นผลสืบเนื่องจากการวิวาทส่วนตัว น้ำหนักความเป็นกลางของพยานผู้จับกุมจึงมีน้อย ไม่อาจจะรับฟังเชื่อถือได้มั่นคง ดังนี้ เมื่อพิเคราะห์ถึงข้อเท็จจริงที่มีประจักษ์พยานบุคคลอื่นซึ่งเป็นประชาชน แต่โจทก์หาได้นำสืบประกอบเพื่อสนับสนุนให้คำเบิกความของพยานผู้จับกุมมีน้ำหนักดีขึ้นแต่ประการใดไม่ พยานหลักฐานโจทก์ที่นำสืบจึงไม่พอรับฟังลงโทษจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัย ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย⁶¹ แต่ถ้าคำพยานนั้นไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีใดมาก่อนนั้น คำพยานนั้น ๆ ก็จะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้มาก เพราะไม่มีเหตุให้ระวางสงสัยว่าจะให้ถ้อยคำปรักปรำจำเลย เช่น เจ้าพนักงานตำรวจไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยมาก่อน จึงไม่มีเหตุระวางสงสัยว่าจะเบิกความปรักปรำจำเลย น่าเชื่อว่าจำเลยให้การรับสารภาพขึ้นจับกุมและขึ้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ ส่วนที่จำเลยนำสืบว่าเจ้าพนักงานตำรวจบอกให้ลงลายมือชื่อแล้วจะกันไว้เป็นพยานโดยไม่ได้อ่านข้อความให้ฟัง เป็นการเบิกความลอย ๆ ไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟัง⁶² เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมและพนักงานสอบสวนต่างไม่เคยรู้จักและไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับ

⁶⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 412/2536

⁶¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2220/2540

⁶² คำพิพากษาฎีกาที่ 738/2541

จำเลยมาก่อน ไม่มีเหตุน่าระแวงว่าจะให้การปรักปรำจำเลย ทั้งจับจำเลยกับพวกได้ในเวลาใกล้ชิดกับเวลาเกิดเหตุ ลักษณะของจำเลยกับพวก สีเสื้อผ้า หมวกที่พบอยู่กับจำเลย ล้วนตรงกับที่ผู้เสียหาย และ ๘. ได้แจ้งความไว้ พยานหลักฐานของโจทก์จึงรับฟังลงโทษจำเลยได้⁶³

แต่ถ้าเป็นคำพยานคนกลางซึ่งไม่เป็นพยานของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะมีน้ำหนักมาก อาทิเช่น พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติราชการไปตามหน้าที่ หรือพยานที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ใดในทางคดี โดยถือว่าเป็นพยานคนกลางซึ่งแม้แต่คำพยานของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเบิกความแตกต่างกับคำเบิกความของพยานคนกลาง ศาลจะเชื่อคำเบิกความของพยานคนกลางมีน้ำหนักมากกว่าพยานที่มีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดี และคำเบิกความของคำพยานคนกลางนั้นมีน้ำหนักรับฟังได้โดยไม่มีข้อระแวงสงสัยในพฤติการณ์ว่าจะบิดเบือนต่อความเป็นจริง เช่น พยานโจทก์เบิกความแตกต่างกับคำพยานคนกลางนั้น ศาลเชื่อคำเบิกความของพยานคนกลางมีน้ำหนักมากกว่า⁶⁴ พฤติการณ์ที่เจ้าพนักงานตำรวจให้จำเลยหยิบสิ่งของผิดกฎหมายออกมาจากกระเป๋าทางเกงของจำเลยโดยที่ตนไม่ตรวจค้นเสียเอง นับเป็นการกระทำที่รอบคอบ อันเป็นการป้องกันข้อกล่าวหาเรื่องเจ้าพนักงานตำรวจลักลั่นแก่งัดผู้ถูกจับอันอาจเกิดขึ้นได้ อีกทั้งสิ่งของผิดกฎหมายดังกล่าว จำเลยก็ไม่จำเป็นต้องขว้างทิ้งหรือทำลายเสียก่อนถูกจับเสมอไป เพราะเป็นเหตุผลส่วนตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละรายซึ่งไม่เหมือนกัน พฤติการณ์ดังกล่าวจึงไม่เป็นพิรุธแก่คดีโจทก์

บันทึกการจับกุมเป็นเอกสารราชการซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้จัดทำขึ้น ไม่มีบทบัญญัติหรือกฎข้อบังคับใดกำหนดให้ผู้ต้องหาลงชื่อกำกับในกรณีมีการตกเติมข้อความในบันทึกดังกล่าว ประกอบกับพยานโจทก์ผู้จับกุมจำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งปฏิบัติราชการไปตามหน้าที่ อันถือเสมือนว่าเป็นพยานคนกลาง จึงไม่มีข้อระแวงสงสัยในพฤติการณ์ว่าจะบิดเบือนความจริงหรือดำเนินการในทางที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย พยานหลักฐานโจทก์เท่าที่นำสืบมาฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิด⁶⁵ พยานคนกลางซึ่งไม่เคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยมาก่อน จะมีน้ำหนักในการรับฟังเชื่อถือได้อย่างมั่นคง เช่น พยานโจทก์ก็คือ จำสืบตำรวจ ม. และสืบตำรวจโท อ. ได้ทำการตรวจค้นรถยนต์โดยสารประจำทางอย่างเปิดเผยต่อหน้าผู้โดยสารจำนวนมาก เชื่อว่าปฏิบัติหน้าที่โดยชอบธรรม ส่วนนางสาว ว. ซึ่งเป็นพยานคนกลางก็ได้ทำหน้าที่พนักงานบริการประจำรถยนต์โดยสารประจำทางมาหลายเดือน ย่อมสามารถจำพฤติกรรมการของผู้โดยสารและตำแหน่งที่วาง

⁶³ คำพิพากษาฎีกาที่ 682/2540

⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 326/2539

⁶⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 5080/2541

กระเป่าใส่เสื้อผ้าหรือสิ่งของต่าง ๆ ของผู้โดยสารได้ดีพอสมควร ประกอบกับขณะที่จำเลยที่ 1 นำกระเป่าสองใบซึ่งมีเฮโรอีนบรรจุอยู่ไปเก็บไว้บนชั้นวางของก็ยังมีผู้โดยสารคนอื่นอยู่บนรถ ทั้งจำเลยที่ 1 เป็นผู้เลือกวางกระเป่าในลักษณะที่ผิดปกติเองด้วย เป็นเหตุให้นางสาว ว. เกิดความสงสัย ย่อมจดจำการกระทำของจำเลยที่ 1 ได้แม่นยำเป็นพิเศษกว่าผู้โดยสารรายอื่น เมื่อคำเบิกความของพยานโจทก์ทั้งสามนี้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน ไม่มีข้อพิรุธหรือระวางสงสัยว่าจะปรักปรำให้ร้ายจำเลยที่ 1 จึงมีน้ำหนักในการรับฟัง⁶⁶

แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าหากพนักงานสอบสวนไม่ได้ทำการสอบสวนพยานคนกลางไว้ ซึ่งน่าจะสอบสวนไว้ได้ ดังนี้ พยานโจทก์อาจมีน้ำหนักน้อยในการรับฟัง เช่น ประจักษ์พยานโจทก์ แม้ไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยมาก่อนแต่ก็เป็นพยานฝ่ายโจทก์ ซึ่งพนักงานสอบสวนไม่ได้ทำการสอบสวนพยานคนกลางไว้ซึ่งน่าจะสอบสวนไว้ได้ ทั้งเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับก็มีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยมาก่อน พยานโจทก์จึงมีน้ำหนักน้อย และมีข้อสงสัยรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้⁶⁷ อย่างไรก็ตาม แม้พยานจะมีความสัมพันธ์กับคู่กรณี ก็มีใ้เชื่อว่ารับฟังไม่ได้เสียทีเดียว ซึ่งแท้จริงแล้วคำให้การหรือคำเบิกความของพยานคนใดจะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับเหตุผลในคำพยานนั้น ๆ เช่น แม้พยานจะเป็นญาติกับโจทก์ แต่ความเป็นญาติก็มีเหตุผลที่จะต้องฟังว่าพยานจะเบิกความเข้าข้างกันเสมอไป คำเบิกความของพยานคนใดจะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด อยู่ที่เหตุผลในคำพยานนั่นเอง เมื่อปรากฏว่าคำเบิกความของพยานเป็นไปในทางเสียหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนย่อมรับฟังได้⁶⁸

2.3.2 ความเป็นพิรุธในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี

ความเป็นพิรุธในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณีนั้น ก็เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง เพราะหลักทางจิตวิทยาแล้ว บุคคลใดที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งถ้าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาแล้ว บุคคลดังกล่าวก็จะต้องตอบปฏิเสธหรือให้การต่อสู้ในทันที ซึ่งจะไม่ยอมอยู่นิ่งเฉยหรือปล่อยให้ผ่านไปเป็นเวลานาน ทั้ง ๆ ที่ตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้น และหากไม่มีเหตุผลอันสมควรเพียงพอแล้ว ก็อาจทำให้เป็นข้อต่อสู้ที่ไม่มีน้ำหนักน่ารับฟัง เพราะมีเวลาแต่งเติมข้อเท็จจริงเรื่องราวให้เป็นอย่างอื่นได้

⁶⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 588/2539

⁶⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 412/2536

⁶⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 9335/2539

เหตุผลอีกประการคือ การที่ตนปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา นั้น บุคคลนั้นก็เลยไม่ปรากฏมีพฤติการณ์หลบหนีไปแต่อย่างใด จะต้องอยู่และหาโอกาสที่จะต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความจริงในทันทีเช่นกัน โดยจะไม่ปล่อยให้ตนเองถูกกล่าวหาแต่ฝ่ายเดียวทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งจะเป็นการขัดต่อเหตุผลทางจิตวิทยาของบุคคลนั้น และหากมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความเคืองแค้นของจำเลยที่มีต่อผู้ตายหรือผู้เสียหายมาก่อนเกิดเหตุ แม้จะไม่มีประจักษ์พยานพบเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่ถ้ามีพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีอื่น ๆ ประกอบ ก็รับฟังลงโทษจำเลยได้เช่นกัน⁶⁹

และกรณีที่ผู้เสียหายเมื่อถูกประทุษร้ายหรือได้รับความเสียหาย เนื่องจากการ กระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งก็ตาม แต่ไม่ได้ไปแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานในทันที หรือไม่ดำเนินการร้องขอความช่วยเหลือจากบุคคลใดตามที่ควรจะดำเนินการได้ เมื่อความผิดเกิดขึ้นแล้วนั้นก็อาจทำให้เห็นได้ว่าพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นข้อพิรุธของผู้เสียหายว่าจะไม่มีมูลความจริงได้ แต่ถ้าการที่ไปแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษหรือการแจ้งขอความช่วยเหลือล่าช้า นั้น มีเหตุผลให้รับฟังได้ว่าเพราะเหตุใด และมีเหตุผลเพียงพอก็อาจไม่ถือว่าพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นข้อพิรุธแต่อย่างใด

หรือในกรณีที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาบุคคลใดว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้นก็จะต้องทำการพิจารณาด้วยการกล่าวอ้างของผู้กล่าวหา นั้นมีข้ออ้างที่สมเหตุสมผล น่าเชื่อถือได้เพียงใด มีความเป็นพิรุธในพฤติการณ์การกระทำตามที่กล่าวอ้างหรือไม่อย่างใดด้วย เช่น คดีของนางสาวโซฯ ที่กล่าวอ้างว่าตนถูกรุมข่มขืน แต่เมื่อปรากฏพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีแล้วข้ออ้างนั้นมีพิรุธและไม่สมเหตุผลแต่อย่างใด กล่าวคือ ประการที่ 1 จากภาพทางโทรทัศน์วงจรปิดของโรงแรมที่นางสาวโซฯ พักอยู่ ไม่ปรากฏว่านางสาวโซฯ มีสภาพจากการเสมือนคนที่ถูกรุมข่มขืนมาแต่อย่างใด ประการที่ 2 จากการสอบสวน พนักงานการไฟฟ้าซึ่งเป็นพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี ซึ่งทำงานอยู่บริเวณที่เกิดเหตุตามวันเวลาที่นางสาวโซฯ อ้างก็ไม่พบเห็นเหตุการณ์ตามที่นางสาวโซฯ กล่าวอ้างแต่อย่างใดเช่นกัน (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ฉบับวันอาทิตย์ที่ 8 มิถุนายน 2546 หน้า 1)

เพราะฉะนั้น ข้อพิรุธของคู่กรณีจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่สามารถสนับสนุนพยานหลักฐานของโจทก์ให้นำเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง หรืออาจเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนของฝ่ายจำเลยให้นำเชื่อว่า จำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ได้เช่นกัน เช่น หลังเกิดเหตุแล้วจำเลยหลบหนีไปทำงานที่อื่น และถูกจับหลังเกิดเหตุเกือบ 2 ปี จึงเป็นข้อพิรุธของจำเลยที่นำมาฟังประกอบให้มีน้ำหนักมั่นคงได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง⁷⁰

⁶⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 901/2526

⁷⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 26/2540

เมื่อเสียงป็นดังขึ้น จำเลย ม. กับพวกก็วิ่งหลบหนีไปพร้อมกัน แม้จะ
 ได้ความว่าจำเลยไม่ได้เป็นคนยิง พฤติการณ์เช่นนี้ถือว่าจำเลยมีเจตนาร่วมกับ ม. ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย
 กับพวกผู้เสียหายจึงมีความผิดฐานเป็นตัวการร่วมกับพวกฆ่าผู้อื่นตาย ประกอบกับพฤติการณ์ที่จำเลย
 หลบหนีและถูกเจ้าพนักงานจับได้หลังเกิดเหตุ 1 ปีเศษ จึงเป็นพิรุณของจำเลย นำมาฟังประกอบให้มี
 น้ำหนักมั่นคงได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดได้⁷¹ แม้ไม่มีประจักษ์พยานเห็นจำเลยยิงผู้ตาย แต่ขณะ
 เกิดเหตุมีแต่จำเลยกับพวกเท่านั้นที่ถืออาวุธปืนอยู่ และเสียงป็นดังมาจากกลุ่มของจำเลยกับพวกซึ่งมี
 เพียง 2 คน พฤติการณ์ดังนี้ถ้าจำเลยไม่ได้ยิงพวกของจำเลยก็ต้องยิง การที่จำเลยวิ่งหนีไปพร้อมกับ
 พวกโดยถืออาวุธปืนไปด้วย แสดงว่าจำเลยกับพวกมีเจตนาร่วมกันที่จะยิงผู้ตาย พยานโจทก์ดังกล่าว
 จึงฟังได้ว่าจำเลยร่วมกับพวกใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย⁷² การที่จำเลยหลบหนีการจับกุมและไปหลบซ่อน
 ย่อมเป็นข้อพิรุณในการกระทำความผิด ประกอบกับจำเลยให้การรับสารภาพ และนำเจ้าพนักงาน
 ตำรวจไปเอาอาวุธปืนที่ใช้ในการกระทำความผิดจากที่ซ่อนเอาไว้ โดยได้นำชี้ที่เกิดเหตุและแสดง
 ท่าทางประกอบคำรับสารภาพ พยานหลักฐานของโจทก์ประกอบกันจึงรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัย
 ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด⁷³ โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานเบิกความยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ใช้อาวุธปืน
 ยิงผู้ตาย แต่โจทก์มีพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีเชื่อได้ว่าก่อนเกิดเหตุเล็กน้อย และในขณะที่เกิดเหตุยิง
 กัน จำเลยอยู่กับผู้ตายเพียงสองคนที่บ้านของจำเลย หลังเกิดเหตุแล้วจำเลยหลบหนีไปทันที ชั้น
 สอบสวนจำเลยยอมรับว่าหลบหนีไปเพราะจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตายถึงแก่ความตาย พยานหลักฐานโจทก์
 ประกอบกันรับฟังลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้ตายได้⁷⁴ โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานยืนยันว่าจำเลยที่ 2 เป็น
 คนร้าย แต่จำเลยที่ 1 รับต่อเจ้าพนักงานตำรวจในคืนเกิดเหตุว่าจำเลยที่ 2 ร่วมปล้นทรัพย์ด้วย ขณะ
 เจ้าพนักงานตำรวจไปจับจำเลยที่ 2 ในคืนนั้น จำเลยที่ 2 ก็พยายามหลบหนีอันเป็นพฤติการณ์ที่ส่อ
 พิรุณ ทั้งจำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพในคืนถูกจับและนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ให้
 ถ่ายภาพไว้หลังถูกจับเพียง 3 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับวันเกิดเหตุ ดังนั้นพยานแวดล้อมของ
 โจทก์สอดคล้องกัน มีน้ำหนักพอฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 ได้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ 1⁷⁵ ก่อนเกิดเหตุ 7-8
 วัน จำเลยกับผู้ตายมีปากเสียงกันในการซื้อขายไม้ วันเกิดเหตุก่อนผู้ตายถูกยิง อ. ได้ยินเสียงผู้ตายร้อง

⁷¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 242/2542

⁷² คำพิพากษาฎีกาที่ 98/2534

⁷³ คำพิพากษาฎีกาที่ 199/2541

⁷⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 2298/2530

⁷⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1604/2531

ค่าจำเลย ระหว่างนั้นมีเสียงปึงดังขึ้น 2 นัด จ. พี่ภริยาจำเลยออกจากบ้านมาดูเห็นผู้ตายยืนอยู่บนถนนท้ายรถยนต์ซึ่งจำเลยเป็นผู้ขับ เมื่อเสียงปึงดังขึ้นอีก 1 นัด ผู้ตายล้มลง จำเลยขับรถยนต์ออกไปต่อมาไม่นานจำเลยขับรถยนต์กลับมารับภริยาและบุตรหลบหนีไป แม้โจทก์จะไม่มีประจักษ์พยานเห็นจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย แต่ข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำเลยอยู่ในที่เกิดเหตุและใช้อาวุธยิงผู้ตาย จึงรับฟังลงโทษจำเลยได้⁷⁶

ข้อสังเกต คำพิพากษาฎีกาเรื่องนี้นอกจากจำเลยจะมีพฤติกรรมโกรธแค้นผู้ตายด้วยแล้ว จำเลยยังมีพฤติกรรมกระทำความที่เป็นพิรุณโดยหลบหนีไปอีกด้วย ซึ่งเป็นเหตุผลทางจิตวิทยาประกอบกันทำให้เชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ถึงแม้โจทก์จะไม่มีประจักษ์พยานก็ตาม

แต่ถ้าภายหลังเกิดเหตุหรือขณะเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุม จำเลยก็ไม่ได้หลบหนีไปไหน ทั้งปฏิเสธว่าไม่รู้เรื่อง ดังนี้ จึงไม่มีข้อพิรุณของจำเลยแต่อย่างใด และเมื่อนำมาประกอบพยานหลักฐานอื่น ๆ แล้วน่าเชื่อว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดได้ เช่น จำเลยเป็นเพียงผู้รับฝากเฮโรอีนจาก ล. นำไปให้ ส. และ อ. การที่จะลงโทษจำเลยฐานจำหน่ายเฮโรอีนได้ก็ต่อเมื่อรับฟังได้ว่าจำเลยรู้ว่าห่อของที่นำไปให้ ส. และ อ. เป็นเฮโรอีนเท่านั้น แต่เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุม จำเลยยืนเฉย ๆ ไม่ได้วิ่งหนีไปไหน ทั้งปฏิเสธว่าไม่รู้เรื่อง จึงเห็นได้ว่าหากจำเลยรู้ว่าห่อของที่จำเลยรับฝากเป็นเฮโรอีนแล้ว โดยสัญชาตญาณจำเลยคงจะวิ่งหนีไปไม่ยอมให้จับกุม การที่จำเลยมิได้หลบหนี จึงอาจเป็นไปได้ว่าจำเลยไม่รู้ว่ามีห่อของที่นำมาให้ ส. และ อ. เป็นเฮโรอีน ประกอบกับโจทก์มิได้นำสืบให้เห็นว่าจำเลยได้เกี่ยวข้องเป็นผู้ร่วมจำหน่ายเฮโรอีนกับ ล. ด้วยหรือไม่ พยานหลักฐานโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ว่าจำเลยครอบครองและจำหน่ายเฮโรอีน⁷⁷

หากจำเลยรู้ว่าธนบัตรที่นำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทยเป็นธนบัตรปลอมแล้ว จำเลยน่าจะนำไปแลกที่ร้านค้าหรือสถานที่รับแลกเปลี่ยนเงินแห่งอื่น และแลกเปลี่ยนครั้งเดียวเพื่อที่ผู้รับแลกเปลี่ยนเงินจากจำเลยจะได้จำจำเลยไม่ได้ และจำเลยจะได้หลบหนีไปให้ไกลจากสถานที่ดังกล่าว ไม่น่าจะนำมาแลกที่สถานที่ที่ตนเคยมารับประทานอาหารและเดินเล่นกับทำการแลกถึง 3 ครั้ง ภายในระยะเวลาประมาณ 13 ชั่วโมง ทั้งเมื่อแลกได้แล้วก็ได้หลบหนีไปไหน ซึ่งผิดวิสัยของผู้ที่กระทำความผิดทั่วไปที่จะไม่กระทำความผิดในสถานที่ที่ตนเคยไป และเมื่อกระทำความผิดมาแล้วก็จะรีบหลบหนีไปให้ไกลจากสถานที่นั้น ๆ ทั้ง ส. และ ธ. ซึ่งมีหน้าที่รับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่างรับ

⁷⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 2522/2534

⁷⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 93/2543

ว่าธนบัตรที่จำเลยนำมาแลกดูไม่ออกว่าเป็นธนบัตรปลอม และตอนที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปจับจำเลยนั้น ไม่ปรากฏว่าจำเลยมีอาการผิดปกติแต่อย่างใด ตามพฤติการณ์น่าจะเชื่อว่าจำเลยไม่รู้ว่ธนบัตรที่นำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทยเป็นธนบัตรปลอม พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมารับฟังลงโทษจำเลยในข้อหาไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งเงินตราของรัฐบาลต่างประเทศอันตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมไม่ได้⁷⁸

ในความผิดฐานรับของโจรนั้นก็จำเป็นต้องอาศัยเหตุผลจากพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี และพิรุณแห่งการกระทำของจำเลย นำมาพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งอาจจะเป็นการยากที่จะนำสืบด้วยประจักษ์พยาน อาทิเช่น ราคาที่รับซื้อสินค้ามาต่ำกว่าราคาท้องตลาดมาก หรือเมื่อรับซื้อมาแล้วได้ซ่อนไว้หรือปิดบังซ่อนเร้น หรือรับซื้อไว้โดยไม่ใช้วิจรรย์ญาณอย่างเพียงพอในวิชาชีพที่ตนพึงกระทำ เช่น ขอลายสำเนาบัตรประชาชนผู้นำมาจำหน่ายไว้ หรือสอบถามถึงเหตุผลที่นำมาขายและแหล่งที่มาของสินค้านั้น ๆ ให้ชัดเจนเสียก่อนว่าเป็นสิ่งของที่ได้มาโดยชอบ เช่น จำเลยได้ไปติดต่อเจ้าหน้าที่ด้านทหารไทยและทหารกัมพูชา แล้วพาคนร้ายนำรถยนต์ข้ามแดนไปขายในประเทศกัมพูชา โดยไม่มีการจดทะเบียนและต้องจ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่ด่านชี้ให้เห็นว่าจำเลยรู้อยู่แล้วว่ารถยนต์ที่จำเลยช่วยพาไปจำหน่ายนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานรับของโจร⁷⁹ รถยนต์กระบะของกลางมีสภาพเป็นรถใหม่ ผู้เสียหายซื้อมาก่อนเกิดเหตุ 5 เดือน ราคา 335,000 บาท แต่ขณะที่จำเลยรับซื้อรถยนต์กระบะของกลาง ปรากฏว่าไม่มีกุญแจและบริวารกุญแจไขประตูและกุญแจสตาร์ทขำรุด ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน ป้ายวงกลม และหลักฐานการทำประกันภัยก็ไม่มีที่รถ ในชั้นจับกุมและสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพว่าได้รับซื้อรถยนต์กระบะของกลางไว้ในราคา 80,000 บาท ดังนี้ ตามพฤติการณ์พยานหลักฐานโจทก์ฟังได้ว่าจำเลยรับซื้อรถยนต์กระบะของกลางโดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ จำเลยจึงมีความผิดฐานรับของโจร⁸⁰ การที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้มาให้การต่อพนักงานสอบสวนหลังเกิดเหตุเป็นเวลานานนั้น เป็นข้อต่อสู้ที่ไร้น้ำหนัก เพราะมีเวลาคิดไตร่ตรองเป็นเวลานานแต่งเรื่องราวได้ ทำให้คำพยานไม่มีน้ำหนักน่ารับฟัง เช่น การที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้มาให้การต่อพนักงานสอบสวนหลังเกิดเหตุเป็นเวลานานนั้น เป็นข้อพิรุณของผู้ให้ถ้อยคำอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เป็นคำพยานที่ไม่มีน้ำหนักน่ารับฟัง เพราะมีเวลาคิดไตร่ตรองแต่งเติมเรื่องราวให้เป็นอย่างอื่นได้⁸¹

⁷⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 476/2542

⁷⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 590/2539

⁸⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 187/2541

⁸¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 714/2540

หรือเป็นกรณีที่จำเลยแสดงกิริยาอาการเป็นพิรุณ และพูดบอกกล่าว อันเป็นเท็จหรือพูดกลับไปกลับมาหาความแน่นอนไม่ได้ ดังนี้ ล้วนเป็นข้อพิรุณที่สื่อแสดงว่าจำเลยมีเจตนาไม่สุจริต รับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นลงโทษจำเลยได้ เช่น จำเลยมีอาการตื่นและเดินหลบเลี้ยว เมื่อถูกถามก็ปฏิเสธว่าเป็นกระเป่าเปล่า ๆ ทั้ง ๆ ที่มีเงินอยู่ ล้วนแต่เป็นพิรุณที่สื่อแสดงว่าจำเลยมีเจตนาทุจริต⁸²

โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์ แต่จำเลยแสดงกิริยาอาการพิรุณ คือหลังเกิดเหตุเมื่อจำเลยนำผู้ตายส่งโรงพยาบาล แต่ไม่ยอมแจ้งรายละเอียดต่อแพทย์ จำเลยบอกผู้อื่นว่าผู้ตายยิงตัวตายบ้าง ถูกคนร้ายลอบยิงบ้าง ตอนเจ้าพนักงานตำรวจไปตามตัว จำเลยเดินออกมาจากป่าหลังบ้านและแจ้งว่าไปถ่ายอุจจาระแต่ก็ไม่พบร่องรอย ชั้นสอบสวนจำเลยแจ้งว่านำอาวุธปืนไปทิ้งในลำข้างบ้าน เจ้าพนักงานตำรวจไปค้นก็พบอาวุธปืนและพบร่องรอยการต่อสู้ที่ลานดินหน้าบ้าน เสื้อของจำเลยมีรอยฉีกขาดคล้ายถูกฟันด้วยใบเลื่อย มีรอยจุดแดง ๆ ที่หลังของจำเลยตรงกับรอยฉีกขาดของเสื้อ ปลอกกระสุนปืนและลูกกระสุนปืนของกลางใช้ยิงมาจากอาวุธปืนของกลางซึ่งเป็นของจำเลย จากลักษณะบาดแผลของผู้ตายกว้าง 5-6 นิ้ว ไม่มีเขม่าดินปืนติดตัว ผู้ตายถูกยิงในระยะห่างไม่น้อยกว่า 1 เมตร จึงเป็นไปได้ที่ผู้ตายจะยิงตัวเอง พฤติการณ์และรูปคดีและพยานหลักฐานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีดังกล่าว ประกอบกับคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลย จึงรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นคนยิงผู้ตาย⁸³ การที่จำเลยไปติดต่อขอชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ มิใช่เป็นข้อพิรุณของจำเลยเสมอไป แต่จำเลยอาจกระทำไปโดยต้องการให้เพราะเกิดความสงสาร หรือเพราะความเกรงกลัวว่าจะต้องรับโทษทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิดก็เป็นได้ เช่น โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน มีแต่พยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี ซึ่งก็มีความสงสัยแม้ภายหลังเกิดเหตุจำเลยจะไปติดต่อขอชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ภริยาผู้ตาย แต่จำเลยก็อาจกระทำไปเพราะความเกรงกลัวว่าจะต้องรับโทษทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิดเป็นได้ พยานหลักฐานจึงยังไม่พอฟังลงโทษจำเลยได้⁸⁴

กรณีบุคคลที่ได้รับความเสียหายแจ้งเหตุให้เจ้าพนักงานทราบล่าช้า หรือเป็นกรณีที่สามารถจะขอความช่วยเหลือบุคคลอื่นได้ในขณะนั้น แต่ก็ไม่ดำเนินการอย่างไรโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรนั้น ก็อาจทำให้เป็นข้อพิรุณและอาจทำให้ไม่มีน้ำหนักมั่นคงเพียงพอให้รับฟังได้ เช่น หลังเกิดเหตุมีผู้สอบถามไม่ยอมบอกว่าเป็นคนร้ายคือผู้ใด และได้แจ้งความล่าช้าหลังเกิดเหตุ 8 วัน เหตุ

⁸² คำพิพากษาฎีกาที่ 1545/2535

⁸³ คำพิพากษาฎีกาที่ 73/2536

⁸⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 894/2532

เกิดเวลากลางคืนขณะเกิดเหตุเป็นเวลากะทันหัน จึงไม่น่าเชื่อว่าจะเห็นจำเลยเป็นคนร้ายขณะเกิดเหตุได้จริง⁸⁵ การที่หญิงและจำเลยขับรถเข้าไปจอดในโรงแรม และพนักงานโรงแรมเปิดม่านรถเมื่อรถออกไป โดยหญิงมีได้ร้องขอความช่วยเหลือประกอบกับไม่ปรากฏว่ามีการบังคับหรือขู่ข่มขู่ พฤติการณ์มีเหตุผลน่าเชื่อว่าเป็นการร่วมประเวณีโดยสมัครใจ⁸⁶

ซึ่งถ้าการแจ้งล่าช้าเพราะมีเหตุเจ็บป่วยหรือกลัวจะถูกฆ่า ดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นพินัย รั้งฟังได้ เช่น ผู้เสียหายถูกจำเลยข่มขืนกระทำชำเรา แต่ไม่กล้าเล่าให้บิดาฟังเพราะกลัวบิดาจะฆ่า เมื่อบิดาทราบความจริงมาสอบถาม ผู้เสียหายก็ยังไม่บอก แต่กลับหนีไปอยู่จังหวัดอื่น จนบิดาไปตามให้กลับมาแจ้งความ เช่นนี้การแจ้งความหลังเกิดเหตุแล้วหลายวันของผู้เสียหายจึงมิใช่พินัยถึงกับทำให้คดีโจทก์รั้งฟังลงโทษจำเลยไม่ได้⁸⁷ เหตุเกิดในเวลากลางวัน มีแสงสว่างเต็มที่ ผู้เสียหายเห็นจำเลยได้ชัดเจนในระยะใกล้ชิด และเป็นเวลานานพอสมควร ทั้งได้ชี้ให้จับจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 3 หลังเกิดเหตุเพียง 2 วัน ในขณะที่ความจำของผู้เสียหายยังดีอยู่ ทั้งผู้เสียหายได้บอกกับพนักงานสอบสวนมาตั้งแต่ต้นว่าจำคนร้ายได้ เชื่อว่าผู้เสียหายจำคนร้ายได้จริง ส่วนที่ผู้เสียหายมาแจ้งความล่าช้าไป 2 วัน เป็นเพราะหลังเกิดเหตุแล้วได้ออกจากบ้านจะไปแจ้งความโดยอาศัยซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์มารอรถยนต์โดยสารที่ปากทาง แต่รู้สึกไม่สบายมากมิใช่ขึ้นจึงขอให้ชาวบ้านช่วยนำกลับบ้าน ซึ่งในข้อนี้แพทย์ผู้ตรวจรักษาผู้เสียหายรับว่าผู้เสียหายมีบาดแผลเล็กน้อยที่หัวไหล่และถูกไฟลวกที่ใบหน้า น่าเชื่อว่าเหตุที่ผู้เสียหายมาแจ้งความล่าช้าเพราะเจ็บป่วยจริงหาได้เป็นพินัยไม่ พยานหลักฐานของจำเลยที่ 1 และที่ 3 ไม่มีน้ำหนักที่จะรั้งฟังหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ได้⁸⁸ การที่ผู้เสียหายไปแจ้งความล่าช้าเพราะถูกขู่ว่าจะฆ่าให้ตาย ดังนี้ไม่เป็นพินัย รั้งฟังได้⁸⁹

2.3.3 การบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว

การบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็วเป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งถือว่ามีส่วนช่วยในการรับฟัง โดยการสอบสวนบันทึกคำให้การด้วยความรวดเร็วของพนักงานสอบสวนจะได้ข้อเท็จจริงที่เป็นความจริงได้มากที่สุด เพราะผู้ให้ถ้อยคำยังไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองปรุงแต่งเรื่องให้ผิดไปจากความเป็นจริงได้ และพยานเองก็ยังไม่ได้รับการเสี้ยมสอนจากผู้อื่นเพื่อให้การ

⁸⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 31/2535

⁸⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 589/2536

⁸⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2213/2530

⁸⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 11/2541

⁸⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 384/2545

บิดเบือนจากความเป็นจริงไปได้เช่นกัน และหากเป็นผู้ต้องหาเองก็ยังไม่มีโอกาสคิดหาคำแก้ตัวได้ทัน หรือคิดแล้วแต่ไม่รัดกุมพอ เนื่องจากมีเวลาแต่งเรื่องราวไม่มากนัก ทำให้มีพิรุณจับผิดได้ง่าย⁹⁰ ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้ทำการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว นั้น ย่อมมีน้ำหนักน่าเชื่อถือในการพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี เพราะพยานหลักฐานที่ได้มานั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีความบริสุทธิ์ เชื่อได้ว่าให้การไปตามความสัตย์จริงตามที่ตนได้รู้เห็นมา โดยยังไม่มีมูลเหตุจูงใจที่จะคิดให้การเป็นอย่างอื่นไปได้ ซึ่งถ้าหากมีการกลับคำผิดไปจากที่ได้ให้การยืนยันไว้ในชั้นสอบสวนในภายหลังโดยไม่มีเหตุผลอื่น ศาลจะรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนที่ให้อภัยคำต่อพนักงานสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเสียอีก แต่อย่างไรก็ตาม การสอบสวนด้วยความรวดเร็ว นั้นก็จะต้องมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติใน ป.วิ.อ. มาตรา 130 บัญญัติว่า “ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ใดเวลาใดแล้วแต่จะเห็นสมควรโดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย” และ ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสาม บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม” ซึ่งนอกจากการสอบสวนต้องกระทำด้วยความรวดเร็วแล้ว ก็จะต้องมีความต่อเนื่องไปโดยตลอดโดยไม่ขาดช่วงแบบต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะเสร็จสิ้นการสอบสวน ซึ่งก็จะสามารถที่จะให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี สมกับปรัชญาคำกล่าวที่ว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าเท่ากับว่าเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม

เช่น คำให้การชั้นสอบสวนของประจักษ์พยานโจทก์มีเหตุผลสอดคล้องต้องกัน และได้ให้การหลังเกิดเหตุไม่นาน ไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองเพื่อช่วยเหลือหรือปรักปรำฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เชื่อได้ว่าให้การไปตามความสัตย์จริง และการที่ประจักษ์พยานโจทก์มาเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลปฏิเสธว่าไม่เห็นเหตุการณ์ในขณะที่เกิดเหตุโดยไม่แสดงเหตุผลว่าเพราะเหตุใด ดังนั้นศาลเชื่อคำให้การชั้นสอบสวนของประจักษ์พยานโจทก์เป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาล⁹¹ ผู้เสียหายร้องทุกข์ในคืนเกิดเหตุและให้การต่อพนักงานสอบสวนในวันรุ่งขึ้น ทั้งออกติดตามพบทรัพย์ที่ถูกคนร้ายลักไป การที่ผู้เสียหายมาเบิกความชั้นศาลโดยพยายามบ่ายเบี่ยงข้อเท็จจริงให้สับสนว่าจำเลยไม่ใช่คนร้ายเพื่อช่วยเหลือจำเลยให้พ้นผิด น่าเชื่อว่าผู้เสียหายให้การในชั้นสอบสวนตามความจริงที่รับรู้เห็นมาโดยปราศจากเหตุจูงใจ เชื่อได้ว่าคำให้การของผู้เสียหายเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความชั้นศาล⁹² พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนในทันทีในคืนเกิดเหตุ

⁹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 901/2516

⁹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3287/2531

⁹² คำพิพากษาฎีกาที่ 2705/2539

พยานยังไม่น่าจะทันมีโอกาสไตร่ตรองเพื่อบิดเบือนข้อเท็จจริงไปเป็นอย่างอื่น คำเบิกความของ ประจักษ์พยานในชั้นศาลที่ไม่ยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้ายจึงทำนองช่วยเหลือจำเลย แม้คำให้การของ ประจักษ์พยานชั้นสอบสวนจะเป็นเพียงพยานบอกเล่า เมื่อได้ความว่าก่อนเกิดเหตุ 3 ถึง 4 วัน ญาติ ของผู้ตายมีเรื่องกับจำเลยยอมเป็นสาเหตุที่ทำให้จำเลยไม่พอใจผู้ตาย พยานหลักฐานโจทก์ประกอบ เข้าด้วยกัน จึงฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นคนร้ายฆ่าผู้ตายจริง⁹³

คำให้การพยานโจทก์ซึ่งให้การไว้ในชั้นสอบสวนใกล้เคียงเวลาเกิดเหตุไม่ทันได้คิดเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงยอมมีน้ำหนักรับฟังได้ กฎหมายหาได้จำกัดให้รับฟังเฉพาะคำเบิก ความพยานโจทก์ในชั้นศาลเท่านั้นไม่ เมื่อคำให้การพยานโจทก์ในชั้นสอบสวนมิได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีค้ำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือมิชอบด้วยประการอื่น ศาลย่อมรับฟังมาประกอบพยานหลักฐาน อื่นของโจทก์ว่าจำเลยกระทำความผิดได้⁹⁴ คำบอกเล่าที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล เชื่อมโยงกับพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ ศาลย่อมใช้ดุลพินิจรับฟังประกอบกันได้ เมื่อคำเบิกความใน ชั้นศาลขัดต่อเหตุผลมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือจำเลย ส่วนคำให้การชั้นสอบสวนที่ให้การในวันรุ่งขึ้น จากวันเกิดเหตุ เป็นเวลากระชั้นชิดที่พยานยังมีทันได้ปรุงแต่งเรื่องให้ผิดไปจากความจริง น่าเชื่อว่า คำให้การชั้นสอบสวนของพยานเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นศาล⁹⁵

คำเบิกความของเจ้าพนักงานตำรวจทั้งสองนาย พยานโจทก์ในชั้น พิเคราะห์ของศาลมีพิรุณขัดกับเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ ต่างกับข้อเท็จจริงที่ได้จากบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหา จับกุมและบันทึกคำให้การของพยานโจทก์ในชั้นสอบสวน ซึ่งก่อปรด้วยเหตุผล ปราศจากพิรุณ สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด เจ้าพนักงานตำรวจพยานโจทก์ทำบันทึกแจ้งข้อหาจับกุมและให้การต่อ พนักงานสอบสวนในวันเดียวกันกับวันเกิดเหตุ ย่อมไม่ทันมีเวลาไตร่ตรองหรือได้รับการติดต่อให้ บิดเบือนความจริงเพื่อช่วยเหลือผู้ใด และไม่มีเหตุที่จะระวางสงสัยว่าพยานดังกล่าว จะให้การกลั่น แกล้งปรักปรำจำเลย เชื่อได้ว่าข้อเท็จจริงตามบันทึกแจ้งข้อหาจับกุมและคำให้การชั้นสอบสวนเป็น ความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความชั้นศาล

ป.วิ.อ. มาตรา 227 บัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยาน หลักฐานทั้งปวง ซึ่งพยานหลักฐานทั้งปวงที่ศาลจะใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักนี้ย่อมได้แก่ พยานวัตถุ พยาน

⁹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 501/2538

⁹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 503/2536

⁹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 6836/2541

บุคคล รวมทั้งพยานเอกสารที่โจทก์อ้างและสืบเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิด ที่จำเลยอ้างและสืบเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยบริสุทธิ์ รวมทั้งสำนวนการสอบสวนที่ศาลเรียกมาเพื่อประกอบการวินิจฉัย⁹⁶

แต่ถ้าพยานเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลแตกต่างกับคำให้การในชั้นสอบสวน โดยเป็นกรณีที่คำให้การในชั้นสอบสวนมิได้ให้การในระยะเวลากระชั้นชิดกับเวลาเกิดเหตุ โดยไม่มีสาเหตุอื่นใดมาสนับสนุนถึงการให้การล่าช้าว่าเพราะเหตุใด หรือขณะที่พยานให้การในชั้นสอบสวนนั้น พยานไม่มีสติสัมปชัญญะที่ดีพอ เช่น มีอาการเมาสุรามาก เป็นต้น ดังนี้ ศาลอาจเชื่อคำเบิกความของพยานในชั้นพิจารณาว่าเป็นความจริงยิ่งกว่าคำให้การในชั้นสอบสวนได้ เช่น. ประจักษ์พยานเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาลแตกต่างกับคำให้การในชั้นสอบสวน และคำเบิกความของประจักษ์พยานในชั้นพิจารณาของศาลรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยเป็นคนร้ายรายนี้ โดยคำให้การในชั้นสอบสวนมิได้ให้การในระยะเวลากระชั้นชิดกับเวลาเกิดเหตุ ประกอบกับพยานไม่ชี้ตัวว่าจำเลยเป็นคนร้าย ดังนี้ ศาลเชื่อคำเบิกความในชั้นพิจารณาเป็นความจริงยิ่งกว่าคำให้การในชั้นสอบสวน⁹⁷. ประจักษ์พยานเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาลแตกต่างกับคำให้การในชั้นสอบสวน ซึ่งขณะให้การในชั้นสอบสวนของพยานโจทก์ทั้งหมดนั้นมีอาการเมาสุรามาก ดังนี้ คำเบิกความของพยานโจทก์ทั้งหมดจึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้ว่า เบิกความไปตามจริงยิ่งกว่าคำให้การในชั้นสอบสวนที่ยืนยันว่าเห็นจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย⁹⁸

2.3.4 อากัปกิริยาของคำพยานในขณะให้การหรือเบิกความ

อากัปกิริยาของคำพยานในขณะให้การหรือเบิกความเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในกรณีของเหตุผลทางจิตวิทยาที่จะต้องนำมาเป็นเหตุผลวิเคราะห์คำพยานด้วยอีกเช่นกัน ที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนหรือแม้กระทั่งศาลก็ตาม ก็จะต้องสังเกตอากัปกิริยาอาการของผู้ให้ถ้อยคำในขณะให้การหรือเบิกความว่าผู้ให้ถ้อยคำนั้นมีกิริยาอาการเป็นอย่างไรได้ด้วย ในขณะนั้นซึ่งการพิจารณาคดีในชั้นศาลนั้น การนั่งพิจารณาคดีของศาล ต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครองคณณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่น ๆ อันมิอาจก้าวล่วงได้ ซึ่งเห็นได้ว่าบทบัญญัติพระธรรมนูญศาลยุติธรรมต้องการให้ผู้พิพากษานั่งครองคณณะในการพิจารณาคดี และต้องการให้ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยด้วยตนเอง เพื่อจะได้เกิดความรอบคอบใน

⁹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 1177/2542

⁹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 440/2539

⁹⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 143/2538

การพิจารณาคดี รวมทั้งทำให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีได้เห็นอากัปกริยาของพยานว่าเป็นอย่างไร น่าเชื่อถือตามที่เขาเบิกความเพียงใด โดยจะได้นำมาซึ่งน้ำหนักคำพยานและนำมาประมวลพิจารณาปรัจฉาคดี อันจะทำให้คดีได้รับการพิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ และมีความเป็นธรรม เกิดขึ้นได้อย่างที่สุด เพราะฉะนั้นการสังเกตอากัปกริยาของคำพยานในขณะที่ทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเช่นเดียวกันด้วย เพื่อให้คำพยานได้ถูกกลั่นกรองหลาย ๆ ทาง จนมั่นใจว่าจะได้มาซึ่งความจริง และสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานได้ในที่สุด โดยพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้มีความเห็นทางคดี และให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีในเบื้องต้น ซึ่งจะต้องนำหลักแนวคิดตั้งเช่นในชั้นพิจารณาคดีของศาล ตามบทบัญญัติพระธรรมนูญศาลยุติธรรมด้วย อาทิเช่น ถ้าหากผู้ให้ถ้อยคำมีกริยาอาการพะวักพะวนหลุกหลิก น้ำเสียงสั่นเครือไม่เชื่อมั่น ให้การรบกวนหลีกเลี่ยงไม่ตอบ ปิดบังข้อความบางตอนหรือให้การไม่อยู่กับร่องกับรอย มีกริยาท่าทางลังเล ตอนแรกตอบอย่างหนึ่ง ตอนหลังตอบอีกอย่างหนึ่งหรือขัดกันเอง ดังนี้ย่อมไม่น่าเชื่อถือ

แต่ถ้าผู้ให้ถ้อยคำนั้น มีกริยาอาการมีความจริงใจและมีความสุจริตใจ ตอบคำถามตรงไปตรงมา ตอบคำถามด้วยความมั่นใจหนักแน่น ย่อมน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ให้ถ้อยคำที่ให้การรบกวนหรือให้การไม่อยู่กับร่องกับรอย มีกริยาอาการท่าทางลังเล ไม่ยืนยันข้อเท็จจริง

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ทำการสอบสวนก็ต้องมีความเข้าใจต่อผู้ให้ถ้อยคำ นั้น ๆ ให้ถ่องแท้ด้วย ซึ่งบุคคลบางคนเป็นคนโง่เขลาหรือเป็นบุคคลปัญญาอ่อน แม้จะพูดความจริง แต่ ก็พูดตะกุกตะกักและกลับไปกลับมาอยู่บ่อย ๆ บุคคลอย่างนี้แม้จะรู้และเห็นเหตุการณ์มาด้วยตนเองก็ เล่าเหตุการณ์ที่ไปรู้ไปเห็นมาโดยลำปาก ยิ่งมาเล่ากับผู้ซักถามซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนความกลัวก็ เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจึงควรจะต้องเข้าใจถึงฐานะของความโง่และความฉลาดของผู้ให้ถ้อยคำ ประกอบด้วย ซึ่งพนักงานสอบสวนควรใช้ความพินิจพิเคราะห์ โดยสังเกตอากัปกริยาของคำพยาน ต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาก็ตาม ว่าในขณะที่ให้การว่ามีกริยา ท่าทางอาการที่เป็นพิรุณหรือไม่ อย่างไร ข้อความตอนใดเชื่อถือได้ และข้อความตอนใดที่เชื่อถือไม่ได้ นำมาวินิจฉัยถึงความสอดคล้องต้องกัน และถึงความสัมพันธ์กับผลของพยานหลักฐานอื่น ๆ ว่า สมเหตุสมผลและสอดคล้องกับสามัญสำนึกหรือไม่อย่างไรด้วย

และถ้าคำพยานดังกล่าวให้การไม่ตรงต่อความเป็นจริง โดยพิจารณา ถึงความสอดคล้องและความสัมพันธ์กับผลของพยานหลักฐานอื่น ๆ แล้ว ไม่มีความสมเหตุสมผลกับ พยานหลักฐานอื่นด้วยแล้ว พนักงานสอบสวนอาจใช้ดุลพินิจไม่รับฟังคำพยานนั้นโดยให้เหตุผลแสดง ถึงความไม่น่าเชื่อถือของคำพยานไว้ให้ปรากฏในสำนวนการสอบสวนนั้นได้ อย่างสักแต่เขาให้การมา อย่างไรก็ดีขั้นทึกลงไปอย่างนั้น โดยปราศจากการคำนึงถึงหลักเหตุผล (Principle of Rationality) เพื่อ จะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่าควรรับฟังได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งจะทำให้การสอบสวนและการรับฟัง ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนมีความแม่นยำตรง เทียงธรรม และสามารถให้ความ

เชื่อถือต่อกระบวนการยุติธรรมในขั้นต้น ซึ่งถือว่าเป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดีที่สุด

เช่น ชั้นสอบสวนประจักษ์พยานทั้งสองให้การต่อพนักงานสอบสวนว่า จำเลยทั้งสองเป็นคนร้าย แต่พยานคนหนึ่งเบิกความในชั้นศาลว่าไม่เคยเห็นจำเลยทั้งสองเป็นคนร้ายแต่อย่างใด และพยานอีกคนหนึ่งกลับว่าที่จำเลยทั้งสองเป็นคนร้ายนั้นเพราะจำเลยทั้งสองบอกให้ทราบเช่นกัน คำของประจักษ์พยานทั้งสองของโจทก์จึงไม่อยู่กับร่องกับรอย รับฟังเป็นความจริงไม่ได้⁹⁹ นับแต่วันเกิดเหตุซึ่งทรัพย์สินถึงวันที่จำเลยถูกจับเป็นระยะเวลาห่างกันร่วม 8 ปี ผู้เสียหายไม่เคยรู้จักหรือเห็นหน้าคนร้ายมาก่อน เพิ่งเห็นในวันเกิดเหตุเท่านั้น ไม่น่าเชื่อว่าจำคนร้ายได้ และผู้เสียหายเบิกความกลับไปกลับมาไม่อยู่กับร่องกับรอย ยิ่งกว่านั้นผู้เสียหายยังเบิกความแตกต่างกับพยานอื่นเป็นข้อพิรุณ จำเลยให้การปฏิเสธตลอดมา พยานหลักฐานของโจทก์จึงมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นคนร้ายหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย¹⁰⁰

มาตรฐานสากลการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ด้วยเหตุที่การยอมรับศักดิ์ศรีประจำตัว และสิทธิที่เสมอกันไม่อาจโอนแก่กันได้ของสมาชิกทั้งปวงแห่งครอบครัวมนุษย์ เป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในพิภพ ด้วยเหตุที่การเฉยเมยและดูหมิ่นเหยียดหยามสิทธิมนุษยย์ด้วยตนเอง ได้ก่อให้เกิดการกระทำอันโหดร้ายป่าเถื่อนทารุณ กระทบกระเทือนมโนธรรมของมนุษยชาติอย่างรุนแรง โดยเหตุที่ได้มีการประกาศปณิธานสูงสุดของสามัญชนว่า ถึงวาระแห่งโลกแล้วที่มนุษย์จะมีเสรีภาพในการพูดในความเชื่อถือ และทั้งมีเสรีภาพจากความกลัวและความต้องการ ด้วยเหตุที่เป็นสิ่งจำเป็นที่สิทธิมนุษยชนควรได้รับการคุ้มครองโดยหลักนิติธรรม ถ้าไม่ต้องการให้มนุษย์ถูกบีบบังคับ ให้หาทางออกโดยการกบฏต่อพระราชและการกดขี่อันเป็นที่พึงสุดท้าย ด้วยเหตุที่เป็นสิ่งจำเป็นที่จะส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างชาติต่าง ๆ ด้วยเหตุที่บรรดาประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันไว้ในกฎบัตร ถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตัวบุคคล และความเสมอกันแห่ง

⁹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 196/2533

¹⁰⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 238/2536

สิทธิทั้งชายหญิง และได้ตัดสินใจที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคม ตลอดจนมาตรฐานแห่งชีวิตให้ดีขึ้น มีเสรีภาพมากขึ้น ด้วยเหตุที่รัฐสมาชิกได้ปฏิญญาที่จะให้ได้มา โดยการร่วมมือกับสหประชาชาติซึ่งการส่งเสริม การเคารพ และการถือปฏิบัติโดยสากลต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุที่ความเข้าใจตรงกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญยิ่ง เพื่อให้คำปฏิญญาที่เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเต็มเปี่ยม ดังนั้น ณ บัดนี้ สมัชชา จึงขอประกาศให้...ปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จ สำหรับประชาชนทั้งหลายและประชาชาติทั้งปวง ด้วยจุดประสงค์ที่จะให้ปัจเจกบุคคล ทุกผู้ทุกนามและองค์กรของสังคมทุกหน่วย โดยการรำลึกเสมอถึงปฏิญญานี้ พยายามสั่งสอนและให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ ด้วยมาตรการที่เจริญก้าวหน้า ทั้งในและระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับและถือปฏิบัติต่อสิทธิเหล่านี้เป็นอย่างดีเป็นสากลและได้ผล ทั้งในหมู่ประชาชนของรัฐสมาชิกเอง และในหมู่ของประชาชนแห่งดินแดน ที่อยู่ภายใต้ตุลาณาของรัฐสมาชิกดังกล่าว.

ทั้งนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีหลักการสำคัญที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย แม้บุคคลนั้นจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม การจับกุมกักขัง รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องอาศัยอำนาจโดยบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้ และต้องปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งต้องมีหลักปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาอีกด้วยว่า ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม และเปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรม ในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำความผิดอาญาใด ๆ ที่ตนถูกกล่าวหา¹⁰¹ ซึ่งถือว่าเป็นการวางหลักให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาคดีจากศาล หรือผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระและไม่ลำเอียง อีกทั้งบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด¹⁰² สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ได้แก่ บรรดาสิทธิและเสรีภาพที่ถือกันว่าติดตัวมนุษย์ทุกคนมาแต่กำเนิดและไม่อาจถูกพรากไปจากมนุษย์ได้ โดยไม่เป็นการทำลายความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย ในเคหสถาน ในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ซึ่งปฏิญญาสากลดังกล่าวได้รับรองโดย

¹⁰¹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10

¹⁰² ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) จะต้องได้รับแจ้งเหตุผลในขณะถูกจับกุมและจะต้องทราบข้อหาโดยทันที หลังจากนั้นจะต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายโดยทันที และจะได้รับการพิจารณาคดีหรือปล่อยตัวในเวลาที่เหมาะสม

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มีทั้งหมด 30 ข้อ¹⁰³ ทั้งนี้ขอกล่าวเพียงส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระเสรี เท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้อง

ข้อ 2 บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มีการจำแนกความแตกต่างในเรื่องใด ๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด นอกจากนี้การจำแนกข้อแตกต่างโดยอาศัยมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางตุลาณาหรือทางเรื่องระหว่างประเทศของประเทศหรือดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำมิได้ ทั้งนี้ไม่ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดแห่งอธิปไตยอื่นใด

ข้อ 3 บุคคลมีสิทธิในการดำเนินชีวิต ในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย

ข้อ 4 บุคคลใดจะถูกบังคับให้เป็นทาส หรืออยู่ในภาวะจำยอมใด ๆ มิได้ การเป็นทาสและการค้าทาสจะมีไม่ได้ทุกรูปแบบ

ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหด ไร้มนุษยธรรมหรือเหยียดหยามเกียรติมิได้

ข้อ 6 ทุก ๆ คนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลในกฎหมายไม่ว่า ณ ที่ใด ๆ

ข้อ 7 ทุก ๆ คนต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนชอบที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอหน้าจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และต่อการยุยงส่งเสริมให้เกิดการเลือกปฏิบัติเช่นนั้น

ข้อ 8 บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผล โดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใด ๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้

ข้อ 10 บุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย โดยศาลที่เป็นอิสระและ ไร้อคติ ในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ทางอาญา

---

¹⁰³ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights). (กรุงเทพมหานคร : กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2551) หน้า 20-24.

ข้อ 11 (1) บุคคลที่ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่า มีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี

(2) บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมีโทษทางอาญาใด ๆ ด้วยเหตุที่ตนได้กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำนั้นมิได้ถูกระบุว่ามีความผิดทางอาญามีได้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ ในขณะที่การกระทำความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้

ข้อ 12 การเข้าไปสอดแทรกโดยพลการในกิจส่วนตัว ครอบครัว เคหะสถาน การส่งข่าวสารตลอดจนการโจมตีต่อเกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคลนั้นจะทำได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากการสอดแทรกและการโจมตีดังกล่าว

ข้อ 13 (1) บุคคลมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายและในถิ่นที่อยู่ภายในขอบเขตดินแดนของแต่ละรัฐ

(2) บุคคลมีสิทธิที่จะเดินทางออกนอกประเทศใด ๆ รวมทั้งของตนเอง และมีสิทธิที่จะกลับสู่บ้านเกิดเมืองนอน... ฯลฯ

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)

รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้โดยพิจารณาว่า ตามหลักการซึ่งได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ การยอมรับศักดิ์ศรีประจำตัวและสิทธิซึ่งเสมอกัน และไม่อาจโอนแก่กันได้ของสมาชิกทั้งปวงแห่งครอบครัวมนุษย์เป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในพิภพโดยรับรองว่าสิทธิเหล่านั้นมาจากศักดิ์ศรีประจำตัวของบุคคล โดยรับรองว่าตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอุดมการณ์ที่ว่าเสรีชนมีเสรีภาพจากความกลัวและความยากไร้ขาดแคลน สามารถสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างสภาพ ซึ่งทุกคนจะมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งพลเมืองและสิทธิทางการเมืองด้วยโดยพิจารณาถึงพันธกรณีแห่งรัฐภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติที่จะส่งเสริมความเคารพโดยสากลและการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ โดยสำนึกว่า ปัจเจกบุคคล ซึ่งมีหน้าที่ต่อปัจเจกชนอื่น ๆ และต่อประชาคมซึ่งเป็นของตน มีความรับผิดชอบที่จะต่อสู้เพื่อการส่งเสริมและการปฏิบัติตามสิทธิรับรองไว้ในกติกาปัจจุบัน ตกลงกันในข้อต่อไปนี้ โดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มีทั้งหมด 53 ข้อ¹⁰⁴ ทั้งนี้ขอกกล่าวเพียงส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังต่อไปนี้

¹⁰⁴ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. “กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/pdf/ICCPR_TH.pdf, ม.ป.ป.

ภาค 2

ข้อ 2 (1) รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้แต่ละรัฐรับที่จะเคารพและให้ความมั่นใจแก่บรรดาบุคคลทั้งปวงภายในอาณาเขตของตน และภายใต้อำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่ยอมรับแล้วในกติกาฉบับนี้ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าชนิดใด ๆ เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรืออื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

(2) ในกรณีที่ยังไม่มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรืออื่นใดในขณะนี้ รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้แต่ละรัฐรับที่จะดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างสอดคล้องกับกระบวนการทางรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติแห่งกติกาฉบับนี้ เพื่อให้มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรืออื่นใดอันจำเป็นแก่การให้ได้สมดังสิทธิตามที่ยอมรับไว้ในกติกาฉบับนี้

(3) ภาคีรัฐแห่งกติกาฉบับนี้แต่ละรัฐรับที่จะ

(ก) ให้ความมั่นใจว่า บุคคลใดก็ตามที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนอันยอมรับแล้ว ณ ที่นี้ ถูกล่วงละเมิด ย่อมมีทางบำบัดแก้ไขอย่างเป็นผลจริงจัง แม้ถึงว่าการล่วงละเมิดจะเกิดจากบุคคลผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ก็ตาม

(ข) ให้ความมั่นใจว่าบุคคลใดก็ตามที่แสวงหาทางบำบัดแก้ไขดังกล่าว ย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายปกครองหรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจหรือจากหน้าที่ฝ่ายอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนด ไว้ในระบบกฎหมายของรัฐ และจักต้องดำเนินการให้การบำบัดแก้ไขทางศาลบังเกิดผลเป็นไปได้

(ค) ให้ความมั่นใจว่า เมื่อได้ยอมรับจะบำบัดแก้ไขให้แล้ว เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะบังคับการให้เกิดผลจริงจังตามนั้น

ข้อ 3 บรรดารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้รับที่จะประกันสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงให้มีสิทธิทั้งปวงทางพลเมืองและทางการเมืองดังที่ได้รับไว้ไนกติกาฉบับนี้

ข้อ 4 (1) ในยามที่เกิดภาวะการณ์ฉุกเฉินอันมีมาเป็นสาธารณะซึ่งคุกคามความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ ดังได้ประกาศแล้วอย่างเป็นทางการ บรรดารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้อาจดำเนินการมาตรการหลีกเลี่ยงพันธะของตนที่มีอยู่ตามกติกาฉบับนี้ได้เพียงเท่าที่จำเป็นอย่างแท้จริงต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขว่ามาตรการเช่นนั้นนั้นไม่ขัดแย้งต่อพันธะอื่น ๆ ของตน อันมีอยู่ตามกฎหมายระหว่างประเทศ และไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยอาศัยเหตุเพียงเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา หรือเผ่าพันทางสังคม

(2) การหลีกเลี่ยงพันธะกรณีตามข้อ 6, 7, 8 (วรรค 1 และ 2) 11, 15, 16 และ 18 ไม่อาจกระทำได้ภายใต้บทบัญญัติข้อนี้

(3) รัฐภาคีใดแห่งกติกาฉบับนี้ใช้สิทธิหลีกเลี่ยงจากบัญญัติในกติกา จะต้องแจ้งแก่รัฐภาคีอื่นแห่งกติกาฉบับนี้โดยพลัน เพื่อให้ทราบถึงบทบัญญัติซึ่งตนได้หลีกเลี่ยงและเหตุผลอัน

ก่อให้เกิดเหตุดังกล่าว โดยอาศัยเลขาธิการแห่งสหประชาชาติเป็นสื่อกลาง ในวันที่ได้ยุติการหลีกเลี่ยงดังกล่าวแล้ว ให้ติดต่อสืบไปโดยผ่านสื่อกลางเดิมดังกล่าวมาแล้ว

ข้อ 5 (1) บทบัญญัติในกติกาฉบับนี้ไม่อาจตีความในทางให้รัฐ กลุ่มบุคคลหรือบุคคลใดอนุมานเอาได้ว่าก่อให้เกิดสิทธิในอันที่จะกระทำการกิจกรรม หรือปฏิบัติการใดอันมุ่งประสงค์ต่อการทำลายสิทธิหรือเสรีภาพประการใด อันที่ยอมรับไว้แล้ว ณ ที่นี้ หรือเป็นการจำกัดสิทธิยิ่งไปกว่าเท่าที่ได้บัญญัติไว้แล้วในกติกาฉบับนี้

(2) ต้องไม่มีการจำกัดตัดทอนหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานใด ๆ อันเป็นที่ยอมรับหรือปรากฏตามกฎหมาย อนุสัญญา ระเบียบหรือธรรมเนียมในรัฐภาคีใดแห่งกติกาฉบับนี้ โดยอ้างว่ากติกาฉบับนี้ไม่ได้ยอมรับสิทธิเช่นว่านั้น หรือยอมรับย่อหย่อนกว่านั้น

ภาค 3

ข้อ 6 (1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิมาแต่กำเนิดในการดำรงชีวิต สิทธินี้ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่มีบุคคลสามารถล่วงชีวิตของใครได้ตามอำเภอใจ

(2) ในประเทศซึ่งยังมีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตย่อมกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด ตามกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำผิดและต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติในกติกาฉบับนี้ และอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์

(3) เมื่อมีการฆ่าผู้อื่นอันเป็นอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีได้ให้อำนาจรัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้ในอันที่จะหลีกเลี่ยงจากพันธะใด ๆ อันพึงมีต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์

(4) บุคคลใดที่ต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขออภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือการลดหย่อนผ่อนโทษจากคำพิพากษาให้ประหารชีวิต พึงมีได้ในทุกกรณี

(5) จะไม่มีการพิพากษาให้ประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคล ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และจะลงโทษประหารชีวิตต่อหญิงมีครรภ์มิได้

(6) จะยกข้อนี้ขึ้นเป็นเหตุประวิงเวลา หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตในรัฐภาคีใดแห่งกติกาฉบับนี้มิได้

ข้อ 7 บุคคลใดจะถูกกระทำทารุณกรรมหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ กล่าวโดยเฉพาะบุคคลใดจะถูกทดลองทางแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมพร้อมใจอย่างอิสระหาได้ไม่...

ข้อ 9 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุมหรือคุมขังโดยพลการมิได้ บุคคลใดจะถูกกีดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและอาศัยกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(2) บุคคลที่ถูกจับกุมย่อมได้รับการแจ้งถึงสาเหตุในการจับกุม และการแจ้งข้อหาอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนโดยพลันในเวลาที่มีการจับกุม

(3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา ย่อมต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือมีการปล่อยตัว มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องคุมขังบุคคลผู้อยู่ระหว่างพิจารณาคดี แต่จะปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันว่าจะกลับมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีหรือในกรณีจำเป็นตามโอกาส จะกลับมารับการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาในระหว่างกระบวนการพิจารณาชั้นใดก็ได้

(4) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือควบคุมตัว ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาโดยมิชักช้าได้ถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้นั้น และหากมีการควบคุมตัว โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็อาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวได้

(5) บุคคลใดที่ตกเป็นผู้จับหรือควบคุมตัวโดยไม่ชอบกฎหมาย ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ข้อ 10 (1) บุคคลทั้งหลายที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

(2) (ก) เว้นแต่ในสถานการณ์พิเศษ ผู้ต้องหว่ากระทำผิดต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และพึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมแก่สถานะอันมิใช่ผู้ต้องโทษ

(ข) พึงแยกตัวผู้ต้องหว่ากระทำผิดที่เป็นเยาวชนออกจากผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

(3) ระบบการราชทัณฑ์พึงประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ ด้วยความมุ่งหมายสำคัญที่จะให้มีการกลับเนื้อกลับตัวและการฟื้นฟูทางสังคม พึงจำแนกผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จากผู้ใหญ่หรือได้รับการปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่วัยและสถานะทางกฎหมาย

ข้อ 11 บุคคลจะรับโทษจำคุกเพียงเพราะเหตุว่าไม่อาจปฏิบัติตามภาระหน้าที่ตามสัญญาหาได้ไม่...

ข้อ 14 (1) บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาอันบุคคลต้องหว่ากระทำหรือการพิจารณาข้อพิพาททางสิทธิและหน้าที่ของตน ทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยในศาลที่มีอำนาจมีอิสระและเป็นกลาง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย หนังสือพิมพ์หรือสาธารณชนอาจถูกห้ามรับฟังการพิจารณาคดีทั้งหมด หรือบางส่วนได้ก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อย หรือความมั่นคงของชาติในสังคม ประชาธิปไตยหรือด้วยเหตุผลด้านความเป็นอยู่ส่วนตัวของคู่กรณี หรือในกรณีศาลเห็นเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งการเป็นข่าวอาจทำให้กระทบต่อความยุติธรรม แต่คำ

พิพากษาในคดีอาญาหรือข้อพิพาททางแพ่งย่อมเป็นที่เปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนการพิจารณาคดีเกี่ยวกับ ข้อพิพาทเรื่องทรัพย์สินของคู่สมรสหรือการเป็นผู้ปกครองเด็ก

(2) บุคคลทุกคนผู้ถูกหาว่ากระทำผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดตามกฎหมาย

(3) ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งบุคคลถูกหาว่ากระทำผิด บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสมอภาคเต็มที่ดังต่อไปนี้

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งสภาพและข้อหาแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาโดยพลันและรายละเอียดในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความได้ตามความประสงค์ของตน

(ค) สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการชักจูงอย่างไม่เป็นธรรม

(ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าและสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือผ่านทางผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่เลือกหาเอง สิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ถ้าไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายและสิทธิที่จะมีการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยไม่คิดมูลค่า ถ้าบุคคลนั้นไม่อาจรับภาระจัดการได้เอง หากจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(จ) สิทธิที่จะถามพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน และขอให้หมายเรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานฝ่ายตรงข้ามของตน

(ฉ) สิทธิที่จะขอความช่วยเหลือให้มีล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากไม่อาจเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การปรักปรำตนเองหรือรับสารภาพผิด

(4) ในกรณีผู้ที่กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาความเป็นไปให้คำนึงถึงอายุและด้วยความประสงค์จะส่งเสริมการแก้ไขความประพฤติของบุคคลนั้น

(5) บุคคลทุกคนที่ถูกลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์การลงโทษ และคำพิพากษาต่อศาลสูงให้พิจารณาทบทวนอีกครั้งตามกฎหมาย

(6) เมื่อบุคคลใดถูกลงโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญาและภายหลังจากนั้นคำพิพากษาได้ถูกกลับหรือได้รับอภัยโทษ โดยเหตุได้ปรากฏข้อเท็จจริงที่เพิ่งค้นพบใหม่ว่ามีการปฏิบัติขัดต่อความยุติธรรม บุคคลผู้ได้รับโทษอันเป็นผลมาจากการลงโทษดังกล่าวย่อมได้รับการชดใช้ตามกฎหมาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงในขณะนั้นเป็นผลมาจากบุคคลนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน

(7) บุคคลย่อมไม่อาจถูกพิจารณา หรือลงโทษซ้ำในการกระทำผิดกรรมเดียวกัน ซึ่งได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือปล่อยตัวแล้วตามกฎหมาย และวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ

ข้อ 15 (1) บุคคลจะไม่ต้องรับผิดทางอาญา เพราะกระทำหรืองดเว้นกระทำการใด ถ้าไม่ถึงกับเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่กระทำการนั้น โทษที่จะลงก็ไม่อาจหนักกว่าโทษที่มีอยู่ในขณะทำการอันเป็นความผิด หากภายหลังการกระทำ ความผิดนั้น ได้มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดโทษน้อยลง ผู้กระทำย่อมได้รับประโยชน์จากการนั้น

(2) ความข้อนี้ไม่กระทบต่อการพิจารณาคดีและการลงโทษบุคคล ซึ่งได้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอันเป็นความผิดอาญาตามหลักกฎหมายทั่วไป อันรับรองกันในประชาคมนานาชาติในขณะที่มีการกระทำนั้น

ข้อ 16 บุคคลทุกคนมีสิทธิจะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกสถานที่

ข้อ 17 (1) บุคคลจะถูกแทรกสอดในความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการ หรือมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่ และจะถูกลบลู่เกียรติยศและชื่อเสียงเกียรติโดยมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่เช่นกัน

(2) บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากการแทรกแซงหรือการลบลู่เช่นว่านั้น...

ข้อ 26 บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้ ฟังมีกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และให้หลักประกันคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและมีผลจริงจัง เพื่อให้ปลอดจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่น ๆ เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่นใด... ฯลฯ

เห็นได้ว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่มีอยู่ดั้งเดิมของมนุษย์ ได้ผ่านการรับรองจากสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1966 ได้รับการให้สัตยาบันและมีผลบังคับใช้ ในวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1976 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นมีมาแต่โบราณกาล ตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน ซึ่งเป็นแนวความคิดของชาติตะวันตก แนวความคิดดังกล่าวเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดด้วยอำนาจของรัฐหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นแนวความคิดที่จะจำกัดอำนาจของรัฐนั่นเอง เนื่องจากในสมัยโบราณนั้นการปกครองการบริหารประเทศขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ปกครองรัฐที่จะกระทำตามที่เห็นสมควร จึงอาจเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ตามอำเภอใจ ความทุกข์ยากจึงตกอยู่ที่ประชาชน แนวความคิดดังกล่าวได้มี อริสโตเติลได้กล่าวถึงความ เป็นธรรมตามธรรมชาติว่าเป็นความเป็นธรรมที่สมบูรณ์ ซึ่งต่างกับสิ่งที่เป็นธรรมตามกฎหมายอันเป็นความเป็นธรรมที่ไม่สมบูรณ์ สิทธิมนุษยชนจึงมีรากฐานมาจากแนวความคิดอุดมคติในเรื่องสิทธิตามธรรมชาติ ด้วยแนวความคิดที่ว่ามนุษย์เกิดมามีความเท่าเทียมกัน จากแนวความคิดในเรื่องกฎหมายธรรมชาติและสิทธิทางธรรมชาตินี้เอง ได้วิวัฒนาการมาสู่การจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในที่สุด ซึ่งจะได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติและแนวคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นเจตคติที่มาของหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเวลาต่อมา องค์การสหประชาชาตินั้นส่งเสริมให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักการที่บัญญัติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในหลายด้าน เช่น การจัดทำอนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อนำหลักการของปฏิญญาฯ มาดำเนินการให้สิทธิมนุษยชนได้มีผลเป็นสิทธิตามกฎหมายอย่างเป็นระบบ และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทุกแห่งในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ซึ่งถือเป็นรากฐานที่ยิ่งใหญ่สำหรับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สาระสำคัญของกระบวนการทางอาญานั้น เป็นผลมาจากแนวความคิดของนักปราชญ์ในยุคศตวรรษที่ 18-19 ซึ่งกระบวนการทางอาญา (Criminal Process) นี้ ถือเป็นกระบวนการที่ทำให้เราได้ทราบถึงการดำเนินการเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมารับโทษตามความผิดที่ตนได้กระทำ ส่วนหลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินกระบวนการทางอาญาเพื่อให้บรรลุถึงประสิทธิผลของการดำเนินคดีนั้น ก็คือ รูปแบบของกระบวนการทางอาญา (The Criminal Process Model) ให้เป็นไปตามวิธีการ ตามหลักเกณฑ์ที่มีการกำหนดรูปแบบเอาไว้ โดยแนวความคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ถูกกล่าวหา นั้น ดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model)

ทฤษฎีนี้ถือว่าเป็นทฤษฎีที่มีรูปแบบที่ยึดกฎหมายเป็นสำคัญ ซึ่งมุ่งเน้นในหลักกฎหมายเป็นสำคัญ ทั้งนี้ในส่วนของกระบวนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล โดยให้ความสำคัญที่ว่าคนจะผิดได้ต้องผ่านการตัดสินของศาล การดำเนินคดีจะต้องกระทำลงไปโดยมิให้ผิดพลาด ไม่มีอคติ และไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด ผู้บริสุทธิ์จะต้องได้รับการคุ้มครอง ผู้กระทำผิดก็ควรได้รับการลงโทษ ซึ่งเป็นประเด็นหลักของรูปแบบนี้ ต้องดำเนินไปตามวิธีที่ทำให้เชื่อได้ว่าความเป็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่ถูกสงสัยว่ากระทำความผิดจึงยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า เขาเป็นผู้ที่กระทำผิดจริง ทั้งนี้เพราะแนวความคิดนี้ยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Rule of Law) มากกว่าการควบคุมอาชญากรรม ทฤษฎีนี้จึงไม่ยอมรับการได้พยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานได้มาจากการทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายและอาจพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แนวความคิดดังกล่าว ศาสตราจารย์เฮอเบิร์ต แพกเกอร์ (Herbert Packer) ได้แยกแบบของทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาเป็น 2 รูปแบบด้วยกัน คือ ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) และทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)¹⁰⁵ โดยรูปแบบทั้งสองนี้แตกต่างกันในทางแนวความคิดและมีความขัดแย้งกันระหว่างคุณค่าทั้งสองประการ ดังนี้

ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) คือรูปแบบที่ยึดกฎหมายเป็นสำคัญ และเป็นรูปแบบที่ยึดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือที่เรียกว่า “ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม” ที่ถือค่านิยมในเรื่องความถูกต้องและเป็นธรรมจากขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการ รูปแบบที่คำนึงถึงคุณค่าในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก และต่อต้านการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ ดังนั้น หากประเทศใดให้ความสำคัญแก่แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกระบวนการพิจารณาความอาญาของประเทศนั้นก็เน้นหนักไปในทางคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนบริสุทธิ์มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยไม่เป็นธรรมจากเจ้าพนักงานของรัฐ สิทธิส่วนตัวของบุคคลได้รับความคุ้มครอง กระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนจะถูกจำกัดและถ่วงดุล การสืบสวนสอบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การรับฟังพยานหลักฐาน จะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนยิ่งกว่าความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน จะเห็นได้ว่าสองแนวความคิดของรูปแบบทั้งสองนี้มีความแตกต่างกัน คือ ถ้าหากในกระบวนการพิจารณาโดยยึดถือประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ย่อมส่งผลให้เจ้า

---

¹⁰⁵ Herbert Packer. The Limit of the Criminal Sanction. (California : Stanford University Press, 1968). p.152-153.

พนักงานของรัฐมีโอกาสที่จะล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากเจ้าพนักงานของรัฐได้รับอำนาจอย่างกว้างขวางในการใช้มาตรการบังคับต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม แต่ถ้าหากการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยยึดถือคุณค่าของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนเป็นหลักสำคัญแล้ว อำนาจที่เจ้าพนักงานของรัฐมีอย่างจำกัด และจะนำหลักการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบมาใช้อย่างเคร่งครัดย่อมส่งผลให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพลดน้อยลงได้ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวความคิดของรูปแบบทั้งสองนี้จะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายของทั้งสองรูปแบบตรงกัน คือ มุ่งประสงค์ที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมเป็นส่วนรวมเหมือนกัน แต่วิถีทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้นแตกต่างกัน แม้จะมีการแยกรูปแบบกระบวนการทางอาญาออกเป็นสองรูปแบบดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นก็ตาม แต่ก็ไม่มีกฎหมายของประเทศใดที่ปฏิบัติตามแนวความคิดแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียวอย่างเคร่งครัด โดยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ใช้กันอยู่จริงมักเป็นการผสมผสานระหว่างสองรูปแบบเข้าด้วยกัน กระบวนการแบบ Due Process Model จะเน้นวิธีการแสวงหาพยานหลักฐาน ขอบด้วยขั้นตอนของกฎหมาย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินคดีไปตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างครบถ้วนแล้ว ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจปล่อยตัวจำเลยไป หรืออาจให้พิจารณาคดีใหม่ได้

อย่างไรก็ตาม การใช้ทฤษฎี Due Process Model เป็นหลักการในอุดมคติที่นักนิติศาสตร์แสวงหา เช่น ระบบความยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา อาจกล่าวได้ว่ามีหลักการที่ใกล้เคียงกับทฤษฎี Due Process Model มากกว่าระบบของประเทศอื่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา วิธีการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาจะต้องใช้หลักของความเป็นธรรมและวิธีพิจารณาความตามกฎหมาย จะต้องให้ความคุ้มครองบุคคลตามมาตรฐานขั้นต่ำ ภายใต้หลักแห่งเสรีภาพ (Liberty) ด้วยความเชื่อดังกล่าว ทฤษฎีนี้จึงยึดหลักนิติธรรมทั้งหลาย เช่น การจับกุม คမ်းขัง ตรวจค้น จะต้องทำอย่างมีระบบ และเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย จะต้องถือว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้นับสิทธิตลอดเวลา จนกว่าผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่เป็นกลางได้พิจารณาพิพากษาชี้ขาดแล้วว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจะให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนตัวของบุคคล (Privacy Right) การไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ (Exclusionary Rule) รวมทั้งการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนว่าตนมีสิทธิอย่างไรด้วย¹⁰⁶ เนื่องจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

---

¹⁰⁶ ประธาน วัฒนาวณิชย์. “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม”, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 9 (2), กันยายน-พฤศจิกายน 2520. หน้า 152.

คดีอาญา โดยความเป็นจริงแล้วได้ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนบ้างไม่มากนักน้อย ประเทศเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้เป็นอย่างมากยิ่ง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่ามีการพัฒนาในเรื่องของการใช้หลักนิติธรรมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และแนวความคิดเรื่องนี้มีอิทธิพลต่อหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเป็นธรรมทางอาญา ผู้พิพากษาศาลฎีกาสหรัฐอเมริกา (U.S. Supreme Court) ได้วางหลักการในเรื่องนี้ไว้มากมาย พอสรุปได้ดังนี้¹⁰⁷

1. ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา จำต้องกำหนดปทัศฐาน (Norm) ที่เป็นมาตรฐานที่แน่นอนชัดแจ้งโดยไม่มีที่สงสัย เพื่อให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตามได้โดยถูกต้อง
2. การตั้งข้อหา และการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ หมายความว่า การกล่าวหาบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องแจ้งให้บุคคลนั้นทราบถึงลักษณะของความผิดและข้อหา
3. การฟ้องคดีโดยไม่ชักช้า หมายความว่า ผู้ถูกจับกุมในคดีอาญาจะถูกดำเนินคดีในศาลโดยปราศจากการชักช้าโดยไม่จำเป็น
4. สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิกิริยาต่อตนเอง การบีบบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ โดยใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ชักจูงใจ หรือใช้สงครามจิตวิทยา และวิธีการที่ไม่สมควรจะกระทำมิได้ เช่น พยานหลักฐานที่ได้มาจากการสะกดจิต ศาลไม่ยอมรับฟัง
5. ห้ามมิให้ทำการค้นและจับโดยไม่มีเหตุผล ความมุ่งหมายของกฎหมายก็เพื่อที่จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในกรณีที่ถูกจับโดยไม่มีเหตุอันสมควร รวมทั้งการค้นและการยึดทรัพย์สินโดยไม่มีหมาย จะไม่สามารถนำพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนี้ไปใช้ยื่นจำเลยในศาลได้
6. สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจากรัฐ สิทธิดังกล่าวนี้จะเริ่มต้นเมื่อบุคคลได้ถูกเจ้าหน้าที่สืบสวนว่ากระทำผิดกฎหมาย ผู้ต้องหาที่ยากจนทุกคนจะขอให้รัฐจัดหาทนายความให้แก่ตนได้ถ้าถูกกล่าวหาในคดีอุกฉกรรจ์
7. การพิจารณาคดีโดยลูกขุน
8. สิทธิที่จะเรียกพยานฝ่ายตนและซักค้านพยานฝ่ายตรงข้าม สิทธิในที่นี้เป็นสิทธิในคดีอาญา ไม่รวมถึงการพิจารณาคดีปกครองหรือการพิจารณาโดย Grand Jury
9. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีจากผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่คู่ความฝ่ายใด
10. สิทธิที่จะได้รับการฟ้องร้องจากอัยการที่เป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่คู่ความฝ่ายใด หมายความว่า อัยการจะต้องพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ทั้งของรัฐและจำเลย

¹⁰⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 145-155.

11. ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หมายความว่านายความของรัฐจะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัย และหน้าที่นำสืบเป็นของรัฐ ไม่ใช่เป็นของจำเลย

12. ห้ามมิให้ลงโทษจำเลยด้วยความทารุณโหดร้าย และวิปริตผิดธรรมดา

13. สิทธิที่จะได้รับการประกันตัวด้วยหลักทรัพย์พอสมควร

นอกจากนี้ ยังมีงานเขียนของ เฮนรี เฟรนด์ลี ซึ่งได้แบ่งวิธีพิจารณาที่ชอบด้วยกระบวนการของกฎหมาย (Due Process of Law) ออกเป็น 10 ส่วน แต่ละส่วนมีความสำคัญตามลำดับก่อนหลัง ดังนี้¹⁰⁸

1. องค์รวินิจฉัยที่ปราศจากอคติ
2. การแจ้งเรื่องที่จะกระทำและเหตุที่มาของการกระทำ
3. โอกาสที่จะเสนอเหตุผลว่า เพราะเหตุใดการดังกล่าวจึงไม่ควรที่จะกระทำ
4. สิทธิที่จะเสนอพยานหลักฐาน รวมทั้งสิทธิที่จะขอให้เรียกบุคคลมาเป็นพยาน
5. สิทธิที่จะรับรู้พยานหลักฐานจากฝ่ายตรงข้าม
6. สิทธิที่จะถามค้านพยานฝ่ายตรงข้าม
7. คำวินิจฉัยที่อาศัยพยานหลักฐานที่เสนอมาเท่านั้น
8. โอกาสที่จะให้ทนายทำการแทน
9. ข้อกำหนดที่บังคับให้องค์รวินิจฉัยจัดให้มีสำนวนความเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่เสนอมา
10. ข้อกำหนดที่บังคับให้องค์รวินิจฉัยจัดให้มีการฟังข้อเท็จจริง และเหตุผล และคำวินิจฉัยเป็นลายลักษณ์อักษร

2. ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

ทฤษฎีนี้มีหลักการแนวคิดว่าการควบคุมปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของกระบวนการทางอาญา โดยทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) เป็นรูปแบบโดยมุ่งควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมหรือจับกุมอาชญากรมาลงโทษตามกฎหมายได้นั้น ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสรีภาพของประชาชนผู้

---

¹⁰⁸ Henry J. Friendly. "Some Kind of Hearing", University of Pennsylvania Law Review. 123, 1975.

สุจริตที่ถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม¹⁰⁹ ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องมีสถิติการจับกุม ผู้กระทำความผิดสูง และผู้ที่ถูกจับกุมนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง การดำเนินการตามขั้นตอน ของกระบวนการ เริ่มตั้งแต่มีการสืบสวนก่อนการจับกุม ดำเนินการจับกุม การสืบสวนภายหลังการ จับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องยังศาล การพิจารณาคดี การพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด และการ ปล่อยจำเลย ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และจะเน้นหนักที่การ ควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น ถือเป็นเรื่องรองลงไป หากประเทศใดให้ความสำคัญกับแนวโน้ม กฎหมายหรือกระบวนการพิจารณา ความอาญาของประเทศนั้น ก็เน้นหนักไปในทางการสร้างกฎเกณฑ์อันเป็นการให้อำนาจแก่เจ้า พนักงาน เพื่อทำการสืบสวนสอบสวน ป้องกันและปราบปรามด้วยความเฉียบขาด รวดเร็ว ซึ่ง กระบวนการทางอาญาของรัฐจะต้องให้หลักประกันต่อสังคม กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีความรวดเร็วและแน่นอน ขั้นตอนใน กระบวนการทางอาญาจะต้องไม่มีแบบพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดี การค้นหาข้อเท็จจริงในคดี จะพยายามให้ยุติในขั้นต้นของกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุด นอกจากนี้ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการ ดำเนินงานตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมต้องรวดเร็ว สม่าเสมอ และยอมรับว่าการค้นหา ข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้¹¹⁰

ข้อสังเกต ทฤษฎีทั้ง 2 รูปแบบ ถึงแม้จะมีแนวคิดที่แตกต่างกัน แต่ก็มีวัตถุประสงค์ที่สามารถคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และลงโทษผู้กระทำผิด อันนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมได้ และถึงแม้ ทฤษฎีทั้งสองจะมีความแตกต่างอันเนื่องมาจากวิธีปฏิบัติ (Procedure) หากแต่ในความเป็นจริง เราไม่ สามารถนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งมาใช้แต่เพียงอย่างเดียวได้ จึงต้องมีการผสมผสานกันของทั้งสอง รูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการทางอาญาที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งต้องมีการกำหนดจุด แห่งความพอดีของรูปแบบทั้งสองให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ของประเทศนั้น ๆ สุดแล้วแต่ความโน้ม เเอียง เน้นหนักไปในรูปแบบใด ซึ่งผลสุดท้ายในวัตถุประสงค์ที่หวังก็คือ ความสงบเรียบร้อยของสังคม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไม่ให้ถูกกระทบกระเทือนโดยไม่จำเป็น

¹⁰⁹ ปยวรรณ ตีนาน. “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ต้องรับสารภาพ โดยไม่สมัครใจ”. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545). หน้า 189.

¹¹⁰ ประธาน วัฒนวานิชย์. เรื่องเดิม. หน้า 150-151.

3. แนวคิดทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law)

นับแต่สมัยโบราณมาแล้วที่ได้เกิดมีความคิดว่ากฎหมายตามธรรมชาติมีอยู่จริง แม้มิได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็เป็นกฎหมายที่สูงส่ง ควรแก่การเคารพยิ่งไปกว่ากฎหมายที่ตราขึ้นโดยผู้ปกครองประเทศ ดังนั้น แนวความคิดกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) จึงเชื่อว่าสิทธิทั้งหลายเกิดขึ้นตามธรรมชาติพร้อม ๆ กับมนุษย์ และถือว่าความยุติธรรมมาก่อนตัวบทกฎหมาย สิทธิทั้งหลายแห่งมนุษยชาติเกิดขึ้นตามกฎหมายธรรมชาติ ส่วนกฎหมายที่ตราขึ้นในภายหลังนั้นเป็นเพียงการยอมรับหรือรับรองสิทธิที่ได้มีอยู่แล้วว่ามีอยู่จริง และรับบังคับคุ้มครองให้เท่านั้น ไม่ได้เป็นผู้ก่อตั้งหรือประกาศสิทธิให้มนุษย์แต่อย่างใด เช่น สิทธิในร่างกาย (Right of Personal Liberty) และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Speech and Freedom of Expression) เป็นต้น

กล่าวกันว่า กฎหมายธรรมชาติ ก็คือ กฎแห่งธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ เมื่อแนวความคิดนี้เชื่อในกฎธรรมชาติ ก็มีความเข้าใจในสิทธิธรรมชาติด้วย และเป็นที่มาของสิทธิมนุษยชนในที่สุด แนวความคิดว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติ ได้แก่ แนวความคิดที่เชื่อว่านอกเหนือไปจากกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นแล้ว ยังมีกฎหมายอีกประเภทหนึ่งซึ่งจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้โดยไม่จำกัดกาลเวลาและสถานที่ กฎหมายธรรมชาติมีสิทธิเหนือรัฐ กล่าวคือรัฐต้องเคารพกฎธรรมชาติ กฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นจะมีสภาพบังคับก็ต่อเมื่อสอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติ และไร้สภาพบังคับลงหากว่าขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติ¹¹¹ จากแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ของนักปรัชญากฎหมายธรรมชาติในยุคต่าง ๆ ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติยังมีความสำคัญและสามารถนำมาพัฒนาให้กับผู้ปกครองของประเทศ เพื่อไม่ให้ทำเกินขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของตน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ซึ่งเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของรัฐและของประชาชนทั้งหลาย ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบของหลักเกณฑ์เดียวกัน จะเห็นได้ว่าการประกาศรับรองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) อันเป็นการแสดงออกถึงการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์ ที่ถือว่าเป็นเอกสารสำคัญที่รับรองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ทั้งนี้เป็นเรื่องที่มีอยู่ในกฎหมายธรรมชาติทั้งสิ้น

¹¹¹ วีระ โลจายะ. กฎหมายสิทธิมนุษยชน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538). หน้า 467.

4. แนวคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law)

แนวความคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) มีความเห็นขัดแย้งกับแนวความคิดข้างต้น โดยมีความเห็นว่า ในเมื่อสิทธิหมายความว่าประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ สิทธิจึงเกิดขึ้นได้โดยกฎหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายรับรอง หรือคุ้มครองแล้ว สิทธินั้น ๆ ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น ลิขสิทธิ์ หรือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา หากกฎหมายภายในของรัฐใดมิได้รับรองไว้ บุคคลในรัฐย่อมจะอ้างสิทธิดังกล่าวไม่ได้ แนวความคิดนี้มองว่าการกล่าวอ้างถึงสิทธิที่เกิดจากกฎหมายธรรมชาตินั้น แท้จริงแล้วกฎหมายธรรมชาติ ก็คือ ศีลธรรม มโนธรรม และความรู้สึกที่ควรจะเป็น ซึ่งหากกฎหมายขัดแย้งได้ยากกว่าสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั้น มีอยู่เพียงใดและภายในขอบเขตอย่างไร หากยอมให้มีการอ้างกฎหมายธรรมชาติได้แล้วก็จะเกิดปัญหาถกเถียงไม่มีที่สิ้นสุด โดยการที่จะวินิจฉัยว่าแนวความคิดฝ่ายใดเป็นฝ่ายถูกนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง จึงเกิดแนวความคิดที่จะประนีประนอมทฤษฎีทั้งสองเข้าด้วยกัน ภายใต้หลักว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และแนวความคิดว่าด้วยกฎหมายบ้านเมือง¹¹² แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดของทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองได้เคร่งครัดต่อการออกกฎหมาย โดยมีได้คำนึงถึงกฎแห่งความเป็นจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ กล่าวคือ การออกกฎหมายให้ประชาชนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายนั้นจะถูกต้องดีงามและชอบธรรมหรือไม่ เพราะกฎหมายบ้านเมือง (Civil Law) คือคำสั่งของรัฐาธิปัตย์¹¹³ เมื่อร่างและประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ศีลธรรมและเหตุแวดล้อมทั้งหลายไม่อาจสร้างอิทธิพลเหนือกฎหมายได้

จะเห็นได้ว่าตามแนวความคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองของนักปราชญ์สำนักกฎหมายบ้านเมือง ต่างต้องการให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยสูงสุด เพราะอำนาจอธิปไตยของรัฐเป็นอำนาจที่สมบูรณ์เด็ดขาด ซึ่งอำนาจดังกล่าวของรัฐทำได้ด้วยการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับประชาชนให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือคำสั่งต่าง ๆ ตามที่รัฐกำหนด โดยสำนักกฎหมายบ้านเมืองนี้ไม่ได้สนใจในเรื่องของคุณธรรมหรือจริยธรรม แต่ยึดถือเพียงกฎหมายของรัฐเท่านั้นที่จะสามารถบังคับใช้ได้จริง โดยไม่ต้องพิจารณาว่าจะมีกฎหมายธรรมชาติอยู่หรือไม่ และไม่สนใจว่ากฎหมายที่รัฐใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นจะมีความยุติธรรมหรือชอบธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมหรือไม่ เพราะวัตถุประสงค์ของสำนักกฎหมายบ้านเมืองนี้เห็นว่า กฎหมายมีความแน่นอนตายตัว

¹¹²ไพศาล วัตตธรรม. “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการออกหมายจับ”.

(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารนิติ, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2549). หน้า 14-15.

¹¹³เรื่องเดียวกัน. หน้า 160-163.

สามารถที่จะรู้ล่วงหน้าได้ว่าผลในทางกฎหมายแห่งการประกอบกิจการของตนจะเป็นอย่างไร และจะเป็นหลักประกันที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายในรัฐได้

สิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง การมีสิทธิและเสรีภาพที่จะไม่ถูกรบกวนโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งสิทธิและเสรีภาพที่ได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองเป็นคุณค่าสูงสุด ซึ่งองค์กรต่าง ๆ ของรัฐทุกองค์กร จะต้องเคารพและให้ความรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 ที่บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากบัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” ด้วยเหตุนี้จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้ทำการรับรองสิทธิและเสรีภาพให้มีผลบังคับใช้โดยตรง (Self-Executing) แก่องค์กรของรัฐทุกองค์กร โดยมีต้องคำนึงว่าบทบัญญัติกฎหมายนั้นจะได้ออกมาใช้บังคับหรือยังก็ตาม ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรับรองโดยกฎหมายสูงสุดของประเทศ และมีผลผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ หรือองค์กรอิสระใด ๆ ของรัฐก็ตาม ให้ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 ซึ่งได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างชัดเจนอีกว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”

กล่าวโดยสรุปแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้หลายประการ แต่สิทธิต่าง ๆ ที่สำคัญมีอยู่ 3 ด้าน คือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิแห่งความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย และสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

1. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือว่าเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดและไม่อาจถูกพรากไปได้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้รวมถึงสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย สิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิและเสรีภาพในการเดินทาง และเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิและเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกัน สิทธิและเสรีภาพในครอบครัว สิทธิและเสรีภาพในเกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิและเสรีภาพในความคิด และการแสดงออกซึ่งความคิด เช่น สิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิิกายศาสนาหรือลัทธินิยมในศาสนา และในการปฏิบัติพิธีกรรม ตามความเชื่อของตน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาอบรม สิทธิและเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น สิทธิและเสรีภาพทางทรัพย์สิน เป็นต้น¹¹⁴

สิทธิมนุษยชนดังกล่าวย่อมเป็นแต่สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ยังรวมทั้งเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิก็ย่อมใช้สิทธิในทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ นอกจากนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ดังกล่าว รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กร เอกชน และองค์กรอื่นใดด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

¹¹⁴ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเคล็ดไทย, 2538). หน้า 24-25.

แนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้เป็นไปตามแนวความคิดของลัทธิปัจเจกชน (Individualism) ซึ่งเน้นว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม จะปรากฏออกมาให้เห็นในรูปของความสามารถของมนุษย์ที่จะกำหนดชะตากรรมของตนได้ด้วยตัวเอง (Self-Determination) แต่มนุษย์จะมีความสามารถเช่นนี้ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อทุกคนมีแดนแห่งเสรีภาพ (Sphere of Individual Liberty) ที่จะคิดหรือกระทำการใด ๆ ก็ได้อย่างเป็นอิสระ ปลอดภัยจากการแทรกแซงโดยอำเภอใจของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครอง ดังนั้นรัฐธรรมนูญทุกฉบับของรัฐเสรีประชาธิปไตย จึงต้องมีบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ให้แก่ราษฎร เพื่อให้ราษฎรแต่ละคนใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้ตามใจปรารถนา¹¹⁵

อย่างไรก็ดี หากเปรียบศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กับสิทธิมนุษยชนตามแนวทางของสหประชาชาติแล้ว¹¹⁶ พอจะสรุปได้ว่ามีขอบเขตครอบคลุมดังนี้

- 1.1 การห้ามมิให้มีการทรมานหรือกระทำการโหดร้ายขัดต่อมนุษยธรรม หรือบีบบังคับหรือลงโทษอย่างผิดศีลธรรมต่อบุคคลใด
- 1.2 ห้ามมิให้นำบุคคลใดมาเป็นทาส รวมทั้งห้ามการซื้อขายทาส
- 1.3 ห้ามมิให้จำคุกเนื่องจากการไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญา
- 1.4 ห้ามมิให้แทรกแซงในเรื่องส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือจดหมายโต้ตอบ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- 1.5 การคุ้มครองสิทธิประชาชนทางชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน

2. สิทธิความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิความเท่าเทียมกันไว้ได้แก่

มาตรา 27 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 7.

¹¹⁶ กุลพล พลวัน. พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538). หน้า 112-113.

เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองสมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

หลักแห่งความเท่าเทียมกันนี้ไม่ได้เน้นให้องค์กรของรัฐปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเดียวกัน แต่ยอมให้รัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคนได้ เฉพาะต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญเท่านั้น ที่องค์กรของรัฐต้องปฏิบัติต่อเขาเหล่านั้นอย่างเดียวกัน เพียงแต่รัฐธรรมนูญห้ามแบ่งบุคคลออกเป็นประเภทตามถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานภาพของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง และปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน เว้นแต่จะมีเหตุผลที่รับฟังได้ มิฉะนั้นข้อกำหนดดังกล่าวย่อมขัดต่อหลักแห่งความเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ¹¹⁷ ซึ่งหากเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ออกมาก็อาจถือว่าบทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ เพราะเหตุว่าบทบัญญัติกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือหากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายแต่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ก็อาจถูกฟ้องต่อศาลปกครองให้เพิกถอนหรือเยียวยาต่อการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ หรือฟ้องต่อศาลยุติธรรมให้พิจารณาพิพากษาลงโทษเจ้าหน้าที่ผู้กระทำหรือเรียกร้องค่าเสียหายได้เช่นกัน

3. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดไว้ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 28 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับ และการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

¹¹⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. เรื่องเดิม. หน้า 53-54.

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

หลักการในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายนั้นถือว่า รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ กฎหมายที่ออกมาในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ด้วย

1. กฎหมายต้องมีลักษณะทั่วไป ใช้บังคับกับทุกคนโดยเสมอกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ
2. กฎหมายต้องมีความชัดเจน แน่نون โดยระบุชัดเจนว่าบังคับ และห้ามกระทำหรือให้ละเว้นการกระทำในเรื่องใด กรณีใด
3. กฎหมายต้องไม่มีผลบังคับย้อนหลัง
4. กฎหมายต้องมีความเหมาะสม คือเหมาะสมเพียงพอที่จะดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์หรือสมความมุ่งหมายของกฎหมายนั้น และมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด ทั้งยังต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนยิ่งกว่าก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่เอกชนหรือสังคมโดยรวม
5. กฎหมายนั้นต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การลงโทษทางอาญาต้องไม่เป็นอย่างโหดร้ายทารุณ เช่น การตัดแขน การตัดขา หรือคุมขังไว้ในห้องมืดปราศจากแสงสว่าง เป็นต้น¹¹⁸

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 65-79.

โดยสรุปการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองไว้ในสาระสำคัญหลายประการ คือ

1. ผู้ถูกลงโทษทางอาญาต้องไม่ถูกรุณรม ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม

2. การจับ คမ်းขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

3. บุคคลต้องไม่รับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายได้บัญญัติไว้ในขณะนั้นว่าเป็นความผิด กล่าวคือกฎหมายต้องไม่มีผลบังคับย้อนหลังและจะลงโทษบุคคลหนักกว่าโทษที่กฎหมายกำหนดไว้มิได้

4. ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดมิได้

อย่างไรก็ตาม หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้วางหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้ ดังต่อไปนี้

1. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในแต่ละคน รัฐจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนหนึ่งว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นมนุษย์ไม่ได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4)

2. ความเสมอภาค คือความเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย ซึ่งบุคคลแต่ละคนมีสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายถึงความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมที่จะได้รับการปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยความเป็นธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27)

3. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28)

4. สิทธิและเสรีภาพที่จะไม่ถูกบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง คือสิทธิและเสรีภาพที่บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา ถ้าหากว่าการกระทำในขณะนั้นกฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ในขณะที่กระทำความผิดมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29)

5. สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานในคดีอาญาว่าเป็นผู้ไม่มีความผิด และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29)

6. สิทธิและเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัว เสรีตยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32)

7. สิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 33)

8. สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสาร บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใดๆ การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 36)

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวน

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น เจ้าพนักงานจะต้องมุ่งที่จะทำการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นหลักในการปฏิบัติ ส่วนการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมายถือว่าเป็นข้อยกเว้นที่เจ้าพนักงานจะใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น ซึ่งจะได้เป็นหลักประกันต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้ดังนี้

มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ซึ่งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก็จะต้องมีแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ ...”

ดังนั้น ในการจัดระบบงานในกระบวนการยุติธรรมในชั้นเจ้าพนักงาน จึงจะต้องมีการจัดดำเนินงานในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

สถานะของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนกับการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

สถานะของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนมีหลักการที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิดมิได้”

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

โดยบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดผลในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา โดยต้องปฏิบัติในการดำเนินกระทำต่อเขาอย่างเป็นทางการเป็นผู้ไม่มีความผิดตามข้อสันนิษฐานที่รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ โดยที่เป็นหลักการที่แสดงถึงสถานะของผู้ถูกกล่าวหาที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองไว้ ในอันที่จะได้รับการกระทำต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาอย่างคนบริสุทธิ์ ซึ่งจะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างเป็นผู้กระทำผิดมิได้ トラบที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิด

ทั้งนี้หลักการดังกล่าวก็ได้มีปรากฏในหลักการของสิทธิเสรีนิยมด้วย กล่าวคือในทุกขั้นตอนของผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกกล่าวหา ผู้ถูกพิจารณา ผู้ถูกตัดสิน สิทธิของบุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับการคุ้มครองและปกป้องอย่างเต็มที่ ซึ่งการเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในคดีอาญา ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดโดยศาลนั้น ก็ยังปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) บัญญัติว่า¹¹⁹ “ข้อ 11 (1) บุคคลที่ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี” และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง บัญญัติว่า¹²⁰ “ข้อ 14 (2) บุคคลทุกคนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดตามกฎหมาย” อีกด้วย

โครงสร้างการดำเนินคดีอาญาและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

1. ความเบื้องต้น

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติกฎหมายวิธีสบัญญัติที่กล่าวถึงวิธีการดำเนินกระบวนขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินกระบวนกรการยุติธรรมทางอาญาต่อผู้กระทำผิดตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญา โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนกรการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาและการพิพากษาคดี รวมทั้งการลงโทษผู้กระทำผิดตามที่กฎหมายสารบัญญัติได้บัญญัติไว้

บทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นบทบัญญัติที่เรียกว่า “ระบบกล่าวหา” ซึ่งเป็นระบบวิธีพิจารณาที่ว่าด้วยการค้นคว้าพิสูจน์ความจริง หรือการค้นหาความจริง (Truth Finding) โดยผู้กล่าวหาต้องเป็นผู้หาพยานหลักฐานมาสืบแสดงต่อศาลให้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดโดยปราศจากข้อสงสัย (Proof Beyond Reasonable Doubt) เนื่องจากโดยหลักการแล้วกฎหมายได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็น

¹¹⁹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948

¹²⁰ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

ผู้กระทำผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษได้ หากมีข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่ ศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย โดยผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยกฎหมายก็เปิดโอกาสให้สิทธิในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล กฎหมายจึงได้บัญญัติกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติไว้ อย่างชัดเจน เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมควรที่จะเข้าใจบทบาทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างถ่องแท้ว่ากฎหมายได้บัญญัติวงกรอบแนวการปฏิบัติไว้เช่นใด เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ใช้บังคับกฎหมาย (Law Enforcement) ต้องกระทำหรือปฏิบัติให้อยู่ภายในกรอบของกฎหมายที่พึงให้กระทำได้อย่างเคร่งครัด โดยกล่าวว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับ คမ်းขัง ตรวจสอบตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ถึงกระนั้นก็ตามในการใช้กฎหมายนี้ เจ้าหน้าที่หรือผู้ใช้กฎหมายทุกฝ่ายควรที่จะยึดหลักแห่งการอำนวยความยุติธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติด้วย จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนี้ และทำให้สังคมส่วนรวมมีความสงบสุขเรียบร้อยอย่างแท้จริง

2. ขั้นตอนวิธีการดำเนินคดีอาญาและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

การศึกษานั้นสมควรที่จะได้มีความเข้าใจถึงเค้าโครงหรือขั้นตอนวิธีการดำเนินคดีอาญาเสียก่อน ซึ่งการดำเนินคดีอาญานั้นจะเริ่มจากผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง กฎหมายเรียกบุคคลนี้ว่า “ผู้เสียหาย” ผู้เสียหายสามารถเลือกแนวทางในการดำเนินคดีอาญาได้ 2 วิธี คือ

- 2.1 ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง
- 2.2 ผู้เสียหายร้องทุกข์กล่าวโทษมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี (พนักงานอัยการเป็นโจทก์)

กล่าวคือ ถ้าหากพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีให้ โดยผู้เสียหายต้องกระทำการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ในกรณีความผิดต่อส่วนตัวก็ต้องมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือในกรณีความผิดอาญาแผ่นดิน อาจจะเป็นการร้องทุกข์ของผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นทำการกล่าวโทษก็ได้ ว่ามีบุคคลได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น บุคคลจะตกเป็นผู้ต้องหาตามกฎหมายต่อเมื่อถูกหาว่าได้กระทำความผิดอาญาโดยถูกบุคคลใดกล่าวหาต่อเจ้าพนักงานว่าได้กระทำความผิดอาญาขึ้น อันเนื่องมาจากคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7) หรือจากคำกล่าวโทษของบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหาย หรือถูกเจ้าพนักงานกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเองได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (8) โดยหากเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดได้ แม้จะไม่มีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายก็ตาม โดยอาจมีบุคคลอื่นทำการกล่าวโทษขึ้นมาหรือเจ้าพนักงานทำการกล่าวโทษก็ตาม แต่ถ้าเป็นความผิดอันยอมความได้จะต้องมีคำร้องทุกข์ตาม

ระเบียบก่อนเสมอ พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจทำการสอบสวน และกรณีผู้เสียหายจะต้องทำคำร้องทุกข์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7) กล่าวคือ ต้องมีสาระสำคัญที่ว่าต้องมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษด้วย และจะทำการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน หรือต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้ ซึ่งก็สามารถที่จะร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อบุคคลใดตามที่กล่าวมาแล้วก็ได้ และมีได้บังคับให้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเฉพาะต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนเสมอไป ซึ่งแม้พนักงานสอบสวนจะมีได้มีอำนาจทำการสอบสวนในคดีนั้นเลย ก็มีอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้ และจะทำการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษท้องที่ใดท้องที่หนึ่งก็ได้¹²¹

3. วิธีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

3.1 ผู้มีอำนาจร้องทุกข์ ต้องเป็นผู้เสียหาย และรวมทั้งผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 4, 5 และ 6 ด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7)) แต่ผู้กล่าวโทษเป็นผู้ใดก็ได้ที่พบเห็นการกระทำความผิด (ป.วิ.อ. มาตรา 2 (7)) (เฉพาะความผิดอาญาแผ่นดินเท่านั้น)

3.2 เจ้าพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ อาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 124 วรรคแรก, 127) หรืออาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน (ป.วิ.อ. มาตรา 123 วรรคแรก, 127) ซึ่งอาจจะทำการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในท้องที่อื่นใดก็ได้ แม้จะไม่มีอำนาจทำการสอบสวนคดีนั้นเลย ก็มีอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้

3.2.1 หากทำการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานที่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษดังกล่าวก็ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 124 วรรคสอง, วรรคสาม, 127)

3.2.1.1 เมื่อมีหนังสือร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้รับจัดการส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจะจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้

3.2.1.2 เมื่อมีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษด้วยปาก ให้รับจัดการให้ผู้เสียหายไปพบกับพนักงานสอบสวนเพื่อจดบันทึกคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษนั้น ในกรณีเร่งร้อนเจ้าพนักงานนั้นจะจดบันทึกเสียเองก็ได้ แต่แล้วให้รับส่งไปยังพนักงานสอบสวนและจะจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้

¹²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 974/2516

3.2.2 หากทำการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน แต่ไม่ใช่พนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจทำการสอบสวนเหนือคดีนั้น พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษก็ไม่มีอำนาจทำการสอบสวนได้ เพราะถ้าหากทำการสอบสวน การสอบสวนนั้นก็เสียไป และพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120 ดังนั้น พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้จะต้องดำเนินการส่งคำร้องทุกข์นั้นไปยังพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจทำการสอบสวนเหนือคดีนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา 18-21 ด้วย เพื่อที่จะให้พนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจทำการสอบสวนจัดทำคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามระเบียบ และจะได้ทำการสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

เจ้าพนักงานอาจจัดให้มีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา 125 บัญญัติว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ได้กระทำการสืบสวนหรือสอบสวนไปทั้งหมด หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือ ให้ตกเป็นหน้าที่ของพนักงานนั้นจัดการให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 123 และ 124” เมื่อมีบุคคลใดมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือเป็นการร้องขอให้ช่วยเหลือก็ตาม เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรืออาจเป็นพนักงานสอบสวนก็ตาม ซึ่งการดำเนินการช่วยเหลือของเจ้าพนักงานนั้นก็อาจไปพบการกระทำซึ่งมีมูลความผิดทางอาญาเกิดขึ้น และจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม

ถ้ามูลความผิดทางอาญานั้นเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ เจ้าพนักงานก็ต้องดำเนินการจัดให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 123 และ 124 ด้วย หมายความว่าเจ้าพนักงานนั้นต้องมีหน้าที่ในการจัดให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน จึงจะทำการสอบสวนต่อไปได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 121 วรรคสอง เพราะถือว่าคำร้องทุกข์ตามระเบียบนั้นเป็นเงื่อนไขของการสอบสวนในคดีความผิดต่อส่วนตัว ถ้าหากไม่มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบพนักงานสอบสวนก็ไม่อาจจะทำการสอบสวนได้

และหากว่ามูลความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน เจ้าพนักงานก็ไม่ต้องจัดให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบก็ได้ เพราะเหตุว่าความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนดำเนินคดีได้ทันทีโดยมีเพียงคำกล่าวโทษของเจ้าพนักงานนั้น ๆ ก็ได้ ซึ่งไม่จำเป็นที่เจ้าพนักงานต้องจัดให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน

อย่างไรก็ตาม การที่มีบุคคลใดมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่ามีบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดและตกเป็นผู้ต้องหา นั้น ก็มีใช่แต่เพียงว่ามีผู้มาร้องทุกข์กล่าวโทษแล้วบุคคลนั้นจะตกเป็นผู้ต้องหาในทันที ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่ามีการแก่งกล่าวหากันโดยที่ไม่เป็นความจริง ดังนั้น เจ้าพนักงานจึงมีหน้าที่จะต้องใช้วิจรรณญาณด้วยความรอบคอบที่จะให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลทุกฝ่าย รวมทั้งผู้ที่ถูกกล่าวหาด้วย โดยอาจต้องพิจารณาถึงข้ออ้างจากพยานหลักฐานว่ามีเพียงใดหรือไม่ด้วย มิฉะนั้นบุคคลอาจถูกกระทบสิทธิได้โดยง่ายและก็อาจกล่าวได้ว่ารัฐไม่อาจคุ้มครองสิทธิของบุคคลได้แต่อย่างใด เปรียบเทียบในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องต่อศาลด้วยตนเอง ศาลก็ต้องทำการไต่สวน

มูลฟ้องก่อนเสมอ ว่าคดีมีมูลหรือไม่เพียงใดด้วย จึงจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป เพราะฉะนั้น ถึงอย่างไรก็ตามในชั้นเจ้าพนักงานก็ควรคำนึงถึงหลักนิติธรรม ในการที่จะให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายด้วย มิฉะนั้นแล้วหากผู้ต้องหาเพียงแต่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในชั้นเจ้าพนักงานเท่านั้น ก็จะตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว

โดยถ้ามีการสอบสวนโดยชอบของพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลได้ต่อไป กรณีผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง กรณีเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องมีการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องคดีได้ทันที กรณีผู้เสียหายฟ้องเองนั้นศาลจะต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนว่าคดีมีมูลหรือไม่ ถ้าคดีมีมูลศาลจึงประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป

ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษแล้วก็ดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับความผิดที่เกิดขึ้น โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งอาจถือว่าเป็นเครื่องมือของพนักงานสอบสวน เช่นหมายเรียก หมายจับ การจับ หมายค้น การค้น การควบคุม การฝากขัง การปล่อยชั่วคราว เป็นต้น เพื่อให้การสอบสวนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว จึงเสนอความเห็นในสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องเสนอต่อพนักงานอัยการต่อไป

พนักงานอัยการจะตรวจพิจารณาในสำนวนการสอบสวนว่ามีพยานหลักฐานพอฟ้องหรือไม่ โดยอาจมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องหรือเห็นควรสั่งฟ้อง หรือสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมก็ได้ แต่ถ้ามีความเห็นควรสั่งฟ้องพนักงานอัยการก็จะยื่นฟ้องต่อศาล เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ โดยปกติในทางปฏิบัติศาลมักจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้อง โดยสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาในทันที ทั้งนี้เนื่องจากคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนั้นถือได้ว่าผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและผ่านการตรวจสอบของพนักงานอัยการมาแล้วถึง 2 ชั้น จึงต่างกับกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องเองนั้น ยังไม่มีการตรวจสอบมาก่อนว่าผู้ถูกฟ้องนั้นได้เป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ หรือเป็นการกล่าวหาที่ผิดหรือไม่อย่างไร

และกรณีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ไม่ว่าจะผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองหรือพนักงานอัยการเป็นโจทก์ก็ตาม ก็ต้องคำนึงถึงเขตอำนาจของศาลที่จะยื่นฟ้องด้วยว่าศาลนั้น ๆ มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีหรือไม่ (ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 22-26) เมื่อศาลชั้นต้นทำการพิจารณาคดีฝ่ายโจทก์และจำเลยต้องนำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาสืบ โดยโจทก์ต้องนำสืบให้ศาลแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ส่วนฝ่ายจำเลยก็ต้องนำสืบถึงความบริสุทธิ์ของตนแก่ข้อกล่าวหาของโจทก์ว่าตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือหากศาลมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย หรือกรณีจำเลยอาจรับสารภาพต่อศาลก็ตาม ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ ถ้าความผิดนั้นมีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกไม่ถึงห้าปี ถ้าความผิดมีอัตราโทษสูง

กว่าคืออย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ศาลจะต้องทำการสืบพยานหลักฐานก่อนจนกว่าจะพอใจว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริง เมื่อทำการสืบพยานทั้งสองฝ่ายเสร็จสิ้นแล้ว ศาลก็จะพิพากษาคดี ถ้าคดีนั้นไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกา ก็ถือว่าคดีนั้นมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องทำให้คดีอาญา ระบุไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (4) แต่ถ้ามีการอุทธรณ์คดีอาญาก็ยังไม่ระบุจนกว่าศาลอุทธรณ์จะทำการพิพากษาและไม่มีการฎีกา หรือล่วงเลยกำหนดอายุความฎีกา หรือมีการฎีกาและศาลฎีกา พิพากษามาแล้ว จึงจะถือว่าคดีนั้นมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว¹²²

4. สรุปโครงสร้างการดำเนินคดีอาญา

โครงสร้างการดำเนินคดีอาญา สามารถแบ่งได้เป็น 3 ชั้น ดังนี้

4.1 ชั้นสอบสวน ประกอบด้วย

4.1.1 การร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

4.1.2 การรวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ รวมทั้งการใช้เครื่องมือของเจ้าพนักงานโดยไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น หมายเรียก หมายจับ หมายค้น การจับ การค้น การควบคุม การปล่อยชั่วคราว การสอบสวน เป็นต้น

4.1.2.1 ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

4.1.2.2 รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้

4.1.2.3 รู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก

4.1.3 ความเห็นทางคดีและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

4.2 ชั้นพนักงานอัยการ

4.2.1 พิจารณาสำนวนการสอบสวน และเมื่อเห็นว่าไม่เพียงพอหรือไม่ชัดเจน ให้สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป สอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถาม

---

¹²² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ภาค 1-2). (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2545). หน้า 5-8.

4.2.2 ความเห็นในการสังคดีแล้วฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล หรือสั่งไม่ฟ้อง หรืองดการสอบสวน ส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

4.3 ชั้นศาล

พิจารณาและพิพากษาในคดีนั้น ๆ

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นสอบสวนของประเทศไทย

การสอบสวนคดีอาญา (Inquiry of Criminal) เป็นกลไกที่สำคัญของรัฐที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความสงบสุขของสังคม ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของประชาชน อันเป็นหน้าที่ประการสำคัญที่สุดของรัฐตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองนั้น เป็นความต้องการในการดำรงอยู่ของสังคมและมนุษย์ และยังเป็นพื้นฐานของการปกครองในอันที่จะเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติโดยรวม ซึ่งพนักงานสอบสวนเป็นองค์กรแรกที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้น การใช้อำนาจสอบสวนตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ พนักงานสอบสวนจึงต้องปฏิบัติภายใต้กรอบของบทบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัดด้วย โดยให้พึงระลึกเสมอว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ไม่มีความผิด จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิด และพนักงานสอบสวนจะต้องวางตัวเป็นกลาง มิใช่เพียงแต่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อให้ยืนยันผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดประการเดียวไม่ ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องกระทำการสอบสวนด้วยความเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม กล่าวคือ พนักงานสอบสวนต้องกระทำการสอบสวนภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย และให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือผู้กล่าวหาก็ตาม เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและให้ความเป็นธรรมเกิดขึ้นในสังคม พนักงานสอบสวนจึงควรที่จะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่มีอยู่ และนำมาถ่วงดุลพิเคราะห์ว่าพยานหลักฐานใดน่าเชื่อถือได้ หรือรับฟังได้มากน้อยเพียงใด และถ้าพยานหลักฐานไม่พอรับฟังได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด จะได้มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องและปล่อยตัวไปโดยเร็ว และถ้ามีพยานหลักฐานยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด จะได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องและนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการยุติธรรมของเรามีประสิทธิภาพและให้ความเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น และจะเป็นการเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความเข้มแข็งและก่อให้เกิดกฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เชื่อถือศรัทธา และได้รับการยอมรับจากประชาชน ในขณะเดียวกันระบบการสอบสวนคดีอาญาจะต้องเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เป็นอย่างดีด้วย เพราะแท้จริงแล้วระบบ

การสอบสวนคดีอาญาของเรานั้น เป็นระบบไต่สวนที่เจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริง เพื่อให้อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาเป็นการใช้อำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้ประเทศชาติและสังคมดำรงอยู่ด้วยความผาสุก ปลอดภัย และประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐด้วยความชอบธรรมอย่างแท้จริง

1. วิธีการสอบสวนผู้ต้องหา

การสอบสวนผู้ต้องหาที่มีความสำคัญ กล่าวคือ ถ้าหากไม่มีการสอบสวนแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ การสอบสวนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็จะถือว่าคดีนั้นไม่มีการสอบสวนมาก่อน พนักงานอัยการก็จะไม่มีอำนาจฟ้อง (ป.วิ.อ. มาตรา 120) คำให้การรับสารภาพย่อมเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี ถ้าหากรับสารภาพโดยสมัครใจ และได้พยานหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบ และเป็นช่องทางที่พนักงานสอบสวนจะค้นหาความจริงของคดี โดยนำผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพได้

1.1 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคหนึ่ง)

1.2 ให้พนักงานสอบสวนถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคหนึ่ง)

1.3 แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคหนึ่ง)

1.4 การแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่า ผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสอง)

1.5 ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสาม)

1.6 พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหา และที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสี่)

1.7 เมื่อมีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าเหตุที่จะออกหมายจับผู้นั้นได้ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคห้า)

1.8 หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคห้า)

1.9 พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคห้า)

1.10 ก่อนถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อน (ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 (1) (2)) ดังนี้

1.10.1 ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

1.10.2 ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

1.11 ถ้อยคำของผู้ต้องหาก่อนมีการแจ้งสิทธิหรือก่อนดำเนินการตามมาตรา 134/1, 134/2, 134/3 รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคสาม)

2. การสอบสวนต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหา ดังต่อไปนี้

2.1 สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับ ชูเชื้อ ล่อลวง หรือให้สัญญา จูงใจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135

2.2 สิทธิที่จะไม่ถูกควบคุมหรือขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90

2.3 สิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคสาม

2.4 สิทธิขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146

2.5 สิทธิที่จะได้ประกันตัวต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ และการไม่ปล่อยชั่วคราวจะต้องแจ้งเหตุนั้นให้ผู้ต้องหาทราบด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 107

2.6 สิทธิที่จะได้รับทราบผลการสอบสวนถึงความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาณัติของผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 138

2.7 สิทธิในการมีความสามารถในการต่อสู้คดีได้ โดยจะต้องไม่เป็นผู้วิกลจริตและสามารถต่อสู้คดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14

2.8 สิทธิในการมีล่าม หรือล่ามภาษามือโดยมิชักช้า ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย หรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น หรือไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13

2.9 สิทธิในการขอสืบพยานก่อนฟ้องคดีต่อศาล ในกรณีที่ผู้ต้องหาเห็นว่าหากตนถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้วจะไม่สามารถนำพยานมาสืบได้ในภายหลัง และมีสิทธิที่จะซักค้านและตั้ง

ทนายความซักค้านก็ได้ ในกรณีที่พนักงานอัยการได้ร้องขอสืบพยานก่อนฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ

2.10 สิทธิที่จะไม่ถูกรุ้กระทำทรมาน ทารุณกรรม หรือถูกลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28

2.11 สิทธิที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29

2.12 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิด และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29

2.13 สิทธิและเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32

3. สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนในชั้นสอบสวน

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพด้วยการให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนในชั้นสอบสวน มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติไว้ว่า ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้ต้องหาต้องการทนายความหรือไม่ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือเป็นคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปี แต่ถ้าในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกถ้าผู้ต้องหาต้องการทนายความ รัฐจึงจัดหาทนายความให้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1)

การคุ้มครองที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนของประเทศไทย ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1) คือ

- 3.1 พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- 3.2 ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวนให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธินี้ และยังคงกล่าวถึงสิทธิดังกล่าวอีกใน ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 (2) ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า “ผู้ต้องหา มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้” และ ป.วิ.อ. มาตรา 134/3 อีกเช่นกันว่า “ผู้ต้องหา มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้” เป็นการยืนยันถึงสิทธิของผู้ต้องหา ที่สามารถจะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนนั้นได้ตามความประสงค์ของตน อย่างไรก็ตามบทบัญญัติของกฎหมายระบุให้สิทธิและเสรีภาพแก่ผู้ต้องหาเพียงให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำเท่านั้น ไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาปรึกษาหารือกับทนายความในขณะถามปากคำนั้นด้วย สิทธิในการมีทนายความ เป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพผู้ต้องหาว่าจะไม่ถูกกระทำการอันมิชอบในระหว่างการสอบปากคำนั้น และในขณะเดียวกันก็เป็นมาตรการในการคุ้มครองเจ้าพนักงานว่าได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในระหว่างการสอบปากคำนั้นไม่มีการกระทำใดที่เป็นไปในทางที่มิชอบ ทั้งนี้การให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนในชั้นสอบสวน จึงเป็นทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาควบคู่ไปกับการเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงความถูกต้องในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนไปด้วยในตัว

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นสอบสวนของประเทศไทย¹²³

ประเทศของอังกฤษใช้ระบบกระบวนการพิจารณาที่เรียกว่า ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) แบบมีลูกขุน (Jury) และไม่มีประมวลกฎหมาย แต่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย มีดังนี้

1. ระบบสืบสวนสอบสวน-ฟ้องร้อง

อำนาจโดยทั่ว ๆ ไป ในการสืบสวนสอบสวน ฟ้องร้องคดีทั่ว ๆ ไปของประเทศอังกฤษ ตำรวจของอังกฤษอยู่ภายใต้การควบคุมของการปกครองส่วนท้องถิ่น (คือเทศบาลในรูปแบบต่าง ๆ) ซึ่งเป็นอิสระจากอำนาจส่วนกลาง (ยกเว้น Metropolitan Police) ดังนั้นการที่เราได้ยินว่า

¹²³ อมร จันทรมบูรณ์. อำนาจสืบสวนฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. (พระนคร : โรงพิมพ์สาส์นสยาม, 2527). หน้า 623-625.

ตำรวจอังกฤษจับรัฐมนตรีของอังกฤษได้จึงเป็นเรื่องธรรมดา เพราะตำรวจอังกฤษเกือบทั้งหมดเป็นตำรวจเทศบาล เพื่อให้การปราบปรามคดีอาญาเป็นผล ประเทศอังกฤษมีหลักยอมให้ประชาชนทั่วไปฟ้องคดีอาญาได้ แม้นั้นจะไม่มีส่วนได้เสียในกรณีนั้น โดยถือว่าประชาชนนั้นทำหน้าที่แทนในนามแผ่นดิน ความจริงในเรื่องนี้จะเรียกว่าประชาชนไป “ฟ้อง” คดีอาญาที่เดียวก็ไม่ตรงนัก เพราะอังกฤษเขาเรียกของเขาวว่าประชาชนไป “แจ้งข่าว” (Metropolitan Police) ต่อผู้พิพากษาศาลแขวง (หรือผู้พิพากษาท้องถิ่น) และผู้พิพากษาศาลแขวง (หรือผู้พิพากษาท้องถิ่น) ก็จะดำเนินการสอบสวน (หรือไต่สวนมูลฟ้อง) จนกระทั่งสั่งให้ดำเนินคดีอาญาได้ในศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษา¹²⁴ อาจกล่าวได้ว่าการสอบสวนคดีอาญาที่เริ่มจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้สอบสวนเบื้องต้น และเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจจับกุมบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายจับได้ตามบทบัญญัติข้อ 646 โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าชั้นสารวัตร หรือนายตำรวจที่ประจำการอยู่ ณ สถานีตำรวจที่บุคคลดังกล่าวถูกจับกุม จะต้องดำเนินการไต่สวนเรื่องราวที่ถูกกล่าวหาทันที¹²⁵

2. ระยะเวลาในการควบคุมสอบสวน

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาได้แล้ว จะต้องรีบสอบสวนเบื้องต้นให้แล้วเสร็จภายใน 24 ชั่วโมง ถ้าไม่อาจนำผู้ต้องหาขึ้นฟ้องต่อศาลได้ภายใน 24 ชั่วโมง จะต้องให้ผู้ต้องหา มีสัญญาประกันตัวออกไปได้โดยมีหลักทรัพย์ประกัน หรือไม่มีหลักทรัพย์ประกัน ทั้งนี้ นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเห็นว่ากรณีที่ถูกกล่าวหาอยู่ในขั้นร้ายแรงมาก เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องหาจะมาปรากฏตนต่อศาลตามเวลาและสถานที่ที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน¹²⁶

3. อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวน

ตำรวจอังกฤษมีอำนาจสอบสวนปากคำบุคคลใด ๆ ก็ได้ เพื่อที่จะทราบว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ และไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือไม่ หากตำรวจเห็นว่าจะได้รับข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ ตรวบเท่าที่ผู้นั้นยังไม่ได้ถูกแจ้งข้อหาอย่างเป็นทางการหรือยังมิได้มีการแจ้งว่าเขาอาจถูกดำเนินการฟ้องร้องคดี ในกรณีที่การสอบสวนของตำรวจปรากฏว่าผู้ต้องหาคนใดซึ่งถูกแจ้งข้อหาเป็นทางการแล้วให้ถ้อยคำเป็นลายลักษณ์อักษร และตำรวจต้องการนำถ้อยคำของ

¹²⁴Diana Woodhouse. “The Office of Lord Chancellor”, in Public Law. (UK : Hart Publishing, 1998). p.624.

¹²⁵Viscount G. T. Simonds, ed. Halsbury’s Laws of England. 3rd ed. (London : Butterworths, 1955). p.353.

¹²⁶Ibid.

ผู้ต้องหาขึ้นไปยืนยันการกระทำของผู้ต้องหาอื่นที่ถูกแจ้งข้อหาเป็นทางการ ตำรวจจะต้องส่งสำเนาที่แท้จริงของถ้อยคำเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นให้ผู้ต้องหาคนแรกที่ยืนยันหรือขัดทอด้วยแต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่ตำรวจมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสงสัยว่าบุคคลใดกระทำความผิด ตำรวจต้องเตือนบุคคลหรือทำให้เขารู้ตัวว่าจะต้องได้รับการเตือน ก่อนที่ตำรวจจะตั้งคำถามใด ๆ หรือสอบถามใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น โดยแจ้งว่าเขาอาจถูกฟ้องร้องในความผิดนั้น ทั้งนี้ตำรวจต้องกระทำโดยมิชักช้า¹²⁷

4. สิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

บุคคลที่ถูกสอบสวนไม่ว่าระยะใด ๆ ก็ตาม ควรที่จะสามารถติดต่อและปรึกษาหารือเป็นส่วนตัวกับทนายความได้ ทั้งนี้แม้จะถูกควบคุมตัวอยู่ก็ตาม เว้นแต่การติดต่อจะปรึกษาหารือเป็นส่วนตัวกับทนายความนั้น จะทำให้กระบวนการสืบสวนสอบสวนเกิดความล่าช้า หรือมีอุปสรรคอย่างไม่มีเหตุผล ผู้ถูกควบคุมควรได้รับอนุญาตให้พูดโทรศัพท์กับทนายความหรือเพื่อน ๆ เว้นไว้แต่ว่าการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดอุปสรรคแก่กระบวนการสอบสวน และจะต้องให้อุปกรณ์การเขียนต่าง ๆ แก่ผู้ถูกควบคุม และจดหมายของเขาจะต้องส่งไปทางไปรษณีย์หรือทางอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดความล่าช้าน้อยที่สุด นอกจากนั้นหากผู้ถูกควบคุมยอมเสียค่าใช้จ่ายก็จะต้องจัดส่งโทรเลขให้ทันที บุคคลซึ่งถูกควบคุมนั้นจะต้องได้รับการบอกกล่าวด้วยวาจาถึงสิทธิและอุปสรรคอันวนความสะดวกต่าง ๆ ที่เขาจะได้รับ นอกจากนั้นจะต้องมีการประกาศระบุถึงสิ่งต่าง ๆ นั้นแสดงไว้ในสถานที่ซึ่งง่ายแก่การเห็นบนสถานีตำรวจ และควรแจ้งให้ผู้ถูกควบคุมได้อ่านประกาศนี้ด้วย ควรมีการจัดให้ผู้ถูกถามได้รับความสะดวกต่าง ๆ พอสมควร และให้บริการเครื่องดื่มด้วยในกรณีที่ไปไม่ได้ การสอบสวนเด็ก (ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือไม่ก็ตาม) ควรถูกถามต่อหน้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองเท่านั้น หรือในกรณีที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่อยู่ด้วย ก็ควรกระทำต่อหน้าบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีเพศเดียวกับเด็ก และไม่ใช้ตำรวจ เด็กหรือเยาวชนไม่ควรถูกจับหรือแม้แต่สอบปากคำที่โรงเรียน เว้นแต่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในกรณีที่จำเป็นต้องทำการสอบสวนปากคำที่โรงเรียน ควรกระทำต่อเมื่อครูใหญ่หรือผู้แทนให้ความยินยอมและอยู่ในสถานที่นั้นด้วยและบุคคลที่ถูกถามหรือให้ถ้อยคำ และตำรวจผู้ตั้งคำถามหรือผู้จดถ้อยคำควรนั่งด้วยกัน

---

¹²⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. “การสอบสวนคดีอาญาในประเทศอังกฤษ (Judges' Rules)”, (เอกสารประกอบคำบรรยาย ชั้นปริญญาโทวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบกับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526). (อัดสำเนา).

ในประเด็นการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหา ในประเทศอังกฤษกำหนดแนวทางปฏิบัติของ ตำรวจว่า เมื่อผู้เข้ามอบตัวหรือผู้ถูกจับมาถึงสถานีตำรวจ จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบสิทธิ 3 ประการอย่างชัดเจน คือ 1) สิทธิที่จะได้แจ้งให้บุคคลตามความประสงค์ของผู้นั้นได้ทราบเกี่ยวกับการ ถูกจับหรือถูกดำเนินคดีนั้น 2) สิทธิที่จะได้ปรึกษาหารือกับที่ปรึกษากฎหมายเป็นการส่วนตัว ซึ่ง จะต้องมีการจัดให้โดยที่ผู้นั้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และ 3) สิทธิที่จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอน การปฏิบัติในการดำเนินคดีนั้นตามระเบียบ โดยเจ้าพนักงานแจ้งแก่ผู้ถูกจับในขณะที่จับหรือในเวลา ที่เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

นอกจากนี้ยังกำหนดให้ตำรวจจะต้องเตือนให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบในทุกครั้งที่ มีการสอบปากคำ ว่า ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ต้องให้การใด ๆ แต่หากได้ให้การ คำพูดของ เขาจะถูกใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาได้นั้น การสอบปากคำผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ บังคับให้ใช้เทปบันทึกเสียง ซึ่งน้ำเสียงและถ้อยคำที่ปรากฏจากเสียงจริงของพนักงานสอบสวนในการ แจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา และการใช้เป็นหลักฐานของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาภายหลังจากนั้น อาจสื่อถึงข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและตรงกับการสอบปากคำจริงมากกว่าการบันทึกตามเอกสารเพียงอย่าง เดียว การสอบปากคำในแต่ละครั้งซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องแจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาได้ ทราบก่อนสอบปากคำ โดยเฉพาะสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ ก็จะได้ปรากฏเป็นหลักฐานในเทป บันทึกเสียงนั้นด้วย ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลอย่างเป็นจริงมากกว่าการที่เพียงแต่พิมพ์ใน แบบฟอร์มของบันทึกของเจ้าพนักงาน ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาจำนวนมากอาจจะไม่ทันได้อ่าน ข้อความดังกล่าวโดยละเอียด หรือไปเห็นข้อความนั้นภายหลังให้การไปเรียบร้อยแล้ว¹²⁸ และผู้มี อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาในกฎหมายไทย ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่วนในอังกฤษ ได้แก่ เจ้าพนักงานควบคุมและศาล¹²⁹

5. การยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสอบสวนที่มีขอบ

ผลในทางกฎหมายและระเบียบการสอบสวนคดีอาญาของอังกฤษ หากถ้อยคำใน การสอบสวนได้มาโดยสมัครใจอย่างแท้จริงแล้ว ถ้อยคำนั้นโดยกฎหมายอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

¹²⁸ ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549). หน้า 68-69.

¹²⁹ ณรงค์ ใจหาญ. “การจับและการควบคุมในกฎหมายอังกฤษและไทย”, วารสาร นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 20 (3), กันยายน 2533. หน้า 113.

ได้ แม้ว่าจะได้มาโดยการฝ่าฝืนระเบียบ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษามีดุลพินิจที่จะไม่รับฟังได้ หากเห็นว่า เป็นถ้อยคำที่ได้มาโดยวิธีการที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ให้ถ้อยคำนั้น¹³⁰

6. สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตน ในชั้นสอบสวน

ประเทศอังกฤษมีกฎหมาย “The Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE)” Section 58 กำหนดว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะปรึกษาหารือกับที่ปรึกษากฎหมายเป็นการส่วนตัวในเวลาใด ๆ ก็ตามที่เขาร้องขอ และเมื่อเขาได้ร้องขอเช่นนั้นแล้ว เขาจึงจะได้รับอนุญาตให้ได้ปรึกษาหารือกับที่ปรึกษากฎหมายนั้นโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้นั้น แม้ผู้ถูกจับกุมได้เคยปฏิเสธการใช้สิทธินี้โดยอ้างว่าไม่ต้องการปรึกษาหารือกับที่ปรึกษากฎหมายก็ตาม ก็ยังสามารถเปลี่ยนใจใหม่ได้ ในระหว่างเวลาที่ผู้ถูกจับได้ถูกสอบปากคำอยู่นั้นได้ อีกทั้งสามารถเรียกร้องให้ที่ปรึกษากฎหมายดังกล่าวอยู่ด้วยในระหว่างเวลาที่ผู้ถูกจับให้การต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน เพื่อการปรึกษาหารือไม่ว่าจะเป็นการส่วนตัวหรือเปิดเผยนั้นได้ด้วย ซึ่งตามสถานีตำรวจหลายแห่งในประเทศอังกฤษ ก็มีบริการโดยที่ปรึกษากฎหมายดังกล่าวโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาชั้นสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส¹³¹

ประเทศฝรั่งเศสถือว่าคดีอาญาเป็นเรื่องของรัฐ ดังนั้นจึงต้องให้พนักงานของรัฐ (อัยการ) เป็นผู้ฟ้องร้องเท่านั้น (ยกเว้นคดีความผิดเล็กน้อยจำพวกลหุโทษและมิชฌิมโทษบางประเภท) ประชาชนผู้เสียหายจึงจะฟ้องร้องได้ ดังนั้นกลไกของรัฐเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีของพนักงานของรัฐจึงต้องรัดกุม เพื่อมิให้มีการกระทำความผิดทางอาญารอดพ้นไปจากการถูกฟ้องร้องได้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส มีดังนี้

1. รูปแบบของรัฐธรรมนูญประเทศฝรั่งเศส

ได้มีการอ้างอิงถึงคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ซึ่งมีการยืนยันและเพิ่มเติมให้สมบูรณ์โดยบทนำของรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946 คำประกาศว่า

¹³⁰ Sir Rupert Cross. *Evidence*. (London : Butterworth, 1979). อ้างถึงใน
เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. *เรื่องเดียวกัน*. หน้า 7.

¹³¹ อมร จันทสมบุรณ์. *เรื่องเดิม*. หน้า 625.

ด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 นับว่ามีความสำคัญยิ่ง และเป็นเอกสารชิ้นแรกที่มีการแยกระหว่าง “สิทธิมนุษยชน” และ “สิทธิพลเมือง” มนุษย์นั้นหมายถึง สิ่งมีชีวิตที่ดำรงอยู่ก่อนสังคมหรืออยู่ในสภาวะธรรมชาติ ในขณะที่พลเมืองนั้นหมายถึง ผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตย ดังนั้น “สิทธิพลเมือง” จึงเป็นสิทธิที่กฎหมายบ้านเมืองกำหนดให้ ส่วนสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิมูลฐาน (Fundamental Rights) เพราะเป็นสิทธิที่ดำรงอยู่ก่อนรัฐ สิทธิพลเมืองซึ่งเป็นสิทธิที่รัฐกำหนดให้จึงต้องอยู่ภายใต้และขึ้นอยู่กับสิทธิมูลฐานคือ สิทธิมนุษยชน¹³²

หลักการสำคัญที่คำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองวางไว้ คือ

- 1.1 หลักว่าด้วยเสรีภาพ (Liberty)
- 1.2 หลักว่าด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย (Legality)
- 1.3 หลักว่าด้วยความเสมอภาค (Equality)

2. กระบวนการวิธีพิจารณาความอาญา

ในประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้แยกกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาออกเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ 2 ขั้นตอน เช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ในระบบประมวลกฎหมาย อาติ เเยอร์มนี ตุรกี เบลเยียม ซึ่งเป็นการดำเนินการในระบบกล่าวหา (Accusatorial System) โดยขั้นตอนทั้ง 2 ดังกล่าว ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีอาญา และขั้นตอนหลังการฟ้องคดีอาญา

เหตุที่แบ่งการดำเนินคดีอาญาออกเป็น 2 ขั้นตอนดังกล่าว ก็เพื่อมิให้ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายเดียวในการดำเนินคดีอาญา ดังนั้นการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาจึงมีการแบ่งการดำเนินคดีออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ ขั้นตอนก่อนฟ้องคดีอาญาเป็นขั้นตอนการหาข้อเท็จจริงก่อนฟ้องร้อง โดยจะมีองค์กรตำรวจสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ ส่วนขั้นตอนหลังการฟ้องคดีเป็นหน้าที่ขององค์กรศาล

โดยจะทำการศึกษาเฉพาะในส่วนของการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนก่อนฟ้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ เมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่เป็นผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำคดีไปสู่กระบวนการยุติธรรมได้ 3 ทาง ซึ่งระบบการดำเนินคดีผู้ที่จะสามารถรับคำร้องทุกข์ได้คือ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาสอบสวน โดยหลักแล้วจะมีการคานอำนาจกันระหว่าง เนื่องจากการสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส ที่มีองค์กรที่เกี่ยวข้องถึง 3 องค์กร คือ ตำรวจสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษาสอบสวน ทั้งนี้เนื่องจากการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

¹³² โภคิน พลกุล. ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย. (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529). หน้า 89.

2.1 การสอบสวนเบื้องต้น

การสอบสวนเบื้องต้นเป็นหน้าที่ของตำรวจสอบสวน ซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อที่จะทราบว่ามีความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ผลของการสอบสวนเบื้องต้นมีผลอย่างยิ่งในการดำเนินคดีอาญา เพราะจะทำให้พนักงานอัยการพิจารณาว่า สมควรจะดำเนินคดีอาญาต่อไปหรือไม่ โดยพนักงานอัยการจะทำการยุติเรื่องไว้หากเห็นว่าการกระทำไม่เป็นความผิดอาญาหรือไม่เป็นความจริง หรืออาจส่งฟ้องต่อศาลโดยตรงได้หากมีพยานหลักฐานหรือผู้กระทำความผิดรับสารภาพ และหากเรื่องที่มีความยุ่งยากซับซ้อนก็อาจทำคำร้องให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนได้ ซึ่งการสอบสวนของตำรวจสอบสวนเป็นการกลั่นกรองคดีในเบื้องต้น ทำให้คดีขึ้นสู่ศาลหรือผู้พิพากษาน้อยลงไป จะเห็นว่าการสอบสวนเบื้องต้นนี้ตำรวจสอบสวนจะมีอำนาจในการสอบสวนจำกัดอย่างมาก โดยเฉพาะอำนาจที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เรื่องการจับไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจตำรวจสอบสวนไว้ คงมีแต่เรื่องการควบคุมตัว ทั้งนี้หากมีความจำเป็นตำรวจสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยมีเหตุผลอันควร หากเห็นว่าการควบคุมตัวไว้จะมีประโยชน์ในการถามคำให้การเพิ่มเติม หรือว่าหากปล่อยตัวไปจะทำให้การสอบสวนของตำรวจเสียหาย อย่างไรก็ตามจะควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง และหากมีความจำเป็นอาจขยายเวลาการควบคุมตัวไว้ได้อีกไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยต้องได้รับการอนุมัติจากพนักงานอัยการเป็นลายลักษณ์อักษร และตำรวจสอบสวนจะต้องทำบันทึกการควบคุมตัวอย่างละเอียด และเมื่อสิ้นสุด 24 ชั่วโมงแล้ว ผู้ถูกจับมีสิทธิขอให้แพทย์ตรวจร่างกายได้ ทั้งนี้ผู้ควบคุมตัวจะต้องแจ้งให้เขาทราบถึงสิทธิดังกล่าวด้วย เมื่อทำการสอบสวนเบื้องต้นเสร็จ ตำรวจสอบสวนจะต้องส่งสรุปสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องสงสัยนั้นแก่พนักงานอัยการ เพื่อวินิจฉัยว่าควรจะมีการฟ้องร้องต่อไปหรือไม่ และการสอบสวนเบื้องต้นจะสิ้นสุดลงทันทีหากผู้พิพากษาสอบสวนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวน โดยตำรวจสอบสวนจะมีหน้าที่ในข้อหาที่ได้รับมอบหมายจากผู้พิพากษาสอบสวนเท่านั้น

การสอบสวนเบื้องต้นนั้นตามหลักแล้วพนักงานสอบสวนมีอำนาจน้อย เป็นเรื่องที่อาศัยความสมัครใจของผู้ที่ถูกสอบสวนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเล็กน้อย ผู้ต้องหาได้รับสารภาพหรือยอมจำนนต่อพยานหลักฐาน อัยการก็อาจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลโดยตรง หากเป็นเรื่องซับซ้อนหรือเป็นเรื่องที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษา ก็จะต้องส่งต่อไปให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวนต่อไป ประโยชน์ของการสอบสวนเบื้องต้น ทำให้ลดคดีที่จะต้องไปสู่ผู้พิพากษาสอบสวนและที่จะไปสู่ศาลได้มาก อีกทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์กรณีมีพยานหลักฐานใหม่ภายหลังที่ได้สั่งไม่ฟ้องไปแล้ว ซึ่งจะทำให้กลับไปสั่งฟ้องได้อีก การสอบสวนเบื้องต้นจึงถือเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงในเบื้องต้นเพื่อวินิจฉัยว่ามีความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ในขั้นนี้ผู้ต้องสงสัยไม่มีสิทธิมีทนายอยู่ด้วยในระหว่างสอบสวน เมื่อตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวนเบื้องต้นเสร็จสิ้นแล้ว และส่งสำนวนการสอบสวนไปให้อัยการเพื่อให้อัยการพิจารณาว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไรหรือไม่ โดยการสอบสวนเบื้องต้นนี้ทำให้อัยการสามารถ

จะพิจารณาคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษที่ได้รับไว้ได้ว่าสมควรจะดำเนินการต่อไปอย่างไรหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจฟ้องร้องได้ เช่น ข้อกล่าวหาไม่เป็นความจริง การกระทำที่กล่าวหาไม่เป็นความผิดอาญา อัยการก็จะสั่งยุติเรื่องได้ ประโยชน์ของการสอบสวนเบื้องต้นทำให้ลดคดีที่จะไปสู่ผู้พิพากษาสอบสวนและที่จะไปสู่ศาลมากมาย

2.1.1 ผู้มีอำนาจในการสอบสวนเบื้องต้น คือ

2.1.1.1 นายตำรวจฝ่ายคดี (Les Officiers de la Police Judiciaire) เป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในกลุ่มพนักงานสอบสวนด้วยกัน มีด้วยกันหลายสังกัด แต่โดยตรงได้แก่ กรมตำรวจ สังกัดกระทรวงมหาดไทย

2.1.1.2 พนักงานตำรวจฝ่ายคดี (Les Agents de la Police Judiciaire) แต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ เพื่อทำหน้าที่ช่วยนายตำรวจฝ่ายคดี

2.1.1.3 ข้าราชการพลเรือนบางประเภท มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนได้ เช่น ข้าราชการกรมป่าไม้ เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับป่าไม้ หรือข้าราชการกรมชลประทาน เฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับการชลประทาน

2.1.2 อำนาจที่มีอยู่ของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนเบื้องต้น มีดังต่อไปนี้

2.1.2.1 การถามปากคำบุคคล การรับฟังพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นบุคคลที่อ้างตนว่าเป็นผู้เสียหายหรือบุคคลทั่วไปที่สมัครใจเป็นพยาน ในขั้นนี้ไม่มีการสาบานตน และบุคคลเหล่านั้นจะให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำก็ได้ หากถ้อยคำที่ให้นั้นเป็นเท็จก็จะฟ้องร้องผู้นั้นแจ้งความเท็จไม่ได้เช่นเดียวกัน

2.1.2.2 การค้นในเคหสถานและยึดของกลาง อำนาจในการตรวจสถานที่และยึดของกลาง โดยความยินยอมของเจ้าของสถานที่นั้นต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยไม่จำเป็นต้องมีหมาย และต้องทำในเวลากลางวันตั้งแต่ 06.00-12.00 น. เพื่อคุ้มครองพนักงานสอบสวนว่าเข้าไปในเคหสถานโดยไม่ได้รับความยินยอม ในขณะที่เดียวกันก็ควบคุมพนักงานสอบสวนว่าจะเข้าไปได้ ต้องโดยได้รับความยินยอมเท่านั้น

2.1.2.3 การควบคุมตัว อำนาจในการควบคุมผู้ต้องสงสัย ซึ่งควบคุมได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง ไม่นับระยะเวลาเดินทาง นับตั้งแต่มาถึงสถานีตำรวจ การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยมีประโยชน์ในเรื่องของการค้นหาความจริงจากผู้ต้องสงสัย ข้อยกเว้น สำหรับระยะเวลา 24 ชั่วโมง คือ ถ้าเป็นความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับการก่อการร้าย ยาเสพติด สามารถควบคุมตัวไว้ได้ 48 ชั่วโมง และสามารถขยายเวลาออกไปโดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้อนุมัติได้โดยต้องทำบันทึกถึงเหตุแห่งการควบคุมตัว เวลาเริ่มต้นที่ทำการควบคุมและปล่อยตัวไปเมื่อใดให้ผู้ถูกควบคุมลงนามกำกับ หรือหากไม่ลงนามก็ให้บันทึกไว้ว่าไม่ลงนาม

2.1.2.4 กรณีขอขยายเวลา เมื่อพ้นระยะเวลาที่ขอขยายแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องสรุปการสอบสวนว่าควรมีการฟ้องหรือไม่

2.2 การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า

การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตำรวจสอบสวนจะมีอำนาจมากขึ้นกว่าในกรณี การสอบสวนเบื้องต้น โดยเฉพาะอำนาจที่เป็นมาตรการเชิงบังคับ ทั้งนี้เนื่องจากจะทำให้สามารถ รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นสด ๆ สำหรับความผิดซึ่งหน้าจะมีได้เฉพาะแต่กรณีที่ เป็น ความผิดอุกฤษฏ์โทษ หรือความผิดมรณะโทษ

เมื่อมีความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นเพื่อให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยมีโอกาสผิดพลาดน้อยที่สุด ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสจึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้เป็น พิเศษ กล่าวคือเมื่อตำรวจสอบสวนได้ทราบการกระทำความผิดซึ่งหน้าแล้วมีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องไปยัง พนักงานอัยการในทันที เมื่อพนักงานอัยการทราบเรื่องแล้วก็สามารถใช้ดุลพินิจได้ว่าจะไปควบคุมการ สอบสวนด้วยตนเองหรือไม่ และตำรวจสอบสวนต้องไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็ว การที่ตำรวจสอบสวนมี อำนาจที่เป็นมาตรการเชิงบังคับมากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะพิสูจน์ความผิดและ หาตัวผู้กระทำความผิดให้ได้โดยเร็ว¹³³ ความผิดซึ่งหน้าจะเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป หรือ ความผิดอุกฤษฏ์โทษส่วนใหญ่ก็เป็นความผิดที่ร้ายแรง การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า พนักงาน สอบสวนมีอำนาจมาตรการเชิงบังคับที่ทำให้กระทบสิทธิและเสรีภาพผู้ต้องหาหรือผู้ที่ถูกจับกุม ความผิดที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า คือต้องพบเห็นในขณะกระทำความผิดหรือเพิ่งทำเสร็จขณะนั้น หรือพบในขณะวิ่งหนีโดยมีวัตถุที่ต้องสงสัยหรือมีร่องรอยติดตัว การที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเป็น มาตรการเชิงบังคับมากขึ้น ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะพิสูจน์ความผิด และหาตัว ผู้กระทำความผิดให้เร็วที่สุด

อำนาจในการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า มีดังต่อไปนี้

2.2.1 อำนาจในการตรวจสถานที่เกิดเหตุและห้ามมิให้บุคคลออกไปจาก สถานที่เกิดเหตุเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุด

2.2.2 สามารถสั่งให้บุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุนั้นให้ถ้อยคำหรือปากคำได้ โดย หากไม่ให้ถ้อยคำจะถือว่ามีความผิดทางอาญา พนักงานสอบสวนสามารถบังคับให้บุคคลเหล่านั้นให้ ปากคำได้ ถ้าไม่ยอมให้ถ้อยคำหรือปากคำแล้วจะมีความผิดต่อกฎหมาย

¹³³ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เรื่องเดิม. หน้า 64.

2.2.3 อำนาจในการค้นสถานที่เกิดเหตุ ในกรณีคดีความผิดซึ่งหน้านี้ ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมหรือไม่จำเป็นต้องมีหมาย พนักงานสอบสวนก็สามารถเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุได้ แต่ก็มีกรณีที่จำเป็นต้องเข้าไปในทันทีทันใด มิฉะนั้นแล้วพยานหลักฐานหรือร่องรอยที่เข้าไปตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุอาจสูญหายหรือถูกทำลายได้ มาตรการที่สำคัญในการคุ้มครองจะต้องค้นในเวลากลางวัน เว้นแต่ถ้าเริ่มในเวลากลางวันแล้วไม่เสร็จ ก็สามารถทำการตรวจค้นต่อเนื่องในเวลากลางคืนได้ แต่ก่อนทำการตรวจค้นต้องแสดงความบริสุทธิ์ และทำการค้นต่อหน้าเจ้าของสถานที่ ถ้าไม่มีเจ้าของสถานที่ก็ให้กระทำต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน

2.2.4 สิ่งที่ได้มาจากการค้นจะต้องรักษาไว้เป็นความลับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การค้นเอกสารในทางวิชาชีพบางอย่าง เช่น การค้นสำนักงานทนายความ ก่อนเข้าค้นจะต้องมีกรรมการมารยาททนายความและพนักงานสอบสวนเข้าร่วมค้นด้วย ความลับในทางวิชาชีพจึงได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ

2.2.5 การยึดสิ่งของจากการค้น สามารถยึดได้ทุกอย่างที่พนักงานสอบสวนเชื่อว่าจะใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้ โดยจะต้องทำบัญชีรายชื่อไว้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ถูกค้นมาอ้างไว้ว่ามีสิ่งของที่ยึดมามากกว่าในบัญชีโดยจะตีตราประทับว่าได้มาจากการค้นด้วย เพื่อควบคุมว่าสิ่งของที่ยึดมานั้นจะหายไปไม่ได้

2.2.6 อำนาจในการตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อค้นหาสาเหตุของคดีได้โดยผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ที่สามารถให้การที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนได้ และทำให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยเฉพาะความผิดต่อชีวิตและร่างกาย อาจตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ เช่น นายแพทย์แผนกนิติเวช เพื่อหาสาเหตุแห่งการตาย หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัตถุระเบิดเพื่อหาสาเหตุแห่งการระเบิดนั้น ฯลฯ

2.2.7 การควบคุมและการจับ การจับโดยหลักแล้วถ้าเป็นความผิดซึ่งหน้าสามารถจับได้โดยไม่มีหมาย กรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ต่อหน้าราษฎร ราษฎรก็เป็นผู้ที่สามารถจับได้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานตำรวจที่เห็นเหตุการณ์ก็จับได้

การควบคุมตัวระยะเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่มาถึงสถานีตำรวจ เฉพาะตำรวจฝ่ายคดีเท่านั้นที่มีอำนาจควบคุมตัวได้อีก 24 ชั่วโมง ถ้ามีร่องรอยว่าบุคคลที่ถูกควบคุมตัวมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดโดยได้รับความยินยอมจากพนักงานอัยการ ถ้าเป็นคดีที่ร้ายแรง เช่น การก่อวินาศกรรม คดียาเสพติด กรณีดังกล่าวนี้สามารถควบคุมตัวได้ถึง 4 วันเต็ม

มาตรการที่คุ้มครองผู้ถูกควบคุมตัว ญาติพี่น้องของผู้ถูกควบคุม มีสิทธิร้องขอให้ทำการตรวจร่างกายในขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่ เช่น ในกรณีผู้ถูกควบคุมมีโรคประจำตัวหรือถูกทำร้ายร่างกาย พนักงานอัยการจะเป็นผู้อำนวยการในการสอบสวนหรือเสนอ หรือเข้ามาขยายว่าการสอบสวนจะต้องมีการเพิ่มเติมในส่วนใดบ้าง เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จก็จะทำการสรุปสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งสำนวนในคดีว่าจะมีการฟ้องร้องหรือไม่ กรณีของผู้

พิพากษาสอบสวน เป็นผู้ที่มีอำนาจในการรับคำร้องทุกข์ได้เช่นเดียวกัน หากผู้พิพากษาสอบสวนมายังที่เกิดเหตุแล้วซึ่งผู้พิพากษาสอบสวนที่มาจะมีอำนาจเสมือนพนักงานสอบสวน อำนาจพนักงานสอบสวนก็จะหมดไป แต่ถึงแม้ผู้พิพากษาจะมีอำนาจสอบสวนก็เป็นเพียงการสอบสวนเบื้องต้น ไม่มีอำนาจสอบสวนที่แท้จริงจนกว่าพนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอเป็นการคานอำนาจกัน ในชั้นพนักงานสอบสวนและอัยการจะมีมาตรการควบคุมระหว่างกันเอง และมาตรการต่าง ๆ ในวิธีพิจารณาความอาญาจะเป็นมาตรการที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฟ้องคดีและพนักงานสอบสวน ในขณะเดียวกันก็ควบคุมพนักงานสอบสวนมิให้ใช้อำนาจเกินเลยไปด้วย

2.3 การสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน

เหตุที่มีศาลสอบสวนขึ้นมาก็เพราะว่าไม่อยากให้อำนาจตกไปอยู่ที่พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนมากเกินไป การสอบสวนในศาลสอบสวนมีลักษณะทำนองการพิจารณาในชั้นศาล แต่มีอำนาจโดยตรงที่จะใช้มาตรการบังคับต่าง ๆ ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจจับ ค้นได้ แม้จะมีฐานะเป็นผู้พิพากษา แต่ก็ทำหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงและวัตถุประสงค์ของการหาข้อเท็จจริงไม่ว่าจะในชั้นใด ในการหาข้อเท็จจริงทั้งหมดอาจจะเป็นผลดี เช่น การหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุส่วนตัวของผู้ต้องหาว่ามีความจำเป็นหรือไม่ที่ผู้ต้องหากระทำผิดขึ้นมา ความประพฤติเป็นอาชญา เพื่อประกอบในการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการว่าควรส่งฟ้องหรือไม่ หากได้ข้อเท็จจริงทั้งหมดอาจทำให้คดีขึ้นสู่ศาลน้อยลงได้ เพราะในบางคดีพนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจไม่ฟ้องเช่นเดียวกัน

อำนาจของผู้พิพากษาสอบสวน มีดังต่อไปนี้

2.3.1 อำนาจในการหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งพนักงานสอบสวนก็มีอำนาจเช่นเดียวกัน

2.3.2 การรับฟังข้อเท็จจริงจากบุคคลต่าง ๆ ศาลสามารถบังคับให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้การหรือให้ถ้อยคำในฐานะที่เป็นพยาน หรือในฐานะที่เป็นผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาก็ได้ แต่ถ้าเป็นผู้ถูกกล่าวหาจะต้องมีการสาบานตน

2.3.3 การยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการออกหมายอาญาทั้งหลาย เช่น การออกหมายจับ การควบคุมตัวระหว่างคดี โดยการควบคุมนี้จะมีการกำหนดระยะเวลาเอาไว้ผู้พิพากษาสอบสวนมีฐานะเป็นตุลาการในตัว สามารถสั่งขังผู้ที่ถูกสอบสวนได้ เพื่อมิให้ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานต่าง ๆ

2.3.4 อำนาจในการค้น ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจค้นได้ทั่วราชอาณาจักร โดยต้องเริ่มค้นในเวลากลางวัน ต่อหน้าเจ้าของสถานที่หรือพยานอย่างน้อยสองคน

2.3.5 อำนาจในการขังผู้ถูกกล่าวหาเป็นการชั่วคราวได้ เฉพาะในความผิดอุกฤษฏ์โทษและมรยโทษ โดยต้องมีพยานที่ค่อนข้างแน่ชัดว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิด และเห็นว่า มีเงื่อนไขที่จะไม่ปล่อยชั่วคราวหรือเมื่อผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

2.3.6 อำนาจการปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข

2.3.7 อำนาจของผู้พิพากษาสอบสวนถูกควบคุมโดยศาลสอบสวนชั้นอุทธรณ์

3. สิทธิของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาในระบบประเทศฝรั่งเศส¹³⁴

กฎหมายฝรั่งเศสพนักงานอัยการก็มีอำนาจรับคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษได้ด้วย ซึ่งถ้าไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าจะต้องมีการสอบสวนเบื้องต้นโดยตำรวจเสียก่อน เมื่อตำรวจทำการสอบสวนเบื้องต้นเสร็จสิ้นแล้ว จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าควรจะดำเนินเป็นคดีต่อไปหรือไม่ ถ้าเห็นว่าควรยุติคดีโดยไม่ควรทำการสอบสวนต่อไป ก็มีอำนาจยุติการสอบสวนได้ทันที แต่ถ้าเห็นว่าควรจะทำสอบสวนดำเนินคดีต่อไปแล้ว ถ้าเห็นว่าควรจะเป็นคดีความผิดซึ่งหน้า ก็จะดำเนินการสอบสวนแบบความผิดซึ่งหน้า ถ้าเห็นว่าเป็นคดียุ่งยากซับซ้อนควรให้ผู้พิพากษาสอบสวนต่อไป ก็มีอำนาจขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนดำเนินการต่อไป

ในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา ก่อนที่จะสั่งให้ผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา ผู้พิพากษาสอบสวนจะสอบผู้นั้นในฐานะพยาน เมื่อผู้พิพากษาสอบสวนเห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิด จะออกคำสั่งให้ผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา เมื่อผู้ต้องหาในฐานะเป็นผู้ต้องหาแล้ว ก็จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายตามสิทธิของผู้ต้องหาตามที่ได้กล่าวมาแล้ว หรือในกรณีที่ผู้นั้นไม่ยอมให้การ ผู้พิพากษาสอบสวนก็มีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาได้ ประเทศฝรั่งเศสได้สร้างระบบผู้พิพากษาสอบสวนขึ้นมา ก็เพื่อให้การสอบสวนใดที่ยุ่งยากซับซ้อนได้กระทำโดยบุคคลที่มีความชำนาญทั้งในด้านตัวบทกฎหมาย และเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะหาสาเหตุของการกระทำผิดก่อนที่จะนำคดีไปสู่ศาลเพื่อตัดสินคดี แม้ว่าผู้พิพากษาสอบสวนจะมีความเป็นอิสระในการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส ก็กำหนดวิธีการคานอำนาจโดยพนักงานอัยการไว้ด้วยว่า ผู้พิพากษาสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการขอให้สอบสวนเท่านั้น ในปัจจุบันนี้ผู้พิพากษาสอบสวนเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีตามข้อเสนอของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ทั้งนี้ผู้พิพากษาสอบสวนจะเป็นผู้พิพากษาระดับศาลชั้นต้น (มาตรา 50) แต่มีข้อจำกัดว่าผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่สอบสวนในคดีใดแล้ว จะทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาศัดสินคดีนั้นอีกไม่ได้ แม้จะเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้าก็ตาม นอกจากนี้ผู้เสียหายในคดีอาญาก็อาจมีส่วนให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนได้ โดยยื่นคำร้องขอต่อผู้พิพากษาสอบสวน และผู้พิพากษาสอบสวนจะส่งคำร้องนี้ไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนเปิดการสอบสวนได้

¹³⁴ธีรพันธุ์ รัศมีทัต. หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร.ธีรพันธุ์ รัศมีทัต.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส บัญญัติให้มีการสอบสวนความผิดอุกฤษฏ์โทษโดยผู้พิพากษาสอบสวนเสมอ (มาตรา 79) และการมอบหมายผู้พิพากษาสอบสวนหลายคน ดำเนินคดีเดียวกัน สามารถกระทำได้ในกรณีของคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ บุคคลดังต่อไปนี้คือ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลชั้นต้น อัยการแห่งสาธารณรัฐ หรือคู่ความอาจเป็นผู้ที่ทำให้ผู้พิพากษาสอบสวนเข้ามาทำคดีได้ เมื่อมีเหตุผลด้านความยุ่งยาก ซับซ้อน หรือความร้ายแรงของความผิด¹³⁵ นอกจากนั้น หากเป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษ และความผิดมัจฉโทษแล้ว กฎหมายยังบัญญัติให้ผู้เสียหายมีโอกาสร้องขอโดยตรงต่อผู้พิพากษาสอบสวนให้เปิดการสอบสวนได้ ส่วนความผิดมัจฉโทษและความผิดลหุโทษไม่เป็นการบังคับว่าจะต้องสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน การสอบสวนในคดีต่าง ๆ หากเป็นคดีที่ยุ่งยาก ซับซ้อน หรือเป็นความผิดที่ร้ายแรงแล้ว พนักงานอัยการอาจร้องขอให้ผู้พิพากษาสอบสวน ซึ่งเรียกว่า “Instruction” ได้ คำร้องของพนักงานอัยการเป็นเงื่อนไขให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาสอบสวน เมื่อผู้พิพากษาเปิดการสอบสวนแล้ว ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนบางประการที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิหลัก “การดำเนินคดีแบบไต่สวน” กล่าวคือ การสอบสวนต้องมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการทำโดยไม่เปิดเผย และไม่มีการเผชิญพยาน เมื่อผู้พิพากษาสอบสวนเปิดการสอบสวนแล้วจะมีอำนาจสอบสวนอย่างกว้างขวางมาก เนื่องจากผู้พิพากษาสอบสวนมีสถานะเป็นตุลาการซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ประกันหลักสิทธิและเสรีภาพอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีอำนาจทุกประการที่จะเป็นประโยชน์ในการค้นหาข้อเท็จจริงทั้งในด้านที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ต้องหา ดังนั้นผู้พิพากษาสอบสวนจึงมีอำนาจครอบคลุมถึงบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าวได้ แต่หากเป็นการกระทำอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่พนักงานอัยการร้องขอให้สอบสวนแล้ว ผู้พิพากษาสอบสวนจะทำการสอบสวนเองไม่ได้ จะต้องแจ้งแก่พนักงานอัยการเพื่อมีคำร้องเพิ่มเติมให้สอบสวนความผิดของการกระทำที่พบขึ้นใหม่

4. ระบบและโครงสร้างการสืบสวนสอบสวน

บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายและสังกัดอยู่ในหลายกระทรวงการแบ่งหน้าที่ปฏิบัติดังกล่าวนี้อาจสืบเนื่องมาจากการให้ความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดอาญา ซึ่งจะไม่ถูกจับกุมและสอบสวนโดยบุคคลเดียวกัน เจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดสังกัดอยู่ทั้งในกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม ส่วนผู้ซึ่งทำหน้าที่สอบสวน ไต่สวน ฟ้องคดี และตัดสินคดี จะสังกัดอยู่กับกระทรวงยุติธรรม อันจะทำให้เกิดอำนาจระหว่างการไต่สวนและการ

¹³⁵ อุตัย อาทิวะช. รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. (กรุงเทพฯ-มหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง, 2554). หน้า 185.

จับกุมที่แยกจากกัน อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมก็ไม่ถูกตัดอำนาจการสอบสวนเสียทีเดียว กฎหมายยังให้อำนาจที่จะกระทำได้แต่เพียงการสอบสวนเบื้องต้น เพียงเพื่อที่จะทราบว่าผู้กระทำความผิดเป็นใคร อยู่ที่ไหน ประกอบอาชีพอะไร สำหรับข้อเท็จจริงแห่งการกระทำความผิด ผู้มีอำนาจจับกุมทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานตามที่ถูกสอบสวนร้องขอเท่านั้น

ในกรณีที่เกิดความผิดร้ายแรง เช่น มีการตายโดยมีเหตุน่าสงสัย เมื่อมีอุบัติเหตุที่มีคนตายหรือบาดเจ็บเมื่อเกิดเพลิงไหม้ เมื่อมีการกระทำความผิดหรือเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงในรถไฟ ฯลฯ เหล่านี้จะต้องแจ้งอัยการทราบ ถ้าอัยการเห็นสมควรจะไปยังที่เกิดเหตุเพื่อสอบสวนด้วยตนเองก็ได้ นอกจากนี้อธิบดีอัยการศาลอุทธรณ์ยังเป็นผู้อำนวยความสะดวกทั้งหมดภายในเขตอีกด้วย ประการที่สำคัญคือในฝรั่งเศส อัยการและผู้พิพากษามีฐานะเท่าเทียมกันทุกประการ และมีคำรวมเรียกว่า “Magistrat” สังกัดกระทรวงยุติธรรมด้วยกัน และอาจโยกย้ายสับเปลี่ยนกันได้ สรุปว่าอัยการฝรั่งเศสมีอำนาจมาก และแตกต่างจากอัยการในประเทศยุโรปอื่น ๆ และสหรัฐอเมริกา¹³⁶

หมายจับและหมายค้นจะออกโดยผู้พิพากษาศาลไต่สวน (Judge d'instruction) เท่านั้น ในกรณีความผิดอุกฉุกฎโทษซึ่งหน้า ถ้าผู้พิพากษาศาลไต่สวนยังมิได้ทันรับคดีไว้ อัยการอาจออกหมายจับบุคคลซึ่งต้องสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดได้ พนักงานสอบสวน (Polices Judiciaires) มีหน้าที่สอบสวนเบื้องต้นเมื่อมีการกระทำความผิด กิจการของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจฝ่ายคดี (La Polices Judiciaires) อยู่ในอำนาจของอัยการประจำศาลชั้นต้นนั้น อัยการมีอำนาจรับคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษคดีอาญาได้ อัยการศาลชั้นต้นอาจทำการสอบสวนความผิดที่มีโทษสูงและโทษปานกลาง (จำคุกเกินกว่า 2 เดือน ปรับเกิน 2,000 ฟรังก์) ด้วยตนเองได้ อัยการรับและพิจารณาสั่งสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้ ทำการไต่สวนเบื้องต้น ในกรณีความผิดอุกฉุกฎโทษซึ่งหน้า และสั่งให้ตำรวจสืบสวนสอบสวนเพื่อรวบรวมหลักฐานประกอบการพิจารณาสั่งคดี และเมื่อจำเป็นอัยการอาจร้องขอกำลังตำรวจหรือทหารเพื่อการปฏิบัติในหน้าที่ได้

4.1 ระยะเวลาควบคุมการสอบสวน

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่สอบสวนเบื้องต้น โดยจะสอบสวนเพียงเพื่อทราบว่าผู้กระทำความผิดเป็นใคร มีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด และประกอบอาชีพอะไร ถ้ามีร่องรอยที่ร้ายแรงและสัมพันธ์กับลักษณะที่จะก่อให้เกิดว่ามีหลักฐานในการกระทำความผิดต่อบุคคลใด หัวหน้าพนักงานสอบสวนต้องนำบุคคลนั้นไปยังพนักงานอัยการเมื่อครบ 24 ชั่วโมง และพนักงานอัยการอาจมีคำสั่งเป็นหนังสือ

¹³⁶ โกลเมน ภัทรภริมย์. ความรู้เกี่ยวกับงานอัยการ พิมพ์แจกในงานกฐินพระราชทาน 19 ตุลาคม 2519 ณ วัดสัมพันธวงศ์. (กรุงเทพมหานคร : กรมอัยการ, 2519). หน้า 47-48.

หรือขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ขยายเวลาต่อไปอีก 24 ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส รวมแล้วพนักงานสอบสวนจะควบคุมผู้ต้องหาไว้ทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง ต่อจากนั้นต้องส่งมอบตัวผู้กระทำความผิดให้ผู้พิพากษาไต่สวนต่อไป ในกรณีเช่นนี้ผู้พิพากษาไต่สวนอนุญาตให้มีประกันตัวชั่วคราว หรือออกหมายขังส่งตัวผู้กระทำความผิดไปควบคุมที่เรือนจำ¹³⁷

4.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ในการสอบสวนคดี พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานแห่งการกระทำความผิด ส่งให้ผู้พิพากษาไต่สวน รวมทั้งไปตรวจสอบสถานที่ที่เกิดเหตุร่วมกับผู้พิพากษาศาลไต่สวนด้วย และแสวงหาพยานหลักฐานเมื่อผู้พิพากษาศาลไต่สวนสั่งให้ดำเนินการ

4.3 สิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนหรือไต่สวน

โดยทั่วไปแล้วกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะให้สิทธิในการต่อสู้คดีและหลักประกันเสรีภาพแก่ผู้กระทำความผิด แต่การดำเนินการในการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น หลักนิติศาสตร์ไม่ยอมรับสิทธิของทนายความที่จะเข้ามาดำเนินการแทนผู้กระทำความผิด กับทั้งจะไม่ยอมให้ผู้กระทำความผิดได้ติดต่อกับทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายด้วย หลักนิติศาสตร์นี้ได้ถูกนำไปวิจารณ์ถกเถียงกันมาก นักอาชญาวิทยาและผู้เชี่ยวชาญทางอาญา ได้พิจารณาเห็นว่าไม่ถูกต้องและไม่ยุติธรรม แต่ก็ไม่อาจคัดค้านแนวความคิดนั้นได้ จึงได้พยายามแก้ปัญหาโดยเรียกร้องให้มีผู้พิพากษาผู้ชำนาญสำหรับการพิจารณาคดีอาญาหรือผู้พิพากษาไต่สวน ซึ่งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญาวิทยาด้วย เพราะสภาพอาชญากรรมนั้นซับซ้อน เป็นปัญหายุ่งยากที่ทำให้ผู้พิพากษาซึ่งมีหน้าที่ตัดสินคดีไม่อาจเข้าถึงแก่นแท้ของอาชญากรรมนั้น โดยเหตุที่หลักนิติศาสตร์ไม่ยอมรับสิทธิของผู้กระทำความผิดที่จะมีโอกาสต่อสู้คดีในชั้นสอบสวนได้ แต่เพื่อไม่ให้ขัดกับหลักนิติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น กฎหมายวิธีพิจารณาของประเทศฝรั่งเศส จึงบัญญัติให้มีผู้พิพากษาไต่สวนทำหน้าที่ไต่สวนคดีอาญา วิเคราะห์วิจัยการกระทำความผิดอาญา รวมทั้งศึกษามูลเหตุแห่งการกระทำความผิดและภาวะแวดล้อมของผู้กระทำความผิดก่อนที่นำคดีสู่ศาลตัดสิน แต่ยังไม่ยอมให้มีทนายความมายุ่งเกี่ยวหรือนั่งฟังการสอบสวนโดยยึดหลักนิติศาสตร์ดังกล่าว

---

¹³⁷ อูสาร์ท โคมลปาณิก. “ระบบผู้พิพากษาไต่สวน (Judge d'instruction) ของฝรั่งเศส”. (เอกสารประกอบคำบรรยาย ชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523). หน้า 9. (อัดสำเนา).

4.4 จุดเด่นของระบบการสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวน

ระบบการสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส มีลักษณะที่น่าสนใจคือ พนักงานสอบสวนทำหน้าที่สืบสวนดำเนินการค้นหาพยานหลักฐานตามคำสั่งของผู้พิพากษาไต่สวนเท่านั้น หรือผู้พิพากษาไต่สวนทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาเอง ซึ่งอาจจะรับช่วงต่อจากที่ตำรวจสอบสวนเบื้องต้นแล้วส่งมา หรือเป็นกรณีที่ผู้พิพากษาไต่สวนอาจรับคำร้องเรียน (การร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ) ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว ทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวนดังกล่าว และผู้พิพากษาไต่สวนเป็นเจ้าของพนักงานซึ่งนั่งพิจารณาคดี (Magistrats du Siege) ซึ่งไม่อาจถอดถอนได้เช่นเดียวกับผู้พิพากษาศาลตัดสินคดี (Judge de Judgement) ทั้งนี้โดยอัยการหรือทนายความยังไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยผู้พิพากษาไต่สวนรับผิดชอบในการสืบค้นตัวผู้กระทำผิด รวบรวมพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงแห่งการกระทำผิด เพื่อชี้ขาดว่าคดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องผู้กระทำผิดยังศาลตัดสินคดีหรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นการให้หลักประกันสำหรับการดำเนินการที่ดีของกระบวนการยุติธรรม

สรุปการดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส แบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ การฟ้องคดีเป็นหน้าที่ของอัยการ การตัดสินคดีเป็นหน้าที่ของศาลตัดสินคดี การรวบรวมและประเมินพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของศาลไต่สวน หน้าที่ทั้งสามนี้แยกจากกันโดยเด็ดขาดไม่ปะปนกัน

5. สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนในชั้นสอบสวน¹³⁸

ประเทศฝรั่งเศสถือว่าสิทธิของผู้ต้องหาในการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความแก่ผู้ต้องหา นั้น กฎหมายกำหนดให้มีการจัดหาทนายความให้ตั้งแต่ในชั้นจับกุม การสอบปากคำ การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและกระบวนการอื่น ๆ จนสิ้นสุดคดี นอกจากนี้ในระบบการดำเนินคดีอาญาของฝรั่งเศสยังมีระบบผู้พิพากษาสอบสวน (Juge d'instruction) ซึ่งมีหน้าที่ในการสอบสวนคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน แต่มีหลักสำคัญที่ว่าผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่สอบสวนในคดีใดแล้วก็จะทำการนั่งพิจารณาในคดีเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ ซึ่งเป็นระบบที่ให้ศาลทำการตรวจสอบอำนาจกันเอง ส่วนทนายความนั้นถือเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่จะต้องสร้างความยุติธรรมในการดำเนินคดี มิให้เสียไปในฐานะผู้ควบคุมการพิจารณาคดีของศาล หากมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทนายความมีสิทธิขอให้ยกเลิกกระบวนการพิจารณาได้ เพื่อเป็น

¹³⁸ รุ่งนภา เอี่ยมศรี. “สิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมาย”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย. 3 (3), เมษายน-กรกฎาคม 2558. หน้า 717-718.

ประกันการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม การให้สิทธิในการมีทนายความแก่จำเลย ก็เพื่อให้แน่ใจว่าจำเลยได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม

แต่เดิมของระบบวิธีพิจารณาความแบบไต่สวนของฝรั่งเศส การดำเนินคดีจะเป็นความลับ ดังนั้น การให้สิทธิแก่ผู้ถูกควบคุมตัวในการพบปรึกษากับทนายความสองต่อสอง จึงมีอยู่อย่างจำกัด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี ค.ศ. 1993 นั้น ผู้ต้องหาจะมีสิทธิพบทนายความได้ต่อเมื่อระยะเวลาได้ล่วงพ้น 20 ชั่วโมงไปแล้ว นับแต่เวลาที่มีการควบคุมตัว แต่ต่อมาได้มีการตราบังคับรัฐบัญญัติฉบับเมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1993 ทำให้กฎหมายฝรั่งเศสมีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน บุคคลที่ถูกควบคุมตัวทุกคนมีสิทธิที่มีทนายความให้ความช่วยเหลือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 63-4 บุคคลผู้ถูกควบคุมตัวสามารถปรึกษากับทนายความเป็นเวลา 30 นาที ได้ตั้งแต่ชั่วโมงแรกของการถูกควบคุมตัว แต่ทนายความไม่มีสิทธิขออุทธรณ์การสอบสวน

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นสอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกา¹³⁹

ในประเทศสหรัฐอเมริกา สิทธิและเสรีภาพของประชาชนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการปกป้องรักษาอย่างระมัดระวัง การสอบสวนถือว่าเป็นการล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพอย่างหนึ่ง โดยบุคคลจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวชั่วคราวหนึ่ง และถูกบังคับให้กล่าวข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์ของรัฐ และศาลก็มีหน้าที่ในการให้หลักประกันในส่วนนี้ โดยหลักทั่วไปแล้ว ถือว่าการสอบสวนจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นที่พอใจว่าข้อเท็จจริงจะต้องได้รับการพิสูจน์ รัฐจึงเข้าไปล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของเอกชนได้

ศาลได้วางหลักเกณฑ์การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มาจากการสอบสวนไว้ 2 ประการ คือ 1) แหล่งข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใด และ 2) การพิสูจน์ข้อมูลที่ได้มากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังว่ามีความสัมพันธ์กันแค่ไหน เช่น ข้อมูลที่สายลับให้มากับเหตุการณ์ที่

---

¹³⁹ ไมโน ซอศรีสาคร. “การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการจับ ค้น ยึด โดยมีขอบ : ศึกษาเฉพาะพยานวัตถุและพยานเอกสาร”. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539). หน้า 37-42.

เกิดขึ้นจริง เป็นต้น¹⁴⁰ หลักการตรวจสอบข้างต้นนี้ ศาลจะเป็นผู้ใช้ในการควบคุมการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะการจับและการค้นอันเป็นผลต่อเนื่องมาถึงการสอบสวน

ในเรื่องการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจในสหรัฐอเมริกา นั้น ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาเคยวินิจฉัยไว้ในคดี *Miranda v. Arizona* (1966) โดยวางหลักว่า ก่อนเริ่มการสอบสวน คดีอาญาตำรวจมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบ ว่า

1. ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ เลยก็ได้
2. ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาได้
3. ผู้ต้องหาสิทธิที่จะมีทนายความอยู่ร่วมในการสอบสวน
4. ถ้าผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง จะมีการแต่งตั้งทนายความให้แก่

ผู้ต้องหาก่อนเริ่มการสอบสวน หากผู้ต้องหาประสงค์ที่จะมีทนายความ

ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักที่ว่าบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งบัญญัติอยู่ใน *The Fifth Amendment*¹⁴¹ เว้นเสียแต่ว่าผู้ต้องหากจะสละสิทธิภายหลังที่ได้รับแจ้งสิทธิและรู้ถึงผลที่จะติดตามมาจากการสละสิทธินั้นแล้ว อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตามกฎ *Miranda Rule* ก็มีข้อยกเว้นไม่นำมาใช้ในบางกรณี คือ

1. เมื่อผู้ต้องหากล่าวถ้อยคำต่อตำรวจโดยสมัครใจ แต่ถ้าเริ่มใช้คำถามต่อผู้ต้องหาเมื่อใด หลัก *Miranda Rule* ต้องนำมาใช้บังคับ
2. ผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาแต่งตั้งทนายความเป็นตัวแทนในการให้การต่อเจ้าพนักงานตำรวจ
3. เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจใช้คำถามแก่ผู้ต้องสงสัยโดยทั่วไป ไม่เจาะจงถึงคำถามเฉพาะเสมือนกับเขาเป็นผู้ต้องหา
4. เมื่อผู้สอบสวนมิใช่เจ้าพนักงานตำรวจ แต่อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือพนักงานรักษาความปลอดภัยเอกชน แต่หากตำรวจเข้ามามีอิทธิพลในการสอบสวนด้วยแล้ว หลัก *Miranda Rule* อาจต้องนำมาใช้บังคับ¹⁴²

---

¹⁴⁰ J. Shane Creamer. *The Law of Arrest, Search and Seizure*. (Philadelphia : W. B. Saunders Co., 1968). p.25-27.

¹⁴¹ *Ibid.*, p.30-31.

¹⁴² *Ibid.*, p.35-36.

นอกจากนี้ U.S. Supreme Court ยังตัดสินไว้ในคดี *New York v. Quarles*, 1984 ว่า ความสงบเรียบร้อยแห่งสาธารณะ ย่อมสำคัญกว่าการให้คำเตือนถึงสิทธิตาม หลัก *Miranda Rule* หรือแม้ผู้ต้องหาให้การในขณะที่จิตไม่ปกติ ก็สามารถนำมาเป็นพยานในชั้นศาลได้ (*Colorado v. Connelly*, 1986)¹⁴³ จะเห็นได้ว่า การสอบสวนในสหรัฐอเมริกา ศาลได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ หากการสอบสวนได้กระทำโดยไม่ชอบด้วยประการใด ๆ แล้ว เช่น ไม่ปฏิบัติตามกฎหลัก *Miranda Rule* แล้วพยานหลักฐานที่ได้มาศาลย่อมจะไม่รับฟังเพื่อลงโทษจำเลย ซึ่งเป็นการตรวจสอบอำนาจของฝ่ายบริหารได้เป็นอย่างดี หากกล่าวโดยสรุปแล้วการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมตรวจค้น การยึด การสอบสวน จะต้องอยู่ภายใต้หลักที่เรียกว่า *Due Process of Law* ซึ่งเป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในสหรัฐอเมริกา¹⁴⁴

ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ในคดี *Miranda Rule* ว่า ก่อนเริ่มการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบ 4 ข้อ ด้วยกัน คือ¹⁴⁵

1. ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ เลยก็ได้
2. ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวออกมาอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันแก่ผู้ต้องหาในชั้นศาลได้
3. ผู้ต้องหาสิทธิที่จะมีทนายความร่วมอยู่ด้วยในระหว่างการสอบสวน
4. หากผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง จะมีทนายความให้แก่ผู้ต้องหาก่อนเริ่มการสอบสวน ถ้าผู้ต้องหาไม่มีความประสงค์

หลังจากได้รับคำเตือน 4 ข้อแล้ว หากผู้ต้องหายังประสงค์จะให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน ก็จะต้องเป็นการบังคับให้ผู้ต้องหาให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองไม่ได้ หากพนักงานสอบสวนไม่เตือนหรือเตือนไม่ครบ ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่า จะรับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ ถือว่าได้มาโดยมิชอบ เพราะถึงแม้ว่าวิธีการได้มาจะผิดกฎหมาย แต่พยานหลักฐานหรือพยานวัตถุดังกล่าวก็มีคุณค่าพอที่จะใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งเป็นที่มาของหลัก *Exclusionary Rule* ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับการรับฟังพยาน

¹⁴³Frank Schmallegger. *Criminal Justice Today : An Introductory Text for the Twenty-first Century*. 4th ed. (New Jersey : Prentice Hall, 1997). p.243-244.

¹⁴⁴*Due Process of Law* เป็นหลักประกันสิทธิของบุคคล ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5, 6 และ 14 (The Fifth, Sixth and Fourteenth Amendments of U.S. Constitution)

¹⁴⁵Frank Schmallegger. *op.cit.* p.13.

หลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบในคดี Weeks v. United States, 232 U.S. 383 (1914) เจ้าพนักงานได้พยานหลักฐานมาโดยการค้นที่มิชอบ ศาลสูงสุดวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยฝ่าฝืน The Fourth Amendment ที่ได้บัญญัติว่า สิทธิของประชาชนที่จะมีความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สินของ จากการตรวจยึดค้นหรือยึดโดยไม่มีสาเหตุอันควรจะละเมิดไม่ได้ และจะออกหมายเพื่อจะกระทำการดังกล่าวไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุอันควรเชื่อ ซึ่งได้รับการยืนยันด้วยคำสาบานหรือคำปฏิญาณ และโดยเฉพาะต้องระบุสถานที่ที่จะค้นหรือบุคคลที่จะจับกุม หรือสิ่งที่ยึดไว้ในหมายนั้น พยานเอกสารดังกล่าวที่ได้มาจากการค้นโดยที่มิชอบ จึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ในสหรัฐอเมริกาเรียกหลักนี้ว่า การตัดพยาน (Exclusionary of Evidence)

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ตามที่กล่าวมาแล้วว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักกฎหมายที่สำคัญในการที่ศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานทั้งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งได้มาโดยวิธีการมิชอบ หลักนี้เรียกว่า “The Exclusionary Rule” หลัก Exclusionary Rule เริ่มใช้ทั้งในศาลของรัฐบาลกลางและในศาลมลรัฐทุกแห่ง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 โดยผลของคำพิพากษาของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในคดี Mapp v. Ohio หลักการนี้ในบางครั้งก็ใช้คำว่า ผลไม้จากต้นไม้มที่เป็นพิษ (Fruit of the Poisonous Tree) กล่าวคือ เมื่อต้นไม้มไม่มีพิษ ลูกไม้หรือผลไม้จากต้นนั้นย่อมมีพิษด้วย ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาอ้างว่า หลัก Exclusionary Rule เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา¹⁴⁶ ในการที่จะป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการจับกุม ค้น และยึดโดยมิชอบ ทั้งนี้ปรากฏในบทแก้ไขรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา มาตรา 4 ที่ว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สินของ จากการถูกตรวจค้น หรือยึดโดยไม่มีสาเหตุอันควร จะถูกล่วงละเมิดมิได้ และห้ามมิให้มีการออกหมาย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรซึ่งได้รับการยืนยันด้วยคำสาบานหรือคำปฏิญาณ และโดยเฉพาะหมายนั้นจะต้องระบุสถานที่ที่จะค้นหรือบุคคลที่จะถูกจับกุม หรือสิ่งของที่จะยึด” The Exclusionary of Evidence เป็นหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ อันมีลักษณะเฉพาะของกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ศาลสูงสุดแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาพัฒนาหลักนี้ขึ้นจากบรรทัดฐานคำพิพากษา โดยอ้างอิงกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองและประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงาน ศาลจะไม่รับฟัง

---

¹⁴⁶“Mapp v. Ohio, 367 U.S. 643 (1961)”. (Online). Available : <https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/367/643.html>, 1961.

พยานหลักฐานใดๆ ที่เจ้าพนักงานได้มาโดยละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ¹⁴⁷ อีกนัยหนึ่งก็คือ การเริ่มต้นสืบสวนคดีกระทำโดยไม่ชอบเสียแล้ว สิ่งที่ได้มาจากการสืบสวนนั้นไม่ว่าพยานหลักฐานใด ๆ แม้จะมัดตัวผู้ต้องหาอย่างแน่นหนาก็ตาม ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและฟังปฏิเสธไม่รับฟังด้วย¹⁴⁸

1. การตัดพยาน (Exclusionary of Evidence)

การที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีการอันมิชอบ ทั้ง ๆ ที่ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานดังกล่าวอาจมีอยู่ เพราะศาลสูงสุดเห็นว่ามีเหตุผลของการไม่รับฟังอยู่ 3 ประการ คือ 1) เหตุผลในแง่ของการยับยั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการยับยั้งมิให้เจ้าพนักงานปฏิบัติการโดยมิชอบเพื่อให้ได้พยานหลักฐาน 2) เหตุผลในแง่ของความบริสุทธิ์ยุติธรรมของศาล ทั้งนี้เนื่องจากศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาเห็นว่า ความบริสุทธิ์ยุติธรรมของศาลคงต้องเสื่อมเสียไป ถ้าศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการกระทำอันมิชอบ ซึ่งเท่ากับว่าศาลเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำอันมิชอบเพื่อให้ได้พยานหลักฐานนั้นมา และ 3) เหตุผลในแง่ของสิทธิส่วนบุคคล โดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาให้เหตุผลว่า และการที่ศาลไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานตามที่จำเลยร้องขอ ก็เท่ากับการที่ศาลได้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้กับจำเลยจากการที่ถูกกระทำอันมิชอบเพื่อให้ได้พยานหลักฐานมา และก็เป็นสิทธิของจำเลยที่จะขอให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การตัดพยาน (Exclusionary of Evidence) ดังกล่าวมีข้อยกเว้นดังต่อไปนี้

1.1 หลัก Standing หลักสิทธิที่จะคัดค้านเกิดขึ้นต่อเมื่อเสรีภาพของ ตนถูกล่วงละเมิด

หลักนี้เกิดขึ้นจากคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ในคดี Alderman v. United State, 394 U.S. 165 (1969) โดยศาลได้กำหนดข้อยกเว้นที่เกี่ยวกับบุคคลผู้ถูกกระทำโดยตรง กล่าวคือผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีสิทธิยกการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญขึ้นกล่าว

¹⁴⁷ จิรนิติ หะวานนท์. “หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ : เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอเมริกันและกฎหมายเยอรมัน”, *อุลพาท*. 31 (3), พฤษภาคม-มิถุนายน 2527. หน้า 35.

¹⁴⁸ หลักนี้ได้มาจาก Mapp v. Ohio (1961), United States v. Harris (1971), Terry v. Ohio (1968), Adams v. Williams (1972), United States v. White (1971), Katz v. United States (1967) ใน Jonathan D. Casper. *American Criminal Justice*. (New York : Prentice Hall, 1972).

อ้างเฉพาะกรณีที่เขาได้รับความเสียหายจากการกระทำที่ฝ่าฝืนนั้น เช่น บ้านของ ก. ถูกคั่นโดยฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ และพยานหลักฐานที่ได้จากการคั่นผูกมัด ข. ดังนี้ ข. ยกการได้พยานหลักฐานที่ได้มาจากการคั่นโดยมิชอบขึ้นอ้างมิได้ เพราะ ข. ขาด Standing ที่จะคัดค้าน เนื่องจากเขาไม่ได้เป็นผู้เสียหาย (Victim) จากการคั่นนั้น ผู้ที่จะยกขึ้นคัดค้านได้เฉพาะ ก. เท่านั้น ซึ่งเป็นผู้ที่เสียหายจากการคั่นที่ไม่ชอบ กล่าวคือ ต้องเป็นกรณีที่เขาถูกฟ้อง และยกเอาพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบอ้างยันเขาโดยตรง ไม่ใช่เป็นผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

หลัก Standing นี้เป็นการสอดคล้องกับหลัก “สิทธิส่วนบุคคล” (Personal Rights) กล่าวคือ เฉพาะจำเลยที่ถูกจับหรือคั่นโดยมิชอบเท่านั้นที่จะร้องขอให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานหรือพยานวัตถุที่ได้มา หากจำเลยไม่ถูกล่วงละเมิดสิทธิก็ไม่มีอำนาจที่จะขอให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลที่สาม

1.2 หลัก Impeachment หลักว่าด้วยการพิสูจน์ต่อพยาน

หลักดังกล่าวนี้มาจากคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาในคดี *Harris v. New York*, 461 U.S. 222 (1971) หลักนี้จะใช้เมื่อจำเลยให้การในชั้นพิจารณา และไม่ยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้ นอกจากอาศัยพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ โดยศาลวินิจฉัยว่าการที่จำเลยมีสิทธิจะให้การในคดีที่ตนถูกฟ้องว่ากระทำความผิดนั้น ไม่ได้หมายความว่าจำเลยจะมีสิทธิให้การเท็จ ดังนั้นพยานหลักฐานแม้จะรับฟังไม่ได้เพราะได้มาโดยมิชอบ แต่หากเสนอเข้ามาเพื่อหักล้างน้ำหนักคำเบิกความของพยานบุคคลก็ยอมรับฟังได้ กรณีนี้เป็นการนำพยานที่ได้มาโดยมิชอบมาเพื่อหักล้างโต้ตอบการไม่ยอมรับข้อเท็จจริงของจำเลย

1.3 หลัก Harmless Error หลักความผิดพลาดที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

หลักนี้เกิดจากคำตัดสินของศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาในคดี *Chapman v. California*, 386 U.S. 18 (1967) และคดี *Arizona v. Fulminate*, 499 U.S. 279 (1991) หลักดังกล่าวหมายถึงการที่เจ้าพนักงานได้พยานหลักฐานมาโดยละเมิดกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในข้อรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิหลัก ๆ ตามรัฐธรรมนูญ พยานหลักฐานที่ได้มาจึงเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้

1.4 หลัก Good Faith หลักสุจริต

หลักนี้เกิดจากคำตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในคดี *United States v. Leon*, 468 U.S. 897 (1984) คดีดังกล่าวนี้ศาลได้ตัดสินว่าหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ โดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ได้ให้เหตุผลว่าหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานหรือพยานวัตถุที่ได้มาโดยมิชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปราบปรามและยับยั้งการกระทำอันมิชอบของเจ้าหน้าที่ เช่น การที่เจ้าหน้าที่เข้าค้นหาพยานหลักฐานตามหมายค้นที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นหมายค้นที่

ออกโดยชอบ และได้ดำเนินการค้นจนพบพยานหลักฐาน แต่มาปรากฏภายหลังว่าหมายค้นดังกล่าวไม่ชอบ พยานหลักฐานดังกล่าวก็สามารถรับฟังได้ หากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยสุจริต จึงไม่มีเหตุผลที่จะไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น

2. หลักต้นไม้พิษย่อมออกผลเป็นพิษ (Fruit of the Poisonous Tree)

นอกจากหลัก Exclusionary of Evidence ดังกล่าวแล้ว ศาลสหรัฐอเมริกาเห็นว่า ย่อมครอบคลุมถึงพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นผลพลอยได้จากพยานหลักฐานชิ้นแรกด้วย เรียกว่า ต้นไม้พิษย่อมออกผลเป็นพิษ (Fruit of the Poisonous Tree)

ตัวอย่างเช่น คดี Brewer v. Williams พนักงานสอบสวนปฏิเสธไม่ให้ผู้ต้องหาพบทนายความ ต่อมาผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ คำรับสารภาพนั้นนำไปสู่การค้นพบศพของผู้ตาย ทั้งคำรับสารภาพและศพผู้ตายล้วนเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ในคดี และคดี Wong Sun v. United States, 371 U.S. 471 เจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหาโดยละเมิดสิทธิตาม The Fourth Amendment ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพขึ้นจับกุม คำสารภาพนำไปสู่การค้นพบยาเสพติดให้โทษ ทั้งคำสารภาพและยาเสพติดให้โทษ เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ในคดี แต่อย่างไรก็ตาม หลัก Fruit of the Poisonous Tree มีข้อยกเว้นดังต่อไปนี้

2.1 กรณีที่ต้องมีการค้นพบพยานหลักฐานชิ้นหลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวศาลสหรัฐอเมริกาได้กล่าวไว้ในคดี Nix v. Williams, 467 U.S. 431 (1984) ซึ่งในคดีนี้มีการค้นพบผู้เสียชีวิตจากการฆาตกรรม โดยได้ข้อมูลจากจำเลยจากการได้ข้อมูลที่มีชอบ แต่ศาลเห็นว่าถึงแม้จะไม่ได้ข้อมูลจากจำเลยด้วยการกระทำมิชอบดังกล่าว ก็ต้องมีการค้นพบศพผู้เสียชีวิตอย่างแน่นอน เพราะอาสาสมัครกำลังค้นหาศพบริเวณนั้นอยู่ คือในกรณีที่พยานหลักฐานชิ้นแรกถูกต้องห้ามไม่ให้รับฟัง เนื่องจากการได้มาเป็นการฝ่าฝืนตามหลักการห้ามรับฟังพยานหลักฐาน โดยปกติพยานหลักฐานชิ้นหลังก็ไม่สามารถรับฟังได้ตามหลักผลไม้ของต้นไม้พิษ แต่พยานหลักฐานชิ้นหลังก็อาจรับฟังได้ ถ้าเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าถึงอย่างไรก็ตามพยานหลักฐานชิ้นหลังต้องถูกค้นพบอย่างแน่นอนจากการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่

2.2 กรณีที่ศาลเห็นว่าพยานหลักฐานชิ้นหลังที่ได้มานี้เป็นพยานหลักฐานที่มีการค้นพบจากแหล่งหรือวิธีการอื่น ๆ อันไม่เกี่ยวกับพยานหลักฐานชิ้นแรกที่ได้มาโดยมิชอบ

3. สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนในชั้นสอบสวน

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีนี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรม ตามที่รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา (The Sixth Amendment) กำหนดว่า ผู้ถูกกล่าวหาสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษากฎหมายในเรื่องที่ถูกกล่าวหา อันนำไปสู่การวางหลักที่ว่า การที่ผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพไปในชั้นสอบสวนอันนำไปสู่การฟ้องคดีอาญาในคดีนั้น โดยที่ผู้ต้องหา

ไม่ได้รับอนุญาตให้มีหนายความอยู่ฟังการสอบปากคำผู้ต้งหานั้น ถือว่าเป็นกระบวนการที่มีชอบ เนื่องจากเป็นการปฏิเสธสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวและไม่อาจรับฟังคำให้การรับสารภาพดังกล่าวได้¹⁴⁹

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ

ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ต้งหา ซึ่งหากแม้มีมาตรการการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ต้งหาดีอย่างไรก็ตาม แต่หากผู้ถูกจับหรือผู้ต้งหาไม่ทราบว่ามีสิทธิเช่นใด ก็อาจไม่ได้ใช้สิทธินั้น กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะต้องแจ้งสิทธินั้นให้บุคคลดังกล่าวทราบ ซึ่งตามบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แก่กรณีดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งตามกฎหมายเมื่อถูกดำเนินคดีตามกฎหมายของ ไทย

1.1 กระบวนการหรือวิธีการที่เจ้าพนักงานผู้จับต้งดำเนินการและแจ้งสิทธิในบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ทำการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ต้งหาในกระบวนการยุติธรรมชั้นจับกุม (ป.วิ.อ. มาตรา 83) มีดังต่อไปนี้

1.1.1 เจ้าพนักงานซึ่งทำการจับต้งแจ้งแก่บุคคลที่จะถูกจับว่า เขาต้งถูกจับ (เพื่อที่จะให้บุคคลผู้ถูกจับรู้ต้งว่าเขาจะต้งถูกจับ)

1.1.2 เจ้าพนักงานผู้จับต้งแจ้งข้อกล่าวหา¹⁵⁰ ให้ผู้ถูกจับทราบ (เพื่อที่จะให้บุคคลผู้ถูกจับทราบข้อกล่าวหาที่มีการกล่าวหาแก่ตนในรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เขาจะต้งถูกจับนั้น ซึ่งบุคคลผู้ถูกจับจะต้งต่อสู้และแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างถูกต้อง ถ้าหากเขาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด)

¹⁴⁹ชาติ ชัยเดชสุริยะ. เรื่องเดิม. หน้า 85-86.

¹⁵⁰ข้อกล่าวหา หมายถึง พฤติการณ์การกระทำของผู้ถูกจับที่เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานสามารถทำการจับผู้ถูกจับได้ ซึ่งอาจยังไม่เป็นความผิดก็ได้ เช่น เจ้าพนักงานทำการจับบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ตามมาตรา 78 (2) โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล (ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวอาจยังไม่ถึงขั้นที่จะเป็นความผิดตามกฎหมาย) เพราะฉะนั้นเจ้าพนักงานอาจไม่ต้องแจ้งข้อหาฐานความผิดนั้นก็ได้ แต่ถ้าพฤติการณ์การกระทำของผู้ถูกจับปรากฏว่าเป็นความผิดเกิดขึ้นแล้ว ก็ให้แจ้งข้อหาฐานความผิดนั้น ๆ ด้วย

1.1.3 เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งว่า บุคคลผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ (เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลผู้ถูกจับมีโอกาสที่จะเตรียมตัวในการที่จะแก้ข้อกล่าวหา โดยที่จะไม่มีผู้ใดบังคับให้เขาให้การในขณะนั้น ถ้าเขายังไม่มีความพร้อมที่จะให้การ)

1.1.4 เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งว่า ถ้อยคำที่ผู้ถูกจับให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาคดีได้

1.1.5 เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งว่า บุคคลผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นนายความได้ (เพื่อให้บุคคลผู้ถูกจับสามารถที่จะมีที่ปรึกษา และมีนายความที่มีความรู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย เข้ามาคุ้มครองช่วยเหลือแก่เขาในการแก้ข้อกล่าวหาได้เป็นอย่างดี)

1.1.6 เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งให้บุคคลผู้ถูกจับทราบว่า มีสิทธิแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งเขาไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้ (โดยเจ้าพนักงานผู้จับต้องอนุญาตให้บุคคลผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ถ้าหากว่าสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด) (เพื่อให้บุคคลผู้ถูกจับมีที่ปรึกษาในทันทีที่เขาถูกจับกุม ซึ่งเขาจะได้ปรึกษาหารือถึงการดำเนินการในการแก้ข้อกล่าวหา หรือการเตรียมการเพื่อขอปล่อยชั่วคราว เป็นต้น)

1.1.7 เจ้าพนักงานผู้จับต้องนำตัวบุคคลผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที (ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง) (เพื่อให้บุคคลผู้ถูกจับได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้มากขึ้น โดยที่จะไม่ถูกจับและถูกควบคุมจากพนักงานผู้จับไว้นานเกินสมควร และเพื่อให้เจ้าพนักงานผู้รับตัวผู้ถูกจับได้รับนำตัวผู้ถูกจับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที จะได้ทำการตรวจสอบด้วยการจับของเจ้าพนักงานผู้จับบุคคลผู้ถูกจับมานั้น ขอบด้วยกฎหมายหรือไม่เพียงใด)

ข้อสังเกต ซึ่งสิทธิต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบ ซึ่งเจ้าพนักงานผู้จับมักละเลยต่อการแจ้งสิทธิให้กับผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบ อันเป็นเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม หากกรณีที่เจ้าพนักงานผู้จับได้แจ้งสิทธิตามข้อ 1.1.3, 1.1.4, 1.1.5 ให้แก่ผู้ถูกจับทราบแล้ว ถ้อยคำอื่นของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ได้ให้การไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับนั้นก็สามารรถรับฟังได้¹⁵¹

¹⁵¹ อ้างถึง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8148/2551

1.2 สิทธิของผู้ถูกจับในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับ และหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับ (อาจเป็นพนักงานสอบสวน) (ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง) ที่จะต้องดำเนินการมีดังต่อไปนี้

1.2.1 ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง (อาจเป็นพนักงานสอบสวน) แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 (ดังนี้) ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขัง มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจ ทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

1.2.1.1 พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นนายความเป็นการเฉพาะตัว (สถานีตำรวจอาจต้องทำการจัดห้องควบคุมให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา สามารถที่จะพบและปรึกษานายความได้เป็นการเฉพาะตัว)

1.2.1.2 ให้นายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

1.2.1.3 ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

1.2.1.4 ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

1.2.2 จัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรก เมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้ง ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็ว และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ ในการนี้มีให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ (พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับตัวผู้ถูกจับ ต้องจัดดำเนินการให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ที่เขาไว้วางใจทราบในโอกาสแรกที่ได้เมื่อมาถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน หรือถ้าผู้ถูกจับร้องขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ ก็ต้องจัดดำเนินการตามร้องขอนั้นโดยเร็ว และให้บันทึกไว้ด้วยว่าได้ดำเนินการจัดให้ผู้ต้องหาติดต่อกับญาติ หรือผู้ที่เขาไว้วางใจทราบแล้ว หรือได้ดำเนินการติดต่อกับญาติหรือผู้ที่เขาไว้วางใจให้ตามที่ผู้ต้องหาร้องขอแล้วโดยเร็ว ซึ่งเจ้าพนักงานจะปฏิเสธไม่จัดหรือไม่ดำเนินการตามที่เขาร้องขอไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตามมิได้ เพราะบทบัญญัติกฎหมายระบุว่า เจ้าพนักงานต้องจัดการให้) การที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานจะต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบดังกล่าว มุ่งหมายจะให้ผู้ต้องหาได้ทราบและเข้าใจถึงสิทธิของตนตามกฎหมายเช่นนั้นจริง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าผู้ต้องหาอยู่ในฐานะสามารถจะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และการที่ผู้ต้องหาได้ให้การอย่างไรนั้นกระทำด้วยความเต็มใจและเป็นอิสระ อันจะทำให้คดีดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรม และกระบวนการยุติธรรมในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเอง ก็จะได้รับความสะดวกต่อเนื่องไปจนถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นต่อ ๆ ไปด้วย

2. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งตามกฎหมายเมื่อถูกดำเนินคดีตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 14 (3) ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งบุคคลถูกหาว่ากระทำความผิด บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต้นอย่างเสมอภาคเต็มที่ดังต่อไปนี้

2.1 สิทธิที่จะได้รับแจ้งสภาพและข้อหาแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาโดยพลัน และรายละเอียดในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

2.2 สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดี และติดต่อกับทนายความได้ตามความประสงค์ของตน

2.3 สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการชักข้ออย่างไม่เป็นธรรม

2.4 สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้า และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง หรือผ่านทางผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่เลือกหาเอง สิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายถ้าไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย และสิทธิที่จะมีการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยไม่คิดมูลค่า ถ้าบุคคลนั้นไม่อาจบริหารจัดการได้เอง หากจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

2.5 สิทธิที่จะถามพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน และขอให้หมายเรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานฝ่ายตรงข้ามของตน

2.6 สิทธิที่จะขอความช่วยเหลือให้มีล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากไม่อาจเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

2.7 สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การปรักปรำตนเองหรือรับสารภาพผิด

นอกจากหลักเกณฑ์ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 14 (3) แล้ว ตามหลักการขององค์การสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก (Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment 1988) ข้อ 13 ก็ระบุหลักเกณฑ์นี้ไว้ว่า เจ้าหน้าที่ผู้ที่ยึดกุมหรือคุมขังจะต้องอธิบายให้ผู้ถูกจับหรือถูกคุมขังนั้นได้ทราบว่า ผู้นั้นมีสิทธิตามกฎหมายอย่างไรและจะใช้สิทธินั้นได้อย่างไร

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)¹⁵² ที่เกี่ยวข้อง

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนากระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาโลกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน

¹⁵²“ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135, 13 ตุลาคม 2561, หน้า 1.

รูปแบบ“ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ดังนั้น การวิจัยเรื่องมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทำให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ดังที่กำหนดไว้

1. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม¹⁵³

1.1 การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

1.1.1 **ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก** พัฒนาการเกษตรให้เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร ฐานทรัพยากรและบริบทของพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นระบบการจัดการตนเองของเกษตรกร และการมีกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่คุณค่า และเพิ่มช่องทางการตลาดและเชื่อมโยงการค้าด้วยเครือข่ายพันธมิตรและวิสาหกิจเพื่อสังคม กำหนดนโยบายและกติกาเพื่อเพิ่มโอกาสของเกษตรกร พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการผลิตแปรรูปสินค้าให้มีเอกลักษณ์ และการจัดการในภาคบริการที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน เพื่อยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการเกษตร

¹⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38-44.

1.1.2 ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนด มาตรการเพื่อสร้างความเสมอภาคที่สำคัญ การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความเสมอภาคในการจัดเก็บ ภาษีและพัฒนาาระบบข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงินของประชาชนและภาคธุรกิจ กำหนดเป้าหมาย การจัดเก็บภาษี และค่าธรรมเนียมเพื่อนำไปใช้ในการจัดบริการที่ชัดเจน ตลอดจนการคุ้มครอง ผู้บริโภค โดยเน้นการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ปรับปรุงระบบและกลไกในการคุ้มครองผู้บริโภค สนับสนุนองค์กรของผู้บริโภคให้มีความเข้มแข็ง ป้องกันการละเมิดสิทธิผู้บริโภคและอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ผู้บริโภค สนับสนุนการบริโภคอย่างยั่งยืน และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี บทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.1.3 กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร โดยแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเขตพื้นที่ป่าทับซ้อนพื้นที่ทำกินของประชาชน รับรองสิทธิชุมชนในการเข้า ใช้ประโยชน์ที่ดิน กำหนดมาตรการเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์อย่างเป็นธรรม และ กระจายการถือครองที่ดินในขนาดที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการ ถือครองที่ดิน ปรับระบบเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินประเภทต่าง ๆ ให้ผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ไม่ มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอพิจารณาสินเชื่อกับสถาบันการเงินได้ รวมถึงการ ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับ ประชาชน เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างเป็นธรรมและมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง

1.1.4 เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือ **ที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน** โดยส่งเสริมการปรับ ทัศนคติของนายจ้างให้มองลูกจ้างว่าสามารถเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้กับธุรกิจได้ สถานประกอบการ จัดโครงสร้างค่าจ้างตามความสามารถและประสบการณ์ ส่งเสริมกลไกและระบบการออมและแหล่ง เงินทุนเพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ รวมถึงการยกระดับกลไกการดูแลแรงงานไทยให้เป็นไป ตามมาตรฐานสากล ตลอดจนการพัฒนาด้านคุณภาพแรงงาน ทั้งในด้านทักษะฝีมือแรงงานและ ความสามารถด้านเทคโนโลยี ภาษาและการจัดการ เพื่อส่งเสริมให้แรงงานพัฒนาตนเองไปเป็น ผู้ประกอบการได้

1.1.5 สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคน **ทุกช่วงวัย ทุกเพศภาวะ และทุกกลุ่ม** เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในบริบทของ สังคมสูงวัย รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการมี ส่วนร่วมเป็นพลังในสังคมสำหรับคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้พิการและผู้สูงวัย โดยการเชื่อมโยงระบบ ข้อมูลสวัสดิการรายบุคคล และการพัฒนาระบบการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือระหว่าง รัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ธุรกิจหรือองค์กรประชาสังคม เพื่อให้สามารถ

พัฒนาระบบสวัสดิการถ้วนหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและควบคุมค่าใช้จ่ายไม่ให้เป็นภาระทางการคลังมากเกินไป ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการออมและการลงทุนระยะยาว เพื่อเพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของประชาชนทุกกลุ่มด้วยมาตรการทางภาษีและอื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมให้แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึง

1.1.6 ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง โดยการจัดให้มีมาตรการพิเศษเพื่อให้สามารถระบุตัวกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และให้ความคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการอย่างเฉพาะเจาะจง กลุ่มเป้าหมายผู้มีรายได้น้อย ยากจน และผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติซ้ำซ้อน โดยมีเป้าหมายการตัดขาดวงจรรายยากจนไม่ให้ส่งต่อจากรุ่นพ่อแม่ไปสู่รุ่นลูกหลาน และช่วยเหลือกลุ่มคนที่เดือดร้อนที่สุด

1.1.7 สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยในด้านบริการสาธารณสุข เน้นการกระจายทรัพยากรและเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ การพยาบาล ให้กระจายไปยังพื้นที่อำเภอ ตำบล เพื่อให้สามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมผู้มีรายได้น้อย ให้ได้รับบริการที่ไม่มีความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพ รวมทั้งระบบคุ้มครองการรักษาพยาบาลต่อการเจ็บป่วยที่สร้างภาระทางการเงินโดยไม่คาดคิด หรือเกินขีดความสามารถของผู้มีรายได้น้อย สนับสนุนส่งเสริมให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพ รวมถึงการพัฒนาสถานพยาบาลให้มีคุณภาพและมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรตามมาตรฐานสากลในทุกพื้นที่ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการสาธารณสุข ด้านการศึกษาเน้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารและยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การสนับสนุนกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และนวัตกรรมของคนทุกกลุ่ม รวมถึงระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน

1.1.8 สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง เน้นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน การพัฒนากลไกช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในการต่อสู้คดีที่มีคุณภาพมาตรฐานและเพียงพอ การให้หลักประกันสิทธิของผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การกำหนดกรอบเวลาและขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายอย่าง

เคร่งครัด เป็นธรรมและเสมอภาค และการมีมาตรการที่ละเอียดอ่อนสำหรับคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ และการจัดการคดีเกี่ยวกับกลุ่มที่มีความเปราะบาง ตลอดจนการพัฒนาวิธีพิจารณาความแพ่งและคดีปกครองเพื่อเพิ่มโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรม ปรับปรุงระบบโทษปรับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส และระบบการช่วยเหลือผู้พ้นโทษในการกลับสู่สังคม

2. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ¹⁵⁴

2.1 กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

2.1.1 ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนบทบาทของภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวก กำหนดกติกาในการแข่งขันให้เกิดความเป็นธรรมแก่การดำเนินธุรกิจทั้งในธุรกิจทั่วไปและธุรกิจเฉพาะ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการผลิต การค้า การบริการ และสามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะการปรับปรุงแก้ไขและยกเลิกกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม เอื้ออำนวยต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การพัฒนาประเทศ การให้บริการประชาชน การประกอบธุรกิจ การแข่งขันระหว่างประเทศ สอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในข้อกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียม

2.1.2 มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น ออกแบบกฎหมายที่รอบคอบรัดกุมเพื่อแก้ปัญหาอย่างตรงจุดให้มีความสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ด้วยการสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์และบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินและการประกอบอาชีพ ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และกำหนดวงรอบในการทบทวนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้น ในการตรากฎหมายต้องดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ

¹⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55-63.

รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน รวมทั้งจัดให้มีการสร้างความรับรู้และความเข้าใจในข้อกฎหมาย และประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

2.1.3 การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้อกฎหมาย บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้อกฎหมาย ป้องกันการกระทำผิดและจับกุมผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว

2.2 กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชน
โดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีความเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าระดับสากล ตามหลักนิติธรรม โปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความร่วมมือที่ดี บูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน

2.2.1 บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ปรับวัฒนธรรมองค์กรและทัศนคติเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้เคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความโปร่งใส เป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ การบริหารงานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมต้องโปร่งใส เป็นอิสระ และมีการพัฒนาตัวบุคคลอย่างต่อเนื่อง

2.2.2 ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุก
ร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง การรวบรวมและการพิสูจน์พยานหลักฐาน เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก อำนวยความสะดวกยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใส และประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว ยกกระดับความโปร่งใสในการใช้อำนาจกับประชาชนและ

การแต่งตั้งโยกย้าย รวมทั้งยกระดับมาตรการตรวจสอบการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ

2.2.3 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครองมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวกยุติธรรม พัฒนาเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระยะกลางและระยะยาวระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานกันบนพื้นฐานแห่งการไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งสร้างเครื่องมือการประเมินคุณภาพและผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมุ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อสังคมร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรมเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตลอดกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

2.2.4 ส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือก ระบบยุติธรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความเป็นธรรม การพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมให้มีความหลากหลาย การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน การพัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน รวมทั้ง การส่งเสริมพัฒนาระบบการสืบเสาะและการสอดส่องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.5 พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา เพื่อลดทอนความเป็นโทษทางอาญาที่ไม่จำเป็น สร้างความสมดุลระหว่างการบังคับโทษตามคำพิพากษากับการให้โอกาสผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคม เปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการบังคับโทษ และการพัฒนาระบบคุมประพฤติในชุมชน รวมทั้ง การใช้กฎหมายอาญาโดยยึดมั่นหลักการตีความโดยเคร่งครัด ไม่ขยายขอบเขตฐานความผิดให้ครอบคลุมการกระทำที่แท้จริงแล้วไม่เข้าองค์ประกอบ

หลักนิติธรรมกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวน ถือว่ามีความสำคัญในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเบื้องต้น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและบ้านเมือง อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นผู้มีอำนาจสอบสวนเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างมากหน่วยงานหนึ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม มาตรฐานและพฤติกรรมใน

การปฏิบัติหน้าที่จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญค่อนข้างมาก อาจกล่าวได้ว่าเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการสอบสวนเป็นตุลาการในเบื้องต้นของการดำเนินคดี กล่าวคือ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมและเสมอภาค เห็นได้ว่าศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดก็ต่อเมื่อพยานหลักฐานตามท้องสำนวนที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาได้ยืนยันว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด แต่ถ้าหลักฐานที่เจ้าพนักงานได้กระทำการสอบสวนมานั้นอ่อนหรือไม่กระจ่างแจ้งคลุมเครือ ก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย อันเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงไม่ได้รับผลกระทบที่ตนได้ทำไว้ ทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าถ้าเจ้าพนักงานที่มีอำนาจในการสอบสวนไม่มีมาตรการในการปฏิบัติและมีคุณธรรมเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว โอกาสที่เจ้าพนักงานจะปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบย่อมกระทำได้โดยง่าย ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมเป็นที่เคลือบแคลงต่อประชาชน ไม่เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อระบบในกระบวนการยุติธรรม แต่ถ้าระบบในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการและมาตรฐานที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่แล้ว จะทำให้เป็นกรอบให้เจ้าพนักงานนั้นปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อันจะก่อให้เกิดความรักสามัคคีของคนในสังคมขึ้น เกิดความมั่นคงในชาติ ยังผลให้มีการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป เพราะฉะนั้นการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง เพราะหลักนิติธรรมนั้นมิใช่เป็นเพียงหลักความยุติธรรมตามกฎหมาย ซึ่งเป็นแต่เพียงยึดถือบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น แต่หลักนิติธรรมยังจะต้องคำนึงถึงความยุติธรรมตามความเป็นจริงด้วย ซึ่งแม้กฎหมายจะตราขึ้นโดยชอบด้วยหลักนิติธรรมแล้วก็ตาม แต่การบังคับใช้และการตีความกฎหมายก็ต้องกระทำตามกรอบของหลักนิติธรรมด้วย จึงจะได้ชื่อว่าเป็นการใช้กฎหมายโดยชอบ ใช้อำนาจโดยธรรม ซึ่งหลักนิติธรรมจะเป็นการให้ความยุติธรรมตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้อย่างแน่แท้ และก่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้หลักนิติธรรม แม้จะมีได้มีบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับหลักกฎหมายธรรมชาติ กล่าวคือเป็นความยุติธรรมตามธรรมชาติที่สังคมยึดถือร่วมกันอยู่ เช่น หลักยุติธรรม (Principle of Natural Justice) หลักความชอบธรรม (Righteousness) และเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม (Public Interests) เป็นต้น¹⁵⁵

---

¹⁵⁵ สำนักข่าวอิสรา. “จรัญ ภักดีธนากุล : วิพากษ์ระบบยุติธรรมไทย ไม่ชำนาญเฉพาะด้าน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-talk-interview/thaireform-talk-politics/41205-law080958.html>, 2558.

หลักนิติธรรม จึงหมายถึง หลักการที่เป็นกฎ กติกา รวมทั้งหลักสิทธิมนุษยชนของกฎหมายที่ผู้บัญญัติกฎหมายจะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม มิเช่นนั้นกฎหมายนั้นจะไม่มีสภาพเป็นกฎหมาย โดยหลักนิติธรรมมีสาระสำคัญดังนี้¹⁵⁶

1. สิทธิเสรีภาพเป็นเรื่องแดนอิสระของมนุษย์ที่กฎหมายจะเข้าไปแทรกแซงไม่ได้
  2. ประชาชนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันอย่างเสมอภาคและได้ระบบการคุ้มครองจากกฎหมายอย่างทัดเทียมกัน
  3. ฝ่ายบริหารต้องบริหารภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายและต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย
  4. การปกครองประชาชนต้องยึดกฎหมายเป็นใหญ่ ทั้งนี้กฎหมายนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ยุติธรรม
  5. ศาลเป็นสถาบันที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน
  6. ยึดหลักความเป็นอิสระของตุลาการ
  7. ส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรมปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหารหรือกลุ่มอิทธิพลเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แท้จริงของประชาชน
  8. ส่งเสริมและสนับสนุนความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย
  9. ส่งเสริมและคุ้มครองหลักแห่งการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
  10. ส่งเสริมและพัฒนากฎหมายเพื่อสร้างความสงบสุขให้แก่ประชาชนและสังคมส่วนรวม
  11. ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย
- ทั้งนี้การใช้หลักนิติธรรมมาใช้เป็นหลักในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จะสอดคล้องกับเป้าหมายในหลักการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยสรุป¹⁵⁷ ดังนี้

---

¹⁵⁶ไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์. “หลักนิติธรรมกับการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ. 17 (50), พฤษภาคม-สิงหาคม 2558. หน้า 148-176.

¹⁵⁷ศาสตราจารย์พิเศษ จริญญา ภักดีธนากุล, ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ. บรรยายเรื่อง “กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม : ความท้าทายต่อกระบวนการยุติธรรมไทย”. ณ โรงแรมดิเอ็มเมอรัลด์, 8 กันยายน 2558.

1. การใช้ดุลพินิจวินิจฉัยข้อเท็จจริงต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ซึ่งจะไม่ถูกบิดเบือนให้ตรงข้ามกับความเป็นจริง ทั้งนี้การวินิจฉัยข้อเท็จจริงมักจะถือว่าเป็นความเห็น และหากไม่มีมาตรฐานและมาตรการตามหลักนิติธรรมมาควบคุมก็อาจทำให้เสียความเป็นธรรมได้
2. ระบบงานยุติธรรมต้องมีอุดมการณ์ว่าทำงานเพื่อประโยชน์ชาติและสันติสุขของชาวประชาชน ตามรอยของพระมหากษัตริย์ไทย คือทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม มิใช่โดยอำนาจ มิใช่โดยกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่เป็นการปกครองโดยธรรมกล่าวคือเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม มิใช่เพื่อคนใดคนหนึ่ง องค์กรใดองค์กรหนึ่ง เป็นต้น
3. จะไม่มีระบบยุติธรรมที่เรียกว่า ไยแมงมุม หมายความว่าจับได้แต่แมลงหวี่แมลงวันเท่านั้น แต่ไม่สามารถจับตัวการร้ายใหญ่ได้ เช่น ตัวด้วงไม่สามารถจับได้ ซึ่งมันจะสามารถทะลุทะลวงไยแมงมุมไปได้หมด

คุณธรรมและจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จะมีบทบาทยุติกฎหมาย และมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ดีเพียงใด การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จะเกิดประสิทธิภาพมิได้เลย หากพนักงานสอบสวนไม่มีคุณธรรม จรรยาบรรณเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน¹⁵⁸ มีดังต่อไปนี้

1. พนักงานสอบสวนต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีแนวทางปฏิบัติคือ

- 1.1 ต้องศึกษาทำความเข้าใจกฎหมายและบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างถ่องแท้
- 1.2 ต้องแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
- 1.3 ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้ตระหนักในหน้าที่ ต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยผู้บังคับบัญชาให้การอบรมเป็นประจำ
- 1.4 ให้พนักงานสอบสวนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ในเรื่องสิทธิตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

---

¹⁵⁸ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2544

2. พนักงานสอบสวนต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต และยึดมั่นในศีลธรรม มีแนวทางปฏิบัติคือ

2.1 การปฏิบัติหน้าที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความสุจริต ตรงไปตรงมา ไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้จากการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะด้วยการเรียกร้อง แสดงท่าทีหรือกิริยาอาการอื่นใด และสามารถตรวจสอบได้

2.2 ไม่พยายามหลีกเลี่ยงหรือแสวงหาช่องว่างของกฎหมายเพื่อกระทำการที่ไม่ถูกต้อง

2.3 มีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานในกรอบของศีลธรรมตามหลักศาสนา

3. พนักงานสอบสวนต้องอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง โปร่งใส และเป็นธรรม โดยปราศจากอคติ มีแนวทางปฏิบัติคือ

3.1 ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3.2 ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม ตามลำดับขั้นตอนภายในระยะเวลาที่ตำรวจกำหนด

3.3 ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความเต็มใจ

4. พนักงานสอบสวนต้องกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีแนวทางปฏิบัติคือ

4.1 ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม และชอบธรรม

4.2 ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักวิชาและจรรยาวิชาชีพ

4.3 ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ

5. พนักงานสอบสวนพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เสียสละ และอดทน เพื่อประโยชน์แห่งการอำนวยความสะดวกด้วยความยุติธรรม มีแนวทางปฏิบัติคือ

5.1 ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ และอุทิศตน ทุ่มเทศดีปัญญา ความรู้ ความคิดที่มีอยู่ให้กับงานอย่างเต็มที่

5.2 ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยมีจิตสำนึกและหลักการตามกฎหมายเพื่อประโยชน์แห่งการอำนวยความสะดวก

5.3 ปลูกฝังจิตสำนึกพนักงานสอบสวนในเรื่องการเสียสละ อดทน และความรับผิดชอบต่อหน้าที่

6. พนักงานสอบสวนพึงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีไมตรีจิต และเต็มใจให้บริการประชาชน มีแนวทางปฏิบัติคือ

6.1 พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่และให้บริการประชาชนด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อมีน้ำใจ และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพ อ่อนโยน โดยมีจิตสำนึกการให้บริการประชาชน

6.2 เต็มใจแนะนำช่วยเหลือในการบริการประชาชนเสมือนญาติ

7. พนักงานสอบสวนพึงหมั่นศึกษาหาความรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

มีแนวทางปฏิบัติคือ

7.1 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาตนให้มีความรู้ ความชำนาญ ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์

7.2 ขยันหมั่นเพียร ทำความเข้าใจต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ และนำไปยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

7.3 มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

8. พนักงานสอบสวนพึงสำนึกและยึดมั่นในวิชาชีพการสอบสวน มีความ

ภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและวิชาชีพของตนเอง มีแนวทางปฏิบัติคือ

8.1 ดำรงตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการในกระบวนการยุติธรรม ด้วยการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีหลักการ มีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน

8.2 ปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพการสอบสวนด้วยความมั่นคงและความภาคภูมิใจในเกียรติคุณและศักดิ์ศรีของความเป็นพนักงานสอบสวน

8.3 ปฏิบัติงานด้วยจิตวิญญาณของพนักงานสอบสวนให้เป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของประชาชน

นอกจากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวน ต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณเป็นหลักปฏิบัติ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว เจ้าพนักงานเองก็ต้องปลูกจิตสำนึกในหน้าที่ โดยสร้างทัศนคติเสียใหม่ให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเชื่อถือในตัว of เจ้าพนักงานว่าจะสามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง และประการสำคัญ คือต้องอำนวยความสะดวกให้แก่พยานอย่างดีที่สุด ซึ่งเจ้าพนักงานเอง จะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อประชาชน โดยสามารถสร้างความอบอุ่นใจและอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแน่แท้ เพื่อจะได้เกิดประโยชน์อย่างสูงต่อประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ผ่านมา พบว่า ในการหา มาตรการแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับทฤษฎี การสอบสวน ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงานนั้น ได้มีผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้

พุกษา เครือแสง และ รัชดาพร หวลอารมณ¹⁵⁹ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย” โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย และเพื่อจะเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญา ทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 90 คน จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดเมื่อนำมาวิเคราะห์แล้ว พบว่า กระบวนการสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวนเพียงลำพัง โดยอำนาจเบ็ดเสร็จไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล อาจเอื้อประโยชน์แก่การประทุมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นปัญหาสำคัญอันส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมแก่ประชาชน ดังนั้นประเทศไทยควรต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และกระบวนการสอบสวนคดีอาญา เข้ามามีส่วนร่วมกับพนักงานสอบสวน เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจการสอบสวนและเป็นการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีประสิทธิภาพ อำนาจความยุติธรรมแก่ประชาชน แทนที่จะให้พนักงานสอบสวนดำเนินการแต่ผู้เดียวดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

กิตติชัย รุจิราวินิจฉัย¹⁶⁰ ทำบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสอบสวน (2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานสอบสวน และ (3) แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใช้

¹⁵⁹ พุกษา เครือแสง และ รัชดาพร หวลอารมณ. “การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย”, วารสารการบริหารท้องถิ่น. 9 (1), มกราคม-มีนาคม 2559. หน้า 137.

¹⁶⁰ กิตติชัย รุจิราวินิจฉัย. “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 5 (2), พฤษภาคม-สิงหาคม 2558. หน้า 22-36.

ระเบียบวิธีแบบผสมผสานอย่างเป็นตัวหลักและตัวรอง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) การปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรที่เชี่ยวชาญเทคโนโลยี สารสนเทศ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนยังไม่สอดคล้องกับภาระงานที่รับผิดชอบ และด้านสถานที่ส่วนใหญ่มีบริเวณหรือพื้นที่ใช้สอยน้อย ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน (2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสอบสวน ประกอบด้วย ปัจจัยทางการบริหารจัดการด้านการอำนวยการ ด้านการรายงานและด้านการจัดทำงบประมาณ และ (3) แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ ด้านการอำนวยการ ด้านการรายงาน และด้านการจัดทำงบประมาณ

สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์¹⁶¹ ทำการศึกษาเรื่อง “การสอบสวนที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (7)” ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในบางครั้งอาจมีการสอบสวนที่ไม่ถูกต้อง อันอาจเกิดจากปัญหาต่าง ๆ เช่น ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่คลาดเคลื่อนของพนักงานสอบสวน การสอบสวนได้เองโดยลำพังของพนักงานสอบสวนเป็นเหตุให้ขาดการตรวจสอบและถ่วงดุลจากองค์กรอื่น และการขาดการมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตำรวจจากภาคประชาชน โดยแสดงให้เห็นว่าการสอบสวนนั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนจึงมีผลต่อการอำนวยการความยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก หากการสอบสวนกระทำด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (7) แล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์และผลดีต่อการอำนวยการความยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม แต่จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาข้อขัดข้องหลายประการ ทั้งปัญหาด้านกฎหมายและปัญหาด้านอื่น ๆ ที่ทำให้การสอบสวนไม่เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว เช่น

1. กรณีการสอบสวนที่ไม่ถูกต้อง อาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมาย ได้แก่ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่คลาดเคลื่อนของพนักงานสอบสวน การสอบสวนได้เองโดยลำพังของพนักงาน

---

¹⁶¹สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์. “การสอบสวนที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (7)”, *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 4 (2), กันยายน-ธันวาคม 2554. หน้า 394-467.

สอบสวน เป็นเหตุให้ขาดการตรวจสอบและถ่วงดุลจากองค์กรอื่น และการขาดการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตำรวจจากภาคประชาชน

2. กรณีการสอบสวนที่ล่าช้า อาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมาย ได้แก่ การสอบสวนซ้ำหรือการไปแจ้งความร้องทุกข์ในท้องที่ห่างไกลออกไปอย่างมาก และการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

3. กรณีการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรม อาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมายหลายประการ เช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนที่ไม่ถูกต้อง การสอบสวนซ้ำหรือการไปแจ้งความร้องทุกข์ในท้องที่ห่างไกลออกไปอย่างมากเช่นเดียวกับกรณีการสอบสวนที่ล่าช้า รวมถึงปัญหาค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวนไม่เหมาะสมกับภาระงาน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการสอบสวนที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงอาจมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องดังกล่าวอันประกอบด้วยข้อเสนอแนะหลายประการ ดังเช่น การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อเพิ่มบทบาทของพนักงานอัยการให้มีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญาในบางกรณี การกำหนดระเบียบหรือคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่วางแนวปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การแก้ไขปรับปรุงระเบียบหรือคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ถูกต้อง เหมาะสม และมีความทันสมัย การเข้าสู่ตำแหน่ง พนักงานสอบสวนหรือตำแหน่งอื่น ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรเป็นไปด้วยความโปร่งใสตามระบบคุณธรรม รวมถึงการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมสิทธิสวัสดิการ และความเจริญก้าวหน้าในอาชีพราชการของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายให้การสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ อันจะทำให้การสอบสวนเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน และสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมสืบไป

มานะ เผาะช่วย¹⁶² ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน” โดยได้กล่าวว่า การสอบสวนเป็นกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการค้นหาความจริงในคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน ซึ่งการค้นหาความจริงจะต้องเป็นไปตามหลักการรับฟังความทุกฝ่าย ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องพนักงานสอบสวนจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหามากที่สุด ทั้งพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด

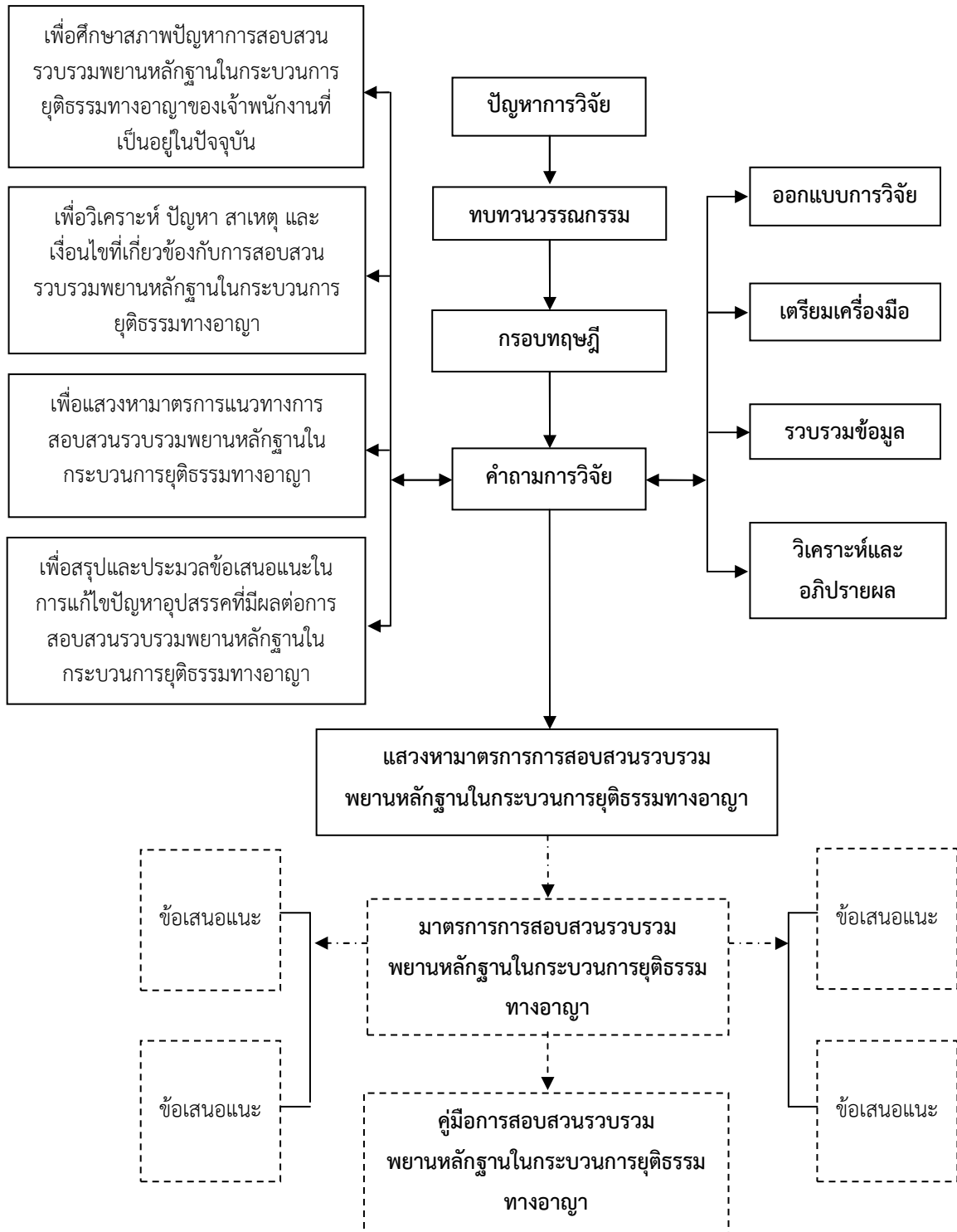
---

¹⁶²มานะ เผาะช่วย. “ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน”. (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549).

และเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ไม่ใช่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิดของผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ เนื่องจากในชั้นสอบสวนย่อมถือว่า ผู้ต้องหายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด อีกทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่วางหลักการดำเนินคดีอาญา แม้ปัจจุบันจะมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 134 เพื่อให้มีการรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน แต่พบว่าปัจจุบันการรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้หา ยังมีอุปสรรคข้อขัดข้องในการบังคับใช้ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นหลักการใหม่ที่แตกต่างจากแนวปฏิบัติเดิมของพนักงานสอบสวน และมาตรา 131 ก็เป็นเพียงหลักทั่วไปของการสอบสวนเท่านั้น การจะรวบรวมพยานหลักฐานใด ๆ ยังเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน นอกจากนี้ ข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย ระเบียบ คำสั่ง ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็ยังไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่ได้แก้ไขใหม่ ตลอดจนยังมีปัญหาด้านระบบงานและทัศนคติของพนักงานสอบสวนที่ไม่เปลี่ยนแปลง ไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอีกด้วย ดังนั้น จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ ให้มีความชัดเจน ส่งเสริมให้ผู้ต้องหาเสนอพยานหลักฐานของตนในชั้นสอบสวนตามหลักการรับฟังความทุกฝ่าย รวมทั้งยกระดับสภาพและบทบาทพนักงานสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานกึ่งตุลาการ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างเต็มที่ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

โดยที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล กฎหมายจึงได้บัญญัติกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมควรที่จะเข้าใจบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างถ่องแท้ว่ากฎหมายได้บัญญัติวางกรอบแนวการปฏิบัติไว้เช่นใด เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ใช้บังคับกฎหมาย (Law Enforcement) ต้องกระทำหรือปฏิบัติให้อยู่ภายในกรอบของกฎหมายที่พึงให้กระทำได้อย่างเคร่งครัด โดยกล่าวว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับ คမ်း คัด ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ถึงกระนั้นก็ตามในการใช้กฎหมายนี้ เจ้าหน้าที่หรือผู้ใช้กฎหมายทุกฝ่ายควรที่จะยึดหลักแห่งการอำนวยความยุติธรรมเป็นสำคัญในการปฏิบัติด้วย จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนี้ และทำให้สังคมส่วนรวมมีความสงบสุขเรียบร้อยอย่างแท้จริง

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการแสวงหาพยานหลักฐานและการรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ในการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานนั้น เป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แม้ในการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานจะเป็นไปเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่การใช้มาตรการก็ยังคงคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนด้วย

ในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายไทย องค์กรที่มีอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ซึ่งก็คือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ และพนักงานสอบสวน และอาจเรียกรวม ๆ ได้ว่า “เจ้าพนักงาน” ถือเป็นองค์กรเบื้องต้นของรัฐที่มีบทบาทสำคัญและมีอำนาจอย่างกว้างขวาง อำนาจของเจ้าพนักงานในการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น กฎหมายกำหนดให้ “พนักงานสอบสวน” เป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) นอกจากนี้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในการสอบสวนยังมีอำนาจในการจับ คမ်း คัด ตรวจ หรือใช้มาตรการบังคับต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน จึงต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ยึดมั่นในหลักคุณธรรม บังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง ชอบธรรม และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ในขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างรอบคอบ เพื่อค้นหาความจริงที่ถูกต้อง อันจะทำให้เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริงอย่างแน่แท้

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ว่าจะเป็นของประเทศใดก็เน้นหนักไปในทางคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนบริสุทธิ์มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยไม่เป็นธรรม จากเจ้าพนักงานของรัฐ สิทธิส่วนตัวของบุคคลได้รับความคุ้มครอง กระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนจะถูกจำกัดและถ่วงดุล การสืบสวนสอบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การรับฟังพยานหลักฐาน จะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนยิ่งกว่าความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้เป็นสิทธิและเสรีภาพที่ติดตัวมนุษย์ ซึ่งไม่มีใครพรากไปจากตัวมนุษย์ได้ จึงเรียกว่า “สิทธิมนุษยชน” ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคลทั่วไป เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจยกเลิกเพิกถอนสิทธิอันนี้ได้ โดยการมีสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจึงเป็นหลักการ และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นข้อยกเว้น ซึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ดังนี้ หากเจ้าพนักงานผู้ใดมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแล้วนั้น ก็อาจมีความผิดตาม ป.อาญา มาตรา 157 ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดได้เช่นกัน ซึ่งรัฐจะต้องมีการจัดให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลได้อย่างแท้จริงต่อไป

โดยปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ 1948 มีหลักการสำคัญที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย แม้บุคคลนั้นจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม การจับกุม กุมขัง รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องอาศัยอำนาจโดยบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้ และต้องปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังมีหลักปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกกล่าวหาได้ว่ากระทำความผิดอาญาอีกด้วยว่า ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม และเปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรม ในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำผิดอาญาใด ๆ ที่ตนถูกกล่าวหา¹⁶³ ซึ่งถือว่าเป็นการวางหลักให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาคดีจากศาล หรือผู้พิพากษาที่มีความเป็นอิสระและไม่ลำเอียง อีกทั้งบุคคลที่ถูกกล่าวหาได้ว่ากระทำความผิดอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด¹⁶⁴

¹⁶³ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10

¹⁶⁴ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) จะต้องได้รับแจ้งเหตุผลในขณะถูกจับกุมและจะต้องทราบข้อหาโดยทันที หลังจากนั้นจะต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายโดยทันที และจะได้รับการพิจารณาคดีหรือปล่อยตัวในเวลาที่เหมาะสม

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น เจ้าพนักงานจะต้องมุ่งที่จะทำการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นหลักในการปฏิบัติ ส่วนการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมายถือว่าเป็นข้อยกเว้นที่เจ้าพนักงานจะใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น ซึ่งจะได้เป็นหลักประกันต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้ดังนี้

มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

โดยบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดผลในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา โดยต้องปฏิบัติในการดำเนินกระทำต่อเขาอย่างเป็นผู้ไม่มีความผิดตามข้อสันนิษฐานที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ โดยที่เป็นหลักการที่แสดงถึงสถานะของผู้ถูกกล่าวหาที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองไว้ ในอันที่จะได้รับการกระทำต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาอย่างคนบริสุทธิ์ ซึ่งจะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างเป็นผู้กระทำผิดมิได้ ตราบที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด

ซึ่งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก็จะต้องมีแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ...”

ดังนั้น ในการจัดระบบงานในกระบวนการยุติธรรมในชั้นเจ้าพนักงาน จึงจะต้องมีการจัดดำเนินงานในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อจัดระบบการบริหารงานใน

กระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด

ดังนั้น การอำนวยความสะดวกยุติธรรมอันเป็นภารกิจและเป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และหากการสอบสวนหรือไต่สวนกระทำโดยมีมาตรการที่ชัดเจน ก็จะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ทั้งนี้ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนนั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ของทุกฝ่ายก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี การค้นหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในทางอาญาจึงเป็นการค้นหาความจริงทางคดีของเจ้าพนักงานของรัฐ ที่จะดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้เพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องชอบธรรม ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการสอบสวนดำเนินคดีอาญา หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและค้นหาความจริง เมื่อได้ความจริงของคดีเป็นอันยุติแล้ว พนักงานสอบสวนก็จะมีความเห็นทางคดีด้วยความเป็นธรรมในเบื้องต้น ซึ่งอาจทำให้คดียุติให้ความเป็นธรรมได้ตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญานั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมหรือเที่ยงธรรมของทุกฝ่ายได้ โดยเฉพาะถ้าพนักงานสอบสวนได้ทำการค้นหาความจริงเสียแต่เริ่มต้น ก็จะทำให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้รับการคุ้มครองจากรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็จะเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินคดีอาญาตามระบบในกระบวนการยุติธรรมต่อไปด้วย โดยแท้จริงแล้ว พนักงานสอบสวนนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เป็นอย่างดี โดยถ้าหากเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนทำการสอบสวนโดยไม่ได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ก็จะถือได้ว่ารัฐนั้นมิได้จัดให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไว้แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม รัฐต้องจัดให้มีการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ในการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง เน้นการสร้างหลักประกันการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม เสมอภาค และ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยกระบวนการยุติธรรมต้องมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติได้ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าระดับสากลตามหลักนิติธรรม โปร่งใส สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพ และเป็นไปอย่างเสมอภาค หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความร่วมมือที่ดี บูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน บุคลากรภาครัฐยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจรรยาบรรณ

บทที่ 3

หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งที่สามารถพิสูจน์และสนับสนุนข้อเท็จจริงที่คู่ความแต่ละฝ่ายกล่าวอ้างมาในการดำเนินคดี ซึ่งคู่ความแต่ละฝ่ายจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาแสดง พิสูจน์ยืนยันข้อเท็จจริงตามที่ตนกล่าวอ้างนั้นด้วย

ในการที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่ฝ่ายใดกล่าวอ้างมาให้เป็นที่ยุติ ก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานที่จะมาสืบสนับสนุนคำกล่าวอ้างของคู่ความฝ่ายนั้นให้เป็นที่ยุติ เมื่อข้อเท็จจริงโดยยุติแล้วจึงจะนำข้อกฎหมายมาปรับแก้การวินิจฉัยได้ต่อไป ดังนั้น ประเด็นปัญหาในการวินิจฉัยของคดีก็จะมีประเด็นหลักใหญ่อยู่ 2 ประการ คือ 1) ประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ในการวินิจฉัยต้องใช้พยานหลักฐานมาทำการวินิจฉัย และ 2) ประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย ในการวินิจฉัยต้องใช้บทบัญญัติของกฎหมายมาทำการปรับวินิจฉัยว่าจะมีความผิดตามกฎหมายข้อหาใด เพราะฉะนั้นในการที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์นั้น จึงเป็นประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงที่จะต้องใช้พยานหลักฐานมาทำการพิสูจน์ต่อไป

การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานนั้นมีหลักเกณฑ์อย่างไร ก็ต้องถือตามหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานของศาลเป็นเกณฑ์กำหนด โดยต้องถือว่าหากพยานหลักฐานใดที่ศาลไม่รับฟังแล้วก็ไม่ควรนำเข้ามาในคดี และประการสำคัญก็อาจทำให้เสียหายต่อคดีได้ ซึ่งโดยหลักแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะต้องการความถูกต้องบริสุทธิ์ยุติธรรมของคดีพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาจะต้องได้มาโดยชอบ ด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้บัญญัติไว้ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นๆ” (ป.วิ.อ. มาตรา 226) ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าการรับฟังพยานหลักฐานของศาลเป็นไปอย่างกว้างขวางที่จะรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิดที่มีประโยชน์ต่อคดี แต่ถ้าเป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบดังกล่าวแล้ว ศาลจะปฏิเสธการรับฟังพยานหลักฐานเหล่านี้

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นการเปิดโอกาสให้รับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาได้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล รวมทั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ หรืออาจเป็นประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า พยานพดพิเหตุแวดล้อมกรณีหรือพยานอื่นใดที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือบริสุทธิ์ได้แล้วสามารถนำเข้า

สืบเพื่อให้ศาลรับฟังได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะพยานบอกเล่าหรือพยานพหูพจน์เหตุแวดล้อมกรณี ที่แม้จะไม่สามารถชี้ชัดข้อเท็จจริงแห่งคดีได้โดยตรงก็ตาม แต่อาจทำให้ค้นพบข้อเท็จจริงและหลักฐานอื่น ๆ ที่จะทำให้คดีมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันมาจนมีการกระทำผิดเกิดขึ้น และยอมเป็นพยานที่ประสานเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะพยานบอกเล่าหรือพยานพหูพจน์เหตุแวดล้อมที่เป็นเหตุให้ค้นพบผู้กระทำความผิดที่แท้จริง จึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นพยานที่สำคัญซึ่งอาจจะสามารถปะติดปะต่อเชื่อมโยงให้ค้นพบถึงพยานหลักฐานที่มีมูลความจริงได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสียแต่ในชั้นต้น และพยานหลักฐานเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญมากเพราะสามารถนำไปใช้ในชั้นศาลได้ด้วย

เช่น คำให้การพยานโจทก์ซึ่งให้การไว้ในชั้นสอบสวนใกล้เวลาเกิดเหตุไม่ทันได้คิดเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงยอมมีน้ำหนักรับฟังได้ กฎหมายหาได้จำกัดให้รับฟังเฉพาะคำเบิกความพยานโจทก์ในชั้นศาลเท่านั้นไม่ เมื่อคำให้การพยานโจทก์ในชั้นสอบสวนมิได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น ศาลย่อมรับฟังมาประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ว่าจำเลยกระทำความผิดได้¹

ดังนั้น การที่นำพยานหลักฐานโดยมีการกระทำอย่างใดขัดกับหลักกฎหมายดังกล่าวแล้ว พยานหลักฐานเหล่านั้นถือว่าเป็นพยานหลักฐานซึ่งเกิดขึ้นโดยมิชอบ ศาลจะไม่รับฟัง และในบางครั้ง อาจจะต้องอาศัยงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการตรวจพิสูจน์การกระทำผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วย เพราะการกระทำผิดบางประเภทได้มีการพัฒนารูปแบบให้มีความลับซับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา

1. ความสำคัญของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

ถ้าหากเปรียบเปรยว่าร่างกายของมนุษย์เป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องทำการวินิจฉัย พยานหลักฐานก็เปรียบเสมือนเป็นหัวใจในร่างกายของมนุษย์ที่จะขาดและหยุดการทำงานไม่ได้เลย หากมนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ พยานหลักฐานก็เช่นกันตราบใดที่ข้อเท็จจริงของคดียังไม่ยุติ คู่ความเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานมานำเสนอต่อศาลให้ข้อเท็จจริงยุติได้ตามที่ตนกล่าวอ้าง นั้น และบทบัญญัติของกฎหมายเองก็เปิดโอกาสให้รับฟังพยานหลักฐานได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 ที่ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลย

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 503/2536

มีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่ข่ม หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น” ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า พยานพยานเหตุแวดล้อมกรณี หรือพยานอื่นใดที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ทั้งสิ้น ซึ่งการอำนวยความสะดวกตามความเป็นจริงจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากพยานหลักฐานนั้นมิได้เกิดขึ้นโดยชอบหรือได้มาจากการกระทำโดยมิชอบ เพราะฉะนั้นพยานหลักฐานจึงมีความสำคัญมากต่อการวินิจฉัยคดีเพื่อให้มีความยุติธรรม กล่าวคือให้คดียุติและเกิดความเป็นธรรมนั่นเอง

2. ประเภทของพยานหลักฐาน

ประเภทของพยานหลักฐาน แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 พยานบุคคล (Oral Evidence) หมายความว่า ถ้อยคำของบุคคลที่มาให้การต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือศาล รวมทั้งกิริยาอาการของคนไข้ที่สามารถแสดงออกซึ่งแทนความหมายของถ้อยคำพูด

2.2 พยานเอกสาร (Documentary Evidence) หมายความว่า ข้อความใด ๆ ที่สื่อถึงความหมายใดที่เจ้าพนักงานหรือศาล สามารถอ่านหรือตรวจดูได้จากหนังสือ ลายลักษณ์อักษร หรือเครื่องหมายรูปรอยใด ๆ โดยประการที่ว่าเครื่องหมายรูปรอยนั้นสามารถใช้แทนลายลักษณ์อักษรได้

2.3 พยานวัตถุ (Material Evidence) หมายความว่า สิ่งของใด ๆ ที่คู่ความอ้างเป็นพยานหลักฐานในคดี ด้วยความประสงค์ที่จะให้เจ้าพนักงานหรือศาลตรวจดูรูปร่างลักษณะของสิ่งของหรือวัตถุนั้นเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน

2.4 พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness) คือ บุคคลผู้มีอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใด ๆ ซึ่งความเห็นของเขานั้นมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดีได้

พยานหลักฐานแต่ละประเภทมีความสำคัญเท่ากันหมด ขึ้นอยู่กับว่าในคดีนั้นคู่ความต้องการอ้างหลักฐานใดเป็นพยานในคดี และมีเจตนาต้องการอ้างความหมายของสิ่งใดเป็นพยานหลักฐาน

ประการสำคัญ การที่เราจะต้องรู้ว่าสิ่งใดเป็นพยานหลักฐานอันใด เพราะพยานหลักฐานแต่ละประเภทมีที่มาของพยานหลักฐานที่จะถือได้ว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นแตกต่างกันออกไป โดยหากต้องการอ้างเป็นพยานบุคคล เราก็จะมุ่งเฉพาะถ้อยคำพูดหรือกิริยาอาการของคนไข้ซึ่งแทนความหมายของถ้อยคำพูดเท่านั้น แต่หากต้องการอ้างบาดแผลในตัวบุคคลเป็นพยานหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับถ้อยคำพูดของบุคคลแล้วจะเป็นเพียงพยานวัตถุ หรือหากต้องการอ้างสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การอ้างป้ายจราจรเป็นพยานหลักฐานนั้น ดังนี้ ป้ายจราจรจะเป็นพยานหลักฐานได้ทั้งพยานเอกสารและพยานวัตถุ ขึ้นอยู่กับว่าผู้อ้างพยานหลักฐานนั้นจะต้องการอ้างความหมายของ

อะไรในป้ายจราจรนั้นเป็นพยาน ถ้าหากผู้อ้างต้องการอ้างความหมายของป้ายจราจรว่าเป็นเครื่องหมายเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา กลับรถได้ หรือห้ามเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา หรือห้ามกลับรถ ดังนี้ การอ้างดังกล่าวก็เป็นการอ้างพยานเอกสาร เพราะการอ้างนั้นเป็นการอ้างเครื่องหมายซึ่งใช้แทนลายลักษณ์อักษรหรือเป็นการสื่อความหมายแทนข้อความนั่นเอง แต่ถ้าหากการอ้างนั้นผู้อ้างต้องการอ้างรูปร่างลักษณะของป้ายจราจรดังนี้ การอ้างดังกล่าวก็เป็นการอ้างพยานวัตถุ หรือกรณีการอ้างภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุมาเป็นพยานหลักฐาน เราจะเห็นได้ว่าภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุเป็นภาพซึ่งสื่อความหมายของรูปร่างลักษณะของพยานหลักฐานว่าเป็นอย่างไรในสภาพของสถานที่เกิดเหตุ แต่ถ้าถึงแม้เป็นการอ้างเอกสารเป็นพยานก็ตาม แต่ถ้าการอ้างนั้นมิได้มีเจตนาในการอ้างข้อความหรือความหมายในเอกสารเป็นพยานแล้ว ก็มีใช่เป็นการอ้างพยานเอกสารแต่อย่างใด เช่น การอ้างเอกสารว่ามีการปลอมแปลงเอกสารนั้น การปลอมแปลงเอกสารนั้นเป็นกรณีเจตนาในการอ้างเพื่อให้ศาลตรวจดูรูปร่างลักษณะของเอกสารว่ามีร่องรอยชุดลบขีดฆ่าหรือไม่ โดยไม่ได้มีเจตนาที่จะอ้างความหมายของข้อความในเอกสารนั้นแต่อย่างใด จึงเป็นการอ้างพยานวัตถุ หรือการอ้างเสียงของบุคคลเป็นพยานในเทปบันทึกเสียง ดังนี้ ก็เป็นการอ้างพยานวัตถุเช่นกัน

เช่น การอ้างเสียงของบุคคลที่อัดลงในเทปบันทึกเสียงมิใช่เป็นการอ้างถ้อยคำของบุคคลที่มาให้การต่อหน้าศาล จึงเป็นเพียงพยานวัตถุเท่านั้น หากมีการถอดเทปบันทึกเสียงออกมาเป็นข้อความลงในเอกสารยื่นต่อศาลนั้น เอกสารที่ถอดข้อความเสียงมาเป็นลายลักษณ์อักษรนำเสนอต่อศาลประกอบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าพยานได้กล่าวถ้อยคำเช่นว่านั้นที่บันทึกในแถบบันทึกเสียงหรือไม่เป็นพยานวัตถุเพราะเป็นการสื่อความหมายของเสียงในแถบบันทึกเสียงเท่านั้น²

ถ้าการอ้างสิ่ง ๆ นั้นเป็นพยานหลักฐาน โดยมีเจตนาสื่อความหมายตามข้อความก็จะเป็นการอ้างพยานเอกสารต่อศาลได้ เพราะฉะนั้นเหตุผลและเจตนาในการอ้างพยานหลักฐานต่าง ๆ จึงมีความสำคัญด้วยเหตุที่ว่ากรณียื่นส่งพยานหลักฐานแต่ละประเภทนั้นไม่เหมือนกัน

ในกรณีเป็นพยานเอกสารนั้น บทบัญญัติของกฎหมายได้บังคับว่าให้ยื่นพยานเอกสารนั้นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสตรวจและขอคัดสำเนาเอกสารดังกล่าวได้ก่อนที่จะนำสืบพยานเอกสารนั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 240 วรรคหนึ่ง) หรือในกรณีมีวันตรวจพยานหลักฐานให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ (ป.วิ.อ. มาตรา 173/2 วรรคหนึ่ง) และคู่ความจะต้องส่งพยานวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลในวันตรวจพยาน

² คำพิพากษาฎีกาที่ 7155/2539

หลักฐาน เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบล่วงหน้าก่อนสืบพยานโจทก์ หากฝ่าฝืนไม่ส่งพยานวัตถุ ต่อศาล ก็ต้องห้ามนำพยานวัตถุขึ้นมาสืบ (ป.วิ.อ. มาตรา 240 วรรคสาม) หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ส่ง พยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามมาตรา 173/2 วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น

เว้นแต่ศาลเห็นว่าเป็นกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือการไม่ปฏิบัติดังกล่าว มิได้เป็นไปโดยจงใจและไม่เสียโอกาสในการดำเนินคดีของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง (ป.วิ.อ. มาตรา 240 วรรค ท้าย) หรือในกรณีการอ้างพยานวัตถุก็ต้องมีคู่ความหรือพยานรับรอง ศาลจึงจะรับฟังพยานวัตถุขึ้นนั้น เพราะเหตุว่าในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาสิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุต้องให้คู่ความ หรือพยานตรวจดู ถ้ามีการแก้ห่อหรือทำลายตรา การห่อหรือตีตราใหม่ ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยาน ที่เกี่ยวข้องนั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 242) หรือในกรณีการอ้างบุคคลเป็นพยานนั้น ก็ต้องเป็นบุคคลที่สามารถ เข้าใจและตอบคำถามได้ (ป.วิ.พ. มาตรา 95) ศาลจึงจะรับฟังพยานบุคคลนั้นได้ เป็นต้น

กรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ได้ปฏิบัติตามที่บทบัญญัติของกฎหมายวาง หลักเกณฑ์ไว้ พยานหลักฐานนั้นศาลก็จะไม่รับฟัง โดยเมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเป็น พยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก็ดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายนี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่รับพยานหลักฐานนั้นไว้ (ป.วิ.พ. มาตรา 86 วรรคหนึ่ง) เพราะฉะนั้นการที่จะต้องทราบพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานประเภทใด เพื่อที่ผู้อ้างจะได้ปฏิบัติให้ ถูกต้องตามวิธีการของบทบัญญัติกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นศาลก็ไม่รับฟัง

หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคลในคดีอาญา

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การด้วยปากต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งอาจ เป็นบุคคลธรรมดา หรือผู้เชี่ยวชาญก็ได้

ป.วิ.อ. มาตรา 15 บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้ บังคับได้”

ป.วิ.พ. มาตรา 95 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้น

(1) สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และ

(2) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมา ด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้ง หรือ คำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น”

บุคคลใดก็ตามที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบ ข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานมาด้วยตนเองโดยตรง ก็สามารถอ้างเป็นพยานบุคคลได้ จากบทกฎหมายดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า หลักมีอยู่ว่าพยานบอกเล่ารับฟังไม่ได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติ

กฎหมายยกเว้นให้รับฟังได้ และต้องมีพยานหลักฐานอย่างอื่นประกอบจึงจะรับฟังได้ โดยลำพังไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะฟังเป็นยุติลงโทษจำเลยในคดีอาญา

พยานอีกประเภทหนึ่งที่อาจจะไม่ใช่พยานโดยตรงหรือประจักษ์พยาน ซึ่งไม่สามารถระบุชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงได้โดยตรงว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์อยู่ในตัวได้ก็ตาม แต่ถ้าหากนำข้อเท็จจริงหรือหลักฐานแวดล้อมกรณีทุก ๆ ด้านมาปะติดปะต่อเชื่อมโยงเรื่องราวได้อย่างเป็นลูกโซ่ โดยไม่ขาดช่วงและสอดคล้องต่อกันแล้ว ก็สามารถที่จะบ่งชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นที่ยุติและมีความน่าเชื่อถือได้เช่นกัน ซึ่งในบางครั้งอาจเรียกได้ว่า “พยานลูกโซ่” ซึ่งพยานดังกล่าวคือ พยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณี ซึ่งหมายถึง ข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใด ๆ ที่ไม่บ่งชี้ถึงประเด็นในข้อเท็จจริงนั้นโดยตรง แต่เป็นการนำข้อเท็จจริงแวดล้อมกรณีทุก ๆ ด้านมาปะติดปะต่อเชื่อมโยงกัน ซึ่งสามารถนำมาใช้ยืนยันข้อเท็จจริงประกอบให้คำพยานต่าง ๆ นั้นมีความเชื่อถือได้ เพราะพยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีจะเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนพยานโดยตรง หรือประจักษ์พยาน หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ ใดก็ตาม ให้เห็นว่าน้ำหนักมากยิ่งขึ้นและเชื่อได้ว่าเป็นจริง

ซึ่งพยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีนั้นถ้าประกอบหลาย ๆ กรณีเข้าด้วยกันมีเหตุผลและสอดคล้องต่อกันแล้ว อันจะเป็นเหตุผลให้ศาลมีความมั่นใจที่จะลงโทษจำเลยได้โดยปราศจากข้อสงสัย เช่น แม้โจทก์จะไม่ได้ตัวผู้เสียหายและประจักษ์พยานมาเบิกความต่อศาล แต่เมื่อพิจารณาค่าเบิกความของพยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีโดยตระหนักแล้ว พยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีเบิกความสอดคล้องต่อเนื่องกันสมด้วยเหตุผล ประกอบกับจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นจับกุม ดังนั้นพยานหลักฐานโจทก์ย่อมรับฟังลงโทษจำเลยได้³

ด้วยเหตุนี้ พยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณี จึงมีความสำคัญมากในการสอบสวนรวบรวมพยานบุคคลเข้ามาในคดีที่จะต้องแสวงหาเข้ามาเสมอในทุกคดี ซึ่งอาจจะถือได้ว่าพยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีนั้นเปรียบเสมือนเป็นพยานหลักเหตุผลที่มีคุณค่าต่อการรวบรวม และรับฟังพยานหลักฐานตามเหตุผลที่กล่าวมาแล้วว่า พยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีมีเหตุผลและน้ำหนักดีกว่าพยานโดยตรง หรือประจักษ์พยานเสียอีก ถึงกับมีคำกล่าวว่า “พยานเหตุผลหรือพยานพหุติเหตุแวดล้อมกรณีนั้นช่วยให้ศาลวินิจฉัยคดีได้ถูกต้องแน่นอน ยิ่งกว่าพยานโดยตรงหรือประจักษ์พยานเสียอีก”⁴ เพราะเหตุว่าบางครั้งไม่ว่าประจักษ์พยานหรือพยานโดยตรงเองก็ตาม ก็อาจจะมีการสร้างพยาน

³ คำพิพากษาฎีกาที่ 184/2537

⁴ ประมุข สุวรรณศรี. กฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2517). หน้า 14.

หลักฐานเท็จหรือมีการแต่งเติมเรื่องราวขึ้นมาเองได้ แต่ถ้าเป็นพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีนั้น จะต้อง มีพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีหลาย ๆ กรณีประกอบเชื่อมโยง ถ้าเป็นการสอดคล้องต้องกันก็จะมี น้ำหนักรับฟังได้มาก เพราะพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีนั้นจะไม่สามารถทำการตกแต่งเรื่องราว แวดล้อมกรณีทุก ๆ อย่างให้สอดคล้องต้องกันได้ง่ายนัก

บุคคลดังต่อไปนี้สามารถอ้างเป็นพยานบุคคลได้หรือไม่

1. คนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อ ความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามภาษา มือให้ หรือจัดให้ถามตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร (ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสาม)

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบาน หรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล (ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสี่) และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคห้า)

เช่น คำเบิกความของพยานที่หูหนวกและเป็นใบ้ให้ถือว่าเป็นคำเบิกความของพยาน บุคคล ส่วนวิธีถามหรือตอบนั้นอาจจะกระทำโดยวิธีเขียนหนังสือหรือโดยวิธีอื่นที่สมควรได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 96⁵

2. คนต่างชาติ

การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้อง แปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น หรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยหรือต้องแปลภาษาไทยเป็น ภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ล่ามแปล (ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคหนึ่ง)

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย หรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า (ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง)

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบาน หรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล (ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสี่) และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคห้า)

---

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 81/2531

ล่ามจะเป็นใครก็ได้ที่มีความสามารถในการเป็นล่าม แต่จะต้องมิใช่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอบสวน หรือซักถามพยานนั้น และล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนทำการแปล

เช่น ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่พยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยและไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล จัดล่าม ให้ถามตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร” จากบทบัญญัติดังกล่าวบ่งชี้ว่า ผู้ที่จะเป็นล่ามจะเป็นบุคคลใดก็ได้ที่มีความสามารถในการเป็นล่าม แต่จะต้องมิใช่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอบสวนหรือซักถามพยานนั้น ได้ความว่าในการสอบสวน จ. และ ม. ผู้ทำการสอบสวนคือ ร้อยตำรวจตรี ค. ส่วน ร้อยตำรวจโท ธ. ทำหน้าที่เป็นล่าม และในการที่ จ. เบิกความต่อศาล ร้อยตำรวจโท ธ. ก็เป็นเพียงล่าม ดังนี้ ร้อยตำรวจโท ธ. จึงเป็นเพียงล่ามที่พนักงานสอบสวนและศาลเป็นผู้จัดล่ามให้แก่ จ. และ ม. ตามกฎหมาย แม้ทนายจำเลยได้แถลงคัดค้านเรื่องที่ ร้อยตำรวจโท ธ. เป็นล่ามดังกล่าวในวันสืบพยานโจทก์ แต่ทนายจำเลยก็มิได้แสดงเหตุแห่งคัดค้านว่า ร้อยตำรวจโท ธ. เป็นล่ามแปลไม่ถูกต้องอย่างไร การที่ ร้อยตำรวจโท ธ. ทำหน้าที่เป็นล่ามแปลในชั้นสอบสวน จึงไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำของพยานที่เป็นพยานหลักฐานแต่อย่างใด ส่วนการพิจารณาสืบพยานบุคคลปาก จ. ก่อนโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลนั้น ปรากฏว่า ร้อยตำรวจโท ธ. ผู้ทำหน้าที่เป็นล่ามได้สาบานตนก่อนแปลคำเบิกความของ จ. ต่อศาลแล้ว การให้การและเบิกความของ จ. ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศและไม่เข้าใจภาษาไทย จึงเป็นการชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสี่⁶

หมายเหตุ การจัดทำบันทึกคำให้การ ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานก็ตาม ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่พอจะพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้ หรือกรณีเป็นคนหูหนวกและเป็นใบ้ที่ไม่สามารถได้ยินได้ แต่สามารถจัดให้ถามตอบหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่น เช่น ใช้วิธีการเขียนให้อ่านถามตอบได้ หรือเป็นชาวต่างชาติที่พอจะพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้ ก็อาจไม่ต้องจัดล่ามให้ก็ได้ ซึ่งเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนได้⁷

คำร้องทุกข์และคำให้การชั้นสอบสวนของผู้เสียหายคนหนึ่ง แม้จะมีผู้เสียหายอีกคนเป็นล่ามแปล ก็เป็นคำร้องทุกข์และคำให้การที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวนใช้ผู้เสียหายเป็นล่าม⁸

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 18538/2555

⁷ อ้างถึง คำพิพากษาฎีกาที่ 52/2529

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1760/2532

การที่ล้าแก่แปลคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย โดยมีได้สาบานหรือปฏิญาณตนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง นั้น มีผลทำให้คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย ไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้เท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนคดีนี้เป็นการณ์ไม่ชอบ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง⁹

3. เด็กและคนชรา

เด็กและคนชราที่สามารถอ้างเป็นพยานบุคคล ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าบุคคลนั้นสามารถเข้าใจคำถามและตอบคำถามได้หรือไม่เท่านั้น

เช่น แม้โจทก์มีผู้เสียหายซึ่งมีอายุเพียง 8 ปีเศษ เป็นประจักษ์พยานเพียงปากเดียว แต่เมื่อเบิกความถึงเหตุการณ์ที่จำเลยกระทำอนาจารผู้เสียหายเป็นขั้นตอนตามลำดับตรงไปตรงมาปราศจากการปรุงแต่งตามประสาเด็กที่ไร้เดียงสา ทั้งเรื่องราวหลังเกิดเหตุยังสอดคล้องเชื่อมโยงกันดีกับพยานอื่น ทำให้เชื่อได้ว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริง¹⁰

ข้อสังเกต แต่ผู้ที่มีความรอบคอบจึงควรหาพยานประกอบถ้อยคำของเด็กไว้ด้วย เช่น ผู้ที่ได้รับคำบอกเล่าข้อเท็จจริงจากเด็ก หรือพยานพหุเหตุเหตุผลที่กระทำทำให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับคำให้การของเด็กได้ เพื่อความมั่นคงแห่งถ้อยคำของเด็กก่อนอายุในการที่จะใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักคำพยานในกรณีดังกล่าวนี้

4. คนปัญญาอ่อน

กรณีเป็นบุคคลปัญญาอ่อนอาจอ้างเป็นพยานได้และศาลรับฟังได้ในบางเรื่อง ซึ่งถ้าบุคคลปัญญาอ่อนนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

เช่น ผู้เสียหายอายุ 15 ปี เป็นคนปัญญาอ่อน พูดเรื่องยาก ๆ ไม่ค่อยจะรู้เรื่อง แต่เบิกความต่อศาลในคดีอาญาในความผิดทางเพศได้เรื่องราว ดังนี้ รับฟังเป็นพยานได้¹¹

ถ้าเป็นบุคคลวิกลจริต (คนบ้า) ไม่อาจอ้างเป็นพยานได้ เพราะเห็นได้ว่าบุคคลวิกลจริตย่อมเป็นผู้ไม่มีสติรู้จักผิดชอบ แม้บุคคลวิกลจริตกระทำความผิดกฎหมายอาญา กฎหมายกึ่งกึ่งโทษให้ (ป.อาญา มาตรา 65) และเป็นที่ยอมรับได้ชัดว่าบุคคลวิกลจริตเป็นบุคคลที่ไม่อาจเข้าใจคำถามและตอบคำถามได้ จึงไม่สามารถอ้างเป็นพยานได้

⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 5476/2537

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 167/2540

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1199/2526

หมายเหตุ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหาย พยาน หรือบุคคลใดก็ตาม ซึ่งเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีให้มาพบตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดในหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 วรรคหนึ่ง ได้ (สอดคล้องกับ ป.วิ.อ. มาตรา 52 วรรคหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกแล้วยังให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ในการออกหมายเรียกเพื่อการสอบสวนด้วยและศาลในการออกหมายเรียกเพื่อการไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาคดี เป็นต้น)

ถ้าเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง (ยังที่เกิดเหตุหรือที่อื่นใดก็ตาม) ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกบุคคลนั้นมาให้ถ้อยคำได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียกได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 52 วรรคสอง)

อำนาจของพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำก็เพื่อประโยชน์ต่อการสอบสวนเท่านั้น ถ้าทำการสอบสวนเสร็จและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้วย่อมหมดอำนาจสอบสวน พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจออกหมายเรียก และถ้าพนักงานสอบสวนมีหมายเรียกเพื่อให้มาให้การอีก พยานไม่ยอมให้การหาความผิดไม่¹² ซึ่งหากพนักงานสอบสวนให้ตำรวจไปเชิญจำเลยมายังสถานีตำรวจเพื่อการสอบสวนโดยไม่ได้ออกหมายเรียก แต่จำเลยยอมมาที่สถานีตำรวจโดยดี พนักงานสอบสวนจึงบอกจำเลยว่าจะสอบสวนจำเลยเป็นพยาน ซึ่งย่อมหมายความว่าสั่งให้จำเลยมาให้ถ้อยคำ คำสั่งของพนักงานสอบสวนเช่นนี้ถือเป็นคำสั่งบังคับตามกฎหมายให้จำเลยมาให้ถ้อยคำ เมื่อจำเลยขัดขึ้นคำสั่งดังกล่าวย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 169¹³ จากคำพิพากษาฎีกานี้ จะเห็นว่าพนักงานสอบสวนให้ตำรวจไปเชิญบุคคลใดมาให้ถ้อยคำโดยไม่มีหมายเรียกของพนักงานสอบสวนจึงไม่ถูกต้องตามกฎหมายนัก ซึ่งหากบุคคลนั้นปฏิเสธที่จะไม่มา ย่อมไม่มีความผิดฐานขัดขึ้นคำสั่งของพนักงานสอบสวน ตาม ป.อาญา มาตรา 168 แต่เนื่องจากบุคคลนั้นยอมมาเอง และเมื่อพนักงานสอบสวนบอกว่าจะสอบสวนจำเลยเป็นพยาน ดังนี้ ถือว่าเป็นกรณีพนักงานสอบสวนมีคำสั่งให้ให้ถ้อยคำ เมื่อจำเลยขัดขึ้นย่อมมีความผิดฐานขัดขึ้นคำสั่งตามกฎหมายของพนักงานสอบสวนซึ่งให้ถ้อยคำตาม ป.อาญา มาตรา 169 ดังกล่าว แต่ถ้าพนักงานสอบสวนไปสอบสวนด้วยตนเอง สามารถดำเนินการเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำได้โดยไม่ต้องใช้หมายเรียก และถ้าบุคคลนั้นขัดขึ้นไม่ปฏิบัติตามย่อมมีความผิดฐานขัดขึ้นคำสั่งของพนักงาน

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 9/2481

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1954/2515 (ประชุมใหญ่)

สอบสวน ตาม ป.อาญา มาตรา 168 ได้¹⁴ แต่ถ้าเป็นกรณีผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียก หรือตามนัด จะไม่มีความผิดฐานขัดขืนคำสั่งบังคับของพนักงานสอบสวนซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำตาม ป.อาญา มาตรา 168 แต่จะเป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 66 และกรณีผู้ต้องหาไม่ยอมให้ถ้อยคำก็จะไม่มีความผิดตามกฎหมายเช่นกัน เพราะผู้ต้องหาจะให้การอย่างไรหรือไม่ให้การก็ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/4

ข้อสังเกต แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้พนักงานสอบสวนมิได้สอบสวนพยานบางคนไว้ โจทก์ก็มีสิทธินำพยานเช่นนั้นให้ศาลรับฟังได้ เพราะไม่มีกฎหมายบังคับว่าพยานจะต้องเป็นพยานที่ให้การมาแล้วในชั้นสอบสวน¹⁵

หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานเอกสารในคดีอาญา

พยานเอกสาร หมายถึง เอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่ผู้อ้างประสงค์ให้สื่อความหมายได้จากตัวหนังสือ หรือลายลักษณ์อักษร หรือเป็นเครื่องหมายใช้แทนลายลักษณ์อักษรนั้น

ป.วิ.อ. มาตรา 238 บัญญัติว่า “ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้

ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น”

ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้มาก แต่ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ (สูญหายหรือถูกทำลาย) ก็อาจใช้สำเนาที่รับรองถูกต้องได้ แต่ก็จะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือน้อยกว่าต้นฉบับเอกสาร และจะต้องมีผู้รับรองสำเนาว่าถูกต้องเป็นจริงด้วย โดยผู้รับรองนั้นจะต้องเป็นผู้ที่เคยเห็นหรือทราบข้อความในเอกสารนั้น หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรักษาเอกสารไว้ก็มีสิทธิรับรองสำเนาว่าถูกต้องได้ และหากสำเนาเอกสารที่รับรองว่าถูกต้องก็ไม่อาจหาได้อีก ก็อาจนำพยานบุคคลที่รู้ข้อความนั้นมาเป็นพยานแทนพยานเอกสารนั้นได้ แต่จะต้องเป็นบุคคลที่รู้ข้อความนั้น อาจเป็นผู้เขียน หรือผู้ทำเอกสาร หรือพยานที่ลงชื่อไว้ในเอกสารนั้น แต่ถ้าเป็นเพียงเคยเห็นเอกสารนั้นแต่ไม่เคยรู้ข้อความเอกสารนั้นเลย ย่อมไม่อาจอ้างเป็นพยานแทนเอกสารได้

---

¹⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ภาค 1-2). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2545. หน้า 396.

¹⁵คำพิพากษาฎีกาที่ 2017/2514

เช่น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 238 มิได้บัญญัติห้ามมิให้อ้างสำเนาเอกสารเป็นพยานเสียทีเดียว ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองถูกต้องก็ย่อมอ้างเป็นพยานได้¹⁶

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ต้นฉบับยังมีอยู่ และไม่ได้ส่งต้นฉบับต่อศาล แต่ได้มีการรับรองสำเนาถูกต้อง และไม่ปรากฏว่าสำเนาไม่ตรงกับต้นฉบับ ทั้งมิได้มีการโต้แย้งคัดค้านความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร ศาลรับฟังสำเนาเอกสารนั้นได้ แม้ต้นฉบับยังมีอยู่ก็ตาม

เช่น โจทก์ที่ 1 ส่งสำเนาคำขอฎีกา และหนังสือฎีกาเงินโดยไม่ได้ส่งต้นฉบับต่อศาล แต่พนักงานสอบสวนรับรองสำเนาถูกต้อง โดยไม่ปรากฏว่าสำเนานั้นไม่ตรงกับต้นฉบับ ทั้งจำเลยทั้งสองไม่ได้โต้แย้งคัดค้านความถูกต้องแท้จริงของเอกสารนั้น ศาลรับฟังสำเนาเอกสารนั้นได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 238¹⁷

ถ้าเป็นเอกสารราชการ สำเนาที่ทางราชการรับรองว่าถูกต้องย่อมมีผลให้รับฟังได้เหมือนกับต้นฉบับเอกสาร เว้นแต่ในหมายเรียกของศาลจะระบุไว้เป็นการเฉพาะว่า “ให้ส่งต้นฉบับเท่านั้น” เช่นนี้ ทางราชการก็ต้องส่งต้นฉบับเอกสารมาศาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลความจำเป็นของศาลหรือของคู่ความที่จะพิสูจน์อย่างใดอย่างหนึ่งแห่งเอกสารต้นฉบับนั้น หรือต้นฉบับเอกสารนั้นมีประเด็นโดยตรงในคดีที่จะต้องพิสูจน์

เช่น อ้างรายงานประจำวันของสถานีตำรวจเป็นพยานต่อศาล แต่ผู้บังคับกองคดีสำเนาส่งมาให้โดยรับรองว่าเป็นสำเนาอันแท้จริง ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้¹⁸

ในกรณีที่มีการนำพยานเอกสารเข้ามาเป็นพยานนั้น จะต้องมีการสืบพยานประกอบรับรองถึงความเป็นมาของพยานเอกสารนั้นด้วย และหากมีการอ้างส่งพยานเอกสารเข้ามาในสำนวนการสอบสวนโดยไม่มีการสืบพยานประกอบ ดังนี้ พยานเอกสารรับฟังไม่ได้ เว้นแต่ (1) คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับความถูกต้องแท้จริงของพยานเอกสารนั้น (2) พยานเอกสารนั้นเป็นเอกสารมหาชน

เช่น คดีอาญาจำเลยอ้างพยานเอกสารซึ่งอยู่ในความครอบครองของจำเลย และโจทก์ไม่รับรองความถูกต้อง เมื่อจำเลยไม่สืบพยานประกอบ พยานเอกสารนั้นก็รับฟังไม่ได้ แต่ถ้าพยานเอกสารนั้นเป็นหนังสือราชการ ซึ่งต้นฉบับอยู่ในความครอบครองของทางราชการ และที่จำเลยอ้างส่งต่อศาลเป็นสำเนาซึ่งเจ้าหน้าที่รับรองถูกต้องก็รับฟังได้ ไม่ต้องสืบพยานประกอบ¹⁹

¹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 621/2524

¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 3336-3337/2547

¹⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1719/2492

¹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1322-1324/2510

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ต้องการอ้างเอกสารต้นฉบับเป็นพยานนั้น ถ้าต้นฉบับเอกสารนั้นอยู่กับตัวผู้อ้าง ผู้อ้างก็ย่อมส่งต้นฉบับได้สะดวก แต่ถ้าต้นฉบับเอกสารนั้นไม่อยู่กับตัวผู้อ้าง แต่อยู่กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และถ้าผู้นั้นไม่ยอมนำต้นฉบับเอกสารมาส่งหรือกระทำการใด ๆ โดยมุ่งหมายที่จะกีดกันไม่ให้คู่ความอีกฝ่ายอ้างเอกสารนั้น หรือทำลายปิดบังทำให้เอกสารนั้นเสียหาย เช่นนี้ถือว่าข้อเท็จจริงแห่งข้ออ้างที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งต้องการนำสืบนั้น ฝ่ายที่ไม่ยอมนำส่งหรือทำลายปิดบังทำให้เอกสารนี้เสียหายยอมรับแล้ว ซึ่งมีผลทำให้ไม่ต้องมีการนำสืบพยานเอกสารนี้อีกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.พ. มาตรา 124

ข้อสังเกต ใบมอบอำนาจให้ทำการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีอาญา ถึงแม้ไม่ติดอากรแสตมป์ ศาลก็รับฟัง เพราะการติดอากรแสตมป์จะอ้างเป็นพยานไม่ได้เฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น

เช่น พยานเอกสารที่ประมวลรัษฎากรบังคับว่าต้องติดอากรแสตมป์จะไม่ใช้บังคับกับการอ้างเอกสารในคดีอาญา ซึ่งแม้การอ้างเอกสารในคดีอาญาไม่ได้ติดอากรแสตมป์ ศาลก็รับฟังเพราะประมวลรัษฎากร มาตรา 118 ใช้บังคับเฉพาะพยานหลักฐานในคดีแพ่งเท่านั้น²⁰

ในกรณีที่ข้อความในเอกสารแตกต่างกับคำเบิกความของพยานบุคคล ต้องถือว่าข้อความในเอกสารนั้นมีน้ำหนักเชื่อถือได้มากกว่าคำเบิกความของพยานบุคคล ทั้งนี้เพราะพยานเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่า เนื่องจากพยานเอกสารนั้นมีข้อความแน่นอนตายตัวไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนพยานบุคคลนั้นอาจเปลี่ยนแปลงคำเบิกความเพราะถูกข่มขู่ หรือรับสินบนเพื่อช่วยเหลือก็เป็นได้ตลอดเวลา และหากข้อความในเอกสารนั้นได้ทำขึ้นก่อนในขณะที่ยังไม่เกิดเหตุ ก็จะสามารถเชื่อถือได้อย่างมั่นคงว่าจะเป็นเอกสารที่มีมูลความจริงได้มากกว่าเอกสารที่ทำขึ้นในภายหลัง

จึงเห็นได้ว่า พยานเอกสารเป็นพยานที่มีคุณค่าหรือมีน้ำหนักดีกว่าพยานบุคคล และหากพยานบุคคลให้การขัดกับพยานเอกสารก็อาจชี้ให้เห็นได้ว่าคำให้การของพยานบุคคลนั้นเป็นเท็จไม่น่าเชื่อถือ และไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้

หมายเหตุ พยานเอกสารที่นำมาอ้างในชั้นพิจารณานั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นเอกสารที่มีการสอบสวนหรืออยู่ในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น²¹

²⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 2386/2541

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1548/2535

หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานวัตถุในคดีอาญา

พยานวัตถุ หมายถึง สิ่งของใด ๆ ที่ผู้อ้างประสงคืให้ตรวจดูรูปร่างลักษณะของสิ่งของนั้น พยานวัตถุเป็นพยานที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการพิสูจน์การกระทำความผิดหรือ ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหาได้เป็นอย่างดีที่สุด เพราะพยานวัตถุจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง และจะมี ความเชื่อถือได้มาก ซึ่งสามารถดูและเห็นได้ด้วยสายตา แม้จะมีพยานบุคคลมาสืบอธิบายเป็นอย่างอื่น ก็แทบจะไม่มีน้ำหนักประการใด และพยานวัตถุเองก็จะมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคล ถึงแม้พยานบุคคลจะเบิกความขัดแย้งกับพยานวัตถุก็ตาม ศาลจะรับฟังพยานวัตถุมีน้ำหนักมากกว่า

เช่น พยานบุคคลของโจทก์เบิกความว่าจำเลยใช้ปืนสั้นยิง แต่ตามรายงานชันสูตร บาดแผลว่าเป็นรอยถูกกระสุนปืนลูกซอง เมื่อพยานวัตถุขัดกับพยานบุคคลต้องถือว่าพยานวัตถุเป็น พยานที่รับฟังได้มากกว่า²²

สิ่งของซึ่งเป็นวัตถุพยานนั้น ถ้าหากจำเป็นจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ทาง วิทยาศาสตร์หรือวิทยาการ ก็ต้องดำเนินการส่งไปตรวจพิสูจน์ และวัตถุพยานนั้นสามารถนำไปใช้ ยืนยันหรือพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้อย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม การสอบสวนรวบรวมพยานวัตถุที่ได้กระทำนั้นต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตาม กฎหมายด้วย มิฉะนั้นแล้วศาลก็จะไม่รับฟังวัตถุพยานที่รวบรวมมาได้นั้น

ป.วิ.อ. มาตรา 101 บัญญัติว่า “สิ่งของซึ่งยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อติดตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ”

ป.วิ.อ. มาตรา 103 บัญญัติว่า “ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและ สิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้

บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่บุคคลในครอบครั วผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้”

ทั้งนี้ มี ป.วิ.อ. มาตรา 242 บัญญัติว่า “ในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือ พิจารณาส่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุ ต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ห่อหรือทำลายตรา การห่อหรือติดตราใหม่ ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่ เกี่ยวข้องนั้น”

เหตุผล เพื่อจะได้ยืนยันว่าการได้สิ่งของมาเป็นพยานวัตถุ นั้น ได้มาโดยถูกต้องตามสภาพ ของพยาน มิใช่เป็นการเสริมเติมแต่ง หรือป้องกันการสับเปลี่ยนวัตถุพยานนั้น

²² คำพิพากษาฎีกาที่ 1118/2478

เพราะฉะนั้น “สิ่งของ” เมื่อพนักงานสอบสวนได้มาเป็นพยานจะต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู ถ้าจะมีการแก้ห่อหรือทำลายตราออกเพื่อตรวจดูจะต้องกระทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น แม้จะทำกลับหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ไม่เสียไป แต่ข้อสำคัญจะต้องมีพยานรับรองความถูกต้องของวัตถุพยานนั้น

เช่น การเปิดทำลายตราวัตถุพยานในชั้นสอบสวน ถ้าได้ทำต่อหน้าพยานที่เกี่ยวข้อง แม้จะทำกลับหลังจำเลยก็ไม่ขัดกับ ป.วิ.อ. มาตรา 242²³

พยานวัตถุหากเป็นสิ่งของขนาดใหญ่ ย่อมไม่สะดวกที่จะบรรจุหีบห่อและตีตราไว้ แต่การที่เจ้าพนักงานตำรวจได้บันทึกภาพพยานวัตถุดังกล่าว ถือได้ว่าทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญแก่พยานวัตถุแล้ว

พนักงานสอบสวนได้นำภาพถ่ายวัตถุของกลางให้จำเลยดูแล้ว ทั้งจำเลยมิได้ร้องขอวัตถุของกลางโดยตรง จึงนับว่าเพียงพอและไม่ขัดต่อมาตรา 242 แต่อย่างใด และเนื่องจากวัตถุของกลางเป็นรถยนต์และชิ้นส่วนของรถยนต์ย่อมไม่สะดวกที่จะบรรจุหีบห่อและตีตราไว้ แต่การที่เจ้าพนักงานตำรวจได้บันทึกภาพวัตถุของกลางดังกล่าวไว้ ถือได้ว่าทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญแก่วัตถุของกลางนั้น ขอบด้วยมาตรา 101 แล้ว²⁴

หมายเหตุ คดีบางประเภทวัตถุพยานของกลางมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะต้องได้มา เช่น คดีครอบครองยาเสพติด คดีการพนัน คดีมีอาวุธปืน เป็นต้น ซึ่งถ้าไม่มีพยานหลักฐานอาจมีน้ำหนักไม่เพียงพอ ให้รับฟังลงโทษจำเลยได้

หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา

พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลใดผู้มีอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใด ๆ ซึ่งความเห็นของเขามีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี

ป.วิ.อ. มาตรา 243 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลป ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมาย ต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่าตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลอง หรือกิจการอย่างอื่น ๆ”

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 740/2496

²⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 2892/2536

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้าและนับว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งหลักทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถตรวจพิสูจน์ยืนยันได้ และมีน้ำหนักในการรับฟัง จะเห็นได้ว่าหากผลการพิสูจน์ของกลางยืนยันอย่างไรแล้วเป็นหลักตายตัวและยากที่ฝ่ายใดจะหักล้างได้โดยง่าย เพราะเป็นพยานที่ไม่อาจจะมากล้นค่าได้เหมือนอย่างพยานบุคคล โดยทำให้เชื่อถือได้ดียิ่งกว่าพยานบุคคลซึ่งเป็นประจักษ์พยานเสียอีก

ดังนั้น การดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องนี้ และบันทึกถ้อยคำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ หรือนำความเห็นที่ผู้เชี่ยวชาญนั้นได้บันทึกไว้จากการตรวจพิสูจน์นั้นรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาความจริงในคดีได้เป็นอย่างดี เช่น การตรวจพิสูจน์ว่ากระสุนปืนที่ได้จากตัวผู้ตายนั้นได้ยิงจากปืนกระบอกของกลางหรือไม่

1. การตรวจพิสูจน์ เลือด เส้นผม เส้นขน น้ำลาย น้ำอสุจิ ซึ่งสามารถตรวจยืนยันได้อย่างแน่นอนในกระบวนการวิธีทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นเลือด เส้นผม เส้นขน น้ำลาย หรือน้ำอสุจิเป็นของผู้ใด

กรณีความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่จะรับฟังได้ ต้องเป็นการให้ความเห็นหรือการตรวจพิสูจน์เป็นไปตามหลักวิชาการ มีมาตรฐาน และขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลของความเห็นนั้นด้วย

คู่ความสามารถนำพยานหลักฐานทุกชนิดเข้ามาในคดี เพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้ต้องหา จำเลย มีความผิดหรือความบริสุทธิ์ได้อย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้มี ป.วิ.อ. มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

และในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนสามารถให้ทำการตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ด้วย

ป.วิ.อ. มาตรา 131/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตาม มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ มีอำนาจให้แพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา

ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุดแล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

เราจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้ายแก่ผู้ต้องหาก็ตาม ที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้ และโดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนสืบหาได้เอง หรือผู้เสียหายหรือผู้ต้องหายื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือที่บุคคลภายนอกส่งมาก็ตาม²⁵ และการรวบรวมพยานหลักฐานจะมากน้อยเพียงใดนั้นไม่มีกฎหมายบังคับไว้ จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนนั้น และการสอบสวนนั้นแม้พยานโจทก์บางคนจะยังมีได้ให้การ แต่ได้มีการสอบสวนจำเลยและพยานอื่นแล้ว ก็ถือว่าได้มีการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120 แล้ว²⁶

ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งหากการตรวจพิสูจน์นั้นมิได้เป็นการตรวจเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคลวัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ แต่หากเป็นกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้นและผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม แต่ถ้าบุคคลนั้นไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความ

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1390/2522

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 516/2481

ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี กล่าวคือซึ่งแม้กฎหมายจะให้อำนาจพนักงานสอบสวน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจบังคับให้เจาะเลือด หรือเก็บเนื้อเยื่อ ผิวน้ำ เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แต่อย่างใด โดยยังคงให้อยู่ภายใต้หลักความยินยอมของบุคคลดังกล่าวด้วย แต่หากผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย กระทำการป้องกันขัดขวาง มิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายแล้วแต่กรณี

ถ้ากรณีเป็นความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ไม่อยู่ในบังคับของ ป.วิ.อ. มาตรา 131 วรรคสอง พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจที่จะทำการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 131/1 วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 131 ซึ่งเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามทา การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย

เช่น คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีเท่านั้น หากพนักงานสอบสวนจะทำการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 131/1 วรรคสอง คดีนี้ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า เป็นคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี จึงไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติดังกล่าว²⁷

การที่พนักงานสอบสวนพบจำเลยนอนหมดสติอยู่บนเตียงผู้ป่วยและได้กลิ่นสุรา แต่ไม่สามารถตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ได้ จึงเป็นกรณีที่ พนักงานตำรวจโท ส. สงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดฐานชักรถในขณะเมาสุราหรือไม่ พนักงานตำรวจโท ส. จึงมีอำนาจที่จะทำการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 131/1 วรรคหนึ่ง การที่ พนักงานตำรวจโท ส. มีหนังสือขอให้แพทย์ผู้ตรวจรักษาจำเลย เก็บตัวอย่างเลือดของจำเลย เพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ว่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ จึงเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับความผิดที่จำเลยถูกล่ามทาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 131 การสอบสวนของพนักงานตำรวจโท ส. พนักงานสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย

1.1 ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะรับฟังได้เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลของความเห็นนั้นด้วย

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 5886/2558

แม้ผลการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อจำเลยที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จะระบุว่าลายมือชื่อจำเลยในสัญญาผู้พร้อมเอกสารหลักฐานเปรียบเทียบกับลายมือชื่อจำเลยตามเอกสารต่าง ๆ ที่ส่งมาเปรียบเทียบแล้ว มีคุณสมบัติของการเขียนรูปลักษณะของตัวอักษรแตกต่างกัน จึงลงความเห็นว่ามีใช้ลายมือชื่อของบุคคลเดียวกันก็ตาม แต่ความเห็นดังกล่าวเป็นเพียงพยานผู้ให้ความเห็นต่อศาลตามที่บทบัญญัติของกฎหมายอนุญาตไว้ เป็นความเห็นเพื่อช่วยศาลในการวินิจฉัยคดีความเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะรับฟังได้เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลของความเห็นนั้นด้วย²⁸

1.2 ผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่ ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีวิชาชีพในแต่ละสาขานั้นโดยตรง และเป็นไปตามหลักวิชาการ มีมาตรฐานประกอบกับการซักถามอธิบายโดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ภาพถ่ายประกอบ อันถือว่าผ่านกระบวนการตรวจสอบพิสูจน์ในศาลจนเป็นที่ยอมรับและสิ้นสงสัย พยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ตรวจสอบและพิสูจน์ถึงความถูกต้องเป็นจริงได้ จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ

ร. เป็นผู้เชี่ยวชาญของศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่ ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญอันเป็นพยานหลักฐานประเภทหนึ่งที่ ป.วิ.อ. บัญญัติรับรองไว้ และยังเบิกความเป็นพยานต่อศาลโดยชอบด้วยบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา 243 รายงานผลการอ่าน แปลตีความภาพถ่ายทางอากาศที่ ร. จัดทำขึ้นผ่านขั้นตอนการจัดทำ ทั้งการถ่ายรูป สํารวจ และทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีวิชาชีพในแต่ละสาขานั้นโดยตรง และเป็นไปตามหลักวิชาการ มีมาตรฐาน แม้อาจมีความคลาดเคลื่อนได้แต่ก็ผ่านกระบวนการตรวจสอบผลโดยคณะกรรมการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ อ่าน แปล ตีความ ภาพถ่ายทางอากาศอันเป็นกระบวนการตรวจสอบโดยคณะผู้เชี่ยวชาญอื่นอย่างเป็นระบบ ประกอบกับการซักถามอธิบายโดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ภาพถ่ายประกอบ อันถือว่าผ่านกระบวนการตรวจสอบพิสูจน์ในศาลจนเป็นที่ยอมรับและสิ้นสงสัย พยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ตรวจสอบและพิสูจน์ถึงความถูกต้องเป็นจริงได้ จึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ²⁹

²⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 509/2554

²⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 5206/2559

2. ศาลมีอำนาจที่จะวินิจฉัยลายมือชื่อว่าเป็นปลอมหรือไม่ ได้เองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิสูจน์ก็ได้

2.1 ศาลมีอำนาจที่จะวินิจฉัยว่าเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของโจทก์หรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิสูจน์

ศาลมีอำนาจที่จะวินิจฉัยว่าลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของโจทก์หรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิสูจน์³⁰

2.2 แม้ความคิดเห็นตามหลักวิชาของพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะเป็นพยานที่ศาลรับฟัง แต่ก็มิใช่ว่าผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นอย่างไรแล้ว ศาลต้องรับฟังตามนั้นเสมอไป เมื่อปรากฏว่าลายมือชื่อ มีลักษณะการเขียนและขนาดของตัวหนังสือคล้ายคลึงกับลายมือชื่อ ในสัญญาкупита ศาลย่อมฟังว่าจำเลยกู้ยืมเงินไปจากโจทก์ได้

ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบพิสูจน์ลายมือชื่อจำเลยมีความเห็นว่า ลายมือชื่อในสัญญาкупитаไม่ใช่ลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 เมื่อโจทก์และจำเลยมิได้ตกลงทำกันให้ถือความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบพิสูจน์เป็นข้อเท็จจริงแล้ว แม้ความคิดเห็นตามหลักวิชาของพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะเป็นพยานที่ศาลรับฟัง แต่ก็มิใช่ว่าผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นอย่างไรแล้ว ศาลต้องรับฟังตามนั้นเสมอไป เมื่อปรากฏว่าลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 ในใบรับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง มีลักษณะการเขียนและขนาดของตัวหนังสือคล้ายคลึงกับลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 ในสัญญาкупита ศาลย่อมฟังว่าจำเลยที่ 2 กู้ยืมเงินไปจากโจทก์ได้³¹

2.3 การวินิจฉัยลายมือชื่อในเอกสารว่าเป็นลายมือชื่อปลอมหรือไม่ไม่มีกฎหมายบังคับว่าศาลต้องฟังข้อพิสูจน์จากผู้เชี่ยวชาญแต่อย่างใด และสิ่งใดที่บุคคลธรรมดาอาจตรวจเห็นได้ แล้ว ศาลก็ย่อมตรวจเห็นเองได้

การวินิจฉัยลายมือชื่อในเอกสารว่าเป็นลายมือชื่อปลอมหรือไม่ไม่มีกฎหมายบังคับว่าศาลต้องฟังข้อพิสูจน์จากผู้เชี่ยวชาญแต่อย่างใด และสิ่งใดที่บุคคลธรรมดาอาจตรวจเห็นได้ แล้ว ศาลก็ย่อมตรวจเห็นเองได้ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 จึงมีอำนาจตรวจสอบลายมือชื่อของจำเลยในเอกสารหลายฉบับในสำนวนเปรียบเทียบกันเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดว่าลายมือชื่อผู้กู้ในหนังสือสัญญากู้ยืมเงินไม่ใช่ลายมือชื่อของจำเลยได้³²

³⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 6228/2539

³¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3117/2535

³² คำพิพากษาฎีกาที่ 3993-3994/2551

3. หากมีความจำเป็นต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ก็มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจได้

ป.วิ.อ. มาตรา 244 บัญญัติว่า “ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณา หรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจได้ แต่การกระทำตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักทางศาสนา และไม่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่น”

หลักเกณฑ์การสั่งให้เอาศพให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ คือ 1) ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้องพิจารณา หรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม และ 2) ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจได้ แต่การกระทำตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักทางศาสนา และไม่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่น

ข้อสังเกต ผู้มีอำนาจสั่งนั้น กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะ ศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เท่านั้น นอกจากนี้การกระทำตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องคำนึงถึงหลักทางศาสนาและไม่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่นด้วย เพราะการขุดศพที่ฝังแล้วขึ้นมาตรวจเป็นเรื่องสำคัญ อาจขัดต่อหลักศาสนา ความรู้สึกของประชาชน และญาติของผู้ตายได้

4. การพิสูจน์ว่าเป็นเสียงของผู้ใดโดยใช้เครื่องตรวจพิสูจน์เสียง (Sound Spectrograph)

จะเห็นได้ว่าการพิสูจน์ว่าเป็นเสียงของผู้ใด โดยใช้เครื่องตรวจพิสูจน์เสียงนั้นสามารถรับฟังได้เพราะเหตุว่าเส้นเสียงของบุคคลแต่ละคนนั้นอาจทำการตรวจพิสูจน์ได้ ซึ่งจะไม่มี ความเหมือนกันถึงแม้บุคคลนั้นจะเลียนแบบเสียงของบุคคลอื่นให้มีความคล้ายคลึงกันก็ตาม แต่แท้จริงแล้วเส้นเสียงของบุคคลแต่ละคนจะไม่มี ความเหมือนกันได้ดังเช่นลายพิมพ์มือหรือลายเท้า ซึ่งแม้บุคคลนั้นจะเป็นฝาแฝดก็ตามก็จะมี ความเหมือนกันได้แต่อย่างใด เพราะฉะนั้นการตรวจพิสูจน์เส้นเสียงของบุคคลโดยใช้เครื่องตรวจพิสูจน์เสียง (Sound Spectrograph) นั้น จึงสามารถพิสูจน์ยืนยันว่าเป็นเสียงของบุคคลใดได้

5. การสอบสวนปากคำในกรณีใช้เครื่องจับเท็จ (Polygraph) นั้นยังไม่แน่นอนเด็ดขาดที่จะฟังเป็นยุติได้

กรณีการใช้เครื่องจับเท็จมาใช้ในการสอบสวนนั้น ไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาลได้ เพราะเหตุว่าการนำเครื่องจับเท็จมาใช้โดยจะนำมาจับหรือวัดที่คลื่นหัวใจว่ามีการตอบสนองเพียงใดในขณะที่ทำการสอบสวนอยู่นั้น ซึ่งโดยปกติแล้วคนทั่วไปย่อมมี

ลักษณะทางพันธุกรรมที่แตกต่างกันออกไป และถ้านำไปใช้ในการสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือพยานที่มีความเชี่ยวชาญไม่หวั่นไหว ก็ยากที่จะจับพินิจได้ง่าย แต่ถ้านำไปใช้กับบุคคลที่มีความอ่อนไหวทางจิตใจหรือมีความกดดันอยู่แล้วในขณะทำการสอบสวนนั้น ผลก็อาจจะปรากฏออกมาในทางตรงกันข้ามได้ จากสาเหตุดังกล่าวนี้การใช้เครื่องจับเท็จช่วยในการสอบสวนนั้นยังไม่แน่นอนเด็ดขาดที่ศาลยุติธรรมจะรับฟังเป็นยุติได้³³

เช่น เครื่องจับเท็จเป็นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ที่นำผลการตอบคำถามของจำเลยมาวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ แล้วประเมินผลจากการวิเคราะห์นั้นว่าจำเลยพูดจริง หรือเท็จ มีลักษณะเป็นความเห็นทางวิชาการ ย่อมไม่อาจนำมาพิสูจน์ทราบถึงข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยเป็นที่แน่ชัดได้ ถ้าฟังเครื่องจับเท็จและความเห็นของผู้ชำนาญด้านเครื่องจับเท็จยังไม่อาจรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นคนร้ายฆ่าผู้ตาย³⁴

6. การบันทึกเสียงมาเป็นพยานนั้นรับฟังได้

6.1 เทปบันทึกเสียงซึ่งผู้เสียหายอัดเสียงจำเลยไว้ ย่อมรับฟังมีน้ำหนักลงโทษจำเลยได้

ในความผิดฐานกรรโชก โจทก์นำสืบเทปบันทึกเสียงซึ่งผู้เสียหายอัดเสียงจำเลยไว้ถึง 6 ครั้ง ศาลเชื่อว่าการบันทึกเสียงไว้ถึง 6 ครั้ง ยากที่จะมีใครเลียนเสียงที่จำเลยพูดเป็นชั่วโมง ๆ ได้ ย่อมรับฟังมีน้ำหนักลงโทษจำเลยได้³⁵

6.2 เทปบันทึกเสียงของกลางซึ่งพบที่บ้านจำเลย และจำเลยมิได้ต่อสู้หรือปฏิเสธความถูกต้องของเสียงที่มีการบันทึกไว้ จึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

เทปบันทึกเสียงของกลางซึ่งพบที่บ้านจำเลยเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่พิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของจำเลย จำเลยมิได้ต่อสู้หรือปฏิเสธความถูกต้องของเสียงที่มีการบันทึกไว้ จึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้³⁶

6.3 การที่จำเลยอ้างส่งเทปบันทึกเสียง ซึ่งบันทึกการสนทนาระหว่างโจทก์และจำเลย พร้อมเอกสารที่ถอดข้อความบันทึกการสนทนาเป็นพยานหลักฐานนั้น ไม่ถือว่าเทปบันทึกเสียง

³³ คำพิพากษาฎีกาที่ 665/2502

³⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 734/2553

³⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1123/2509

³⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 10272/2553

หรือเอกสารที่ถอดข้อความนั้น เป็นการบันทึกถ้อยคำซึ่งเกิดจากการกระทำโดยมิชอบ อันจะต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน

การที่จำเลยอ้างส่งเทปบันทึกเสียง ซึ่งบันทึกการสนทนาระหว่างโจทก์และจำเลย พร้อมเอกสารที่ถอดข้อความบันทึกการสนทนาเป็นพยานหลักฐานนั้น นับเป็นพยานหลักฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่จำเลยจะนำสืบในประเด็นเรื่องการใช้เงิน แม้โจทก์จะไม่ทราบว่ามีการบันทึกเสียงไว้ก็ตาม แต่เมื่อเสียงที่ปรากฏเป็นเสียงของโจทก์จริง และการบันทึกเสียงดังกล่าวเกิดจากการกระทำของจำเลย ซึ่งเป็นคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บันทึกเสียงไว้ ซึ่งโดยปกติจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะเบิกความอ้างถึงการสนทนาในครั้งนั้นได้อยู่แล้ว จึงไม่ถือว่าเทปบันทึกเสียงหรือเอกสารที่ถอดข้อความนั้น เป็นการบันทึกถ้อยคำซึ่งเกิดจากการกระทำโดยมิชอบ อันจะต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน³⁷

7. การตรวจพิสูจน์ทางเครื่องคอมพิวเตอร์รับฟังได้

เช่น ก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุปรากฏว่าเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ในสภาพปกติ จึงฟังได้ว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ทำการตรวจข้อสอบอยู่ในสภาพใช้งานได้ตามปกติ การที่จำเลยที่ 1 คุณเครื่องคอมพิวเตอร์ขณะตรวจข้อสอบอยู่เพียงผู้เดียว มีประสบการณ์และความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ย่อมมีความสามารถที่จะแก้ไขโปรแกรมในการตรวจข้อสอบให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ จึงฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าความผิดพลาดในการตรวจให้คะแนนในกระดาษคำตอบที่ผิดพลาดเกิดจากการกระทำของจำเลย³⁸

จำเลยที่ 1 มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่ายเตรียมข้อมูลของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และได้รับแต่งตั้งจากอธิบดีกรมตำรวจให้เป็นกรรมการตรวจข้อสอบและรวมคะแนนในการสอบแข่งขันข้าราชการตำรวจและบุคคลภายนอกผู้มีวุฒิปริญญาตรี เพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร และกรรมการได้มอบหมายให้จำเลยที่ 1 เป็นกรรมการจัดทำแผ่นเฉลยและคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ตรวจให้คะแนน จำเลยที่ 1 ได้ทำการตรวจกระดาษคำตอบของผู้เข้าสอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ผลการตรวจข้อสอบที่เครื่องคอมพิวเตอร์ปรากฏว่าไม่ตรงกับที่กองบัญชาการศึกษารวมตำรวจ ได้แต่งตั้งกรรมการเพื่อตรวจกระดาษคำตอบของผู้สอบผ่านด้วยมือ โดยปรากฏว่ามีบุคคลสอบได้คะแนนน้อยกว่าที่เครื่องคอมพิวเตอร์ตรวจ และสอบไม่ผ่านข้อเขียนพยานโจทก์มีความเห็นว่าความผิดพลาดเรื่องผลการตรวจกระดาษคำตอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 4674/2543

³⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 265/2543

น่าจะเกิดการทุจริต เพราะคะแนนที่ผิดพลาดดังกล่าวได้สูงขึ้นทั้งสามคน และคะแนนสูงขึ้นอย่างมีระบบคือคะแนนสูงขึ้นอยู่ในช่วงที่สอบได้ไม่สูงหรือต่ำกว่านั้น และการผิดพลาดไม่น่าจะเกิดจากการผิดพลาดของเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่เกิดจากการกระทำของบุคคลเป็นผู้กระทำโดยสั่งเครื่องคอมพิวเตอร์ให้พิมพ์คะแนนในกระดาษคำตอบและบันทึกเทปตามความต้องการ ไม่ปรากฏว่าพยานโจทก์เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยที่ 1 มาก่อน เชื่อว่าได้เบิกความและทำรายงานตามความเป็นจริง ทั้งมีพยานโจทก์อื่นเบิกความยืนยันว่าได้ส่งช่างผู้ชำนาญมาตรวจสอบบำรุงรักษาและซ่อมแซมแก้ไขอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง ก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุปรากฏว่าเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ในสภาพปกติ จึงฟังได้ว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ทำการตรวจข้อสอบอยู่ในสภาพใช้งานได้ตามปกติ การที่จำเลยที่ 1 คุมเครื่องคอมพิวเตอร์ขณะตรวจข้อสอบอยู่เพียงผู้เดียว มีประสบการณ์และความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ย่อมมีความสามารถที่จะแก้ไขโปรแกรมในการตรวจข้อสอบให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ จึงฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าความผิดพลาดในการตรวจให้คะแนนในกระดาษคำตอบที่ผิดพลาดเกิดจากการกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ได้ทำการตั้งโปรแกรมสั่งเครื่องคอมพิวเตอร์พิมพ์คะแนนลงในกระดาษคำตอบ และบันทึกคะแนนลงเทปบันทึกข้อมูลซึ่งเป็นเอกสารราชการของกองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ ตามความต้องการของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานและมีหน้าที่ทำและกรอกข้อความลงในเอกสารดังกล่าว ทำการแก้ไขเพิ่มเติมคะแนนลงในเอกสารดังกล่าวโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้น และแก้ไขคะแนนดังกล่าวเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง โดยเป็นการกระทำโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่กองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ กรรมการตรวจข้อสอบ ผู้เข้าสอบ และประชาชน การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความผิดตาม ป.อาญา มาตรา 161 และ 265 การที่จำเลยที่ 1 มอบกระดาษคำตอบซึ่งตรวจแล้วและเทปบันทึกข้อมูลให้แก่กรรมการตรวจข้อสอบไปดำเนินการต่อไปในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่กองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ ผู้เข้าสอบ และประชาชน จึงมีความผิดฐานใช้หรืออ้างเอกสารปลอม ตาม ป.อาญา มาตรา 268 วรรคหนึ่ง ประกอบด้วย มาตรา 265 และเป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่กองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ ผู้เข้าสอบ และประชาชน และปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตาม ป.อาญา มาตรา 157 ด้วย

จำเลยที่ 1 เป็นเจ้าพนักงานเรียกรับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งหน้าที่ เมื่อพยานโจทก์ทั้งสามปากไม่ปรากฏว่ามีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยที่ 1 ทั้งไม่มีเหตุสงสัยว่าพยานจะเบิกความปรักปรำจำเลยที่ 1 คำพยานดังกล่าวจึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความผิด ตาม ป.อาญา มาตรา 149

8. การตรวจพิสูจน์โดยใช้สุนัขดมกลิ่นเพียงอย่างเดียว ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นคนร้าย

กรณีการนำสุนัขตำรวจพิสูจน์กลิ่นเสื้อผ้าของจำเลย ซึ่งการตรวจพิสูจน์โดยวิธีนี้ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้สวมเสื้อและหมวกของกลางในขณะเกิดเหตุ พยานหลักฐานของโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้รับฟังว่าจำเลยเป็นคนร้ายรายนี้³⁹

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือความบริสุทธิ์

โจทก์และจำเลยจึงสามารถที่จะนำพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าสู้คดีทั้งสิ้น โดยไม่มีกฎหมายห้ามโดยเฉพาะ ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่จะทำให้เป็นการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ด้วยแล้ว แม้จะไม่ใช่ประเด็นแห่งคดีโดยตรงก็ตาม แต่ก็อาจเป็นประเด็นและเหตุที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็อาจจะเป็นประโยชน์ในทางคดีของคุณความเพื่อให้เจ้าพนักงานหรือศาลนำมาชั่งน้ำหนักคำพยาน ประกอบการรับฟังเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เช่นกัน

กล่าวคือ โจทก์สามารถนำพยานเข้าสู้เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย นอกจากจะเป็นพยานบุคคลพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ ซึ่งน่าจะพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดหรือความบริสุทธิ์แล้ว โจทก์อาจนำสืบการกระทำอันเป็นพิรุณของจำเลย (หลบหนี หนีไม่ให้การเมื่อถูกกล่าวหา ชัดแย้งทางธุรกิจ แย่งชิงผลประโยชน์ ชู้สาวความจำเป็น ต้องใช้เงิน ลักษณะพฤติกรรมนิสัยส่วนตัว และความประพฤติอันเป็นอาชญา เป็นต้น) หรือความเคืองแค้นของจำเลยที่มีต่อผู้เสียหายหรือผู้ตายมาก่อน ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิด และอาจสนับสนุนพยานหลักฐานของโจทก์ให้น่าเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงก็ได้

1. การที่จำเลยหนึ่งเฉยไม่ปฏิเสธเมื่อถูกกล่าวหาในทันทีที่เกิดเหตุ หรือเมื่อหลังเกิดเหตุมีคนเห็นจำเลยได้หลบหนีออกจากบ้านไป⁴⁰ หรือเมื่อตำรวจไปที่บ้านจำเลย จำเลยกระโดดบ้านหนี⁴¹

³⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 5363/2542

⁴⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 276/2521

⁴¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2488/2529

1.1 ขณะเกิดเหตุถึงกัน จำเลยอยู่กับผู้ตายเพียงสองคน หลังเกิดเหตุแล้ว จำเลยหลบหนีไปทันที ดังนี้เป็นข้อพิรุธของจำเลย

โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานเบิกความยืนยันว่า จำเลยเป็นผู้ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย แต่โจทก์มีพยานพยานเหตุแวดล้อม กรณีเชื่อได้ว่าก่อนเกิดเหตุเล็กน้อยและในขณะเกิดเหตุถึงกัน จำเลยอยู่กับผู้ตายเพียงสองคนที่บ้านของจำเลย หลังเกิดเหตุแล้วจำเลยหลบหนีไปทันที ชั้นสอบสวน จำเลยยอมรับว่าหลบหนีไปเพราะจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตายถึงแก่ความตาย พยานหลักฐานโจทก์ประกอบกันรับฟังลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้ตายได้⁴²

1.2 ห้องเกิดเหตุมีจำเลยอยู่กับผู้ตายเพียง 2 คน และก่อนที่ผู้ตายจะถูกกระสุนปืนเข้าที่ศีรษะจนถึงแก่ความตายนั้น จำเลยกับผู้ตายมีเรื่องทะเลาะกันเนื่องจากผู้ตายไปติดพันผู้หญิงคนใหม่ ทำให้จำเลยกลุ้มใจและหึงหวงผู้ตาย หลังจากผู้ตายถูกกระสุนปืนแล้วจำเลยพยายามฆ่าตัวตาย

ในห้องเกิดเหตุมีจำเลยอยู่กับผู้ตายเพียง 2 คน และก่อนที่ผู้ตายจะถูกกระสุนปืนเข้าที่ศีรษะจนถึงแก่ความตายนั้น จำเลยกับผู้ตายมีเรื่องทะเลาะกันเนื่องจากผู้ตายไปติดพันผู้หญิงคนใหม่ ทำให้จำเลยกลุ้มใจและหึงหวงผู้ตาย หลังจากผู้ตายถูกกระสุนปืนแล้วจำเลยพยายามฆ่าตัวตาย และให้การรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวนในเวลาต่อมาว่า จำเลยคิดจะฆ่าตัวตายพร้อมกับผู้ตาย จึงใช้อาวุธปืนยิงที่ศีรษะผู้ตายในขณะที่ผู้ตายนอนหลับอยู่บนเตียง ดังนั้น แม้โจทก์จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์แต่พยานแวดล้อมกรณีดังกล่าว มีความชัดเจนรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า จำเลยใช้อาวุธปืนของกลางยิงผู้ตายถึงแก่ความตายจริง จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่าผู้ตายโดยเจตนา⁴³

2. เป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้องหรือเป็นพยานหลักฐานที่แสดงถึง ลักษณะวิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย

อย่างไรก็ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226/2 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้อง เว้นแต่พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง
- (2) พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะวิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย

⁴² คำพิพากษาฎีกาที่ 2298/2530

⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 483/2542

(3) พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลยถึงการกระทำหรือความประพฤติในส่วนดีของจำเลย

ความในวรรคหนึ่งไม่ห้ามการนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าว เพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษ”

พยานหลักฐานใดที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือความบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่โจทก์ไม่สามารถอ้างพยานหลักฐานดังต่อไปนี้ เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ โดยเฉพาะคือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เช่น ประวัติอาชญากรรมของจำเลยในครั้งก่อน ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เว้นแต่เป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้องหรือเป็นพยานหลักฐานที่แสดงถึง ลักษณะวิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย หรือเป็นพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลย ถึงการกระทำหรือความประพฤติในส่วนดีของจำเลย แต่อย่างไรก็ตาม ความในข้อนี้ไม่ห้ามการนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าว เพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือเพิ่มโทษ

2.1 พฤติการณ์แห่งคดีมีรายละเอียดคล้ายคลึงกับคนร้ายจีจิงทรัพย์ผู้เสียหาย ระยะเวลาเกิดเหตุใกล้เคียงกัน จึงเป็นข้อพิพาทที่เป็นพยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะวิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย

ขณะเกิดเหตุเป็นเวลา 1 นาฬิกา การที่จะมีพยานอื่นร่วมรู้เห็นเหตุการณ์ด้วย คงเป็นไปได้ยาก ผู้เสียหายเป็นคนขับรถยนต์แท็กซี่รับจ้าง น่าจะต้องมีความระมัดระวังในการรับผู้โดยสารในยามวิกาลเป็นพิเศษ ขณะรถของผู้เสียหายติดไฟสัญญาณจราจรอยู่ที่บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง ซึ่งมีแสงสว่างจากหลอดไฟฟ้าจากตึกบริเวณนั้น และใต้ทางด่วนสามารถมองเห็นได้ จำเลยทั้งสองเดินเข้ามาที่รถผู้เสียหาย ย่อมมีโอกาสเห็นรูปร่างหน้าตาของจำเลยทั้งสองได้ชัดเจน เมื่อจำเลยทั้งสองขึ้นรถแล้วจำเลยที่ 1 พุดกับผู้เสียหายหลายครั้งโดยบอกให้ไปส่งที่โรงเรียนดุสิต ขณะที่รถแล่นไปถึงกลางซอยระนอง 2 จำเลยที่ 1 บอกให้หยุด จากนั้นก็บอกให้เลื่อนรถไปอีก 2 ถึง 3 เมตร และขณะที่จำเลยทั้งสองจีจิงทรัพย์ผู้เสียหาย จำเลยที่ 1 ก็บอกให้ผู้เสียหายส่งกระเป๋าสตางค์ให้ และเป็นคนปลดเข็มขัดนิรภัยพร้อมกับเอื้อมมือไปเปิดประตูหน้ารถด้านตรงข้าม และผลักตัวผู้เสียหายตกลงจากรถ ก่อนที่จะขับรถหลบหนีไป ระยะเวลาตั้งแต่ผู้เสียหายเห็นจำเลยทั้งสองเดินมาขึ้นรถจนกระทั่งหลบหนีไป ผู้เสียหายได้มีโอกาสเห็นรูปร่างหน้าตาและใกล้ชิดจำเลยทั้งสองเป็นเวลานาน แม้จำเลยที่ 2 นั่งอยู่ด้านหลังแต่ก็อยู่ในวิสัยที่ผู้เสียหายสามารถสังเกตเห็นรูปร่างหน้าตาจำเลยที่ 2 ได้ หลังเกิดเหตุผู้เสียหายก็ยื่นยันต่อพนักงานสอบสวนว่าจำคนร้ายทั้งสองได้ โดยบอกว่าคนร้ายที่เป็นชายไว้ผมยาว ส่วนคนร้ายที่เป็นหญิงรูปร่างผอมสูง ประกอบกับการได้ตัวจำเลยทั้งสองมาดำเนินคดีก็เพราะจำเลยทั้งสองถูกจับกุมในข้อหาร่วมกันใช้มีดจีจิงทรัพย์คนขับรถยนต์แท็กซี่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลพลโยธินในเวลาประมาณ 3 นาฬิกา พฤติการณ์แห่งคดีมีรายละเอียด

คล้ายคลึงกับคนร้ายจีซิงทรัพย์ผู้เสียหาย ระยะเวลาเกิดเหตุใกล้เคียงกัน เมื่อผู้เสียหายชี้ตัวก็ยืนยันว่า จำเลยทั้งสองเป็นคนร้าย ซึ่งระยะเวลาตั้งแต่เกิดเหตุจนกระทั่งจับกุมจำเลยทั้งสองได้ และมีการชี้ตัว ห่างกันเพียง 2 วัน จึงไม่มีข้อสงสัยว่าผู้เสียหายจะจำตัวคนร้ายผิดพลาด แม้ผู้เสียหายจะเบิกความ ว่าคนร้ายทั้งสองแต่งกายด้วยเสื้อผ้าลักษณะอย่างไร สีอะไรจำไม่ได้ ก็ได้เป็นข้อพิรุธแต่อย่างใด เพราะเหตุเกิดในเวลากลางคืนและจำเลยทั้งสองก็ไม่ได้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีลักษณะและสีสันทให้ เป็นที่น่าสังเกตผิดปกติธรรมดาทั่วไป พยานหลักฐานโจทก์ที่น่าสืบมาจึงมีน้ำหนักรับฟังได้ว่าจำเลย ทั้งสองกระทำผิดฐานชิงทรัพย์⁴⁴

2.2 ตรวจค้นพบภาพถ่ายเด็กชายในลักษณะเปลือยกาย ตลอดจนหนังสือก๊ลวน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กชาย อันเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นพฤติกรรมและทัศนคติของจำเลย ที่ส่อไปทางวิปริตทางเพศ เหล่านี้สนับสนุนข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยกระทำความผิดฐานกระทำ อนาคตแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี และพรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีเพื่อการอนาจาร จึงเป็น พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง

พยานซึ่งเป็นเด็กชายผู้เสียหายทั้งแปด อายุยังไม่เกิน 15 ปี ต่างเคยได้รับเงิน และสิ่งอำนวยความสะดวกจากจำเลย จึงมีความรู้สึกที่ดีต่อจำเลย ผู้เสียหายบางคนถูกผู้เสียหายซึ่งเป็น เด็กด้วยกันข่มขู่และทำร้ายเพื่อไม่ให้เบิกความจริงต่อศาล ประกอบกับวุฒิภาวะทางการศึกษา ความเยาว์วัย ตลอดจนสภาพสถานะความเป็นอยู่ที่ยากจนแร้นแค้นของเด็กชายผู้เสียหายทั้งแปดและ ครอบครัว ย่อมมีเหตุผลให้เชื่อว่าเบิกความในชั้นศาลโดยบ้ายเบี่ยง ไม่ระบุว่าถูกจำเลยกระทำอนาจาร ก็โดยเจตนาที่จะช่วยเหลือจำเลยให้พ้นความผิด จึงไม่ให้ความจริงต่อศาล ต่างกับคำให้การในชั้น สอบสวนส่วนใหญ่ให้ข้อเท็จจริงตรงกันว่า ถูกจำเลยกระทำอนาจารด้วยวิธีต่าง ๆ การสอบสวนได้ กระทำต่อเนื่องกันมา เริ่มตั้งแต่เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินคดีแก่จำเลย และการสอบสวนส่วนใหญ่ กระทำต่อหน้าครูซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพนับถือจากบุคคลในท้องถิ่น ย่อมมีเหตุผลชี้ชัดได้ว่า เด็กชายผู้เสียหายทั้งแปดให้การในชั้นสอบสวนตรงความจริง ยิ่งไปกว่านั้นภาพถ่ายเด็กชายในลักษณะ เปลือยกาย ตลอดจนหนังสือก๊ลวนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กชาย อันเป็นสิ่งที่บ่ง ชี้ให้เห็นพฤติกรรมและทัศนคติของจำเลยที่ส่อไปทางวิปริตทางเพศ เหล่านี้สนับสนุนข้อเท็จจริงฟังได้ ว่า จำเลยกระทำความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี และพรากเด็กอายุยังไม่เกิน สิบห้าปีเพื่อการอนาจาร⁴⁵

⁴⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 7551/2542

⁴⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 2674/2546

3. พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา

นอกจากนั้นพนักงานสอบสวนยังมีอำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา (ป.วิ.อ. มาตรา 138)

ความเป็นมาแห่งชีวิต หมายถึง ประวัติวิถีชีวิตของผู้ต้องหาก่อนการกระทำความผิด เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ หรือเคยกระทำความผิดมาก่อนหรือไม่อย่างไร

ความประพฤติอันเป็นอาชญา หมายถึง ลักษณะความประพฤติและนิสัยในการดำเนินชีวิตอันเป็นอยู่ประจำของผู้ต้องหา เช่น เป็นคนใจบุญสุนทาน เป็นคนมีความประพฤติเรียบร้อย ขยันทำมาหากิน เป็นคนเสพสุรายาเมาเป็นปกติวิสัย เป็นคนเกะกะเกร เป็นนักเลงอันธพาล หรือเป็นคนที่มีอารมณ์รุนแรงในทางใดทางหนึ่ง เป็นต้น

แต่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มาจากการสอบสวนนั้น ถึงแม้ไม่เป็นประเด็นของคดีซึ่งเป็นพยานหลักฐานโดยตรงก็ตาม แต่เป็นกรณีซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ได้ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ เพื่อประโยชน์ในการประกอบพิจารณาซึ่งนำหนักคำพยาน แม้กระทั่งของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือชั้นพิจารณาของศาลก็ตาม ผู้ต้องหาก็คงเช่นกัน สามารถนำพยานเข้าสืบได้ทั้งสิ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการนำสืบพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ ที่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีโดยตรง ซึ่งจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาแล้ว ผู้ต้องหาก้อาจนำสืบข้อเท็จจริงที่อาจไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีโดยตรงก็ตาม แต่อาจเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ เช่น นำสืบในเรื่องความประพฤติดีของผู้ต้องหา ให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้มีความประพฤติดีไม่อาจจะกระทำความผิด เพื่อให้เจ้าพนักงานหรือศาลวินิจฉัยซึ่งนำหนักคำพยานประกอบว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดก็ได้ และปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยไป แต่จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องไปถึงประเด็นที่พอจะอนุมานได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย “น่าจะบริสุทธิ์”

แต่ถ้าเป็นคนละเรื่องนั้นไม่อาจนำสืบได้ เพราะจะไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่อย่างใดหรือกล่าวได้ว่าไม่อาจจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ เช่น กล่าวหาว่าผู้ต้องหาลักทรัพย์ แต่ผู้ต้องหานำสืบว่าเป็นคนดี มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ หรือไม่เคยหลีกเลียงภาษีรัฐบาล เป็นต้น ดังนี้ การกล่าวอ้างนั้นไม่ได้เป็นประโยชน์และมีความเกี่ยวข้องแต่อย่างใด แต่ถ้าผู้ต้องหานำสืบว่ามีทรัพย์สินมากมาย และเคยบริจาคเงินเป็นจำนวนมากมาตลอดเพื่อสาธารณกุศลมากกว่าจำนวนที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าลักทรัพย์มา และไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะต้องกระทำการลักทรัพย์เพราะว่าตนเองนั้นมีทรัพย์สินมากมายอยู่แล้ว ดังนี้ สามารถนำสืบเข้ามาเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้ (ซึ่งก็ได้หมายความว่าคนที่มีฐานะดีแล้วจะไม่เป็นผู้กระทำความผิด) เพียงแต่ว่าเป็นพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้อย่างหนึ่ง เพื่อให้เจ้าพนักงานหรือศาลนำมาประกอบการพิจารณาซึ่งนำหนักพยานได้ เป็นต้น

4. ในกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ ห้ามมิให้จำเลยนำสืบด้วยพยานหลักฐานหรือถามค้านด้วยคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย

ซึ่งมี ป.วิ.อ. มาตรา 226/4 บัญญัติว่า “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ห้ามมิให้จำเลยนำสืบด้วยพยานหลักฐานหรือถามค้านด้วยคำถาม อันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลตามคำขอ

ศาลจะอนุญาตตามคำขอในวรรคหนึ่ง เฉพาะในกรณีที่ศาลเห็นว่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี”

เช่น ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องในข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา นั้น จำเลยจะนำสืบพยานหลักฐานหรือถามค้านอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศในครั้งก่อน ๆ ของผู้เสียหายกับชายอื่นมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลตามคำขอ ซึ่งในกรณีที่ศาลจะอนุญาต ต้องเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการใช้ถ้อยคำ หรือกระทำโดยมิชอบประการอื่นเพื่อจูงใจบุคคลใดในเรื่องที่ต้องการ

การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการตกเตือน พุดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่น หรือเกิดขึ้นจากการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องการนั้น มีข้อบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้อง คือ

1. ป.วิ.อ. มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

2. ป.วิ.อ. มาตรา 133 วรรคสาม บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวน ตกเตือน พุดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะทำให้ด้วยความเต็มใจ”

2.1 ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตกเตือนผู้ให้ถ้อยคำ

ตกเตือน หมายถึง การกล่าวตกเตือนผู้ให้ถ้อยคำ เพื่อให้ผู้ให้ถ้อยคำเกิดความไม่แน่ใจ และไม่ยอมรับตามที่ผู้ให้ถ้อยคำให้การไว้แล้ว แนะนำให้เขาให้การใหม่ตามที่ต้องการ เช่น “น่าจะเป็นอย่างนี้” เป็นต้น

2.2 ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนพุดให้ผู้อื่นให้ถ้อยคำท้อใจ

พุดให้ท้อใจ หมายถึง การพุดให้ผู้อื่นให้ถ้อยคำเกิดความเกรงกลัว หรือเกิดความสับสนไม่แน่ใจ เช่น “ให้ถ้อยคำอย่างนี้ตัวคุณและครอบครัวจะลำบาก ผู้ต้องหาหนีอิทธิพล” ให้การว่าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำผิด แต่พนักงานสอบสวนพุดว่าพยานหลักฐานอื่นยืนยันแล้วว่าผู้กระทำผิดคือผู้ต้องหา⁴⁶ เป็นต้น

2.3 ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนใช้กลอุบายอื่น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะทำให้ด้วยความเต็มใจ

ใช้กลอุบายอื่น หมายถึง การใช้กลอุบายหลอกลวงเพื่อให้ผู้อื่นให้ถ้อยคำเกิดความเชื่อว่าเป็นจริงตามที่กล่าวนั้น เช่น “หลอกว่าผู้ต้องหาจับแล้ว” (ความจริงไม่ได้จับแต่อย่างใด) “พยานควรให้การตามนี้” หรือ นำพยานปากอื่นมาสอบสวนต่อหน้าพยานที่จะให้ถ้อยคำ โดยมีพฤติการณ์แสดงว่าเป็นพยานในคดีนี้ และไม่ให้การยืนยันตัวผู้ต้องหาว่าเป็นผู้กระทำผิด ทำให้พยานเกิดความเชื่อว่าเป็นความจริงตามนั้น เป็นต้น

วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะทำให้ด้วยความเต็มใจ แต่ถ้ามามีพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น บุคคลนั้นจะให้การด้วยความไม่เต็มใจ และจะไม่ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นข้อความจริงในคดีได้ซึ่งคำให้การปากนั้น ๆ ศาลจะไม่รับฟังเพราะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ

ข้อสังเกต ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการกระทำอันมิชอบดังกล่าวนี้ แม้จะเกิดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวนก็ตาม ย่อมมีผลทำให้ศาลไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้⁴⁶

3. ป.วิ.อ. มาตรา 135 บัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา⁴⁷นั้น”

3.1 ให้คำมั่นสัญญา

หมายถึง พฤติการณ์ที่บ่งบอกในลักษณะเป็นการให้สัญญาว่าจะมีสิ่งใดตอบแทนให้เมื่อกระทำการอย่างใดตามที่ต้องการ เช่น “รับเสียโดยดีเขาจะกันไว้เป็นพยาน” คำรับของผู้ต้องหาจับไม่ได้⁴⁷ “รับเสียเขาจะปล่อยตัวกลับบ้าน” เหตุที่ภริยารับก็เพราะมีคนหนุนให้รับ หาได้รับด้วยน้ำใสใจ

⁴⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 102/2474

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 500/2474

จริงไม่ คำรับของภริยาจึงรับฟังไม่ได้⁴⁸ คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนซึ่งรับโดยหลงเชื่อคำกล่าวแนะนำของเจ้าพนักงานเพื่อหวังจะได้รับประโยชน์ในทางคดี มิใช่รับโดยสุจริตฟังลงโทษจำเลยไม่ได้⁴⁹

ส่วนการให้สัญญาว่าจะให้เยี่ยมญาติ บุตร สามีภรรยา เป็นสิทธิของผู้ต้องหาอยู่แล้ว ไม่มีเหตุผลใดที่จะนำเอาสิทธิข้อนี้ไปต่อรองให้สัญญากับผู้ต้องหาได้⁵⁰ หรือการที่เจ้าพนักงานพูดจูงใจในทำนองว่าจะได้รับโทษเบาลงก็ยังไม่ถึงขั้นให้สัญญา เช่น ขณะเจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปตรวจค้นบ้านจำเลย พบธนบัตรที่ใช้ล่อซื้อและเมทแอมเฟตามีนที่ได้สุ่มไถ่ 10 เม็ด จึงได้บอกจำเลยว่า หากมีเมทแอมเฟตามีนอยู่อีกให้นำมามอบให้เจ้าพนักงานตำรวจ จะได้รับโทษเบาลง และได้เกลี้ยกล่อมจำเลยว่าหากมีสิ่งผิดกฎหมายก็ให้เอาออกมาเสีย จากนั้นจำเลยได้พาไปที่ต้นมะขามล้มเข้าไปในโพรงต้นมะขาม นำถุงพลาสติกบรรจุเม็ดยามาให้ ดังนี้ เป็นการพูดในขณะที่ปฏิบัติการตรวจค้นเพื่อให้ได้มาซึ่งของผิดกฎหมายที่อยู่ในครอบครองของจำเลย แม้คำพูดนั้นจะเป็นการพูดจูงใจในทำนองว่าจำเลยจะได้รับโทษเบาลงก็ไม่ถึงขั้นให้สัญญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 135 มิใช่เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁵¹

3.2 ชูเชื้อ

หมายถึง การกระทำพฤติการณ์ที่ทำให้ผู้ต้องหาอยู่ในภาวะหวั่นวิตก ทำให้เกิดความตกใจกลัวว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ตนเองหรือแก่ผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ต้องหา ไม่ว่าจะเป็นการชูเชื้อโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม การชูเชื้อโดยตรง เช่น ชูว่าจะทำร้ายร่างกาย หรือชูเชื้อโดยทางอ้อมด้วยวาจา เช่น ชูว่าจะถูกทำร้ายร่างกายได้ในภายหลัง หรือพฤติการณ์ก็ตาม เช่น ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะสอบปากคำผู้ต้องหาคนหนึ่ง พนักงานสอบสวนได้นำผู้ต้องหาในคดีอื่นเดินผ่านห้องสอบสวนไปข้างหลังห้อง ได้ยินเสียงซ้อมผู้ต้องหาและมีเสียงร้องว่ายอมรับแล้ว เมื่อเจียบไปพนักงานสอบสวนก็กลับมาสอบผู้ต้องหา เช่นนี้ถือว่าเป็นการชูเชื้อโดยทางอ้อมแล้ว แม้โดยพฤติการณ์จะไม่มีคำชูเลยก็ตาม

3.3 หลอกลวง

หมายถึง การกล่าวถ้อยคำอันเป็นเท็จล่อลวงให้ผู้ต้องหาเกิดความเข้าใจผิด เช่น กล่าวว่ามีพยานหลักฐานอื่นยืนยันหมดแล้ว คำรับจึงอยู่ในลักษณะของการสำคัญผิดมิได้รับ

⁴⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1028/2474

⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1567-1568/2479

⁵⁰ โอสถ โกศิน. คำอธิบายเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับต่างประเทศในเรื่องกฎหมาย

ลักษณะพยานหลักฐาน. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเชชม, 2501). หน้า 321.

⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1542/2540

สารภาพโดยซันตา⁵² จำเลยรับสารภาพเพราะพนักงานสอบสวนพูดว่า “ถ้ารับเสียคงได้รับความกรุณาจากศาล เพราะเรื่องนี้ไม่มีหลักฐาน” แต่ความจริงไม่มี คำรับฟังไม่ได้⁵³ แต่ถ้าเจ้าพนักงานชั้นสอบสวนพูดกับจำเลยว่า “ถ้าจริงก็รับเสียโทษจะได้เบา” นั้น หาใช่เป็นคำหลอกลวงไม่ เพราะเป็นความจริงทางปฏิบัติของศาลถ้าหากจำเลยรับสารภาพ มักจะได้รับลดโทษกึ่งหนึ่งซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันทั่วไป จึงไม่เป็นคำหลอกลวง รับฟังได้⁵⁴

เช่น ในชั้นสอบสวน จำเลยรับว่าเป็นผู้ขับรถยนต์กระบะคันเกิดเหตุ แม้พนักงานสอบสวนจะแจ้งแก่จำเลยว่า ว. ยังไม่ตาย ซึ่งผิดไปจากความจริงนั้น ไม่ถือเป็นการล่อลวงเพื่อจูงใจให้จำเลยรับ

ในกรณีที่โจทก์ฟ้องจำเลยฐานขับรถด้วยความประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จำเลยปฏิเสธว่าขณะเกิดเหตุจำเลยนอนหลับ โดย ว. ผู้ตายเป็นผู้ขับรถยนต์กระบะคันที่เกิดเหตุ แต่ในชั้นสอบสวน จำเลยรับว่าเป็นผู้ขับรถยนต์กระบะคันเกิดเหตุ แม้พนักงานสอบสวนจะแจ้งแก่จำเลยว่า ว. ยังไม่ตาย ซึ่งผิดไปจากความจริงนั้น ไม่ถือเป็นการล่อลวงเพื่อจูงใจให้จำเลยรับว่าเป็นผู้ขับรถยนต์กระบะคันเกิดเหตุ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 135 อันจะมีผลให้ไม่อาจฟังตามคำรับของจำเลยได้ หากแต่เป็นการดำเนินการที่พนักงานสอบสวนได้ทำไป เพื่อทราบข้อเท็จจริงตามอำนาจของกฎหมาย⁵⁵

3.4 ทรมาน

หมายถึง การกระทำพฤติกรรมอื่นใดในลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกกระทำมีความเหนียวแน่นทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ เช่น การสอบสวนผู้ต้องหาเป็นเวลานาน ๆ โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาสอบสวน ทำให้ผู้ต้องหาไม่มีเวลาพักผ่อน จนกระทั่งผู้ต้องหาอมรับสารภาพในที่สุด หรือแกล้งปลุกให้ผู้ต้องหารับการสอบสวนทุก ๆ ชั่วโมง จนไม่มีเวลานอน เป็นต้น ซึ่งถ้าปรากฏพฤติการณ์นี้ ศาลจะไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหา

เช่น จำเลยที่ 2 ถูกสอบปากคำอย่างต่อเนื่องโดยเจ้าพนักงานตำรวจหลายคนเป็นเวลาประมาณ 8 ชั่วโมง จึงมีเหตุสมควรสงสัยว่าน่าจะเกิดขึ้นระหว่างที่จำเลยที่ 2 มีความเหนียวแน่นอ่อนเพลียทั้งร่างกายและจิตใจ และมีผลกระทบต่อน้ำหนักความน่าเชื่อถือให้การรับสารภาพของ

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 598/2484

⁵³ คำพิพากษาฎีกาที่ 218/2474

⁵⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 157/2467

⁵⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 924/2544

จำเลยที่ 2 ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนซึ่งเป็นพยานบอกเล่า แม้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 จะอนุญาตให้อ้างเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยที่ 2 ได้แต่การใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะมิใช่เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่โจทก์พียงนำมาแสดง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานอื่นของโจทก์และพฤติการณ์ในการได้มาซึ่งคำให้การรับสารภาพดังกล่าวด้วย แม้คำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ตามบันทึกการจับกุมจะมีใจความสอดคล้องกับคำเบิกความของ พันตำรวจตรี ว. แต่บันทึกคำให้การรับสารภาพที่ พันตำรวจตรี ว. ได้ให้ผู้โต้แย้งข้อหาเขียนบันทึกคำให้การรับสารภาพโดยให้จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อกลับมีใจความที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง คงมีแต่ข้อความในสามบรรทัดสุดท้ายเท่านั้นที่พอจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จำเลยที่ 2 ถูกตรวจค้นและจับกุมในขณะเกิดเหตุ แต่ก็มีได้แสดงให้เห็นด้วยว่าจำเลยที่ 2 มีส่วนเกี่ยวข้องกับเมทแอมเฟตามีนของกลาง พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับคำรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นจับกุม จึงขัดแย้งกันเองในข้อสำคัญ และมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับคำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นสอบสวนด้วย เพราะนอกจากคำให้การตามคำให้การรับสารภาพซึ่งวินิจฉัยว่าเป็นคำให้การปฏิเสธ จะขัดแย้งตรงกันข้ามกับคำให้การรับสารภาพตามบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาแล้ว ยังปรากฏว่าหลังจากเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมจำเลยที่ 2 กับพวกเวลา 0.30 นาฬิกา จนถึงเวลาที่จำเลยที่ 2 ถูกส่งตัวให้แก่พนักงานสอบสวน จำเลยที่ 2 ถูกสอบปากคำอย่างต่อเนื่องโดยเจ้าพนักงานตำรวจหลายคนเป็นเวลาประมาณ 8 ชั่วโมง และเมื่อ พันตำรวจตรี ช. พนักงานสอบสวนได้รับตัวจำเลยที่ 2 ไว้แล้วได้ทำการสอบปากคำจำเลยที่ 2 ต่อเนื่องไปจนถึงเวลา 12 นาฬิกา ที่นำตัวจำเลยส่งไปชี้ที่เกิดเหตุและถ่ายภาพไว้ด้วย ดังนั้น การสอบปากคำจำเลยที่ 2 ในชั้นสอบสวน รวมทั้งการนำจำเลยที่ 2 ไปชี้ที่เกิดเหตุและถ่ายภาพ จึงมีเหตุสมควรสงสัยว่าน่าจะเกิดขึ้นระหว่างที่จำเลยที่ 2 มีความเหนื่อยล้าอ่อนเพลียทั้งร่างกายและจิตใจ และมีผลกระทบต่อน้ำหนักความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพที่ได้รับจากจำเลยที่ 2 ด้วยพยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับคำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 ในชั้นสอบสวน จึงไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ⁵⁶

3.5 ใช้กำลังบังคับ

หมายถึง การกระทำโดยใช้กำลังบังคับ ให้เกิดความเจ็บปวดหรือให้ได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ เช่น การใช้กำลังกับร่างกายผู้ต้องหาให้เกิดความเจ็บปวด หรือให้ได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ จนผู้ต้องหายอมรับสารภาพ

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1029/2548

เช่น จำเลยนำสืบว่า จำเลยถูกเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมซ้อมโดยมีบันทึกข้อความซึ่งพยาบาลเทคนิครับรองอาการบาดเจ็บของจำเลย ดังนั้น บันทึกการตรวจค้นจับกุม และบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาจึงเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226

ในขณะที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ได้มีการประกาศใช้บังคับ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ (ฉบับที่ 5) ยกเลิกความใน มาตรา 15 และ มาตรา 66 และให้ใช้ข้อความใหม่แทน แต่เงื่อนไขที่เป็นองค์ประกอบความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายเดิม มาตรา 15 วรรคสอง เป็นคุณมากกว่ากฎหมายที่แก้ไขใหม่ มาตรา 15 วรรคสาม (2) จึงต้องใช้กฎหมายเดิมในส่วนที่เป็นบทความบังคับแก่จำเลย

ซึ่งตามฟ้องของโจทก์ได้ความเพียงว่า เมทแอมเฟตามีนของกลางมีจำนวน 55 เม็ด น้ำหนัก 4.880 กรัม และอีก 1 ซีน ไม่ทราบน้ำหนักเท่าไร ไม่เข้าข้อสันนิษฐานตาม มาตรา 15 วรรคสอง (เดิม) ที่ว่าการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามียาไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โจทก์จึงมีหน้าที่นำสืบเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งพยานโจทก์ชุดจับกุมเบิกความแต่เพียงว่าค้นพบเมทแอมเฟตามีนจำนวน 5 เม็ด อยู่ในถุงพลาสติก ม้วนอยู่ใต้กางเกงชั้นในวางอยู่ที่พื้นข้างตู้ใส่พระเครื่อง และค้นพบเมทแอมเฟตามีนอีกจำนวน 50 เม็ด ใส่ถุงพลาสติกซ่อนอยู่ใต้ดินในเล้าหมู ส่วนที่กล่าวอ้างว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย คงมีเพียงคำรับสารภาพในชั้นจับกุมและในชั้นสอบสวนเท่านั้น โดยไม่มีข้อเท็จจริงว่าจำเลยจะนำเมทแอมเฟตามีนของกลางไปจำหน่ายจ่ายแจกให้แก่ผู้ใดที่ไหนอย่างไร

แม้โจทก์จะนำสืบว่าในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน จำเลยให้การรับสารภาพ แต่คำรับสารภาพดังกล่าวเป็นเพียงพยานบอกเล่ามีน้ำหนักน้อยในการรับฟัง นอกจากนี้จำเลยยังนำสืบว่าจำเลยถูกเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมซ้อม โดยมิบันทึกข้อความซึ่งพยาบาลเทคนิครับรองอาการบาดเจ็บของจำเลย ทั้งจำเลยอ้างว่าจำเลยไม่เคยลงลายมือชื่อในเอกสารใดให้เจ้าพนักงานตำรวจ ดังนั้น บันทึกการตรวจค้นจับกุมและบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาจึงเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 พยานหลักฐานของโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามฟ้อง คงรับฟังได้แต่เพียงว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 5 เม็ด ไว้ในครอบครองโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายเท่านั้น⁵⁷

⁵⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2804/2548

3.6 กระทำโดยมิชอบประการใด ๆ

หมายถึง พฤติการณ์การกระทำอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำโดยมิชอบเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไร หรือการกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น พฤติการณ์การกระทำโดยการใช้เคมีภัณฑ์ฉีดตามเนื้อตัวร่างกาย หรือให้ได้รับประทานยา หรือสิ่งใดก็ตามซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสมองให้มีอาการเคลิ้ม ซึ่งถือว่าเป็นพยานหลักฐานซึ่งเกิดขึ้นโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไร ๆ

3.6.1 เจ้าพนักงานฝ่ายสืบสวนได้เชิญบิดาและญาติพี่น้องจำเลยไปที่สถานีตำรวจ ทำให้จำเลยต้องยอมเข้ามามอบตัวและให้การรับสารภาพ เพื่อให้เจ้าพนักงานปล่อยตัวบิดาและญาติพี่น้องของจำเลย ก็เป็นการตัดสินใจโดยอิสระของจำเลยเอง

แม้ในวันเกิดเหตุเจ้าพนักงานฝ่ายสืบสวนได้เชิญบิดาและญาติพี่น้องจำเลยไปที่สถานีตำรวจ ทำให้จำเลยต้องยอมเข้ามามอบตัวและให้การรับสารภาพเพื่อให้เจ้าพนักงานปล่อยตัวบิดาและญาติพี่น้องของจำเลย ก็เป็นการตัดสินใจโดยอิสระของจำเลยเอง เพราะเจ้าพนักงานตำรวจมิได้จับกุมหรือดำเนินคดีแก่บิดาหรือญาติพี่น้องของจำเลย เป็นแต่เพียงการเชิญตัวไปในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อจับกุมจำเลยซึ่งเป็นคนร้ายเท่านั้น เมื่อจำเลยเข้ามามอบตัว ความจำเป็นที่จะต้องสืบสวนเพื่อจับกุมจำเลยย่อมหมดไป จึงไม่มีเหตุผลที่พนักงานสอบสวนจะหยิบยกเงื่อนไขการปล่อยตัวบิดาและญาติพี่น้องของจำเลยขึ้นมาเสนอ เพื่อจูงใจหรือเป็นค้ำประกันสัญญาให้จำเลยยอมรับสารภาพ ทั้งตามบันทึกคำให้การผู้ต้องหา และบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ มีรายละเอียดของการกระทำความผิดตามลำดับทุกชั้นตอนเชื่อมโยงและสอดคล้องกับวัตถุของกลาง ร่องรอย วิถีกระสุน สภาพศพและสถานที่เกิดเหตุ โดยมีภาพถ่ายประกอบอย่างชัดเจนไม่มีข้อพิรุธ คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน จึงใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134 และมาตรา 226⁵⁸

3.6.2 ญาติพี่น้องจำเลยบอกจำเลยให้รับสารภาพ จำเลยจึงให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน แสดงว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ

ขณะจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจ ญาติพี่น้องของจำเลยเดินทางไปเยี่ยม จำเลยได้พูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ญาติพี่น้องฟัง ญาติพี่น้องจำเลยบอกจำเลยให้รับสารภาพ จำเลยจึงให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน แสดงว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ มิได้เกิดจากการจูงใจ มีค้ำประกันสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น จึงใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในการพิจารณาได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 135⁵⁹

⁵⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1581/2548

⁵⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2215/2548

หรือการกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยมิได้ปฏิบัติ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 13 หรือ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสองฯ เป็นต้น ดังนี้ บันทึกรับคำให้การที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้น หรือพยานหลักฐานที่ได้มา ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226

3.6.3 การที่ล่ามแปลคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยโดยมิได้สาบานหรือปฏิญาณตน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง นั้น มีผลทำให้คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้

การที่ล่ามแปลคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย โดยมิได้สาบานหรือปฏิญาณตน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง นั้น มีผลทำให้คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้เท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนคดีนี้เป็นการไม่ชอบ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง⁶⁰

3.6.4 การสอบสวนแจ้งข้อหาและการสอบปากคำในชั้นสอบสวน มิได้กระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสอง ทำให้คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226

แม้การแจ้งข้อหาและการสอบปากคำจำเลยในชั้นสอบสวน มิได้กระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 วรรคสอง โดยกระทำต่อหน้าทนายความซึ่งไม่ผ่านการอบรมเป็นที่ปรึกษากฎหมายของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง แต่ก็มีผลเพียงทำให้คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 ประกอบ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 6 เท่านั้น ไม่ถึงขนาดเป็นเหตุให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวนเสียไป กรณีถือได้ว่าการสอบสวนความผิดในคดีนี้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120 แล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง⁶¹

3.6.5 แอบบันทึกเหตุการณ์ทั้งภาพและเสียงไว้ พฤติการณ์ในการบันทึกเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการลักลอบกระทำก่อนวันที่จำเลยอ้างตนเองเข้าเบิกความเป็นพยานเพียง 1 วัน

⁶⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 5476/2537

⁶¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 10384/2558

ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นพยานหลักฐานที่จำเลยทำขึ้นใหม่ด้วยการทำเป็นตึกกับ ว. แล้วลักลอบบันทึกเหตุการณ์นั้นไว้ ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการหลอกลวงและด้วยวิธีการที่มีชอบ ต้องห้ามมิให้อ้างเป็นพยานหลักฐานตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศฯ มาตรา 26 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 226

จำเลยไปที่บ้านของ ว. พร้อมกับนายความและเจ้าพนักงานตำรวจอีกคนหนึ่ง เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเบิกเงินของ บ. และการใช้กระแสไฟฟ้าจากโรงงานจำเลย โดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้นได้แอบบันทึกเหตุการณ์ทั้งภาพและเสียงไว้ด้วย พฤติการณ์ในการบันทึกเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเป็นการลักลอบกระทำก่อนวันที่จำเลยอ้างตนเองเข้าเบิกความเป็นพยานเพียง 1 วัน เพราะต้องการจะได้ข้อมูลที่แอบบันทึกไว้เนื่องจากจำเลยฉีกเอกสารหลักฐานที่ว่าจ้าง บ. ก่อสร้างโรงงานทิ้งไปแล้ว จึงพยายามหาหลักฐานใหม่ ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นพยานหลักฐานที่จำเลยทำขึ้นใหม่ด้วยการทำเป็นตึกกับ ว. แล้วลักลอบบันทึกเหตุการณ์นั้นไว้ ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการหลอกลวงและด้วยวิธีการที่มีชอบ ต้องห้ามมิให้อ้างเป็นพยานหลักฐานตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศฯ มาตรา 26 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 226⁶²

หมายเหตุ ถ้อยคำของผู้ต้องหาที่ให้กับพนักงานสอบสวนนั้น เกิดจากการกระทำโดยการล่อลวงหรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใดก็ตาม และไม่ว่าจะเป็นการกระทำของพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานอื่น หรือบุคคลใดก็ตาม ก็ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงาน

พยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงาน ในหลักกฎหมายของประเทศไทยนั้นแม้พยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มาอันเป็นผลมาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงานก็ตาม แต่ถ้าหากพยานหลักฐานต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีอยู่โดยชอบหรือเกิดขึ้นโดยชอบอยู่ก่อนแล้ว โดยมีได้มีผู้ใดกระทำการแต่งเติมหรือสร้างพยานหลักฐานนั้น ๆ ขึ้นมาในภายหลัง ก็จะถือว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นมีอยู่โดยชอบ หรือได้เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้วโดยชอบ ดังนี้ ศาล

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2414/2551

จะรับฟัง แต่ถ้าหากพิจารณาตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาแล้ว พยานหลักฐานใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นหรือได้มาจากการกระทำโดยมิชอบไม่ว่าในกรณีใด ๆ ของเจ้าพนักงาน พยานหลักฐานเหล่านั้นก็จะเสียไป ไม่สามารถนำมารับฟังได้ เป็นไปตามหลักของต้นไม้ที่เป็นพิษ ผลไม้ย่อมเป็นพิษด้วย (Fruit of the Poisonous Tree) โดยให้เหตุผลว่าถ้าศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงานแล้ว ก็จะเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เจ้าพนักงานนั้นใช้วิธีการนอกกฎหมายแสวงหาพยานหลักฐานประกอบคดี ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง⁶³ แต่ในหลักกฎหมายของประเทศไทยนั้นได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยวางหลักไว้ให้สามารถรับฟังได้ ถ้าหากมีพยานยืนยันได้ว่าพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงานนั้น มีอยู่หรือเกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้วโดยชอบ โดยที่พยานหลักฐานนั้น ๆ มิได้เกิดขึ้นหรือมีอยู่โดยมิชอบแต่ประการใด จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ศาลรับฟัง ซึ่งถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบ และนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานอ้างอิงสนับสนุนพยานหลักฐานที่มีอยู่แล้วรับฟังลงโทษจำเลยได้ เช่น ผู้ใหญ่บ้านได้แนะนำจำเลยให้รับเสียจะได้กันไว้เป็นพยาน จำเลยจึงรับสารภาพ และนำเจ้าพนักงานไปค้นเอาของกลางได้ แม้คำรับของจำเลยจะรับฟังไม่ได้ แต่ก็มีพยานยืนยันสองคน ทั้งจำเลยยังได้นำค้นของกลางเป็นวัตถุพยานอีกด้วยคดีจึงไม่มีข้อสงสัยฟังได้สนิทใจว่า จำเลยกระทำความผิด⁶⁴

1. แม้เจ้าพนักงานจะดำเนินการตรวจค้นไม่ชอบ ก็ไม่ทำให้พยานหลักฐานที่ได้มาเสียไป

ในความผิดฐานรับของโจร เจ้าพนักงานตำรวจที่ไปค้นของกลางได้ที่บ้านจำเลยไม่ได้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและสิ่งของที่ค้นได้ไว้ เป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 102, 103 แต่ก็มีพยานบุคคลอื่นฟังได้ว่าจับของกลางได้ที่บ้านจำเลยทั้งสิ้น คดียอมฟังลงโทษจำเลยฐานรับของโจรได้⁶⁵

2. การค้นไม่ชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ไม่ทำให้พยานหลักฐานเสียไป

การที่ศาลออกหมายค้นบ้านของจำเลยโดยระบุเลขที่บ้านเป็นเลขที่ 74 ตามที่เจ้าพนักงานตำรวจร้องขอแล้ว ร้อยตำรวจเอก ก. แก้วเลขที่บ้านในหมายค้น เป็นเลขที่ 161 เพื่อให้ตรงกับ

⁶³ เข็มชัย ชุตินวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กรมอัยการ, 2527). หน้า 256.

⁶⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2474

⁶⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 837/2483

ความจริงโดยไม่มีอำนาจอันอาจมีผลให้หมายค้นเสียไป และการค้นไม่ชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก เมื่อปรากฏว่าคดีมีการสอบสวนกันโดยชอบ ทั้งในชั้นพิจารณาจำเลยก็นำสืบยอมรับว่าเจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นพบเฮโรอีนของกลางฝังอยู่ในดินห่างจากบ้านของจำเลยประมาณ 3 เมตร จากพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมายอมรับฟังลงโทษจำเลยได้⁶⁶

3. การตรวจค้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่มีหมายค้น ห้ามผลทำให้พยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานตำรวจได้มาโดยชอบ เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายไปได้

การตรวจค้นอาจมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ก็เป็นเรื่องที่จะไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ห้ามผลทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตำรวจที่ชอบเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายไปได้⁶⁷

4. ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ หากเห็นว่าการรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรม

แต่อย่างไรก็ตาม ได้มี ป.วิ.อ. มาตรา 226/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้น หรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ความสำคัญและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- (4) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้น ได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงานนั้น และทำให้ได้พยานหลักฐานอื่น ๆ มานั้น ต้องห้ามรับฟัง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226/1

⁶⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 6475/2547

⁶⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 5144/2548

แต่บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวก็ไม่ต้องห้ามรับฟังเด็ดขาด มีข้อยกเว้นให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ หากเห็นว่ากรรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อสาธารณะให้มากที่สุด ซึ่งหากว่าการกระทำโดยมิชอบนั้นมีลักษณะรุนแรงต่อสังคมมากกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้รับจากพยานหลักฐานนั้นแล้ว ศาลก็จะไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น เช่น การค้นโดยมิชอบ การลักลอบดักฟังโทรศัพท์โดยมิชอบ เป็นต้น ดังนี้ หากได้พยานหลักฐานนั้นมา แม้พยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นอยู่โดยชอบก็ตาม ศาลอาจไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ แต่ถ้าเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนแล้ว ศาลอาจรับฟังก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลพิจารณาปัจจัยกรณีต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบด้วยคือ

1. คุณค่าในเชิงพิสูจน์ความสำคัญและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
2. พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
3. ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
4. ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

หรือไม่เพียงใด

ดังนี้ ศาลอาจรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบนั้นก็ได้ หากกรณีเมื่อศาลพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ แล้ว มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น หรือมีพฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี หรือมีลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ หรือผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

ถ้าเป็นกรณีที่เมื่อศาลพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ แล้ว ไม่มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ความสำคัญ และไม่มี ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น หรือไม่มีพฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี หรือมีลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ ดังนี้ ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มา

4.1 พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับการค้นพบธนบัตรของกลางซึ่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะรับฟัง

การค้นพบธนบัตรของกลางในช่องปลาที่แขวนอยู่ข้างบ้านทิศตะวันออก นอกจากมิได้กระทำต่อหน้าจำเลยหรือสามีจำเลย ทั้ง ๆ ที่จำเลยก็ถูกจับและควบคุมตัวอยู่ที่หน้าบ้านนั่นเองแล้ว ยังได้ความว่าการพบธนบัตรในช่องปลาก็เป็นเรื่องที่ในชั้นแรก สิบตำรวจตรี พ. ค้นพบเพียงคนเดียวก่อน แล้วจึงเรียกกำนันที่เชิญมาเป็นพยานในการค้นมาดู หาใช่เป็นการค้นพบธนบัตร

ของกลางที่พบต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน ดังที่ ป.วิ.อ. มาตรา 102 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ไม่ พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับการค้นพบธนบัตรของกลางซึ่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะรับฟังการค้นพบธนบัตรของกลางในช่องปลาที่แขวนอยู่ข้างบ้าน นอกจากนี้ได้กระทำต่อหน้าจำเลยหรือสามีจำเลย ทั้ง ๆ ที่จำเลยก็ถูกจับและควบคุมตัวอยู่ที่หน้าบ้าน และมีได้เป็นการค้นพบที่พบต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งเจ้าพนักงานได้ร้องขอมาเป็นพยาน ตาม มาตรา 102 ไว้ พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับการค้นพบธนบัตรของกลางดังกล่าว จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะรับฟัง⁶⁸

4.2 การแอบบันทึกเทปขณะที่มีการสนทนากัน โดยที่โจทก์ร่วมและพยานไม่ทราบมาก่อน เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานนั้น อย่างไรก็ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226/1 กำหนดให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา ศาลจึงนำบันทึกเทปดังกล่าวมารับฟังได้

การแอบบันทึกเทปขณะที่มีการสนทนากันระหว่างโจทก์ร่วมกับพยานและจำเลยที่ 2 โดยที่โจทก์ร่วมและพยานไม่ทราบมาก่อน เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 แม้หลักกฎหมายดังกล่าวจะใช้ตัดพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มิให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบ แต่ ป.วิ.อ. มาตรา 226 ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้นำไปใช้กับการแสวงหาพยานหลักฐานของบุคคลธรรมดา อย่างไรก็ตาม ระหว่างพิจารณาคดีได้มี พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมาตรา 11 บัญญัติให้เพิ่มมาตรา 226/1 ป.วิ.อ. กำหนดให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา ศาลจึงนำบันทึกเทปดังกล่าวมารับฟังได้⁶⁹

⁶⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 4793/2549

⁶⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2281/2555

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อซื้อในการกระทำ ความผิด

1. พยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อซื้อในการกระทำความผิดนั้น สามารถ รับฟังได้

พยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อซื้อในการกระทำความผิดนั้น สามารถรับฟังได้ เพราะไม่ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น แต่อย่างใด และการที่เจ้าพนักงานตำรวจไปกระทำการล่อซื้อจากการกระทำความผิด ถือว่าเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีอำนาจสืบสวนและจับกุม ผู้กระทำความผิดปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อจะทราบรายละเอียดแห่งความผิด โดยเป็นกรณีที่ทำผิดอยู่แล้ว มิได้ล่อหรือชักจูงใจ ให้จำเลยกระทำความผิดอาญาที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิดมาก่อน เจ้าพนักงานตำรวจจึงชอบที่จะ กระทำได้เพื่อให้ได้โอกาสจับกุมจำเลยพร้อมพยานหลักฐาน⁷⁰ ซึ่งการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจ ดังกล่าว จึงเป็นเพียงวิธีการเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ไม่เป็นการกระทำที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และไม่เข้าข้อต้องห้ามอ้างเป็น พยานหลักฐาน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226⁷¹ เพราะฉะนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจึงชอบที่จะต้องทำการ สืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับพฤติการณ์ของจำเลยที่ได้กระทำความผิดมาเป็น พยานหลักฐานประกอบก่อนที่จะมีการล่อซื้อในการกระทำความผิดนั้นด้วย ซึ่งจะทำให้พยานหลักฐาน นั้นมีน้ำหนักมั่นคงในการรับฟัง

ซึ่งเหตุผลในการรับฟังเพราะคดีบางประเภทพยานหลักฐานนั้นหายากลิ้นยากแก่ การสืบหาพยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นได้ เช่น การซื้อขยาเสพติดให้โทษ การซื้อขยาเสพติดกึ่งรวบ หรือการค้าประเวณี เป็นต้น

1.1 การที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้สายลับนำเงินไปล่อซื้อยาเสพติดให้โทษจากจำเลย มิได้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย มิได้ผิดศีลธรรมหรือทำนองคลองธรรม เป็นเพียงวิธีการเพื่อพิสูจน์ ความผิดของจำเลย และไม่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบแต่อย่างใด

⁷⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 4417/2548

⁷¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 8187/2543

การที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้สายลับนำเงินไปปล่อยซื้อขายเสพติดให้โทษจากจำเลย มิได้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย มิได้ผิดศีลธรรมหรือทำนองคลองธรรม มิได้เป็นการใส่ร้ายป้ายสีหรือยัดเยียดความผิดให้จำเลย หากจำเลยมิได้มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อสายลับไปขอซื้อขายเสพติดให้โทษจากจำเลย จำเลยย่อมไม่มียาเสพติดให้โทษจัดจำหน่ายให้แก่สายลับ ความผิดย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ไม่เป็นการแสวงหาหลักฐานโดยมิชอบ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน รับฟังลงโทษจำเลยได้ ไม่ต้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 จำเลยรับเงินจากสายลับแล้ว จำเลยไปหยิบฝิ่นมาแต่ยังไม่ทันได้ส่งมอบฝิ่นให้แก่สายลับ เจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับจำเลยเสียก่อน จำเลยจึงยังไม่มี ความผิดฐานจำหน่ายฝิ่น คงมีความผิดฐานพยายามจำหน่ายฝิ่นโดยมิได้รับอนุญาตเท่านั้น ปัญหานี้ แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกาเห็นสมควรยกขึ้นวินิจฉัยให้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบด้วย มาตรา 225⁷²

1.2 การใช้สายลับไปปล่อยซื้อเมทแอมเฟตามีน เป็นการกระทำในการแสวงหา พยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลยที่ได้กระทำอยู่แล้ว ชอบที่เจ้าพนักงานตำรวจจะ กระทำได้ เพื่อให้ได้โอกาสจับกุมจำเลยพร้อมพยานหลักฐาน

การใช้สายลับไปปล่อยซื้อเมทแอมเฟตามีนเป็นการกระทำเท่าที่จำเป็นและ สมควรในการแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดของจำเลยที่ได้กระทำอยู่แล้ว ตามอำนาจ ใน ป.วิ.อ. มาตรา 2 (10) ชอบที่เจ้าพนักงานตำรวจจะกระทำได้ เพื่อให้ได้โอกาสจับกุมจำเลยพร้อม พยานหลักฐาน การใช้สายลับไปปล่อยซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลย จึงเป็นเพียงวิธีการพิสูจน์ความผิด ของจำเลย มิใช่เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยไม่ชอบ⁷³

1.3 เจ้าพนักงานตำรวจปล่อยซื้อการค้าประเวณีจากหญิงโสเภณี เป็นการแสวงหา พยานหลักฐานโดยชอบ รับฟังได้

ตำรวจขอร่วมประเวณีกับหญิงโสเภณี เพื่อพิสูจน์คำร้องเรียนว่ามีการ คำประเวณีในสถานที่เกิดเหตุจริง แล้วหญิงโสเภณียอมร่วมประเวณีและรับเงินจากตำรวจผู้นั้น พยาน หลักฐานที่ได้มารับฟังได้ถือว่าเป็นการแสวงหาพยานโดยชอบ⁷⁴

⁷² คำพิพากษาฎีกาที่ 59/2542

⁷³ คำพิพากษาฎีกาที่ 4417/2548

⁷⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 1163/2518

1.4 การที่ตำรวจปลอมตัวไปซื้อสลากกินรวบจากจำเลยนั้น เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานโดยชอบ

มีผู้แจ้งความแก่เจ้าพนักงานว่าจำเลยขายสลากกินรวบโดยไม่ได้รับอนุญาต เจ้าพนักงานจึงพากันไปซุ่มดักจับ โดยให้ตำรวจคนหนึ่งปลอมตัวเป็นราษฎรเข้าไปซื้อสลากกินรวบจากจำเลย จำเลยก็ขายให้ และเจ้าพนักงานตำรวจก็เข้าจับจำเลยพร้อมของกลาง ดังนี้ จำเลยต้องมีความผิดฐานเล่นการพนันเป็นเจ้ามือสลากกินรวบ เพราะการที่ตำรวจปลอมตัวไปซื้อสลากกินรวบจากจำเลยนั้น เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานแห่งการกระทำผิดของจำเลยที่มีผู้แจ้งความไว้⁷⁵

**2. แต่ถ้การล่อซื้อเกิดขึ้นจากการชักจูง หรือจูงใจของเจ้าพนักงาน หรือผู้
ที่ไปกระทำการล่อซื้อเพื่อให้เขานำมาจำหน่ายให้ ดังนี้ ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มา
โดยมิชอบ ศาลไม่รับฟัง**

2.1 เจ้าพนักงานตำรวจเสนอให้ผู้ต้องหาที่จับกุมได้แล้วว่า หากไปล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากผู้จำหน่ายให้ ก็จะไม่ดำเนินคดี ดังนี้ เป็นพยานชนิดที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ และให้คำมั่นสัญญาโดยมิชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ รับฟังไม่ได้

ส. ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมในข้อหาเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง โดยตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนจาก ส. แล้วเจ้าพนักงานตำรวจเสนอว่า หาก ส. ไปล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากผู้จำหน่ายให้ก็จะไม่ดำเนินคดี ส. จึงไปล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลย การที่ ส. มาเบิกความเป็นพยานโจทก์ จึงเป็นพยานชนิดที่เกิดขึ้นจากการจูงใจและให้คำมั่นสัญญาโดยมิชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ รับฟังเป็นพยานไม่ได้⁷⁶

2.2 ขณะไปทำการล่อซื้อจำเลยไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการทำเข้าบันทึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่อง และได้ติดต่อขอซื้อเพื่อมอบให้ในวันหลัง ดังนี้ น่าเชื่อว่าการกระทำผิดดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการล่อซื้อ เท่ากับโจทก์เป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำผิด ย่อมไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยที่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้ (ซึ่งถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชักจูง จูงใจ และเกิดขึ้นโดยมิชอบ)

เมื่อมีการละเมิดสิทธิของโจทก์ โจทก์ย่อมมีสิทธิดำเนินคดีแก่ผู้ละเมิดสิทธิของโจทก์ได้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งมีวิธีพิจารณาคดีและการรับฟังพยานหลักฐานที่แตกต่างกัน เมื่อโจทก์เลือกดำเนินคดีอาญา จึงต้องนำ ป.วิ.อ. มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนี้ ในการที่

⁷⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 230/2504

⁷⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 1839/2544

ศาลจะลงโทษจำเลยตามคำฟ้องนั้น นอกจากโจทก์จะต้องนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็น โดยปราศจากข้อสงสัยว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามคำฟ้องแล้ว ยังต้องได้ความว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ด้วย จำเลยที่ 1 ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการทำซ้ำบันทึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่อง ก่อนที่ ส. ซึ่งรับจ้างทำงานให้โจทก์จะไป ล่อซื้อ แต่จะมีการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วมีการทำซ้ำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในเครื่องคอมพิวเตอร์ หลังจากที่ ส. ตกลงซื้อกับจำเลยที่ 3 แล้ว จำเลยที่ 3 ต้องการแถมโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้แก่ ส. ตามที่ได้ตกลงกันในวันที่ ส. ไปล่อซื้อ พนักงานของจำเลยที่ 1 ออานำแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรเครื่องต้นแบบเข้ามาใช้เป็นต้นแบบบันทึกถ่ายโปรแกรมคอมพิวเตอร์ลงในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องที่ ส. ล่อซื้อ ในเวลาหลังจากที่จำเลยที่ 1 ประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ที่โรงงานเสร็จ และส่งไปที่สำนักงานจำเลยที่ 1 เพื่อรอส่งมอบแก่ลูกค้าที่สั่งซื้อตามเวลาที่นัดไว้ การทำซ้ำบันทึกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของโจทก์ในแผ่นบันทึกข้อมูลถาวรของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ ส. ล่อซื้อนั้น เป็นการทำซ้ำอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ หลังจากวันที่ ส. ไปล่อซื้อแล้ว เพื่อมอบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำซ้ำให้แก่ ส. มิใช่ทำซ้ำโดยผู้กระทำความผิดอยู่แล้วก่อนการล่อซื้อ แต่เชื่อว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการล่อซื้อของ ส. ซึ่งได้รับจ้างให้ ล่อซื้อจากโจทก์ เท่ากับโจทก์เป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด โจทก์ย่อมไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้เสียหายโดย นิติชนที่มีอำนาจฟ้องคดีนี้⁷⁷

2.3 ถ้าการล่อซื้อของสายลับโดยลำพังคนเดียวนั้น ไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจติดตามไปเฝ้าดูอยู่ด้วย ดังนี้ คดีมีแต่เพียงพยานบอกเล่าเท่านั้น และไม่มีประจักษ์พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง จึงยังไม่พยานหนักแน่นคงพอที่จะลงโทษจำเลยได้โดยสนิทใจ

การล่อซื้อนั้น สายลับไปล่อซื้อโดยลำพังเพียงคนเดียว ไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจติดตามไปเฝ้าดูแต่อย่างใด แม้จะค้นพบธนบัตรของกลางจากกระเป๋ากางเกงของจำเลยที่แขวนไว้ที่ฝาข้างบ้านก็ตาม ก็ยังฟังไม่ถนัดนักกว่าจำเลยรับธนบัตรมา เนื่องจากการซื้อขายเมทแอมเฟตามีนอาจเป็นการรับจากสายลับโดยประการอื่นก็เป็นได้

เจ้าพนักงานตำรวจให้สายลับไปล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลย 1 เม็ด แต่ในการล่อซื้อนั้นสายลับไปล่อซื้อโดยลำพังเพียงคนเดียว ไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจติดตามไปเฝ้าดูแต่อย่างใด และจากการตรวจค้นที่บ้านจำเลยก็ไม่พบเมทแอมเฟตามีน แม้จะค้นพบธนบัตรของกลางจากกระเป๋ากางเกงของจำเลยที่แขวนไว้ที่ฝาข้างบ้านก็ตาม ก็ยังฟังไม่ถนัดนักกว่าจำเลยรับธนบัตรมา

⁷⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4301/2543

เนื่องจากการซื้อขายเมทแอมเฟตามีน อาจเป็นการรับจากสายลับโดยประการอื่นก็เป็นได้ โดยเฉพาะคำบอกเล่าของสายลับต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง ทั้งการที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนนั้น จำเลยก็นำสืบต่อสู่ว่าถูกเจ้าพนักงานตำรวจบังคับให้รับสารภาพ และยังถูกหลอกว่ามีเพียงโทษปรับสถานเดียว จำเลยจึงยอมรับสารภาพ เมื่อโจทก์ไม่มีประจักษ์พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์โดยตรงมาเบิกความ มีแต่เพียงพยานบอกเล่าเท่านั้น จึงยังไม่มีน้ำหนักมั่นคงที่จะทำให้เชื่อได้โดยสนิทใจ คดีมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 227 วรรคสอง⁷⁸

2.4 โจทก์มีเจ้าพนักงานตำรวจเบิกความเป็นพยานเพียงปากเดียว โดยไม่เห็นเหตุการณ์การล่อซื้อ คงมีเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น พยานหลักฐานของโจทก์จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน

โจทก์มี จำเลยตำรวจ ส. เบิกความเป็นพยานเพียงปากเดียว โดยไม่เห็นเหตุการณ์การล่อซื้อ คงมีเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น การจะพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 227 วรรคหนึ่ง พยานหลักฐานของโจทก์จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน⁷⁹

3. ถึงแม้เจ้าพนักงานตำรวจใช้วิธีโอนเงินเข้าบัญชี เพื่อชำระราคาที่ล่อซื้อ แทนการนำเงินสดไปมอบให้ก็เป็นเพียงวิธีการล่อซื้อที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ดำเนินการตามที่เห็นสมควร ดังนี้รับฟังได้

เช่น วิธีการล่อซื้อเป็นวิธีการที่ทางเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติอย่างไรก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร ดังนั้น แม้การที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีของภริยาจำเลยที่ธนาคารแทนที่จะนำเงินสดไปมอบให้จำเลย ก็ไม่เป็นการผิดปกติวิสัย พยานหลักฐานรับฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานจำหน่ายวัตถุออกฤทธิ์หรือสิ่งผิดกฎหมายจริง พยานโจทก์เบิกความเป็นลำดับขั้นตอนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีเหตุผลเชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจับจำเลยทั้งสองได้ ทั้งไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองจำเลยที่ 1 มาก่อนจึงไม่มีเหตุที่จะระแวงสงสัยว่าจะแก้งเบิกความปรักปรำจำเลยที่ 1 ทั้งในชั้นจับกุม จำเลยที่ 1 ก็ให้การรับสารภาพตลอดข้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบันทึกการจับกุมดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจทำขึ้นทันทีหลังจากได้จับกุมจำเลยทั้งสองแล้ว โดยจำเลยทั้งสองยังไม่คิดหาทางต่อสู้ข้อกล่าวหาของเจ้าพนักงานตำรวจ และจำเลยที่ 1 ได้ลงชื่อรับรองความถูกต้องของ

⁷⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 617/2542

⁷⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 8883/2547

เอกสารดังกล่าวไว้ด้วย ส่วนที่จำเลยที่ 1 อ้างว่าลงชื่อโดยไม่ทราบข้อความก็เป็นเพียงการกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีน้ำหนักหักล้างพยานโจทก์ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้ร่วมกับจำเลยที่ 2 กระทำ ความผิดตามฟ้อง⁸⁰

วิธีการล่อซื้อวัตถุออกฤทธิ์หรือสิ่งที่มีผิดกฎหมาย เป็นวิธีการที่ทางเจ้าพนักงานตำรวจ จะปฏิบัติอย่างไรก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชี ของภริยาจำเลยที่ 1 ที่ธนาคาร แทนการนำเงินสดไปมอบให้จำเลยที่ 1 จึงไม่เป็นการผิดปกติวิสัย และ แม้พยานโจทก์จะเบิกความในเรื่องเวลาการโอนเงินเข้าบัญชีของภริยาจำเลยที่ 1 แตกต่างกันบ้างก็ ตาม ก็ไม่เป็นที่น่าสงสัยจนถึงกับรับฟังไม่ได้เสียทั้งหมด เพราะพยานโจทก์ได้มาเบิกความหลังจากมี การจับกุมจำเลยทั้งสองเป็นเวลาหลายเดือนจึงอาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ของผู้ถูกจับที่ได้มาจากการไม่แจ้ง สิทธิหรือไม่จัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้แก่ผู้ถูกจับ

ถ้อยคำใด ๆ ของผู้ถูกจับที่ได้มาจากการไม่แจ้งสิทธิหรือไม่จัดดำเนินการตามบทบัญญัติ ของกฎหมายให้แก่ผู้ถูกจับ

ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสี่ บัญญัติว่า “ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุม หรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับ สารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรค หนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสองแก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี”

1. สิทธิที่เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งให้แก่ผู้ถูกจับทราบ และจัดดำเนินการ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย มีดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ถูกจับได้รับทราบข้อกล่าวหาหรือหากมีหมายจับได้แสดงต่อผู้ถูกจับแล้ว (ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง)

1.2 ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้ เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง)

1.3 ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ (ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง)

⁸⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 684/2541

1.4 ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เจ้าพนักงานได้อนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณีแล้ว (ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง)

1.5 ผู้ถูกจับได้รับทราบข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับแล้ว หรือได้แจ้งว่ามีหมายจับให้ผู้ถูกจับทราบและได้อ่านหมายจับให้ฟังแล้ว (เมื่อถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน) (ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1))

1.6 ผู้ถูกจับมีสิทธิได้รับมอบสำเนาบันทึกการจับกุมจากเจ้าพนักงานผู้จับ (ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1))

2. ผลของการที่เจ้าพนักงานผู้จับไม่แจ้งสิทธิหรือไม่จัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้แก่ผู้ถูกจับ

ผลของการที่เจ้าพนักงานผู้จับไม่แจ้งสิทธิหรือไม่จัดดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง หรือตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แม้ถ้อยคำของผู้ถูกจับเป็นถ้อยคำอื่นที่ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ ก็ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิหรือจัดดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง หรือตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้ว (ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสี่) ซึ่งแท้จริงแล้ว ถ้อยคำรับสารภาพของผู้ถูกจับในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับที่ต้องห้ามมิให้รับฟังอย่างเด็ดขาดนั้น หมายความว่า “ถ้อยคำรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา” โดยที่ไม่ได้มีคำรับซึ่งเป็นถ้อยคำอื่นอีกเลย แต่ถ้ามีถ้อยคำอื่นรวมอยู่ด้วยก็สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เมื่อเจ้าพนักงานผู้จับได้มีการแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ถูกจับหรือจัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาแล้ว เช่น ผู้ถูกจับรับว่าได้นำเอาอาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิดไปซุกซ่อนไว้ และเจ้าพนักงานได้ตรวจค้นนำมาเป็นของกลางในคดี หรือคำให้การขัดทอดผู้ร่วมกระทำผิดคนอื่น หรือถ้อยคำที่เป็นภาคเสธ เช่น รับสารภาพว่ากระทำผิดจริง แต่อ้างว่าการกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำไปโดยสำคัญผิด รวมทั้งถ้อยคำของผู้ถูกจับที่เป็นคำให้การปฏิเสธ เป็นต้น ดังนี้ รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้

2.1 ไม่มีข้อความว่าผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ กับไม่มีข้อความว่าถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้แต่อย่างใด แม้จะมีข้อความแจ้งสิทธิเรื่องทนายความ ก็เป็นการแจ้งสิทธิไม่ครบถ้วนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติ ฉะนั้นถ้อยคำอื่นของจำเลยตามบันทึกการจับกุมจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยไม่ได้

เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้จับจำเลย มิใช่ราษฎรเป็นผู้จับ จึงไม่มีกรณีที่จะต้องแจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง แต่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับต้องแจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง เมื่อบันทึกจับกุมมีข้อความว่าจำเลยให้การรับสารภาพ จึงต้องห้ามมิให้นำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับมารับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสี่ และเมื่อบันทึกการจับกุมไม่มีข้อความใดที่บันทึกการแจ้งสิทธิแก่จำเลยผู้ถูกจับ ตามที่ ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติเลย ทั้งพยานโจทก์ที่ร่วมจับกุมก็ไม่ได้เบิกความถึงเรื่องราวการแจ้งสิทธิแต่อย่างใด แม้โจทก์จะส่งบันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับมา พร้อมกับบันทึกการจับกุมในชั้นพิจารณาสืบพยานโจทก์ แต่บันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบพิมพ์เติมข้อความในช่องว่างด้วยน้ำหมึกเขียน โดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้บันทึกเป็นคนละคนกับที่เขียนบันทึกการจับกุม ทั้งใช้ปากกาคนละด้ามและไม่มีข้อความว่าผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ กับไม่มีข้อความว่าถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้แต่อย่างใด แม้จะมีข้อความแจ้งสิทธิเรื่องทนายความก็เป็น การแจ้งสิทธิไม่ครบถ้วนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสองบัญญัติ ฉะนั้น ถ้อยคำอื่นของจำเลยตาม บันทึกการจับกุมจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยหาได้ไม่เช่นกัน ดังนั้น บันทึกการจับกุมจึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้เพราะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบทั้งนี้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226⁸¹

2.2 ถ้อยคำของจำเลยในบันทึกการจับกุมจำเลยที่ว่าจำเลยรู้จักและมีความสัมพันธ์ ลึกซึ้งกับ ส. จำเลยในคดีอาญาอีกเรื่องหนึ่งมาประมาณ 2 เดือน และจำเลยขับรถไปรับ ส. มิใช่เป็นคำ รับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด

ถ้อยคำของจำเลยในบันทึกการจับกุมจำเลยที่ว่าจำเลยรู้จักและมีความสัมพันธ์ ลึกซึ้งกับ ส. จำเลยในคดีอาญาอีกเรื่องหนึ่งมาประมาณ 2 เดือน และจำเลยขับรถไปรับ ส. มิใช่เป็นคำ รับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับได้แจ้งสิทธิให้แก่จำเลย ทราบแล้วว่าจำเลยมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ และถ้อยคำของจำเลยอาจใช้เป็นพยานหลักฐานใน การพิจารณาคดีได้ จึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย⁸²

2.3 รับฟังถ้อยคำอื่น ๆ ที่ประกอบในรายละเอียดของบันทึกการจับกุม เกี่ยวกับการติดต่อนำเงินมาใช้ล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนของเจ้าพนักงานตำรวจ ดังนี้ ถือว่าเป็นถ้อยคำอื่นของ จำเลย รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้

⁸¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 8148/2551

⁸² คำพิพากษาฎีกาที่ 1152/2556

ศาลไม่ได้รับฟังคำให้การรับสารภาพของจำเลยทั้งสามว่าได้กระทำความผิดในชั้นจับกุม มารับฟังให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยทั้งสาม เพียงแต่รับฟังถ้อยคำอื่น ๆ ที่ประกอบในรายละเอียดของบันทึกการจับกุม เกี่ยวกับการติดต่อนำเงินมาใช้ล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนของเจ้าพนักงานตำรวจเท่านั้น ซึ่งไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟัง⁸³

2.4 คำรับสารภาพในส่วนที่พาดพิงจำเลยอื่นว่าร่วมกระทำความผิดด้วยนั้น เป็นถ้อยคำอื่นจึงมิใช่พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย

ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย ประสงค์ห้ามนำคำรับสารภาพรับฟังประกอบการลงโทษเฉพาะจำเลยคนที่ให้การรับสารภาพเท่านั้น คำรับสารภาพในส่วนที่พาดพิงจำเลยอื่นว่าร่วมกระทำความผิดด้วยนั้น มิใช่พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย แต่เป็นพยานบอกเล่า และคำชี้ชัดทอดซึ่งอาจรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นเพื่อลงโทษจำเลยที่ถูกพาดพิงได้ตามหลักเกณฑ์ตาม มาตรา 226/1 และมาตรา 227/1⁸⁴

2.5 ถ้อยคำที่ว่า “จำเลยรับซื้อมาจาก บ. ไม่ทราบชื่อและชื่อสกุลจริง ไม่มีหลักฐานการซื้อขายหรือหลักฐานการชำระภาษีใด ๆ” เป็นถ้อยคำอื่นตามบทกฎหมายดังกล่าว จึงรับฟังได้ คำรับสารภาพในส่วนที่พาดพิงจำเลยอื่นว่าร่วมกระทำความผิดด้วยนั้น เป็นถ้อยคำอื่นจึงมิใช่พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย

คำรับสารภาพในชั้นจับกุมของจำเลยตามบันทึกการจับกุมความว่า “จำเลยรับซื้อมาจาก บ. ไม่ทราบชื่อและชื่อสกุลจริง ไม่มีหลักฐานการซื้อขายหรือหลักฐานการชำระภาษีใด ๆ และผู้ขายได้แจ้งให้ทราบแล้วว่าน้ำมันดังกล่าวยังไม่ได้เสียภาษีถูกต้องตามกฎหมาย” นั้น ถ้อยคำตามบันทึกการจับกุมตอนท้ายที่ว่า “และผู้ขายได้แจ้งให้ทราบแล้วว่าน้ำมันดังกล่าวยังไม่ได้เสียภาษีถูกต้องตามกฎหมาย” มิใช่ถ้อยคำอื่นเพราะถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของจำเลย ซึ่งถูกจับกุมว่าตนได้กระทำความผิดฐานมิไว้ในครอบครองซึ่งสินค้าโดยรู้ว่าเป็นสินค้าที่มีได้เสียภาษีสรรพสามิต ตามที่กล่าวหาโดยตรง จึงต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคท้าย ส่วนถ้อยคำที่ว่า “จำเลยรับซื้อมาจาก บ. ไม่ทราบชื่อและชื่อสกุลจริง ไม่มีหลักฐานการซื้อขายหรือหลักฐานการชำระภาษีใด ๆ” เป็นถ้อยคำอื่นตามบทกฎหมายดังกล่าว⁸⁵

⁸³ คำพิพากษาฎีกาที่ 312/2555

⁸⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 13199/2557

⁸⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1075/2559

ข้อสังเกต ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ดังนี้ ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับ ซึ่งถึงแม้เจ้าพนักงานผู้จับจะได้มีการแจ้งสิทธิหรือจัดดำเนินการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง หรือตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วก็ตาม ก็ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับเช่นกัน (ยกเว้นมีถ้อยคำอื่นสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ ถ้าได้มีการแจ้งสิทธิหรือจัดดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง หรือ ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้ว)

หมายเหตุ การแจ้งสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ หากเจ้าพนักงานดำเนินการไม่ครบถ้วน ถ้อยคำอื่นของผู้ถูกจับไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสี่ ได้และถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 ด้วย จึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้

3. เจ้าพนักงานซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งหรือเจ้าพนักงานซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา (อาจเป็นพนักงานสอบสวน) ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบและจัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย

สิทธิอีกประการที่เจ้าพนักงานซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง หรือเจ้าพนักงานซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา (อาจเป็นพนักงานสอบสวน) มีหน้าที่ต้องแจ้งให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบและจัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนมีดังต่อไปนี้

ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรก เมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้ง ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็วและให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ในกรณีนี้ให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ”

ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขัง มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจ ทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้นายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

เจ้าพนักงานซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งหรือเจ้าพนักงานซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา (อาจเป็นพนักงานสอบสวน) ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหารทราบและจัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย ดังต่อไปนี้

3.1 มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจ ทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรคหนึ่ง, ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง)

3.2 มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นนายความเป็นการเฉพาะตัว (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรคหนึ่ง (1), ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง)

3.3 มีสิทธิให้นายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรคหนึ่ง (2), ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง)

3.4 มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรคหนึ่ง (3), ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง)

3.5 มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรคหนึ่ง (4), ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง)

3.6 จัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้เจ้าพนักงานเป็นผู้แจ้งก็ให้จัดการตามคำร้องขอ นั้นโดยเร็ว และให้เจ้าพนักงานบันทึกไว้ ในการนี้มีให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ (ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง)

หมายเหตุ สิทธิตามข้อ 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5 (ป.วิ.อ. มาตรา 7/1) เจ้าพนักงานซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งหรือเจ้าพนักงานซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหารทราบในโอกาสแรกเมื่อมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และจัดดำเนินการตามข้อ 3.6 ให้ในโอกาสแรกเมื่อมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือตามคำร้องขอ นั้นโดยเร็วเช่นกัน (ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง)

4. ผลของการที่เจ้าพนักงานซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งหรือเจ้าพนักงานซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ไม่แจ้งสิทธิหรือไม่จัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้แก่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา

ผลของการที่เจ้าพนักงานซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งหรือเจ้าพนักงานซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่แจ้งสิทธิตามข้อ 3.1-3.5 หรือไม่จัดดำเนินการตามข้อ 3.6 ไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำอื่นเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับ เพราะเหตุว่าการที่จะต้องห้ามมิให้รับฟังถ้อยคำอื่นของผู้ถูกจับเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับนั้น จะต้องเป็นการไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง หรือตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับเท่านั้น ซึ่งการไม่แจ้งสิทธิตามข้อ 3.1-3.5 หรือไม่จัดดำเนินการตามข้อ 3.6 นั้น บัญญัติอยู่ใน ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 และ ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง จึงไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสี่ แต่อย่างไรก็ตาม แต่อาจทำให้พยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักน้อย หรือไม่อาจรับฟังได้เช่นเดียวกัน และเจ้าพนักงานก็อาจมีความผิดตามกฎหมายได้ เช่น เจ้าพนักงานซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งหรือเจ้าพนักงานซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ไม่แจ้งสิทธิตามที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 นั้น

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าพนักงานมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับนั้นทราบ ซึ่งหากเจ้าพนักงานนั้นไม่ปฏิบัติก็อาจมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตาม ป.อาญา มาตรา 157 ได้ และกรณีรวมทั้งไม่จัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุม และสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้เจ้าพนักงานเป็นผู้แจ้ง ก็ไม่จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็วตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสอง นั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เจ้าพนักงานอาจมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดตาม ป.อาญา มาตรา 157 ได้ เช่นกัน เพราะเหตุว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ได้มีกำหนดเป็นการบังคับให้เจ้าพนักงานต้องปฏิบัติและจัดดำเนินการให้แก่ผู้ถูกจับ

เช่น ไม่ปรากฏว่าได้มีการแจ้งสิทธิให้จำเลยทราบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 7 ทวิ (เดิม) ซึ่งเป็นบทบังคับให้ผู้จับมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิรวม 3 ประการ โดยเฉพาะประการที่ 1 คือ พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง ดังนั้น บันทึกรับจับกุมของจำเลยจึงไม่อาจรับฟังได้

เมื่อมีการจับกุมตัวจำเลยทั้งสาม และแจ้งข้อหาแก่จำเลยทั้งสามแล้ว ไม่ปรากฏว่าได้มีการแจ้งสิทธิให้จำเลยทั้งสามทราบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 7 ทวิ (เดิม) ซึ่งเป็นบทบังคับให้ผู้จับมีหน้าที่

ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิรวม 3 ประการ โดยเฉพาะประการที่ 1 คือ พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง ดังนั้น บันทึกการจับกุมของจำเลยทั้งสาม จึงไม่อาจรับฟังได้⁸⁶

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหาที่ได้มาจากการไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนเริ่มถามคำให้การหรือจากการสอบสวน จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

ถ้อยคำใด ๆ ของผู้ต้องหาที่ได้มาจากการไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ ก่อนเริ่มถามคำให้การ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) (2) หรือจากการสอบสวนโดยไม่ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/1, มาตรา 134/2 และ มาตรา 134/3

ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 บัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ได้จนกว่าจะพอใจ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และ มาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้”

พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบและจัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้กับผู้ต้องหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ดังนี้

1. ก่อนเริ่มถามคำให้การ ผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า (ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) (2))

1.1 ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

1.2 ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

⁸⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4063/2549

นอกจากพนักงานสอบสวนจะต้องทำการแจ้งสิทธิดังกล่าวข้างต้นให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/1, มาตรา 134/2 และ มาตรา 134/3 ให้กับผู้ต้องหา ก่อนเริ่มถามคำให้การด้วยเช่นกัน มิฉะนั้นถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหานั้นไม่ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคท้าย

2. พนักงานสอบสวนต้องจัดดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายให้กับผู้ต้องหา ก่อนเริ่มถามคำให้การดังต่อไปนี้ด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1, มาตรา 134/2 และ มาตรา 134/3)

ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความให้รัฐจัดหาทนายความให้

การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองหรือวรรคสามแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนี้ไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย”

2.1 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง)

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวน ถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความให้รัฐจัดหาทนายความให้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 วรรคสอง)

เมื่อได้จัดหาทนายความแก่ผู้ต้องหาแล้ว หากในกรณีจำเป็นเร่งด่วน พนักงานสอบสวนอาจทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปโดยไม่ต้องรอทนายความก็ได้ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 วรรคสี่)

2.1.1 หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร

2.1.2 ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้ โดยไม่ต้องรอทนายความแต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุอันไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

หมายเหตุ การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 วรรคสาม)

2.2 การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้มีการสอบสวนสำหรับเด็ก โดยให้นำบทบัญญัติใน ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ป.วิ.อ. มาตรา 134/2)

ป.วิ.อ. มาตรา 134/2 บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี”

2.2.1 การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก (ป.วิ.อ. มาตรา 134/2, ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ)

ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ บัญญัติว่า “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสู ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใด หรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะ ตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวนโดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ, ป.วิ.อ. มาตรา 134/2)

2.2.1.1 ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี (ในขณะถามปากคำ)

2.2.1.2 ความผิดทุกประเภท⁸⁷ (เพราะเหตุว่าบทบัญญัติของกฎหมายมีเจตนาที่จะคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้ต้องหาเพื่อจะได้เข้าใจและสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การนำ ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมจึงไม่รวมเฉพาะความผิดตามที่ระบุไว้ด้วยเท่านั้น)

2.2.1.3 ให้นำวิธีการถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยานมาใช้บังคับโดยอนุโลม

2.2.1.4 ต้องมีนายความร่วมมือในการถามปากคำเด็กที่เป็นผู้ต้องหาด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1)

2.2.2 วิธีการถามปากคำเด็กที่เป็นผู้ต้องหาต้องดำเนินการดังนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ, ป.วิ.อ. มาตรา 134/2)

2.2.2.1 ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

---

⁸⁷ ธานีศ เกศพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค 1-2 (มาตรา 2 ถึง มาตรา 157). พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา, 2553).

2.2.2.2 ในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

2.2.2.3 ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิดังกล่าวด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคสอง)

2.2.2.4 นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำ อาจถูกผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคสาม)

2.2.2.5 การถามปากคำเด็กให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคสี่)

2.2.2.6 ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนักคนอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคห้า)

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ เช่น กรณีที่ผู้เสียหายหรือพยานกำลังจะเสียชีวิต หรือคดีกำลังจะขาดอายุความ ที่มีใช่เป็นเหตุมาจากความบกพร่องของเจ้าพนักงาน เป็นต้น (บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

หมายเหตุ การสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็ก บุคคลที่เข้าร่วมในการถามปากคำเด็กที่เป็นผู้ต้องหานั้นให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ พนักงานอัยการ และจะต้องมีทนายความร่วมอยู่ด้วยในการสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง ด้วย

2.2.3 การชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี
วรรคสอง)

ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นเห็นตัวบุคคลที่จะทำการชี้ตัว”

การชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กมีหลักเกณฑ์ดังนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี
วรรคสอง)

2.2.3.1 ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี (ไม่ใช่บทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการชี้ตัวทุกคดีไม่ กรณีเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะจัดให้มีการชี้ตัวหรือไม่ก็ได้) เช่น การที่จำเลยฎีกาว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี หาใช่บทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการชี้ตัวทุกคดีไม่ กรณีเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะจัดให้มีการชี้ตัวหรือไม่ก็ได้ ก็เพียงแต่ว่าหากจัดให้มีการชี้ตัวต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อคดีนี้พนักงานสอบสวนไม่ได้จัดให้มีการชี้ตัว จึงไม่มีกรณีที่จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว⁸⁸

2.2.3.2 ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (โดยไม่ต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ พนักงานอัยการและทนายความเข้าร่วมในการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กแต่อย่างใด)

2.2.3.3 สามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นเห็นตัวบุคคลที่จะทำการชี้ตัว (ต้องมีสิ่งป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กเห็นบุคคลที่จะทำการชี้ตัว)

2.2.3.4 ต้องจัดดำเนินการสำหรับการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กตามที่กฎหมายบัญญัติเสมอ ถึงแม้เด็กจะไม่ต้องการก็ตาม (ไม่เหมือนกับกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือพยานเด็กอาจสละสิทธิที่มีอยู่โดยถ้าเด็กไม่ประสงค์จะให้ มี หรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย) (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง)

หมายเหตุ ป.วิ.อ. มาตรา 12 ทวิ บัญญัติว่า “ในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณา ถ้าบทบัญญัติใดกำหนดให้ มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมด้วยแล้ว นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁸⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2834/2550

ให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตามวรรคหนึ่ง ได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

2.3 ต้องให้โอกาสแก่ผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/3)

ป.วิ.อ. มาตรา 134/3 บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาให้มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้”

วิธีดำเนินการกรณีให้ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้มีดังต่อไปนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/3)

2.3.1 การสอบปากคำผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

2.3.2 ก่อนเริ่มทำการสอบปากคำผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องให้โอกาสผู้ต้องหาพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว เพื่อการปรึกษาและให้คำแนะนำเป็นเวลาพอสมควร

2.3.3 จำนวนทนายความที่จะเข้าฟังการสอบปากคำให้มีอย่างน้อยหนึ่งคนต่อหนึ่งคดี ในคดีใดที่มีผู้ต้องหาหลายคน หรือเป็นคดีสำคัญ ก็ให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำได้ตามความจำเป็น และเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

2.3.4 ทนายความที่เข้าฟังการสอบปากคำไม่มีหน้าที่ตอบคำถามแทนผู้ต้องหา เว้นแต่คำถามนั้นไม่ชัดเจน ทนายความอาจทักท้วงขอให้พนักงานสอบสวนอธิบายหรือชี้แจงเพิ่มเติมให้ และจะต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการรบกวนหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสอบปากคำผู้ต้องหา

2.3.5 ถ้าทนายความที่เข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา เห็นว่าการสอบปากคำผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายใด อาจคัดค้านหรือทักท้วงการสอบปากคำของพนักงานสอบสวนได้ และก่อนที่พนักงานสอบสวนจะสอบปากคำหรือตั้งคำถามผู้ต้องหาต่อไป ให้พนักงานสอบสวนจดข้อคัดค้านหรือข้อทักท้วงลงไว้ในบันทึกการสอบปากคำ หรือจะให้ทนายความยื่นคำคัดค้านหรือคำทักท้วงเป็นหนังสือเพื่อรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนก็ได้

2.3.6 บทบัญญัติของกฎหมายได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาใช้สิทธิโดยไม่สุจริตหรือไม่ใช้สิทธิดังกล่าว (พนักงานสอบสวนก็อาจทำการถามปากคำโดยไม่มีทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจก็ได้)

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนพนักงานสอบสวนอาจทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปโดยไม่ต้องรอทนายความก็ได้ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 วรรคสี่)

2.3.6.1 หากนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร

2.3.6.2 ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอนายความแต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุอันไว้ในส่วนการสอบสวนด้วย

2.3.7 จัดให้นายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการถามปากคำ ลงชื่อในฐานะพยานผู้เข้าฟัง (เพื่อประโยชน์ให้ศาลสามารถนำมาพิจารณาซึ่งน้ำหนักในการพิจารณาพิพากษาลงโทษโดยปราศจากข้อระวางสงสัยว่าจะเป็นถ้อยคำที่ได้มาโดยมิชอบ)

3. ผลของการสอบสวนผู้ต้องหาโดยไม่ได้ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/1, มาตรา 134/2, มาตรา 134/3 และมาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) (2)

ผลของการสอบสวนผู้ต้องหาโดยไม่ได้ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/1, มาตรา 134/2, มาตรา 134/3 และมาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) (2) ดังนี้ ถ้อยคำใด ๆ หรือบันทึกที่เกี่ยวกับการสอบสวนของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ และจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคท้าย

3.1 ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน ก่อนที่จะดำเนินการตาม มาตรา 134/1 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

เมื่อขอความผิดตามฟ้องเป็นคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต พนักงานสอบสวนต้องหานายความให้ผู้ต้องหา แม้ผู้ต้องหาแจ้งความประสงค์ว่าไม่ต้องการนายความก็ตาม ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา 134/1 แต่ปรากฏตามบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 1 ว่าเมื่อจำเลยที่ 1 ปฏิเสธว่าไม่ต้องการนายความเพราะรับสารภาพแล้ว พนักงานสอบสวนจึงสอบสวนปากคำจำเลยที่ 1 ไปโดยมิได้จัดหาทนายความให้อันเป็นการไม่ชอบ ถ้อยคำที่จำเลยที่ 1 ให้การไว้ดังกล่าว จึงต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยที่ 1 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคท้าย⁸⁹

3.2 ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน ก่อนที่จะดำเนินการตาม มาตรา 134/1 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้เท่านั้น แต่หาได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ ที่ห้ามมิให้นำคำให้การชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าวมาเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของบุคคลอื่นหรือจำเลยอื่นในคดีแต่ประการใดทั้งสิ้น

⁸⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 193-194/2556

บทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคสาม กำหนดไว้ว่าถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 ในเรื่องการสอบถามและจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหานั้นไม่ได้เท่านั้น แต่หาได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ ที่ห้ามมิให้นำคำให้การชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าวมาเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของบุคคลอื่นหรือจำเลยอื่นในคดีแต่ประการใดทั้งสิ้น ดังนั้น คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยจึงสามารถนำมาเป็นพยานหลักฐานประกอบในคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยอื่นได้⁹⁰

3.3 ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน ก่อนมีการแจ้งสิทธิหรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาไม่ได้เท่านั้น หากทำให้การสอบสวนคดีไม่ชอบแต่อย่างใดไม่

แม้ ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 (2) จะบัญญัติให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน และมาตรา 134/3 บัญญัติว่าผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ และมาตรา 134/4 (2) บัญญัติในเรื่องการถามคำให้การผู้ต้องหานั้น ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ที่ไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ก็ตาม แต่ในบทบัญญัติของมาตรา 134/4 วรรคท้าย ก็บัญญัติไว้แต่เพียงว่าถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาไม่ได้เท่านั้น ดังนั้น แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ก็ทำให้การสอบสวนคดีไม่ชอบแต่อย่างใดไม่⁹¹

3.4. พนักงานสอบสวนไม่ได้จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมถามปากคำ ดังนี้ ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนจึงเป็นบันทึกคำให้การที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

กรณีบันทึกคำให้การชั้นสอบสวนของ ภ. ซึ่งเป็นผู้ต้องหาด้วยกันที่ให้การขัดท้อว่าจำเลยร่วมหลักทรัพย์ของผู้เสียหายด้วย แต่ขณะสอบสวน ภ. อายุไม่เกินสิบแปดปี พนักงานสอบสวนไม่ได้จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำ เป็นคำให้การชั้นสอบสวนที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 134 ตรี ประกอบ

⁹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 9345/2558

⁹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3119/2550

มาตรา 133 ทวิ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 6 ที่ใช้บังคับในขณะที่สอบสวน บันทึกรับคำให้การดังกล่าวจึงไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้⁹²

ถ้ากรณีขณะกระทำความผิดผู้ต้องหาจะมีอายุไม่เกินสิบแปดปี แต่ขณะที่มีการ ถามปากคำ หรือชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กมีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว ดังนี้ พนักงานสอบสวนไม่ต้องจัดให้มีการสอบสวนสำหรับเด็กตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ, ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตริ วรรคสอง แต่อย่างไร และการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไม่ใช่การถามปากคำ และมีใช้การชี้ตัวผู้ต้องหา จึงไม่ จำเป็นต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนสำหรับเด็กมาใช้บังคับแต่อย่างไร

เช่น เมื่อปรากฏว่าขณะที่พนักงานสอบสวนถามปากคำจำเลยในฐานะผู้ต้องหา มีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว การสอบปากคำพนักงานสอบสวนจึงไม่จำเป็นต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคม สงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำแต่อย่างไร แม้ขณะเกิด เหตุจะมีอายุไม่เกินสิบแปดปีก็ตาม

บทบัญญัติตามมาตรา 134 ตริ ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคท้าย แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้บังคับสำหรับกรณีผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในขณะที่ จะมีการสอบปากคำ เมื่อปรากฏว่าขณะที่พนักงานสอบสวนถามปากคำของจำเลยในฐานะผู้ต้องหา จำเลยมีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว การสอบปากคำจำเลยของพนักงานสอบสวนจึงไม่จำเป็นต้องมี นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่จำเลยในฐานะผู้ต้องหาร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วม ในการถามปากคำจำเลยแต่อย่างไร แม้ขณะเกิดเหตุจำเลยจะมีอายุไม่เกินสิบแปดปี พนักงาน สอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบถามเรื่องทนายความตามมาตรา 134 ทวิ (ปัจจุบัน มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง) ก่อนเริ่มถามคำให้การผู้ต้องหาถ้าขณะเริ่มถามคำให้การผู้ต้องหา ผู้ต้องหาอายุเกินสิบแปดปีแล้ว แม้ ขณะกระทำความผิดผู้ต้องหาจะมีอายุไม่เกินสิบแปดปี⁹³

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบการดำเนินคดีนี้ เป็นการดำเนินการก่อนการ สอบสวนผู้ต้องหาไม่ใช่การสอบถามปากคำ และมีใช้การชี้ตัวผู้ต้องหาซึ่งมีบทบัญญัติของกฎหมาย โดยเฉพาะ จึงไม่จำเป็นต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีตาม มาตรา 134 ตริ (ปัจจุบัน ป.วิ.อ. มาตรา 134/2) ประกอบ มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับ

⁹² คำพิพากษาฎีกาที่ 3541/2549

⁹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 2132/2548

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นถ้อยคำใด ๆ หรือบันทึกที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กที่ได้มาจากการสอบสวนโดยไม่ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง

1. การสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ)

ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ บัญญัติว่า “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วม ในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

การสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ)

1.1 ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี (ในวันถามปากคำ) (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

1.2 ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสูั้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ (ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีไม่ต้องร้องขอ) แต่ถ้าเป็นคดีความผิดอื่น ๆ ที่มีอัตราโทษจำคุกผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีต้องร้องขอ (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

1.3 วิธีการถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยานต้องดำเนินการดังนี้

1.3.1 ให้แยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

1.3.2 ให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้นด้วย และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

1.3.3 ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิดังกล่าวด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคสอง)

1.3.4 นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วม ในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคสาม)

1.3.5 การถามปากคำเด็กให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง การถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคสี่)

1.3.6 ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้

พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคท้าย)

ข้อสังเกต ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ เช่น กรณีที่ผู้เสียหายหรือพยานกำลังจะเสียชีวิตหรือคดีกำลังจะขาดอายุความที่มีใช่เป็นเหตุมาจากความบกพร่องของเจ้าพนักงาน เป็นต้น (บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

2. การชี้ตัวผู้ต้องหากรณีผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก (ป.วิ.อ. มาตรา 133

ตรี วรรคหนึ่ง)

ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคลใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และสามารถจะป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก โดยให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ในการชี้ตัวบุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอบบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย”

การชี้ตัวผู้ต้องหากรณีผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง)

2.1 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี (ในวันชี้ตัว) (ไม่ใช่บทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการชี้ตัวทุกคดีไม่ กรณีเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะจัดให้มีการชี้ตัวหรือไม่ก็ได้)

เช่น การที่จำเลยฎีกาว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ตรี หาใช่บทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการชี้ตัวทุกคดีไม่ กรณีเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะจัดให้มีการชี้ตัวหรือไม่ก็ได้ ก็เพียงแต่ว่าหากจัดให้มีการชี้ตัวต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อคดีนี้พนักงานสอบสวนไม่ได้จัดให้มีการชี้ตัว จึงไม่มีกรณีที่จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว⁹⁴

⁹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2834/2550

- 2.2 ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก
- 2.3 ห้องชี้ตัวนั้นต้องเป็นห้องที่สามารถจะป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก
- 2.4 ต้องให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย
- 2.5 เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือระบุบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ และเด็กไม่ประสงค์จะให้มิหรือระบุบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

หมายเหตุ การชี้ตัวผู้ต้องหานั้นก็เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน และประการสำคัญก็คือเพื่อให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลที่กระทำความผิดจริงตามที่กล่าวหา และจะทำให้มีน้ำหนักน่าเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเป็นบุคคลคนเดียวกันกับผู้กระทำความผิดที่ผู้เสียหายหรือพยานที่ให้การไว้หรือไม่ แล้วสอบสวนปากคำ ยืนยันการชี้ตัวพร้อมด้วยถ่ายภาพยืนยันไว้ด้วยก็จะเป็นการดี แม้อต่อมาพยานกลับคำในชั้นศาลโดยอ้างว่าคำให้การในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนเขียนขึ้นเอง แล้วพยานลงชื่อโดยไม่ได้อ่านข้อความก่อนนั้น แต่ปรากฏว่านอกจากพยานลงชื่อในคำให้การแล้วพยานยังได้ลงชื่อในบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา ยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตายด้วย ศาลเชื่อว่าพยานได้เห็นจำเลยยิงผู้ตายดังที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวนเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นศาล⁹⁵

3. ผลของการสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กโดยไม่ได้ปฏิบัติตาม

ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง

ผลของการสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กโดยไม่ได้ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง ดังนี้ ถ้อยคำใด ๆ หรือบันทึกที่เกี่ยวกับการสอบสวนของผู้เสียหายหรือพยานที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ และไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226

3.1 คำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าวจัดทำขึ้นโดยไม่ปรากฏว่ามีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมด้วย จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ ไม่อาจรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนของเด็กทั้งสองเป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226

⁹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 3607/2538

แม้จะได้ความว่าเด็กชาย ก. และเด็กชาย ข. เคยให้การชั้นสอบสวนว่าจำเลยเป็นคนร้ายศีรษะโล้นที่ใช้ไม้ตีผู้ตายก็ตาม แต่คำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าวจัดทำขึ้นโดยไม่ปรากฏว่ามีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมด้วย จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ ไม่อาจรับฟังคำให้การชั้นสอบสวนของเด็กทั้งสองเป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226⁹⁶

3.2 การถามปากคำนั้นไม่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการเข้าร่วม ก็มีผลทำให้คำให้การของผู้เสียหายเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เท่านั้น เพราะบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองพยานที่เป็นเด็กเป็นสำคัญ

ตามบันทึกคำให้การของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้ถามปากคำผู้เสียหายรวม 4 ครั้ง แม้การถามปากคำผู้เสียหายในครั้งแรกและครั้งที่สองจะไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคท้าย เนื่องจากการถามปากคำนั้นไม่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการเข้าร่วม ก็มีผลทำให้รับฟังคำให้การของผู้เสียหายในครั้งแรกและครั้งที่สองเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เท่านั้น หากทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมดไม่ เพราะบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองพยานที่เป็นเด็กเป็นสำคัญ ส่วนการถามปากคำผู้เสียหายในครั้งสุดท้ายภายหลังโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งห้าแล้วนั้น ก็ไม่มีผลทำให้การสอบสวนที่ชอบแล้วกลับกลายเป็นไม่ชอบไปได้⁹⁷

อย่างไรก็ตาม แม้การสอบสวนเด็กจะกระทำไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ แต่ถ้าจำเลยแถลงยอมรับข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาของศาล พยานหลักฐานนั้นจึงรับฟังได้และชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 226

เช่น การสอบปากคำ ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยแถลงยอมรับข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้นว่า อ. ให้การเป็นพยานต่อพนักงานสอบสวนตามบันทึกคำให้การไว้จริง ศาลจึงรับฟังตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในคำให้การดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานได้และชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 226 แล้ว

การที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำ อ. พยาน ซึ่งเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี และบันทึกโดยไม่แยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ในการสอบปากคำ เป็นการ

⁹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 4209/2548

⁹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 8908/2550

ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยแถลงยอมรับข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้นว่า อ. ให้การเป็นพยานต่อพนักงานสอบสวนตามบันทึกคำให้การไว้จริง ศาลจึงรับฟังตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในคำให้การดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานได้ และชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 226 แล้ว⁹⁸

ทั้งนี้ การสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญาบทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการสอบสวนหรือไต่สวน โดยได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานทำการสอบสวนหรือไต่สวน รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 บัญญัติไว้ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ...” เห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ทุกชนิดที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือบริสุทธิ์ได้แล้ว สามารถนำเข้าสู่สืบเพื่อให้ศาลรับฟังได้ทั้งสิ้น หากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่แท้จริงแล้วการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เจ้าพนักงานที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้นั้น เพียงดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานผู้เชี่ยวชาญ ที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องดำเนินการอย่างไรเท่านั้น ซึ่งก็เป็นสภาพปัญหาการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าพนักงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จะต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดความเสมอภาคเป็นธรรม และเป็นมาตรฐานต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้การมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นมาตรฐานต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม และเป็นการสร้างหลักประกันความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึง ตลอดจนทำให้เกิดมาตรการใหม่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการแนวทางเดียวกันต่อการปฏิบัติ

⁹⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 12458/2556

สรุป

ความสำคัญของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ถ้าหากเปรียบเทียบเปรยว่าร่างกายของมนุษย์เป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องทำการวินิจฉัย พยานหลักฐานก็เปรียบเสมือนเป็นหัวใจในร่างกายของมนุษย์ที่จะขาดและหยุดการทำงานไม่ได้เลยหากมนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ พยานหลักฐานก็เช่นกัน トラบไตที่ข้อเท็จจริงของคดียังไม่ยุติ คู่ความเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานมานำเสนอต่อศาลให้ข้อเท็จจริงยุติได้ตามที่ตนกล่าวอ้างนั้น และบทบัญญัติของกฎหมายเองก็เปิดโอกาสให้รับฟังพยานหลักฐานได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 ที่ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น” ดังนั้น ไม่ว่าจะประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า พยานพหุเหตุแวดล้อมกรณี หรือพยานอื่นใดที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะพยานบอกเล่าและพยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีที่แม้จะไม่สามารถชี้ชัดข้อเท็จจริงแห่งคดีได้โดยตรงก็ตาม แต่อาจทำให้ค้นพบถึงพยานหลักฐานที่มีมูลความจริง ซึ่งพยานหลักฐานมีความขัดกัน ก็ต้องพิเคราะห์และคัดเลือกพยานหลักฐานที่มีความถูกต้องแท้จริง ที่จะทำให้คดีมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันมาจนพบผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ ซึ่งการอำนวยความสะดวกตามความเป็นจริงจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากพยานหลักฐานนั้นมิได้เกิดขึ้นโดยชอบหรือได้มาจากการกระทำโดยมิชอบ เพราะฉะนั้นพยานหลักฐานจึงมีความสำคัญมากต่อการวินิจฉัยคดีเพื่อให้มีความยุติธรรม กล่าวคือให้คดียุติและเกิดความเป็นธรรมนั่นเอง

1. หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคลในคดีอาญา

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การด้วยปากต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดา หรือผู้เชี่ยวชาญก็ได้

ป.วิ.อ. มาตรา 15 บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มิได้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้”

ป.วิ.พ. มาตรา 95 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้น

(1) สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และ

(2) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้น

มาด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้งหรือคำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น”

บุคคลใดก็ตามที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานมาด้วยตนเองโดยตรง ก็สามารถอ้างเป็นพยานบุคคลได้ หลักมียู่ที่ว่าประจักษ์พยานรับฟังได้ แต่ถ้าจะมีน้ำหนักในการรับฟังอย่างมั่นคงจะต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ และพยานบอกเล่ารับฟังไม่ได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติกฎหมายยกเว้นให้รับฟังได้ (ป.วิ.อ. มาตรา 226/3) และต้องมีพยานหลักฐานอย่างอื่นประกอบจึงจะรับฟังได้ โดยลำพังไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะฟังเป็นยุติลงโทษจำเลยในคดีอาญา

พยานอีกประเภทหนึ่งคืออาจจะไม่ใช่พยานโดยตรงหรือประจักษ์พยาน ซึ่งไม่สามารถระบุชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงได้โดยตรงว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์อยู่ในตัวได้ก็ตาม แต่ถ้าหากนำข้อเท็จจริงหรือหลักฐานแวดล้อมกรณีทุก ๆ ด้าน มาปะติดปะต่อเชื่อมโยงเรื่องราวได้อย่างเป็นลูกโซ่ โดยไม่ขาดช่วงและสอดคล้องต้องกันแล้ว ก็สามารถที่จะบ่งชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นที่ยุติและมีความน่าเชื่อถือได้เช่นกัน ซึ่งในบางครั้งอาจเรียกได้ว่า “พยานลูกโซ่” ซึ่งพยานดังกล่าวคือ พยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีซึ่งหมายถึง ข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใด ๆ ที่ไม่บ่งชี้ถึงประเด็นในข้อเท็จจริงนั้นโดยตรง แต่เป็นการนำข้อเท็จจริงแวดล้อมกรณีทุก ๆ ด้านมาปะติดปะต่อเชื่อมโยงกัน ซึ่งสามารถนำมาใช้ยืนยันข้อเท็จจริงประกอบให้คำพยานต่าง ๆ นั้นมีความเชื่อถือได้ เพราะพยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีจะเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนพยานโดยตรง หรือประจักษ์พยาน หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ ใดก็ตาม ให้เห็นว่ามื่อน้ำหนักมากยิ่งขึ้นและเชื่อได้ว่าเป็นจริง

ด้วยเหตุนี้ พยานพหุเหตุแวดล้อมกรณี จึงมีความสำคัญมากในการรวบรวมพยานบุคคลเข้ามาในคดีที่จะต้องแสวงหาเข้ามาเสมอในทุกคดี ซึ่งอาจจะถือได้ว่าพยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีนั้นเปรียบเสมือนเป็นพยานหลักเหตุผลที่มีคุณค่าต่อการรวบรวม และรับฟังพยานหลักฐานตามเหตุผลที่กล่าวมาแล้วว่า พยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีมีเหตุผลและมื่อน้ำหนักดีกว่าพยานโดยตรง หรือประจักษ์พยานเสียอีก ถึงกับมีคำกล่าวว่า “พยานเหตุผลหรือพยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีนั้นช่วยให้ศาลวินิจฉัยคดีได้ถูกต้องแน่นอน ยิ่งกว่าพยานโดยตรงหรือประจักษ์พยานเสียอีก”⁹⁹ เพราะเหตุว่าบางครั้งไม่ว่าประจักษ์พยานหรือพยานโดยตรงเองก็ตาม ก็อาจจะมีการสร้างพยานหลักฐานเท็จหรือมีการแต่งเติมเรื่องราวขึ้นมาเองได้ แต่ถ้าเป็นพยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีนั้น จะต้องมื่อพยานพหุเหตุแวดล้อมกรณีหลาย ๆ กรณีประกอบเชื่อมโยง ถ้าเป็นการสอดคล้องต้องกันก็จะมีน้ำหนักรับฟังได้มากและย่อมเป็นพยานที่ประสานเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี

⁹⁹ ประมูล สุวรรณศร. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

2. หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานเอกสารในคดีอาญา

พยานเอกสาร หมายถึง เอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่ผู้อ้างประสงคืให้สื่อความหมายได้จากตัวหนังสือ หรือลายลักษณ์อักษร หรือเป็นเครื่องหมายใช้แทนลายลักษณ์อักษรนั้น

ป.วิ.อ. มาตรา 238 บัญญัติว่า “ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้

ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น”

ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้มาก แต่ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ (สูญหายหรือถูกทำลาย) ก็อาจใช้สำเนาที่รับรองถูกต้องได้ แต่ก็จะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือน้อยกว่าต้นฉบับเอกสาร และจะต้องมีผู้รับรองสำเนาว่าถูกต้องเป็นจริงด้วย โดยผู้รับรองนั้นจะต้องเป็นผู้ที่เคยเห็นหรือทราบข้อความในเอกสารนั้น หรือมีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการเก็บรักษาเอกสารไว้ก็มีสิทธิรับรองสำเนาว่าถูกต้องได้ และหากสำเนาเอกสารที่รับรองว่าถูกต้องก็ไม่อาจหาได้อีก ก็อาจนำพยานบุคคลที่รู้ข้อความนั้นมาเป็นพยานแทนพยานเอกสารนั้นได้ แต่จะต้องเป็นบุคคลที่รู้ข้อความนั้น อาจเป็นผู้เขียน หรือผู้ทำเอกสาร หรือพยานที่ลงชื่อไว้ในเอกสารนั้น แต่ถ้าเป็นเพียงเคยเห็นเอกสารนั้นแต่ไม่เคยรู้ข้อความเอกสารนั้นเลย ย่อมไม่อาจอ้างเป็นพยานแทนเอกสารได้

ถ้าเป็นเอกสารราชการ สำเนาที่ทางราชการรับรองว่าถูกต้องย่อมมีผลให้รับฟังได้เหมือนกับต้นฉบับเอกสาร เว้นแต่ในหมายเรียกของศาลจะระบุไว้เป็นการเฉพาะว่า “ให้ส่งต้นฉบับเท่านั้น” เช่นนี้ทางราชการก็ต้องส่งต้นฉบับเอกสารมาศาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลความจำเป็นของศาลหรือของคู่ความที่จะพิสูจน์อย่างใดอย่างหนึ่งแห่งเอกสารต้นฉบับนั้น หรือต้นฉบับเอกสารนั้นมีประเด็นโดยตรงในคดีที่จะต้องพิสูจน์

ในกรณีที่ข้อความในเอกสารแตกต่างกับคำเบิกความของพยานบุคคล ต้องถือว่าข้อความในเอกสารนั้นมีน้ำหนักเชื่อถือได้มากกว่าคำเบิกความของพยานบุคคล ทั้งนี้เพราะพยานเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่า เนื่องจากพยานเอกสารนั้นมีข้อความแน่นอนตายตัวไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนพยานบุคคลนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และหากข้อความในเอกสารนั้นได้ทำขึ้นก่อนในขณะที่ยังไม่เกิดเหตุก็จะสามารถเชื่อถือได้อย่างมั่นคงว่า จะเป็นเอกสารที่มีมูลความจริงได้มากกว่าเอกสารที่ทำขึ้นในภายหลัง

จึงเห็นได้ว่า พยานเอกสารเป็นพยานที่มีคุณค่าหรือมีน้ำหนักดีกว่าพยานบุคคล และหากพยานบุคคลให้การขัดกับพยานเอกสาร ก็อาจชี้ให้เห็นได้ว่าคำให้การของพยานบุคคลนั้นเป็นเท็จไม่น่าเชื่อถือ และไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้

3. หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานวัตถุในคดีอาญา

พยานวัตถุ หมายถึง สิ่งของใด ๆ ที่ผู้อ้างประสงศ์ให้ตรวจดูรูปร่างลักษณะของสิ่งของนั้น

การรวบรวมพยานวัตถุที่ได้กระทำนั้นต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายด้วย มิฉะนั้นแล้วศาลก็จะไม่รับฟังพยานที่รวบรวมมาได้นั้น

ป.วิ.อ. มาตรา 101 บัญญัติว่า “สิ่งของซึ่งยึดได้ในการค้น ให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อ ตีตราไว้หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ”

ป.วิ.อ. มาตรา 103 บัญญัติว่า “ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และสิ่งของที่ค้นได้นั้นต้องมีบัญชีรายละเอียดไว้

บันทึกการค้นและบัญชีสิ่งของนั้นให้อ่านให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้”

ทั้งนี้ มี ป.วิ.อ. มาตรา 242 บัญญัติว่า “ในระหว่างสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาสิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุ ต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ห่อหรือทำลายตรา การห่อหรือตีตราใหม่ ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น”

เหตุผลเพื่อจะได้ยืนยันว่าการได้สิ่งของมาเป็นพยานวัตถุนั้น ได้มาโดยถูกต้องตามสภาพของพยาน มิใช่เป็นการเสริมเติมแต่ง หรือป้องกันการสับเปลี่ยนวัตถุพยานนั้น

เพราะฉะนั้น “สิ่งของ” เมื่อพนักงานสอบสวนได้มาเป็นพยาน จะต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู ถ้าจะมีการแก้ห่อหรือทำลายตราออกเพื่อตรวจดู จะต้องกระทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น แม้จะทำกลับหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ไม่เสียไป แต่ข้อสำคัญจะต้องมีพยานรับรองความถูกต้องของวัตถุพยานนั้น

เช่น การเปิดทำลายตราวัตถุพยานในชั้นสอบสวน ถ้าได้ทำต่อหน้าพยานที่เกี่ยวข้อง แม้จะทำกลับหลังจำเลยก็ไม่ขัดกับ ป.วิ.อ. มาตรา 242¹⁰⁰

4. หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา

พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลใดผู้มีอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใด ๆ ซึ่งความเห็นของเขามีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี

¹⁰⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 740/2496

ป.วิ.อ. มาตรา 243 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยอาชัพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลป ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมาย ต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้สวนมูล ฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่าตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลอง หรือกิจการอย่างอื่น ๆ”

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้าและนับว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งหลักทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถตรวจพิสูจน์ยืนยันได้ และมีน้ำหนักในการรับฟัง จะเห็นได้ว่าหากผลการพิสูจน์ของกลางยืนยันอย่างไรแล้วเป็นหลักตายตัวและยากที่ฝ่ายใดจะหักล้างได้ง่าย เพราะเป็นพยานที่ไม่อาจจะมากลับคำได้เหมือนอย่างพยานบุคคล โดยทำให้เชื่อถือได้ดียิ่งกว่าพยานบุคคลซึ่งเป็นประจักษ์พยานเสียอีก

ดังนั้น การดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องนี้ และบันทึกถ้อยคำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาความจริงในคดีได้เป็นอย่างดี เช่น การตรวจพิสูจน์ว่ากระสุนปืนที่ได้จากตัวผู้ตายนั้นได้ยิงจากปืนกระบอกของกลางหรือไม่

การตรวจพิสูจน์ เลือด เส้นผม เส้นขน น้ำลาย น้ำอสุจิ ซึ่งสามารถตรวจยืนยันได้อย่างแน่นอนในกระบวนการวิธีทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นเลือด เส้นผม เส้นขน น้ำลาย หรือน้ำอสุจิ เป็นของผู้ใด

กรณีความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่จะรับฟังได้ ต้องเป็นการให้ความเห็นหรือการตรวจพิสูจน์เป็นไปตามหลักวิชาการ มีมาตรฐาน และขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลของความเห็นนั้นด้วย

5. การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์

คู่ความสามารถที่จะนำพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าสืบได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะถ้าเป็นพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ด้วยแล้ว แม้จะไม่ใช่ประเด็นแห่งคดีโดยตรงก็ตาม กล่าวคือ โจทก์สามารถนำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย นอกจากจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ ซึ่งน่าจะพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์อันเป็นประเด็นแห่งคดีโดยตรงแล้ว โจทก์อาจนำสืบการกระทำอันเป็นพิรุณของจำเลยซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่มีความเกี่ยวเนื่องอันอาจเป็นพยานหลักฐานประกอบได้ว่าจำเลยกระทำความผิด (เช่น หลบหนี หนีไม่ให้การเมื่อถูกกล่าวหา ชัดแย้งทางธุรกิจ แย่งชิงผลประโยชน์ ขู่สาว ความจำเป็นต้องใช้เงิน ลักษณะพฤติกรรมนิสัยส่วนตัว และความประพฤติอันเป็นอาชิตน หรือความเคืองแค้นของจำเลยที่มีต่อผู้เสียหายหรือผู้ตายมาก่อน เป็นต้น) ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดและอาจสนับสนุนพยานหลักฐานของโจทก์ให้น่าเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงก็ได้

นอกจากนั้นพนักงานสอบสวนยังมีอำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา (ป.วิ.อ. มาตรา 138)

ความเป็นมาแห่งชีวิต หมายถึง ประวัติวิถีชีวิตของผู้ต้องหาก่อนการกระทำผิด เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ หรือเคยกระทำผิดมาก่อนหรือไม่อย่างไร

ความประพฤติอันเป็นอาชญา หมายถึง ลักษณะความประพฤติและนิสัยในการดำเนินชีวิตอันเป็นอยู่ประจำของผู้ต้องหา เช่น เป็นคนใจบุญสุนทาน เป็นคนมีความประพฤติเรียบร้อย ขยันทำมาหากิน เป็นคนเสพสุรายาเมาเป็นปกติวิสัย เป็นคนเกะกะเกร เป็นนักเลงอันธพาล หรือเป็นคนที่มียารมณฺ์รุนแรงในทางใดทางหนึ่ง เป็นต้น

แต่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มาจากการสอบสวนนั้น ถึงแม้ไม่เป็นประเด็นของคดีซึ่งเป็นพยานหลักฐานโดยตรงก็ตาม แต่เป็นกรณีซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ได้ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ เพื่อประโยชน์ในการประกอบพิจารณาซึ่งนำหนักคำพยาน

จำเลยหรือผู้ต้องหาที่เช่นกัน สามารถนำพยานที่อาจไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีโดยตรง แต่อาจเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องที่เป็นพยานหลักฐานประกอบได้ว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ เช่น นำสืบในเรื่องความประพฤติของผู้ต้องหา ให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้มีความประพฤติดี ไม่น่าจะกระทำความผิด เพื่อให้เจ้าพนักงานหรือศาลวินิจฉัยซึ่งนำหนักคำพยานประกอบว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดก็ได้ แต่จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องพันไปถึงประเด็นที่พอจะอนุมานได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย “น่าจะบริสุทธิ์” แต่ถ้าไม่เป็นประโยชน์แก่จำเลยหรือผู้ต้องหาแต่อย่างใด หรือกล่าวได้ว่าไม่อาจจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยหรือผู้ต้องหาได้ เช่น กล่าวหาว่าผู้ต้องหาลักทรัพย์ แต่ผู้ต้องหานำสืบว่าเป็นคนดี มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ หรือไม่เคยหลีกเลี่ยงภาษีรัฐบาล เป็นต้น ดังนี้ การกล่าวอ้างนั้นไม่ได้เป็นประโยชน์และมีความเกี่ยวเนื่องแต่อย่างใด แต่ถ้าผู้ต้องหานำสืบว่ามีทรัพย์สินมากมาย และเคยบริจาคเงินเป็นจำนวนมากมาตลอดเพื่อสาธารณกุศลมากกว่าจำนวนที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าลักทรัพย์มา และไม่มี ความจำเป็นอย่างใดที่จะต้องกระทำการลักทรัพย์เพราะว่าตนเองนั้นมีทรัพย์สินมากมายอยู่แล้ว ดังนี้ สามารถนำสืบเข้ามาเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้ (ซึ่งก็มีได้หมายความว่าคนที่มีความดีแล้วจะไม่ใช่ผู้กระทำความผิด) เพียงแต่ว่าเป็นพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้อย่างหนึ่ง เพื่อให้เจ้าพนักงานหรือศาลนำมาประกอบการพิจารณาซึ่งนำหนักคำพยานได้ เป็นต้น

ทั้งนี้โดยสรุป หลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้นมีหลักเกณฑ์อย่างไร ก็ต้องถือตามหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานของศาลเป็นเกณฑ์กำหนด ซึ่งโดยหลักแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะต้องการความถูกต้องบริสุทธิ์ยุติธรรมของ

คดี พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาจะต้องได้มาโดยชอบ ด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงได้บัญญัติไว้ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด หรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่น สัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นๆ” (ป.วิ.อ. มาตรา 226) ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าการรับฟังพยานหลักฐานของศาลเป็นไปอย่างกว้างขวางที่จะรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิดที่มีประโยชน์ต่อคดี แต่ถ้าเป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบดังกล่าวแล้ว ศาลจะปฏิเสธการรับฟังพยานหลักฐานเหล่านี้

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นการเปิดโอกาสให้รับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาได้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล รวมทั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ หรืออาจเป็นประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า พยานพดิดเหตุแวดล้อมกรณี หรือพยานอื่นใดที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือบริสุทธิ์ได้แล้ว สามารถนำเข้าสู่เพื่อให้ศาลรับฟังได้ทั้งสิ้น หากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

ทั้งนี้การสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญาซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เห็นได้ว่าเจ้าพนักงานที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้นั้น เพียงดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานผู้เชี่ยวชาญ ที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องดำเนินการอย่างไรใด เท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นสภาพปัญหาการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าพนักงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จะต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดความเสมอภาคเป็นธรรม และเป็นมาตรฐานต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นการสร้างหลักประกันในความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึง

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน การใช้มาตรการบังคับของรัฐกับผู้ถูกกล่าวหาที่ยังมีความจำเป็น เพราะหากรัฐไม่อาจใช้มาตรการบังคับกับผู้ถูกกล่าวหาได้แล้ว การดำเนินคดีอาญาของรัฐก็ไม่อาจกระทำได้อ่างไรก็ตาม การดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาที่ต้องถือหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ดังนี้ เจ้าพนักงานของรัฐจะใช้อำนาจที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานผู้มีบทบาทหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรม เมื่อกฎหมายกำหนดขอบเขตไว้เช่นใด ฝ่ายปกครองก็ใช้กฎหมายไปตามขอบเขตนั้น ทั้งนี้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมมิให้เกิดมีขึ้นในสังคม อันจะทำให้สังคมอยู่ได้อย่างปกติสุข ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจซึ่งถ้ากระทำการเกินกรอบอำนาจหรือโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐจึงต้องกระทำภายในขอบอำนาจของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ระบบของประเทศไทยนั้น เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล ต่างก็มีบทบาทในการค้นหาความจริงซึ่งเป็นหลักสำคัญที่เป็นวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งในการค้นหาความจริงของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมนั้น จำเป็นที่จะต้องทำการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องให้ดีที่สุดด้วย โดยอยู่ภายใต้หลักพื้นฐานที่ว่าตราบใดที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ไม่ได้กระทำความผิด จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จะต้องมีการมาตรการในการปฏิบัติงานตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งจะเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 11 (1) บุคคลที่ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กำหนดหลักการไว้ใน ข้อ 14 (2) ดังนี้ “บุคคลทุกคนผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดตามกฎหมาย” ทั้งนี้การ

สอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา บทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการสอบสวนหรือไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อให้ศาลรับฟังได้ทั้งสิ้น หากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่แท้จริงแล้วการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เจ้าพนักงานที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้นั้น เพียงดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานผู้เชี่ยวชาญ ที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องดำเนินการอย่างไรเท่านั้น ซึ่งก็เป็นสภาพปัญหาการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าพนักงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเป็นปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จะต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดความเสมอภาค เป็นธรรม และเป็นมาตรฐานต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะรัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ¹ และบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน² ประกอบกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

อีกทั้งจากการวิเคราะห์งานวิจัย พบว่ากระบวนการสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวนเพียงลำพัง โดยอำนาจเบ็ดเสร็จไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล อาจเอื้อประโยชน์แก่การประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และเป็นปัญหาสำคัญอันส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมแก่ประชาชน และพบว่ามีปัญหาข้อขัดข้องหลายประการทั้งปัญหาด้านกฎหมายและปัญหาด้านอื่น ๆ ที่ทำให้การสอบสวนไม่เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และกรณีการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรมอาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมายหลายประการ เพื่อจุดมุ่งหมายให้การสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ อันจะทำให้การสอบสวนเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยอำนวยความยุติธรรมให้แก่

¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68

²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง

ประชาชน และสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมสืบไป และพบว่าการรวบรวมพยานหลักฐานใด ๆ ยังเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ตลอดจนยังมีปัญหาด้านระบบงานและทัศนคติของพนักงานสอบสวน

ผลการวิเคราะห์การแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นกระบวนการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการอำนวยความสะดวกอย่างเสมอภาค ในเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาขึ้น หลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย อยู่ที่การมุ่งสร้างความสงบเรียบร้อยของสังคม ประเทศชาติ ควบคุมไปกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนี้ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ ตามบทบัญญัติกฎหมายที่นำมาใช้ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ตามที่กล่าวแล้ว ทั้งนี้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น จะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งโดยหลักแล้วศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นๆ” (ป.วิ.อ. มาตรา 226) ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าการรับฟังพยานหลักฐานของศาลเป็นไปอย่างกว้างขวางที่จะรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิด ที่มีประโยชน์ต่อคดี แต่ถ้าเป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบดังกล่าวแล้ว ศาลจะปฏิเสธการรับฟังพยานหลักฐานเหล่านี้ เพราะต้องการความถูกต้องบริสุทธิ์ยุติธรรมของคดี

ทั้งนี้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งหลักนิติธรรมต้องการให้เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริงได้อย่างแน่แท้ และก่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้หลักนิติธรรมที่สังคมยึดถือร่วมกันอยู่ เช่น หลักยุติธรรม (Principle of Natural Justice) หลักความชอบธรรม (Righteousness) และเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม (Public Interests) เป็นต้น³ หลักนิติธรรม จึงหมายถึง หลักการที่เป็นกฎกติกา รวมทั้งหลักสิทธิมนุษยชน ของกฎหมายที่ผู้บัญญัติกฎหมายจะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

---

³สำนักข่าวอิสรา. “จรัญ ภัคธีรานกุล : วิพากษ์ระบบยุติธรรมไทย ไม่ชำนาญเฉพาะด้าน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-talk-interview/thaireform-talk-politics/41205-law080958.html>, 2558.

อย่างไรก็ตาม การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา มีความสอดคล้องต้องกันกับของไทย ที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และความเป็นธรรมเป็นอย่างที่สุด โดยหากการสอบสวนได้กระทำโดยไม่ชอบด้วยประการใด ๆ แล้ว พยานหลักฐานที่สอบสวนรวบรวมมาได้นั้นศาลจะไม่รับฟัง เช่น ไม่ปฏิบัติตามกฎหลัก Miranda Rule แล้ว พยานหลักฐานที่ได้มาศาลย่อมจะไม่รับฟังเพื่อลงโทษจำเลย ซึ่งจะเป็นการยับยั้งไม่ให้เจ้าพนักงานกระทำการใดอันไม่ชอบ และอาจมีผลกระทบต่อความเป็นธรรมได้ ซึ่งหลักการรวบรวมพยานหลักฐานของสหรัฐอเมริกามีความสอดคล้องกับของไทยเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ในหลักกฎหมายของประเทศไทย แม้พยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มาอันเป็นผลมาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงานก็ตาม แต่ถ้าหากพยานหลักฐานต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีอยู่โดยชอบหรือเกิดขึ้นโดยชอบอยู่ก่อนแล้ว โดยมีได้มีผู้ใดกระทำการแต่งเติมหรือสร้างพยานหลักฐานนั้น ๆ ขึ้นมาในภายหลัง ก็จะต้องถือว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นมีอยู่โดยชอบหรือได้เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้วโดยชอบ ศาลไทยจะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวนี้ ซึ่งหากเป็นของสหรัฐอเมริกา ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานใดที่ได้มาโดยการกระทำมิชอบของเจ้าพนักงานทั้งสิ้น ไม่ว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นมีอยู่โดยชอบหรือได้เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้วโดยชอบก็ตาม ทั้งนี้ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของสหรัฐอเมริกา ก็จะเป็นการวางหลักทั่วไปในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนต้องปฏิบัติ ซึ่งมีได้มีการวางมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นมาตรฐานเดียวกันไว้ว่าต้องดำเนินการเช่นใดเช่นกัน และการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศส เมื่อมีความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษโดยมีโอกาสดัดพลาดน้อยที่สุด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส จึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือเมื่อตำรวจสอบสวนได้ทราบการกระทำความผิดซึ่งหน้าแล้ว มีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องไปยังพนักงานอัยการในทันที เมื่อพนักงานอัยการทราบเรื่องแล้วก็สามารถใช้ดุลพินิจได้ว่าจะไปควบคุมการสอบสวนด้วยตนเองหรือไม่ และตำรวจสอบสวนต้องไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็ว การที่ตำรวจสอบสวนมีอำนาจที่เป็นมาตรการเชิงบังคับมากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะพิสูจน์ความผิดและหาตัวผู้กระทำผิดให้ได้โดยเร็ว⁴ อำนาจในการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า มีดังต่อไปนี้

---

⁴ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. โครงการวิจัยเรื่องสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540). หน้า 37.

1. อำนาจในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ
2. สามารถสั่งให้บุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุนั้นให้ถ้อยคำหรือปากคำได้
3. อำนาจในการค้นสถานที่เกิดเหตุ ในกรณีคดีความผิดซึ่งหน้านี้ ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมหรือไม่จำเป็นต้องมีหมาย
4. สิ่งที่ได้มาจากการค้นจะต้องรักษาไว้เป็นความลับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นเอกสารในทางวิชาชีพ
5. การยึดสิ่งของจากการค้น สามารถยึดได้ทุกสิ่งซึ่งพนักงานสอบสวนเชื่อว่าใช้ในการพิสูจน์ความผิดได้
6. อำนาจในการตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อค้นหาสาเหตุของคดีได้ โดยผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ที่สามารถให้การที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนได้

ดังนั้น เห็นได้ว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นประเทศใดก็ตาม รวมถึงของไทยด้วย การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องกระทำด้วยความชอบธรรม โดยต้องเป็นพยานที่มีได้เกิดจากการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ มีอำนาจในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สามารถสั่งให้บุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุนั้นให้ถ้อยคำหรือปากคำได้ โดยหากไม่ให้ถ้อยคำจะถือว่ามีความผิดทางอาญา อำนาจในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมหรือไม่จำเป็นต้องมีหมาย ซึ่งจะเป็นการวางหลักทั่วไปในการสอบสวนให้เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนต้องปฏิบัติ แต่ก็มิได้มีการวางมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นมาตรฐานเดียวกันไว้อย่างชัดเจนในทางปฏิบัติเช่นกัน

ผลการวิเคราะห์การแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะต้องนำหลักค้นหาความจริง และหลักเหตุผล มาเป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนี้

1. หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding)

การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อระบบการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่จะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงหรือกลั่นกรองมูลคดีเบื้องต้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเหตุว่าแม้ศาลเองเมื่อทำการพิจารณาพิพากษาคดี ก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ได้มาจากกระบวนการในชั้นสอบสวนเป็นข้อพิจารณาประกอบด้วยเสมอ ด้วยเหตุนี้เองการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน จึงจะต้องทำการค้นหาความจริงของคดีให้มีความถูกต้องและชอบธรรมเป็นอย่างดีที่สุด เพราะหากว่าการดำเนินกระบวนการของเจ้าพนักงานได้กระทำโดยมิได้ปฏิบัติหรือละเลยต่อหลักค้นหาความจริงเสียแล้ว สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาอาจถูกกระทบกระเทือนมาก และผู้กระทำความผิดที่แท้จริงอาจหลุดรอดจากการถูก

ลงโทษตามกฎหมาย และผลสุดท้ายที่จะตามมาก็คือความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมได้แต่อย่างใด

ทั้งนี้มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้ หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) แบ่งได้หลายประการ ดังนี้

1.1 การฟังความทุกฝ่าย

ถือว่าเป็นขั้นตอนอันสำคัญประการแรกที่จะทำการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด ซึ่งในเบื้องต้นเจ้าพนักงานนั้นเองก็สามารถที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อดำเนินการค้นหาความจริง ให้มีหลักฐานตามสมควรน่าเชื่อว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาที่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิดด้วย เจ้าพนักงานจึงจะสามารถดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลนั้นในฐานะผู้ต้องหาได้ต่อไป แต่ถ้ายังไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ถูกกล่าวหา น่าจะได้กระทำความผิดนั้น ผู้ที่มาแจ้งความก็จะมีฐานะเป็นเพียงผู้ร้องขอให้ช่วยเหลือเท่านั้น ยังไม่มีฐานะเป็นผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหา ที่จะร้องทุกข์กล่าวโทษได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อไต่สวนผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย รวมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษของผู้ต้องหา ด้วยเพราะฉะนั้น การค้นหาความจริงของคดีโดยการฟังความทุกฝ่ายจึงมีความจำเป็นที่จะนำมาเป็นข้อพิจารณาเบื้องต้น

1.2 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด

เป็นการค้นหาความจริงที่สำคัญ เพื่อหาร่องรอยและพยานหลักฐานทางคดี โดยอาจได้วัตถุพยาน และสิ่งของบางอย่างที่สามารถใช้สำหรับพิสูจน์ข้อเท็จจริงในทางคดีได้ ซึ่งอาจต้องให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตามกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการ และสามารถนำมาพิจารณาประกอบหรือเปรียบเทียบกับถ้อยคำของพยานบุคคล ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้กล่าวหา พยาน หรือผู้ต้องหาก็ตาม ว่ามีความสอดคล้องถูกต้องตรงกันหรือมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใดหรือไม่ เพราะฉะนั้นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อการค้นหาความจริงของคดี

เช่น คดีฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนาซึ่งจำเลยให้การว่าเป็นผู้ลงมือฆ่าผู้ตายเพียงคนเดียว โดยจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายในขณะที่ยืนโอบกอดจำเลยอยู่ หลังจากนั้นเมื่อจำเลยเห็นว่าผู้ตายยังไม่ตาย จึงใช้มีดแทงที่บริเวณลำคอของผู้ตายและกระชากอย่างแรงหลายครั้ง แต่ผู้ตายใช้มือปิดป้องทำให้เกิดบาดแผลจากอาวุธมีด ส่วนสภาพของสถานที่เกิดเหตุ พบศพผู้ตายในห้องพักที่เกิดเหตุนอนคว่ำหน้าตะแคงซ้ายอยู่บนพื้นพรมใกล้ประตูห้องด้านใน มีโลหิตกองใหญ่อยู่ที่พื้นพรมบริเวณใต้ลำคอและศีรษะของผู้ตาย เนื้อศีรษะผู้ตายมีรอยโลหิตกระเซ็นเป็นคราบแห้งปริมาณไม่มากอยู่ที่ประตูตู้เสื้อผ้า สูงจากพื้นประมาณ 50 เซนติเมตร ศพผู้ตายมีบาดแผลถูกยิงด้วยอาวุธปืนในระยะประชิด ที่ศีรษะด้านหลังข้างซ้ายใกล้หูซ้ายของผู้ตายจำนวน 1 แผล มีรอยคราบเขม่าดินปืนอยู่โดยรอบบาดแผลบริเวณลำคอด้านหน้าถูกของมีคมเขี่ยขาดและแทงเป็นแผลฉกรรจ์จำนวนนับสิบแผล และยังมี

บาดแผลถูกของมีคมบาดบริเวณนิ้วมือและฝ่ามือขวา ซึ่งจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียดแล้ว ทำให้เป็นที่สงสัยได้ว่า หากผู้ตายถูกกระทำในขณะที่ยืน จะต้องม็โลหิตจากบาดแผลไหลเประอะเปื้อนทางเก่งหรือส่วนล่างของร่างกาย และจะมีโลหิตกระจายเป็นวงกว้างในระดับใกล้เคียงกับบาดแผลขณะยืน ทั้งโลหิตที่ไหลออกจากบาดแผลบริเวณลำคอมีปริมาณมาก แต่ภายในห้องพักที่เกิดเหตุมีเพียงกองโลหิตกองใหญ่อยู่ที่พื้นพรมบริเวณใต้ศึระและลำคอที่ผู้ตายนอนคว่ำทับอยู่ และมีรอยคราบโลหิตกระเซ็นติดอยู่เป็องต่ำที่ประตูตู้เสื้อผ้าเหนือศึระผู้ตายเท่านั้น ไม่ปรากฏรอยคราบโลหิตในบริเวณอื่น

นอกจากนี้หากจำเลยเป็ผู้ลงมือใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายดังที่รับสารภาพ จะต้องม็คราบโลหิตเประอะเปื้อนที่มือและเสื้อผ้าจำนวนมาก เนื่องจากบาดแผลบริเวณลำคอของผู้ตายเป็บาดแผลฉกรรจ์ มีโลหิตออกจากบาดแผลเป็จำนวนมาก แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยชำระล้างคราบโลหิตหรือเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วออกไปจากโรงแรมที่เกิดเหตุแต่อย่างใด และจากการตรวจสภาพห้องน้ภายในห้องพักที่เกิดเหตุในวันแรกที่พบศพผู้ตาย ไม่มีร่องรอยการชำระล้างคราบโลหิตในห้องน้ หลังจากนั้นเมื่อมีการตรวจหาคราบโลหิตภายในห้องพักที่เกิดเหตุโดยวิธีการใช้น้ยาเคมีก็ไม่พบคราบโลหิตในห้องน้หรือบริเวณอื่นภายในห้องพักที่เกิดเหตุเช่นกัน⁵

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคำรับสารภาพของจำเลยเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในการลงมือฆ่าผู้ตาย ขัดแย้งกับสภาพของสถานที่เกิดเหตุ สภาพศพ และสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จึงไม่น่าเชื่อว่าจำเลยจะเป็ผู้กระทำความผิดจริงตามที่ได้ให้การรับสารภาพนั้น และน่าเชื่อว่ามีผู้อื่นเป็ผู้ร่วมกระทำความผิดในคดีนี้

1.3 การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์

การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ก็นับว่ามีความสำคัญเป็อย่างมากต่อการค้นหาความจริง โดยอาจถือได้ว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นได้เข้ามาทำหน้าที่ชี้ข้อเท็จจริงให้เป็อันยุติได้มากขึ้น เพราะเหตุว่าหลักทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถตรวจพิสูจน์ยืนยันได้อย่างแน่นอน และจากผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น จะเห็นได้ว่าหากผลการตรวจพิสูจน์ยืนยันอย่างไรแล้วก็ยากที่ฝ่ายใดจะหักล้างได้โดยง่าย เพราะเป็พยานที่ไม่อาจจะมากลับคำได้เหมือนอย่างพยานบุคคล ซึ่งอาจเรียกว่าเป็พยานหลักฐานที่ดีที่สุด ฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานที่ค้นหาได้จากการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะนำมาค้นหาความจริงของคดีได้เป็อย่างดีที่สุด

⁵ อ้างถึง คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขแดงที่ 7917-8/2545

เช่น ผู้เสียหายเป็นประจักษ์พยานปากเดียวอ้างว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรารวมประมาณ 19 ครั้ง ผู้เสียหายรู้สึกเจ็บปวดอวัยวะเพศมาก มีเลือดไหลออกจากอวัยวะเพศ และขณะถูกข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายถึงกับสลบไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ได้รับความจากแพทย์ผู้ตรวจร่างกายของผู้เสียหายหลังเกิดเหตุแล้วเพียงวันเดียว ปรากฏว่าไม่พบรอยฟกช้ำ รอยช้ำบวม หรือรอยฉีกขาดที่อวัยวะเพศของผู้เสียหาย ทั้งไม่พบเชื้ออสุจิภายในอวัยวะเพศของผู้เสียหาย จึงมีความสงสัยเพราะถ้าเป็นจริงดังข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ย่อมเชื่อได้ว่าอวัยวะเพศของผู้เสียหายนั้นจะต้องมีรอยฟกช้ำ รอยช้ำบวม หรือมีบาดแผลฉีกขาดปรากฏให้แพทย์ตรวจพบได้ภายหลังเป็นเวลาหลายวัน จึงไม่น่าเชื่อตามที่ผู้เสียหายได้กล่าวอ้าง ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย⁶

1.4 การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ นับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการช่วยค้นหาความจริง เพราะทำให้พนักงานสอบสวนและศาลสามารถพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีความเป็นจริงของคดีสอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่น ๆ หรือไม่ เพียงใด และผู้ต้องหารับสารภาพด้วยความสมัครใจ ถึงแม้ต่อมาจะกลับคำเป็นปฏิเสธในชั้นศาลก็ตาม เชื่อว่าผู้ต้องหารับสารภาพด้วยความสมัครใจ ดังนั้นการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จึงมีความสำคัญต่อการค้นหาความจริงในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดีที่สุดอีกประการหนึ่ง

เช่น เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมจำเลยได้บันทึกคำรับสารภาพไปตามความประสงค์ของจำเลย และเมื่อพนักงานสอบสวนพาจำเลยไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานต่างคนกัน แต่จำเลยก็คงนำชี้ตามคำรับสารภาพ ซึ่งหากจำเลยไม่ได้กระทำความผิดแล้ว จำเลยก็ย่อมจะปฏิเสธได้ เพราะเป็นเจ้าพนักงานต่างคนกันและจดบันทึกในเวลาต่างกัน ดังนี้ รับฟังได้ว่าจำเลยรับสารภาพด้วยความสมัครใจ แม้จำเลยจะปฏิเสธในชั้นพิจารณาของศาลก็ตาม⁷ และชั้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพและนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยกระทำต่อหน้าสื่อมวลชนและชาวบ้านจำนวนมาก ยากต่อการที่เจ้าพนักงานตำรวจจะข่มขู่หรือหลอกลวงได้ เชื่อได้ว่าการรับสารภาพด้วยความสมัครใจ⁸

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 3087/2535

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1436/2542

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 9/2545

1.5 การจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที

เป็นการค้นหาความจริงในทันทีว่าเป็นบุคคลผู้กระทำความผิดในคดีนี้จริงหรือไม่ ก็จะทำให้ช่วยขจัดอุปสรรคปัญหาของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ว่า “จับแพะมาดำเนินคดี” ได้เป็นอย่างดีที่สุด โดยจะเป็นการสอบสวนเพื่อตรวจสอบยืนยันตามคำให้การของพยานหรือผู้เสียหายว่าได้เห็นและยืนยัน ว่าสามารถจำคนร้ายว่าเป็นจำเลยได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ซึ่งหากต่อมาในชั้นพิจารณาของศาล ผู้เสียหายหรือพยานเอง อาจกลับคำให้การในชั้นสอบสวนไม่ยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และกล่าวอ้างว่าบันทึกคำให้การพนักงานสอบสวนบันทึกขึ้นมาเองพยานลงชื่อโดยไม่ได้อ่านข้อความก่อนนั้น แต่ปรากฏว่านอกจากพยานจะลงชื่อไว้ในคำให้การแล้ว พยานยังได้ลงชื่อในบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหายืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตายด้วย ศาลเชื่อว่าพยานได้เห็นจำเลยยิงผู้ตายดังที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวนเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นศาล⁹

เช่น ชั้นสอบสวนพยานยืนยันว่าเห็นจำเลยเป็นผู้ใช้อาวุธปืนยิงใส่กลุ่มผู้ตายซึ่งให้การไว้อย่างมีเหตุผล ต่อมาในชั้นศาลเบิกความกลับคำให้การชั้นสอบสวน และอ้างว่าคำให้การในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนเขียนขึ้นเองแล้วพยานลงชื่อโดยไม่ได้อ่านก่อนนั้น แต่ปรากฏว่านอกจากพยานจะลงชื่อไว้ในคำให้การชั้นสอบสวนแล้ว พยานยังได้ลงชื่อในบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหายืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตาย กรณีจึงน่าเชื่อว่าพยานได้เห็นจำเลยยิงผู้ตายดังที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวนจริง¹⁰

1.6 การใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น

ก็จะเป็นการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีอีกวิธีการหนึ่ง โดยเสมือนกับการเตรียมการหาพยานหลักฐานไว้ก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดมักจะหาวิธีการหลบเลี่ยงร่องรอยการกระทำความผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างแยบยล โดยมีเครือข่ายเป็นองค์กรอาชญากรรม ยากต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อจะนำมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ก่อให้เกิดปัญหาในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงาน เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว ก็อาจทำให้ไม่สามารถค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด

เช่น โจทก์มีพยานเบิกความสนับสนุนว่าได้ปลอมเป็นพ่อค้าติดต่อซื้อเฮโรอีนกับจำเลยและพวก และเป็นผู้เข้าไปร่วมในเหตุการณ์ สามารถรู้เห็นการกระทำของจำเลยทั้งหมดได้

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3607/2538

¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 633/2531

อย่างไรก็ดีแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบทุกชั้นตอน จากการวางแผนดังกล่าวทำให้จับกุมจำเลยได้ทั้งหมด คำพยานโจทก์เชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นจนจบ จึงมีน้ำหนักควรแก่การรับฟัง¹¹

และโจทก์มีพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี ซึ่งได้ติดตามเฝ้าดูพฤติการณ์การเจรจาซื้อขายเฮโรอีนระหว่างจำเลยทั้งสองกับพวกและสายลับจนมีการตกลงในเดือนมิถุนายนสำเร็จ โดยพยานได้บันทึกภาพและเสียงขณะมีการเจรจาไว้ด้วย ดังนี้ คำเบิกความของพยานที่ระบุพฤติการณ์ของจำเลยทั้งสองที่จะมีการซื้อขายเฮโรอีนกับสายลับจริงและนัดให้มีการส่งมอบเฮโรอีน 6 ห่อ ที่ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย จึงรับฟังได้¹²

2. หลักเหตุผล (Principle of Rationality)

เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนได้ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นประโยชน์ต่อคดี โดยสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้แล้ว ไม่ว่าจะเป็พยานหลักฐานที่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหากล่าวอ้างเข้ามาในคดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานสืบค้นเข้ามาในคดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่บุคคลภายนอกส่งเข้ามาในคดีก็ตาม

พนักงานสอบสวนก็ต้องคำนึงถึงความเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานที่ได้มาดังกล่าวนี้ด้วย โดยต้องนำพยานหลักฐานต่างๆ มาพิเคราะห์ถึงผลว่าพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วนั้น มีความสอดคล้องเชื่อมโยงและสมเหตุและผลต่อกันมากน้อยเพียงใด โดยต้องคำนึงถึงความเป็นเหตุและผลของกันต่อการได้พยานหลักฐานต่างๆมา

เพราะฉะนั้น หลักสำคัญจึงต้องนำหลักเหตุผล (Principle of Rationality) มาเป็นมาตรการและแนวทางการปฏิบัติในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

เช่น คดีหมวยโซ่ นักข่าวสาวชาวฮ่องกง ที่อ้างว่าถูกแก๊งสามล้อรุมข่มขืน พฤติการณ์ของคดีกล่าวคือ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2546 เวลา 22.00 เศษ นางสาวโซ่ฯ นักข่าวอิสระชาวฮ่องกง สัญชาติอังกฤษ ผู้เสียหาย ได้ว่าจ้างรถสามล้อเครื่องจากบริเวณหน้าห้างนารายณ์ภรณ์ ถนนราชดำริ ไปส่งย่านสุขุมวิท ซอย 12 และผลรถกลับไปที่มารู้สึกตัวอีกครั้งมีชาย 3 คน นั่งเบียดอยู่ขณะอยู่ที่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า จึงขอลงจากรถแต่ถูกชายที่นั่งด้านหลังใช้มีดปลายแหลมจี้ที่เอว ชายที่นั่งด้านหลังขวาใช้มีดจี้ที่คอ และชายที่นั่งขวาสุดใช้มือทุบที่ต้นคอ จากนั้นก็มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่อยู่บริเวณทางเข้าสวนอัมพรเดินเข้ามาสอบถาม แต่คนขับรถได้อำนาจเงินจากผู้เสียหาย 500

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 52/2536

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 2564/2543

บาท ส่งให้แก่เจ้าหน้าที่คนดังกล่าวแล้วขับรถออกไป จนรณมาถึงบริเวณกำแพงสวนสัตว์ดุสิตตรงข้าม รัฐสภา ก็ขับขึ้นไปจอดบนทางเท้า แล้วร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายจนสำเร็จความใคร่ทุกคน นอกจากนี้ยังนำทรัพย์สินเป็นเงินสด 4,000 บาท และโทรศัพท์มือถือยี่ห้อโนเกีย รุ่น 8310 ราคา 10,000 บาทไป แล้วพาผู้เสียหายไปส่งที่ห้างบิ๊กซี ถนนราชดำริ

จากการสืบสวนสอบสวนพยานแวดล้อมกรณี โดยเฉพาะที่โรงแรมโนมา ถนนราชดำริ ที่พักของนักข่าวสาวชาวฮ่องกง ได้ภาพโทรทัศน์วงจรปิดของโรงแรมที่บันทึกเหตุการณ์ในคืนวันเกิดเหตุ คือในช่วงเวลา 01.12 น. ของวันที่ 3 มิถุนายน 2546 ปรากฏว่านางสาวโซฯ นั่งรถสามล้อเครื่องมาลำพังคนเดียว ไม่มีลักษณะของการถูกข่มขู่หรือโดนบังคับ โดยนางสาวโซฯ ก้าวลงจากรถพร้อมกับจ่ายค่าโดยสารบริเวณหน้าล็อบบี้โรงแรมเหมือนปกติธรรมดา ไม่มีอาการของคนเพิ่งถูกรุมโทรมตามที่ให้การไว้¹³

จึงเห็นได้ว่า ถ้าหากนางสาวโซฯ นั้นได้ถูกรุมข่มขืนมาจริงตามที่ตนเองกล่าวอ้างแล้ว นางสาวโซฯ จะต้องมีสภาพเสมือนคนที่ถูกทำร้ายมาอย่างบอบช้ำ แต่ภาพที่ปรากฏจากวีดีโอวงจรปิดของโรงแรมนั้น ปรากฏว่านางสาวโซฯ นั่งรถสามล้อเครื่องมาลำพังคนเดียว ไม่มีลักษณะของการถูกข่มขู่หรือโดนบังคับแต่อย่างใด และก้าวลงจากรถพร้อมกับจ่ายค่าโดยสารบริเวณหน้าล็อบบี้ของโรงแรมเหมือนคนปกติธรรมดา ไม่มีอาการของคนเพิ่งถูกรุมโทรมตามที่ให้การไว้ จึงเห็นได้ว่าขัดต่อหลักเหตุผลและไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด

เพราะฉะนั้น ในการวินิจฉัยคดี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิเคราะห์พยานหลักฐานไปตามหลักเหตุผล ว่ามีความสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันหรือไม่ จึงจะนำมาพิเคราะห์ได้ว่า จะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด

มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้หลักเหตุผล (Principle of Rationality) นั้นแบ่งออกได้ 3 กรณี ดังต่อไปนี้

2.1 เหตุผลธรรมดา (Normal Rationality)

ซึ่งวิญญูชนหรือบุคคลทั่วไปย่อมรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นหรือเหตุผลนั้น ๆ ได้ โดยไม่ต้องมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญอย่างใดก็รู้หรือเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ได้ สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

¹³ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 8 มิถุนายน 2546, หน้า 1

2.1.1 ที่มาของสิ่งที่อ้างถึง

ได้แก่ ที่มาหรือความเป็นมาของการได้พยานหลักฐานต่าง ๆ มานั้น รวมทั้งมูลที่ก่อให้เกิดที่มาของสิ่งที่อ้างนั้น เหตุผลจะต้องเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ และสามารถแสดงถึงสิ่งนั้น ๆ ขึ้นมาได้อย่างสอดคล้องกับสิ่งที่กล่าวอ้างมา

เพราะฉะนั้น การกล่าวอ้างถึงสิ่งใด ๆ ของพยานบุคคลจะต้องเป็นสิ่ง ที่ตนนั้นเป็นผู้เห็นหรือได้ยินมาด้วยตนเอง จึงจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ถ้าพยานรู้เห็นมาจริงแล้ว จะต้องแสดงเหตุผลได้อย่างถูกต้อง

ที่มาของสิ่งที่อ้างถึงกรณีพยานบุคคลจึงมีอยู่ได้ 2 ประการ คือ

2.1.1.1 การอ้างเห็นเหตุการณ์

ประสาทตาและแสงสว่างในที่เกิดเหตุ จึงเป็นที่มาอันเป็น เหตุผลสำคัญของข้ออ้าง เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการตรวจสอบประสาทตาว่าบุคคลนั้นสามารถมองเห็น ได้จริงตามที่กล่าวอ้างมาหรือไม่ และประสาทตาพิการหรือมองเห็นได้เพียงใด นอกจากนี้ แสงสว่างใน ที่เกิดเหตุ ก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นกันต่อการมองเห็นตามข้ออ้างของบุคคล

เช่น แม้ขณะเกิดเหตุจะเป็นคืนข้างแรมเดือนมืดก็ตาม และ จำเลยอยู่ห่างจากโจทก์เพียง 8 เมตร แต่โจทก์ก็สามารถมองเห็นจำเลยได้จากไฟฉายที่ส่องไปยังจำเลย ได้อย่างชัดเจน เป็นไฟฉายขนาดถ่านไฟฉาย 3 ก้อน ซึ่งถ่านที่ใช้ยังใหม่ ประกอบกับจำเลยมีลักษณะ พิเศษคือศีรษะจะมีผมขาวและรูปร่างลำไม่สูง จึงรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นคนร้าย¹⁴

2.1.1.2 การอ้างได้ยินเหตุการณ์

ประสาทหูมีความสำคัญต่อการได้ยินเหตุการณ์ตามข้ออ้าง เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการตรวจสอบประสาทหูว่าบุคคลนั้นสามารถได้ยินได้จริงตามที่กล่าวอ้างมา หรือไม่ และประสาทหูมีความพิการทางประสาทหูหรือไม่อย่างไร ถ้าหากเป็นคนรู้จักหรือคุ้นเคยกันมา ก่อนแล้ว การได้ยินเสียงแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่เห็นหน้าผู้พูดก็ตาม และเป็นผู้ไม่เคยมีสาเหตุโรคธ เคื่องกันมาก่อนด้วยนั้น ดังนี้ น่าเชื่อได้ว่าจะจำเสียงกันได้โดยไม่ผิดพลาด

เช่น สถานที่เกิดเหตุมืด แม้ผู้เสียหายไม่เห็นหน้าคนร้ายแต่ จำเลยได้ว่าเป็นเสียงของจำเลย ผู้เสียหายและจำเลยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกัน และไม่เคยมี สาเหตุโรคธเคื่องกันมาก่อน จึงไม่มีข้อระวางสงสัยว่าจะแก้งกล่าวหา จึงน่าเชื่อว่าผู้เสียหายจำคนร้าย

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 3227/2543

ได้อย่างไม่ผิดพลาด¹⁵ และ ในระหว่างที่จำเลยกับพวกร่วมมือกันปล้นทรัพย์นั้น มีเสียงตะโกนจากคนร้ายอีกคนหนึ่งว่าเสร็จหรือยัง พยานได้ยินเสียงจำได้ว่าเป็นจำเลยซึ่งเป็นคนหมู่บ้านเดียวกัน ประกอบกับจำเลยให้การรับสารภาพมาโดยตลอด จึงเชื่อได้ว่าจำเลยร่วมเป็นคนร้ายปล้นทรัพย์¹⁶ แต่ถ้าเป็นบุคคลที่ไม่เคยรู้จักหรือคุ้นเคยกันมาก่อนและเพียงได้ยินเสียงคนร้ายเท่านั้น จึงไม่อาจยืนยันได้ เพราะเสียงพูดของบุคคลแต่ละคนอาจเหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้ หรืออาจเลียนแบบให้เหมือนหรือคล้ายคลึงได้ แต่ถ้ามีพยานอื่นประกอบก็อาจรับฟังลงโทษได้¹⁷

2.1.2 เพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น

ได้แก่ มูลเหตุที่บุคคลจะมารู้มาเห็นได้นั้นจะต้องมีเหตุผลของการมารู้เห็นนั้นด้วยว่ามารู้เห็นได้เพราะอะไร แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่บุคคลที่มารู้เห็นเหตุการณ์นั้นอ้างว่าได้มาพบเห็นโดยบังเอิญ ซึ่งไม่ได้มีกิจธุระแต่อย่างใด ดังนี้ อาจถือได้ว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอของการที่จะได้มารู้เห็น จึงเห็นได้ว่าบุคคลนั้นอาจไม่ได้ไปรู้เห็นมาจริง แต่เป็นการแต่งเติมข้อเท็จจริงขึ้นมาก็เป็นได้ และประการสำคัญ บุคคลที่ไม่ได้มารู้เห็นจริง ถ้าถูกถามถึงเพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น บุคคลนั้นอาจจะตอบเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงมารู้เห็นให้สมข้ออ้างนั้นไม่ได้

เช่น มีคดีเรื่องหนึ่งเกิดขึ้น พยานให้การว่าเห็นเหตุการณ์ขณะที่คนร้ายกำลังลงมือใช้ปืนยิงผู้ตาย เมื่อถามถึงเหตุใดจึงมารู้เห็น ซึ่งพยานให้การว่าในขณะที่กำลังสระผมอยู่ในห้องน้ำ ซึ่งมองเห็นเหตุการณ์ได้จากช่องลมภายในห้องน้ำ ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ แต่ในทางนำสืบปรากฏว่าขณะที่พยานอ้างว่าเห็นเหตุการณ์นั้น พยานนั้นเพิ่งไปทำการตัดผมมา และก็จะไม่ทำการสระผมหลังจากทำการตัดผมมาใหม่ๆ ก็ทำให้พยานปากนั้นยอมรับความจริงว่าตนนั้นไม่ได้มารู้เห็นจริงแต่เป็นการชักซ้อมมาเพื่อให้การปรับปร่าจำเลย เป็นต้น

2.1.3 สิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียง

ได้แก่ สิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ใกล้ชิด หรือใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่อ้างถึง มีหลักอยู่ว่า เมื่อเห็นเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นแล้ว บริเวณใกล้เคียงจะต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่งอยู่ด้วยเสมอไปในบริเวณนั้น ๆ

ข้อพิจารณาอีกอย่างหนึ่งก็คือ บุคคลที่เห็นเหตุการณ์นั้นย่อมจะต้องเห็นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงอื่น ๆ ด้วยไม่มากนักน้อย สุดแต่ความสามารถของบุคคล

¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 4536/2530

¹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 5043/2532

¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 4505/2531

นั้น ๆ แต่ถ้าบุคคลใดเห็นเหตุการณ์อย่างใดแล้วแต่ไม่เห็นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงอย่างใดเลย หรือตอบถึงสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงได้ไม่ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ดังนี้ ย่อมถือว่าขัดต่อหลักเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ

เช่น ในคดีฆ่าผู้อื่น เจ้าพนักงานได้ไปทำการตรวจค้นบ้านจำเลยและพบแผนผังห้องพักที่เกิดเหตุ ถูกพบขยำทิ้งอยู่ในถังขยะในห้องทำงานของจำเลย และเจ้าพนักงานได้ยึดไว้เป็นของกลางในคดี แต่จำเลยนำสืบต่อสู้อ้างว่าการเขียนแผนผังห้องพักในโรงแรมที่เกิดเหตุได้ทำขึ้นประกอบการพุดคุยชี้แจงให้พยานที่จำเลยอ้างทราบภายหลังจากเกิดเหตุแล้ว และมีข่าวทางสื่อมวลชนว่าจำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ซึ่งพยานที่จำเลยอ้างได้เบิกความว่าจำเลยได้ใช้ปากกาลูกลื่นสีน้ำเงินเขียนแผนผัง โดยแตกต่างจากที่ปรากฏในพยานเอกสารของกลาง ซึ่งเป็นการเขียนแผนผังและข้อความด้วยดินสอ จึงไม่น่าเชื่อถือตามที่จำเลยอ้างและเป็นข้อพิรุธให้ระวางสงสัยถึงมูลเหตุ¹⁸

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากรณีที่จำเลยกล่าวอ้างพยานเข้ามาในคดีเพื่อยืนยัน พิสูจน์ความบริสุทธิ์ตามข้ออ้างของตนนั้น โดยยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ทำแผนผังห้องพักในโรงแรมที่เกิดเหตุประกอบการพุดคุยชี้แจงให้พยานทราบภายหลังจากเกิดเหตุแล้ว สอดรับกันกับพยานที่จำเลยอ้างมากก็ตาม แต่กรณีสิ่งแวดล้อมของพยานเอกสารนั้น พยานไม่สามารถตอบให้ตรงความเป็นจริงได้ จึงเป็นข้อพิรุธในการต่อสู้คดีของจำเลย ศาลจึงไม่เชื่อว่าพยานนั้นได้รู้เห็นมาจริงตามที่เบิกความไว้แต่อย่างใด

2.2. เหตุผลทางวิทยาการ (Scientific Rationality)

เหตุผลในหลักวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์ ซึ่งบุคคลธรรมดาไม่สามารถให้ความเห็นได้ จะให้เหตุผลหรือความเห็นได้ก็เฉพาะผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความเห็นเท่านั้น เพราะเป็นการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าสามารถให้ความจริงได้อย่างแน่นอน จึงเห็นได้ว่าปัจจุบันการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาทำหน้าที่ตุลาการชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติได้มากยิ่งขึ้น

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในเหตุผลทางวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์นี้ มีสิ่งที่จะต้องพิสูจน์อยู่มากมายในหลายกรณีด้วยกัน จนอาจกล่าวได้ว่าบรรดาคดีอาญาแทบทุกเรื่องย่อมจะมีสิ่งที่สามารถทำการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ และถึงแม้ว่าคดีจะไม่มีประจักษ์พยานก็ตามโดยอาจมีเพียงพยานเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ศาลก็รับฟังลงโทษจำเลยได้

¹⁸ อ้างถึง คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขแดงที่ 2917-8/2545 ลงวันที่ 22 สิงหาคม

ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าบางครั้งประจักษ์พยานเองก็ไม่อาจเชื่อถือได้แน่นอนนัก เพราะอาจเป็นการให้การเพื่อช่วยเหลือหรือปกป้องผู้ถูกกล่าวหาได้ เพราะฉะนั้นเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนจึงจำเป็นต้องนำเอาเหตุผลทางวิทยาการมาช่วยในการกลั่นกรองมูลคดี อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของคดีได้มากที่สุด

เช่น มีคดีฆ่าคนตายซึ่งแม้อคดีนั้นมีประจักษ์พยานผู้เห็นเหตุการณ์ก็ตาม และผู้ตายถูกฆ่าตายด้วยอาวุธปืน มีบาดแผลเป็นรอยกระสุนที่ร่างกายของผู้ตาย และมีพยานพดิดเหตุแวดล้อมกรณี และในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การรับสารภาพด้วย ครั้นถึงชั้นพิจารณาของศาลกลับให้การปฏิเสธและประจักษ์พยานเองก็ให้การกลับคำในชั้นศาล ดังนี้ จะเห็นได้ว่าประจักษ์พยานซึ่งปกติแล้วน่าจะเป็นพยานที่ดีที่สุดในคดีนี้แต่กลับไม่เป็นดังนั้น ซึ่งแท้จริงแล้วพยานวัตถุคืออาวุธปืนที่ตรวจยึดได้จากผู้ต้องหานั้น เป็นพยานที่มีความสำคัญที่จะสามารถตรวจพิสูจน์โดยใช้หลักทางวิทยาการ (พิสูจน์หลักฐาน) นำมาเป็นพยานหลักฐานยืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นพยานที่ดีที่สุดในคดีนี้¹⁹

ข้อสังเกต คำพิพากษาศาลฎีกาจะเห็นได้ว่าอาวุธปืนนั้นเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) ที่สามารถจะพิสูจน์ได้อย่างแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีนี้จริง เพราะอาวุธปืนที่ยึดได้เป็นของกลางซึ่งเป็นของจำเลยนั้น เมื่อนำมาพิสูจน์เปรียบเทียบกับปลอกกระสุนปืนลูกซองที่พบในที่เกิดเหตุ ปรากฏว่าเป็นปลอกกระสุนปืนลูกซองที่ยิงมาจากอาวุธปืนกระบอกดังกล่าวจริง เมื่อมีพยานหลักฐานอื่นประกอบจึงเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงอย่างปราศจากข้อสงสัย

2.3 เหตุผลทางจิตวิทยา (Psychological Rationality)

เหตุผลที่อาศัยความพินิจพิเคราะห์ทางจิตวิทยา ซึ่งต้องมองถึงภาวะแห่งจิตใจของบุคคลเข้ามาช่วยในการกลั่นกรองมูลคดี และชี้แจงน้ำหนักคำพยาน การพิเคราะห์คำพยานเพื่อค้นหาความจริงของมูลคดีให้เป็นที่ยุติ และสามารถที่จะให้ความเชื่อถือได้อย่างแน่นอนแล้ว นอกจากพนักงานสอบสวนจะอาศัยการพินิจพิเคราะห์ด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการแล้ว พนักงานสอบสวนยังจะต้องอาศัยเหตุผลอีกอย่างหนึ่งเป็นหลักในการฟังข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติ คือเหตุผลทางจิตวิทยาด้วย เพราะเหตุว่าไม่ว่าจะเป็นการพิเคราะห์พยานด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการว่ามีความสอดคล้องต้องกันแล้วก็ตาม แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจทำการตกแต่งข้อเท็จจริงขึ้นมา เพราะฉะนั้นเหตุผลทางจิตวิทยาจึงมีความสำคัญที่จะต้องนำมาพิเคราะห์ประกอบในการรับฟังพยานหลักฐานในข้อเท็จจริงนั้น ๆ ประกอบด้วยเสมอ เพื่อ

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 231/2530

จะทำให้มีความละเอียดรอบคอบ และให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี และประการสำคัญจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ต่อไป

ซึ่งสิ่งสำคัญที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนพึงจะต้องใช้ความพิถีพิถะระหัดพยานโดยนำเหตุผลทางจิตวิทยา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของมูลคดีเป็นยุติมีความเชื่อถือได้อย่างแน่นอนในกรณีดังต่อไปนี้

2.3.1 ต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน

ก็เพื่อประโยชน์ในการพิเคราะห์คำพยานว่ามีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องชัดเจนของคำพยานนั้น ๆ เพียงใด เพราะเหตุว่าคำพยานนั้นถ้าเคยรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กันไม่ว่าในทางใด ๆ หรือมีความเกี่ยวข้องกันกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน หรือมีมูลเหตุจูงใจที่จะได้รับผลตอบแทนอย่างใดจากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม คำพยานนั้นอาจถูกชักจูงใจ เสี้ยมสอน หรือตอบแทนผลซึ่งเป็นบุญคุณซึ่งต้องตอบแทนต่อกันได้ แต่หากว่าบุคคลที่มาให้การเป็นพยานมีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และได้มาให้การเป็นพยานให้กับคู่กรณีฝ่ายที่ตนมีความเกี่ยวข้อง โดยได้ให้การปรักปรำกับฝ่ายที่อ้างตนมาเป็นพยานนั้นเสียหาย ดังนี้จะมีน้ำหนักรับฟังได้มาก และขณะเดียวกัน แต่ถ้าคำพยานนั้นเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อนก็ตาม คำพยานนั้นอาจมีความเชื่อถือได้น้อยลงเช่นกัน เพราะคำพยานนั้นอาจจะทำการปรักปรำผู้ที่ตนเคยมีสาเหตุโกรธเคืองมาก่อนก็ได้ แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าเป็นคำพยานซึ่งไม่เคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน หรือไม่มีความเกี่ยวข้องในทางคดีแต่อย่างหนึ่งอย่างใด (พยานคนกลาง) ก็จะรับฟังเชื่อถือได้อย่างมั่นคงเช่นกัน และถึงแม้ว่าพยานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นประจักษ์พยานจะเบิกความแตกต่างจากคำพยานคนกลาง ศาลเชื่อคำเบิกความของพยานคนกลางมีน้ำหนักมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคำพยานนั้นจะมีความสัมพันธ์หรือมีความเกี่ยวข้องกันกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม ก็มีใช้ว่าคำพยานนั้นจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟังเสมอไป ซึ่งแท้จริงแล้วก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลในคำพยานนั้นว่าจะมีเหตุผลให้รับฟังได้หรือไม่เพียงใดด้วย

เช่น แต่ถ้าเป็นคำพยานคนกลาง อาทิ พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติราชการไปตามหน้าที่ หรือพยานที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ใดในทางคดี โดยถือว่าเป็นพยานคนกลาง ซึ่งแม้แต่คำพยานของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเบิกความแตกต่างกับคำเบิกความของพยานคนกลาง ศาลจะเชื่อคำเบิกความของพยานคนกลางมีน้ำหนักมากกว่า และคำเบิกความของพยานคนกลางนั้นมีย้ำน้ำหนักรับฟังได้โดยไม่มีข้อระวางสงสัยในพฤติการณ์ว่าจะบิดเบือนต่อความเป็นจริง²⁰

²⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 326/2539

2.3.2 ความเป็นพินัยในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี

ก็เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง เพราะหลักทางจิตวิทยาแล้ว บุคคลใดที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งถ้าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาแล้ว บุคคลดังกล่าวก็จะต้องตอบปฏิเสธหรือให้การต่อสู้ในทันที ซึ่งจะไม่ยอมอยู่นิ่งเฉยหรือปล่อยเวลาให้ผ่านไปเป็นเวลานาน ทั้ง ๆ ที่ตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้น และหากไม่มีเหตุผลอันสมควรเพียงพอแล้ว ก็อาจทำให้เป็นข้อต่อสู้ที่ไม่มีน้ำหนักน่ารับฟัง เพราะมีเวลาแต่เพิ่มข้อเท็จจริงเรื่องราวให้เป็นอย่างอื่นได้

เหตุผลอีกประการคือ การที่ตนปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาแล้ว บุคคลนั้นก็เลยไม่ปรากฏมีพฤติการณ์หลบหนีไปแต่อย่างใด จะต้องอยู่และหาโอกาสที่จะต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความจริงในทันทีเช่นกัน โดยจะไม่ปล่อยให้ตนเองถูกกล่าวหาแต่ฝ่ายเดียว ทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งจะเป็นการขัดต่อเหตุผลทางจิตวิทยาของบุคคลนั้น และหากมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความเคืองแค้นของจำเลยที่มีต่อผู้ตายหรือผู้เสียหายมาก่อนเกิดเหตุ แม้จะไม่มีประจักษ์พยานพบเห็นจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่ถ้ามีพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีอื่น ๆ ประกอบก็รับฟังลงโทษจำเลยได้เช่นกัน²¹

เพราะฉะนั้น ข้อพิรุธของคู่กรณีจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่สามารถสนับสนุนพยานหลักฐานของโจทก์ให้นำเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง หรืออาจเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนของฝ่ายจำเลยให้นำเชื่อว่า จำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ได้เช่นกัน

เช่น คดีของนางสาวโซฯ ที่กล่าวอ้างว่าตนถูกรุมข่มขืน แต่เมื่อปรากฏพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีแล้วข้ออ้างนั้นมีพิรุธและไม่สมเหตุผลแต่อย่างใด กล่าวคือ 1) จากภาพทางโทรทัศน์วงจรปิดของโรงแรมที่นางสาวโซฯ พักอยู่ไม่ปรากฏว่านางสาวโซฯ มีสภาพเสมือนคนที่ถูกรุมข่มขืนมาแต่อย่างใด 2) จากการสอบสวนพนักงานการไฟฟ้าซึ่งเป็นพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี ซึ่งทำงานอยู่บริเวณที่เกิดเหตุตามวันเวลาที่นางสาวโซฯ อ้าง ก็ไม่พบเห็นเหตุการณ์ตามที่นางสาวโซฯ กล่าวอ้างแต่อย่างใดเช่นกัน²²

2.3.3 การบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว

เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่ง โดยการสอบสวนบันทึกคำให้การด้วยความรวดเร็วของพนักงานสอบสวนจะได้ข้อเท็จจริงที่เป็นความจริงได้มากที่สุด เพราะ

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 901/2526

²² หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ฉบับวันอาทิตย์ที่ 8 มิถุนายน 2546 หน้า 1

ผู้ให้ถ้อยคำยังไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองปรุงแต่งเรื่องให้ผิดไปจากความเป็นจริงได้ และพยานเองก็ยังไม่ได้รับ การเสียมสอนจากผู้อื่นเพื่อให้การบิดเบือนจากความเป็นจริงไปได้เช่นกัน และหากเป็นผู้ต้องหาเอง ก็ยังไม่มีโอกาสคิดหาคำแก้ตัวได้ทันหรือคิดแล้วแต่ไม่รัดกุมพอ เนื่องจากมีเวลาแต่งเรื่องราวไม่มากนัก ทำให้มีพิรุณจับผิดได้ง่าย²³ ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้ทำการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว นั้น ย่อมมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี เพราะพยานหลักฐานที่ ได้มานั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีความบริสุทธิ์ เชื่อได้ว่าให้การไปตามความสัตย์จริงตามที่ตนได้รู้เห็นมา โดยยังไม่มีมูลเหตุจูงใจที่จะคิดให้การเป็นอย่างอื่นไปได้ ซึ่งถ้าหากมีการกลับคำผิดไปจากที่ได้ให้การ ยืนยันไว้ในชั้นสอบสวนในภายหลังโดยไม่มีเหตุผลอื่น ศาลจะรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนที่ให้ ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเสียอีก สม กับปรัชญาคำกล่าวที่ว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าเท่ากับว่าเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม

เช่น คำให้การพยานโจทก์ซึ่งให้การไว้ในชั้นสอบสวนใกล้เวลาเกิดเหตุ ไม่ทันได้คิดเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงย่อมมีน้ำหนักรับฟังได้ กฎหมายหาได้จำกัดให้รับฟังเฉพาะคำเบิก ความพยานโจทก์ในชั้นศาลเท่านั้นไม่ เมื่อคำให้การพยานโจทก์ในชั้นสอบสวนมิได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือมิชอบด้วยประการอื่น ศาลย่อมรับฟังมาประกอบพยานหลักฐาน อื่นของโจทก์ว่าจำเลยกระทำความผิดได้²⁴ และคำบอกเล่าที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล เชื่อมโยงกับพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ ศาลย่อมใช้ดุลพินิจรับฟังประกอบกันได้ เมื่อคำเบิกความใน ชั้นศาลขัดต่อเหตุผลมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือจำเลย ส่วนคำให้การชั้นสอบสวนที่ให้การในวันรุ่งขึ้น จากวันเกิดเหตุ เป็นเวลากระชั้นชิดที่พยานยังมีทันได้ปรุงแต่งเรื่องให้ผิดไปจากความจริง น่าเชื่อว่า คำให้การชั้นสอบสวนของพยานเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นศาล²⁵

แต่ถ้าพยานเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลแตกต่างกับคำให้การใน ชั้นสอบสวน โดยเป็นกรณีที่คำให้การในชั้นสอบสวนมิได้ให้การในระยะเวลากระชั้นชิดกับเวลาเกิดเหตุ โดยไม่มีสาเหตุอื่นใดมาสนับสนุนถึงการให้การล่าช้าว่าเพราะเหตุใด หรือขณะที่พยานให้การในชั้น สอบสวนนั้น พยานไม่มีสติสัมปชัญญะที่ดีพอ เช่น มีอาการเมาสุรามาก เป็นต้น ดังนี้ ศาลอาจเชื่อคำ เบิกความของพยานในชั้นพิจารณาว่าเป็นความจริงยิ่งกว่าคำให้การในชั้นสอบสวนได้²⁶

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 901/2516

²⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 503/2536

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 6836/2541

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 440/2539

2.3.4 อากัปกิริยาของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ

เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในกรณีของเหตุผลทางจิตวิทยาที่จะต้องนำมาเป็นเหตุผลวิเคราะห์คำพยานด้วยอีกเช่นกัน ที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนหรือแม้กระทั่งศาลก็ตามก็ต้องสังเกตอากัปกิริยาอาการของผู้ให้ถ้อยคำในขณะที่ให้การหรือเบิกความ ว่าผู้ให้ถ้อยคำนั้นมีกิริยาอาการเป็นอย่างไร ในขณะนั้นซึ่งการพิจารณาคดีในชั้นศาลนั้น การนั่งพิจารณาคดีของศาล ต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมีที่นั่งพิจารณาคดีใดจะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่น ๆ อันมีอาจก้าวล่วงได้ เพื่อจะได้เกิดความรอบคอบในการพิจารณาคดี อันจะทำให้คดีได้รับการพิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ และมีความเป็นธรรมเกิดขึ้นได้อย่างที่สุที่สุด เพราะฉะนั้นการสังเกตอากัปกิริยาของคำพยานในการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเช่นเดียวกันด้วย เพื่อให้คำพยานได้ถูกถ่วงถอยหลาย ๆ ทาง จนมั่นใจว่าจะได้มาซึ่งความจริง และสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานได้ในที่สุด อาทิเช่น ถ้าหากผู้ให้ถ้อยคำมีกิริยาอาการพะวักพะวน หลุกหลิก น้ำเสียงสั่นเครือไม่เชื่อมั่น ให้การรวกวน หลีกเลียงไม่ตอบ ปิดบังข้อความบางตอนหรือให้การไม่อยู่กับร่องกับรอย มีกิริยาท่าทางลังเล ตอนแรกตอบอย่างหนึ่ง ตอนหลังตอบอีกอย่างหนึ่งหรือขัดกันเอง ดังนี้ย่อมไม่น่าเชื่อถือ แต่ถ้าผู้ให้ถ้อยคำนั้นมีความจริงใจและมีความสุจริตใจ ตอบคำถามตรงไปตรงมา ตอบคำถามด้วยความมั่นใจหนักแน่น ย่อมน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ให้ถ้อยคำที่ให้การรวกวนหรือให้การไม่อยู่กับร่องกับรอย มีกิริยาอาการท่าทางลังเล เป็นต้น

เช่น ผู้เสียหายเบิกความกลับไปกลับมา ไม่อยู่กับร่องกับรอยและเบิกความ แตกต่างกับพยานอื่นเป็นข้อพิรุฑ ประกอบกับจำเลยให้การปฏิเสธตลอดมา พยานหลักฐานโจทก์จึงมีความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย²⁷

ซึ่งพนักงานสอบสวนควรใช้ความพินิจพิเคราะห์ โดยสังเกตอากัปกิริยาของคำพยานต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาก็ตามว่า ในขณะที่ให้การว่ามีกิริยาท่าทางอาการที่เป็นพิรุฑหรือไม่ อย่างไร ข้อความตอนใดเชื่อถือได้ และข้อความตอนใดที่เชื่อถือไม่ได้ นำมาวินิจฉัยถึงความสอดคล้องต้องกัน และถึงความสัมพันธ์กับผลของพยานหลักฐาน อื่น ๆ ว่าสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับสามัญสำนึกหรือไม่อย่างไรด้วย

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 238/2536

โดยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะทำให้ การสอบสวนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นได้ โดยเฉพาะการใช้ศิลปะในการพินิจพิเคราะห์ พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาอย่างมีเหตุผลให้ละเอียดรอบคอบในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการ พินิจพิเคราะห์พยานที่ได้มาด้วยเหตุผลธรรมดาว่ามีความสอดคล้องต้องกันแล้วก็ตาม ก็จะต้องนำมา พิจารณาประกอบด้วยเหตุผลทางวิทยาการด้วยว่าสามารถเข้ากันได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งถ้าเหตุผลนั้นมีความขัดแย้งกันก็จะต้องนำมาพิเคราะห์ดูว่า เหตุผลใดมีความน่าเชื่อถือได้มากกว่ากัน เพราะเหตุใด และให้ความเห็นไว้ถึงความไม่น่าเชื่อถือหรือน่าเชื่อถือของพยานนั้น ๆ ทั้งนี้ถ้าทั้งเหตุผลธรรมดาและ เหตุผลทางวิทยาการนั้นสามารถเข้ากันได้หรือสอดคล้องกันแล้วก็ตามก็อาจเป็นเหตุให้น่าเชื่อถือได้ตาม เหตุผลที่เกิดขึ้นนั้น

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ทั้งเหตุผลธรรมดาและในเหตุผลทางวิทยาการจะมีความ สอดคล้องต้องกันและน่าเชื่อถือได้ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็ตาม แต่ก็มีใช้ว่าการพิเคราะห์ในพยาน หลักฐานนั้นจะมีความถูกต้องได้ทั้งหมดเสมอไป เพราะฉะนั้นการใช้ศิลปะในการสอบสวนอีกอย่าง หนึ่งที่จะขาดไปเสียมิได้ คือ การใช้เหตุผลทางจิตวิทยา เข้ามาตรวจสอบพิเคราะห์พยานว่าจะมี ความถูกต้องและแม่นยำได้เพียงใดหรือไม่นั้นด้วย เพราะเหตุว่าไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบพิเคราะห์ พยานด้วยเหตุผลธรรมดา และเหตุผลทางวิทยาการแล้วก็ตาม ก็อาจเกิดความผิดพลาดขึ้นได้เช่นกัน ถ้าหากว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้ทำการสอบสวนรวบรวมมานั้น มีความชำรุดบกพร่องที่ตัวพยาน เอง หมายความว่าอาจเป็นการสร้างหรือแต่งเติมพยานหลักฐานขึ้นมาได้ทั้งหมด และเมื่อพนักงาน สอบสวนนำมาซึ่งน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานนั้นก็เสียหายต่อรูปคดีได้ แต่การใช้เหตุผลทาง จิตวิทยาเข้ามาช่วยในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอีกด้วย ก็จะทำให้การตรวจสอบหรือ พินิจพิเคราะห์พยานหลักฐานต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนที่ได้มานั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และสามารถค้นหาความจริงของคดีได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จะมีมาตรการการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานที่ดีเพียงใด การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จะเกิดประสิทธิภาพมิได้เลย จากการวิจัยพบว่าหากพนักงานสอบสวนไม่มีคุณธรรม จรรยาบรรณเป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องมีคุณธรรม จรรยาบรรณ ในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ เพื่อเป็น หลักประกันว่าจะสามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

ทั้งนี้ การมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะเป็นการบังคับใช้ กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพใน กระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม เป็นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความเป็นธรรมอย่าง

เท่าเทียมกัน และทั่วถึง ตลอดจนทำให้เกิดมาตรการใหม่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการความร่วมมือที่ดี เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนหรือไต่สวน เพื่อให้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลด ความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุน การพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐต่อไป

ผลการวิเคราะห์การแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา จำนวน 6 ท่าน ได้แก่ 1) ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ, อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, อดีตเลขาธิการประธานศาลฎีกา 2) ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อดีตอัยการสูงสุด, อดีตประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, อดีต สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 3) ดร.ทวี ประจวบลาภ ประธานแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจในศาล ฎีกา, อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา, อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา 4) พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต อดีตคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, อดีตที่ปรึกษาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ด้าน กฎหมายและสอบสวน) 5) พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์ อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตอธิบดี กรมสอบสวนคดีพิเศษ, อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ด้านกฎหมายและสอบสวน) และ 6) ดร.จุฬชฎาณ์ สวัสดิยากร วิวัฒน์วานิช ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, อดีตผู้พิพากษาศาลอาญา

โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพปัญหาการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปัญหา สาเหตุ เจ็อนไขที่เกี่ยวข้องกับการ สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการแสวงหามาตรการการ สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาท การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า ประเด็นปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องที่มีผลกระทบต่อ บทบาทการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน กล่าวคือ เจ้าพนักงานผู้สอบสวนไม่มีความรู้ ยังไม่มี มาตรการแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาที่เป็นมาตรการแนวทางเดียวกัน ที่ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ หรือคู่มือในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นแบบต่างคนต่างคิด

ซึ่งแต่ละคนก็มีความรู้และทักษะไม่เท่ากัน อีกทั้งยังไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านแต่อย่างใด ทำให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไม่มีมาตรฐานและแนวทางที่ชัดเจน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณี

2. ประเด็นเรื่องการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใด

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า หลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานในปัจจุบันนี้ การทำงานของเจ้าพนักงานโดยเฉพาะตำรวจคิดว่าไม่มีหลักและแนวทางที่ ใช้อย่างเป็นทางการเพียงแต่ทราบว่าจะเริ่มดำเนินการสอบสวนได้เมื่อมีคำร้องทุกข์กล่าวโทษ โดยเฉพาะความผิดต่อส่วนตัวจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน และการ สอบสวนจะต้องกระทำโดยมิชักช้า จะทำการสอบสวนที่ใด เวลาใดก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร โดย ผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย พนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัว ผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และรู้ว่าพนักงานสอบสวนมี อำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอัน สามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ทำการค้น ออกหมายเรียกบุคคลหรือสิ่งของมาเป็นพยาน และ ยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน อีกทั้งการถามปากคำผู้เสียหาย พยาน จะต้องไม่มีการตักเตือน พุดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอาจจะให้ด้วยความเต็มใจ หรือการสอบสวน ผู้ต้องหาจะต้องมีการแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ในการถามปากคำผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่น สัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมานใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้ การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหาขึ้น และในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กจะต้อง จัดหาทนายความให้ หรือในคดีอื่น ๆ ที่ผู้ต้องหาร้องขอก็จะต้องจัดหาทนายความให้ การสอบสวนเด็ก จะต้องมิสทริซาซิฟเข้าร่วมทำการสอบสวน และการสอบสวนรวบรวมพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น กล่าวคือ เป็นการรู้หลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาเป็นการทั่ว ๆ ไปเท่านั้น และเป็นการปฏิบัติตามทักษะ ความเข้าใจของแต่ละคน ทำให้ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานขาดประสิทธิภาพในการให้ความเป็นธรรมต่อคู่กรณีได้เป็นอย่างดี ที่สุด โดยเฉพาะควรมีคู่มือในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้พนักงานสอบสวนได้ใช้เป็น หลักในการสอบสวนและจะได้เป็นมาตรการและแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติงานเดียวกัน โดยการ

สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ก็จะทำให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมอย่างแท้จริง

3. ประเด็นเรื่องความหมายองค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวน

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า มีความเข้าใจในหลักการทฤษฎีการสอบสวนเป็นอย่างดีว่ามีอยู่ สององค์ประกอบ คือ 1. หลักค้นหาความจริง และ 2. หลักเหตุผล กล่าวคือเป็นความสมบูรณ์ของการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยตั้งอยู่บนหลักการทำให้เกิดความเชื่อถือและเชื่อมั่นในการรวบรวมพยานหลักฐาน และกล่าวว่าการทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดี

4. ประเด็นเรื่องทฤษฎีการสอบสวน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า ทฤษฎีการสอบสวนซึ่งประกอบด้วย หลักค้นหาความจริง และหลักเหตุผล สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี ซึ่งการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในปัจจุบันยังไม่มีหลักแนวทาง มาตรการที่กำหนดไว้แต่อย่างใด ซึ่งหากปล่อยให้เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยไร้ซึ่งมาตรการ และไม่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันเสียแล้ว ความไม่เป็นธรรมและไม่เสมอภาคอาจเกิดขึ้นได้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอาจถูกระทบกระเทือนโดยไม่จำเป็น

5. ประเด็นหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวนด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า มีความเข้าใจในหลักค้นหาความจริงว่าด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างดี โดยเจ้าพนักงานสอบสวนจะต้องให้โอกาสคู่ความทั้งสองฝ่ายในการต่อสู้คดี โดยเฉพาะผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งก่อนที่เขาจะตกเป็นผู้ต้องหาได้จะต้องมีหลักฐานตามสมควรที่เขาน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดด้วย ไม่ใช่แต่เพียงมีผู้มากกล่าวหาเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรที่ถึงกับสามารถแจ้งข้อหาได้ด้วย สอดคล้องกับ บ.วิ.อ. มาตรา 134 และเมื่อดำเนินการสอบสวนก็จะต้องให้โอกาสแก่ผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ โดยต้องรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ต้องหาให้สิ้นกระแสความด้วย โดยให้ความเป็นธรรมกับเขาตั้งแต่ขั้นเจ้าพนักงานมีต้องรอให้ไปถึงขั้นพิจารณาคดีของศาล และการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

6. ประเด็นหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวนด้วยวิธีการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การตรวจสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดมีความสำคัญต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องมีมาตรฐานของการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้เป็นอย่างเดียวกันตามหลักวิชาการ ก็จะได้พยานหลักฐานที่สามารถค้นหาความจริง และให้ความเป็นธรรมกับผู้กระทำผิดได้เป็นอย่างดี และหากพยานให้การไม่ตรงต่อความเป็นจริง ก็จะสามารถตรวจสอบได้จากสถานที่เกิดเหตุว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ หรืออาจได้พยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้กระทำผิดได้เป็นอย่างดี หากเจ้าพนักงานมีความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และเก็บรักษาพยานหลักฐานให้มีมาตรฐานและให้ความสำคัญกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดตามหลักวิชา รวมทั้งจะต้องมีการถ่ายภาพ หรือวิดีโอ ในสถานที่เกิดเหตุไว้ก็จะเป็นการดีซึ่งอาจนำมาดูทบทวนได้ในภายหลังว่าพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มานั้นสอดคล้องกับพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุหรือไม่ และการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

7. ประเด็นหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวนด้วยวิธีการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นและความสำคัญต่อการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นอย่างมาก เพราะหากผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไรแล้ว ก็ยากที่พยานอื่นหักล้างได้ เช่น การตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ กรุปเลือด เป็นต้นโดยเฉพาะพยานบุคคลหากขัดแย้งกับหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากกว่า และหากบางคดีอาจมีพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ศาลก็อาจรับฟังลงโทษจำเลยได้ หรือให้ความเป็นธรรมกับจำเลยได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เช่นคดีมีประจักษ์พยานยืนยันว่า ผู้เสียหายถูกตีทำร้ายจนกระดูกสันหลังหัก แต่แพทย์ลงความเห็นว่าการกระดูกสันหลังหักนั้นน่าจะเกิดจากการล้มกระแทกพื้นของผู้เสียหายเองนั้น เพราะถ้าหากเกิดจากการถูกตีน่าจะมีรอยฟกช้ำเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อไม่ปรากฏร่องรอยดังกล่าว จึงฟังไม่ได้ว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจากการถูกจำเลยทำร้าย หรือในคดีผู้เสียหายเป็นประจักษ์พยานปากเดียวอ้างว่าถูกข่มขืนกระทำชำเรารวมประมาณ 19 ครั้ง แต่ได้ความจากแพทย์ผู้ตรวจร่างกายของผู้เสียหายหลังเกิดเหตุแล้วเพียงวันเดียว ปรากฏว่าไม่พบรอยฟกช้ำ รอยช้ำบวม หรือฉีกขาดที่อวัยวะเพศของผู้เสียหาย ทั้งไม่พบเชื้ออสุจิกายในอวัยวะเพศของผู้เสียหาย จึงมีความสงสัยเพราะถ้าเป็นจริง

ตั้งข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้น ย่อมเชื่อได้ว่าวัยวะเพศของผู้เสียหายนั้นจะต้องมีรอยฟกช้ำ รอบข้อมวม หรือมีบาดแผลฉีกขาดปรากฏให้แพทย์ตรวจได้ภายหลังเป็นเวลาหลายวัน จึงไม่น่าเชื่อตามที่ผู้เสียหาย กล่าวอ้างให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย หรือคดีมีพยานแวดล้อมกรณียืนยันว่าจำเลยอยู่กับผู้ตาย โดยแพทย์ได้ทำการผ่าศพตรวจพิสูจน์สันนิษฐานว่าผู้ตายตายมาแล้วอย่างน้อย 12 ชั่วโมง อย่างมากไม่เกิน 15 ชั่วโมง ฉะนั้นเวลาที่ผู้ตายถึงแก่ความตายนั้นจึงเป็นช่วงเวลาที่จำเลยอยู่กับผู้ตาย ไม่มีเหตุทำให้คิดได้ว่าจะมีผู้อื่นใดฆ่าผู้ตาย ฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้ฆ่าผู้ตาย เป็นต้น ทั้งนี้หลักฐานทาง วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันสามารถชี้ข้อเท็จจริงให้ยุติได้และให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีได้เป็นอย่างดีที่สุด ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า จะต้องมีความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานในการค้นหาความจริงด้วย นอกจากทางวิทยาศาสตร์แล้ว ซึ่งวิธีการตรวจ พิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

8. ประเด็นหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวนด้วยวิธีการนำชี้ที่ เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการ สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีตั้งแต่ในชั้นเจ้าพนักงาน เพราะเหตุว่าหากผู้กระทำความผิดที่รับสารภาพไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แต่เป็นการมารับสมอ้าง เจ้าพนักงานก็สามารถ ตรวจสอบได้จากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำให้การของเขา และจะตรวจสอบได้ด้วยว่าเขารับ สารภาพด้วยความสมัครใจหรือไม่ หากเขาไม่รับไม่ใช้ด้วยความสมัครใจ การนำชี้ที่เกิดเหตุก็จะไม่ สอดคล้องกับพยานหลักฐานที่ได้มา และคำให้การของเขา ทั้งนี้เจ้าพนักงานเองต้องทำการรวบรวม พยานหลักฐานในคดีไว้ก่อนเท่าที่จะทำได้ และให้ผู้ต้องหาชี้ประกอบคำรับสารภาพแสดงท่าทาง วิธี กระทำผิดประกอบ ซึ่งก็จะตรวจสอบได้ว่าสอดคล้องต้องกันหรือเชื่อมกับพยานหลักฐานที่มีอยู่และ ได้มาหรือไม่ และผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การนำชี้บางครั้งพยานเองก็ควรให้ไป นำชี้ประกอบคำให้การของเขาด้วยก็จะเป็นการดีมาก เพราะจะได้ตรวจสอบเบื้องต้นถึงความน่าจะเป็น และความน่าเชื่อถือของคำพยานนั้น ๆ ด้วย ซึ่งเมื่อถึงชั้นศาล ศาลก็จะดูจากบันทึกภาพถ่ายที่เจ้า พนักงานทำไว้ประกอบพยานหลักฐานอื่น ทำให้พยานหลักฐานในคดีมีน้ำหนักในการรับฟัง ทั้งนี้หากมี การบันทึกวิดีโอเป็นภาพเคลื่อนไหวไว้ด้วยอย่างต่อเนื่องก็จะดีมาก และสามารถนำมาใช้เป็นมาตรา มาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างดี

9. ประเด็นหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวนด้วยวิธีการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที เป็นแนวทางที่สำคัญเช่นกัน เพราะเหตุว่าการจัดให้ชี้ตัวผู้ต้องหาในทันทีในชั้นเจ้าพนักงานสามารถค้นหาความจริงได้เป็นอย่างดี เพราะการที่พยานไปชี้ตัวผู้ต้องหาในห้องพิจารณาคดีของศาลนั้น ไม่หนักแน่นเท่ากับการชี้ตัวในชั้นเจ้าพนักงานในเบื้องต้น ซึ่งการชี้ตัวในชั้นศาลนั้นสามารถรู้ได้ว่าใครเป็นจำเลยได้ไม่ยาก และเป็นการชี้ในทันทีก็จะได้พิสูจน์ได้ว่าพยานสามารถจำได้อย่างแน่นอน และหากครั้งแรกไม่ชี้แต่ต่อมาชี้ภายหลังก็อาจทำให้พยานหลักฐานมีความสงสัยได้ รวมทั้งในกรณีที่พนักงานสอบสวนสามารถจัดให้ชี้ตัวผู้ต้องหาได้ในทันที แต่กลับไปให้ชี้ภาพถ่ายแทน ถึงแม้พยานจะไปชี้จำเลยในชั้นพิจารณาของศาลก็ตาม พยานหลักฐานอาจเป็นข้อสงสัยได้ โดยในทางกลับกันหากพยานไม่ชี้ตัวยืนยันก็จะเป็นการให้ความเป็นธรรมกับผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เมื่อถึงชั้นพิจารณาของศาลศาลก็จะเชื่อถือคำพยานนั้น ๆ เป็นอย่างดี และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

10. ประเด็นหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวนด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น นั้นมีความจำเป็นที่เจ้าพนักงานต้องรวบรวมพยานหลักฐานไว้ก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น ซึ่งจะสามารถทำให้ศาลเชื่อและทำให้พยานหลักฐานอื่น ๆ มีน้ำหนักไปด้วย โดยเฉพาะการกระทำผิดเป็นองค์กรอาชญากรรม เช่น ยาเสพติด การค้าอาวุธ เป็นต้น มีการปกปิดการกระทำ พยานหลักฐานค่อนข้างหายากที่จะจับตัวการร้ายใหญ่ที่เป็นคนบงการได้ จะจับได้และมีพยานหลักฐานเฉพาะผู้รับจ้างขนสินค้าหรือรายย่อยเท่านั้น และหากเจ้าพนักงานทำเป็นขั้นตอนมีการรายงานผู้บังคับบัญชาทราบเป็นขั้นตอนต่อเนื่องไว้เป็นหลักฐาน ศาลจะเชื่อถือพยานหลักฐานดังกล่าวมาก เพราะศาลได้รู้ถึงการกระทำนั้นอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องตามลำดับจนถึงขั้นการกระทำผิด อีกทั้งยังเป็นการป้องกันก่อนความผิดเกิดขึ้น และเป็นการเตรียมพยานหลักฐานไว้ก่อนความผิดเกิดขึ้น กล่าวคือ อาจเป็นหลักฐานข้อมูล รู้ถึงมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิด เช่น โจทก์มีพยานซึ่งได้ติดตามเฝ้าดูพฤติการณ์ การเจรจาซื้อขายเฮโรอีนระหว่างจำเลยทั้งสองกับพวกและสายลับ จนมีการตกลงในเงื่อนไขต่าง ๆ สำเร็จโดยพยานได้บันทึกภาพและเสียงขณะมีการเจรจาไว้ด้วย จึงมีเหตุผลน่าเชื่อถือรับฟังได้ว่า จำเลยทั้ง

สองติดต่อเจรจาซื้อขายเฮโรอีนกับสายลับจริง โดยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

11. ประเด็นหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวนด้วยการนำเหตุผลธรรมดาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานนั้น นอกจากได้พยานหลักฐานจากการค้นหาความจริงให้ได้แล้วก็อาจยังไม่เพียงพอ ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้น มีความเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกับหลักเหตุผลหรือไม่ด้วย หากพยานให้การอย่างไรก็ตามก็ต้องดูด้วยว่าสอดคล้องกับหลักเหตุผลหรือไม่ หากเหตุผลใดขัดแย้งฝืนหลักธรรมชาติย่อมขัดแย้งต่อความเป็นจริง เช่น อ้างว่าผู้ต้องหาต่อสู้ขัดขวาง แต่จากร่องรอยบาดแผลที่คนร้ายถูกเจ้าพนักงานตำรวจยิงทำร้ายนั้น เป็นบาดแผลเข้าทางด้านหลังเท่านั้น ก็ไม่น่าเชื่อว่าเป็นการใช้อำนาจโดยชอบของเจ้าพนักงาน เป็นต้น และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างดี

12. ประเด็นหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวนด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า เหตุผลทางวิทยาการเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องนำมาใช้และคำนึงถึงอย่างมากในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ทั้งนี้หากได้พยานหลักฐานที่รวบรวมมาทั้งหมดนั้น สอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลกันสอดคล้องกับผลการตรวจพิสูจน์ด้วยแล้วพยานหลักฐานนั้นอย่างมีเหตุผลจะมีน้ำหนักในการรับฟังมาก หากพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมมานั้นไม่สอดคล้องกับเหตุผลทางวิทยาการพยานหลักฐานก็อาจเป็นข้อสงสัย ซึ่งพนักงานสอบสวนก็จะต้องนำหลักเหตุผลทางวิทยาการมาวิเคราะห์และวินิจฉัยว่าจะเชื่อไปในแนวทางใดและให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณี เช่น จากการตรวจกางเกงชั้นในของจำเลยที่เจ้าพนักงานตำรวจยึดมาจากจำเลยที่นุ่งอยู่ในวันจับกุม ส่งไปตรวจหารหัสพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) ได้ความว่ารหัสพันธุกรรมตรงกับคราบเลือดของผู้ตาย น่าเชื่อว่าคราบเลือดที่ติดอยู่กับกางเกงชั้นในของจำเลยเป็นของผู้ตาย พฤติการณ์ตามพยานหลักฐานทำให้ศาลเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง หรือผลการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือแฝงที่ปรากฏในที่เกิดเหตุเปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือของจำเลยแล้วมีลักษณะแตกต่างกัน จึงไม่พอฟังลงโทษจำเลย เป็นต้น ดังนั้นเหตุผลทางวิทยาการจะชี้ข้อเท็จจริงให้ยุติได้ แม้อาจมีพยานหลักฐานอื่นใดก็ตาม ก็ต้องดูว่าสอดคล้องเชื่อมกับเหตุผลทางวิทยาการหรือไม่ด้วย และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

13. ประเด็นหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวนด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า เหตุผลทางจิตวิทยาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเช่นกัน เพราะเหตุว่าเหตุผลทางจิตวิทยานั้นสามารถกลั่นกรองพยานหลักฐานให้เกิดความรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังมองจากภาวะจิตใจของพยานประกอบว่าพยานนั้น ๆ ถ้อยคำของพยานจะมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใด หรือประกอบทำให้พยานมีน้ำหนักในการรับฟังมากขึ้น และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างดี

14. ประเด็นหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวนด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานนั้น ก่อนถามปากคำเจ้าพนักงานผู้สอบสวนต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญเช่นกัน เพราะจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานและการมีความเห็นทางคดีของเจ้าพนักงานมีความชัดเจนได้มากขึ้น เพราะว่าเมื่อทราบความเกี่ยวพัน ความเกี่ยวข้องของพยานต่อคู่กรณีแล้ว จะทำให้ทราบว่าพยานที่ให้การนั้นจะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือได้เพียงใด และพยานนั้นน่าจะให้อภัยคำตามความเป็นจริงหรือไม่ มีการตีความมาก่อนหรือไม่ ซึ่งเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนมักจะไม่ค่อยเข้าใจ โดยจะตอบในคำให้การเป็นอย่างเดียวกันหมดว่า ไม่เคยรู้จัก หรือมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน ทุกคำให้การที่มีการสอบปากคำ โดยไม่ได้สอบถามตามความเป็นจริงว่าเขาเคยรู้จักกับคู่กรณีมาก่อนหรือไม่ หรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีมาก่อนหรือไม่ หรือเป็นพยานที่คู่กรณีพามาพบพนักงานสอบสวน และรู้จักกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นอย่างดีมาก่อน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นตัวช่วยและหักล้างคำพยานนั้นได้ว่าข้อเท็จจริงน่าจะไปในทิศทางใดซึ่งเป็นข้อที่พนักงานสอบสวนพึงระวัง และสามารถนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน มาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างดี

15. ประเด็นหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวนด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า เหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว มีความสำคัญมากต่อการค้นหาความจริงของพยานหลักฐานในคดี กล่าวคือหากเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนหรือผู้ให้ถ้อยคำได้มาให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนด้วยความรวดเร็วในคำพยานนั้นจะไม่สามารถตกแต่งเรื่องราวให้เป็นอย่างอื่นไปได้ เพราะคำพยานนั้นจะไม่มีเวลาตกแต่งข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นได้ทัน จะทำให้พยานหลักฐานมีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานที่ได้มาด้วยความล่าช้า เพราะอาจทำให้มองได้ว่าพยานหลักฐานนั้นมีการตกแต่ง แต่งเติมขึ้นมาได้ ขาดความน่าเชื่อถือ และเมื่อถึงชั้นพิจารณาของศาล ทำให้ศาลเชื่อและมีน้ำหนัก หากแม้ว่าพยานนั้นจะกลับคำให้การในชั้นสอบสวน ศาลก็จะรับฟังพยานที่เคยให้ไว้ในชั้นสอบสวนด้วยความรวดเร็วมีน้ำหนักมากกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาล รวมทั้งแม้บางกรณีพยานได้เคยให้การในชั้นสอบสวน แต่หากมาเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเพิ่มเติมในประเด็นที่ไม่เคยให้การไว้ในชั้นสอบสวน ประเด็นที่เบิกความเพิ่มเติมในชั้นศาลก็จะมีน้ำหนักน้อย แต่ในประเด็นที่สอดคล้องต้องกันทั้งในคำให้การชั้นเจ้าพนักงานและคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลก็จะมีน้ำหนักมาก และหากการบันทึกถ้อยคำด้วยวิธีโอก็่จะตรวจสอบคำให้การได้ แม้ในกรณีที่พยาน ผู้ต้องหา กล่าวอ้างว่าตนไม่เคยให้การไว้เช่นนั้น แต่พนักงานสอบสวนบันทึกขึ้นมาเอง ดังนี้ ก็จะทำให้บันทึกคำให้การมีน้ำหนักในการรับฟัง (ควรให้ทุกสถานีตำรวจมีห้องสอบสวนที่สามารถบันทึกวิดีโอการสอบสวนไว้ได้) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากที่เจ้าพนักงานผู้สอบสวนมักไม่ค่อยเข้าใจในเหตุผล และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

16. ประเด็นหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวนด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า เหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณีนั้น มีความสำคัญในการกลั่นกรองพยานหลักฐานประกอบคดี เช่น หากจำเลยหลบหนี เพราะมีพฤติการณ์หลบหนี น่าเชื่อว่าน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดจริง หรือไม่ยอมให้ถ้อยคำในทันทีทันใดที่สามารถให้ถ้อยคำได้ เช่น ขอให้การในชั้นพิจารณาของศาล ทั้งที่สามารถให้การต่อผู้คดีได้ในทันทีในชั้นสอบสวนได้แต่ไม่ยอมให้ถ้อยคำ หรือไม่ให้การปฏิเสธในทันทีทันใดและต้องมีเหตุผลแห่งการปฏิเสธนั้นด้วย หรือเพียงแค่ปฏิเสธโดยไม่มีเหตุผลแห่งการปฏิเสธเพียงพอ ก็จะมี

น้ำหนักน้อยในการรับฟัง ซึ่งอาจจะทำให้ข้อเท็จจริงของคดีเป็นข้อยุติ และพนักงานสอบสวนอาจจะสั่งไม่ฟ้องให้ความเป็นธรรมกับผู้ต้องหาตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ดังนั้น น้ำหนักของคำพยานอาจมีน้ำหนักน้อย และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

17. ประเด็นหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวนด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า อากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความนั้น เจ้าพนักงานผู้สอบสวนจะต้องสังเกตอากัปภิกขัยของผู้ให้ถ้อยคำและบันทึกไว้ในคำให้การด้วยว่า ขณะนั้นพยานมีพฤติกรรมและลักษณะอย่างไร เช่น ร้องไห้ตลอดเวลาในขณะที่ให้ถ้อยคำเพราะมีความรู้สึกสงสารผู้เสียหายที่ถูกกระทำ หรือมีท่าทางในขณะที่ให้การมีความรู้สึกเจ็บแค้นแทนผู้เสียหาย หรือท่าทางในขณะที่ให้การไม่เชื่อมั่น สายตาลอกแล็ก เป็นต้น เพื่อนำมาพิจารณาประกอบในการชั่งน้ำหนักว่าพยานหลักฐานฝ่ายใดมีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่ากันและควรจะเชื่อฝ่ายใดมากกว่า เพราะอาจเป็นไปได้ว่าพยานหลักฐานของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายอาจจะมีอยู่พอ ๆ กัน และเมื่อนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ มาพิจารณาก็จะเป็นการให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีอีกประการหนึ่ง และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากเหตุผลทางจิตวิทยาที่นำมาวิเคราะห์พยานแล้ว อาจต้องดูพฤติกรรมศาสตร์ประกอบอีกด้วย เช่น เป็นคนมุทะลุ โมโหร้าย มีความถนัดด้านใดด้านหนึ่ง หรือมีความชอบด้านใดด้านหนึ่งเป็นปกติธุระ เป็นต้น

18. ประเด็นข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น เจ้าพนักงานต้องมีความเข้าใจในหลักค้นหาความจริง และหลักเหตุผล ของทฤษฎีการสอบสวนให้เป็นอย่างดีเสียก่อน โดยใช้ความเพียรพยายามในการรวบรวมพยานหลักฐาน ได้เรียงข้อเท็จจริงและวิเคราะห์พยานหลักฐานตามมาตรการแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น ก็จะแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้เป็นอย่างดีระดับหนึ่ง ส่วนประการต่อมา เจ้าพนักงานจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นเรื่องสำคัญอีกเช่นกันที่ต้องมีควบคู่กัน ซึ่งจะต้องจัดให้มีคู่มือใน

การรวบรวมพยานหลักฐาน และจัดฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งจะต้องมีห้องสอบสวนที่สามารถบันทึกวีดีโอ (ระบบดิจิทัล) ในการสอบสวนถามปากคำไว้ได้ เพื่อนำเสนอเป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้ ทั้งนี้จะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นผลอย่างดีที่สุด

19. ประเด็นความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสรุปได้ว่า แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น เจ้าพนักงานจะต้องมีความรู้ ทักษะ ในการรวบรวมพยานหลักฐาน และมีมาตรฐานเป็นแนวทางเดียวกัน เพราะการรวบรวมพยานหลักฐานต้องใช้หลักทางวิชาการตามที่กล่าวมาแล้วเป็นอย่างเดียวกัน อีกทั้งต้องมีทักษะ ประสิทธิภาพ และมีจรรยาบรรณประกอบควบคู่กันไปด้วยเสมอ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานมีมาตรฐานแนวทางที่ถูกต้อง เป็นธรรม เป็นอย่างดีที่สุดต่อไป รวมทั้งเจ้าพนักงานต้องมีความเป็นอิสระไม่มีอคติ และไม่มีการแทรกแซง ครอบงำ แต่อย่างใดทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จะมีมาตรฐานการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ดีเพียงใด การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจะเกิดประสิทธิภาพมิได้เลย หากพนักงานสอบสวนไม่มีคุณธรรม จรรยาบรรณเป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องมีคุณธรรม จรรยาบรรณ ในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะสามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป

สรุป

รัฐต้องจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีการวิเคราะห์แสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความเป็นธรรม สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ทั้งนี้ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้นจะต้องมีความสอดคล้องและเป็นเหตุผลซึ่งกันและกันจึงจะมีน้ำหนักรับฟังได้ เพราะฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องระลึกเสมอว่าพยานหลักฐานที่ดีที่สุด คือพยานหลักฐานที่ได้มาจะต้องมีความสอดคล้องเป็นเหตุผลซึ่งกันและกันและได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จึงมีความ

จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน โดยนำทฤษฎีการสอบสวนมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดีที่สุด

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์โดยการนำหลักค้นหาความจริงและหลักเหตุผล มาเป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน อันจะทำให้เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริงได้อย่างแน่แท้ มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ดังนี้

1. หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding)

การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อระบบการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ เพราะเหตุว่าแม้ศาลเองเมื่อทำการพิจารณาพิพากษาคดีก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ได้มาจากกระบวนการในชั้นสอบสวนเป็นข้อพิจารณาประกอบด้วยเสมอ ด้วยเหตุนี้เองการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน จึงจะต้องทำการค้นหาความจริงของคดีให้มีความถูกต้องและชอบธรรมเป็นอย่างดีที่สุด เพราะหากว่าการดำเนินกระบวนการของเจ้าพนักงานได้กระทำโดยมิได้ปฏิบัติหรือละเลยต่อหลักค้นหาความจริงเสียแล้ว สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาอาจถูกกระทบกระเทือนมาก และผลสุดท้ายที่จะตามมาก็คือความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมได้แต่อย่างใด

โดยหลักค้นหาความจริงนั้น เป็นการค้นหาข้อเท็จจริงหรือหลักฐานของคดี เพื่อให้ได้ข้อยุติตามความเป็นจริง ทั้งนี้มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้ หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) สามารถแบ่งออกได้หลายกรณี ดังนี้

1.1 การฟังความทุกฝ่าย ถือว่าเป็นขั้นตอนอันสำคัญประการแรกที่จะทำการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด

1.2 การตรวจสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด เป็นการค้นหาความจริงที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อหาร่องรอยและพยานหลักฐานทางคดี ซึ่งบรรดาร่องรอยและพยานหลักฐานเหล่านี้ พนักงานสอบสวนอาจนำไปใช้ยืนยันเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ตัวผู้กระทำผิดได้ และจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดซึ่งได้พบร่องรอยพยานหลักฐานต่างๆ ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดี เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล ในการช่วยค้นหาความจริงของคดี

1.3 การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ก็นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการค้นหาความจริงของคดีเช่นเดียวกัน พนักงานสอบสวนจึงต้องให้ความสำคัญกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ให้มาก หากสิ่งของใด ๆ ที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นสามารถส่งไปทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่จะทำให้ช่วยค้นหาความจริงของคดีได้ โดยอาจถือ

ได้ว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นได้เข้ามาทำหน้าที่ชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติได้มากขึ้น เพราะเหตุว่าหลักทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถตรวจพิสูจน์ยืนยันได้อย่างแน่นอน

1.4 การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ นับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการช่วยค้นหาความจริงได้เช่นเดียวกัน เพราะทำให้พนักงานสอบสวนเองและศาลสามารถพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีความเป็นจริงของคดีสอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่น ๆ หรือไม่ เพียงใด หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและสมัครใจพาเจ้าพนักงานไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งถ้าหากเป็นความจริงตามที่เขาให้การรับสารภาพก็就会有ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานอื่นด้วย

1.5 การจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที เป็นการค้นหาความจริงอย่างหนึ่ง ซึ่งในกรณีที่พยานหรือผู้เสียหายได้ให้การยืนยันในชั้นสอบสวนและระบุข้อเท็จจริงว่าพยานเห็นผู้ต้องหา ก่อนหรือหลังจากการกระทำความผิดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อทำการพิสูจน์ยืนยันว่าพยานหรือผู้เสียหายนั้นสามารถจำผู้ต้องหาได้อย่างแน่นอนตามที่ได้ให้การกับพนักงานสอบสวนไว้ และก็จะเป็นการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีตั้งแต่ในชั้นสอบสวน

1.6 การใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น ก็จะเป็นการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีอีกวิธีการหนึ่ง โดยเสมือนกับเป็นการเตรียมการหาพยานหลักฐานไว้ก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น เพราะเหตุว่าการกระทำความผิดบางประเภท มีวิธีการอันเป็นพิเศษลับซับซ้อนมีเครือข่ายและความเชื่อมโยงอย่างเป็นกระบวนการ และกระทำในรูปแบบองค์กรอาชญากรรม ยากแก่การแสวงหาพยานหลักฐานเมื่อความผิดเกิดขึ้นแล้ว เพราะฉะนั้นการใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น จึงมีความจำเป็นต่อการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อนำมายืนยันความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้ ทั้งนี้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว

2. หลักเหตุผล (Principle of Rationality)

ความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยยึดถือเหตุผลและความเชื่อมโยงสอดคล้องต้องกันของพยานต่าง ๆ ว่าจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีมูลความจริง และสามารถรับฟังได้อย่างแน่นอน แม้พยานทุกปากจะยืนยันสอดคล้องต้องกันก็ตาม แต่ถ้าเป็นการขัดกันต่อเหตุผลอยู่ในตัว กรณีเช่นนี้ก็ย่อมไม่อาจรับฟังได้

เพราะฉะนั้น ในการวินิจฉัยคดีหรือการพิเคราะห์พยานหลักฐานในคดีของพนักงานสอบสวน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิเคราะห์พยานหลักฐานไปตามหลักความเป็นไปตามธรรมชาติของพยานหลักฐานว่ามีความสอดคล้อง เป็นเหตุเป็นผล ทั้งในเหตุผลตามธรรมชาติและในเหตุผลตามหลักวิชาการหรือไม่อย่างใดด้วย จึงจะนำมาพิเคราะห์ได้ว่าจะรับฟังได้หรือไม่ เพียงใด

มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้หลักเหตุผล (Principle of Rationality) นั้น แบ่งออกได้ 3 กรณี ดังต่อไปนี้

2.1 เหตุผลธรรมดา (Normal Rationality)

หมายความถึง เหตุผลธรรมดาทั่ว ๆ ไป ซึ่งวิญญูชนหรือบุคคลทั่วไปย่อมรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นหรือเหตุผลนั้น ๆ ได้ โดยไม่ต้องมีความรู้หรือความชำนาญเป็นพิเศษอย่างใดก็รู้หรือเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ได้ สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

2.1.1 ที่มาของสิ่งที่อ้างถึง

ได้แก่ ที่มาหรือความเป็นมาของการได้พยานหลักฐานต่าง ๆ มานั้น เหตุผลจะต้องเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ และสามารถแสดงถึงสิ่งนั้น ๆ ขึ้นมาได้อย่างสอดคล้องกับสิ่งที่กล่าวอ้างมา และเหตุผลนั้นสามารถสอดคล้องเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้

ที่มาของสิ่งที่อ้างถึงกรณี จึงมีอยู่ 2 ประการ คือ

2.1.1.1 การอ้างเห็นเหตุการณ์ ประสาทตาและแสงสว่างในที่ เกิดเหตุ จึงเป็นที่มาอันเป็นเหตุผลสำคัญของข้ออ้าง แสงสว่างในที่เกิดเหตุ ก็มีความสำคัญอย่างมาก เช่นกันต่อการมองเห็นตามข้ออ้างของบุคคล และอาจมีเหตุอื่นประกอบให้เชื่อว่าพยานจำคนร้ายได้จริง ก็ยังมีความมั่นคงมากขึ้นว่าเห็นและจำได้จริง

2.1.1.2 การอ้างได้ยินเหตุการณ์ ประสาทหูมีความสำคัญต่อการได้ยินเหตุการณ์ตามข้ออ้าง แต่ถ้าหากเป็นคนหูจกหรือหูหนวกมาก่อนแล้ว การได้ยินเสียงแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่เห็นหน้าผู้พูดก็ตาม และเป็นผู้ไม่เคยมีสาเหตุโรคเรื้อรังมาก่อนด้วยนั้น ดังนี้ น่าเชื่อได้ว่าจะจำเสียงกันได้โดยไม่ผิดพลาด

2.1.2 เพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น

ได้แก่ มูลเหตุที่บุคคลจะมารู้มาเห็นได้นั้นจะต้องมีเหตุผลของการมารู้เห็นนั้นด้วยว่ามารู้เห็นได้เพราะอะไร เพราะตามธรรมดาบุคคลที่จะมารู้เห็นจะต้องมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดจึงจะไปเห็นและรู้เหตุการณ์นั้นได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่บุคคลที่มารู้เห็นเหตุการณ์นั้นอ้างว่าได้มาพบเห็นโดยบังเอิญ ซึ่งไม่ได้มีกิจธุระแต่อย่างใด หรือไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะต้องมาบริเวณนั้น ทั้งสิ้นจึงได้มารู้เห็น ดังนี้ อาจถือได้ว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอของการที่จะได้มารู้เห็น

2.1.3 สิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียง

ได้แก่ สิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ใกล้ชิด หรือใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่อ้างถึง มีหลักอยู่ว่า เมื่อเห็นเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นแล้ว บริเวณใกล้เคียงจะต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่งอยู่ด้วยเสมอไปในบริเวณนั้นข้อพิจารณาอีกอย่างหนึ่งก็คือ บุคคลที่เห็นเหตุการณ์นั้นย่อมจะต้องเห็นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงอื่น ๆ ด้วยไม่มากก็น้อย สุดแต่ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ

2.2 เหตุผลทางวิทยาการ (Scientific Rationality)

หมายความว่าถึง เหตุผลในหลักวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์ ซึ่งบุคคลธรรมดาไม่สามารถให้ความเห็นได้ จะให้เหตุผลหรือความเห็นได้ก็เฉพาะผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความเห็นเท่านั้น เหตุผลทางวิทยาการนี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการวินิจฉัยคดี เพราะเป็นการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าสามารถให้ความจริงได้อย่างแน่นอน จึงเห็นได้ว่าปัจจุบันการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาทำหน้าที่ตุลาการชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติได้มากยิ่งขึ้น

2.3 เหตุผลทางจิตวิทยา (Psychological Rationality)

หมายความว่าถึง เหตุผลที่อาศัยความพินิจพิจารณาทางจิตวิทยา ซึ่งต้องมองถึงภาวะแห่งจิตใจของบุคคลเข้ามาช่วยในการกลั่นกรองมูลคดีและชี้แจงนำคำพยาน การพิจารณาคำพยานเพื่อค้นหาความจริงของมูลคดีให้เป็นที่ยุติ และสามารถที่จะให้ความเชื่อถือได้อย่างแน่นอนแล้ว นอกจากพนักงานสอบสวนจะอาศัยการพินิจพิจารณาด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการแล้ว เพื่อให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเกิดประสิทธิภาพเป็นอย่างดีที่สุด พนักงานสอบสวนยังจะต้องอาศัยเหตุผลอีกอย่างหนึ่งเป็นหลักในการฟังข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติ คือ เหตุผลทางจิตวิทยาด้วย เพราะเหตุว่าไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาพยานด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการว่ามีความสอดคล้องต้องกันแล้วก็ตาม แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจทำการตกแต่งข้อเท็จจริงขึ้นมา เพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตน ปรีกปรีาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะฉะนั้นเหตุผลทางจิตวิทยาจึงมีความสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบในการรับฟังพยานหลักฐานในข้อเท็จจริงนั้นๆ ประกอบด้วยเสมอ เพื่อจะทำให้การรับฟังและชี้แจงนำคำพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนมีความละเอียดรอบคอบ และให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี และประการสำคัญจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ต่อไป

ซึ่งสิ่งสำคัญที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนฟังจะต้องใช้ความพินิจพิจารณาพยานโดยนำเหตุผลทางจิตวิทยาเข้ามาช่วยในการสอบสวนกลั่นกรองคดีอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของมูลคดีเป็นยุติ มีความเชื่อถือได้อย่างแน่นอน ในกรณีดังต่อไปนี้

2.3.1 ต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน ก็เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพยานว่ามีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องชัดเจนของคำพยานนั้น ๆ เพียงใด เพราะเหตุว่าคำพยานนั้นถ้าเคยรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กันไม่ว่าในทางใดๆ หรือมีความเกี่ยวข้องกันกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน หรือมีมูลเหตุจูงใจที่จะได้รับผลตอบแทนอย่างใดจากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม คำพยานนั้นอาจถูกชักจูง จูงใจ เสี้ยมสอน หรือตอบแทนผลซึ่งเป็นบุญคุณซึ่งต้องตอบแทนต่อกันได้ แต่หากว่าบุคคลที่มาให้การเป็นพยานมีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและได้มาให้

การเป็นพยานให้กับคู่กรณีฝ่ายที่ตนมีความเกี่ยวข้อง โดยได้ให้การประกบปรากับฝ่ายที่อ้างตนมาเป็นพยานนั้นเสียหาย ดังนั้นจะมีน้ำหนักรับฟังได้มาก

2.3.2 ความเป็นพริฐในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี ก็เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง เพราะหลักทางจิตวิทยาแล้ว บุคคลใดที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งถ้าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ต้องตอบปฏิเสธหรือให้การต่อสู้ในทันที ซึ่งจะไม่ยอมอยู่นิ่งเฉยหรือปล่อยให้ผ่านไปเป็นเวลานาน ทั้ง ๆ ที่ตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้น และหากไม่มีเหตุผลอันสมควรเพียงพอแล้ว ก็อาจทำให้เป็นข้อต่อสู้ที่ไม่มีน้ำหนักน่ารับฟัง เพราะมีเวลาแต่งเติมข้อเท็จจริงเรื่องราวให้เป็นอย่างอื่นได้

2.3.3 การบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งถือว่ามีน้ำหนักในการรับฟัง โดยการสอบสวนบันทึกคำให้การด้วยความรวดเร็วของพนักงานสอบสวนจะได้ข้อเท็จจริงที่เป็นความจริงได้มากที่สุด เพราะผู้ให้ถ้อยคำยังไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองปรุงแต่งเรื่องให้ผิดไปจากความเป็นจริงได้ และพยานเองก็ยังไม่ได้รับการเสียมสอนจากผู้อื่น เพื่อให้การบิดเบือนจากความเป็นจริงไปได้เช่นกัน และหากเป็นผู้ต้องหาเองก็ยังไม่มีโอกาสคิดหาคำแก้ตัวได้ทันหรือคิดแล้วแต่ไม่รัดกุมพอ เนื่องจากมีเวลาแต่งเรื่องราวไม่มากนัก ทำให้มีพริฐจับผิดได้ง่าย ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้ทำการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว นั้น ย่อมมีน้ำหนักน่าเชื่อถือในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี ศาลจะรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนที่ให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเสียอีก ซึ่งก็จะสามารถที่จะให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี สัมกับปรัชญาคำกล่าวที่ว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าเท่ากับว่าเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม

2.3.4 อากัปกริยาของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในกรณีของเหตุผลทางจิตวิทยาที่จะต้องนำมาเป็นเหตุผลวิเคราะห์คำพยานด้วยอีกเช่นกัน ที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนหรือแม้กระทั่งศาลก็ตาม ก็จะต้องสังเกตอากัปกริยาอาการของผู้ให้ถ้อยคำในขณะที่ให้การหรือเบิกความ ว่าผู้ให้ถ้อยคำนั้นมีกริยาอาการเป็นอย่างไรได้ด้วย เพราะฉะนั้นการสังเกตอากัปกริยาของคำพยานในขณะที่ทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเช่นเดียวกันด้วย

ทั้งนี้ หากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักค้นหาความจริง และหลักเหตุผล ในทฤษฎีการสอบสวนที่กล่าวมาเช่นนั้นได้แล้ว ก็จะเป็นมาตรการและเป็นมาตรฐานอย่างเดียวกันให้ปฏิบัติ ทั้งนี้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติก็จะต้องเป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนทักษะความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ โดยจะทำให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความ

เป็นธรรม และเป็นการที่รัฐได้จัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวน จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติอีกด้วย ก็จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างแน่แท้

การมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม เป็นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และทั่วถึง ตลอดจนทำให้เกิดมาตรการใหม่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการความร่วมมือที่ดี เป็นแนวทางเดียวกันต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนหรือไต่สวน เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การสอบสวนหรือไต่สวนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นการใช้อำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้ประเทศชาติและสังคมดำรงอยู่ด้วยความผาสุกปลอดภัย และประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐด้วยความชอบธรรม โดยรัฐจะต้องจัดระบบดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวมด้วย เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลองค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” ขณะเดียวกันรัฐก็ต้องสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจเกิดปัญหา และความไม่เป็นธรรมอาจเกิดขึ้นในสังคมได้ หากกระบวนการยุติธรรมนั้นไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดมาตรการที่จะอำนวยความสะดวกอย่างชัดเจน ย่อมจะไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และสร้างความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง ปัญหาสาเหตุเงื่อนไขสำคัญ คือรัฐต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้สอดคล้องกับ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 ที่บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ ...”

ทั้งนี้ การใช้มาตรการในการสอบสวนหรือไต่สวน ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมาย ที่จะต้องพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติไว้ว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ เจ้าพนักงานจึงจะต้องกระทำการอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งก็จะเป็นหลักประกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และให้ความเป็น

ธรรมกับคู่กรณีได้เป็นอย่างดีประการหนึ่ง ปกติการสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา บทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการสอบสวนหรือไต่สวน โดยได้กำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” แต่แท้จริงแล้วสภาพปัญหาของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ เจ้าพนักงานที่ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้นั้น ไม่มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพียงแต่เป็นการรู้หลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหลักเกณฑ์การสอบสวนรวบรวมพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ เป็นการทั่ว ๆ ไปเท่านั้น และเป็นการปฏิบัติตามความรู้และทักษะของแต่ละคนที่มีอยู่ ซึ่งไม่มีมาตรฐานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อการปฏิบัติหน้าที่ ยังผลให้เกิดความไม่เสมอภาคและเป็นธรรมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยอาจเป็นเหตุให้เกิดเสียความเป็นธรรมได้ ซึ่งหากการสอบสวนหรือไต่สวนกระทำโดยมีมาตรฐานและแนวทางที่ชัดเจน ก็จะตรงตามเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” ก็จะทำให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมแก่คู่กรณีได้เป็นอย่างดีที่สุด ประกอบกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่รัฐจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้จะต้องแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น ว่าควรจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงานเป็นกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญมาก และอาจสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับสังคมได้ หากกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวขาดประสิทธิภาพ ขาดมาตรการที่จะให้ความยุติธรรมที่ชัดเจน ย่อมจะไม่สามารถสร้างความเสมอภาคและเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างแท้จริง

การวิจัยจึงได้มีการวิเคราะห์แสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันจะทำให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดความเป็นธรรม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้รัฐจะต้องจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกด้าน ให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ อย่างไรก็ตาม มาตรการ

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากมีประสิทธิภาพสามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริงแล้ว ความเหลื่อมล้ำในสังคมย่อมไม่เกิดขึ้น มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเกิดความสงบเรียบร้อยความสงบสุขในสังคมประเทศชาติต่อไป

จากการศึกษาวิจัย ได้ข้อค้นพบว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะต้องใช้หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) และหลักเหตุผล (Principle of Rationality) นำมาเป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเป็นมาตรการใหม่เพื่อที่จะทำให้บุคคลได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้ความเสมอภาคและเป็นธรรมต่อคู่กรณีเป็นอย่างดีที่สุด และควรมีคู่มือในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวน ได้ใช้เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติงาน

1. หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) ทั้งนี้ มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้หลักค้นหาความจริง แบ่งได้หลายประการ ดังนี้

1.1 การฟังความทุกฝ่าย

ถือว่าเป็นขั้นตอนอันสำคัญประการแรกที่จะทำการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด ซึ่งในเบื้องต้นเจ้าพนักงานนั้นเองก็สามารถที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อดำเนินการค้นหาความจริง ให้มีหลักฐานตามสมควรน่าเชื่อว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาที่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิดด้วย เจ้าพนักงานจึงจะสามารถดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลนั้นในฐานะผู้ต้องหาได้ต่อไป แต่ถ้ายังไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้กระทำความผิดนั้น ผู้ที่มาแจ้งความก็จะมีฐานะเป็นเพียงผู้ร้องขอให้ช่วยเหลือเท่านั้น ยังไม่มีฐานะเป็นผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหา ที่จะร้องทุกข์กล่าวโทษได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อใช้ยื่นผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย รวมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษของผู้ต้องหา ด้วยเพราะฉะนั้น การค้นหาความจริงของคดีโดยการฟังความทุกฝ่ายจึงมีความจำเป็นที่จะนำมาเป็นข้อพิจารณาเบื้องต้น

1.2 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด

เป็นการค้นหาความจริงที่สำคัญ เพื่อหาร่องรอยและพยานหลักฐานทางคดี โดยอาจได้วัตถุพยาน และสิ่งของบางอย่างที่สามารถใช้สำหรับพิสูจน์ข้อเท็จจริงในทางคดีได้ ซึ่งอาจต้องให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตามกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการ และสามารถนำมาพิจารณาประกอบหรือเปรียบเทียบกับถ้อยคำของพยานบุคคล ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้กล่าวหา พยาน หรือผู้ต้องหาก็ตาม ว่ามีความสอดคล้องถูกต้องตรงกันหรือมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใดหรือไม่ เพราะฉะนั้นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อการค้นหาความจริงของคดี

1.3 การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์

การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ก็นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ต่อการค้นหาความจริง โดยอาจถือได้ว่าพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นได้เข้ามาทำหน้าที่ชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติได้มากขึ้น เพราะเหตุว่าหลักทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถตรวจพิสูจน์ยืนยันได้อย่างแน่นอน และจากผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น จะเห็นได้ว่าหากผลการตรวจพิสูจน์ยืนยันอย่างไรแล้วก็ยากที่ฝ่ายใดจะหักล้างได้โดยง่าย เพราะเป็นพยานที่ไม่อาจจะมากลับคำได้เหมือนอย่างพยานบุคคล ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด ฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องคำนึงถึงพยานหลักฐานที่ค้นหาได้จากการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะนำมาค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด

1.4 การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ นับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการช่วยค้นหาความจริง เพราะทำให้พนักงานสอบสวนและศาลสามารถพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีความเป็นจริงของคดีสอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่น ๆ หรือไม่ เพียงใด และผู้ต้องหาได้รับสารภาพด้วยความสมัครใจ ถึงแม้ต่อมาจะกลับคำเป็นปฏิเสธรในชั้นศาลก็ตาม เชื่อว่าผู้ต้องหาได้รับสารภาพด้วยความสมัครใจ ดังนั้นการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จึงมีความสำคัญต่อการค้นหาความจริงในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดีที่สุดอีกประการหนึ่ง

1.5 การจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที

เป็นการค้นหาความจริงในทันทีว่าเป็นบุคคลผู้กระทำความผิดในคดีนี้จริงหรือไม่ ก็จะทำให้ช่วยขจัดอุปสรรคปัญหาของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ว่า “จับแพะมาดำเนินคดี” ได้เป็นอย่างดีที่สุด โดยจะเป็นการสอบสวนเพื่อตรวจสอบยืนยันตามคำให้การของพยานหรือผู้เสียหายว่าได้เห็นและยืนยัน ว่าสามารถจำคนร้ายว่าเป็นจำเลยได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ซึ่งหากต่อมาในชั้นพิจารณาของศาล ผู้เสียหายหรือพยานเอง อาจกลับคำให้การในชั้นสอบสวนไม่ยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และกล่าวอ้างว่าบันทึกคำให้การพนักงานสอบสวนบันทึกขึ้นมาเองพยานลงชื่อโดยไม่ได้อ่านข้อความก่อนนั้น แต่ปรากฏว่านอกจากพยานจะลงชื่อไว้ในคำให้การแล้ว พยานยังได้ลงชื่อในบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหายืนยันว่าจำเลยเป็นผู้ยิงผู้ตายด้วย ศาลเชื่อว่าพยานได้เห็นจำเลยยิงผู้ตายดังที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวนเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นศาล¹

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3607/2538

1.6 การใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำคามผิดเกิดขึ้น

ก็จะเป็นการค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีอีกวิธีการหนึ่ง โดยเสมือนกับการเตรียมการหาพยานหลักฐานไว้ก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดมักจะหาวิธีการหลบเลี่ยงร่องรอยการกระทำความผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างแยบยล โดยมีเครือข่ายเป็นองค์กรอาชญากรรม ยากต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อจะนำมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ก่อให้เกิดปัญหาในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงาน เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว ก็อาจทำให้ไม่สามารถค้นหาความจริงของคดีได้เป็นอย่างดีที่สุด

2. หลักเหตุผล (Principle of Rationality)

เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนได้ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นประโยชน์ต่อคดี โดยสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นพยานหลักฐานที่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหากล่าวอ้างเข้ามาในคดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานสืบค้นเข้ามาในคดี หรือเป็นพยานหลักฐานที่บุคคลภายนอกส่งเข้ามาในคดีก็ตาม

พนักงานสอบสวนก็ต้องคำนึงถึงความเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานที่ได้มาดังกล่าวนี้ด้วย โดยต้องนำพยานหลักฐานต่างๆ มาพิเคราะห์ถึงผลว่าพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วนั้น มีความสอดคล้องเชื่อมโยงและสมเหตุและผลต่อกันมากน้อยเพียงใด ดังนั้นความเป็นเหตุและผลของกันต่อการได้พยานหลักฐานต่างๆมา

เพราะฉะนั้น หลักสำคัญที่จะต้องนำมาพิเคราะห์พยานหลักฐานในคดีที่ได้มานั้น จึงต้องนำหลักเหตุผล (Principle of Rationality) มาเป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

เช่น กรณีศึกษา นางสาวโซ นักข่าวสาวชาวฮ่องกงที่ให้การยืนยันว่าตนถูกรุมข่มขืนกระทำชำเรา มา แต่จากภาพที่ปรากฏจากกล้องวิดีโอวงจรปิดของโรงแรมนั้นขัดต่อหลักเหตุผลจึงเห็นได้ว่า ถ้าหากนางสาวโซฯ นั้นได้ถูกรุมข่มขืนมาจริงตามที่ตนเองกล่าวอ้างแล้ว นางสาวโซฯ จะต้องมีความเหมือนคนที่ถูกทำร้ายมาอย่างบอบช้ำ แต่ภาพที่ปรากฏจากวิดีโอวงจรปิดของโรงแรมนั้นปรากฏว่านางสาวโซฯ นั่งรถสามล้อเครื่องมาลำพังคนเดียว ไม่มีลักษณะของการถูกข่มขู่หรือโดนบังคับแต่อย่างใด และก้าวลงจากรถพร้อมกับจ่ายค่าโดยสารบริเวณหน้าล็อบบี้ของโรงแรมเหมือนคนปกติธรรมดา ไม่มีอาการของคนเพิ่งถูกรุมโทรมตามที่ให้การไว้ จึงเห็นได้ว่าขัดต่อหลักเหตุผลและไม่น่าเชื่อถือแต่อย่างใด

เพราะฉะนั้น ในการวินิจฉัยคดี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิเคราะห์พยานหลักฐานไปตามหลักเหตุผล ว่ามีความสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันหรือไม่ จึงจะนำมาพิเคราะห์ได้ว่าจะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด

มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้หลักเหตุผล (Principle of Rationality) นั้นแบ่งออกได้ 3 กรณี ดังต่อไปนี้

2.1 เหตุผลธรรมดา (Normal Rationality) ซึ่งวิญญูชนหรือบุคคลทั่วไป ย่อมรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นหรือเหตุผลนั้น ๆ ได้ โดยไม่ต้องมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญอย่างใดก็รู้หรือเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ได้ สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

2.1.1 ที่มาของสิ่งที่อ้างถึง

ได้แก่ ที่มาหรือความเป็นมาของการได้พยานหลักฐานต่าง ๆ มานั้น รวมทั้งมูลที่ก่อให้เกิดที่มาของสิ่งที่อ้างนั้น เหตุผลจะต้องเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ และสามารถแสดงถึงสิ่งนั้น ๆ ขึ้นมาได้สอดคล้องกับสิ่งที่กล่าวอ้างมา

เพราะฉะนั้น การกล่าวอ้างถึงสิ่งใด ๆ ของพยานบุคคลจะต้องเป็นสิ่ง ที่ตนนั้นเป็นผู้เห็นหรือได้ยินมาด้วยตนเอง จึงจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ถ้าพยานรู้เห็นมาจริงแล้ว จะต้องแสดงเหตุผลได้อย่างถูกต้อง

ที่มาของสิ่งที่อ้างถึงกรณีพยานบุคคลจึงมีอยู่ได้ 2 ประการ คือ

2.1.1.1 การอ้างเห็นเหตุการณ์

ประสาทตาและแสงสว่างในที่เกิดเหตุ จึงเป็นที่มาอันเป็น เหตุผลสำคัญของข้ออ้าง เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการตรวจสอบประสาทตาว่าบุคคลนั้นสามารถมองเห็น ได้จริงตามที่กล่าวอ้างมาหรือไม่ และประสาทตาทิการหรือมองเห็นได้เพียงใด นอกจากนี้ แสงสว่างใน ที่เกิดเหตุ ก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นกันต่อการมองเห็นตามข้ออ้างของบุคคล

2.1.1.2 การอ้างได้ยินเหตุการณ์

ประสาทหูมีความสำคัญต่อการได้ยินเหตุการณ์ตามข้ออ้าง เพราะฉะนั้นจึงต้องทำการตรวจสอบประสาทหูว่าบุคคลนั้นสามารถได้ยินได้จริงตามที่กล่าวอ้างมา หรือไม่ และประสาทหูมีความพิการทางประสาทหูหรือไม่อย่างไร ถ้าหากเป็นคนรู้จักหรือคุ้นเคยกันมา ก่อนแล้ว การได้ยินเสียงแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่เห็นหน้าผู้พูดก็ตาม และเป็นผู้ไม่เคยมีสาเหตุโรคเรื้อรังมาก่อนด้วยนั้น ดังนี้ น่าเชื่อได้ว่าจะจำเสียงกันได้โดยไม่ผิดพลาด

2.1.2 เพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น

ได้แก่ มูลเหตุที่บุคคลจะมารู้มาเห็นได้นั้นจะต้องมีเหตุผลของการมารู้ เห็นนั้นด้วยว่ามารู้เห็นได้เพราะอะไร แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่บุคคลที่มารู้เห็นเหตุการณ์นั้นอ้างว่าได้มา พบเห็นโดยบังเอิญ ซึ่งไม่ได้มีกิจธุระแต่อย่างใด ดังนี้ อาจถือได้ว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอของการที่จะ ได้มารู้เห็น จึงเห็นได้ว่าบุคคลนั้นอาจไม่ได้ไปรู้เห็นมาจริง แต่เป็นการแต่งเติมข้อเท็จจริงขึ้นมาก็เป็นได้ และประการสำคัญ บุคคลที่ไม่ได้มารู้เห็นจริง ถ้าถูกถามถึงเพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น บุคคลนั้นอาจจะ ตอบเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงมารู้เห็นให้สมข้ออ้างนั้นไม่ได้

2.1.3 สิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียง

ได้แก่ สิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ใกล้ชิด หรือใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่อ้างถึง มีหลักอยู่ว่า เมื่อเห็นเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นแล้ว บริเวณใกล้เคียงจะต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่งอยู่ด้วยเสมอไปในบริเวณนั้น ๆ

ข้อพิจารณาอีกอย่างหนึ่งก็คือ บุคคลที่เห็นเหตุการณ์นั้นย่อมจะต้องเห็นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงอื่น ๆ ด้วยไม่มากก็น้อย สุดแต่ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ แต่ถ้าบุคคลใดเห็นเหตุการณ์อย่างใดแล้วแต่ไม่เห็นสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงอย่างใดเลย หรือตอบถึงสิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียงได้ไม่ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ดังนี้ ย่อมถือว่าขัดต่อหลักเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ

2.2 เหตุผลทางวิทยาการ (Scientific Rationality)

เหตุผลในหลักวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์ ซึ่งบุคคลธรรมดาไม่สามารถให้ความเห็นได้ จะให้เหตุผลหรือความเห็นได้ก็เฉพาะผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นผู้ให้ความเห็นเท่านั้น เพราะเป็นการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าสามารถให้ความจริงได้อย่างแน่นอน จึงเห็นได้ว่าปัจจุบันการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาทำหน้าที่ตุลาการชี้ข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติได้มากยิ่งขึ้น

การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในเหตุผลทางวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์นี้ มีสิ่งที่จะต้องพิสูจน์อยู่มากมายในหลายกรณีด้วยกัน จนอาจกล่าวได้ว่าบรรดาคดีอาญาแทบทุกเรื่องย่อมจะมีสิ่งที่สามารถทำการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ และถึงแม้ว่าคดีจะไม่มีประจักษ์พยานก็ตามโดยอาจมีเพียงพยานเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ศาลก็รับฟังลงโทษจำเลยได้

ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าบางครั้งประจักษ์พยานเองก็ไม่อาจเชื่อถือได้แน่นอนนัก เพราะอาจเป็นการให้การเพื่อช่วยเหลือหรือปรักปรำผู้ถูกกล่าวหาได้ เพราะฉะนั้นเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนจึงจำเป็นต้องนำเอาเหตุผลทางวิทยาการมาช่วยในการกลั่นกรองมูลคดี อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของคดีได้มากที่สุด

2.3 เหตุผลทางจิตวิทยา (Psychological Rationality)

เหตุผลที่อาศัยความพินิจพิเคราะห์ทางจิตวิทยา ซึ่งต้องมองถึงภาวะแห่งจิตใจของบุคคลเข้ามาช่วยในการกลั่นกรองมูลคดี และชี้แจงน้ำหนักคำพยาน

การพิเคราะห์คำพยานเพื่อค้นหาความจริงของมูลคดีให้เป็นที่ยุติ และสามารถที่จะให้ความเชื่อถือได้อย่างแน่นอนแล้ว นอกจากพนักงานสอบสวนจะอาศัยการพินิจพิเคราะห์ด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการแล้ว พนักงานสอบสวนยังจะต้องอาศัยเหตุผลอีกอย่างหนึ่งเป็นหลักในการฟังข้อเท็จจริงให้เป็นอันยุติ คือเหตุผลทางจิตวิทยาด้วย เพราะเหตุว่าไม่ว่าจะเป็นการพิเคราะห์พยานด้วยเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการว่ามีความสอดคล้องต้องกันแล้วก็ตาม แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจทำการตกแต่งข้อเท็จจริง

ขึ้นมา เพราะฉะนั้นเหตุผลทางจิตวิทยาจึงมีความสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบในการรับฟังพยานหลักฐานในข้อเท็จจริงนั้น ๆ ประกอบด้วยเสมอ เพื่อจะทำให้มีความละเอียดรอบคอบ และให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี และประการสำคัญจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ต่อไป

ซึ่งสิ่งสำคัญที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนฟังจะต้องใช้ความพินิจพิจารณาพยานโดยนำเหตุผลทางจิตวิทยา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของมูลคดีเป็นยุติมีความเชื่อถือได้อย่างแน่นอนในกรณีดังต่อไปนี้

2.3.1 ต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน

ก็เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพยานว่ามีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องชัดเจนของคำพยานนั้น ๆ เพียงใด เพราะเหตุว่าคำพยานนั้นถ้าเคยรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กันไม่ว่าในทางใด ๆ หรือมีความเกี่ยวข้องกันกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน หรือมีมูลเหตุจูงใจที่จะได้รับผลตอบแทนอย่างใดจากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม คำพยานนั้นอาจถูกชักจูงใจ เสี้ยมสอน หรือตอบแทนผลซึ่งเป็นบุญคุณซึ่งต้องตอบแทนต่อกันได้ แต่หากว่าบุคคลที่มาให้การเป็นพยานมีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และได้มาให้การเป็นพยานให้กับคู่กรณีฝ่ายที่ตนมีความเกี่ยวข้อง โดยได้ให้การปรักปรำกับฝ่ายที่อ้างตนมาเป็นพยานนั้นเสียหาย ดังนี้จะมีน้ำหนักรับฟังได้มาก และขณะเดียวกัน แต่ถ้าคำพยานนั้นเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อนก็ตาม คำพยานนั้นอาจมีความเชื่อถือได้น้อยลงเช่นกัน เพราะคำพยานนั้นอาจจะทำการปรักปรำผู้ที่ตนเคยมีสาเหตุโกรธเคืองมาก่อนก็ได้ แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าเป็นคำพยานซึ่งไม่เคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน หรือไม่มีความเกี่ยวข้องในทางคดีแต่อย่างหนึ่งอย่างใด (พยานคนกลาง) ก็จะได้รับฟังเชื่อถือได้อย่างมั่นคงเช่นกัน และถึงแม้ว่าพยานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นประจักษ์พยานจะเบิกความแตกต่างจากคำพยานคนกลาง ศาลเชื่อคำเบิกความของพยานคนกลางมีน้ำหนักมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคำพยานนั้นจะมีความสัมพันธ์หรือมีความเกี่ยวข้องกันกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตาม ก็มีใช้ว่าคำพยานนั้นจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟังเสมอไป ซึ่งแท้จริงแล้วก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลในคำพยานนั้นว่าจะมีเหตุผลให้รับฟังได้หรือไม่เพียงใดด้วย

2.3.2 ความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี

ก็เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง เพราะหลักทางจิตวิทยาแล้ว บุคคลใดที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งถ้าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ต้องตอบปฏิเสธหรือให้การต่อสู้ในทันที ซึ่งจะไม่ยอมอยู่นิ่งเฉยหรือปล่อยเวลาให้ผ่านไปเป็นเวลานาน ทั้ง ๆ ที่ตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้น และหากไม่มีเหตุผลอันสมควรเพียงพอแล้ว ก็อาจทำให้เป็นข้อต่อสู้ที่ไม่มีน้ำหนักน่ารับฟัง เพราะมีเวลาแต่เติมข้อเท็จจริงเรื่องราวให้เป็นอย่างอื่นได้

เหตุผลอีกประการคือ การที่ตนปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา นั้น บุคคลนั้นก็จะไม่ปรากฏมีพฤติการณ์หลบหนีไปแต่อย่างใด จะต้องอยู่และหาโอกาสที่จะต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความจริงในทันทีเช่นกัน โดยจะไม่ปล่อยให้ตนเองถูกกล่าวหาแต่ฝ่ายเดียว ทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งจะเป็นการขัดต่อเหตุผลทางจิตวิทยาของบุคคลนั้น และหากมีพฤติกรรมเกี่ยวกับความเคืองแค้นของจำเลยที่มีต่อผู้ตายหรือผู้เสียหายมาก่อนเกิดเหตุ แม้จะไม่มีประจักษ์พยานพบเห็นจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่ถ้ามีพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีอื่น ๆ ประกอบก็รับฟังโทษจำเลยได้เช่นกัน²

เพราะฉะนั้น ข้อพิรุธของคู่กรณีจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่อาจสนับสนุนพยานหลักฐานของโจทก์ให้นำเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง หรืออาจเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนของฝ่ายจำเลยให้นำเชื่อว่า จำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ได้เช่นกัน

2.3.3 การบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว

เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาอีกอย่างหนึ่ง โดยการสอบสวนบันทึกคำให้การด้วยความรวดเร็วของพนักงานสอบสวนจะได้ข้อเท็จจริงที่เป็นความจริงได้มากที่สุด เพราะผู้ให้ถ้อยคำยังไม่มีเวลาคิดไตร่ตรองปรุงแต่งเรื่องให้ผิดไปจากความเป็นจริงได้ และพยานเองก็ยังไม่ได้รับการเสี้ยมสอนจากผู้อื่นเพื่อให้การบิดเบือนจากความเป็นจริงไปได้เช่นกัน และหากเป็นผู้ต้องหาเองก็ยังไม่มีโอกาสคิดหาคำแก้ตัวได้ทันหรือคิดแล้วแต่ไม่รัดกุมพอ เนื่องจากมีเวลาแต่งเรื่องราวไม่มากนัก ทำให้มีพิรุธจับผิดได้ง่าย³ ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้ทำการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว นั้น ย่อมมีน้ำหนักน่าเชื่อถือในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี เพราะพยานหลักฐานที่ได้มานั้นเป็นพยานหลักฐานที่มีความบริสุทธิ์ เชื่อได้ว่าให้การไปตามความสัตย์จริงตามที่ตนได้รู้เห็นมา โดยยังไม่มีมูลเหตุจูงใจที่จะคิดให้การเป็นอย่างอื่นไปได้ ซึ่งถ้าหากมีการกลับคำผิดไปจากที่ได้ให้การยืนยันไว้ในชั้นสอบสวนในภายหลังโดยไม่มีเหตุผลอื่น ศาลจะรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนที่ให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเสียอีก สมกับปรัชญาคำกล่าวที่ว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าเท่ากับว่าเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 901/2526

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 901/2516

2.3.4 อากัปกิริยาของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ

เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในกรณีของเหตุผลทางจิตวิทยาที่จะต้องนำมาเป็นเหตุผลวิเคราะห์คำพยานด้วยอีกเช่นกัน ที่เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนหรือแม้กระทั่งศาลก็ตาม ก็จะต้องสังเกตอากัปกิริยาอาการของผู้ให้ถ้อยคำในขณะที่ให้การหรือเบิกความ ว่าผู้ให้ถ้อยคำนั้นมีกิริยาอาการเป็นอย่างไรบ้าง ในขณะนั้นซึ่งการพิจารณาคดีในชั้น ศาลนั้น การนั่งพิจารณาคดีของศาล ต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมีที่นั่งพิจารณาคดีใดจะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่น ๆ อันมีอาจก้าวล่วงได้ เพื่อจะได้เกิดความรอบคอบในการพิจารณาคดี อันจะทำให้คดีได้รับการพิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ และมีความเป็นธรรมเกิดขึ้นได้อย่างที่สุด เพราะฉะนั้นการสังเกตอากัปกิริยาของคำพยานในการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเช่นเดียวกันด้วย เพื่อให้คำพยานได้ถูกกลั่นกรองหลาย ๆ ทาง จนมั่นใจว่าจะได้มาซึ่งความจริง และสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานได้ในที่สุด อาทิเช่น ถ้าหากผู้ให้ถ้อยคำมีกิริยาอาการพะวักพะวน หลุกหลิก น้ำเสียงสั่นเครือไม่เชื่อมั่น ให้การรวนหลักเสียงไม่ตอบ ปิดบังข้อความบางตอนหรือให้การไม่อยู่กับร่องกับรอย มีกิริยาท่าทางลังเล ตอนแรกตอบอย่างหนึ่ง ตอนหลังตอบอีกอย่างหนึ่งหรือขัดกันเอง ดั่งนี้ย่อมไม่น่าเชื่อถือ แต่ถ้าผู้ให้ถ้อยคำนั้นมีกิริยาอาการมีความจริงใจและมีความสุจริตใจ ตอบคำถามตรงไปตรงมา ตอบคำถามด้วยความมั่นใจหนักแน่น ย่อมน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ให้ถ้อยคำที่ให้การรวนหรือให้การไม่อยู่กับร่องกับรอย มีกิริยาอาการท่าทางลังเล เป็นต้น

ซึ่งพนักงานสอบสวนควรใช้ความพินิจพิเคราะห์ โดยสังเกตอากัปกิริยาของคำพยานต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหาก็ตาม ว่าในขณะที่ให้การว่ามีกิริยาท่าทางอาการที่เป็นพิรุณหรือไม่ อย่างไร ข้อความตอนใดเชื่อถือได้ และข้อความตอนใดที่เชื่อถือไม่ได้ นำมาวินิจฉัยถึงความสอดคล้องต้องกัน และถึงความสัมพันธ์กับผลของพยานหลักฐานอื่น ๆ ว่าสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับสามัญสำนึกหรือไม่อย่างไรด้วย

โดยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะทำให้การสอบสวนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นได้ โดยเฉพาะการใช้ศิลปะในการพินิจพิเคราะห์พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาอย่างมีเหตุผลให้ละเอียดรอบคอบในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพิเคราะห์พยานที่ได้มาด้วยเหตุผลธรรมดาว่ามีความสอดคล้องต้องกันแล้วก็ตาม ก็จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยเหตุผลทางวิทยาการด้วยว่าสามารถเข้ากันได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งถ้าเหตุผลนั้นมีความขัดแย้งกันก็ต้องนำมาพิเคราะห์ดูว่า เหตุผลใดมีความน่าเชื่อถือได้มากกว่ากัน เพราะเหตุใด และให้ความเห็นไว้ถึงความไม่น่าเชื่อถือหรือน่าเชื่อถือของพยานนั้น ๆ ทั้งนี้ถ้าทั้งเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการนั้นสามารถเข้ากันได้หรือสอดคล้องกันแล้วก็ตามก็อาจเป็นเหตุให้น่าเชื่อถือตามเหตุผลที่เกิดขึ้นนั้น

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ทั้งเหตุผลธรรมดาและในเหตุผลทางวิทยาการ จะมีความสอดคล้องต้องกันและน่าเชื่อถือได้ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็ตาม แต่ก็มิใช่ว่าการพิเคราะห์ใน พยานหลักฐานนั้นจะมีความถูกต้องได้ทั้งหมดเสมอไป เพราะฉะนั้นการใช้ศิลปะในการสอบสวนอีก อย่างหนึ่งที่จะขาดไปเสียมิได้ คือ การใช้เหตุผลทางจิตวิทยา เข้ามาตรวจสอบพิเคราะห์พยานว่าจะมี ความถูกต้องและแม่นยำได้เพียงใดหรือไม่นั้นด้วย เพราะเหตุว่าไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบพิเคราะห์ พยานด้วยเหตุผลธรรมดา และเหตุผลทางวิทยาการแล้วก็ตาม ก็อาจเกิดความผิดพลาดขึ้นได้เช่นกัน ถ้าหากว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้ทำการสอบสวนรวบรวมมานั้น มีความชำรุดบกพร่องที่ตัวพยาน เอง หมายความว่าอาจเป็นการสร้างหรือแต่งเติมพยานหลักฐานขึ้นมาได้ทั้งหมด และเมื่อพนักงาน สอบสวนนำมาซึ่งน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานนั้นก็เสียหายต่อรูปคดีได้ แต่การใช้เหตุผลทาง จิตวิทยาเข้ามาช่วยในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอีกด้วย ก็จะทำให้การตรวจสอบหรือ พิจารณ์พยานหลักฐานต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนที่ได้มานั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และ สามารถค้นหาความจริงของคดีได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจะมีมาตรการการ สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ดีเพียงใด การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจะเกิดประสิทธิภาพ มิได้เลย จากการวิจัยพบว่าหากพนักงานสอบสวนไม่มีคุณธรรม จรรยาบรรณเป็นหลักในการ ปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นเจ้าพนักงานผู้มีโอกาสสอบสวนหรือไต่สวน จำต้องมีคุณธรรม จรรยาบรรณ ในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะสามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างแท้จริง ทั้งนี้ จะเป็นการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ สร้าง มาตรการ และเพิ่มประสิทธิภาพการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญา มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา ควร

นำหลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) และหลักเหตุผล (Principle of Rationality) กำหนดเป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นมาตรการร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวกทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม เป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ และเป็นไปอย่างเสมอภาค มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมอย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการร่วมมือที่ดีในกระบวนการยุติธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ และควรให้ความสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเจ้าพนักงานผู้มีส่วนในการสอบสวนหรือไต่สวน และประชาชนทั่วไปอย่างทั่วถึงต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนหรือไต่สวนจะต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งจะเป็นการสร้างหลักประกันความเป็นธรรมอย่างเสมอภาค และต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือว่าจะสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างแท้จริง และต้องจัดทำคู่มือการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อจะได้เป็นคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานเดียวกัน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาต่อยอดเพื่อแสวงหามาตรการในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพิ่มเติมขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights). กรุงเทพมหานคร : กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2551.
- กุลพล พลวัน. พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. ความรู้เกี่ยวกับงานอัยการ พิมพ์แจกในงานกฐินพระราชทาน 19 ตุลาคม 2519 ณ วัดสัมพันธวงศ์. กรุงเทพมหานคร : กรมอัยการ, 2519.
- เข็มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกรมอัยการ, 2527.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2538.
- จรรย์ ภักดีธนากุล. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด จิรรัชการพิมพ์, 2548.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, พ.ต.ท. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ภาค 1-2). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2545.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, พ.ต.อ. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวาดด้วยหมายเรียกหมายอาญา (กลยุทธ์ศึกษาและคู่มือปฏิบัติงานในการออกหมายเรียก จับ ค้น (ควบคุม) ชั่ง จำคุก ปลดปล่อย (ปล่อยชั่วคราว)). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2548.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, พ.ต.อ. “ปัญหาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน”, ใน หนังสือรวมบทความทางวิชาการในโอกาสการสถาปนาศาลรัฐธรรมนูญ ครบรอบ 6 ปี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท พี. เพรส จำกัด, 2547.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, พ.ต.อ. “หลักประกันตามรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา”, ใน หนังสือรวมบทความทางวิชาการในโอกาสการสถาปนาศาลรัฐธรรมนูญ ครบรอบ 7 ปี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท พี. เพรส จำกัด, 2548.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, พ.ต.อ. หลักและทฤษฎีการสอบสวน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2556.

- จิตติ เจริญจำ. พยานในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2538.
- จิรนิติ หะวานนท์. สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2543.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทาง
อาญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2549.
- ชนะชัย ผดุงธิตติ. การดำเนินคดีอาญาฎีกาวิเคราะห์พยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์นิติรัฐ, 2543.
- ธานีศ เกศพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 2 ถึง
มาตรา 157). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ
บัณฑิตยสภา, 2553).
- ธีรพันธุ์ รัศมีทัต. หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร.ธีรพันธุ์ รัศมีทัต. กรุงเทพมหานคร :
ม.ป.ท., 2541.
- นิธิ ศรีนาราง. ฎีกาหมู่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานของศาล. ราชบุรี : ธรรมรักษการพิมพ์,
2546.
- บรรลือ เรื่องตระกูล, พล.ต.ท. “คู่มือจิตวิทยาในการซักถาม”, ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ
พล.ต.ท.บรรลือ เรื่องตระกูล. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2534.
- ประมุข สุวรรณศร. กฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
นิติบรรณการ, 2517.
- พิชัย นิลทองคำ และ ภาสกร ญาณสุธี. การต่อสู้คดีแพ่งและคดีอาญาเชิงกลยุทธ์.
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ไพจิตร ปุญญพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานบางเรื่อง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2545.
- โกคิน พลกุล. ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์
พลชัย, 2529.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เคล็ดไทย, 2538.
- วีระ โลจายะ. กฎหมายสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2538.
- สุนัย มโนมัยอุดม. สำนวนการสอบสวนในทัศนะของศาล. นครปฐม : โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อย
ตำรวจ, 2531.
- หลวงสัทถยุท ข่านาญ (เปลี่ยนลีละศร). หนังสือวิชาข้อเท็จจริง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร :
ม.ป.ท., 2511.

- อมร จันทรสมบูรณ์. อำนาจสืบสวนฟ้องร้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. พระนคร : โรงพิมพ์สาส์นสยาม, 2527.
- อุทัย อาทิวะ. รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์ติ้ง, 2554.
- โอสธ โกศิน. คำอธิบายเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเชชม, 2501.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

- กิตติชัย รุจิราวินิจฉัย. “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 5 (2), พฤษภาคม-สิงหาคม 2558. หน้า 22-36.
- จิรนิติ หะวานนท์. “หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ : เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอเมริกันและกฎหมายเยอรมัน”, ตุลพาท. 31 (3), พฤษภาคม-มิถุนายน 2527. หน้า 35.
- ณรงค์ ใจหาญ. “การจับและการควบคุมในกฎหมายอังกฤษและไทย”, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 20 (3), กันยายน 2533. หน้า 113.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม”, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 9 (2), กันยายน-พฤศจิกายน 2520. หน้า 152.
- พุกษา เครือแสง และ รัชดาพร หวลอารมณ์. “การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย”, วารสารการบริหารท้องถิ่น. 9 (1), มกราคม-มีนาคม 2559. หน้า 133-143.
- ไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์. “หลักนิติธรรมกับการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ. 17 (50), พฤษภาคม-สิงหาคม 2558. หน้า 148-176.
- รุ่งนภา เอี่ยมศรี. “สิทธิของผู้ต้องหากับการช่วยเหลือทางกฎหมาย”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย. 3 (3), เมษายน-กรกฎาคม 2558. หน้า 717-718.
- สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์. “การสอบสวนที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (7)”, Veridian E-Journal, Silpakorn University. 4 (2), กันยายน-ธันวาคม 2554. หน้า 394-467.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, พ.ต.ต. “การกลั่นกรองพยานหลักฐานชั้นสอบสวน”. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ปิยวรรณ ดินาน. “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ”.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ไพศาล วัตตธรรม. “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการออกหมายจับ”. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549.

มนอ ซอศรีสาคร. “การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการจับ คั่น ยึด โดยมีชอบ : ศึกษาเฉพาะพยาน
วัตถุและพยานเอกสาร”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

มานะ เผาะช่วย. “ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน”. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

บรรยาย ปาฐกถา

จรัญ ภักดีธนากุล, ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ. บรรยายเรื่อง “กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
: ความท้าทายต่อกระบวนการยุติธรรมไทย”. ณ โรงแรม ดิเอ็มเมอรัลด์, 8 กันยายน
2558.

กฎหมาย

“ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่
135, 13 ตุลาคม 2561, หน้า 1.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. “การสอบสวนคดีอาญาในประเทศอังกฤษ (Judges' Rules)”. เอกสาร
ประกอบคำบรรยาย ชั้นปริญญาโทวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2526.

อุสาคห์ โกมลปาณิก. “ระบบผู้พิพากษาไต่สวน (Judge d'instruction) ของฝรั่งเศส”. เอกสาร
ประกอบคำบรรยาย ชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2523.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. “กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/pdf/ICCPR_TH.pdf, ม.ป.ป.

สำนักข่าวอิสรา. “จรัญ ภัคดีธนากุล : วิพากษ์ระบบยุติธรรมไทย ไม่ชำนาญเฉพาะด้าน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-talk-interview/thaireform-talk-politics/41205-law080958.html>, 2558.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Casper, Jonathan D. Ed. American Criminal Justice. New York : Prentice Hall, 1972.

Creamer, J. Shane. Ed. The Law of Arrest, Search and Seizure. Philadelphia : W. B. Saunders Co., 1968.

Cross, Rupert. Ed. Evidence. London : Butterworth, 1979.

Garner, Bryan A. Ed. Black’s Law Dictionary. 7th ed. USA : West Group., 1999.

Graham, C. Lilly. Ed. An Introduction to the Law of Evidence. USA : West Publishing Co., 1978.

Keane, Adrian. Ed. The Modern Law of Evidence. 2nd ed. London and Edinburgh : Butterworth-Heinemann, 1989.

Kerper, Hazel B. Ed. Introduction to the Criminal Justice System. USA : West Publishing Co., 1972.

Packer, Herbert. Ed. The Limit of the Criminal Sanction. California : Stanford University Press, 1968.

Schmallegger, Frank. Ed. Criminal Justice Today : An Introductory Text for the Twenty-first Century. 4th ed. New Jersey : Prentice Hall, 1997.

Simonds, G. T. Ed. Halsbury’s Laws of England. 3rd ed. London : Butterworths, 1955.

Waddington, Lawrence C. Ed. Criminal Evidence. California : Glencoe Publishing Co., Inc., 1978.

Woodhouse, Diana. Ed. "The Office of Lord Chancellor", in Public Law. UK : Hart Publishing, 1998.

Journals

Friendly, Henry J. "Some Kind of Hearing", University of Pennsylvania Law Review. 123, 1975.

Electronic Data Base

"Mapp v. Ohio, 367 U.S. 643 (1961)". (Online). Available : <https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/367/643.html>, 1961.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการศึกษาเรื่องมาตรการการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการ สร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี การสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการศึกษาเรื่อง
มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้าง
หลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน

ผู้ศึกษาขอความกรุณาท่านโปรดพิจารณาตอบแบบสัมภาษณ์ทุกข้อตามความเป็นจริงเพื่อ
ประโยชน์ต่อการศึกษา และขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกใน
ครั้งนี้เป็นอย่างดี

นักศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 61

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ชื่อ.....

อาชีพ.....

ตำแหน่ง.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

คำถามที่ 1: ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาทการ
สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

.....

.....

.....

คำถามที่ 2: ท่านคิดว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 3: ท่านเข้าใจความหมายขององค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 4: ท่านคิดว่าทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 5: ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 6: ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 7: ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 8: ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 9: ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 10: ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 11: ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลธรรมดาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 12: ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 13: ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 14: ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 15: ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 16: ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพริ้วในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 17: ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปกริยาของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 18: ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใดหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

คำถามที่ 19: ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงใดหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่เสียสละเวลาในการตอบสัมภาษณ์อย่างครบถ้วนเพื่อความสมบูรณ์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

ผนวก ข

ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในการศึกษาเรื่อง มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน ได้ทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม (Interviewing) ผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรมที่รู้จักจริงในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบถึงสภาพปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไข ของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 6 ท่าน มีรายนามดังต่อไปนี้

1. ศาสตราจารย์พิเศษ จรรย์ ภัคดีธนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ, อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, อดีตเลขาธิการประธานศาลฎีกา

2. ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร

อดีตอัยการสูงสุด, อดีตประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

3. ดร.ทวี ประจบลาภ

ประธานแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจในศาลฎีกา, อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา, อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

4. พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต

อดีตคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, อดีตที่ปรึกษาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ด้านกฎหมายและสอบสวน)

5. พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร

อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม, อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ, อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ด้านกฎหมายและสอบสวน)

6. ดร.จุนชฎาภรณ์ สวัสดิยากร วิวัฒน์วานิช

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, อดีตผู้พิพากษาศาลอาญา

ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภักดีธนากุล

1. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาทการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ข้อที่ 1. เรื่องพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่สำคัญมาก และใช้ประโยชน์ได้ดีมาก และถ้ารวมถึงอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มันยังถูกนำมาใช้น้อยมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ชายขอบห่างไกล โอกาสที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะเข้าถึงพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่เพียงพอ มีทั้งกฎระเบียบ แม้ว่าจะปรับปรุงป.วิ.อาญา แล้ว จะมีรายละเอียดต่าง ๆ มันก็ยังไม่อยู่ในจุดที่เก็บบันทึก ผู้เชี่ยวชาญก็ยังพึ่งพาอาศัยน้อยมาก เพราะพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมันต้องมาคู่กับผู้เชี่ยวชาญ แต่มีผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงพอมันก็ช้า อุปกรณ์เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ก็ยังไม่อยู่ในจุดที่ดี ทั้งปริมาณและคุณภาพยังจำกัดมาก มันต้องปรับปรุงให้กับเจ้าหน้าที่ และเขาก็จะสามารถเอาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เราเห็นได้ชัดเจนอย่างในเรื่องโทรศัพท์วงจรปิด มันยังไม่ครอบคลุม มันยังไม่มีคุณภาพ มันยังไม่สามารถเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตหรือระบบข้อมูลบุคคลที่อยู่ในโลกโซเชียลได้ และเจ้าหน้าที่ก็ยังไม่อยู่ในฐานะที่จะเข้าถึง ส่วนใหญ่ต้องไปขอผู้ที่คุม

ข้อที่ 2. อุปสรรคที่อยากให้มีการปรับปรุงคือ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของพนักงานสอบสวน ได้พยายามทำมาในระดับหนึ่งตั้งแต่สถาบันส่งเสริมพนักงานสอบสวน แต่เดี๋ยวนี้ก็ยังทำไม่จริงจัง

2. ท่านคิดว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใดหรือไม่อย่างไร

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันมีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรม ขอเน้นว่าต้องกลับมาที่มาตรา 131 ที่ว่าพนักงานสอบสวนต้องเป็นกลาง แต่ในความเป็นจริงปัจจุบันพนักงานสอบสวนฟังแต่กระแส ว่ากระแสไหนแรงกว่าก็ไปตามนั้น แล้วแต่น้ำหนัก และก็ไม่ได้เป็นต้นธารที่จะเลี้ยงเป้าที่แม่นยำ ความจริง ตั้งเป้าเลี้ยงผิดยิ่งห่างไปก็ยิ่งผิด

3. ท่านเข้าใจความหมายขององค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเพียงใด หรือไม่อย่างไร

ความหมายขององค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเข้าใจเป็นอย่างดี

4. ท่านคิดว่าทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

ทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถเป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้พนักงานสอบสวนเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

5. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ เพราะจะทำให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความเชื่อถือ เชื่อมั่นในการทำงานมากขึ้นเป็นอย่างดี

6. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดี เพราะการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด จะช่วยให้การค้นหาความจริงได้ง่ายขึ้น และให้ความเป็นธรรมอย่างเข้าถึงในการอำนวยความยุติธรรมเป็นอย่างดี

7. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เพราะหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถชี้ข้อเท็จจริงให้ยุติได้ แม้จะมีพยานอื่นก็ตาม พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก็มีน้ำหนักรับฟังได้

8. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะการนำชี้ไปประกอบคำรับอีกทีหนึ่ง พุดง่าย ๆ ไม่ได้เอาไปใช้พิสูจน์ความผิด แต่มันนำไปใช้สนับสนุนประกอบพยานหลักฐานอื่นให้มีน้ำหนักมั่นคงขึ้น ถ้าเป็นตัวปลอมทำไม่ได้ละเอียดหรือไปขัดแย้งกับพยานหลักฐานอื่น

9. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหา ในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีมาก เนื่องจากจะชี้ได้ต่อเมื่อพยานหรือผู้เสียหายเห็นหน้าคนร้ายและจำคนร้ายได้ ถ้าไม่เห็นแล้วจะชี้ได้อย่างไร และก็ต้องมีเงื่อนไขว่าต้องไม่ชี้ในสถานเรือนจำ หรือให้เห็นรูปถ่ายก่อนชี้ตัวคนร้าย

10. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะการใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดก็ดี เป็นการป้องกัน แต่มันจะต้องมีก่อนหน้านี้ เมื่อมีเหตุการณ์กระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ก็ควรจะมีการรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้พอเพียง ชัดเจน พอสมควรก่อนที่จะจับกุม ไม่ใช่จับแล้วมารวบรวมพยานหลักฐานมาค้นรับสารภาพ ในเกณฑ์ของสหรัฐอเมริกาเขาใช้ Probable Cause มีเหตุให้หน้าเชื่อว่าผู้ต้องสงสัยคนนี้จะเป็นคนร้าย ขอหมายจับได้

11. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลธรรมดาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลธรรมดา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดี เพราะหลักเหตุผลเป็นเรื่องสำคัญมากในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาจะเป็นความเป็นเหตุเป็นผลน่าเชื่อถือหรือไม่ และรับฟังได้หรือไม่ พนักงานสอบสวนจะต้องนำมาเป็นมาตรการที่จะสอบสวนด้วย

12. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะเหตุผลทางวิทยาการจะต้องคำนึงถึงเป็นหลักแรก และอย่าลืมพยานหลักฐานทางเทคโนโลยีด้วยก็น่าเชื่อถือ หากพยานใดขัดแย้งต่อเหตุผลทางวิทยาการก็ไม่น่าเชื่อถือ

13. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี อาจต้องขยายเป็นหลักจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ เพราะบางครั้งต้องมีหลักของพฤติกรรมมนุษย์ เช่น ความถนัด คนนี้ถนัดมือซ้าย คนนี้ถนัดมือขวา หรือว่าคนนี้ชอบขับรถเร็ว หรือเป็นคนที่มีทะเลาะ โมโห ร้าย คุร้าย พวกนี้มันออกมาข้างนอกมากกว่าจิตวิทยา

14. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดีเช่นกัน เพราะการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ก่อนว่าพยานที่ให้ถ้อยคำนั้นเป็นมาอย่างไร ฝ่ายไหน เคยรู้จักหรือโกรธเคืองกับคู่กรณีมาก่อนหรือไม่ ซึ่งก็จะนำมาวิเคราะห์ว่าถ้อยคำมีน้ำหนักรับฟังได้เพียงใดหรือไม่ ซึ่งเป็นมาตรการได้อย่างดีที่พนักงานสอบสวนต้องนำมาใช้ก่อน

15. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะการบันทึกถ้อยคำผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา โดยระบบดิจิทัลเลิกใช้กระดาษเสียที ซ้ำและพิมพ์เอง เวลาไปศาลก็ต้องระวังว่าเป็นยังไง เพราะเหตุการณ์ศาลไม่มีวันรู้ บางทีก็สู้ว่าให้การอีกแบบไปบันทึกอีกแบบ ก็เถียงกัน ถ้าบันทึกโดยวิดีโอและต้องมีคุณภาพดี ทุก สน. ต้องมีห้องบันทึกคำให้การของผู้เกี่ยวข้อง ถ้ามีเพิ่มไว้จะเป็นพยานหลักฐานอีกชิ้นหนึ่งในสำนวนและศาลเห็นอากัปกิริยาอย่างแท้จริง

16. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยความเป็นพริ้วในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพิธีในพฤติกรรมการกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดีเช่นกัน เพราะเป็นพิธีในกรณีที่มาอยู่ในชั้นศาลแล้วต่อสู้ในเรื่องสถานที่อยู่ เพราะว่าสถานที่อยู่มันสามารถยกขึ้นได้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวนเลย ไม่มีเหตุมาให้การในชั้นศาลเลย ก็จะทำให้หน้าหนักก่อน

17. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่ อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดีมาก โดยต้องเพิ่มการบันทึกด้วยวิดีโอที่มีคุณภาพสูง ก็ต้องทำ Back up ไว้ด้วย

18. ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควรมีห้องสอบสวนที่มีการบันทึกวิดีโอได้ไว้เป็นหลักฐานซึ่งสามารถนำมาสังเกตอากัปภิกขัยได้

19. ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงใดหรือไม่ อย่างไร

ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยต้องมีเครื่องมือเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการสอบสวนเพิ่มให้เพียงพอ และเสริมเพิ่มเติมในการกำหนดมาตรการนำมาใช้ให้เป็นมาตรฐานของการสอบสวน

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร

1. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาทการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ปัญหาและอุปสรรค เจ้าพนักงานสอบสวนไม่มีความรู้ ยังไม่มีมาตรการแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาที่มีมาตรฐานเดียวกันที่ชัดเจน ไม่มีคู่มือในการสอบสวนพยานหลักฐาน ไม่มีการส่งเสริมให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2. ท่านคิดว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใดหรือไม่อย่างไร

หลักและแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานในการสอบสวนในปัจจุบันนี้ การทำงานของเจ้าพนักงานโดยเฉพาะงานสอบสวนไม่มีหลักและแนวทางที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เพียงแต่ดำเนินการสอบสวนเมื่อมีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ โดยเฉพาะความผิดต่อส่วนตัวจะทำการสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีการกล่าวโทษแล้วเท่านั้น การสอบสวนต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม การถามคำให้การต้องไม่มีการบังคับขู่เข็ญ หลอกลวง ให้คำมั่นสัญญาใด ๆ

3. ท่านเข้าใจความหมายขององค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเพียงใด หรือไม่อย่างไร

มีความเข้าใจในหลักการของทฤษฎีการสอบสวนว่ามีอยู่ 2 องค์ประกอบ คือ 1. หลักค้นหาความจริง และ 2. หลักเหตุผล ซึ่งหลักการพื้นฐานนี้เกิดจากความเชื่อถือและเชื่อมั่นในการรวบรวมพยานหลักฐาน

4. ท่านคิดว่าทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

ทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในทางอาญาได้เป็นอย่างดี ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานในปัจจุบันไม่มีหลักที่แน่นอนที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้นจะส่งผลต่อความยุติธรรมและความเชื่อมั่นของประชาชนได้ และอาจส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

5. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักการค้นหาความจริงด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย จะเป็นแนวทางที่ดีอันหนึ่งที่จะทำให้การรับฟังพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดี โดยพนักงานสอบสวนจะต้องให้อีกสองฝ่ายนำเสนอพยานหลักฐานเข้ามาในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

6. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ เพราะการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดเป็นความสำคัญต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องมีมาตรฐานในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งประเทศ ซึ่งเป็นไปตามหลักวิชาควรรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เช่น พิกัดดาวเทียม เพื่อให้ตรวจสอบถึงพยานหลักฐานที่บุคคลธรรมดาไม่สามารถเข้าถึงได้ เป็นการสร้างความเชื่อถือของพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดี

7. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นและมีความสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างมาก เพราะหากผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไรแล้ว เป็นการยากที่จะพิสูจน์หักล้างได้ เช่น DNA กรู๊ปเลือด หากพยานบุคคลขัดแย้งกับพยานทางวิทยาศาสตร์ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือจะมีมากกว่าพยานบุคคล

8. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ เพราะการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพสามารถที่จะค้นหาความจริงได้เป็นอย่างดีสืบเนื่องจากหากผู้ต้องหารับสารภาพ โดยที่ตนเองไม่ใช่ผู้กระทำความผิดแต่ไปรับสมอ้างว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเกิดจากการที่ถูกจ้างมา หรือเกิดความสงสาร หรือเคยมีบุญคุณต่อกันมาก่อนเมื่อไปนำชี้ที่เกิดเหตุก็มีข้อพิรุณให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเมื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณามีการซักค้านจากฝ่ายตรงข้ามก็จะทำให้พยานปากนั้นไม่มีน้ำหนก นำไปสู่การแพ้นะคดีได้โดยง่าย

9. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างใด

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยวิธีการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายชี้ตัวผู้ต้องหาในทันทีเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะการจัดให้ผู้ต้องหาชี้ตัวในทันทีจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในการที่ศาลจะใช้เป็นแนวทางในการชั่งน้ำหนักพยานเพื่อที่จะค้นหาความจริงได้ว่าพยานให้การมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใด เพราะพยานให้การใกล้ชิดกับเหตุการณ์ ไม่มีโอกาสที่จะนึกคิดได้ทันทีที่จะช่วยเหลือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

10. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างใด

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดขึ้นนั้นมีความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานไว้ก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น ทำให้พยานหลักฐานอื่น ๆ มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะองค์กรอาชญากรรมต่าง ๆ จำเป็นจะต้องมีการสืบสวนติดตามเฝ้าดูพฤติกรรมอย่างใกล้ชิดถึงกับต้องปลอมตัวไปเป็นสายข่าวให้กับตำรวจ จึงถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน

11. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลธรรมดาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างใด

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลธรรมดา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ จึงต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มานั้น สอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลกับหลักเหตุผลธรรมดาหรือไม่ หากไม่สอดคล้องก็จะทำให้ความน่าเชื่อถือมีน้อยหรือน้ำหนักในการรับฟังได้น้อย แต่ถ้ามีความสอดคล้องต้องกันกับหลักเหตุผล ก็จะทำให้น้ำหนักในการรับฟังพยานได้ดียิ่งขึ้น

12. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างใด

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ การนำพยานหลักฐานทางวิทยาการมาใช้ในการสอบสวนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรนำมาใช้เป็นอย่างยิ่ง เพราะพยานหลักฐานที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดนั้น หากมีความสอดคล้องต้องกันกับผลการตรวจพิสูจน์ จะทำให้การรับฟังพยานหลักฐานมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

13. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ เพราะเหตุผลทางจิตวิทยาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ สามารถที่จะกลั่นกรองพยานหลักฐานให้เกิดความรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดี การมองเรื่องภาวะทางจิตของพยานว่าพยานให้ถ้อยคำนั้น ๆ มีความน่าเชื่อถือได้เพียงใด

14. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานนั้นก่อนถามปากคำ เจ้าพนักงานสอบสวนต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีเสียก่อน หากพยานกับคู่กรณีมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อนความน่าเชื่อถือของพยานก็จะน้อย

15. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ เพราะหากเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนได้สอบสวนปากคำพยานด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ก็จะทำให้ความน่าเชื่อถือของพยานมีน้ำหนักมาก เนื่องจากพยานไม่มีโอกาสที่จะได้คิดไตร่ตรองที่จะให้การช่วยเหลือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การรับฟังคำพยานก็จะมีมากยิ่งขึ้น

16. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นปรีชาในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นปรีชาในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ถือได้ว่ามีความสัมพันธ์ต่อการกลั่นกรองพยานหลักฐานประกอบคดีได้เป็นอย่างดี อาจสืบเนื่องจากพยานหลบหนี หรือพยานไม่ยอมให้การในทันทีที่ถูกซักถาม ถือว่าเป็นการทำให้การรับฟังพยานมีความน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

17. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีทีเดียว เนื่องจากการพิจารณากิริยาอาการของพยานในขณะที่สอบปากคำ พยานมีอาการกระวนกระวาย ตื่นตกใจ ให้การด้วยน้ำเสียงแผ่วเบา ตัวสั่น หรือให้การกว่าจะพูดออกมาได้คิดแล้วคิดอีกเหมือนกับถูกเสี้ยมมา ดังนั้นพนักงานสอบสวนควรที่จะพินิจพิจารณาให้รอบคอบ

18. ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใด หรือไม่อย่างไร

ข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควรให้พนักงานสอบสวนมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เครื่องอัดวิดีโอ อัดเทป และสามารถนำมาถ่ายทอดได้เมื่อมีการร้องขอจากศาลซึ่งควรกระทำทุกคดี

19. ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงใด หรือไม่อย่างไร

ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควรให้พนักงานสอบสวนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อความยุติธรรมของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับกับนานาชาติอารยประเทศ

ดร.ทวี ประจวบลาภ

1. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาทการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

เบื้องต้นการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นขั้นที่สำคัญ เพราะเป็นต้นธารในกระบวนการยุติธรรม เพราะฉะนั้นพนักงานสอบสวนจึงมีบทบาทสำคัญมากในการรวบรวมพยานหลักฐานในการหาข้อเท็จจริงอย่างสมบูรณ์ ในการทำหน้าที่นี้ถ้าปฏิบัติในการค้นหาความจริงได้ถูกต้องตามความเป็นจริงได้มากที่สุด ก็จะเป็นประโยชน์ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นอัยการ ชั้นศาลในการวินิจฉัยความผิด มีปัญหาเยอะถ้ากระบวนการนี้ต้องไปผูกกับพนักงานสอบสวนเบื้องต้น พนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ความสามารถที่ดีเยี่ยม ทั้งด้านทฤษฎี ทั้งด้านปฏิบัติ ประสบการณ์แบบสามารถที่จะมองปัญหาได้ทะลุปรุโปร่ง ว่าตรงจุดนี้ควรจะหาพยานหลักฐานประเด็นไหนที่จะมองให้เชื่อมต่อเป็นลูกโซ่ได้ พนักงานสอบสวนต้องมีความพร้อม และด้านจริยธรรมของพนักงานสอบสวน ถ้าไปตั้งแต่ต้นก็จะพาลให้ผลการรวบรวมพยานหลักฐานเสียไปด้วย และการทำให้พนักงานสอบสวนปราศจากการครอบงำแทรกแซงจากบุคคลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน หรือแรงกดดันจากสังคม สื่อมวลชน บางทีแรงกดดันจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะทำให้ความจริงเบี่ยงเบนบิดเบือนไปได้

2. ท่านคิดว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใดหรือไม่อย่างไร

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันยังไม่มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรม ประเด็นไหนที่เวลาในชั้นพิจารณาของศาล ไม่ว่าจะศาลชั้นต้นอุทธรณ์ฎีกาจะใช้เป็นพื้นฐานในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง มีพยานหลักฐานอย่างไร จะเชื่อมโยงอย่างไร ที่จริงแนวทางในการค้นหาสิ่งเหล่านี้ได้จากกฎหมาย วิ.อาญา จะพูดถึงพยานหลักฐานว่ามีอะไร มีพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร คดีไหนที่ศาลรับฟังตามที่โจทก์กล่าวอ้าง คดีไหนที่ฟังไม่ได้เพียงเท่านั้น

3. ท่านเข้าใจความหมายองค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเพียงใด หรือไม่อย่างไร

ความหมายองค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนมีอยู่ 2 หลัก คือ หลักค้นความจริง และหลักเหตุผล

4. ท่านคิดว่าทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

ทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้แน่นอน เพราะทฤษฎีการสอบสวนไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีทางตะวันออก ตะวันตก หรือประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่เจริญก้าวหน้าทางการสอบสวนมานาน เพราะสมัยนี้บางที่พยานบุคคล พยานเอกสารไม่มี ต้องใช้พยานทางวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎี

5. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยฝ่ายไหนจะพูดต้องเก็บข้อมูล ดูผู้ถูกกล่าวหา มีข้อต่อสู้ข้ออ้างอะไรไหม เขาอ้างก็ต้องไปสอบต่อ มีพยานหลักฐานใหม่ก็ต้องหาพยานมาให้พนักงานสอบสวน พอฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาหรือว่าบุคคลที่เป็นเป้าหมายที่อาจจะถูกดำเนินคดีอ้างเหตุอะไร พนักงานสอบสวนต้องสอบให้ลึก มีพยานใหม่ที่มาอ้าง มีเบื้องหน้าเบื้องหลังไหม อย่างน้อยต้องแสดงให้เห็นกระบวนการสอบสวนที่แท้จริง อ้างอะไรก็ต้องสอบ ในขณะเดียวกันถ้าไม่อ้างพนักงานสอบสวนก็ต้องไปหาจากพยานผู้กล่าวหา แต่บางที่ที่ผ่านมามันไม่ใช่แบบนี้ พนักงานสอบสวนไม่ได้ทำในจุดนี้ ความเป็นธรรมก็ไม่มี

6. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดี มาก พนักงานสอบสวนต้องดูแล การตรวจที่เกิดเหตุเป็นขั้นตอนของการสอบสวนที่สำคัญมากในแง่ของความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของพนักงานสอบสวน การตรวจที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนต้องทำงานอย่างละเอียดรอบคอบ ต้องไม่มองข้ามทุกประเด็น ทุกจุดต้องเก็บรายละเอียดให้หมด ต้องถ่ายวิดีโอไว้ดูทีหลัง แต่ปัญหาว่าบางที่การสอบสวนดูที่เกิดเหตุในบ้านเรามันมีจุดอ่อนตรงที่บางที่ไม่ได้ใช้วิธีการตามหลักสากลเพียงพอ เพราะบางที่ไปถึงชาวบ้านไปเหยียบย่ำเรียบร้อยแล้ว มันต้องเคลียร์พื้นที่ห้ามเข้า การดูที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนไปถึงที่เกิดเหตุหรือรับรู้บับ พนักงานสอบสวนต้องสั่งการเลยว่าตำรวจในที่เกิดเหตุต้องกันพื้นที่ กันแนวเชือกห้าม ต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรง ห้ามจับห้ามคนเข้าไป แต่บางที่ขั้นตอนนี้ไม่ได้ทำเลยเป็นจุดอ่อน ถ้ามีหลักวิชาการดี ๆ มีการอบรม จะช่วยได้เยอะ ช่วยหาความจริงได้ชัดเจน และเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นที่ใกล้ชิดที่เกิดเหตุได้มากที่สุด ไม่ว่ารอยเลือดหยดทั้งหลายต้องดูให้ละเอียดเก็บให้หมด

7. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยสำคัญเพราะเป็นวิธีการสอบสวนแบบสากลที่สมัยใหม่ เพราะบางครั้งผู้กระทำความผิดฉลาดมากขึ้น ไม่ทิ้งร่องรอยไว้ชัดเจน ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์พนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ความสามารถว่าพอถึงเกิดเหตุการณ์จะหาหรือต้องเอาอะไรมาเพื่อต่อยอด เช่น มาเจอเส้นขนอาจจะต้องมาดูว่าเป็นเส้นขนใคร มาตรวจ DNA เป็นต้น

8. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ถ้าในทัศนะของศาลยุติธรรมที่พิจารณาคดีอาญา ถือว่าเป็นขั้นตอนการหาพยานหลักฐานขั้นตอนสำคัญ เพราะมันจะชี้ได้ ผู้ต้องหาต้องให้การเป็นประโยชน์ พนักงานสอบสวนจะพาไปชี้ คือการชี้ที่เกิดเหตุเบื้องต้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ต้องหาให้การภาคเสธ ให้การแบบน้อยที่สุดคือภาคเสธมากที่สุดคือการรับสารภาพ มันถึงจะนำไปสู่การชี้ที่เกิดเหตุได้ การชี้ที่เกิดเหตุประกอบการรับสารภาพเป็นการช่วยเสริมคำให้การรับสารภาพ คำให้การภาคเสธของผู้ต้องหาที่พาดพิงเข้ามาเสริมทำให้คำให้การหรือว่าข้อต่อสู้ของผู้ต้องหามันสอดคล้องกัน พอสอดคล้องกันก็จะทำให้คำรับหรือคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนช่วยสนับสนุนพยานหลักฐานของฝ่ายพนักงานสอบสวน หรือฝ่ายกล่าวหาได้ เพราะว่าบางทีคำให้การของผู้ต้องหาเจอกับฝ่ายผู้กล่าวหา ยิ่งทำให้มีน้ำหนักมากขึ้นเลยมีความจำเป็นต้องทำ แต่จะทำได้ก็ต่อเมื่อผู้ต้องหาให้คำภาคเสธ หรือมากที่สุดก็คือรับสารภาพ จะชี้ได้อีกอันหนึ่งก็คือพยานของพนักงานสอบสวนให้การพาดพิงถึง เช่น เห็นในที่เกิดเหตุ ให้พยานมาชี้เลยว่าเห็นตรงไหน ยืนตรงไหน แล้วเก็บรายละเอียดให้หมด คือเอาจากพยานอื่น ๆ ก็จะมาประกอบด้วย แล้วต้องบันทึกภาพให้ชัดเจน พยานซึ่งยังดีทำให้มีน้ำหนักทำให้น่าเชื่อถือ

9. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญาได้ โดยการชี้ตัวในแง่ของกฎหมายเป็นกระบวนการขั้นตอนการสอบสวนที่สำคัญ เพราะพยานที่จะชี้ตัวคนร้ายเป็นการยืนยันสนับสนุนคำพยานว่ามีน้ำหนักน่าเชื่อถือแค่ไหน ถ้าเขายืนยันแน่นอนและชี้หลังเกิดเหตุไม่นานไม่กัวัน จึงเป็นความจำเป็นเพราะการชี้ไม่ว่าใครจะชี้ จะชี้ตอนไหน ถ้าพนักงานสอบสวนทำอย่างน้อยช่วยถ่วงถ่วง และก็ทำให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนได้ทำงานแบบละเอียดรอบคอบ ไม่ใช่แบบลวก ๆ โดยไม่ได้ไปดูที่เกิดเหตุ ไม่ได้พาผู้เสียหาย พยานที่เกิดเหตุไปดู มันทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานขาดน้ำหนักไปเยอะ เพราะถ้าไม่ชี้ พนักงานสอบสวนก็สอบสวนก็ต้องดูตัวว่าคนนี้ใช่ไหม ต้องดูรูปถ่ายบัตรประชาชน การชี้ตัวผู้ต้องหาสำคัญ ยิ่งชี้เร็วที่สุด และชี้ในเวลาทีใกล้เคียงกับเหตุการณ์ ก็จะช่วยทำให้มีน้ำหนักมากขึ้น ชี้โดยบริสุทธิ์ใจ ไม่ใช่ชี้โดยมีนัยยะแอบแฝง

10. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำคามผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำคามผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยเป้าหมายของพนักงานสอบสวนคืออะไร ค้นหาความจริงต้องรู้ตั้งแต่ก่อนกระทำผิดมีเหตุจูงใจ มีเหตุผลอะไรที่ทำ จะให้เห็นขั้นตอนในการลงมือ ใช้เหตุผลมาประกอบเข้าด้วยกัน เป็นการสอบสวนที่จะช่วยเสริมให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แน่แน่นอน เพราะว่าจะช่วยทำให้พยานหลักฐานแน่นหนา และทำให้เห็นเหตุผลหรือว่าเจตนาของการกระทำคามผิด หรือเหตุจูงใจในการกระทำคามผิดเกิดขึ้นจากอะไร หรือว่าจะสนับสนุนให้เห็นการทำงานของพนักงานสอบสวน ว่ามีกระบวนการที่ไว้วางใจได้ ทำแบบตรงไปตรงมา ไม่มีการสร้างพยานขึ้น

11. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลธรรมดาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลธรรมดา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยเป็นเหตุผลพื้นฐาน พยานที่เกิดขึ้นก็สามารถที่จะพิสูจน์ความน่าเชื่อถืออยู่ในตัวอยู่แล้วว่าเกิดขึ้นจริงหรือเปล่า ถ้าพยานที่กล่าวข้อเท็จจริงถูกต้องและตรงไปตรงมา ไม่มีแอบแฝง และเป็นเหตุเป็นผล เว้นแต่จะเกิดขึ้นจากการจำลองคลาดเคลื่อนก็อีกเรื่องหนึ่ง

12. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ก็ต้องหาพยานหลักฐานประกอบ จะช่วยในความเป็นธรรมได้มากขึ้น

13. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยเวลาให้การตั้งให้การตามความเป็นจริง ตรงไปตรงมา ไม่ได้ไปชี้หน้า

14. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยการทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีจะทำให้การพิจารณาถ้อยคำที่น่าเชื่อถือหรือไม่

15. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยการสอบสวนด้วยความรวดเร็วทำให้คำพยานมีน้ำหนักน่าเชื่อถือเมื่อถึงขั้นพิจารณาของศาล

16. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยข้อพิพาทจะนำการนำไปสู่เชื่อมโยงถึงการรับฟังพยานหลักฐานของศาล

17. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่ อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยจะต้องสังเกตเวลาเขาให้ถ้อยคำว่ามีกิริยาอาการอย่างไร นำมาพิจารณาความน่าเชื่อถือประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วย

18. ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต้องให้มีการให้ความรู้ในมาตรการสอบสวนอย่างต่อเนื่อง

19. ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต้องเน้นย้ำปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ว่าเป็นวัฒนธรรมขององค์กรต่อพนักงานสอบสวน

พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัด

1. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาทการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คิดว่าคนสอบสวนต้องเข้าใจข้อกำหนดและองค์ประกอบทางกฎหมายของความคิดนั้น ๆ เป็นพื้นฐานเสียก่อน เพื่อที่จะได้รวบรวมหลักฐานมายืนยันข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นไปตามองค์ประกอบของกฎหมายมากน้อยแค่ไหน เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ องค์ประกอบก็คือ 1. เอาไป 2. ทรัพย์ของคนอื่น ในภาษาพูดทางกฎหมาย หรือที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย 3. เจตนา ผู้สอบสวนต้องรู้ว่าแค่ไหนคือการเอาไป และทรัพย์นั้นไม่ใช่ของตัวเอง และต้องตั้งใจจะเอาไป ถ้าหยิบโดยพลั้งเผลอก็ขาดเจตนา เป็นต้น

2. ท่านคิดว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใดหรือไม่อย่างไร

พยานหลักฐานนั้นในคดีอาญา เปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมข้อเท็จจริงในที่เกิดเหตุหรือวันเกิดเหตุไปสู่กระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ดังนั้น การรวบรวมหลักฐานจึงต้องตอบคำถามได้ว่า พยานนั้น ๆ หรือพยานชิ้นนั้น จะบอกหรือยืนยัน หรือเชื่อมข้อเท็จจริงได้อย่างไร ถ้าพยานนั้นขาดตกบกพร่องก็เหมือนสะพานไม่สมบูรณ์หรือชำรุด

3. ท่านเข้าใจความหมายขององค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเพียงใด หรือไม่อย่างไร

องค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนก็คือ ความสมบูรณ์ของการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยตั้งอยู่บนหลักการ

4. ท่านคิดว่าทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

ทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

5. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดี เนื่องจากวิธีการฟังความทุกฝ่ายจะช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรมตั้งแต่เริ่มต้นในการค้นหาความจริง

6. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีเช่นกัน เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ค้นหาความเป็นจริงได้เป็นอย่างดีที่สุด ว่าเรื่องราวน่าจะเป็นเช่นใดสอดคล้องกับถ้อยคำของพยานที่ได้มาหรือไม่

7. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ดียิ่งขึ้น อย่างถ้ามีกรุปเลือดอย่างเดียวก็เกิดข้อสงสัย แต่ถ้ามีการเชื่อมโยงถึงพยานอื่น ๆ มีคนมีรอยเลือดที่อยู่ในที่เกิดเหตุฆ่ากันตาย ที่ศพ การตรวจพิสูจน์ DNA จากอาวุธที่ใช้ กับเลือดที่ตกอยู่ที่พื้น มันก็สามารถดูได้ว่าเลือดที่ตกที่พื้น กับที่ศพ กับที่มิดที่ใช้แทง มันเชื่อมโยงกัน

8. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีมาก เนื่องจากในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพจะต้องมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นพื้นฐานสำคัญ แล้วผู้ต้องหาก็คงจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ตนได้กระทำไว้ในความผิดนั้น เพื่อเสริมกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้มา ทั้งพยานโดยตรงและพยานแวดล้อม เพื่อให้มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือมากขึ้น ว่าคำรับสารภาพนั้นเกิดตรงกับกรกระทำและเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ

9. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันทีสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันทีเพื่อพิสูจน์ว่าพยานนั้นจำผู้ต้องหานั้นได้แท้จริงหรือไม่ เป็นการยืนยันผู้ต้องหาคือเป็นคนเดียวกัน ไม่ผิดตัว

10. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำคามผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำคามผิดเกิดขึ้นสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีเช่นกัน เพราะการสืบสวนก่อนความผิดเกิดขึ้นเป็นการเตรียมพยานหลักฐานไว้ล่วงหน้าและศาลรับฟังมีน้ำหนักมาก

11. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลธรรมดาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลธรรมดา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีมาก เนื่องจากเหตุผลธรรมาคือเหตุผลตามธรรมชาติที่ย่อมเกิดขึ้น ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น ตอนเย็นพระอาทิตย์ตกดิน ความชัดเจนของแสงสว่างย่อมน้อยกว่าตอนเที่ยง ดังนั้นความสามารถในการมองเห็นย่อมแตกต่างกัน หรือน้ำย่อมไหลจากที่สูงสู่ที่ต่ำ ถ้าเหตุผลใดผิดต่อหลักธรรมชาติ ย่อมขัดแย้งกับข้อเท็จจริง

12. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดีเช่นกัน เพราะเหตุผลทางวิทยาการถ้าสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ก็ย่อมรับฟังได้อย่างมีเหตุผลและน้ำหนัก แต่ถ้าเหตุผลทางวิทยาการขัดแย้งกับพยานหลักฐานอื่นที่รวบรวมได้จะเป็นปัญหาให้พนักงานสอบสวนต้องวินิจฉัยว่าจะเชื่อในแนวทางใด โดยต้องอาศัยทฤษฎีการมีเหตุมีผลประกอบ

13. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีมาก

เพราะว่าเหตุผลทางจิตวิทยาจะเป็นทั้งเครื่องช่วยและเครื่องหักล้างพยานหลักฐานอื่น ๆ ตามที่รวบรวมได้ ซึ่งมันอาจไม่เป็นทางเดียวกัน ดังนั้นจะต้องชั่งน้ำหนักว่าแนวทางใดน่าเชื่อถือมากกว่ากัน โดยอาศัยหลักความสมเหตุสมผล หรือทฤษฎีสมเหตุสมผลสนับสนุน

14. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีมาก เนื่องด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีและพยานย่อมมีผลต่อทางจิตวิทยาต่อผู้คนที่จะให้ข้อเท็จจริงไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นข้อที่พนักงานสอบสวนต้องพึงระวัง

15. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีมากเช่นกัน เพราะเหตุว่าความรวดเร็วในการบันทึกถ้อยคำพยานย่อมมีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานที่มาบันทึกถ้อยคำในภายหลัง เพราะการบันทึกคำให้การรวดเร็ว ย่อมมีโอกาสน้อยที่จะสร้างเรื่องหรือแต่งเรื่อง จึงทำให้มีน้ำหนักในการรับฟังมากกว่า

16. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยความเป็นพริษฐ์ในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพริษฐ์ในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดี เพราะเหตุว่าข้อพริษฐ์ในพฤติกรรมย่อมทำให้เกิดความสงสัยของความน่าเชื่อถือในเรื่องที่ให้การว่าจะถูกต้องเป็นจริงหรือไม่

17. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกิริยาของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีที่สุดอันหนึ่ง เพราะเหตุว่าพฤติกรรมอากัปภิกิริยา ย่อมสอดคล้องถึงความรู้สึกอันแท้จริงของพยานจากเหตุการณ์นั้น ซึ่งจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือของคำให้การ แต่ก็อาจไม่เสมอไป ก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบด้วย

18. ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือบางกรณีมีพยานหลักฐานหาได้ด้วยความยากลำบาก จะต้องใช้ความเพียรพยายามไล่เรียงข้อเท็จจริงโดยละเอียดไปที่ละขั้นตอน แล้ววิเคราะห์ว่าแต่ละขั้นตอนนั้นน่าจะมีพยานหลักฐานใดที่สามารถใช้เป็นประโยชน์ได้บ้าง

19. ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หัวใจสำคัญของการรวบรวมพยานหลักฐานก็คือ ความคิดที่ว่าอาชญากรรมย่อมทิ้งร่องรอยไว้ ไม่ว่าลักษณะใดก็ตาม ซึ่งอาจจะยากบ้างง่ายบ้าง ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำผิดและความสามารถในการปกปิดร่องรอยของอาชญากรรม เพราะการสอบสวนเป็นศิลปะที่ต้องใช้ทั้งวิชาการและประสบการณ์ควบคู่กันไป

พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์

1. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาทการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ก่อนจะพูดถึงปัญหาอุปสรรค เราต้องพูดถึงบทบาทของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน พยานหลักฐานก็จะมีทั้งพยานบุคคล วัตถุเอกสาร ซึ่งเราก็เข้าใจหลักอยู่แล้ว ก็ต้องย้อนกลับไปที่อุปสรรคของคนก็จะมีเรื่องความร่วมมือของพยานที่เป็นพยานบุคคลที่จะให้ความร่วมมือกับเรา ในการที่จะให้ข้อเท็จจริงในการซักถามของพนักงานสอบสวน อันนี้เป็นเรื่องสำคัญถ้าเขาไม่ให้ความร่วมมือตั้งแต่ต้น ก็จะไม่มีโอกาสเข้ามาในการให้ข้อเท็จจริง ผู้ซักถามคือตัวพนักงานสอบสวนก็ต้องเข้าใจหลักในการซักถามคนแต่ละประเภท อันนี้เป็นหลักการซักถามทั่วไป ถ้าเกิดว่าคนที่ซักถามไม่เข้าใจในหลักการตรงนั้นมันก็เป็นอุปสรรค แทนที่จะถามแล้วได้ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์ ก็อาจจะขาดไป หรือว่าไปเจอคนที่ช่างพูด ถ้าเราไปตัดบทเขา เขาอาจจะไม่พูดเลย ก็เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งแล้วในการที่จะได้ข้อเท็จจริง ยกตัวอย่างง่ายๆ กับกรณีของคน ความร่วมมือของเขา ความเข้าใจของผู้ซักถามก็คือตัวพนักงานสอบสวน นอกจากนี้จะมีปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคอีก เช่น อาจจะถูกบังคับขู่เข็ญ อาจจะถูกซื้อ เป็นปัญหาอุปสรรคจากรอบข้างที่จะทำให้คนที่พยานกับเรา เขาอาจจะไม่ให้ความร่วมมือ เพราะฉะนั้นความร่วมมือเกิดจากตัวเขาเองอันหนึ่ง เกิดจากคนที่อาจจะมึนกับเขา ทำให้เขาไม่ให้ความร่วมมือ พวกนี้เป็นปัญหาอุปสรรคโดยตรงที่เกี่ยวกับคน ส่วนตัววัตถุเอกสาร ปัญหาอุปสรรคคือคนทำผิดไม่ยอมทำลาย การทำลายพยานหลักฐานพวกนี้มันจึงเป็นปัญหาอุปสรรคที่ทำให้เรานั้นไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นถ้าหากเราสามารถที่จะรวบรวมพยานหลักฐานได้มันก็ไม่ใช่อุปสรรค ก็ทำให้เรารวบรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกส่วนหนึ่งก็คือว่า พยานหลักฐานที่เป็นวัตถุเอกสาร นอกเหนือจากการที่ไม่มีการทำลาย ไปพบเจอ การเก็บหรือการรักษาวัตถุพยานต้องทำให้สมบูรณ์ เพราะเคยมีประเด็นปัญหาเรื่องการถูกโต้แย้งหลักฐานที่ได้มาซึ่งมีลักษณะสงสัย อุปสรรคก็เกิดจากตัวคนที่ไปรวบรวมพยานหลักฐานมาที่ไม่สมบูรณ์ เพราะมีความเข้าใจและทักษะต่างกันในการปฏิบัติงาน

2. ท่านคิดว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใดหรือไม่อย่างไร

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันยังไม่มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมอย่างชัด เพียงแต่มีหลักกฎหมายที่บัญญัติให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

3. ท่านเข้าใจความหมายองค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเพียงใด หรือไม่อย่างไร

มีความเข้าใจความหมายองค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวน โดยรู้ว่ามียุ 2 หลักคือหลักค้นหาความจริง กับหลักเหตุผล

4. ท่านคิดว่าทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

ทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ โดยใช้มาเป็นแนวความคิดในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่ชัดเจน ถูกต้องและรัดกุม

5. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี และสร้างกระบวนการความเชื่อมั่นจากกระบวนการยุติธรรม ป้องกันการเกิดข้อครหาจากคู่กรณีซึ่งจะเป็นการให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย สมกับเป็นต้นสายธารแห่งกระบวนการยุติธรรม

6. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี และสามารถที่จะเป็นแนวทางในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์กับผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้อย่างถูกต้อง สร้างความมั่นใจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานว่าจะได้พยานที่แท้จริงและถูกต้อง ซึ่งสมควรไปยังสถานที่เกิดเหตุด้วยความรวดเร็วและป้องกันการทำลายพยานหลักฐานไว้ด้วย ซึ่งการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุทำให้ได้พยานหลักฐานครบถ้วนนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ ซึ่งหากคู่กรณีมีข้อโต้แย้งขึ้นและให้ศาลไปเดินเผชิญสืบก็จะไม่สามารถค้นหาความจริงได้ และไม่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงที่ถูกต้องได้เพราะล่วงเลยเวลาประกอบกับพยานหลักฐานอาจจะสูญหาย ถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพไปตามเวลา เพราะฉะนั้นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจึงมีความสำคัญมาก อีกทั้งสถานที่เกิดเหตุสามารถนำมาตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องกับถ้อยคำของพยานในคดี เพราะบางครั้งพยานเองก็อาจให้การเท็จขึ้นได้

7. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถนำมาใช้ยืนยันได้อย่างถูกต้องชัดเจน

และมั่นคง ตามหลักทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเมื่อผลการตรวจพิสูจน์จากผู้เชี่ยวชาญยืนยันตามหลักวิชาการอย่างถูกต้องแล้ว ยากที่มานำสืบหากล้างได้และถือว่าเป็นที่ดีที่สุด ซึ่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับกระบวนการยุติธรรมที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้หากมีคู่มือกล่าวอ้างสิ่งใดก็ตามหากไม่เป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้วก็ไม่มีน้ำหนักในการรับฟัง และต้องมีหลักวิชาการในการตรวจเก็บพยานหลักฐานด้วยตามวิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อไม่ให้พยานหลักฐานดังกล่าวเสียหายไป

8. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับพนักงานสอบสวนที่พิสูจน์ว่าเป็นคนร้ายแท้จริงหรือไม่ ซึ่งหากไม่ใช่คนร้ายที่แท้จริงก็จะไม่สามารถนำชี้จุดที่สำคัญได้ และก็จะไม่สอดคล้องกับพยานหลักฐานที่มีอยู่ รวมทั้งพยานที่เกิดเหตุ การนำชี้ที่เกิดเหตุทำให้ศาลสามารถค้นหาความจริงได้ด้วยถึงแม้จำเลยจะปฏิเสธในชั้นพิจารณาของศาลก็ตาม ศาลจะเชื่อการนำชี้ประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาว่าจะรับด้วยความสมัครใจหรือไม่ และจะรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนเพื่อพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดได้ แม้จำเลยจะให้การปฏิเสธต่อสู้คดีในภายหลังก็ไม่อาจที่จะเปลี่ยนแปลงคำรับสารภาพในเบื้องต้น โดยศาลจะดูพยานหลักฐานจากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเป็นข้อพิจารณาประกอบว่าจำเลยรับสารภาพด้วยความสมัครใจหรือไม่ และฟังลงโทษจำเลยได้

9. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีเช่นกัน เพราะการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันทีนั้น จะทำให้พยานไม่มีโอกาสได้คิดคำให้การเป็นอย่างอื่น นอกจากให้การตามความเป็นจริง และหากต่อมาพยานนั้นไปกลับคำให้การในชั้นศาลไม่ยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด ศาลก็ไม่เชื่อเพราะการทำบันทึกชี้ตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนได้กระทำเป็นบันทึกยืนยันคำให้การของพยานไว้เป็นข้อความสั้น ๆ โดยพยานเองจะอ้างว่าไม่ได้อ่านข้อความในบันทึกซึ่งมีข้อความไม่มาก ศาลก็จะไม่เชื่อคำกล่าวอ้างของพยานในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งเป็นมาตราค้นหาความจริงได้เป็นอย่างดี

10. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำคามผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำคามผิดเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีเช่นกัน เนื่องจากรายงานการสืบสวนของเจ้าพนักงานสืบสวนในกรณีดังกล่าวใช้เป็นแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพราะจะทำให้ศาลเชื่อในพยานหลักฐานที่ได้มาว่าจำเป็นเป็นผู้ร่วมกระทำคามผิดด้วย ทำให้สามารถค้นหาความจริงได้ ในการจัดบันทึกการสืบสวนน่าเชื่อถือเพราะพยานที่ให้การก่อนที่ความผิดเกิดขึ้นและจับกุมนั้น พยานไม่มีความกดดันเป็นการให้ถ้อยคำไปตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ

11. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลธรรมดาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลธรรมดา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดี เพราะจะทำให้เป็นการตรวจสอบซึ่งน้ำหนักพยานว่าเป็นความจริงมากน้อยเพียงใด โดยนำเหตุผลมาพิเคราะห์ด้วยเสมอในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพราะหากให้ถ้อยคำขัดแย้งต่อหลักเหตุผลธรรมดา ถ้อยคำนั้นก็รับฟังไม่ได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนหากนำมาเป็นมาตรการสอบสวนก็จะให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีได้มากขึ้น

12. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะหากพยานให้ถ้อยคำสอดคล้องกับหลักเหตุผลธรรมดาแล้วก็ตาม ก็จะมาดูเหตุผลทางวิทยาการว่ามีความสอดคล้องต้องกันหรือไม่กับเหตุผลทางวิทยาการ ซึ่งเหตุผลธรรมดาเองก็อาจมีการสร้างกันมาทั้งหมดก็ได้ แต่หากไม่สอดคล้องกับเหตุผลทางวิทยาการเสียแล้วก็รับฟังไม่ได้

13. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีเช่นกัน เพราะ

เนื่องจากพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณีในขณะเกิดเหตุ สามารถบ่งบอกถึงความน่าเชื่อถือใน คำให้การของพยานว่าสมควรจะเชื่อได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งหากพฤติการณ์การกระทำของเขาขัดแย้ง กับคำให้การที่ให้ไว้ก็สามารถนำมาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของถ้อยคำดังกล่าวนั้นได้เป็นอย่างดี จึง สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการการสอบสวนได้ดี

14. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของ พยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถ นำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากว่าการที่พนักงานสอบสวนได้ทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีแล้ว จะสามารถวิเคราะห์ว่าคำให้การของพยานน่าเชื่อว่าเป็นจริง หรือให้การปรักรำหากพยานนั้นขัด ผลประโยชน์หรือมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน ก็เป็นมาตรการที่จะให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีได้

15. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการ สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความ รวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาได้ดีเช่นกัน เพราะพยานไม่มีโอกาสได้คิดหรือแต่งเติมข้อเท็จจริงขึ้นมา เนื่อง จากเป็นการให้ถ้อยคำด้วยความรวดเร็วจึงน่าเชื่อถือ และใกล้ชิดกับเหตุการณ์ ถึงแม้ต่อมาพยานไปกลับคำ ในชั้นศาลก็ตาม ศาลก็จะเชื่อคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นความจริงยิ่งกว่าคำเบิกความในชั้นพิจารณา ของศาล

16. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทาง ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การ กระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะกรณีที่มีผู้กระทำความผิดหลบหนีย่อมถือว่าเป็นพิรุณ ว่าน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดจริง ซึ่งหากเป็นบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิดก็จะมีพิรุณแสดงออกมา และจะไม่หลบหนี ก็จะทำให้การต่อสู้เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตนเองทันที จะไม่ยอมหลบหนีและนิ่งเฉยเสียให้ตนถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยไม่มีข้อแก้ต่างหรือต่อสู้ไว้แต่อย่างใด ซึ่งแม้จะไป

ยืนยันความบริสุทธิ์ในชั้นศาล ก็ไม่น่าเชื่อถือเพราะเป็นข้อพิรุธที่ศาลจะนำมาซึ่งน้ำหนักกว่าพยานหลักฐานดังกล่าวจะมีน้ำหนักรับฟังได้หรือไม่

17. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่ อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการการสอบสวนได้ โดยพิเคราะห์จากพฤติการณ์ลักษณะท่าทางที่แสดงออกมาในขณะที่ให้ถ้อยคำว่ามีผู้ให้ถ้อยคำนั้นให้ด้วยถ้อยคำที่แท้จริงหรือไม่ หรือเป็นเท็จ แม้พยานหลักฐานอื่นที่ได้มาในคดีจะสอดคล้องกันทั้งเหตุผลธรรมดาและเหตุผลทางวิทยาการแล้วก็ตาม ก็ต้องนำอากัปภิกขัยต่าง ๆ ของผู้ให้ถ้อยคำมาพิเคราะห์คำพยานนั้นด้วยว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ แม้การพิจารณาของศาลกฎหมายก็บังคับว่าศาลต้องนั่งครบองค์คณะ มิเช่นนั้นการพิจารณาคดีจะเสียไป ซึ่งจะเป็นการให้ความยุติธรรมกับคู่กรณีในทุกมิติ

18. ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่นของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่นของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือน่าจะมีการถ่ายวิดีโอบันทึกเทปเก็บไว้เป็นหลักฐาน ถึงแม้จะไม่อย่างในคดีที่กฎหมายบังคับไว้ก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ควรจะมีการจัดทำไว้เพื่อที่จะค้นหาความจริงได้หากมีปัญหาเกี่ยวกับการนำพยานมาเบิกความในภายหลัง

19. ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ทันกับโลกปัจจุบัน วิทยาการสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และข้อกฎหมายใหม่ตลอดเวลา เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ดร.จุฬชฎางค์ สวัสดิยากร วิวัฒน์วานิช

1. ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดบ้างที่มีผลกระทบต่อบทบาทการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คิดว่ามาตรการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน หากไม่มีจะเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญมากในการให้ความเป็นธรรมและเสมอภาค ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการสอบสวนในการที่จะให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคมประเทศไทย

2. ท่านคิดว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรมเพียงใดหรือไม่อย่างไร

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน ไม่มีหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมเท่าไร แต่ทราบว่าจะเริ่มดำเนินการสอบสวนได้ก็ต้องมีคำร้องทุกข์กล่าวโทษ โดยเฉพาะความผิดต่อส่วนตัวจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน และการสอบสวนจะต้องทำอย่างรวดเร็วไม่ชักช้าจะทำที่ไหนเวลาไหนก็ได้ โดยผู้ต้องหาไม่ต้องอยู่ด้วยก็ได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนควรจะรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้รู้ตัวผู้ทำผิด หรือหาข้อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ให้เขา นอกจากนั้นก็มิอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาได้ให้เขายินยอม หรือตรวจสิ่งของหรือสถานที่ที่ใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ทำการค้น ออกหมายเรียกคนหรือสิ่งของมาเป็นพยาน และยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน การถามปากคำหรือสอบสวนผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา ต้องทำตามหลักปฏิบัติ

3. ท่านเข้าใจความหมายขององค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเพียงใด หรือไม่อย่างไร

ความหมายองค์ประกอบของทฤษฎีการสอบสวนเข้าใจเป็นอย่างดีมาก

4. ท่านคิดว่าทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

ทฤษฎีการสอบสวนสามารถนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี

5. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการฟังความทุกฝ่าย สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดีเช่นกัน เพราะ

การฟังความทุกฝ่ายมีความจำเป็นมากในการให้ความเป็นธรรม โดยต้องถือว่าเป็นมาตรการแรกในการสอบสวน โดยเจ้าพนักงานสอบสวนจะต้องให้โอกาสคู่ความทั้งสองฝ่ายในการต่อสู้คดี โดยเฉพาะผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งก่อนที่เขาจะตกเป็นผู้ต้องหาได้จะต้องมีหลักฐานตามสมควรที่เขาจะเป็นผู้กระทำความผิดด้วย ไม่ใช่แต่เพียงมีผู้มากล่าวหาเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรที่ถึงกับสามารถแจ้งข้อหาได้ด้วย สอดคล้องกับ ป.วิ.อ. มาตรา 134 และเมื่อดำเนินการสอบสวนก็ต้องให้โอกาสแก่ผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ต้องรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ต้องหาให้ และให้ความเป็นธรรมกับเขาตั้งแต่ชั้นเจ้าพนักงาน ไม่ต้องรอให้ไปถึงชั้นพิจารณาคดีของศาล

6. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีมาก เพราะเหตุว่าพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความจริงส่วนใหญ่จะได้จากสถานที่เกิดเหตุ และเมื่อนำมาเป็นพยานหลักฐานจะค้นหาความจริงได้ดี และศาลเชื่อมั่นน้ำหนักมาก และต้องมีมาตรฐานของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้เป็นอย่างเดียวกันตามหลักวิชาการ ก็จะได้พยานหลักฐานที่สามารถค้นหาความจริง และให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีได้เป็นอย่างดี และหากพยานให้การไม่ตรงต่อความเป็นจริง ก็จะสามารถตรวจสอบได้จากสถานที่เกิดเหตุว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ หากเจ้าพนักงานมีความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และเก็บรักษาพยานหลักฐานให้มีมาตรฐานและให้ความสำคัญกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียดตามหลักวิชา รวมทั้งจะต้องมีการถ่ายภาพ หรือวิดีโอ ในสถานที่เกิดเหตุไว้ก็จะเป็นการดีซึ่งอาจนำมาดูทบทวนได้ในภายหลังว่าพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ได้มานั้นสอดคล้องกับพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุหรือไม่

7. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีเหมือนกัน เนื่องด้วยผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มีน้ำหนักในการรับฟังมาก เป็นตัวช่วยในการค้นหาความจริงได้อย่างดีที่สุด และหากบางครั้งก็อาจมีพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ศาลก็อาจรับฟังลงโทษจำเลยได้ หรือให้ความเป็นธรรมกับจำเลยได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เช่น คดีที่มีพยานยืนยันว่าผู้เสียหายถูกตีทำร้ายจนกระดูกสันหลังหัก แต่หมอมีความเห็นว่ากระดูกสันหลังหักนั้นน่าจะเกิดจากการล้มกระแทกพื้นมากกว่า เพราะถ้าถูกตีน่าจะ

มีรอยฟกช้ำ บวมขึ้นมาจนเห็นได้อย่างชัดเจน จึงรับฟังไม่ได้ว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจากการถูกทำร้ายมา หรือในคดีที่ผู้เสียหายเป็นพยานปากเดียว อ้างว่าถูกข่มขืนมาถึง 19 ครั้ง แต่หมอที่ตรวจร่างกายหลังเกิดเหตุเพียงวันเดียว ก็ไม่พบรอยช้ำบวมหรืออวัยวะเพศฉีกขาด ไม่พบเชื้ออสุจิ ก็ไม่น่าเชื่อตามที่กล่าวอ้าง ให้ยกประโยชน์แก่จำเลย ดังนั้นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจะสามารถชี้ข้อเท็จจริงให้ยุติได้ และให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีได้เป็นอย่างดีที่สุด

8. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เพราะการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพจะเป็นการค้นหาความจริงของคดีได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดที่แท้จริงหรือไม่

9. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการการจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันทีจะเป็นการขจัดแพะรับบาป และค้นหาความจริงได้ ถึงแม้พยานไปกลับคำในชั้นศาล ศาลก็จะเชื่อบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนทำไว้ และกรณีที่พนักงานสอบสวนสามารถจะให้เขาชี้ตัวผู้ต้องหาได้ในทันที แต่กลับให้ชี้ภาพถ่ายแทน พอไปชี้ในชั้นพิจารณาของศาล พยานหลักฐานก็อาจน่าสงสัยได้ แต่ในทางกลับกันถ้าหากพยานไม่ชี้ตัวยืนยันมันก็จะเป็นการให้ความเป็นธรรมกับผู้ต้องหาได้ ทั้งนี้เมื่อถึงชั้นพิจารณาของศาล ศาลก็จะเชื่อถือคำพยานนั้น ๆ เป็นอย่างดี

10. ท่านคิดว่าหลักค้นหาความจริงของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำพินัยเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักค้นหาความจริงด้วยวิธีการสืบสวนก่อนการกระทำพินัยเกิดขึ้น สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดีมาก เนื่องจากเหตุว่าการสืบสวนก่อนพินัยเกิดขึ้นเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสามารถค้นหาความจริงได้โดยเฉพาะตัวการผู้ร่วมกระทำพินัยร้ายใหญ่ และการกระทำพินัยแบบเป็นขบวนการ องค์กร ก็จะจับและได้พยานหลักฐานมาดำเนินคดีให้ศาล

ลงโทษได้ทั้งหมด เช่น การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ เป็นต้น เพราะมีการปกปิดการกระทำไว้ พยานหลักฐานก็ค่อนข้างหายากที่จะจับตัวการรายใหญ่ที่เป็นคนบงการได้ จะจับได้และมี พยานหลักฐานเฉพาะผู้รับจ้างขนสินค้าหรือรายย่อยเท่านั้น และหากเจ้าพนักงานทำเป็นขั้นตอนมีการ รายงานผู้บังคับบัญชาทราบเป็นขั้นตอนต่อเนื่องไว้เป็นหลักฐาน ศาลจะเชื่อถือพยานหลักฐานดังกล่าว มาก เพราะศาลได้รู้ถึงการกระทำนั้นอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องตามลำดับจนถึงขั้นการกระทำความผิด และยังเป็นการป้องกันก่อนความผิดเกิดขึ้นได้ เตรียมพยานหลักฐานไว้ก่อน เช่น อาจเป็นหลักฐาน ข้อมูลที่รู้ถึงมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิด อย่างมีพยานที่ได้เฝ้าดูการเจรจาซื้อขายเฮโรอีนกัน และมี พยานบันทึกภาพและเสียงไว้ ก็น่าเชื่อถือรับฟังได้ว่าเขาได้มีการติดต่อซื้อขายเฮโรอีนกันจริง

11. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลธรรมดา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลธรรมดา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทาง ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เพราะว่าเหตุผล ธรรมดาสามารถนำมาค้นหาความจริงของพยานหลักฐานว่าจะรับฟังได้หรือไม่ หากพยานให้การอย่าง ใดมาก็จะต้องดูด้วยว่าสอดคล้องกับหลักเหตุผลหรือไม่ หากเหตุผลใดขัดแย้งฝืนหลักธรรมชาติย่อม ขัดแย้งต่อความเป็นจริง และหากขัดต่อหลักเหตุผลธรรมดาก็ไม่มีน้ำหนักในการรับฟัง เช่น อ้างว่า ผู้ต้องหาต่อสู้ขัดขวาง แต่จากร่องรอยบาดแผลที่คนร้ายถูกเจ้าพนักงานตำรวจยิง เป็นบาดแผลเข้า ทางด้านหลังอย่างนี้ ก็ไม่น่าเชื่อว่าเป็นการใช้อำนาจโดยชอบของเจ้าพนักงานได้

12. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางวิทยาการ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและ แนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดี เนื่องจากเหตุผล ทางวิทยาการสามารถชี้ให้ข้อเท็จจริงยุติได้ ถ้าหากไม่สอดคล้องกับเหตุผลทางวิทยาการแล้ว พยานหลักฐานนั้นจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟัง จึงถือว่าเป็นมาตรการสำคัญที่ต้องนำมาใช้ในเรื่อง เหตุผลทางวิทยาการว่าพยานหลักฐานอื่นที่ได้มามีความสอดคล้องด้วยหรือไม่ หากสอดคล้องกับผล การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานมีเหตุผลก็จะมีน้ำหนักในการรับฟังมาก หากพยานหลักฐานที่ได้ รวบรวมมานั้นไม่สอดคล้องกับเหตุผลทางวิทยาการพยานหลักฐานก็อาจดูน่าสงสัย ซึ่งพนักงาน สอบสวนก็ต้องนำหลักเหตุผลทางวิทยาการมาวิเคราะห์และวินิจฉัยว่าจะเชื่อไปในแนวทางใดและ ให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณี เช่น จากการตรวจกางเกงในของจำเลยที่ใส่ในวันจับกุม เจ้าพนักงานก็ ส่งไปตรวจหา DNA ปรากฏว่าตรงกับคราบเลือดของผู้ตาย ก็น่าเชื่อว่าคราบเลือดที่ติดอยู่กับกางเกงใน

ของจำเลยเป็นผู้ตาย ก็ทำให้ศาลเชื่อว่าจำเลยได้ทำผิดจริง หรือผลการตรวจลายนิ้วมือในที่เกิดเหตุเปรียบเทียบกับลายนิ้วมือของจำเลยแล้วแตกต่างกัน ก็ไม่พอฟังลงโทษจำเลย เป็นต้น ดังนี้เหตุผลทางวิทยาการจะชี้ข้อเท็จจริงให้ยุติได้ แม้อาจมีพยานหลักฐานอื่นใดก็ตาม ก็ต้องดูว่าสอดคล้องกับเหตุผลทางวิทยาการหรือไม่ด้วย

13. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดี เนื่องด้วยเหตุผลทางจิตวิทยาจะช่วยถ่วงดุลในการค้นหาความจริงของคดีในอีกทางหนึ่ง นำมาวิเคราะห์พยานต่าง ๆ ที่ได้มาว่ามีความถูกต้อง ขอบธรรมหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยึดจากภาวะจิตใจของพยานประกอบว่าพยานนั้น ๆ ถ้อยคำของพยานจะมีความน่าเชื่อถือได้เพียงใด หรือประกอบทำให้พยานมีน้ำหนักในการรับฟังมากขึ้น

14. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยาว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณีหรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้น ให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดีเช่นกัน เพราะเหตุว่าความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี มีความสำคัญมากที่จะต้องรู้ เพื่อนำมาเป็นหลักพิจารณาในความน่าเชื่อถือของพยานที่ได้มาในการค้นหาความจริง และพยานนั้น น่าจะให้ถ้อยคำตามความเป็นจริงหรือไม่ มีการเตรียมกันมาก่อนหรือไม่ ซึ่งเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนมักจะไม่ค่อยเข้าใจ โดยจะตอบในคำให้การเป็นอย่างเดียวกันหมดว่าไม่เคยรู้จัก หรือมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน ทุกคำให้การที่มีการสอบปากคำ โดยไม่ได้สอบถามตามความเป็นจริงว่าเขาเคยรู้จักกับคู่กรณีมาก่อนหรือไม่ หรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณีมาก่อนหรือไม่ หรือเป็นพยานที่คู่กรณีพามาพบพนักงานสอบสวน และรู้จักกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นอย่างดีมาก่อน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นตัวช่วยและหักล้างคำพยานนั้นได้ว่าข้อเท็จจริงน่าจะไปในทิศทางใด ซึ่งเป็นข้อที่พนักงานสอบสวนพึงระวัง

15. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยการบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ดีที่สุด เพราะพยานที่ให้ถ้อยคำด้วยความรวดเร็วศาลจะรับฟังและมีน้ำหนักมาก หากแม้มากลับคำให้การในชั้นศาล ศาลก็จะรับฟังคำให้การมีน้ำหนักมากกว่าคำเบิกความในชั้นศาล เช่น ขอให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาล ทั้งที่สามารถให้การต่อสู้คดีได้ในทันทีในชั้นสอบสวนได้แต่ไม่ยอมให้ถ้อยคำ หรือไม่ปฏิเสธในทันที ซึ่งต้องมีเหตุผลที่ปฏิเสธนั้นด้วย หรือถ้าไม่มีเหตุผลที่ปฏิเสธเพียงพอ ก็จะมีน้ำหนักน้อยในการรับฟัง ซึ่งอาจจะทำให้ข้อเท็จจริงของคดีเป็นข้อยุติ และพนักงานสอบสวนอาจจะสั่งไม่ฟ้องให้ความเป็นธรรมกับผู้ต้องหาตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

16. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพริ้วในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยความเป็นพริ้วในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยข้อพริ้วของคู่กรณีที่เกิดขึ้น ศาลจะนำมาชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานและการต่อสู้คดีของคู่กรณีดังกล่าวด้วย และอาจจะทำให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักน้อยในการรับฟัง หากมีความเป็นพริ้วในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณีดังกล่าว

17. ท่านคิดว่าหลักเหตุผลของทฤษฎีการสอบสวน ด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เพียงใด หรือไม่อย่างไร

หลักเหตุผลด้วยการนำเหตุผลทางจิตวิทยา ว่าด้วยอากัปภิกขัยของคำพยานในขณะที่ให้การหรือเบิกความ สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการและแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างดีเหมือนกัน เนื่องจากว่าอากัปภิกขัยที่แสดงออกมาในขณะที่ให้ถ้อยคำจะสามารถพิสูจน์ความจริงได้และค้นหาความจริงได้ แม้จะมีการสร้างพยานหลักฐานเท็จก็ตาม ซึ่งอาจจะปรากฏมาจากอากัปภิกขัยของเขาที่ออกมา นอกจากเหตุผลทางจิตวิทยาที่นำมาใช้วิเคราะห์แล้ว อาจต้องดูการกระทำของเขาประกอบด้วย เช่น เป็นคนโมโหร้าย โวยวาย หรือมีความถนัดมีความชอบด้านใดด้านหนึ่ง เป็นต้น จะเป็นความรอบคอบในการสอบสวนให้ความเป็นธรรมได้

18. ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะและแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น จะต้องให้มีการเน้นย้ำในการให้ความรู้ ความเข้าใจกับพนักงานสอบสวนอย่างต่อเนื่อง

19. ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงใด หรือไม่ อย่างไร

ความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของเจ้าพนักงานในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ต้องปลูกฝังค่านิยมในการให้ความเป็นธรรมกับเจ้าพนักงาน และควรเน้นย้ำถึงความเป็นมืออาชีพในการทำงาน และคุณธรรม จรรยาบรรณ ต้องอยู่ในตัวเสมอในการปฏิบัติหน้าที่

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช
วัน เดือน ปีเกิด	11 กุมภาพันธ์ 2506
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง - นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ - เนติบัณฑิตไทย, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา - ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - นิติศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงานโดยย่อ

ประวัติการรับราชการ

- รองสารวัตรงานตรวจสอบสำนวนคดีอาญาที่ 2 กองคดี กรมตำรวจ, พ.ศ. 2531
- รองสารวัตร (ทำหน้าที่นิติกร) งานตรวจสอบสำนวน 3 ฝ่ายตรวจสอบสำนวน กองคดี กรมตำรวจ, พ.ศ. 2533
- รองสารวัตรสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลพญาไท กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล, พ.ศ. 2534
- รองสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจนครบาลวังทองหลาง กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล, พ.ศ. 2538
- สารวัตรภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2539
- หัวหน้าภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2540
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (สบ 3) ภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2543
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (สบ 4) ภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2546
- รองศาสตราจารย์ (สบ 4) ภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2548

- ศาสตราจารย์ (สบ 5) ภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ กลุ่มงานวิชาการกฎหมาย กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2550
- ศาสตราจารย์ (สบ 5) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2552
- รองคณบดีคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2552
- อาจารย์ (สบ 5) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีตำแหน่งทางวิชาการเป็น “ศาสตราจารย์”, พ.ศ. 2557
- อาจารย์ (สบ 6) (ศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชากฎหมาย) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, พ.ศ. 2558

ตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานราชการอื่น ๆ

- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)
- ผู้เชี่ยวชาญประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- คณะกรรมการกีฬาอาชีพ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ การกีฬาแห่งประเทศไทย
- ประธานคณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ด้านการกำกับตรวจสอบผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมของสถาบันการเงิน องค์กร และบุคคล ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)
- คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้านกฎหมายและระเบียบ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

ตำแหน่งปัจจุบัน รักษาราชการแทนคณบดีคณะนิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

(คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2562 ตามประกาศโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการเป็นคณะ สถาบัน ศูนย์ หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ลงประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 80 ลงวันที่ 1 เมษายน 2562 โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป)

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง มาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการสร้างหลักประกันความเป็นธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงาน

ผู้วิจัย ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 61

ตำแหน่ง รักษาราชการแทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รัฐจะต้องมีมาตรการแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68 ที่บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ”

ทั้งนี้ การใช้มาตรการในการสอบสวนหรือไต่สวน ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมาย ที่จะต้องพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติไว้ว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ เจ้าพนักงานจึงจะต้องกระทำการอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งก็จะเป็นหลักประกันในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณีได้เป็นอย่างดีประการหนึ่ง ปกติการสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา บทบัญญัติของกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการสอบสวนหรือไต่สวน โดยได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” แต่แท้จริงแล้ว เจ้าพนักงานที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานตามที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้นั้น ไม่มีหลักและแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพียงแต่ทราบว่า จะเริ่มดำเนินการสอบสวนได้เมื่อมีคำร้องทุกข์กล่าวโทษ โดยเฉพาะความผิดต่อส่วนตัว จะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน และการสอบสวนจะต้องกระทำโดยมิชักช้า จะทำการสอบสวนที่ใด เวลาใดก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย พนักงานสอบสวน

สามารถรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามทา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และรู้ว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ทำการค้น ออกหมายเรียกบุคคลหรือสิ่งของมาเป็นพยาน และยึดไว้เป็นพยานหลักฐาน อีกทั้งการถามปากคำผู้เสียหาย พยานจะต้องไม่มีการตักเตือน พุดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ หรือการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องมีการแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ในการถามปากคำผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมานใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ในเรื่องที่ต้องหา นั้น กล่าวคือ เป็นการรู้หลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการทั่วไปเท่านั้น แต่เจ้าพนักงานผู้กระทำการกลับไม่มีมาตรการแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นั้น โดยเป็นการปฏิบัติตามความรู้และทักษะของแต่ละคนที่มีอยู่ ซึ่งไม่มีมาตรฐานหรือแนวทางที่ชัดเจนในการรวบรวมพยานหลักฐานก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อการปฏิบัติหน้าที่ ยังผลให้เกิดความไม่เสมอภาคและเป็นธรรมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยอาจเป็นเหตุให้เกิดเสียความเป็นธรรมได้ ซึ่งหากการสอบสวนหรือไต่สวนกระทำโดยมีมาตรฐานและแนวทางที่ชัดเจน ก็จะตรงตามเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” ก็จะทำให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมแก่คู่กรณีได้เป็นอย่างดีที่สุด ทั้งนี้จะต้องแสวงหามาตรการแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น ว่าควรจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งการสอบสวนหรือไต่สวนของเจ้าพนักงานเป็นกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญมาก และอาจสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับสังคมได้ หากกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวขาดประสิทธิภาพ ขาดมาตรการที่จะให้ความยุติธรรมที่ชัดเจน ย่อมจะไม่สามารถสร้างความเสมอภาคและเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างแท้จริง และควรมีคู่มือในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวน ได้ใช้เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติงาน

การวิจัยในครั้งนี้จึงมีแนวคิดในการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา สาเหตุและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการนำทฤษฎีการสอบสวนมาวิเคราะห์ว่าจะใช้เป็นมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้หรือไม่ เพียงใด เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติเดียวกัน ทั้งนี้หากกระบวนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายที่รัฐจะต้องมีการจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างแท้จริงแล้ว ความ

เหลื่อมล้ำในสังคมย่อมไม่เกิดขึ้น มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเกิดความสงบเรียบร้อยความสงบสุขในสังคมประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าพนักงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
3. เพื่อแสวงหามาตรการแนวทางการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
4. เพื่อสรุปและประมวลข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาลักษณะที่มีผลต่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นการศึกษาวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุและเงื่อนไข และแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางต่าง ๆ ที่เหมาะสมของประเทศไทย
2. ขอบเขตด้านประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่รู้จักจริงในเรื่องการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาจากกรณีศึกษา (Case Study) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม (Interviewing) ผู้ทรงคุณวุฒิในกระบวนการยุติธรรมที่รู้จักจริงในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบถึงสภาพปัญหา สาเหตุ เงื่อนไข และการแสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย
2. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาเรียบเรียงและใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในเนื้อหาตามแนวทางและหลักการ

ผลการวิจัย

รัฐต้องจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีการวิเคราะห์แสวงหามาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความเป็นธรรม สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรฯ ดังนั้นในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จึงมี

ความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน โดยนำทฤษฎีการสอบสวนมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดีที่สุด กล่าวคือ นำทฤษฎีการสอบสวน มาใช้เป็นมาตรการแนวทางในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งประกอบด้วย หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่มีความถูกต้องชอบธรรม ทั้งนี้หากการดำเนินการของเจ้าพนักงานได้ปฏิบัติตามหลักค้นหาความจริง ประสิทธิภาพของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานย่อมเกิดขึ้น และสามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding) มีดังนี้

1. การฟังความทุกฝ่าย
2. การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ละเอียด
3. การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์
4. การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ
5. การจัดให้พยานหรือผู้เสียหายทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในทันที
6. การใช้วิธีการสืบสวนก่อนการกระทำความผิดเกิดขึ้น

และ หลักเหตุผล (Principle of Rationality) เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงยุติตามความเป็นจริงอย่างแน่แท้ โดยต้องนำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์ถึงผลแห่งรูปคดีว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วนั้น มีความสอดคล้องเชื่อมโยงและสมเหตุและผลต่อกันมากน้อยเพียงใด โดยถึงแม้พยานทุกปากจะให้การสอดคล้องกันก็จริง ก็จะต้องพิจารณาว่าสอดคล้องกับเหตุและผลในพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วยหรือไม่ โดยจะต้องทำการไต่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบ ทุกแง่มุมของการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ซึ่งต้องพิจารณาความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้นโดยต้องวิเคราะห์ถึงเหตุผลประกอบด้วยเสมอ เพราะฉะนั้นจึงต้องนำหลักเหตุผล (Principle of Rationality) มาเป็นแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. เหตุผลธรรมดา (Normal Rationality)
  - 1.1 ที่มาของสิ่งที่อ้างถึง
  - 1.2 เพราะเหตุใดจึงมารู้เห็น
  - 1.3 สิ่งแวดล้อมของสถานที่หรือสิ่งใกล้เคียง
2. เหตุผลทางวิทยาการ (Scientific Rationality)
3. เหตุผลทางจิตวิทยา (Psychological Rationality)
  - 3.1 ต้องทราบความสัมพันธ์ของพยานกับคู่กรณี หรือความเกี่ยวข้องในทางคดีของคำพยานนั้นให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน
  - 3.2 ความเป็นพิรุณในพฤติการณ์การกระทำของคู่กรณี
  - 3.3 การบันทึกถ้อยคำด้วยความรวดเร็ว
  - 3.4 อากัปกริยาของคำพยานในขณะให้การหรือเบิกความ

ทั้งนี้ หากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักค้นหาความจริง และหลักเหตุผล ในทฤษฎีการสอบสวนที่กล่าวมาเช่นนั้นได้แล้ว ก็จะเป็นมาตรการและเป็นมาตรฐานอย่างเดียวกันให้ปฏิบัติ ทั้งนี้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติก็จะต้องเป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนทักษะความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ โดยจะทำให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เกิดความเป็นธรรม และเป็นการที่รัฐได้จัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนหรือไต่สวน จะต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณ เป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติอีกด้วย ก็จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างแน่แท้

การมีมาตรการการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม เป็นการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และทั่วถึง ตลอดจนทำให้เกิดมาตรการใหม่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการความร่วมมือที่ดี เป็นแนวทางเดียวกันต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนหรือไต่สวน เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในกรณีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนหรือไต่สวนคดีอาญา ควรมีการกำหนดเป็นมาตรการร่วมกัน และให้ความสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่การสอบสวนหรือไต่สวน และประชาชนทั่วไปอย่างทั่วถึง
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ เจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนหรือไต่สวนจะต้องมีมาตรการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นมาตรฐานเดียวกัน และต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือว่าจะสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างแท้จริง และต้องจัดทำคู่มือการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อจะได้เป็นคู่มือแนวทางในการปฏิบัติงานเดียวกัน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เช่นกัน
3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาต่อยอดเพื่อแสวงหามาตรการในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพิ่มเติมขึ้น